

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

I UDDRAG

UDGIVET VED

OLE DEGN

AF

RIGSARKIVET

1655

KØBENHAVN

2002

Udgivet med støtte fra
CARLSBERGFONDET

© 2002 Rigsarkivet
Trykt hos Special-Trykkeriet Viborg a/s
ISBN 87-7497-201-4

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Forkortelser	11
Kancelliets Brevbøger 1655	15
Ordliste	403
Personregister	422
Stedregister	457
Sagregister	475
Tidligere udgivne bind	501

Indledning

Udgaven af brevbøgerne 1655 følger i det væsentlige principperne i de nærmest foregående bind. Som i de fire foregående bind er antallet af anvendte forkortelser nedskåret noget og af hensyn til tekstbehandlingssystemets registerfunktion undgået i stednavne, bortset fra navnene Kbh., Sjæll., Loll. og Jyll.

Om udgivelsesprincipperne henvises generelt til indledningerne i bindene for 1646, 1647 og 1648.

I personregisteret er ligesom i bindene 1651-1654 medtaget alle personer, også bønderne nævnt i breve om lettelser i skatter og landgildeafgifter m.m., i mageskifter m.m., jf. indledningen til bindet 1651. Alle personer anføres så vidt muligt med stillingsbetegnelse og hjemsted, det sidste en købstad el. et landsogn, evt. også landsbyen el. gården, og hertil herredet, idet dog landsdelen el. lenet anføres, når en nærmere bestemmelse ikke har været mulig. Med angivelsen af hjemstederne er heller ikke bønderne trods deres noget ensformige navne blot anonyme.

Medtagelsen af bønderne har betydet en væsentlig forøgelse af personernes antal, idet bindets personregister rummer ca. 2.000 personnavne mod de ca. 1.200 i bindet 1650, der i tekstomfang kun var lidt større?

Ordlisten fra det foregående bind med ord fra bindene 1646-54 er suppleret med nye ord fra dette bind og gengivet s. 403-21.

Ligesom tidligere er det brevbøgernes tekster, der refereres, og de kan som tidligere være sammenholdt med bevarede koncepter og indlæg. I flere tilfælde er det bemærket, at større indlæg især til breve vedrørende mageskifter og afslag i landgilde m.m. kan være mere fuldstændige med hensyn til angivne personer end brevbøgerne, men det er ikke fundet overkommeligt systematisk at supplere de gengivne tekster på grundlag heraf.

En række søpas, dateret 21. og 22. juni, 19. sept. og 22. okt., er sammen med en række fra perioden 20. april-29. nov. 1656 indført i Sjæll. Registre samlet, de fleste i udtog, under slutningen af året 1656, og de gengives derfor samlet under 29. nov. i bindet med Kancelliets Brevbøger 1656.

Ved arbejdet med kopibogen har jeg draget nytte af diskussioner med den tidligere udgiver, fhv. landsarkivar, dr. phil Jens Holmgaard, og Yvonne og Hans Kargaard Thomsen har læst korrektur på kopibogen.

Forleningsbrevene er næsten alle udformet over samme skabelon, og denne var på mange punkter ved begyndelsen af 1650'erne den samme som i slutningen af 1500-årene, gengivet i Kancelliets Brevbøger 1596-1602, indledningen s. III-VI, i 1648, gengivet i Kancelliets Brevbøger 1648, s. 10-11, og i 1651, gengivet i Kancelliets Brevbøger 1651, s. 10-12. Lensbrevene kan derfor i det væsentlige gengives med henvisning til en skabelon med faste rubrikker, hvis indhold nedenfor er gengivet i referatform. Ændringerne ml. de nævnte tidspunkter var få. Mellem de to første gik tre rubrikker ud og to nye kom til, den gengivne skabelons nr. 17 og 18. Mellem de to sidste tidspunkter blev i 1650 truffet en beslutning af kongen og rigsrådet om, at kongen skulle have et års indtægt af len og gejstlige beneficier fordelt over 3 år. Dette gav nævnte år anledning til en ny rubrik, nr. 20; provenuet skulle anvendes til betaling af den holstenske gæld, jf. C. Rise Hansen: Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie i Frederik III's Tid, 1, 350, 404-05.

Skabelon for forleningsbrev i 1651

0. Indledningsformular (udelades helt).
1. Genant/avgift (refereres i hvert enkelt tilfælde).
2. NN må, sig selv til bedste, nyde avlen, affødningen og anden fordel af slottets ladegård, men må til gengæld ikke tilskrive kongen nogen omkostning derpå.
3. NN skal, når kongens rejser dér fremfalder, holde hans heste frit med høg og rugfoder 1 til 3 nætter.
4. Hvad angår den uvisse rente og indkomst: stedsmål, sagefald, husbondhold, drift, førlov, rømningsgods og vindfælder, har kongen bevilget NN den ... del, men den øvrige samt al told, zise, vrag, oldengæld og hvad der oppebæres for rodhugget skov, forbeholder kongen sig selv efter regnskab.
5. Kongen har dog bevilget NN, når der er olden, fri olden på kronens skove til hans genantsvin og hjemmefødte svin, som skal indskrives i oldenregistret (i forleningsbreve til rigsråder: dog må NN få den ... del af oldengælden).
6. Hvad oldengælden angår, skal der forholdes således i regnskabet,

at ved hver mands navn, som indslår svin til olden på kronens skove, skal antegnes deres antal, og ved de svin, der modtages som oldengæld, skal skriveren antegne, hvilke der er gamle og hvilke unge, og have indseende med, at der sker kongen skel og ret, || han skal også, når der bliver olden i skovene, straks give det til kende og meddele, hvor mange svin – unge og gamle – der bliver indbrændt, og sende en fortegnelse derover til Rtk. med oplysning om, hvor mange deraf der kan tilkomme kongen i oldengæld, for at det kan forordnes, hvor de skal drives hen til slagtning. I nogle breve fortsættes fra tegnet ||: såvel som også tage bevis på flæsket, særskilt af de gamle og særskilt af de unge, når det til kongens behov fremsendes til slottet [i Kbh.].

7. NN skal selv lønne, klæde og besolde fogden, skriveren og andre slottets, ladegårdens og hans egne folk og ikke tilskrive kongen noget, og ej heller tillade dem at have nogen genant i lenet, undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe.

8. NN skal heller ikke tilskrive kongen nogen fortæring på sine folk og tjenere, hvorhen han i riget sender dem på kongens vegne, og han skal befordre kongens brevdragere og andre, som har kongens fri pas, gennem lenet med god befordring og forsørge dem med frit nødtørfigt underhold til mad og øl og en nats husly og ikke henvise dem til borgerne i købstæderne om befordring.

9. NN skal have godt tilsyn med kongens og kronens ejendom i lenet, at den ikke med urette hævdes el. fravendes derfra, og hvis han formærker, at jord el. ejendom, lidt el. meget, med urette er kommet derfra, skal han tale det ind igen med lov, dom og ret.

10. NN skal tjene kongen med ... geruste heste, inden riget på egen, uden riget på kongens bekostning, og ikke tilskrive kongen nogen fortæring el. omkostning, hvor han el. hans folk her i riget rejser i kongens ærinde.

11. NN må ikke tilskrive kongen el. anmode om noget flickeri med tag, døre, låse, vinduer el. andet til vedligeholdelse af slottet, og ingen bygning foretage på huset el. på ladegården uden kongens bevilling og befaling.

12. NN skal have den gejstlige jurisdiktion og lenets præster i befaling og forsvar. Han skal, når det behøves, foredige og forsvare præsterne til al rette. Hvad angår den gejstlige rente og stiftets indkomst af lenet, skal NN gøre regnskab for stedsmål og tienderne, sagefald af præster og degne og for anden vis og uvis indkomst, kongen alene til bedste.

13. NN skal have indseende med, at kirkernes rente og indkomst bli-

ver gavnligt anlagt og anvendt til kirkernes bedste og ved hver kirkes kirkeværger lade kirkernes korn sælge til formuende købstadborgere og ingen anden. Han skal årligt gøre regnskab i Rentekammeret, så det kan erfares, hvad hver kirkes årlige indkomst og forråd er.

14. NN skal frede skovene og intet lade hugge til upligt el. skovskade.

15. NN skal have opsyn med kongens vildtbane og intet deri jage el. lade jage, skyde el. lade skyde, undtagen hvor han på kongens og kronens har lod og del og fælled med adelen og er adelens eget arvegods.

16. NN skal holde lenets bønder ved lov, skel og ret og ikke forurette dem mod loven og jordebogen el. besvære dem med nye pålæg.

17. NN skal have indseende med, at veje og broer holdes vedbørligt ved lige.

18. NN skal i sit regnskab under særskilt titel lade indføre alle de bøder, som oppebæres for overtrædelse af kongens forordninger.

19. Kongen vil have forholdt således med udgiften i regnskaberne, at skriveren skal tage nøjagtige kvittanser og beviser af dem, udgiften lyder på, og NN skal til ydermere bevis med egen hånd undertegne, at udgiften og købet er ham vitterligt og af ham på kongens vegne samtykket.

20. Kongen har med rigsrådet besluttet, at enhver, der har len, på 3 år skal forstrække kronen med 1 års indkomst af genanten samt tien-der og save efter jordebogen og renteritaksten, hvorimod kongen har bevilget, at deres hustru og arvinger, om hustruen ej lever, må nyde et nådsensår foruden det, som er sædv., med samme kondition, som er bevilget ved nådsensår, at hvis den fulde årsindkomst efter 3 års forløb ikke er blevet erlagt pga. dødsfald, så skal efterlevende hustru el. arvinger gives så meget igen, som er udlagt. Efter denne anordning skal NN give sin formand $\frac{1}{3}$ af sin genant el. indkomst, når de 3 el. 2 år, som endnu resterer, er gået.

Forkortelser

Foruden de i almindeligt skriftsprog gængse forkortelser er nedens-tående anvendt. En del af dem er dog kun brugt i tilføjelser, noter og registre. Brugen af forkortelser kan bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde. Generelt gøres opmærksom på, at personnavne, der forekommer flere gange i samme indførsel, skrives ud første gang, men derefter kun nævnes ved forbogstaver, når forveksling er udelukket.

afd.	afdøde (afgangne)
al.	alen
alm.	almindelig
bestall.	bestalling
bevill.	bevilling
CCD	Corpus Constitutionum Daniæ. forordninger, Recesser og andre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558-1660. Ed. V. A. Secher, 1887-1918.
da.	dansk(e)
Da. Mag.	Danske Magazin
dat.	dateret
DKL	Danske Kirkelove. Ed. H. F. Rørdam
dl.	daler
dr.	doktor
el.	eller
etc.	osv., idet formen gengiver kopibogens egen forkortelse, jf. <i>osv.</i>
FR	Fynske Registre
fjdg.	fjerding
fjdgk.	fjerdingkar
frd.	forordning
FT	Fynske Tegnelse
fuldm.	fuldmægtig(e)
gd., gde	gård, gårde
g.m.	gift med

h.	herred
hgd., hgde	hovedgård, hovedgårde
holl.	hollandsk(e)
hr.	betegner ridder el. præst
htk.	hartkorn (også hvor kopibogen har korn =hartkorn)
indl.	indlæg (Koncepter og indlæg til Registre og Tegnelser) i Danske Kancelli B 53, 59, 66, 69 og 80.
jf.	jævnfør
JR	Jyske Registre
J. R. Hübertz	J. R. Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus, 2, 1845.
JT	Jyske Tegnelser
K.	koncept, se indl.
kanc.	kancelli(et)
kaptajnl.	kaptajnløjtnant
KB	Kancelliets Brevbøger, 1885 ff. (udgaven)
Kbh.	København
KD	Kjøbenhavns Diplomatarium. Ed. O. Nielsen, 1872-87
K.M.	Kongelig Majestæt
kgl.	kongelig
konf.	konfirmation, konfirmeret
Kr. Sk.	Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark, 2. Ed. F. J. West, 1908
kur.	kurant (kurantdaler, daler kurant)
LAK	Landsarkivet for Sjælland m.m.
LAO	Landsarkivet for Fyn
LAV	Landsarkivet for Nørrejylland
mag.	magister
magesk.	mageskifte(t)
mk.	mark (møntenhed)
ml.	mellem
ms.	missive(r)
N	ukendt person el. sted
ndf.	nedenfor
no.	norsk(e)
oberstlt.	oberstløjtnant
orig.	original(t kongebrev)

osv.	benyttes ved forkortelser foretaget af udgiveren, jf. <i>etc.</i>
ott.	otting
pen.	penning = $\frac{1}{12}$ skilling
pd.	pund
prof.	professor
RA	Rigsarkivet (i Kbh.)
rd.	rigsdaler
rgsk.	regnskab(er)
Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RR.s og St. mødernes Hist.	C. Rise Hansen: Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie i Frederik III's Tid, 1959-75
Rtk.	Rentekammeret, Renteriet
s.	sogn
SjR	Sjællandske Registre
SjT	Sjællandske Tegnelser
sk.	skilling
skbl.	skabelon, se Indledning
skp.	skæppe(r)
SkR	Skånske Registre
Skt.	Sankt
SkT	Skånske Tegnelser
sldl.	slet(te)daler
smst.	sammesteds, samme sted
SmR	Smålandske Registre
SmT	Smålandske Tegnelser
spdl.	speciedaler, rd. in specie
sv.	svensk(e)
sædv.	sædvanlig(e, t)
td.	tønde(r)
teol.	teologisk(e)
tidl.	tidligere
tilf.	tilføjelse
till.	tilladelse
T.K.U.A.	Tyske Kancelli, Udenrigske Afdeling
tr.	trykt
ty.	tysk(e)
u.d.	uden dag

udat.	udateret
udt.	udtog
u.st.	uden sted
vedr.	vedrørende
å.b.	åbent brev

1. jan. (Flensborghus)¹ Bispen i Ribe fik brev om at ordinere Peder Jacobsen. Kongen erfarer, at nærværende person, PJ, er kaldet til Hygum s. Endog han ej har sin attestation fra Kbh.s Universitet, er kongen tilfreds, at han efter brugelig eksamen må ordineres dér, lige så vel som han havde literas attestationis et dimissionis fra universitetet. JT, 13, 323. K.

1) I kopibogen står i brevene udstedt under kongens ophold på Flensborghus som dateringssted vekslende *Flensborghus* og *Flensborg*, ligeledes i K., og der kan være forskelle ml. kopibogen og K. Derfor er hér overalt skrevet *Flensborghus*.

2. jan. (Flensborghus) Henrik Müller fik brev om at erklære sig om at købe Loll. og Falsters korn. Indkomsten herfra er årligt assigneret til kongens hofstats fornødenhed. HM skal med forderligste erklære, om han vil købe alt smør, hvede, rug, byg og havre dette år, 1 td. hvede, rug og byg for 5 mk. da., 1 td. smør for 14 rd. 3 mk. Siden vil kongen i tilkommende år lade handle med ham om den pris og kondition, han de 2 næstfølgende år skal beholde samme indkomst. Dersom han vil annamme dette års indkomst af nævnte lande tillige med de 2 næstfølgende åringer for Roskilde kapitelskøb, er kongen tilfreds at lade gøre sådan forhandling med ham. Herimod skal han bekomme godt og ustraffeligt korn med landgildemål, når han begærer det. HM skal indskikke sin erklæring i Kanc. og specificere terminerne, når han kan erlægge pengene. Herover vil kongen siden resolve. SmT, 8, 92.

3. jan. (Flensborghus)¹ Rentemestrene fik brev om at gøre den anordning, at Abraham Wuchters, kontrafejer på Sorø, bliver betalt med korn af Kbh.s Provianthus for det, han har at fordre. Kongen erfarer, at AW må bekomme 300 td. korn af Provianthuset for de kontrafejer, han efter befaling for nogen tid siden har gjort. De skal gøre den anordning, at han bekommer det. SjT, 33, 199. Orig. i DKanc. B 179k.

1) I marginen står: Jens Juels skrift, begyndt 20. febr. 1656.

3. jan. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende en

andel af skattekorntet til Kieleromslag. Kongen er tilfreds, at han dette år sælger den andel af skattekorntet, som er forordnet til Kieleromslag, rug og byg pr. smaltd. 3 rigsort, havren pr. smaltd. 3 mk. da., pengene straks at levere til omslagsforvalteren. Det skal blive godtgjort ham i lenets regnskaber. JT, 13, 323. K.

4. jan. (Flensborghus) Hieronymus Weitzius fik brev om at måtte komme kanonikatet i Lund Kapitel efter afd. Christoffer Suencke. For tro og villig tjeneste bevilger kongen ham efter kapitlets statutter det kanonikat, som vakerer efter CS, med bønder og al rente, ad gratiam, dog så, at når han ikke er forhindret ved kongens daglige tjeneste, skal han bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden for kirken og uden for som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Thi forbyder etc. SkR, 6, 365. K.

4. jan. (Flensborghus) Hans Jensen, fhv. ridefoged i Nykøbing len, fik brev om at måtte være fri for borgerlig og byens tynge og indkvartering i Nykøbing, så længe han ingen borgerlig næring bruger. SmR, 7, 79.

5. jan. (Flensborghus) Bevilling for Christoffer Lindenov til at tilforhandle sig en selvejergård i Størlinge. Efter begæring bevilges det ham at tilforhandle sig ejendommen af den gård, som Hans Spure påbor, eftersom den lovligt er opbudt til tinge, og ingen af slægt el. venner har villet tilforhandle sig den. Dog skal alt gå tilbørligt til, så at den el. de, der ejer gården, bliver forsvarligt fornøjet. Sjr, 23, 588. K.

5. jan. (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at lade Christoffer Lindenov udvise fornødent bygningstømmer til det ham pantsatte gods. Han skal årligt indtil videre lade CL få dette til det kron-gods i sit len, som er pantsat til denne, dog at det udvises på de steder, hvor det kan være skoven mindst til skade. Sjt, 33, 199. K.

6. jan. (Flensborghus) Bevilling for Henrik Villumsen Rosenvinge til pension på 1.000 rd. årligt, som skal erlægges på Rtk. Rentemestrene skal gøre dette. Sjr, 23, 588.

8. jan. (Flensborghus) Hr. Sivert Urne fik brev om at kvittere Bratsberg len og derimod forlenes med Skt. Hans Kloster i Odense. Han skal til 1. maj levere lenet fra sig til hr. Henning Valkendorf, med inventariumsregister o.a., som dertil hører. Derimod forlener kongen ham med Skt. Hans Kloster. Befalendes etc. FT, 7, 192.

17. jan. (Flensborghus) Bevilling for Peder Vibe t. Gerdrup til at opsætte datterens begravelse til 31. jan. Sjr, 23, 588.

17. jan. (Flensborghus) Landsdommerne i Danmark og Norge fik brev om bededage. Kongen har anset for godt, at der holdes bededage 21., 22. og 23. marts, at afbede Guds retfærdige vrede og vores synders velfortjente straf. Adressaten skal lade dette forkynde til landstinget, på det enhver kan rette sig derefter, så der ikke holdes ting, stævne el. anden verdslig forsamling, men at det, så og al bænketing, drik, øl- og vintappen o.a. ubekvemmelighed forbydes, så at dagene bliver holdt med alvorlig reverens og kristelig andagt. Sjt, 33, 199. K.

Jylland: Peder Lange, Laurids Below. Fyn: Henning Pogwisch. Sjælland: Jørgen Seefeld. Skåne: Kjeld Krag. Blekinge: Villum Thomsen. Bornholm: Niels Nielsen. Møn: Hans Clausen. Loll. og Falster: Lave Beck. Langeland: Vincents Steensen.

17. jan. (Flensborghus) Lensmændene i Danmark og Norge fik breve om bededagene. Kongen har anset for godt, at der holdes bededage 21., 22. og 23. marts, at afbede Guds retfærdige vrede og vores synders velfortjente straf. Adressaten skal i lenet lade forordne, at der i disse bededage ikke holdes ting, stævne el. anden verdslig forsamling, men at dette, så og al bænketing, drik, øl- og vintappen o.a. ubekvemmelighed forbydes, så at bededagene bliver holdt med alvorlig reverens og kristelig andagt. Sjt, 33, 200. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Jyll.: Hr. Steen Bille. Hr. Mogens Sehested. Peder Reedtz. Otte Krag. Malte Sehested. Erik Juel. Hr. Christian Friis. Fru Mette Grubbe. Fru Hilleborg Krafse. Henrik Thott. Erik Rosenkrantz. Hr. Anders Bille. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Laurids Ulfeldt. Gunde Rosenkrantz. Hr. Oluf Parsberg. Manderup Due. Fyn: Tyge Below. Jørgen Kaas. Hr. Mogens Kaas. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Henning Valkendorf. Grev Christian Rantzau. Sjælland: Hr. Wentzel Rothkirck. Jørgen Seefeld. Jørgen Seefeld, landsdommer. Otte Pogwisch. Hr. Axel Urup. Jørgen Reedtz. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Hans Lindenov. Arent von der Kuhla. Hr. Niels Trolle. Hr. Christoffer Urne. Christen Skeel. Fru Margrete

Skeel. Jørgen Rosenkrantz. Loll.: Hr. Flemming Ulfeldt. Philip Joakim Barstorff. Falster: Ove Skade. Skåne: Hr. Ove Giedde. Kjeld Krag. Hr. Henrik Lindenov. Hr. Tage Thott. Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Knud Ulfeldt. Peder Vibe. Jacob Grubbe. Hr. Niels Krabbe. Otte Thott. Norge: Hr. Gregers Krabbe. Frederik Urne. Vincents Bille. Jørgen Friis. Hr. Sivert Urne. Hr. Iver Krabbe. Hr. Ove Bielke. Preben von Ahnen. Jørgen Bielke. Henrik Below.

17. jan. (Flensborghus) Åbent patent om bededage i Danmark og Norge. Desværre erfarer man dagligen, hvor brændende Guds store vrede nedbedes over vores vederstyggelige synder, og hvor klarligen den almægtigste Herre med alle sine landeplager giver den ene efter den anden sin retfærdige vrede tilkende og banker på med én straf efter en anden og advarer os, hvad vi uafladeligt forskylder, og at han det ej længere vil tåle. Så er dog midt i Guds vredes dage vores ordinære bededage så lidet agtet, af en part slet foragtet, af en part med stor uagtsomhed og ringe andagt så ilde holdt, at den retfærdige Gud snarere derover må fortørnes til større straf, end bevæges til nåde og miskundhed. Derfor har kongen for højest nødtigt eragtet at beramme 3 bededage og ladet påbyde den 21., 22. og 23. marts til én gang at besinde vores egen slemme og vederstyggelige tilstand og store utaknemmelighed og pukke os selv med ydmyge og sønderknusende hjerter til at afbede det meget onde, som hænger over os, og med mødige hjertens tårer slukke den grumme ild, som Guds retfærdige vrede har optændt i disse lande og med hjertens taknemmelighed betænke den underlige Guds nåde, som han midt i sin vrede af idel barmhertighed har ladet fremskinne. Kongen befaler alle undersætter i (land ...) at rette sig efter på samme tider at komme til kirke og de 3 nævnte bededage afholde sig fra alt arbejde, indtil prædiken og gudstjeneste er holdt. Erfares nogen at forholde sig utilbørligen herimod og ikke ræddes for Guds straf, skal lensmanden straffe som vedbør. Sjt, 33, 201. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, Odensegård lensark., LAO.

Lige sådanne breve udgik til Norge om at holde bededage 20., 21. og 22. juni. NB. Ved tegnet () skal stå: rige Norge.

Desligeste til Island og Færø at holde den 25., 26. og 27. september.

17. jan. (Flensborghus) Bisperne over Danmark og Norge fik brev om bededagene. Kongen har anset for godt, at der holdes bededage i Danmark 21., 22. og 23. marts/i Norge 20., 21. og 22. juni, at afbede Guds retfærdige vrede, som tilforn klarligen har givet sig tilkende i

mange måder og nu fornemmeligen med usædv. hastig og smitsom sygdom og vores synders højt fortjente straf. De véd selv, hvad deres embede udkræver, dog har kongen ikke villet forbigå med sin befaling til desto større myndighed i alting at komme dem til hjælp, på det de desto ivrigere kan være befalet at anvende yderste flid på, at alting forrettes gudeligere og mere frugtbart. Først at de formaner provsterne og præsterne, at de og deres ganske hus stifter et godt eksempel og omvender sig fra deres onde veje til Gud. Derhos også foreholder dem, hvor stor årsag vi med vores daglige ubodfærdighed har givet den egenmægtige Gud at tilstede os disse plager. Så og med hvor stor magt de pålægger alle ved alvorlig pønitense endnu i nådsens tid at afvende sådant. Dernæst, at de ikke alene for sig selv og deres hus fører sådant gudeligen til sinds, men at de også foreholder deres tilhørere det samme med en kristelig retsindig iver og gudsfrygt og derhos påmindrer dem nogle følgende prædikener og søndage før nævnte bededage, at de alvorligen bereder sig til at holde disse forestående 3 bededage. Så og, at de fortryder, hvor løstigt de hidindtil har beganget de bededage, som er anordnet i købstæderne hver fredag og på landet hver måneds onsdag. Derhos, at de betænker ikke alene alvorligen at holde disse bededage, men lader dem være en vis begyndelse til en sand og alvorlig pønitense, hvortil Gud give dem alle sammen sin nåde og velsignelse m.v., som de selv gudfrygteligen heri kan betænke til Guds æres forfremmelse. Sjt, 33, 202. K. Orig. i Fyns bispeark., LAO (Udt.: DKL, III, 381), i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

Bisperne, som fik breve: Danmark: Dr. Laurids Mortensen, Sjæll.s stift. Dr. Peder Vinstrup, Skåne. Dr. Laurids Jacobsen, Fyn. Dr. Jacob Matthiesen, Århus. Dr. Anders Andersen, Ålborg. Mag. Frands Rosenberg, Viborg. Dr. Peder Kragelund, Ribe. Norge: Mag. Henning Stockfleth, Christiania. Mag. Jens Skielderup, Bergen. Mag. Erik Bredahl, Trondhjem.

17. jan. (Flensborghus) Henrik Below fik brev i bispens sted i Stavanger. Kongen erfarer, at superintendenten i Stavanger er død. Han agter for godt, at der skal holdes almindelige bededage i Norge den 20., 21. og 22. juni at afbede Guds retfærdige vrede, som tilforn klarligen har givet sig tilkende i mange måder og nu fornemmeligen med usædv. hastig og smitsom sygdom og vores synders højt fortjente straf. HB skal foreholde provsterne i Stavanger stift, at de selv overvejer deres embede og formaner præsterne, at de selv [osv., som i foregående brev]. Sjt, 33, 204. K.

17. jan. (Flensborghus) K.M.s mageskifte på Århus Kapitels vegne med Christen Jørgensen Skeel. CJS har til kongen på kapitlets vegne udlagt gde og gods i Nørrejyll., Vrønding: 1 gd., Anders Pedersen påbor, og skal følge præbende Tved, skylder årligen 2 ørter rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 fjdg. smør, 1 staldokse, 1 svin, 1 dl. gæsteri, 9 sk. arbejdspenge, 6 rd. for ægt og arbejde. Tebstrup: 1 gd., Peder Jensen og Christen Ibsen påbor, skal følge præbende Corpus Chr., skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 pd. havre, $\frac{1}{2}$ td. smør, 1 fødenød, 1 svin, $2\frac{1}{2}$ mk. gæsteri, 10 rd. arbejdspenge. Balle: 2 gde, som i lige måde skal følge præbende Corpus Chr., den ene Rasmus Hansen påbor, skylder 1 ørte rug, $2\frac{1}{2}$ ørte byg, 2 ørter havre, 1 ott. smør, 1 brændsvin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, den anden Niels Jensen påbor, skylder 1 ørte rug, $2\frac{1}{2}$ ørte byg, 2 ørter havre, 1 ott. smør, 1 brændsvin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, med al ejendom, landgilde osv. Til fyldest vederlag har K.M. udlagt af kronens og kapitlets gods i Nørrejyll., Fløjstrup: Niels Sørensen, skylder $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 1 fjdg. smør, 1 svin, 9 skp. byggæsteri, skov til 30 svins olden. Jens Jensen, 3 ørter rug, 3 ørter byg, $\frac{1}{2}$ td. smør, 1 svin, $1\frac{1}{2}$ ørte byggæsteri. Rasmus Christensen, $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 1 fjdg. smør, 1 svin, 9 skp. byggæsteri; af 1 bol 1 svin, 1 fjdg. smør, skov til begge gde til 124 svins olden, hvilke gde og gods med al ejendom, herlighed etc. Styl. ord. JR, 12, 337.

17. jan. (Flensborghus) Christen Skeels genbrev til K.M. på vegne af Århus Kapitel, styl. ord., mutatis mutandis. Til vitterlighed underskrevet af Erik Krag og Steen Hohendorff. Udt. i JR, 12, 338.

17. jan. (Flensborghus) Hans Bille fik brev om at være afd. fru Ide Gøyes døtres værge på skifte. Der skal med forderligste holdes skifte ml. IGs børn. HB skal være hendes døtres værge, havende indseende med, at de vederfares ret. Når skiftet er holdt, skal han efter loven overlevere deres værgemål til den rette værge. JT, 13, 324.

17. jan. (Flensborghus) Erik Juel fik brev om at være Peder Juels værge på skifte. Der skal med forderligste holdes skifte ml. Ide Gøyes børn. EJ skal på skiftet være PJs værge, havende indseende med, at han vederfares ret. JT, 13, 324.

17. jan. (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz og Jørgen Rosenkrantz fik brev om at være kommissarier på skifte efter fru Ide Gøye. Der skal med forderligste holdes skifte ml. IGs børn. Adressaterne befales og

får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistige poster kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald udebliver, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 324.

18. jan. (Flensborghus) Johan Thomassen, toldskriver, fik brev om at levere fra sig 10.000 rd. i mønt af skattepengene til rentemestrene. Han skal føre dem med sig fra Haderslev og lade dem levere på Rtk. til rentemestrene. SJT, 33, 205.

18. jan. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at måtte forløves fra Kronborg til førstkommande påske. Dog skal han gøre den anordning, at intet forsømmes i hans fraværelse, så og, at der bliver røget og rensset i de gemakker, hvor der har været nogen sygdom. SJT, 33, 205.

18. jan. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at tilholde borgmestre og råd i Svendborg at gøre Peder Hansen af Hamborg rigtighed for hans tilkrav. Hvad PH andrager imod borgmestre og råd, kan MK se af hans hosføjede supplikation. Han skal tilholde dem at lade gøre rigtighed efter afd. Peder Hansen, så PH uden videre ophold kan komme til sit retmæssige tilkrav og ej videre have at beklage. FT, 7, 192. K.

18. jan. (Flensborghus)¹ Ove Skade fik brev om af fru Ide Grubbe, enke efter Frederik Barnewitz t. Rudbjerggård, at annamme til sig i forvaring de breve, hun har angående Nykøbing Skole og hospital. IG har andraget, hvorledes FB efter kongens fars befaling af fru Regitze Urne, enke efter Jobst Frederik von Papenheim t. Søholt, har taget til sig nogle breve og dokumenter som er udgivet på de penge, kongens farmor har perpetueret til Nykøbing Skole og hospital. Disse breve og dokumenter plejer lensmanden på Nykøbing Slot at have i forvaring. OS skal tage dem i forvaring af IG og kvittere hende. SmT, 8, 93.

1) Kopibogen har *Kbh*.

18. jan. (Flensborghus) Skøde til Hans Wilhelms i Odense på en plads ved fæstningen Frederiksodde på Handerup Mark, som strækker sig

langs om ved stranden og den alfare vej 120 roder og derfra ind ad marken i lige måde 120 roder. Han skal på pladsen efter egen erbydelse på egen bekostning lade oprette et teglværk og med forderligste sætte det i værk. Han skal straks annamme pladsen og lade den indhegne, beholde den og gøre sig den så nyttig, som han bedst kan. JR, 12, 338. K.

18. jan. (Flensborghus) Landsdommerne i Jyll. fik brev om at være Peder Hansen af Hamborg beforderlig. Hvad PH andrager mod borgmestre og råd i Ålborg, kan adressaterne se af hans hosføjede supplikation. De skal hjælpe ham til rette, så vidt ret er og lov tilsteder. JT, 13, 325.

19. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Hugo Lützwow betaling el. assignation på 1.511 rd. for hans resterende besoldning efter den med ham gjorde afregning. Sjt, 33, 205.

19. jan. (Flensborghus) Roland Andersen, borgmester i Middelfart, fik bevill. til at nyde alle friheder, som hans formand før ham har haft, være sig tiende, byens tilliggende, ålegårde, ager, engbund, tørv o.a., så vidt det er tillagt borgmesterens bestilling. Forbyndes etc. FR, 6, 248. K.

20. jan. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Peder Vibe bekomme 2 store dyr til hans datters begravelse. Han skal lade dem skyde i Antvorskov vildtbane, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjr, 33, 206.

20. jan. (Flensborghus) Hr. Hans Lindenov fik brev om til Provianthuset at fremskikke lenets korn, som det tilforn var befalet at gøre i malt, så og at fremskikke havre til Frederiksborg. Af HLs erklæring erfarer kongen, at der ingen lejlighed er på slottet til at gøre kornet til malt. Han er tilfreds, at det må forblive dermed til foråret. Da skal HL med første åbne vand fremskikke det til Provianthuset, med mindre der forinden sker anvisning til købmanden el. andre. Havren, som det tilforn er befalet ham at fremskikke til Frederiksborg, skal han lade fremkomme med allerforderligste og så snart, der kan sejles for is. Til de udgifter, der kan falde dér på stedet, skal han sælge af kornet det dyreste muligt, eftersom der ingen andre midler til penge findes. Med kirkernes korn i lenet skal kirkeværgerne i år og herefter forholde sig

efter recessen som tilforn og i forrige åringer, så kirkernes gavn søges. SjtT, 33, 206. K.

20. jan. (Flensborghus) Henrik Müller fik brev anlangende Loll. og Falsters kornkøb dette år. Kongen er tilfreds efter hans forslag at forunde ham indkomsten af landene fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, hver td. smør for 12 rd., 1 td. hvede for 1 rd., 1 td. ærter 1 rd., 1 td. rug 5 sletmk., 1 td. mel 5 sletmk., 1 td. byg 3 rigsart, 1 td. havre 2¹/₂ mk.. Han skal få leveret godt, ustraffeligt, harpet og rent sædv. landgildkorn med landgildemål, ligeledes smør frit i skibene, som altid brugeligt, når han begærer det. Hvor meget af hver slags der kan bekommes på hvert sted, har kongen befalet lensmændene at tilstille ham en fortegnelse over. Pengene efter forskrevne takst vil kongen have erlagt i 3 terminer, til Philippi Jacobi førstkomende, Skt. Hans og Michaelis derefter. HM skal med forderligste sende sin revers derpå, hvorefter kongen vil lade ham tilstille konf. og assignationer til varernes levering. Siden vil kongen resolve at handle med ham i nogle år om disse landes indkomst, førend tilkommende landgilde forfalder. SmT, 8, 93.

20. jan. (Flensborghus) Ove Skade, Philip Joakim Barstorff og hr. Flemming Ulfeldt fik breve om at levere Henrik Müller rigtig fortegnelse på lenenes korn dette år. Adressaten skal tilstille kongen en fortegnelse på, hvor mange td. smør, hvede, ærter, rug, mel, byg og havre der i lenet findes i beholdning og kan afhændes til købmænd ml. Philippi Jacobi 1654 og årsdagen 1655. Han skal fremskikke kopi til HM. Jordebogens andre species skal han dyrest muligt lade gøre i penge og levere dem i Kongens eget Kammer, efter at hans genant o.a. udgift efter befalingsbreve el. andre bevillinger er frataget. SmT, 8, 94.

Lige sådant brev fik PJB om Ålholm len og FU om Halsted Kloster len.

20. jan. (Flensborghus) Lorentz Langhorst fik brev om at være apoteker i Kolding. Han må være apoteker dér og holde et godt, ustraffeligt apotek. Han er forpligtet til altid at holde gode ferske urter, speceri, konfekt o.a., som bør være i et fuldkomment apotek. De urter o.a., som han sælger, skal han sælge for et billigt værd, så ingen med billighed kan besvære sig. På det han kan holde apoteket ved magt, må han være fri for al kgl., borgerlig og byens tyng. Han alene skal i byen holde urter og speceri til købs og alene holde en vinkælder med god og

ustraffelig vin, så kongens folk og tjenere kan bekomme god vin, så ofte han hænder at komme dér, og så længe han fortøver dér, såvel som fremmede o.a., som gæster dér i byen. Der skal holdes efter recessen, så at al slags vin ikke holdes i én kælder, dog at ingen mangel findes på hverken vin el. speceri. JR, 12, 339. K.

21. jan. (Flensborghus) Bevilling for hr. Christian Friis t. Lyngbygård til toldfrihed i Danmark og Norge for denne første rejse med hans skib og gods, som han forventer fra De Caribiske Insuler. SJR, 23, 589.

21. jan. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at forordne Henrik Friis, rådmænd, til borgmester i Kbh. Kongen erfarer, at den øverste borgmester i Kbh. er afgået ved døden, og er tilfreds, at HF igen forordnes dertil. Sjt, 33, 207. (Tr.: KD, V, 381). K.

21. jan. (Flensborghus) Facultas Theologica fik brev anlangende fhv. lektor i Christiania, mag. Niels Svendsens skandskrift. Kongen erfarer, at NS ikke alene er mistænkt for nogle paskviller og skandskrifter, som er udkastet i Kbh., men at han endogså arbejder på at forføre mange i sin mening. Adressaterne skal tilstille kongen deres betænkende, dog at alting så vidt muligt holdes hemmeligt for ham. Sjt, 33, 207. K.

21. jan. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at tilholde de Spjellerup bønder til hr. Joakim Gersdorff at levere deres resterende landgildeolden o.a. rettighed, som de har indeholdt, imens processen om deres indløsning har varet, el. også i mindelighed affinde sig med ham el. hans fuldm. Sjt, 33, 207. K.

21. jan. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade udføre processen mod afd. Johan Friis' arvinger på Borreby anlangende det pantsatte Spjellerup gods, og siden annamme det under kronen. I lige måde skal han med uvildige mænd besigtige skovene og lade dem taksere på olden. Sjt, 33, 207.

21. jan. (Flensborghus) Hr. Anders Bille, hr. Iver Vind og hr. Jørgen Brahe fik brev anlangende at lade Stribsodde bro anlægge. Kongen erfarer, at der ingen begyndelse er sket med broen ved Stribsodde. De skal med forderligste forsamles på stedet og afpæle det sted, hvor broen bekvemmeligst kan lægges, og gøre den anordning, at der det første muligt sker begyndelse, så den bliver fuldfærdiget, eftersom ingen

kommunikation med nytte kan ske ml. provinserne, med mindre broen bliver anlagt. Dersom adelen og de, som har tjenere i herredet, vil bevilge dem at hjælpe med at age sten til brokar, kan det gøres fornødent. Da er kongen tilfreds, at kronens tjenere hjælper lige som andre. FT, 7, 192. K.

21. jan. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om, at ingen i Kolding må handle imod apotekerens privilegier dér. Kongen har privilegeret Laurids Langholst til at være apoteker i Kolding og dér alene holde vin og alle slags specerier fal, efter de ham givne privilegier. SB skal have indseende med, at der ingen indpas sker ham af andre dér i byen, så han ej med rette kan besvære sig. JT, 13, 325. K.

22. jan. (Flensborghus) Anthonius Knip, fhv. generaltoldforvalter i Norge, fik obligation på 6.000 rd., som kongen er ham skyldig, at annamme til Hamborg førstkommende Philippi Jacobi. Kongen vil ufejlbarligen lade dem erlægge til ham el. den, der har obligationen i hænde. Sjr, 23, 589.

22. jan. (Flensborghus) Bevilling for Anthoni Knip, fhv. generaltoldforvalter i Norge, på 1.000 rd. årlig pension at annamme til hvert Kie-leromslag, begyndende fra brevets dato. Omslagsforvalteren befales at fornøje ham dette. Sjr, 23, 589.

22. jan. (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om denne ene gang at give sin far, Hans Boysen d. Æ., 100 rd. til hans husholdning, beregnet fra 1. sept. sidstforleden til april måneds udgang, eftersom han har forflyttet sin ganske familie for den grasserende sygdom i Kbh. Det skal blive HB godtgjort. Sjt, 33, 208.

22. jan. (Flensborghus) Overskænken fik brev om at lade Hans Boysen d. Æ. denne ene gang være en amme rhinskvin af kongens kælder følgagtig. Sjt, 33, 208.

22. jan. (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om at antage Hans Nissen i H.M.s tjeneste. Nærværende HN har begæret, at han må antages til kongens skibstjeneste. CL skal lade ham eksaminere i søfar-ten. Dersom han befindes at have nogen forfarenhed deri, er kongen tilfreds, at CL antager ham til tjeneste til skibs. Sjt, 33, 208. K.

22. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale dr. Johan Dirichsen, kongens danske hofprædikant, 1.000 rd. af førstkommende toldpenge i Middelfart for hans resterende fordring. JD har begæret at måtte betales noget af sin resterende besoldning. De skal med forderligste lade ham få 1.000 rd., indtil det ved endelig regning kan findes, hvad han resterer til 1. maj 1654, hvorefter han siden kan søge den ganske sum. Sjt, 33, 209. Orig. i DKanc. B 179k.

23. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Magdalena, enke efter Johan Thomsen, Kbh., 3.097 rd. 9 mk. 4 sk. af indeværende års afgift i Nordlandene, som kongen erfarer, hun endnu resterer med for drikkeglas leveret til hoffet på adskillige tider. Dersom det ikke strækker til, må hun bekomme resten af skatterne dér, og det skal blive dem godtgjort i Nordlandenes regnskaber. Sjt, 33, 208. Orig. i DKanc. B 179k.

23. jan. (Flensborghus) Overskænken fik brev om at lade Hans Boysen d. Æ. månedligt bekomme 1 td. Rostockerøl el. andet fremmed øl og 1 td. spisekælderøl. Sjt, 33, 209. K.

23. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Mikkel Rachow, rigens gevaldiger, den resterende besoldning af nærværende års indkomst af Ålborghus len. Kongen erfarer, at MR af hans resterende besoldning til 1. maj 1654 tilkommer 3.139½ rd. efter afregning gjort med ham på Rtk. Kongen er tilfreds, at han bekommer korn, og de skal gøre ham indvisning i det korn, som findes i forråd af dette års indkomst i Ålborghus len, tønden anslaget til 5 rigsort. Dersom der ikke er så meget korn i behold, må han bekomme resten af Skivehus for samme takst, eftersom kongen har bevilget fru Mette Grubbe, enke efter hr. Ebbe Ulfeldt, at måtte erlægge dette års afgift af lenet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655 i korn. Det sidste års besoldning, fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, kan de lade ham få i penge og på kongens vegne forstændige ham, at han ej mere behøver hans tjeneste, til hvilken ende kongen har befalet hr. Anders Bille at aftakke ham til 1. maj 1655. Sjt, 33, 209. K. Orig. i DKanc. B 179k.

23. jan. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at hjælpe Barbara Fires til rette. Hvad BF andrager, kan de se af hendes hosføjede supplikation. Hun mener at være forurettet ved byfogedens dom i Kbh. og agter derfor at lade den indstævne for sin overdommer, hvor-

for hun har begæret kongens befaling til adressaterne, at de er hende behjælpelig med erstatning af hendes gods. De skal være hende behjælpelig, at hendes gods ikke forrykkes, indtil sagen er påkendt. Sjt, 33, 210.

23. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om af fru Mette Grubbe at annamme rug for afgiften af Skivehus len. Kongen bevilger, at hun må levere rug med landgildemål efter renteritaksten i stedet for afgiften, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, og lade det levere, hvor det bekvemst kan afhentes med skibe næst ved slotet. De skal godtgøre det i hendes afgift. Sjt, 33, 211. K. Orig. i DKanc. B 179k.

23. jan. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Jørgen Kaas t. Gudumlund bekomme 2 store dyr, som adressaten skal lade skyde på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 211.

23. jan. (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om til 1. maj at aftakke Mikkell Rachow, rigens gevaldiger, til hvilken ende kongen har befalet rentemestrene til samme tid at kontentere ham hans resterende besoldning. JT, 13, 325. K.

24. jan. (Flensborghus) Simon Petkum, agent i England, fik brev om at være Wolf von Buchwald beforderlig dér, idet denne agter at begive sig dertil og opholde sig dér en tid. SP skal gøre ham al mulig assistance. Sjt, 33, 211. K.

24. jan. (Flensborghus) Jægermesteren skal uden betaling lade Jørgen Marsvin bekomme 6 levende dådyr af dyrehaven ved Skanderborg. Sjt, 33, 211.

24. jan. (Flensborghus) Hr. Jacob Knudsen, kapellan i Vejle, fik brev anlangende en tiende. Han må årligen kvit og frit bekomme afgiften af kronens anpart af korntienden af Nykirke s. i Nørvang h. til sin underholdning. Thi forbyder vi etc. JR, 12, 340.

25. jan. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om for betaling at lade fru Karen Lange, enke efter Christoffer Gøye t. Oxholt, bekomme 8 ege til bygningstømmer. Han skal lade hende dem udvise af

Antvorskov lens skove på de steder, hvor det kan være skoven mindst til skade. Sjt, 33, 212.

25. jan. (Flensborghus) Lensmændene i Danmark fik brev om at erklære sig om beholdningen af skattepengene af de $\frac{2}{3}$ af skatten, så og, hvor meget af det $\frac{1}{2}$ skattekorn der findes hos dem. De skal specificere, hvor højt de mener kornet kan sælges, eftersom begge dele er deputeret til gældens aflæggelse. Sjt, 33, 212. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

26. jan. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade mag. Mikkel Henriksen, slotspræst på Kbh.s Slot, bekomme 2 rådyr. Han skal lade dem skyde på de steder i Kbh.s len, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 212.

26. jan. (Flensborghus) Konfirmation af mageskifte, som Anders Bille, rigens marsk, har gjort med præsten i Jordløse. Kongen søges om konf. af tingsvinde anlangende et magesk. på jord og skov, som AB på kongens ratifikation har gjort med præsten i Jordløse imod anden jord til fyldest vederlag, lyder: Christen Nielsen i Heden, herredsfoged i Sallinge h., Ditlev Jensen på Nybøllegård, Anders Andersen i Horne og Hans Madsen, skriver, gør vitterligt, at 21. nov. 1654 på Sallinge herredsting fremstod efter anfordring af Ove Madsen, ridefoged til Nyborg Slot i Sallinge h., på vegne af K.M. og lensmanden for retten Jørgen Jensen i Håstrup, Jens Andersen, Laurids Madsen, Hans Madsen, Anders Lauridsen, Jens Hansen, Hans Rasmussen og Peder Rasmussen, alle i Harstrup, og gav til kende, at eftersom de her af tinget lovlige er advaret til at syne og se nogen jord og skov, som AB begærer til mangelæg af Jordløse præstegårds grund, såvel som det, han igen vil udlægge til vederlag, så de kan få fyldest på begge sider, har de i går 8 dage begivet sig på åstederne og synet som følger: først det, som AB begærer, kaldes Brembergs Krog i Siunte Have med ager, eng, skov og alt. Dernæst til det, som AB udlægger af hans grund i Siunte Have og dér har udlagt præstegården til fuld fyldest, både i ager, eng og skov. Præsten, hr. Laurids Andersen, var med nævnte ridefoged overværende, så og CN og ABs tjener Niels Pedersen, foged på Damsbo, og udviste det, som AB udlagde til vederlag. Det hjemlede og aflagde de for et fuldt syn. Herefter blev tingsvinde udstedt ved Jørgen Eriksen i Allested, Hans Madsen i Sønder Broby, Niels Hansen smst., Jørgen Mortensen i Sallinge, Rasmus Rasmussen Bryde i Volbølle, Hans Jensen

smst., Steffen Bendixen i Svorup og Gunde Nielsen i Ouby. At således er passeret inden tinge, det bekræfter de med beseglingen. Datum ut supra. LS [4 stk.]. Kongen konfirmerer dette. FR, 6, 249.

27. jan. (Flensborghus) Bevilling til ægteskab for Ties Tiesen og Agathe Jenses på Amager og for Didrik Tiesen og Dyver Janses smst. TT og AJ, som er beslægtet med hverandre i forbudne svogerske led, skal bevisliggøre, at de ikke er hinanden nærmere beslægtet end angivet af sognepræst, mag. Jørgen Harder. SJR, 23, 590.

Lige sådant brev fik DT og DJ.

27. jan. (Flensborghus) Bestalling for Andreas Søbøtker som hofskrædder. Han skal være tro og flittig, ramme kongens og hans rigers gavn og bedste og afværge skade. For sin tjeneste tilsiges han til årlig løn til sig selv 100 rd. in specie samt kostpenge 2 rd. hver uge. Deslige på 2 svende hver til løn årligen 25 rd. og hver til kostpenge 4 kur.dl., så og på en dreng årlig til løn 12 rd. og månedligt til kostpenge 4 kur.dl., hvilket skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales at fornøje AS dette. SJR, 23, 590.

27. jan. (Flensborghus) Å.b. om herredage. Kongen hilser sine tro undersåtter, riddermænds mænd, fruier, jomfruier, prælater, kanniker, provster, præster, købstadmænd, bønder og menige almue, som bygge og bo i Danmark. Han har med Danmarks Riges Råd anset for godt og forordnet, at der skal holdes almindelige herredage i Danmark, på det at alle, som har sager at udrette, kan komme til retten, og vil lade dem holde i Kbh. 11. juni, da at sidde retterting og forhjælpe enhver til lov og ret. Alle, som har nogen sag at sætte i rette og ikke allerede har taget stævning, skal med det første komme i Kanc., dér skal meddeles dem stævninger. Dog skal ingen sager indstævnes, uden de tilforn har været til herredsting og landsting, og der er gået dom i sagen. SJT, 33, 212. K. Orig. i DKanc. B 165a, i Odensegård lensark., LAO.

27. jan. (Flensborghus) Til stiftslensmændene om herredage. Kongen har med Danmarks Riges Råd berammet og er tilsinds at holde almindelige herredage i Kbh. 11. juni og dér i egen person med rigsrådet sidde i retterting. Adressaterne skal lade kongens å.b. til menige undersåtter udgå og læse til herredsting så vel som til købstæderne. SJT, 33, 213. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

De, som fik breve: Otte Thott, Skåne stift. Hr. Niels Trolle, Sjæll.s.

stift. Hr. Henning Valkendorf, Fyn. Hr. Mogens Sehested, Ribe stift. Erik Juel, Vendelbo stift. Erik Rosenkrantz, Århus stift. Fru Hilleborg Krafse, Viborg stift.

27. jan. (Flensborghus) Rigens Råd fik brev om herredage. Kongen agter næst Guds hjælp at lade holde herredage i Kbh. 11. juni og dér med adressaten o.a. rigsråder sidde retterting, hvorom han har ladet udgå å.b. Adressaten skal være til stede hos kongen i Kbh. 7. juni i det seneste næst for samme herredage og dér med ham o.a. rigsråder berådslå kongen og riget magtpåliggende anliggender. Sjt, 33, 214. K.

Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Anders Bille. Hr. Christoffer Urne. Hr. Mogens Kaas. Hr. Oluf Parsberg. Hr. Hans Lindenov. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Niels Trolle. Hr. Henrik Rantzau. Erik Juel. Otte Krag. Hr. Christen Thomesen. Hr. Ove Giedde. Hr. Gregers Krabbe. Hr. Tage Thott. Jørgen Seefeld. Hr. Iver Vind. Hr. Frederik Reedtz. Mogens Høg. Christen Skeel. Gunde Rosenkrantz.

27. jan. (Flensborghus) Landsdommerne fik brev om herredage. Adressaten tilskikkes å.b. om at holde herredage, som kongen har ladet udgå, hvilket skal forkyndes på landstinget. Han befales at gøre dette. Sjt, 33, 214. K.

Jylland: Peder Lange, Laurids Below. Sjæll.: Jørgen Seefeld. Skåne: Kjeld Krag. Langeland: Vincents Steensen. Loll. og Falster: Lave Beck. Blekinge: Villum Thomsen. Møn: Hans Clausen. Bornholm: Niels Nielsen.

27. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Hans Aufdiener, rådmænd i Middelfart, indvisning i Kalundborg len for 1.000 td. byg for det, han har at fordre hos afd. oberstlt. Hans Petersen. HA har andraget, at han har forstrakt HP med 934 rd. 32 sk. lyb. foruden renten, og han er henvist til betaling i hans restseddel efter afsagt dom, sub dato Glückstadt 25. nov. 1649. Han begærer, at kongen vil forunde ham betaling, eftersom han har erlagt den største part i rede penge og selv hidindtil givet rente. Kongen er tilfreds, at HA må få 1.000 td. byg af Kalundborg len. Adressaterne skal levere det frit i skibet. Det skal blive dem godtgjort i lenets rgsk., og de skal afskrive kaptalen på HPs obligation. Sjt, 33, 215. Orig. i DKanc. B 179k (med K.).

27. jan. (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om at lade hr. Henrik Bielke i den kommende sommer bekomme et af kongens ski-

be til Island, nemlig en af Bjørnene el. og den, han plejer at have til Island. Han skal lade skibet forfærdige. Sjt, 33, 215. K.

27. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Johan Adolf Zoega, kopist i Tyske Kanc., hans resterende besoldning til 1. maj, som efter hofmønsterskriver Hans Boysens afregning andrager 234 rd. Sjt, 33, 216. K. Orig. i DKanc. B 179k.

27. jan. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om at erklære sig om gods, som hr. Gregers Krabbe begærer til pant. GK har til udrustning af kongens flåde i forledne åringer gjort undsætning med en del penge, hvorimod han til pant begærer 8 el. 8½ hele og halve gde i Grindløse s. og by, som Oluf Hou og Oluf Pedersen påbor under Skt. Hans Kloster. Han skal med det forderligste erklære sig om godsets herlighed og belejlighed, og hvor nært det befindes at ligge Skt. Hans Kloster, og derhos i Kanc. indskikke betænkende om, hvad han formener hver td. htk. er værd og kan forundes ham for, og særligt specificere, hvad der årligt gives kronen i landgilde. FT, 7, 193. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO (heri indlæg af GK 4. april).

27. jan. (Flensborghus) Bevilling til ægteskab for Kirsten Pedersdatter og Christen Pedersen, som er beslægtet i 3. led, og derfor at give 20 rd. til de fattige i Hee sogn. Udt. i JR, 12, 340. K.

28. jan. (Flensborghus) Gabriel Gomez fik brev om, hvorledes der skal forholdes med ham, og om konfekturner og urter, som han skal levere. Kongen har befalet GG årligen at indkøbe de konfekturner, sukker og urter, som behøves til hofholdningen, og at levere det 2 gange om året, nemlig i maj og okt., hvor hofholdningen findes. Leverancen skal begynde i kommende maj måned. GG har lovet at levere varerne så gode, friske og uforfalskede, at der ej kan klages derover, og for samme pris, som de kan købes for med rede penge for ringeste køb, enten i Hamborg el. andetsteds. Der skal akkorderes med ham derom, efter at sidste leverance er sket i okt. måned, efter den pris, som hver slags af de leverede varer samme år kan gælde i det ringeste. Efter at akkorden er gjort, vil kongen lade ham gøre assignation for pengene på et vist toldsted af dem, der er forordnet til hofholdningen, hvorefter han kan bekomme pengene til den 1. maj derefter. Sjr, 23, 591. K.

28. jan. (Flensborghus) Konfirmation for Anna Poul Støffkens af Hamborg på østersfang i Riberhus len ved Lister Fjord og Amrum med tilgrænsende pladser. Hun har begæret konf. af det værende østersfang i 20 år, med konditioner som dem, hvorpå det er forpagtet hendes afd. husbond. Kongen bevilger hende dette med disse konditioner efter brevet. Dog skal hun i rette tid lade erlægge den årlige afgift til lensmanden på Riberhus. Forbydendes etc. JR, 12, 340.

28. jan. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om, at Hans Daniel af Slesvig må bekomme rente af den sum, han har assignation på i Kolding toldkiste, så vidt det andrager 6 pro cento fra assignationens dato, indtil han bekommer betaling. SB skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. JT, 13, 326.

29. jan. (Flensborghus) Bevilling for Ditlev Brochdorf, oberstlt., til toldfrit at udføre 8 hopper. Han skal aflevere bevillingsbrevet til tolderen på de steder, hvor de 8 hopper udføres, eftersom det ikke skal gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 592.

29. jan. (Flensborghus) Bevilling for jomfru Ide Skinkel til at sælge en gård med tilliggende gods i Fyn, som hun for nogen tid siden med til-ladelse har tilforhandlet sig, og pengene at sætte på rente, el. hun må igen tilforhandle sig andet gods, dog at alting sker med hendes rette lavværges samtykke. FR, 6, 250. K.

30. jan. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om, at dr. Johan Dirichsen, kongens hofprædikant, uden betaling må bekomme et stort dyr af Kolding vildtbane. Han skal lade det skyde, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 216.

30. jan. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Hans Pedersen Bladt, borger i Kbh., indvisning i Bergenhus lens visse og uvisse indkomst for 3.301¹ rd. Kongen erfarer, at HPB for humle leveret på Provianthuset efter akkord tilkommer 2.301 rd. 4 mk. 7 sk. Han er tilfreds, at de gør ham nævnte indvisning, og dersom der ikke er så meget tilovers, at han kan blive afbetalt, må han bekomme det øvrige af lenets indkomst for 1654. Det skal blive dem godtgjort. Sjt, 33, 216. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Kopibogen *har* de to forskellige tal 3.301 og 2.301.

30. jan. (Flensborghus) Kansler Christen Thomesen Sehested fik brev om, hvad der er passeret ml. mag. Hans Brochmand, sognepræsten ved Skt. Nikolaj Kirke, og den spanske ambassadørs tjener. Kongen har fornummet den handel, som er passeret i Kbh. ml. HB og den spanske minister, conde de Rebolledos tjenere, hvilket forekommer kongen meget sælsomt og underligt. CT skal selv tilskrive R., at kongen lader sig denne aktion falde meget ilde og er til sinds at tilkendegive sådant for kongen af Spanien, medmindre han straks afskaffer og bortjager de folk, som har forurettet præsten i dennes lovlige kald. Eftersom den katolske præst, som deR har hos sig, imod forbud understår sig at gøre sig folk anhängige og forfører dem med sin lærdom, må deR denne gang for alle lade sig være sagt, at dersom præsten endnu herefter betrædes at lade sig bruge af nogen uden for hans hus, må deR selv tilregne sig følgerne, eftersom kongen ej agter at forunde ham el. hans folk større frihed, end det ved oprettede traktater er til ladt kongens ministre i Spanien. Dersom noget skulle foretages af nævnte præst el. andre af deRs folk imod religionen el. i andre måder, vil kongen lade kansleren hænde dom over dem, og derefter vil ske tilbørlig eksekution, som kongen eragter det kunne ske imod nogen af hans i Spanien, om de skulle forse sig i slige tilfælde. Kongen vil ikke lide nogen desordre el. eksorbitance i religionen af nævnte præst el. andre af deRs tjenere, eftersom han er forsikret om, at det ikke sker med kongen af Spaniens vilje el. samtykke. Dette skal CT skriftligt remonstrere ham så udførligt, som han agter fornødent, og siden med forderligste forstående kongen, hvad han svarer derpå, hvorefter kongen vil resolvere. Sjt, 33, 217. (Tr.: KD, V, 382). K.

30. jan. (Flensborghus) Lucas Hansen renteskriver fik brev på 2 vikarier i Lund. Der vakerer 2 vikarier ved Lund Domkirke efter afd. Christoffer Suencke. For tro og villig tjeneste bevilger kongen LH dem efter kapitlets statutter, med bønder og al rente, ad gratiam. Dog skal han gøre sig tyng og tjeneste inden for kirken og uden for som andre vikarier dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet, og holde bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Thi forbyder etc. SkR, 6, 365. K.

1. febr.¹ (Flensborghus) En del lensmænd fik brev om at defrayere landgreve Frits [Frederik] af Hessen, som agter at begive sig fra Sverige gennem Danmark. Adressaten skal lade ham selvtiende el. selvtolv-

te forskaffe 2 borger- og derforuden fornødne bøndervogne med tilbehørig heste gennem sit len. Det skal blive ham godtgjort. SJT, 33, 217. Orig. i Hindsgavl lensrgsk., i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

[Lensmændene] Arent von der Kuhla, Otte Pogwisch, hr. Niels Trolle, hr. Wentzel Rothkirck, hr. Mogens Kaas, hr. Henning Valkendorf, hr. Jørgen Brahe, Tyge Below, hr. Steen Bille.

1) Dateringen er glemt i kopibogen, men fremgår af de anførte Orig.

1. febr. (Flensborghus) Fru Lisbet Rodsteen, enke efter Jørgen Orning, fik oprejsning i en sag. Hun har andraget, hvorledes hun formener sig og sine børn højlig at være forurettet ved dom af byfogeden i Ålborg, Hans Andersen, afsagt ml. hende og hendes børn på den ene og arvingerne efter afd. Hans Sørensen i Ålborg på den anden side. Dommen er ikke i lovlig tid blevet indstævnet for overdommeren, eftersom den nu er 3 år gammel. Hun begærer bevill. til at lade sagen påtale og indstævne. Kongen bevilger dette, dog skal hun uden videre ophold lade dommen stævne. JR, 12, 341.

1. febr. (Flensborghus) Konfirmation for fru Hilleborg Bille, enke efter Christoffer Pax, af skiftet med hendes barn. Kongen søges om konf. af forhandling og skiftekontrakt ml. HB og hendes bror Christoffer Bille på vegne af hendes umyndige søn Holger Pax, anlangende skifte og deling efter CP, lyder: Underskrevne efter kgl. befaling tiltagne kommissarier på skifte ml. mor og barn efter CP har 18. dec. [1654] været forsamlet i Viborg at fuldføre befalingen. Formedelst deres underhandling er HB og CB som barnets værge forligt som følger: 1. HB har tiltaget sig al CPs bortskyldige gæld, som efter indlagt specifikation underskrevet med hendes hånd beløber sig til 36.327 rd., så at hun skal indfri disse gældsbreve inden 2 år, værgeren og barnet skadesløst i alle måder, beregnet fra Snapsting 1655 og til 1657. Hun skal gøre CB forsikring med hendes jordegods til pant, at gælden bliver indfriet, dog hende forbeholden af godset at afhænde til gældens indfrielse, og brevene, som indfries, at kasseres i CBs nærværelse. 2. Hun afstår uden noget krav af hendes barn sit fæstensgavebrev på 1.000 rd. og morgengavebrev på 2.000 rd., som forlods er hende bebrevet, uden nogen exception. 3. Hun afstår alt krav, som hun kan have, både for hendes arve- og gavegods, som er bortsolgt, så og hendes part i købegods, både i Eriks-holm og underliggende gods og Værholm med gods, med al anden købejord. 4. Angående løsøret, skal barnet nyde det, der nu findes på

Eriksholm og Torup efter overleveret registrering, og moderen derimod nyde løsøret på Rask, Stensballegård og Værholm. Eftersom hendes løsøre kan andrage sig noget bedre end barnets, har hun forpligtet sig at holde barnet på egen bekostning, både med klæder, kost og skolegang, indtil han bliver 13 år, så intet deraf skal bekostes af barnets. 5. Barnets gods skal efter overleveret forsejlet og underskrevet jordebog af HB ubehindret til førstkommende Philippi Jacobi overleveres CB som barnets rette værge. Da hans hovedgårde findes bortforpagtet, skal derpå tages samfrænder, som skal sætte, om de kan drage højere forpagtning, eftersom forpagtningsårene endnu ikke er ude. Dersom de kan sættes højere, erbyder HB barnets værge på dets vegne årligen det at kontere, om forpagtningsmanden ikke selv vil betale. 6. Derimod er af CB bevilget, at HB skal nyde alt det jyske gods, hovedgårdene med tiliggende jordegods el. strøgods, efter annammet jordebog, som CB har genpart af, nemlig hovedgårdene Rask, Stensballegård og Værholm. At de har således samtykt, bekender underskriverne. Det er eragtet nødigt at søge kongens konf. Til vitterlighed underskrevet med HB og CB. Viborg 19. dec. 1654. HB. CB. Otte Krag. Jørgen Kruse. Jørgen Rosenkrantz. Morten Skinkel. Efter kgl. befaling over skiftet: Jørgen Seefeld. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 342. K.

1. febr. (Flensborghus) Malte Sehested fik brev om at være værge for jomfruene Johanne Lykke og Karen Lykke på skifte efter fru Birgitte Sehested. Der skal med forderligste holdes skifte ml. BSs børn. MS skal på skiftet være JL og KLs værge, havende indseende med, at de vederfares ret. Siden skal han efter loven overlevere værgemålet til deres rette værge og bror. JT, 13, 326.

1. febr. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om på vegne af Niels Lykke at være på skifte efter fru Birgitte Sehested. Der skal med forderligste holdes skifte ml. BSs børn. Da NL er forrejt uden riget, så han ikke personligt kan være til stede, skal MS overvære skiftet, havende indseende med, at han vederfares ret. JT, 13, 326.

1. febr. (Flensborghus) Erik Juel og Jørgen Seefeld fik brev om at være kommissarier på skifte efter fru Birgitte Sehested. Der skal med forderligste holdes skifte ml. BSs børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistige poster kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom, havende indseende med, at al rigtig

gæld efter hende bliver afbetalt el. nøjagtig forvaring stillet derfor. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald udebliver, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 326.

2. febr. (Flensborghus) Overskænken fik brev om, at vinskænken Henrik Vinterberg igen skal have opsyn med vin i Kbh.s Slots kælder, at den ej fordærves. Sjt, 33, 218.

2. febr. (Flensborghus) Ove Skade fik brev anlangende vokation af sognepræsten i Nykøbing Falster, hvor samtlige borgere har andraget, at den ene borgmester dér, Jacob Christensen, er uvillig til at kalde en sognepræst i afd. mag. Laurids Pedersens sted og af egen myndighed har taget til sig en kirkeværge, som er hans egen bror, eftersom rådmændenes tal dér ej er komplet, hvorved han agter at indtrænge sin egen søn i kaldet, eftersom viceprovsten, hr. Jesper Jepsen, sognepræst t. Stubbekøbing, også skal være behjælpelig. På det sagen kan gå efter ordinansen, skal OS enten straks indsætte så mange rådmænd, som fattes, og som han eragter dygtige, el., dersom han ej kan indsætte så mange, gøre den anordning, at menige borgerskab og sognefolk dér selv udvælger så mange, som fattes i rådmænds sted, én for hver rådmænd, som tillige med borgmestre og råd kan være befuldmægtiget til at kalde sognepræsten, så det, de gør, kan stå ved magt, som om de allerede var forordnet til rådmænd. På det at al desordre kan forekomme, vil kongen, at JJ afholder sig fra samme kald, men i hans sted skal OS tilforordne den ældste præst i [Falsters] Sønder h., at han som viceprovst i den afd. provsts sted kan have indseende med, at kaldet omgås forsvarligen efter ordinansen og recessen, såfremt det skal blive ved magt. SmT, 8, 95.

3. febr. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om, hvorledes der nu skal forholdes, eftersom pesten er ophørt. Kongen erfarer, at den en tid lang grasserende pestilenssygdom i Kbh. nu igen af Guds nåde er ophørt. Adressaterne skal gøre den anordning, at alle gader og stræder, i synderlighed dem, hvor sygdommen mest har grasseret, bliver rengjort i varende frost, så og, at de huse, hvor nogle er uddøde og endnu ikke åbnet, i lige måder bliver lukket op og så vidt muligt rengjort. Det gods, som findes dér, registreret el. andet, skal de ved retens middel lade åbne og udlægge i frosten, mens vinteren varer, og si-

den ved rigtig registrering lade det hensætte i god forvaring til bedste for interessenterne. Ellers skal de være betænkt på alle andre midler, hvorved de eragter, at sygdommen kan præcaveres el. ganske udrydtes, så at ingen smitte bliver tilovers. Skulle der findes nogen, som ikke vil efterkomme den anordning, de gør derom, skal de lade dem tiltale ved retten og straffe som det gemene bedstes forstyrre. Sjt, 33, 218. (Tr.: KD, V, 383).

3. febr. (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at lade officererne under kaptajn Tønne Huitfeldts kompagni i Helsingborg bekomme deres besoldning hos kommissarierne i Skåne. Hvad officererne har andraget for kongen, kan adressaten se af deres hosføjede supplika-tion. Han skal gøre den anordning, at de af landkommissarierne i Skåne bekommer deres resterende besoldning, så vel som det, de her-efter kan tilkomme. SkT, 8, 407. K.

4. febr. (Flensborghus) Johan Thomsen fik brev om til Lucas Hansen, renteskriver, at levere 10.000 rd. af adskillige slags af de penge, som er leveret ham i Haderslev, nemlig af nældeblade 1.267½ rd., af hele ryt-tere 1.652½ rd., af da. 2-skillinger og skillinger 2.423½ rd., af 28- og 14-sk.stykker 4.656½ rd., tagende til sig Christoffer Gabels kvittance på 10.000 rd., som han har annammet til LH i Kiel i spec.dl. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 219.

4. febr. (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om til Anthonius Knip, fhv. generaltoldforvalter i Norge, at erlægge 1.000 rd., tagende hans bevis, hvorefter de igen skal erlægges af hans resterende besold-ning i Norge. Sjr, 33, 219.

5. febr. (Flensborghus) Lucas Hansen, renteskriver, fik brev om at beta-le Dominicus Braumann, prinsens kammertjener, et års besoldning, 100 rd., tagende hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 219.

5. febr. (Flensborghus)¹ Å.b. anlangende at holde landstinget i Blekin-ge såvel som by-, birke- og herredsting. Kongen erfarer af Villum Thomsen, landsdommer i Blekinge, at den smitsomme syge, som en tid lang har grasseret, nu igen ophører, så at landstinget uden fare kan holdes. Kongen bevilger, at dette igen må søges, så vel som by-, birke- og herredsting. Forbydende etc. SkR, 6, 366. K.

1) I marginen står: Niels Friis' skrift.

5. febr. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende at måtte sælge skattekornet. Kongen er tilfreds, at han efter sit forslag i lenet sælger den del af skattekornet, som er forordnet til gældens afbetaling, hver td. rug for 5 mk. og hver td. byg for 5½ mk. Han skal holde pengene i beredskab. JT, 13, 327. K.

6. febr. (Flensborghus) Lucas Hansen, renteskriver, fik brev om at give en del af prinsens betjente penge af deres besoldning: vinskænken Johan Høyen 80 rd., til sølvpoppen 83 rd., på en dreng 18 rd. 2 mk., til 2 lakajer 48 rd., til fyrbøderen 32 rd. Sjt, 33, 219.

6. febr. (Flensborghus) Christen Skeel fik brev om, at han må godtgøres det, han udlover til loftsrum for kongens korn. Kongen er tilfreds, at han ligesom tilforn af magasinkorn må godtgøres den samme bekostning til loftsrum el. anden bekostning på det korn, som han har annammet og optaget i Køge af Roskilde, Ringsted og Tryggevælde len, være sig skattekorn, adelens, gejstlighedens el. borgerskabets udlovede korn. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 220.

6. febr. (Flensborghus) Christen Skeel fik brev om, at han ikke skal gøre byggen i malt i Tryggevælde len. Han har tidl. fået kongens befaling til at gøre al byg ydet i lenet i malt. Af hans erklæring erfarer kongen, at det ikke bekvemmeligt kan ske uden bekostning. Kongen er tilfreds, at han lader bero dermed, så byggen kan holdes i beredskab til at fremskikkes på foråret til Provianthuset. Sjt, 33, 220.

6. febr. (Flensborghus) Bevilling til ægteskab for Mads Thomsen og Anna Pedersdatter, som er beslægtet i 3. led, og derfor skal give 10 rd. til de fattige. Udt. i JR, 12, 344. K.

6. febr. (Flensborghus) Mogens Høg fik brev om at lade Jesper Vognsen være følgagtig 40 ege, som kongen uden betaling efter begæring har forundt JV til bygningstømmer. Han skal lade dem udvise af lenets skove på de steder, hvor det er skovene mindst til skade. Når han på egen bekostning har ladet tømmeret skære, er kongen tilfreds, at kronens bønder dér i lenet må hjælpe ham det en 4 miles vej hen derfra, på de tider af året, det kan være dem belejligst og uden skade. JT, 13, 327.

7. febr. (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om lade hugge fornødent

tømmer til Riseberg Kirkes reparation. Af fremskikket tømmermands-overslag erfarer kongen, hvor meget tømmer der behøves til kirkens reparation. Han er tilfreds, at PV af Herrisvad Klosters skove lader hugge så meget tømmer, som gøres fornødent, på de steder, hvor det kan være skovene mindst til skade, havende indseende med, at intet videre bliver fældet. SkT, 8, 408. K.

7. febr. (Flensborghus) Jacob Grubbe og Johan Brockenhuus fik brev om at ligne gods ml. K.M. og Caspar Gersdorff. CG har til magelæg begæret af kronens gde og gods i Nørrejyll. på Thyholm under Vestervig Kloster len, Refs h., Hvidbjerg s., Børslev: Jens Pedersen, Laurids Lauridsen og Christen Pedersen, Claus Christensen og Anders Jensen, Christen Pedersen Smed, Anders Christensens hustru og Mogens Pedersen. Gadehuse: Jens Pedersen og Anna Pedersdatter. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Jyll., Odby¹ s., Uggerlev: Jens Poulsen, Poul Nielsen og Maren Nielsdatter; Christen Pedersen ibid. Søndbjerg s., Serup:² Jens Olufsen og Peder Jensen. Hassing h., Visby s. og by: Peder Clemendsen, Christen Jensen og Laurs Mogens. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, CG begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og CG særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet hr. Oluf Parsberg at være til stede, og foregive det, han på kongens vegne kan have at sige. De skal advare ham, så han kan underskrive og forsegle med dem. JT, 13, 328. K.

1) Kopibogen har *Andbye s., Vggeløff*. 2) *Serup* ligger i Odby s.

7. febr. (Flensborghus) Hr. Oluf Parsberg fik brev om at overvære Caspar Gersdorffs magesk. Kongen har befalet Jacob Grubbe og Johan Brockenhuus at ligne gods ml. sig og CG. OP skal møde til stede og foregive det, han på kongens vegne kan have at sige, og have indseende med, at kronen sker skel og fyldest og siden forsegle og underskrive med de gode mænd. JT, 13, 329.

8. febr. (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om at betale Henrik Müller 8.052 rd. med rente o. a. omkostning af skatterne i Danmark.

Kongen erfarer, at HM endnu ikke har fået betaling for det, han har forstrakt kongen med til Kieleromslag 1654, hvilket skulle have været erlagt ham til Martini sidstforleden med 6 pct. rente efter kongens forsikringsbrev. CG skal lade ham frem for nogen andre bekomme betaling med billig omkostning af de resterende skatter i Danmark, som er forordnet til næstforleden Kieleromslag. Sjt, 33, 220.

9. febr. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at tilholde ridefogeden på Møn at erstatte de engelske, som er strandet under landet dér, deres lidte skade. Af de engelskes supplikation erfarer kongen, at ridefogeden dér ikke har forholdt sig mod dem efter søretten og recessen, som det sig burde, men mere søgt sin egen profit. AU skal på kongens vegne alvorligt tilholde ham, at han uden videre ophold kontenterer de engelske for deres erlidte skade, så vidt de kan tilregne sig for hans forsømmelse, søgende sin oprejsning igen hos borgmestrene og de andre interesserede. Dersom ridefogeden difficulterer at tilfredsstille dem for deres lidte skade, skal AU søge ham ved retten og lade hænde dom over ham, om han ikke bør gøre det som den, der ej har efterkommet sin bestilling, og forholdt sig efter søretten mod de fattige skibbrudne folk, og om den omkostning, han har forårsaget, ikke bør tilskrives ham. Han skal have indseende med, at de eng. skibsfolk sker ret. AU skal forstændige kongen herom. Sjt, 33, 221.

9. febr. (Flensborghus) Bevilling for rådstue- og tingskriveren i Viborg til frihed for borgerlig tyngde, så længe han forestår skriverbestillingen og ingen anden borgerlig næring bruger.
JR, 12, 344. K.

10. febr.¹ (Flensborghus) Theodorus Lente fik brev på hr. Corfitz Ulfeldts gård til leje. Kongen bevilger ham til leje CUs gård i Kbh., så at han til førstkommende påske må tiltræde den med alle dens tilhørende pertinentier og værelser, dog skal han, imidlertid han bor i gården, lade sig afkorte det, som kongen årligt giver ham til husleje og derfor uden vel vedligeholde husene så vel som gården. Sjr, 23, 809.

1) Brevet står ml. breve af 30. maj og 8. juni 1656, og i margenen står da også: Det skulle have været registreret anno 1655.

10. febr. (Flensborghus) Joakim Walspurger, slotsfoged, fik brev om at levere Theodor Lente el. hans fuldm. nøglerne til hr. Corfitz Ulfeldts gård i Kbh. Dog skal han tilforn med 2 renteskrivere lade registrere de

møbler, som findes i gården el. på gemakkerne, og siden lade dem hensætte under forsegling i et kammer, som mindst bruges. SJT, 33, 221.

10. febr. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at måtte indeholde en del penge til Sorø's bygning, som akademiet har optaget hos kirkerne i Sorø birk. Kongen erfarer, at der ingen penge er indkommet af kirkerne i Sorø birk af dem, som er bevilget af kirkerne i begge rigerne til Sorø's bygning, og at stedet er blevet disse kirker en sum penge skyldig, som i afd. Henrik Ramels tid er oppebåret og lånt, hvilket med kapital og rente andrager 3.370 rd., hvorfor der er gjort rigtighed af Falk Gøyes enke. Af JR's erklæring erfarer kongen, at kirkerne i Sorø birk er temmelig ved magt og har indkomst til at holde sig selv ved lige, Fjenneslev Kirke alene undtaget, som for sin bygfelighed ikke kan miste sin forstrækning. Kongen er tilfreds, at når Fjenneslev Kirke har bekommet sin anpart i nævnte forstrækning, må JR beholde den øvrige rest til stedets reparation, i stedet for det, kirkerne i birket kunne tilkomme at udgive. SJT, 33, 222.

10. febr. (Flensborghus) Mageskifte for fru Karen Lykke, enke efter Gabriel Kruse t. Snellerød, med K.M. på Lund Kapitels vegne. KL har for magelæg til kongen på Lund Kapitels vegne udlagt en gård i Skåne, Gønge h., Tørup s., Kampholm, som Svend Mikkelsen og Striker Svendsen påbor, skylder årligen 7 pd. smør, $\frac{1}{2}$ teje, 10 mk. landgildepenge, med al ejendom, landgilde osv., intet undtaget, uden tredingstienden, som Lund Kapitel skal oppebære som tilforn. Til fyldest vederlag har kongen udlagt kapitlets gård i Skåne, Froste h., Rørum s., kaldet Ågerup: Oluf Pedersen påbor, skylder årligen med sin udbygge 4 pd.¹ smør, 13 sk. skattepenge, hvilken gård hun skal beholde osv., slutningen som ordinær stil. SkR, 6, 367. K. (Efter hr. kanslers ordre).

KL's genbrev til K.M., lyder ord fra ord som forskrevne, mutatis mutandis. Til vitterlighed underskrevet af Erik Krag t. Bramminge og Jacob Rodsteen t. Lengsholm, K.M.s sekretærer. K. (Efter hr. kanslers ordre).

1) Pd. efter K., glemt i kopibogen.

11. febr. (Flensborghus)¹ Bevilling for Lydich Ejlersen af Slagelse til at lade sig høre og kalde til kald, endog han ikke er sine 25 år. Ejler Pedersen, stodemester på Antvorskov, har andraget, at han befrygter, at hans søn LE skal forhindres i at lade sig høre og kalde til et vakerende

kald under Kalundborg len, Fuglede, eftersom han ej er sine 25 år gammel efter recessen. Dersom han i sit liv og levned intet andet kan eftersiges, end hvad der er skikkelig, og han herom har sine testamonia fra Akademiet i Kbh., så at intet kan være ham i vejen med hans mindreårige alder, er kongen tilfreds, at han lader sig høre, kalde og præstevie, dog at alting skal gå til efter ordinansen. SjR, 23, 592.

1) Ud for brevet står i margenen: *Theodorus Lentes brev på hr. Corfitz Ulfeldts gård findes fol. 809, se ovf., s. 40.*

11. febr. (Flensborghus) Stiftslensmændene i Danmark fik brev om af de andre len at annamme til sig resten af de påbudne skatter. Kongen erfarer, at endnu adskillige steder i N stift reterer en del af de $\frac{2}{3}$ af pengeskatten og en del af den halve part af det, rug og byg bliver solgt for, så det ikke er leveret til adressaten. Derfor har kongen befalet, at det, som reterer, så snart kornet kan være gjort i penge, skal leveres til adressaten, som befales at annamme det, og når alt er indkommet fra lenene, skal han indsende en fortegnelse over, hvor meget der er indkommet fra hvert len, og gøre sit bedste for, at den rest, der findes i hans eget len, holdes i beredskab, og at kornet sælges dyrest muligt, ligesom hans eget. Sjt, 33, 222. Orig. i Odensegård lensark., LAO (å.b. og brev til Henning Valkendorf).

11. febr. (Flensborghus) Hr. Niels Trolle fik brev om at lade en begravelse gøre i Roskilde Domkirke til fru Kirsten Munks børn. Han har tilforn bekommet befaling til af den kgl. begravelse i Domkirken at udtage de kister, som findes dér med KMs børn i, efterdi hun el. andre af hendes venner ej vil lade dem afhente. Han befales, så snart vejrliget er bekvemt, på kongens omkostning at lade forfærdige en begravelse i en side ved koret, hvor han eragter, at det ej kan komme til skade. Findes et kapel, hvor det kan gøres, er kongen tilfreds dermed. Dog ser han ej gerne, at kapellet næst ved kongens begravelse med dets sprinkelværk bliver brugt. Efter at begravelsen er forfærdiget, skal han udtage KMs børn og lade dem indsætte i den nye. Sjt, 33, 223.

11. febr. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik å.b. anlangende Børglum Klosters reparation. Han har andraget, at klosteret, som er tillagt hofmesteren på Sorø, er ganske øde på tag, loft og vinduer, så der ej er et sted at finde, hvor en tøndekorn kan henlægges sikkert for vand. Derforuden er alle fæhusene i ladegården nedfaldne, ét undtagen, som står på støtter. Laden er også halvparten nedfalden, hvorover

størstedelen af kornet forleden år har måttet stå ude. Reparationen kan ej foretages uden en anselig sum. Han begærer derfor, at han el. hans arvinger må bevilges en billig erstatning af hans efterkommere som hofmestre på Sorø for det, han nødvendigvis reparerer på borggården el. ladegården, ham og efterkommerne til bedste, anseende, at han skal eventyre så stort et udlæg. Kongen bevilger ham dette for den forbedring, som efter uvildig og billig taksering findes, når han el. de kvitterer stedet. Hofmestrene på Sorø befales dette. Ladendes etc. JR, 12, 345. K.

11. febr. (Flensborghus) Hr. Anders Bille fik brev om at sælge resten af skattekornet og fremskikke pengene til Erik Rosenkrantz. Af hans erklæring erfarer kongen, at der endnu resterer 50 rd. af de $\frac{2}{3}$ -parter påbudne pengeskat, så og at halvparten af kornskatten andrager 256 td. rug og 256 td. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til ER og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 329. K.

11. febr. (Flensborghus) Hr. Oluf Parsberg fik brev om at sælge resten af skattekornet og levere pengene derfor til Mogens Høg. Af hans erklæring erfarer kongen, at der af den halve påbudne kornskat endnu resterer $18\frac{1}{2}$ td. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til MH. JT, 13, 329. K.

11. febr. (Flensborghus) Jørgen Kruse fik brev om at overvære en forhandling ml. jomfru Dorete Galde og Verner Parsberg. Kongen har bevilget DG, at hun til sin svoger VP må sælge sin anpart i Nørlund hgd. med tilliggende gods, som arveligen er tilfaldet hende, og igen tilforhandle sig en anden gård uden fællig, hende til større nytte. JK skal som hendes rette væрге overvære forhandlingen, søgende hendes gavn og bedste, og siden med hende forsegle og underskrive. JT, 13, 330.

12. febr. (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om med første åbne vand at hidskikke kongens skib Den hvide Løve til Flensborg Fjord efter tømmer, som Poul Klingenberg har bestilt til skibsbygning, og henføre det til Holmen. Sjt, 33, 223.

12. febr. (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om på afregning at

betale Ulrik Christian Gyldenløve 3.000¹ rd. af de resterende skatter af det, han har at fordre af kronen, som er forordnet til næstforleden Kieleromslag og endnu ej er fremkommet, efter at Henrik Müller efter forrige assignation først har bekommet deraf. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 223.

1) Overskriften har 300 rd.

12. febr. (Flensborghus) Bevilling for jomfru Dorete Galde til at sælge sin gård. Hun må sælge den halve part af Nørlund hgd. med tilliggende gods, som arveligen er tilfaldet hende, til sin svoger, Verner Parsberg, som nu ejer den anden halvpart. For pengene, hun bekommer, må hun igen tilforhandle sig en anden gård uden fællig, dog at alt sker med samtykke af Jørgen Kruse, hendes rette værge. JR, 12, 346. K.

12. febr. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade hr. Henrik Rantzau uden betaling af kronens skove i Koldinghus len bekomme en stor eg, som kan være tjenlig til en stub til en vejrmølle. JT, 13, 330.

13. febr. (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om at betale oberstlt. Georg Hartmann 2.500 rd. med rente, som han har kgl. obligation på, af de resterende skatter, som er forordnet til næstforleden Kieleromslag og endnu ej er fremkommet, efter at Ulrik Christian Gyldenløve efter forrige assignation først har bekommet de 3.000 rd., som er bevilget ham. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 223.

13. febr. (Flensborghus) Å.b. anlangende 50 rd., som er fundet i Lodbjerg kirkegårdsdige i Thy. Lodbjerg sogns kirkeværge har andraget, at der er fundet nogle penge ved kirkegårdsdiget, og det vides ej, hvem de tilhører. Han begærer, at 50 rd. deraf må bevilges til kirkens reparation, eftersom kirken ligger i åbenbar sandflugt og har en ringe indkomst. Kongen er tilfreds hermed, og lensmanden skal have indseende med, at pengene anvendes til kirkens bygning. Forbydendes etc. JR, 12, 346.

14. febr. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at levere resten af skatterne til hr. Niels Trolle. Af WRs erklæring erfarer kongen, at 166 rd. 4 mk. endnu rester af de $\frac{2}{3}$ parter påbudne pengeskat af Skælskør, så og, at halvparten af kornskatten af Antvorskov og Korsør len andrager 312 $\frac{1}{2}$ td. rug og 312 $\frac{1}{2}$ td. byg. WR skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han gør med sit

eget korn. Pengene skal han lade levere til hr. Niels Trolle. Sjt, 33, 224.

16. febr. (Flensborghus) Bestalling for Morten Fincke som kobbersmed på Kbh.s, Kronborg og Frederiksborg slotte og len. Kongen antager MF i hans afgangne fader Caspar Finckes sted at bruges som klejnsmed på nævnte slotte og len, hvor og når det befales ham. Han skal være huld og tro og med det flittigste forfærdige klejnsmedearbejde o.a., som vedkommer hans bestilling, hvortil han på egen bekostning skal forskaffe sig instrumenter og værktøj. Derimod vil kongen lade ham betale stykvis for det arbejde, han forfærdiger, nemlig for en lås gennemarbejdet med to skodder og falle, hængsler, håndgreb med pukler og al dets tilbehøring fortinnet 10 rd. For en dørlås med skodder og falle, slette el. åbne hængsler, håndgreb med pukler og alt tilbehøring 8 rd. For en gennemarbejdet klinke over hovednøglen, hængsel, håndgreb med pukler og alt tilbehør 6 rd. For en lås med skodder og falle, slette el. åbne sorte hængsler, håndgreb med pukler o.a. tilbehøring 6 rd. For en kammerlås, hængsler, håndgreb og hvad dertil hører 3 rd. For at hænge en dør, et porthængsel med et klinket håndgreb og alt tilbehøring 7 ort. For et fortinnet vinduesbeslag gennemarbejdet med alt tilbehør 1 rd. For et sort vinduesbeslag udfilet med hjørner, bånd, vindueskroge, hvirvler og hvad dertil hører 3 ort. For et sort vinduesbeslag med løvværk og stave 2½ ort. For et slet, sort vinduesbeslag 28 sk. For et omdrejet vinduesjern til kongens vinduer, fortinnet 8 sk. For et omdrejet vinduesjern, sort 6 sk. For et slet vinduesjern 4 sk. For en dobbelt menlykkelse over hovednøglen 7 mk. For en simpel menlykkelse 5 mk. For en ny hovednøgle af stål 6 ort. For en slet nøgle over hovednøglen 1 ort. For en port el. bom på kongens vej med lås, hængsel, bånd og hvad dertil hører 4½ rd. For et par hængsler til en slet dør med en klinke 5 mk. For hans flid og tro tjeneste vil kongen derforuden, fra brevetts dato, give ham 100 rd. og på en tjener en sædv. hofklædning el. i stedet 10 rd., som årligt skal gives ham af toldboden. I lige måde er han bevilget 50 bønderlæs ved, som lensmanden på Kronborg skal lade ham bekomme årligt. Herforuden skal han være fri for al borgerlig tyng. Så ofte han i kongens bestilling rejser fra len til len, skal der frem og tilbage forskaffes ham frie vogne. SjtR, 23, 593. K.

16. febr. (Flensborghus) Bevilling for Frick Sibrantsen og Folche Isbrandts af Amager til at komme i ægteskab. FS og FI, som er hverandre

beslægtet i 3. led, må indlade sig i ægteskab, dog skal de bevisliggøre, at de ej er hverandre nærmere beslægtet. SJR, 23, 595.

16. febr. (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at være Joakim Richard og Knud Pedersen¹ af Rønneby behjælpelige hos borgmestre og råd i Malmø. Hvad KP og JR for kongen har andraget imod borgmestre og råd, kan OT se af deres hosføjede supplikation. Han skal, så vidt ret er, forhjælpe dem til rette, så de ej skal besvære sig videre. SKT, 8, 407. K.

1) Således også K., mens overskriften har *Peder Knudsen*.

16. febr. (Flensborghus) Bevilling for jomfru Else Amalie Grubbe til at sælge sit strøgods i Jyll., Sjæll. og Loll. og sætte pengene på rente, indtil hun derfor kan tilforhandle sig et samlet sted, dog at det sker med samtykke af Jørgen Kaas til Hastrup, hendes forordnede værge, eftersom ingen af hendes brødre er ved den alder, at de efter loven kan være deres egne værger. Forbydendes etc. JR, 12, 347. K.

16. febr. (Flensborghus) Jørgen Kaas fik brev om at være jomfru Else Amalie Grubbes værge. Kongen har bevilget EAG at måtte sælge sit jordegods i Jyll., Sjæll. og Loll. og sætte pengene på rente, indtil hun kan tilforhandle sig et samlet sted. Hun beretter, at ingen af hendes brødre er ved den alder, at de efter loven kan være deres egen værge. JK skal overvære forhandlingen om hendes strøgods, søgende hendes gavn og bedste, og siden forsegle og underskrive med hende. JT, 13, 330.

17. febr. (Flensborghus) Johan Thomsen toldskriver fik brev om til Christoffer Gabel at levere beviserne på skatternes udgift og igen tage CGs for dem alle. JT har efter tidl. befaling annammet pengene, som af skatterne var kommet fra Danmark til Haderslev, og igen udgivet dem til adskilligt efter anvisninger, som CG har givet ham efter kongens ordre. JT skal overlevere assignationerne med kvitteringer af dem, der har fået pengene, til CG og tage hans bevis på den fulde sum. Sjt, 33, 224.

17. febr. (Flensborghus) Hr. Hans Lindenov fik brev om at sælge resten af skattekornet. Af HLs erklæring erfarer kongen, at endnu rester i hans len af den halve påbudne kornskat 225 td. byg så vel som de 3 parter af den påbudne pengeskat af Kalundborg. Han skal gøre sit

bedste for at gøre kornet i penge dyrest muligt, lade pengene levere til hr. Niels Trolle og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 225.

17. febr. (Flensborghus) Hr. Niels Trolle fik brev om efter sit forslag at lade gøre en begravelse i Roskilde Domkirke til fru Kirsten Munks børn. Kongen er tilfreds, at NT efter sit forslag lader forfærdige et begravelsessted til KM's børn i det lidet kapel, som er neden for det, som er næst ved kongens begravelse. Siden skal han lade kisterne derfra nedsætte dér. Sjt, 33, 225.

17. febr. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at sælge skattekor-net. Af AUs erklæring erfarer kongen, at endnu refterer i hans len af den halve påbudne kornskat 212½ td. rug og 212½ td. byg. Han skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge dyrest muligt el. som han sælger sit eget korn i år. Pengene skal han lade levere til hr. Niels Trolle og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 225.

17. febr. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at tale med vandkikkeren om springvandet på Kbh.s Slot. Kongen er tilsinds at lade føre springende vand fra Emdrup Sø ind på Kbh.s Slot. AU skal tale med vandkikkeren i Kbh. om, hvorledes han eragter, at det bedst kan ske fra den rende, som går til Rosenborg Have, og hvad vej han eragter, at det bekvemmeligst kan føres gennem byen, og hvor mange render der ungefær kan behøves. Efter hans udførlige erklæring derom vil kongen siden vide at resolve og lade gøre den anordning, at det kan iværkstilles med forderligste, eftersom han vil have det forfærdiget inden sin ankomst til Kbh., hvilket AU skal lade forstændige vandkikkeren. Sjt, 33, 226. (Tr.: KD, V, 383). Incl. 21. febr., 5. og 28. marts.

17. febr. (Flensborghus) Skøde til Maren, Jens Christensens af Helsingborg på Mortenstrup gård i Helsingborg sogn. Af foregivende fra hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe t. Vegholm samt ingeniøren Gotfred Hoffmann erfarer kongen, at Ms jord og ejendom ved byen i Skt. Clemens vang ganske behøves til byens fortifikation. Til fyldest vederlag efter den akkord, som KU og IK på kongens vegne har gjort med hende, forunder kongen hende en bondegård i Helsingborg s., Mortenstrup, skylder årligen ½ td. smør, 1 læs hør, 3 mk. gæsteri, som hun og arvinger må beholde med al ejendom, landgilde osv., dog den årlige

skat deraf kronen forbeholden. Dersom noget af hendes udlagte jord og ejendom bliver tilovers og ej behøves til fortifikationen, må hun derforuden beholde det. Thi forbyde vi etc. SkR, 6, 368. K.

17. febr. (Flensborghus) Henrik Thott fik brev om at sælge skattekornet. Af hans erklæring erfarer kongen, at der i lenet endnu af den halve påbudne kornskat resterer 200 td. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til Erik Rosenkrantz, tagende hans bevis. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 331. K.

18. febr. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck og fru Karen Lange fik brev om, at deres lens bønder må hjælpe med at age materialer til Sorøs bygning. Jørgen Rosenkrantz andrager, at Sorøs bønder ikke er gode for at overkomme at fremføre de materialer, som Sorøs ufuldfærdige bygning behøver. Kongen er tilfreds, at Antvorskov og Korsør lens bønder i 2 års tid må komme nævnte bønder til hjælp ved at fremføre materialer fra Korsør, Holbæk el. Næstved. WR skal gøre den anordning, at hver gård i nævnte len hjælper Sorøs bønder med at age 3 læs materialer, når JR begærer det på de tider, det er mest belejligt. Sjt, 33, 226.

Lige sådant brev fik fru Karen Lange om Sæbygårds bønder.

18. febr. (Flensborghus) Mag. Frands Rosenberg fik brev om at indfordre gejstlighedens skat i Viborg stift. Kongen erfarer, at de 3 parter af den påbudne skat af gejstligheden i Viborg stift endnu ikke efter tidl. befaling er leveret Mogens Høg el. i rette tid indsamlet. FR skal med forderligste lade de 3 dele fremkomme og levere til hr. Steen Bille, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. JT, 13, 331. K.

20. febr. (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om at give Christoffer Gabel, kongens kammerskriver, 4.000 rd., som kongen erfarer, at han har forstrakt til hofholdningen. HB skal erlægge ham dem af de først indkommende toldpenge, som er forordnet til hofholdningen, og tage hans bevis. Sjt, 33, 227.

21. febr. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at gøre sit lens skatte-korn i penge til at lade levere til hr. Henning Valkendorf. Af TBs erklæring erfarer kongen, at der ved lenet endnu resterer 104 rd. og 97 td. byg, som han har ladet gøre i malt. Han skal gøre kornet i penge

dyrest muligt, så som han i år sælger sit eget korn, lade pengene leve-
re til HV og tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. FT, 7, 193. K.

23. febr. (Flensborghus) Jørgen Seefeld fik brev om at lade gøre de $\frac{2}{3}$ kornskat i sit len i penge og at sende pengene såvel som $\frac{1}{3}$ pengeskat til hr. Niels Trolle. Af JSs erklæring erfarer kongen, at der ved lenet endnu resterer 60 rd. af de $\frac{2}{3}$ parter sidst påbudne skat og 105 td. rug og 105 td. byg af den halve påbudne kornskat. JS skal gøre kornet i penge dyrest muligt, så som han i år sælger sit eget korn, lade penge-
ne leve til hr. Niels Trolle og tage hans bevis. Sjt, 33, 227. Orig. i DKanc. B 167e.

24. febr. (Flensborghus) Konfirmation af rentemestrenes akkord med Otte Pogwisch om den liden ladegård ved Frederiksborg. OP begærer konf. af akkord ml. ham og Peder Vibe t. Gerdrup og Peder Reedtz t. Tygestrup, rentemestre, om forpagtning af den liden ladegård ved Frederiksborg, lyder: PV og PR gør vitterligt, at de har bekommet K.M.s ms., dat. Flensborg 27. april 1654¹, om at akkordere med OP om, hvad han skal give til årlig afgift af ladegården og med hvad kon-
ditioner. De befinder efter 3 års overslag af Rtk., at ladegården med av-
ling og tiender i årlig vis indkomst ikke kan indbringe mere end $558\frac{1}{2}$ ² rd. 1 ort. Alligevel har de til kronens bedste handlet, at OP skal give til årlig afgift uden afkortning 800 rd. in spec., og det i næstføl-
gende 4 år, fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1658, på kondition som forrige forpagtningsbrev. På kongens ratifikation har de trykt de-
res signeter og underskrevet. Kronborg 24. juli 1654. Kongen konfir-
merer dette. Sjr, 23, 595. K.

1) Se KB 1654, 114. 2) Kopibogen har *fem hundrede 58*, K. 658.

24. febr. (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at levere re-
sten af skatten til hr. Niels Trolle. Af FRs erklæring erfarer kongen, at
der ved lenet endnu resterer 130 rd. af de $\frac{2}{3}$ af sidst påbudne skat
såvel som de penge, som 450 td. rug og byg af den halve påbudne
kornskat er solgt for i lenet. FR skal lade pengene med forderligste le-
vere til hr. NT og tage hans bevis. Sjt, 33, 227.

24. febr. (Flensborghus) Peder Reedtz fik brev anlangende $\frac{2}{3}$ korn-
skat, så og at levere resterende 100 rd. skattepenge til hr. Steen Bille.
Af hans erklæring erfarer kongen, at der i lenet endnu resterer 100 rd.
af de $\frac{2}{3}$ -parter påbudne pengeskat, så og at halvparten af kornskatten

andrager 400 td. rug og byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til SB, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. JT, 13, 332. K.

25. febr. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at forordne Peder Pedersen, kongens øverste renteskriver, til rådmand og borgmester i Kbh. Kongen erfarer, at Henrik Friis er afgået ved døden. Adressaten skal tilforordne PP til rådmand og siden borgmester i hans sted. Sjt, 33, 228. (Tr.: KD, V, 384).

25. febr. (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om med allerforderligste til Flensborg at henskikke en af kongens største lastedragere med proviant, som det er befalet proviantskriveren at hidskikke fra Provianthuset, så det kan være der med første åbne vand. Sjt, 33, 228.

25. febr. (Flensborghus) Hans Hansen, proviantskriver, fik brev om fra Provianthuset ved Kbh.s Slot til Flensborghus at hidskikke efterskrevne proviant: 10 skippd. flæsk, 2 læster islandsk lammekød, 1 læst saltet torsk, $\frac{1}{2}$ læst saltet sild, 3 td. saltet laks, $1\frac{1}{2}$ skippd. islandske tørre fisk, $1\frac{1}{2}$ skippd. klipfisk, 6 td. ærter, 5 td. boghvedegryn, 3 td. havregryn, 2 læster smør, 1 læst hvedemel, 12 skippd. talg, tagende bevis af Adam Henrik Pentz, hofmarskal. Sjt, 33, 228.

25. febr. (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahe fik brev om at gøre de $\frac{2}{3}$ kornskatter i sit len i penge og erlægge pengene derfor, så vel som 50 dl. resterende skat, til hr. Henning Valkendorf. Af hans erklæring erfarer kongen, at der endnu resterer 50 dl. af de $\frac{2}{3}$ pengeskat i hans len, så og, at halvparten af den påbudne kornskat andrager 96 td. byg og 96 td. rug, nok 6 td. 6 skp. rug el. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til HV. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 194. K.

25. febr. (Flensborghus) K.M.s kontrakt med Henrik Müller om det lollandske korn. Kongen har til HM solgt kronens indkomst af Loll. og Falster forfalden fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, af vinterhvede, rug, byg, mel, havre, ærter, nemlig af Halsted Kloster len 2 pd. hvede, $2\frac{1}{2}$ læst 3 pd. rug, 64 læster byg, 2.570 td. havre, 16 td. ærter,

20 $\frac{1}{2}$ td. smør. Af Ålholm len 10 pd. hvede, 3 læster 9 pd. rug, 61 læster byg, 855 td. havre, 10 $\frac{1}{2}$ td. ærter, 25 $\frac{1}{2}$ td. smør. Af Nykøbing len 1 læst 5 $\frac{1}{2}$ pd. 4 skp. hvede, 4 læster 1 pd. rug og mel, 130 læster byg, 1.145 td. havre, 6 $\frac{1}{2}$ pd. 5 td. ærter, 13 skp. bønner, 2 læster 3 $\frac{1}{2}$ td. smør. Nemlig 1 td. smør for 12 rd., 1 td. hvede for 1 rd., 1 td. ærter 1 rd., 1 td. rug og mel 5 sletmk., 1 td. byg 4 $\frac{1}{2}$ sletmk. og 1 td. havre 2 $\frac{1}{2}$ sletmk. Pengene skal erlægges på efterskrevne 3 terminer, 1. til Philippi Jacobi, 2. til Skt. Hans og 3. Michaelis. Hvorimod han skal leveres godt, ustraffeligt, harpet og rent sædv. landgildekorn med landgildemål, så vel som rent smør med landgilde[mål] frit i skibene, og pengene erlægges til Hans Boysen d. Y. med rigtig specifikation under lensmandens hånd på, hvor meget af hver slags han bekommer, hvorefter siden kan gøres rigtig afregning. Lensmændene i nævnte len befales at lade HM el. hans fuldm. bekomme det, som findes på hvert sted af nævnte species. Dersom han bekommer mere af nævnte års indkomst, skal han beholde det for den samme pris. SmR, 7, 80.

25. febr. (Flensborghus) Ove Skade, hr. Flemming Ulfeldt og Philip Joachim Barstorff¹ fik breve om at levere deres lens indkomst til Henrik Müller. Kongen har til HM solgt al kronens indkomst af smør, hvede, rug, byg, mel, havre, ærter og bønner af Falster fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, efter den designation, som adressaten for nogen tid siden har fremskikket, nemlig 1 læst 5 $\frac{1}{2}$ pd. 4 skp. hvede, 4 læster 1 pd. rug og mel, 130 læster byg, 1.145 td. havre, 6 $\frac{1}{2}$ pd. 5 td. ærter, 13 skp. bønner, 2 læster 3 $\frac{1}{2}$ td. smør, så det leveres ham frit i skibet. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. SmT, 8, 96.

Lige sådant brev fik PJB¹ om indkomsten af Ålholm len, nemlig 10 pd. hvede, 3 læster 9 pd. rug, 61 læster byg, 855 td. havre, 10 $\frac{1}{2}$ td. ærter, 251 $\frac{1}{2}$ td. smør. Og FU om indkomsten af Halsted Kloster len, nemlig 2 pd. hvede, 2 $\frac{1}{2}$ læst 3 pd. rug, 64 læster byg, 2.570 td. havre., 16 td. ærter, 20 $\frac{1}{2}$ td. smør.

1) Kopibogen har fejlagtigt *Gersdorff*. 2) Teksten har 2 $\frac{1}{4}$, mens brevet i SmR har 2 $\frac{1}{2}$.

26. febr. (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om af de resterende skatter at betale Rudolf Gerlach 2.000 rd. af de 5.800, som han har kongens obligation på med 2 års forfaldne renter, 6 pct. af hele summen. De skal betales af de resterende skatter, som var forordnet til næstforleden Kieleromslag, men endnu ikke er fremkommet, og efter at oberstlt. Georg Hartmann først deraf har bekommet 2.500 rd. kapi-

tal med 6 pct. rente, som tilforn er bevilget ham efter en givet assignation. Sjt, 33, 229.

26. febr. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at sælge skatte-kornet i sit len og levere pengene til hr. Henning Valkendorf. Af hans erklæring erfarer kongen, at halvparten af kornskatten i hans len andrager 550 td. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, levere pengene til hr. HV og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 194. K.

27. febr. (Flensborghus) Poul Klingenberg fik brev om, at han efter sin anmodning må forløves og blive i Hamborg til maj. Dog skal han gøre den anordning, at intet forsømmes vedkommende hans bestilling. Sjt, 33, 229.

27. febr. (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om at give Christen Thomesen, kansler, Adam Henrik Pentz t. Warlitz, marskal, Erik Krag t. Bramminge, øverstesekretær, og Frederik von Ahlefeldt t. Søgård, obereskänk, et års besoldning, fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen, betalt af de penge, Henrik Müller for den falsterske og loll. indkomst skal levere til den 1. termin, nemlig førstkommende Philippi Jacobi. Kan de ej strække til, så obereskænken kan bekomme sin fulde årsbesoldning, skal HB lade ham det bekomme af den 2. termin til Skt. Hans. Han skal tage bevis af hver. Sjt, 33, 229.

27. febr. (Flensborghus) Steen Brahe og Kjeld Krag fik brev om at være kommissarier på skifte efter fru Lisbet Beck, enke efter Tage Andersen Thott t. Næsbyholm. Der skal med forderligste holdes skifte efter LB. Adressaterne får befaling til som kommissarier at overvære dette. Der- som nogen tvistige poster kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes det etc. SkT, 8, 408. K.

27. febr. (Flensborghus) Staller Kaas fik brev om at være jomfru Margrete Becks værge og Christian Jørgensen Urne at være jomfru Anne Becks værge på skifte efter fru Lisbet Beck, enke efter Tage Andersen

Thott t. Næsbyholm. Der skal med forderligste holdes skifte efter LB. SK skal på skiftet være MBs lavværge, havende indseende med, at hun vederfares ret, og siden forsegle og underskrive med hende. SkT, 8, 409. K.

Lige sådant brev fik CJU at være ABs værge.

27. febr. (Flensborghus) Lave Bille fik brev om at være værge for Steen Becks børn på skifte efter fru Lisbet Beck, enke efter Tage Andersen Thott t. Næsbyholm. Der skal med forderligste holdes skifte efter Lisbet B. Lave B skal på skiftet være SBs børns lavværge, havende indseende med, at de vederfares ret. Efter holdt skifte skal han til Lave B under sin hånd og segl overlevere registrering og vurdering af det løsøre og jordegods, der tilfalder dem ved lodder og jordebøger. SkT, 8, 410. K.

27. febr. (Flensborghus) Borgerskabet i Nyborg fik brev om at måtte kalde en kapellan foruden den, som de nu har. På hele menighedens vegne er det for kongen andraget, at kapellanen dér, Hans Hansen, meget lidt, ja, fast ingen frugt kan have ved sin prædiken og embedsforretninger, hvorfor det gøres højligent fornødent, at der må kaldes endnu en kapellan til Guds ære og menighedens befordring. Det bekræftes af hr. Mogens Kaas' erklæring. Kongen bevilger dette, dog at almuen efter egen erbydelse selv skal lønne kapellanen og intet kortes i HHs retlighed. Forbydendes etc. FR, 6, 251. K.

27. febr. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf og bispen i Fyn fik brev om at kende på Jes Jessens kald til sognepræst i Nykøbing. Kongen erfarer, at JJ er blevet kaldet til sognepræst i Nykøbing i Falster, dog af 4 mænd alene, som og alene med præsten har forsegle hans kaldsbrev, hvorpå de andre 3 af kaldsmændene, som ej har underskrevet, har protesteret, formenende, at kaldet ikke er sket så rigtigt, som det burde. HV skal med forderligste stævne de stridige parter for sig og efter, at han har fornemmet, hvad der foregives imod kaldsbrevet, skal han dømme efter det befundne, om han eragter kaldsbrevet udgivet så lovligt efter ordinansen og recessen uden misbrug, så det bør stande ved magt el. ikke. Siden skal han under sin hånd og signet give dommen beskrevet fra sig. FT, 7, 194. K.

27. febr. (Flensborghus) Rubeck Pors fik brev om i Lave Becks fraværelse at betjene landstinget i Loll. og Falster på 4 landsting imidler-

tid skiftet efter afd. fru Lisbet [Beck], enke efter hr. Tage Thott t. Næsbyholm, står på. SmT, 8, 96.

28. febr. (Flensborghus) Å.b. om 3 rd. af hver kirke i Sjæll. til Hillerød Kirkes bygning ved Frederiksborg Slot. Kongen befaler kirkeværgerne el. andre, som har at bestille med kirkernes regnskaber, at de til første regnskabsforhør lader udgive de 3 rd. og leverer dem til Otte Pogwisch. Ladendes etc. Sjr, 23, 596. K.

28. febr. (Flensborghus) Albertus Matthisen, bygmester, fik brev om at gøre overslag på Hillerød Kirkes bygning. Kongen er tilsinds at lade opbygge en kirke ved Frederiksborg Slot. AM skal begive sig dertil og i Otto Pogwischs nærværelse gøre et overslag over, hvor meget han eragter, at kirken i det ringeste kan komme til at koste, og siden fortinge nøjest muligt med arbejdsfolk, så arbejdet kan begynde. Sjt, 33, 229.

28. febr. (Flensborghus) Jørgen Kaas fik brev om at sælge skattekorneret i sit len og levere pengene til hr. Henning Valkendorf. Af hans erklæring erfarer kongen, at halvparten af den påbudne kornskat i lenet andrager 77½ td. 1 skp. rug og 77½ td. 1 skp. byg, som han har ladet gøre i malt. Han skal straks gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til hr. Henning Valkendorf og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 195. K.

28. febr. (Flensborghus) Ribe Kapitel fik brev om at overvære Jacob Grubbes magesk. Kongen har befalet Jørgen Kruse og Jørgen Kaas at ligne gods ml. sig på Ribe kapitels vegne og JG. Når lignelsen foretages, skal de lade deres fuldm. møde til stede og foregive det, de på kapitlets vegne kan have at sige, og have indseende med, at det sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 332.

28. febr. (Flensborghus) Jørgen Kruse og Jørgen Kaas fik brev om at likvidere gods ml. Ribe Kapitel og Jacob Grubbe. JG begærer til mangelæg af Ribe Kapitels gde og gods i Nørrejyll., Nørre [Horne] og Vester [Horne] h., Sønder Bork s., Kaltofte: Christen Nielsen. Sønder Bork s. og by: Niels Hansen, Christen Sørensen ibid. [Sønder] Vium s., Vejrup: Jep Nielsen. Toftum: Houle Christensen og Enevold Nielsen; 1

byggested samme mænd påbygger. Hemmet s.,¹ Nordenå: Anders Christensen og Niels Nielsen. Nørre Bork s.: Christen Sørensen og Niels Nielsen. Vium s., Esbøl: Niels Pedersen. Hvorimod JG til fyldest vederlag erbyder at udlægge gde og gods i Jyll., Vester [Horne] h., Kjelst: Laurs Jørgensen, med 1 eng smst., kaldes Kyldingsholm, og 1 gadehus. Vrøgum: Peder Pedersen og Oluf Jørgensen. Børsmose: Mads Pedersen, med 1 bolig ibid., Christen Boesen påbor. Bølling h. og by: Iver Jensen. Skast h., Árre s. og by: Claus Olufsen og Peder Poulsen; Thomas Sørensen ibid. Nørre [Horne] h., Ådum s., Hengård. Dersom JGs gods ikke kan opløbe mod Ribe Kapitels, erbyder han ydermere. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, JG begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på kapitlets vegne og JG særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igensom den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularerne at være til stede, når de advares af adressaterne, så de el. deres fuldm. kan foregive det, de kan have at sige, og forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 332. K.

1) Kopibogen har *Hummersogn*, K. *Hemmer sogn*.

1. marts (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om af først indkommande penge til hofholdningen at betale Asmus Egebeck og Lyder Borg, borgere i Flensborg, 853 td. havre, som de har leveret, så vidt det kan andrage efter den takst, som er sluttet med dem, tagende deres bevis. Sjt, 33, 230.

1. marts (Flensborghus) Å.b. om, at lands-, by-, birke- og herredsting [i Skåne] igen må holdes. Af Kjeld Krag t. Trudsholms angivende erfarer kongen, at den smitsomme syge, som en tid lang har grasseret, nu igen ophører, så at landstinget uden fare kan holdes. Kongen bevilger, at dette igen må holdes og søges, så vel som by-, birke- og herredsting. Forbydende etc. SkR, 6, 369. (Udt. i CCD, VI, 176). K.

1. marts (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at være oberst Jens von Hadersleben, kaldet Løwenklau, behjælpelig imod Jens Henningsen af Ysted. Hvad JvH har andraget, kan OT se af hans hosføjede supplikation. OT skal, så vidt ret er, og så vidt JvHs prætension befin-

des retmæssig, forhjælpe ham el. hans fuldm. til ret, så han ej kan beklage sig. SkT, 8, 411.

2. marts (Flensborghus) Johannes Meyer, kongens matematikus, fik pas til i 2 næstfølgende år at rejse i Danmark og gøre landtavler. JM skal med forderligste forfærdige og lade udgå landtavler over Danmark og underliggende provinser. Til den ende har han fornødent at rejse her og der i riget, på det han kan antegne alting des bedre. Han har begæret pas og kongen bevilget det. Lensmænd, fogeder, borgmestre og rådmænd o.a., som har befaling, og som han besøger, skal skaffe ham fornødne heste og en vogn, så og frie færges, så han uden ophold kan komme af sted. Hertil skal alle, være sig præster el. andre, som han besøger om kundskab, så vidt muligt gøre ham underretning. Ladendes etc. Sjr, 23, 597. K.

3. marts (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om at betale kammerjunkerne, kongens så vel som dronningens, Hugo Lützow, Frands Brockenhuus og Henrik von der Wisch, så og drabanthauptmanden Kjeld Lange og jægermesteren Hans Dibolt von Denen, et års besoldning og kostpenge beregnet fra 1654 til årssdagen 1655, når 2. termin af indkomsten af Loll. og Falster leveres af Henrik Müller. Han skal tage enhvers bevis. Sjt, 33, 230. K.

3. marts (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde Peter Wulfert at sætte Johan Villumsen Sværdfege af Kbh. borgen. JVS har andraget, at PW, lensmed og indvåner i Helsingør, er blevet ham en sum penge skyldig og ved bytinget dømt til at betale, men siden til sagens videre ophold har ladet denne indstævne til Sjæll.s landsting. JVS begærer derfor kongens befaling til, at PW tilholdes indtil sagens uddrag at sætte borgen. AvdK skal erkyndige sig om sagens beskaffenhed, og befindes PW uvederhæftig el. søger han ej andet end sagens ophold, skal han tilholde ham at stille kaution el. borge for sig. Sjt, 33, 231.

3. marts (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at sælge skattekorn i sit eget og Børringe Kloster len. Af OTs erklæring erfarer kongen, at halvparten af den påbudne kornskat i hans len andrager 515 td. rug og 515 td. byg, og den halve part af Børringe Kloster lens kornskat, som skal være leveret på Malmøhus, 109 td. rug og 109 td. byg. OT skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge, det dyreste muligt, og så som

han sælger sit eget korn dette år, og holde pengene i beredskab. SkT, 8, 411.

3. marts (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om at sælge skattekornet i sit len. Af hans erklæring erfarer kongen, at halvparten af den påbudne kornskat andrager 231 $\frac{1}{2}$ td. rug og 231 $\frac{1}{2}$ td. byg. Han skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge dyrest muligt, så som hans eget korn, og lade pengene levere til hr. Niels Trolle, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. SmT, 8, 97.

3. marts (Flensborghus) Hr. Henrik Rantzau fik brev om at levere resten af skatten til Erik Rosenkrantz. Af hans erklæring erfarer kongen, at resten af de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat, så vel som halvparten af den påbudne kornskat i hans len er solgt for 77 rd. 1 ort, som endnu resterer. Han skal med forderligste lade pengene levere til ER, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. JT, 13, 334. K.

4. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Mathias Ibsen af Hobro indvisning i Mariager Kloster lens visse og uvisse for 1.676 $\frac{1}{2}$ rd. 9 sk., beregnet fra Philippi Jacobi 1655, for hvilket han til skibsflåden har forstrakt malt og flæsk efter den afregning, som er gjort med ham, hvilket skal blive godtgjort efter MIs bevis. Sjt, 33, 231. Orig. i DKanc. B 179k.

4. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Henrik Würger,¹ kongens faktor i Lybæk, på rgsk. for det skib, han nyligen har ladet bygge til kongen, bekomme 2.500 rd. af mag. Johannes Bremer, kongens ty. hofprædikant, og 5.000 rd. af Bergens toldkiste. JB's penge er for det skib, som hans bror er bevilget af de eng. skibe efter vurdering gjort på Bremerholm, pengene af Bergen told bekommer han, når toldkisten 1. gang åbnes efter dette brevs dato. Det skal dekorteres i købet af orlogsskibet, efter at der er akkorderet endeligt med ham. Sjt, 33, 232.

1) Kopibogen har *Wurg*.

4. marts (Flensborghus) Erik Juel fik brev anlangende det korn, der findes på Ålborghus. Mikkel Rachow, rigens gevaldiger, har bekommet indvisning for en sum penge i Ejs lens korn. EJ skal med forderligste fremskikke kornet o.a. med første lejlighed til Provianthuset ved Kbh.s Slot. Han skal deraf levere så meget til MR el. hans fuldm., som inde-

holdes i den ordre, som er udgivet af Peder Vibe, og levere resten på Provianthuset med bevis. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 334.

5. marts (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at gøre Adam Henrik Pentz underretning om Skanderborgs reparation. Kongen har befalet AHP at rejse til Skanderborg Slot og erfare dets beskaffenhed. Adressaten skal gøre ham underretning om alt det, hvor han behøver hans kundskab angående slottets reparation. JT, 13, 335. K.

6. marts (Flensborghus) Eggert Rabe fik brev om at være berider på Frederiksborg. Kongen antager ER til at have indseende med heste og foler ved Frederiksborg Slot, så de bliver optæmmede og tilredne. For hans tjeneste bevilger kongen ham årligt til besoldning 100 dl., 30 dl. til hofklædning, 8 dl. om måneden til kostpenge og til en dreng om måneden 4 dl. og 20 dl. til drengens årsløn, så og foder og mål til en hest, hvilket skal betales ham af lensmanden på Frederiksborg, beregnet fra brevets dato. Sjr, 23, 598.

6. marts (Flensborghus) Johan Ulrich berider fik brev om at begive sig til Flensborg med de heste, som han har hos sig i Odense, være sig ride- el. kuskeheste, foruden de 6, som berideren Eggert [Rabe] tager med sig til Frederiksborg Slot, efter at de heste, som kommer fra Sjæll. først er ankommet til ham, hvilke han med de førnævnte skal føre med sig. Sjt, 33, 232. K.

6. marts (Flensborghus) Eggert Rabe, berider, fik brev om at begive sig til Frederiksborg med en del heste. ER skal begive sig fra Flensborg til Odense og derfra føre med sig til Frederiksborg efterskrevne heste: Kunstmesteren af Oldenborg, den sorte hoppe fra Christian Urne, kongens søns liden nordbagge, hoppen fra admiralen, den gulgrå¹ hoppe fra hr. Henrik Lindenov, den gamle sønderborger, alle de gamle heste, som står på Antvorskov og Frederiksborg og tilforn har været i kongens stalde. Dem skal ER tage til sig på Frederiksborg foruden dem, som Ejler Pedersen, stodemester på Antvorskov, anviser ham. Sjt, 33, 233. K.

1) Køpibogen har goelen grå.

6. marts (Flensborghus) Ejler Pedersen, stodemester på Antvorskov, og hr. Frederik Reedtz fik brev om hver at lade Philip Joakim Barstorff,

embedsmand på Ålholm, af stoddet på Antvorskov bekomme en ung hoppe, som endnu ikke er besprunget el. drægtig. Sjt, 33, 233. K.

Lige sådant brev fik FR om at lade ham bekomme en af stoddet på Vordingborg.

6. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Mikkel Hirsch trompeters efterleverske indvisning i Riberhus len for 260 rd., som tilkommer ham efter afregning gjort af Hans Boysen, hofmønsterskriver, så hun bekommer så meget korn, som summen opløber til, tønden anslaget for 3 rigsort. Det skal blive ham godtgjort i lensregnskabet. Sjr, 33, 233. Orig. i DKanc. B 179k.

6. marts (Flensborghus) Ejler Pedersen fik brev om at afsætte en del heste på Antvorskov og fremskikke nogen til Odense og Frederiksborg. Han skal afsætte følgende: et spand for grev Morits, 6 hopper for fyrsten af Mecklenburg, 1 hest til Niels Banner, om han den ej allerede har bekommet, 1 hest til Holger Vind og 1 til kongens berider Johan Ulrich, hvilke til videre anordning skal blive stående på slottet. Følgende skal han straks fremskikke til Odense til JU, nemlig 2 brune heste til kongens svoger hertug Christian Ludvig af Braunschweig-Lüneburgs spand, 2 rideheste til pfalzgreven, 1 til hans herremand, 2 rideheste til landgreven af Homburg, 1 til Ditlev von Ahlefeldt, nok 1 fuks, som står på Frederiksborg og hører til kongens spand. Herforuden skal han udvise Eggert [Rabe] Berider 5-6 unge heste af dem, der står på Antvorskov el. Frederiksborg og er tjenlige at afrettes, så og lade EB bekomme de heste, som tilforn var i kongens stald og henfordre Peter Berider til Antvorskov. Sjt, 33, 234. K.

6. marts (Flensborghus) Rigens Råd fik brev om at møde kongen i Ribe 28. marts, hvor de videre skal blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 234. K.

Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Anders Bille. Hr. Christoffer Urne. Hr. Mogens Kaas. Hr. Oluf Parsberg. Hr. Hans Lindenov. Hr. Christen Thomesen. Hr. Ove Giedde. Hr. Gregers Krabbe. Hr. Tage Thott. Jørgen Seefeld. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Niels Trolle. Hr. Henrik Rantzau. Erik Juel. Otte Krag. Hr. Frederik Reedtz. Mogens Høg. Christen Skeel. Gunde Rosenkrantz.

6. marts (Flensborghus) Erik Kaas t. Lindskov fik brev om at erklære sig på Henrik Oldelands angivende. Hvad HO har andraget, kan EK se

af hans hosføjede supplikation. Han skal til videre efterretning med forderligste indskikke sin erklæring i Kanc. FT, 7, 195. K.

7. marts (Flensborghus) Marcus Meybom fik bestall. at være tysk kancelliråd. Han skal efter sin ed og pligt være kongen og hans lande huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade, og anstille sig som en tro kancelliråd. Sjr, 23, 598.

7. marts (Flensborghus) Fru Margrete Skeel fik brev om at sælge skattekorntet. Af hendes erklæring erfarer kongen, at de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat af Møn og Stege, 597 $\frac{1}{2}$ rd., endnu ikke er fremkommet, så og at den 2. part af den påbudne kornskat andrager 235 td. rug og byg. Hun skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge dyrest muligt, så som hendes eget korn, og lade pengene levere til hr. Niels Trolle, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 235. K.

7. marts (Flensborghus) Hr. Knud Ulfeldt fik brev om at sælge skattekorntet og levere pengene til Otte Thott. Af KUs erklæring erfarer kongen, at der af de $\frac{2}{3}$ -parten påbudne pengeskat endnu resterer 262 rd., så og, at halvdelen af kornskatten kan andrage 192 td. rug og 192 td. byg. KU skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge, det dyreste muligt, og så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene med de førnævnte til OT, og det skal blive ham godtgjort. SKT, 8, 412.

7. marts (Flensborghus) Bevilling for Jens Lassen, kongens renteskriver, og hans arvinger på en jordejende gård i Lundenæs len, Nørre Bork sogn, Vestergård, som hans mor nu påbor, kvit og fri for landgilde, ægt og arbejde i 50 år, beregnet fra brevetts dato. Den må ej bortskiftes fra kronen, og når de 50 år er gået, skal til kronen igen gives den ordinære årlige landgilde, nemlig 1 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 1 fjdg. smør, 1 svin, 5 alb. toftepenge, 10 hestegæsteri, så vel som anden rettighed. Forbydendes etc. JR, 12, 347. K.

7. marts (Flensborghus) Laurids Ulfeldt fik brev anlangende reparation af Bygholm Mølle. Af hans erklæring erfarer kongen, at Bygholm Mølles dæmning så vel som omløbet for nogle få dage siden er brudt af vandfloden, så at nogle hundrede læs jord er flydt bort af dæmningen og mølledammen derved ganske tør. Kongen er tilfreds, at han gør sit bedste med forderligste at reparere bruddet med ringest mulige bekostning, imidlertid kan til tinge føres syn på skaden og gives be-

skrevet. Hvad han anvender på at afværge vandets skade og løb, vil kongen lade godtgøre ham, efter at specifikation er fremskikket over det, der er befundet nødvendigt til reparationen. Han må af kronens skove i lenet, hvor det er mindst til skovskade, lade hugge så meget tømmer, som han eragter møllen i det ringeste kan bringes på fode med. Dog skal han fremskikke designation over, hvor meget der behøves. JT, 13, 335. K.

7. marts (Flensborghus) Malte Sehested fik brev om at sælge skatte-kornet og levere pengene til Erik Juel. Af hans erklæring erfarer kongen, at af $\frac{2}{3}$ af den påbudte pengeskat i lenet resterer endnu 418 rd. såvel som 211 rd. 2 sk., som halvparten af den påbudne kornskat, 317 td. rug og byg, er solgt for. Han skal med forderligste lade pengene levere til EJ og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 335. K.

8. marts (Flensborghus) Lensmændene i Sjæll. fik breve anlangende arbejdet på Kbh.s fæstning. Adelen i Sjæll. har på 3 års tid godvilligt samtykt af hver 200 td. htk. efter rostjenestetakst at underholde en karl med skovl og spade til arbejde på fæstningen ved Kbh., og det hvert år 4 måneder el. og i stedet at give af hver 200 td. htk. 1 rd. om ugen i 4 måneder, dersom kongen vil bevilge det samme af kronens gods. Adressaterne skal tilholde kronens bønder i deres len efter jordebogens summarum af hver 200 td. htk. at fremskikke en karl med skovl og spade til at arbejde på fæstningen, og at de i 4 måneder forsyner dem med underhold, el. i stedet for hver karl fremskikker 1 rd. om ugen. For det øvrige af jordebogen, hvoraf ikke fuldkomment kan holdes en karl, skal bønder, som intet tilkommer at holde i nævnte karl, om ugen give: Dragsholm len 3 mk. $3\frac{1}{2}$ sk. 2 pen. Frederiksborg 3 ort $1\frac{2}{3}$ sk. Kronborg 2 mk. 11 sk. 1 alb. Holbæk 5 mk. 3 sk. Tryggevælde 5 mk. 1 sk. Sæbygård 0. Vordingborg 5 mk. 2 $\frac{2}{3}$ sk. Møn 2 mk. $7\frac{1}{2}$ sk. Kbh. 3 mk. 2 sk. Abrahamstrup 4 mk. 1 sk. Roskildegård 1 mk. $3\frac{1}{2}$ sk. Svendstrup 12 sk. $2\frac{1}{2}$ alb. Antvorskov og Korsør $8\frac{1}{3}$ sk. Ringsted Kloster $11\frac{1}{2}$ sk. Kalundborg 3 mk. 14 sk. 1 alb., og de skal lade det fremkomme til samme tid. De, som fremskikker karle el. penge, skal angive sig hos Axel Urup og lade sig indskrive el. levere penge. Begiver nogen sig derfra inden de 4 måneder er ude uden pas fra AU, skal de straks sættes i jern på Holmen. Adressaterne skal gøre den anordning, at det straks iværksættes uden forsømmelse. Sjt, 33, 235. (Tr.: KD, V, 384-85). Orig. i Tryggevælde lensrgsk. (under 1657/58).

Lensmændene, som fik breve: Hr. Christoffer Urne, Dragsholm,

6.308 td., 31 karle. AU, Kbh., 8.505 td., 42. Otte Pogwisch, Frederiksborg, 5.953 td., 29. Niels Banner, Abrahamstrup, 1.135½ td., 5. Arent von der Kuhla, Kronborg, 5.290, 26. Hr. Niels Trolle, Roskildegård, 4.241 td., 21. Jørgen Seefeld, Holbæk, 773 td., 3, Svendstrup, 627 td., 3. Christen Skeel, Tryggevælde, 2.169 rd., 10. [Wentzel Rothkirck, nytligt afdød] Antvorskov og Korsør, 9.817½ td., 49. Sæbygård, 3.199 td., 16. Jørgen Seefeld, Ringsted, 3.824 td., 19. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg, 5.972½ td., 29. Hr. Hans Lindenov, Kalundborg, 8.130 td., 40. Fru Margrete Skeel, Møn, 3.482½ td., 17.

8. marts (Flensborghus) Roskilde Kapitel fik brev om at lade deres bønder arbejde på fæstningen ved Kbh. [Ligelydende med det foregående, idet det befales kapitlet at tilholde dets bønder ligesom kronens at fremskikke en karl af hver 200 td. htk., og dette beløber sig efter sidst indleverede jordebog på 9.201 td. 2½ skp. 1½ ottingkar til 46 karle, der skal angive sig hos Axel Urup og lade sig indskrive]. Sjt, 33, 236. K.

8. marts (Flensborghus) Landkommissarierne i Sjæll. fik brev om arbejde på Kbh.s fæstning. [Ligelydende med det foregående, idet adressaterne befales at tilholde adelen at efterkomme det, som de har lovet]. Sjt, 33, 237. K.

8. marts (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om dem, som arbejder på Kbh.s volde. [Ligelydende med det foregående, idet AU underrettes om, at de af kronens, adelens og kapitlets tjenere, som fremskikker enten karle el. penge, skal angive sig hos ham]. Sjt, 33, 238. K.

8. marts (Flensborghus) Ove Skade fik brev om til Provianthuset at skikke den beholdning af skattekornt, der findes på Nykøbing Slot, såvel som den frivillige udlovede hjælp, rug, byg, malt, ærter og flæsk, som det var vedtaget at udgive til Martini 1653. Det fornødne skiberrum skal efter billig fragt blive ham godtgjort. SmT, 8, 97.

9. marts (Flensborghus) Bevilling for Hans Madsen af Tømmerup i Tårnby sogn på Amager til at indlade sig i ægteskab med Birgitte Nielsdatter, som hans forrige hustru Birgitte Hansdatter var beslægtet med i 3. led. Dog skal han give noget til de fattige efter sin formue og lensmandens sigelse, og derforuden bevisliggøre, at hans forrige hustru og BN ikke er hverandre nærmere beslægtet. Sjr, 23, 599.

9. marts (Flensborghus) Bevilling til opsættelse af hr. Wentzel Rothkircks begravelse til 2. april og til, at den samme tid må holdes på Antvorskov Slot. SJR, 23, 599.

9. marts (Flensborghus) Bevilling for Cornelius Hansen af Amager til at indlade sig i ægteskab med Line Dirichs, som hans forrige hustru Agatha Cornelis var beslægtet med i 3. led, dog skal de bevisliggøre, at de ikke er hinanden nærmere beslægtet. SJR, 23, 599.

9. marts (Flensborghus) Hr. Ove Giedde fik brev om at sælge sit lens skattekor. Af OGs erklæring erfarer kongen, at der af de $\frac{2}{3}$ -parter påbudne pengeskat endnu resterer 172 rd. 27 sk., så og, at halvdelen af kornskatten kan andrage 236 td. $\frac{3}{4}$ skp. rug og 259 $\frac{1}{2}$ td. 2 $\frac{1}{4}$ skp. byg. OG skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge, det dyreste muligt, og så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene med de førnævnte til Otte Thott, tagende hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 412.

10. marts (Flensborghus) Bestalling for Georg Vinckler at være klejnsmed. Kongen har antaget GV som klejnsmed. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen har lovet ham til besoldning hver uge 2 rd., hvilket skal begynde fra febr. 1651. Det, kongen lader ham forarbejde, skal derforuden betales ham stykvis, eftersom der akkorderes med ham. Rentemestrene befales at lade ham bekomme de 2 rd. om ugen. SJR, 23, 600. K.

10. marts (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at erklære sig om gods, Peder Vibe begærer til magesk. af kronens gde og gods i Antvorskov len, Eggeslevmagle s. og by: Oluf Madsen, Christen Nielsen og Hans Olufsen. Hesselby: Peder Olufsen, Hans Christoffersen og Søren Nielsen. Båslunde: Jens Lauridsen. Frankerup: Niels Jensen og Knud Christensen. Hvorimod han til fyldest vederlag vil udlægge gde og gods i Flakkebjerg h., Hyllested s., Sønderjellinge: Jens Pedersen, Niels Christensen og Jens Danske. Serdrup: Oluf Nielsen. Ormslev: Poul Mouridsen og Jens Sørensen. Hyllested s. og by: Hans Lauridsen. [i versionen af 10. april, Sjt, 33, 260, hertil: Dersom hans gods ikke findes lige så godt, i herlighed, ejendom og landgilde, som det, han begærer af kronen, erbyder han at gøre fyldest vederlag i Torpet, Boeslunde s.: Hans Fynbo påbor]. DA skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden her-

ligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 238.

10. marts (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at erklære sig om Peder Vibes magesk. [Brevet er indført ml. breve 10. april og er identisk med foregående brev af 10. marts, Sjt, 33, 238, og altså indført ved en fejl]. Sjt, 33, 260.

10. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at give skibsløjtnant Bagge Vandel en kaptajns kostpenge og 3 bådsmænds kost. BV andrager, at han er tilsinds med sin egen galiot at lade forfærdige søkort over Danmark og siden lade trykke forklaringen derhos på dansk. Han begærer derfor på 3 næstfølgende somre fra påske og til Martini en kaptajns kostpenge og 3 bådsmænds kost, imidlertid han forfærdiger søkortene. Kongen er tilfreds hermed. Adressaterne skal anordne dette, dog at BV derimod uden forsømmelse efterkommer sit løfte og ej anvender længere tid derpå end fornødent. Sjt, 33, 239. K. Orig. i DKanc. B 179k.

10. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Lundenæs jordebog at indskrive gods, som Jens Lassen, renteskriver, har afstanden. JL har indløst en pantsat gård i Hjerm h., kaldet Frøjk,¹ som Jens Eskildsen påbor, skylder årligen 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 skovvogn, 2 svin. Frøjk Mølle, som Niels Møller påbor, skylder årligen 8 td. mel. Godset er igen afstået til kronen mod bevill. på 1 gård i Lundenæs len, Nørre Bork s., Vestergård, at han og hans arvinger i påfølgende 200 år må nyde den fri for landgilde, ægt og arbejde. Adressaterne skal lade Frøjk gård og mølle indskrive i Lundenæs jordebog, så der bliver gjort rgsk. for den visse og uvisse indkomst, så vidt det kan andrage over den årlige landgilde, som lensmanden på Lundenæs hidindtil har haft af Vestergård under hans afgift. Sjt, 33, 239. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Kpibogen har *Frøkke*.

10. marts (Flensborghus) Hr. Knud Ulfeldt fik brev anlangende fremmede borgere, som vil nedsætte sig i Landskrone. Af KUs foregivende erfarer kongen, at der for ham har angivet sig nogle fremmede, som vil nedsætte sig i Landskrone og tage borgerskab i forhåbning at nyde byens privilegier. Kongen er tilfreds, at de o.a. fremmede efter af have taget borgerskab må nedsætte sig og nyde privilegierne, med så skel, at

de vil forpligte sig til ej igen at flytte, når privilegierne er endt, med mindre de da, når de flytter, erstatter skatter, told o.a., som er afgået kronen. SkT, 8, 413.

10. marts (Flensborghus) Peder Reedtz fik brev om at annamme Frøjk gård og mølle under lenet. Jens Lassen, kongens renteskriver, har indløst en af kronens pantsatte gde i Hjerm h., Frøjk, som Jens Eskesen påbor, skylder årligen 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 skovvogn, 1 svin; nok Frøjk Mølle, som Niels Møller påbor, skylder 8 td. mel, og opladt godset til kronen imod den bevill., som er forundt ham til en gård i Lundenes len, Nørre Bork s., Vestergård, nemlig at han og hans arvinger kvit og fri for landgilde, ægt og arbejde må nyde gården i 200 år m.v., som indeholdt i bevillingsbrevet. PR skal igen lade nævnte annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og gøre rgsk. for den visse og uvisse årlige indkomst, så vidt det kan andrage over den årlige landgilde, som han hidindtil under sin afgift har haft af Vestergård. JT, 13, 336. Indl. 5. aug.

11.¹ marts (Flensborghus) Bagge Vandel, kongens skibsløjtnant, fik søpas på assistance og fordringskab til at forfærdige søkort. BV har fået befaling til med sin galiot i 2-3 somres tid at aflægge havne og grunde i Øster- og Vestersøen samt i Bælt o.a.st., og siden forfærdige dem i et rigtigt søkort. Kongen befaler lensmænd, skibskaptajner og udliggere, fogeder o.a., som har befaling på kongens vegne, at de skal være BV beforderlig og gøre ham underretning, så vidt han behøver deres hjælp. SjR, 23, 600. K.

1) Brevbogen mangler datoen, men K. har den 11.

11. marts (Flensborghus) Peder Brockenhuus t. Nørskov fik oprejsning til at tale på en sag. PB har andraget, hvorledes en af Henning Pogwischs tjenere, Rasmus Clausen Langsted, har gjort ham vold og hærværk, idet han har taget en del jord ind af en almind, som PB kender sig fuld lod og del i, og der både grøftet, gærdet og stavret. PB agter at påtale det ved lov og ret, men eftersom sagen ikke er påtalt inden 6. uges dag, begærer han kongens oprejsning. Kongen oprejser sagen. FR, 6, 252.

11. marts (Flensborghus)¹ Henrik Juel fik brev om at annamme Eskild Gøyes børns værgemål af fru Karen Bille, enke efter Falk Gøye t. Hvidkilde. Han skal som ældste frænde og værge efter loven annamme vær-

gemålet for Henrik Gøye, Birgitte Gøye og Sibylle Gøye af KB, når hun overleverer værgemålet, som hendes afd. husbond tilforn forestod. FT, 7, 203.

1) I marginen står: NB. Dette brev skulle have været indført i marts måned.

12. marts (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om at lade inkvirere hver i sit len om eng, som er taget af det strandede skib under Møn. Det er for kongen berettiget, at bønder o.a. på Møn til Sjæll. har overført en del af det gods, som er taget af det strandede eng, skib, og parteret og afhændet det i Vordingborg og Jungshoved len. Adressaterne skal i deres len på alle by- og herredsting og af prædikestolen alvorligen lade forkynde, at alle, der har købt af nævnte bønder el. andre af dette gods, være sig nold[?], beg, tjære, stål, hør, knapholt, lærred, groft el. småt, straks skal tilkendegive det, såfremt de ikke vil tiltales for uhjemlet gods. Det gods, der i så måde angives, skal de forfatte en fortegnelse over og tilstille hr. Axel Urup, så det siden kan affordres og tilstilles dem, som det tilkommer. Herforuden skal de forhøre, om nogen har understået sig at forhæle godset, da skal de søge det ved rettens middel. Sjt, 33, 240.

Lige sådant brev fik JR i sit len.

13. marts (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at sætte hofretten over en enspænder, som har hugget og beskadiget en soldat af kongens livkompagni. Han skal holde gårdsretten, så der efter befunden beskaffenhed bliver afsagt en upartisk dom og den skyldige straffet. Sjt, 33, 241.

13. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at tilholde de skibsofficerer o.a. betjente, som har fået indvisning i korn på Provianthuset i betaling for resterende besoldning, straks at annamme det, så loftsrummet, det ligger på, bliver ledigt, eftersom kongen selv behøver det til andet. Sjt, 33, 241. K. Orig. i DKanc. B 179k.

13. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om af Dragsholm og Kalundborg len el. andetsteds i Sjæll. at sælge så meget korn, som der ej er gjort indvisning i, så det kan andrage 2.000 rd., tønden til 3 rigsort, og levere pengene til Ove Juel til fortsættelsen af hans rejse til Sverige. Det skal blive godtgjort i lenenes regnskaber. Sjr, 33, 241. Orig. i DKanc. B 179k.

13. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Caspar Clemend Hofmand, hoftrumpeter, indvisning i Koldinghus lens korn for 180 rd., som tilkommer ham for resterende besoldning, beregnet fra 30. nov. 1648 til 1. marts 1650 efter den afregning, som er gjort af Hans Boysen d. Æ., i så meget korn på Koldinghus, som summen andrager, rug og byg anslået tønden for 1 rd. Det skal blive godtgjort i lensregnskabet. Sjt, 33, 242. Orig. i DKanc. B 179k.

Lige sådant brev fik de om at give Iver Smed på Koldinghus indvisning for 49¹/₂ kur.dl. 34 sk., som tilkommer ham efter Baltser Seckmands afregning på Klædekammeret, tønden for samme pris. Orig. i DKanc. B 179k.

13. marts (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om, at Christen Andersen af Fåborg må efterlades kongens part i hans konfiskerede skude og gods, såfremt de andre interesserede også vil efterlade ham deres part, eftersom han bekræfter, at den forseelse, hvorfor skuden er dømt til konfiskation, [ej] er begået af ham med forsæt. FT, 7, 196. K.

13. marts (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om arvepart i Odense tilhørende Margrete, enke efter hr. Christoffer Gertz, sognepræst t. Oldenswort. Hvad M andrager, kan HV se af hosføjede kopi af hendes supplikation. Han skal erkyndige sig om dens beskaffenhed, og dersom det befindes, at hun vil forpligte sig til at forblive og ej udføre anparten af den tilfaldne arv af Danmark, eragter kongen billigt, at hun må være fri for 6.- og 10.penge. Han skal tilholde borgmestre og råd i Odense, dersom dette befindes, uden videre ophold at levere hende den 3. part, som dér findes af arven, så og alle dokumenter, der kan tjene til at udføre proces mod Johan Kehm og generalauditør Johan Langerman. FT, 7, 196. K.

13. marts (Flensborghus)¹ Hr. Sivert Urne fik brev anlangende Anne Høygers, Wilhelm Wanchres af Tønning, og Peder Kræmmer, fhv. løjtnant under Ahlefeldtske Kompagni, der har andraget, at borgmestre og råd i Odense fraholder dem, som rette arvinger efter afd. Cathrine von der Hamsfort i Odense, deres retmæssige tilfaldne arv, i den mening, at de af arven skal kvittere 6.- og 10.-penge af noget landgods, som CvdH har efterladt sig i fyrstendømmet Slesvig. Da 6.- og 10.-penge ej kan beregnes af andet end af gods og løsøre, der findes i riget og udføres derfra, skal SU tilholde borgmestre og råd i Odense, at de la-

der AH og PK el. deres fuldm. bekomme enhver sin retmæssige arv imod erlæggelse af 6.- og 10.-penge af det, de udfører. FT, 7, 202.

1) Brevet står ml. brev af 22. april og 10. maj, og i margenen står: NB. Dette brev skulle have været indført i marts måned.

13. marts (Flensborghus) Bevilling til, at fru Ingeborg Skeels begravelse må opsættes til 6. april. Udt. i JR, 12, 348.

13. marts (Flensborghus) Malte Sehested fik brev om reparation af 2 broer. Af hans angivende erfarer kongen, at 2 broer i lenet er ganske øde, nemlig Vrangbæks Bro i Jerslev h. og Rønnekær Bro i Børglum h.,¹ så at undertiden i 2-3 dage ingen uden stor livsfare kan komme over dem. Da den alfar vej igennem landet falder over samme broer, skal MS handle med samtlige bønder i Jerslev, Børglum, Vennebjerg og Horns herreder, at de giver noget til broernes opbyggelse. Dersom adelen vil bevilge, at dens bønder må give dertil lige ved kronens, er kongen tilfreds, at af hver af kronens helgårde må gives 1 mk., af hver halvgård og bol 8 sk. MS skal foreholde dem det og have indseende med, at pengene kommer og anvendes dertil. JT, 13, 336.

1) Kopibogen har *Bølum, K. Børlum*.

13. marts (Flensborghus) Borgmestre og råd i Ribe fik brev om at gøre Adam Henrik Pentz, hofmarskal, underretning om alting til kongens ankomst. Kongen har befalet AHP at rejse til byen og dér gøre fornøden anordning med logementer o.a. til kongens ankomst. De skal gøre ham al bistand, som han behøver, ladendes det ingenlunde etc. JT, 13, 337. K,

Lige sådant brev fik hr. Mogens Sehested om at gøre hofmarskallen underretning om alting til kongens ankomst. K.

14. marts (Flensborghus) Bevilling for Bagge Vandel, kongens skibsløjtnant, til at lade sine almanakker trykke hos hvilken bogtrykker i Kbh., han lyster. SJR, 23, 601. K.

14. marts (Flensborghus) Lave Beck og Jørgen Reedtz fik brev om at forrette adskilligt på Møn. De skal med forderligste begive sig til Møn og dér erkyndige sig om ridefogedens, borgmesterens o.a.s forhold der på landet imod de engelske, som i forleden vinter har lidt skibbrud dér, og i de engelske folks påhør afhøre de vidnesbyrd, som kan findes derom. Særdeles skal de på kongens vegne lade hæfte dem, som

de befinder først har lagt hånd på at plyndre og røve de engelske, og med det forderligste tilstille kongen udførlig erklæring om den befundne beskaffenhed, hvem de agter har været største årsag til de engelske folks skade. Sjt, 33, 242. K. Indl. 25. maj.

14. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev angående generalauditør Georg Thomas Haffenreiffer, som de skal gøre afregning med for det, han tilkommer af en tilforn gjort afregning. Når derfra er taget det, han har bekommet, skal de betale ham det resterende, enten af det, som kan tilkomme kongen af den konfiskation, der allerede er faldet i Middelfartsund, el. i andre måder, når nogen konfiskation falder i Fyn el. andetsteds. Sjt, 33, 243. K. Orig. i DKanc. B 179k.

14. marts (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om afslag for bønderne i Frederiksborg len. Af hans angivende erfarer kongen, at en stor del af kronens bøndergde i lenet i forleden sommer fast er blevet øde af den grasserende pestilens, så at kornet er blevet stående på marken, og der på de tider ingen var at bekomme til at indhøste det, og en del er også afbrændt ved skadelig ildebrand. Derfor kan en stor del af landgilden ikke bekommes. Med så skel, at gårdene igen skal blive besat og fremdeles blive ved magt, er kongen tilfreds, at følgende gde må nyde afslag, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655: Sundbylille:¹ Anders Madsen 15 skp. rug. Oppesundby: Niels Hansen 3 td. rug, Laurids Nielsen 2 td., Oluf Pedersen 1 td. Tollerup: Morten Nielsen 3 pd. rug. Græse: Mads Nielsen 13 skp. rug, Søren Lauridsen og Poul Pedersen do., Laurids Clausen 1 td. rug, Laurids Nielsen og Hans Olufsen 24 sk. Strø: Oluf Poulsen 2 pd. byg, 5 td. havre. Sigerslevøster: Jørgen Andersen, Mads Bertelsen, Oluf Rasmussen, Peder Hansen, Hans Jensen og Hans Skomager hver 2 td. rug. Strøllille: Anders Pedersen 2 td. rug. Lille Lyngby: Christoffer Hansen og Niels Lauridsen hver 2 mk. Uvelse: Henning Ibsen 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 td. havre, 1½ mk.; Peder Madsen 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 td. havre, 2 mk., 2 lam, 2 gæs, 4 høns; Peder Lauridsens gård afbrændt, 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Jens Madsen 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 18 sk.; Hans Christoffersen og Oluf Nielsen hver 1 pd. rug; Mads Hansen 1 pd. rug, 1 pd. byg. Lystrup: Hans Nielsen og Anders Lauridsen 15 skp. rug; Mikkel Nielsen 4 pd. rug. Uggeløse: Knud Hansen 2 td. byg; Anders Jensen 13 skp. rug; Niels Andersen 2 td. byg. Badstrup: Søren Jørgensen, Søren Pedersen og Anders Olufsen hver 2 td. byg. Nødebo: Jens Nielsen 1 ott.

smør, 1 lam, 2 høns, 20 æg. Jordhøj:² Peder Hansen og Søren Nielsen hver 1 pd. rug; Niels Pedersen 1 pd. rug. Hørup: Laurids Olufsen 1 td. rug, Hans Hansen 2 mk. Ølstykke: Niels Pedersen 2 pd. rug, Oluf Jensen 2 td. havre, Bertel Simensen 1 pd. rug, Jep Hansen 2 td. rug, Børge Olufsen 1 td. rug, Jens Pedersen 1 pd. rug, Adser Pedersen 3 td. rug. Udlejre:³ Rasmus Andersen 1 td. rug, Niels Pedersen 3 td. rug, Bertel Lauridsen 1 pd. rug. Svedstrup: Anders Nielsen og Mads Henriksen hver 2 td. rug, 2 td. byg; Simon Jensen 2 td. rug; Oluf Madsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 4 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Lyngø:⁴ Peder Brun 1 pd. rug, 20 skp. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; gamle Hans Olufsen 1 pd. rug, 3 td. byg; Peder Madsen og Svend Jensen 1 pd. rug, 20 skp. byg; unge Bent Olufsen 1 td. rug, 1 td. byg; Anders Jensen 1 pd. rug; Jens Jydes hus 2 mk.; Hans Skomager 10 skp. byg; Giøe Lassen [ikke mere]; Bent Hansens hus og Peder Nielsens hus hver 2 mk. Holløse: Oluf Jørgensen og Anders Jensen 15 skp. byg; Jens Pedersen 7 skp. rug, 15 skp. byg; Anders Olufsen 15 skp. rug; Hans Pedersen 7 skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Hans Lauridsen 10 skp. rug. Alsønderup Peder Olufsen 5 skp. rug, 9 skp. byg. Nejede: Hans Pedersen 1 td. rug. Tuelstrup: Peder Jørgensen 10 skp. rug; gamle Søren Jensens gård 4 skp. rug, 1 td. byg. Skævinge: Anders Hansen, Oluf Lauridsen, Peder Andersen, Jep Nilausen hver 1/2 pd. rug; Rasmus Ibsen 3 mk. Hagerup: Anders Knudsens gård afbrændt, 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre, 1 gås, 4 høns. Skenkelsø: Hans Jørgensen 1 pd. byg, 2 td. havre; Hans Jonsen lige så meget. Avderød: Niels Hansen 8 skp. rug, 19 skp. byg; Oluf Olufsen 13 skp. rug, 15 skp. byg; Niels Jensen Lørch 1 pd. rug, 25 skp. byg; Anders Nielsen 13 skp. rug, 15 skp. byg; Jens Nielsen 25 skp. byg. Vinderød: Laurids Olufsen 4 1/2 td. byg. Birkerød: Oluf Hansen 1/2 pd. rug. Melby: Oluf Pedersen 1 td. rug, 1/2 pd. byg; Anders Faltinsen 1 td. rug, 1/2 pd. byg; Niels Hjulmand 1 td. rug, 1/2 pd. byg; Jep Gregersen 1 td. rug. Torup:⁵ Bo Pedersen 3 td. byg. Torpmagle: Svend Olufsen 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 2 mk. 4 sk., 1 lam, 1 gås, 2 høns. Ølsted: Niels Pedersen 1 pd. 5 skp. rug; Niels Aagesens hus 2 mk. Havselille: Anders Stærke 2 pd. rug. Store Havelse: Laurids Pedersen Tingmand 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg; Niels Jørgensen 1/2 pd. rug; Laurids Ibsen 2 pd. rug. Det skal blive ham godtgjort i lensregnskabet. Sjt, 33, 243. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

1) Kopibogen har *Lindbylille*. 2) Kopibogen har *Jordøje*. 3) Kopibogen har *Uleer*. 4) Kopibogen har *Lunge*. 5) Kopibogen har *Forup*.

14. marts (Flensborghus) Laurids Knudsen i Kosterlev i Fyn fik oprejs-

ning til at tale på en sag. Han har andraget, hvorledes et af hans børn ved hans amme i hans fraværelse er fundet dødt, og sagen er blevet forhalet og ej straks lovligen efterfulgt, af årsag, at han samme tid var et andet sted i landet. Kongen bevilger ham oprejsning, så han på ny må lade sagen udføre ved lands lov og ret. Forbyndendes etc. FR, 6, 251.

14. marts (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om at hjælpe Anne Jacobsdatter af Bergen til rette mod borgmester Jens Pedersens enke i Maribo. Hvad AJ andrager, kan han se af hendes hosføjede supplication. Han skal gøre sit bedste til at forhandle ml. hende og hendes vederpart, med advarsel, at dersom sagen kommer for herredagen, og den bliver tabt, vil omkostningerne og derpå regnet skade skulle betales desto højere, med så skel, at hendes vederpart ej skulle bekvemme sig til det, som eragtes ret. SmT, 8, 97.

14. marts (Flensborghus) Borgmestre og råd i Ålborg fik brev på en vinkælder. De har andraget, at de er til sinds til det gemene bedste dér i byen at lade anordne en stadvinkælder med rhinsk og spansk vin, med så skel, at de må forundes privilegium derpå. De bevilges 3 års frihed for told og accise på den rhinske og spanske vin, der indkommer i vinkælderen og derfra udtappes el. forhandles. Dog skal de så vidt muligt fortsætte vinhandelen efter 3 år fra brevets dato og udgive told og accise af den vin, der forhandles. Den vin, der indkommer i de 3 år, skal dog angives, så at intet underslæb begås. Dersom stadvinkælderen ikke skulle blive ved magt, så vinhandelen ej kommer på fode, skal borgmestre og råd erstatte kongen den told og accise, som er afgået ham i de 3 år. Forbyndendes etc. JR, 12, 348. K.

15. marts (Flensborghus) Mikkell Langemack fik brev om at have inspektion med accisen i Jyll. og Sjæll. Kongen erfarer, at Laurids Eskildsen, acciseforvalter i Kbh., er død, og er tilfreds, at ML herefter har indseende med accisen dér i byen tillige med tolden ligesom overalt i Jyll. og Sjæll., hvorimod han må nyde det samme som de andre steder. Sjt, 33, 246.

16. marts (Flensborghus) Bevilling til at hr. Wentzel Rothkircks begravelse må opsættes til 10. april. Sjr, 23, 601.

16. marts (Flensborghus) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev om at sælge skattekornet i sit len. Af FUs erklæring erfarer kongen, at pengene af

de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat, nemlig 1.466 rd. 4 mk., så og af Nakskov 474 rd. 22 $\frac{1}{2}$ sk. og af Maribo 121 $\frac{1}{2}$ rd., endnu ikke efter forrige befaling er fremkommet, så og, at halvparten af kornskatten andrager 250 td. rug og 250 td. byg. HL skal gøre sit bedste for i lige måde at gøre det i penge dyrest muligt, og så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene med de førnævnte til hr. Niels Trolle, tagende hans bevis, og det skal blive FU godtgjort. SmT, 8, 98.

17. marts (Flensborghus) Bevilling for hr. Joakim Gersdorff til opsætelse af hans frues begravelse så længe, han vil. SjrR, 23, 601.

17. marts (Flensborghus) Jørgen Seefeld, rigsråd, og hr. Axel Urup fik brev anlangende Oluf Daas forretning på hr. Corfitz Ulfeldts vegne. Kongen erfarer, at OD har leveret adressaterne et brev fra CU og dermed på CUs vegne over for dem opsagt de penge, de efter obligation er ham skyldig med renter. Adressaterne har derfor hos kongen begæret at vide, hvorledes de skal forholde sig med hovedstol og rente. Da kongen endnu ikke fuldkomment har resolveret, hvad han i slige tilfælde vil foretage med CUs tilstående penge, skal de give OD o.a., som på CUs vegne fordrer penge, sådant gensvar, at de ikke mod kgl. forbud (som vel også er OD bevist), enten til ham el. andre, tør erlægge de opsagte penge uden kongens bevill., men at de med kgl. tilladelse til at måtte betale er overbødige dertil efter håndskriftet. Sjt, 33, 246. K.

Lige sådant brev fik AU mutatis mutandis, med sådan indgang: at kongen har eragtet, at OD med sin skrivelse på CUs vegne har opsagt penge efter obligation etc.

19. marts (Flensborghus) Bevilling for Andreas Søbøtke, hofskrædder, til at nyde den våning, hans formand iboede. Kongen vil, at AS må bekomme den våning af kongens boder i Skippergaden, som hans formand og hustru far, afd. mester Hans Poggenberg, sidst boede i og nu er død fra. SjrR, 23, 601. (Tr.: KD, III, 438). K.

19. marts (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at annamme Peder Vibes omvekslede pantegods. Kongen har bevilget PV efterskrevne krongods i Antvorskov len, som han har tilforhandlet sig, og det er forundt ham i stedet for det andet, nemlig: Tystofte: Hans Andersen, skylder 41 sk. 4 pen., 1 pd. rug, 1 pd. byg; Peder Esbensen, skylder lige så meget; Rasmus Hansen,¹ 1 dl. gæsteri, 3 pd. byg. Lundby²: Peder Nielsen, 1 mk., 1 $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 $\frac{1}{2}$ pd. byg, 3 td. 1 skp. havre, 1

lam, 1 gås, 2 høns; Vincents Jensen, 1 mk., 1 pd. 5³ skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2^{1/2} td. 1 skp. havre, 1 gås, 2 høns; Peder Pedersen, 30 sk., 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre. Hvorimod PV til kronen har udlagt krongods tilforn pantsat til andre, som imod ovenskrevne igen skal følge Antvorskov len: Sønderjellinge: Laurids Madsen, skylder årligen 1^{1/2} mk., 2 pd. byg, 2¹ td. havre; Peder Nielsen, skylder lige så meget. Kirke Helsinge s. og by: Niels Christensen, 1^{1/2} mk. 4 sk. 3 pen., 1 pd. rug, 2 pd. byg; Peder Eriksen, skylder 3 sk. grot, 3 pd. byg. Gierslev s., Knudstrup: Jep Ibsen, 3^{1/2} pd. byg, 2 lam, 2 gæs; Peder Ibsen, 5 td. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Finderup s., Herslev: Hans Lauridsen, 1/2 lødemk., 3 pd. byg, 3 td. havre. DA skal lade PV være godset følgagtig og annamme under lenet og indskrive i jordebogen det, han igen har udlagt, og gøre rgsk. for den visse og uvisse indkomst. Sjt, 33, 247.

1) KB 1654, 249, har *Jensen*. 2) Kopibogen har *Lingbye*. 3) KB, 1654, 249, har 6. 4) KB 1654, 249, har 1.

19. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om omveksling af Peder Vibes gods. Kongen har bevilget adressaten, PV, af kronens gde og gods i Antvorskov len til omveksling mod andet pantsat gods: Eggeslevmagle s., Tystofte:¹ Hans Andersen, skylder 41 sk. 4 pen., 1 pd. rug, 1 pd. byg; Peder Esbensen, skylder 41 sk. 4² pen., 1 pd. rug, 2 pd. byg; Rasmus Hansen,³ 1 rd. gæsteri, 3 pd. byg. Lundby⁴: Peder Nielsen, 1 mk., 1^{1/2} pd. rug, 1^{1/2} pd. byg, 3 td. 1 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Vincents Jensen, 1 mk., 1 pd. 5⁵ skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 3 td. 1 skp. havre, 1 gås, 2 høns; Peder Pedersen, 30 sk., 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre. Hvorimod PV til kronen har udlagt efterskrevne: Hyllested s., Sønderjellinge: Laurids Madsen, skylder årligen 1^{1/2} mk., 2 pd. byg, 2 td. havre; Peder Nielsen, skylder lige så meget. Kirke Helsinge s. og by: Niels Christensen, 1^{1/2} mk. 4 sk. 4⁶ pen., 1 pd. rug, 2 pd. byg; Peder Eriksen, skylder 3 sk. grot, 3 pd. byg. Gierslev s., Knudstrup: Jep Ibsen, 3^{1/2} pd. byg, 2 lam, 2 gæs; Peder Ibsen, 5 td. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Finderup s., Herslev: Hans Lauridsen, 1/2 lødemk., 3 pd. byg, 3 td. havre. PV skal af lenets jordebog lade udslutte så meget gods, som er bevilget ham til omveksling i pant, indtil det igen bliver indløst til kronen, og lade ovennævnte af ham igen udlagt til kronen til ejendom indskrive i lenets jordebog og have indseende med den visse og uvisse indkomst. Sjt, 33, 248. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Tystofte ligger ikke i Eggeslevmagle s., men i Tjæreby s. 2) Det foregående brev har 3. 3) KB 1654, 249, har *Jensen*. 4) Kopibogen har *Lingbye*. 5) KB, 1654, 249, har 6. 6) Det foregående brev har 3.

19. marts (Flensborghus) Riberhus og Møgeltønder lens bønder fik brev om at være færdige med deres heste og vogne. Kongen hilser kronens, kapitlets og adelens bønder under lenene. Han agter med det forderligste med en del følge og hofstat at begive sig fra Flensborg til Ribe. Det befales dem at være i beredskab med heste og vogne på de steder i lenene, hvor og når de bliver tilsagt af hr. Mogens Sehested el. hans fuldm., for at fremføre kongens medhavende følge el. fadebure. Ladendes det etc. JT, 13, 337. K.

21. marts (Flensborghus) Bestalling for Herman Müller (Muller) som rejseapoteker. Han skal i sin tjeneste være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og forholde sig som en ærlig rejseapoteker. Kongen tilsiger ham til årlig besoldning 100 rd. og til kostpenge om måneden 6 rd., som årligt skal betales ham af hofmønsterskriveren og begynde fra brevets dato. Forbyndendes etc. SjtR, 23, 601. (Tr.: KD, III, 438). K.

21. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre indvisning for Hasselsbergs Jernværks participanter i Norge i Drammens toldkiste for 1.530 $\frac{1}{2}$ rd. De må på 2 terminer bekomme indvisning til betaling i kronens told for det på Bremerholm leverede ballastjern, som andrager 1.530 $\frac{1}{2}$ rd. 1 $\frac{1}{2}$ ort 6 sk., 1. termin på 877 rd. 2 ort, når toldkisten i Norge første gang efter dette brevets dato åbnes, 2. termin på 653 rd. 2 ort 6 sk. næst derefter. Det skal blive dem godtgjort i Drammens regnskaber. SjtT, 33, 249. Orig. i DKanc. B 179k.

21. marts (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at være Johan Adam Pentz behjælpelig med Carl Rohr. Hvad JAP har andraget imod CR, kan JR se af hans hosføjede supplikation. Han skal erkyndige sig om beskaffenheden og advare CR, at han erklærer sig på supplikantens angivende, ladende denne herefter være ubevaret, såfremt han ej [selv] vil stande til rette, om påklages. Men dersom han har noget mod ham, kan han lade det udføre ved ordentlig proces. SjtT, 33, 249.

21. marts (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om af de resterende skatter, som var forordnet til næst forledne Kieleromslag, at betale hr. Henrik Blome og Ditlev von Ahlefeldt 1.600 rd. kapital og rente, som er transporteret dem af grevinde Sofie Elisabet efter den cession, som de har i hænde af hende. Dog skal CG tage HBs og DvAs forsik-

ring, at de skal forskaffe hovedobligationen til stede in originali, på det at kapitalen med rente kan blive afskrevet, med mindre de selv igen vil svare dertil. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 249.

21. marts (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at hjælpe en lybækker (lybsk) til rette. Hvad borgmestre og råd af Lybæk intercedendo har ladet andrage, kan JG se af hosføjede skrivelse og medfølgende dokumenter. Han skal erkyndige sig om sagen og efter befunden beskaffenhed, så vidt ret er, forhjælpe lybækkeren til rette. Sjr, 33, 250.

21. marts (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at være Christoffer Bring af Malmø beforderlig imod Hans Bernds arvinger smst. Hvad CB andrager imod HBs børn og arvinger, kan OT se af hans hosføjede supplikation. Han skal, så vidt ret er, forhjælpe ham til rette, så han uden vidtløftighed kan komme til ende. SkT, 8, 414.

21. marts (Flensborghus) Hr. Ove Giedde fik brev om ved sit lens bønder til Helsingborg at lade føre 300 ege, som Peder Vibe lader hugge. Kongen har befalet PV i Herrisvad Kloster len at lade hugge 300 ege til Helsingborgs bro og porte. OG skal ved lenets bønder lade tømmeret føre til Helsingborg fra stedet, hvor det fældes. SkT, 8, 414.

21. marts (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om at lade hugge 300 ege i sit len til Helsingborgs broer og porte. Af Axel Urups angivende erfarer kongen, at der efter overslag gjort af ingeniøren Gotfred Hoffmann behøves 300 ege til Helsingborg værks broer og porte. Hr. Ove Giedde beretter, at disse træer ej er at bekomme nærmere end i Herrisvad Kloster len. PV skal lade dem udvise og hugge ved de tilforordnede tømmermænd, hvor det kan være skoven mindst til skade, så de med forderligste kan være ført til Helsingborg. SkT, 8, 414.

21. marts (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende Henrik Ravn af Kolding. Hvad HR har andraget hos kongen, kan SB se af hans hosføjede supplikation. Han skal hos borgmestre og råd og menige borgerskab forhjælpe ham til rette, så vidt ret er, så han kan bekomme det, han retmæssigt har at fordre hos dem, og kongen være forskånnet for videre ansøgning. JT, 13, 338. K.

23. marts (Flensborghus) Ove Skade fik brev om at sælge skattekornet

i Nykøbing len. Af OSs erklæring erfarer kongen, at det endnu ikke kan vides, hvor højt de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat kan andrage mere, end der allerede er leveret, formedelst den forleden sommer grasserende sygdom. Desligeste, at halvparten af kornskatten andrager 200 td. rug og 200 td. byg. OS skal gøre sit bedste for at lade indkræve den resterende pengeskat og gøre kornet dyrest muligt i penge, så som han dette år selv sælger sit korn. Han skal levere pengene til Niels Trolle, tagende hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. SmT, 8, 99.

24. marts (Flensborghus) Ove Juel fik brev om at være Kaj von Ahlefeldt behjælpelig i en sag i Stockholm. KvA har på afd. generalløjtnant Baudissins arvingers vegne en sag, som er anhängig i Stockholm imod afd. Peter Spirings arvinger, hvor OJ vil finde videre fornødne dokumenter hos Peder Juel. OJ skal efter PJs bortrejse dér fra hoffet så vidt muligt være KvA behjælpelig, så han snarest muligt kan komme til rette. Sjt, 33, 250.

24. marts (Flensborghus) Ejler Pedersen, stodemester på Antvorskov, fik brev om at lade Ditlev von Ahlefeldt bekomme en hest smst., nemlig den fuks, som kongen har givet ham, og som findes dér. Sjt, 33, 250. K.

24. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Diderich Klöckers herhos tilskikkede regnskaber vedr. fortæring, som fremmede fyrstelige personer, gesandter o.a. efter kongens befaling har fortæret hos ham. Sjt, 33, 251. K. Orig. i DKanc. B 179k.

24. marts (Flensborghus) Ludvig Lorents fik brev om at have inspektion med accisen i Skåne. Kongen erfarer, at Laurids Eskildsen, acciseforvalter i Skåne, er død, og er tilfreds, at adressaten herefter overalt i Skåne har indseende med accisen tillige med tolden. Han må deraf nyde det samme, som LE var forundt. Befalendes etc. SKT, 8, 415.

24. marts (Flensborghus) Hr. Henrik Lindenov fik brev om at sælge skattekornet i sit len. Af HLs erklæring erfarer kongen, at der af de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat endnu resterer ungefær 100 rd., så og, at halvparten af kornskatten andrager 550 td. rug og byg, hvoraf en del er solgt og gjort i penge, og deraf er leveret til Otte Thott 400 rd. HL skal gøre sit bedste for i lige måde at sælge det øvrige korn og levere

pengene med de førnævnte til OT, tagende hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 415.

24. marts (Flensborghus) Ove Skade fik brev om efter forleningsbrevet af Nykøbing len at betale sig selv genant og de andre betjente dér ved slottet med 3.000 rd., som kongen har befalet Henrik Müller at levere ham. De øvrige, som ingen besoldning har, og tilforn er antaget ved stedet og derfor kan prætendere noget, skal han henvise til at forskaffe kongens resolution, hvorefter han kan gøre rgsk. på Rtk. SmT, 8, 98,

24. marts (Flensborghus) Henrik Müller fik brev om at levere Ove Skade 3.000 rd. af de penge, som han efter sin kontrakt skal betale kongen for indkomsten af Falster, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655, tagende hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. SmT, 8, 99.

24. marts (Flensborghus) Å.b. anlangende kongens vej ml. Haderslev og Kolding. Kongen erfarer, at nogen understår sig at sønderslå bommene og låsene på kongens egen vej ml. Kolding og Haderslev, hvorved den ved sådan almindelig køren bliver værre og slemmere end den gemene alfarvej. Derfor 1. forbyder kongen strengeligen, at nogen farer på samme vej, være sig vognmænd el. andre, uden dem, der har forlov dertil og er forundt nøglerne. 2. Dersom nogen betrædes på kongens vej, skal de med heste og vogn føres enten til Koldinghus el. Haderslev og efter konfiskationsdom have forbrudt heste og vogn, halvparten til kronen, halvparten til den, som antræffer dem. JR, 12, 349. (Tr.: CCD, VI, 176). K.

24. marts (Flensborghus) Bevilling for Duarte de Limas søn til med en tjener at begive sig til og fra Ribe. Udt. i JR, 12, 350. K.

24. marts (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at give håndværksfolk korn i betaling for slottets reparation. Han skal for den gjorte reparation efter slotsfogedens givne rgsk. betale dem 888 rd. 2 mk. med korn efter den takst, som han har foregivet, at de vil tage kornet i betaling for, tagende deres bevis. Det skal blive godtgjort i lensregnskabet. JT, 13, 338. K.

25. marts (Flensborghus) Christoffer Gabel fik brev om at betale Henrik Müller 1.049 rd. 1 mk. 8 sk. af de resterende skatter. Han skal lade

HM frem for nogen tillige med de 8.053 rd. med rente efter forrige as-
signation bekomme 1.049 rd. 1 mk. 8 sk., som er rente af de ham as-
signerede Kbh.s og Skt. Annæ toldpenge, beregnet til Martini sidstfor-
leden. Han skal tage pengene af de resterende skatter, som var forord-
net til næst forleden Kieleromslag. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33,
251.

25. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale de ar-
bejdsfolk, som Caspar Herbach har antaget til at forfærdige den forri-
ge mønteplads på Kbh.s Slot. Kongen har befalet CH at lade forfærdi-
ge noget arbejde dér. Adressaterne skal efterhånden betale de fornød-
ne arbejdsfolk, være sig murmestre, snedkere, smede, kobbersmede,
pottemagere, plattenslagere el. a., eftersom CH akkorderer med dem.
Sjt, 33, 251. (Tr.: KD, V, 385). K. Orig. i DKanc. B 179k.

25. marts (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at være Caspar
Herbach beforderlig til at forfærdige den gamle mønteplads på Kbh.s
Slot og at forskaffe ham 100 favne ved til kul. Kongen har befalet CH
at begive sig på Kbh.s Slot og der forfærdige den plads, hvor mønten
tilforn har været, med de behørige hvælvinger og kældre, hvor kullene
tilforn har ligget. AU skal indlade ham på slottet og være ham behjæl-
pelig, så vidt muligt, med mursten, lim, kalk o.a., som han behøver. I
lige måde skal han ved bønderne i lenet lade hugge 100 favne bølgeved
og lade det henføre til Henrik Müllers el. en anden god kulbrænder
og forbrænde til kul og siden levere det til CH. Sjt, 33, 252. (Tr.: KD,
V, 385). K.

25. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Hugo
Lützwow indvisning i Kalø lens afgift for resterende besoldning, som ef-
ter afregning andrager 1.511 rd., i 2 terminer, nemlig i 1655 800 rd. og
det øvrige 1656. Det skal mod hans kvittering blive godtgjort i lenets
rgsk. Sjt, 33, 252.

25. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade fogeden i
lysthaven ved Rosenborg bekomme så mange penge, som han kan be-
høve til havens fornødenhed. De skal gøre den anordning, at han be-
kommer de penge, han behøver, på det intet forsømmes af mangel på
penge. Sjt, 33, 252. K. Orig. i DKanc. B 179k.

25. marts (Flensborghus) Caspar Herbach fik tillige med bygmester

Albertus Matthisen brev om at have indseende med de vandrender, som skal lægges fra Emdrup Sø ind på slotspladsen ved Kbh.s Slot. Sjt, 33, 252. (Tr.: KD, V, 385-86). K.

25. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Ove Skade årlig indvisning i Nykøbing Falster toldsted for hans besoldning som hofmester, beregnet fra Michaelis sidst forleden til årsdagen. Der som tolden ikke strækker til, når toldkisten åbnes, skal de lade ham erlægge det øvrige af Stubbekøbings told. Det skal mod hans kvittering blive godtgjort i toldregnskabet. Sjt, 33, 252. K. Orig. i DKanc. B 179k.

25. marts (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med tidl. major i Norge Ditlev Bruchdorff for det, han har kongens bevill. på indtil Kieleromslag 1653, for hvilken sum de skal gøre ham indvisning i Bergenhus lens skatter, hvilket mod hans kvittering skal blive godtgjort. Sjt, 33, 253. Orig. i DKanc. B 179k.

25. marts (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at nyde Antvorskov og Korsør len til Philippi Jacobi 1656. Hendes afd. husbond, Wentzel Rothkirck har efter kongens befaling erlagt et helt års indkomst af Antvorskov og Korsør len i 3 år. Kongen er tilfreds, at hun med hans efterladte børn efter begæring må nyde de 2 len i et nådsensår, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen. Befalendes etc. Sjt, 33, 253. K.

25. marts (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at lade gods i den konfiskerede Hobro-skude registrere, revidere og taksere. Kongen erfarer, at skude og gods tilhørende skipper Christen Andersen af Hobro af landsdommeren i Fyn er dømt til konfiskation, eftersom han har forløbet tolden ved Nyborg og Middelfart. Han har indstævnet dommen til førstkommende herredag, og det er imidlertid at befrygte, at varerne i skuden ganske skal fordærves, inden endelig herredagsdom afsiges, med mindre det forekommes. TB skal tilholde CA, at hans skude i hans præsens bliver losset og varerne registreret, revideret og takseret af 4 uvildige mænd, så de indtil herredagen kan blive henlagt i god forvaring, med mindre han selv vil svare til den skade, varerne kan lide, dersom han stiller sig modvillig. TB skal tilholde CA, at han leverer fra sig til ham de øvrige breve, som han endnu har, så sagens rette beskaffenhed kan erfares. FT, 7, 197.

27. marts (Riberhus) Grev Rantzau fik brev om at sælge skattekorntet i sit len Tranekær. Kongen erfarer, at $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat i Tranekær len, 560 rd., så vel som 107 rd. af Rudkøbing¹ endnu ikke efter forrige befaling er fremkommet, så og, at den anden halvpart af den påbudne kornskat andrager 109 td. 6 skp. rug og 109 td. 6 skp. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til hr. Henning Valkendorf og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 197.

1) Kopibogen har i overskriften *Ringkøbing!*

27. marts (Riberhus)¹ Grev Rantzau fik brev om at sælge skattekorntet i sit len. Af Rs erklæring erfarer kongen, at $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat i Tranekær len, nemlig 560 rd., endnu ikke er fremkommet, så og at halvparten af den påbudne kornskat andrager 109 td. 6 skp. rug og 109 td. td. 6 skp. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han gør med sit eget korn. Pengene skal han lade levere til hr. Henning Valkendorf tillige med førnævnte samt 107 rd. af Rudkøbing. SmT, 8, 99.

1) Kopibogen har *Flensborghus*, ligeledes fejlagtigt årstallet 1656.

28. marts (Riberhus)¹ Borgmestre og råd i Odense fik brev om at være forskånet for de gejstlige børns værgemål. For nogen tid siden er det befalet dem at have indseende med de gejstlige umyndige børns værgemål dér i byen.² Efterdi kongen erfarer, at disse værgemål er dem til skade, har han efter deres anmodning igen bevilget, at de må være forskånet derfor. Forbydendes etc. FR, 6, 252. K.

1) Kopibogen har *Flensborghus*. 2) Befalingne ses ikke i de nærmest foregående års kopibøger.

28. marts (Riberhus) Hr. Mogens Kaas og bispem i Fyn fik brev om at erklære sig om jus patronatus til Tved Kirke i Nyborg len, som hr. Henning Valkendorf begærer. MK skal erfare dens beskaffenhed og erklære sig, særdeles om der i sognet er andre adelspersoner, som det kan være præjudicerligt, så og om kirken har jordegods og beholdning og om kronens anpart af tienden af sognet er lagt til nogen, om da jus patronatus kan forundes ham, når han i rette tid leverer fra sig den årlige afgift, så vel som stedsmål, el. om andet kan være til forhindring. Han skal indskikke erklæring i Kanc. FT, 7, 198. K.

28. marts (Riberhus)¹ Hr. Steen Bille fik brev om Vingsted Mølles re-

paration. Af hans erklæring erfarer kongen, at der til møllens reparation behøves 30 røsse ege, 2 store ege til bul, 2 træer, hver 30 al. lange, 16 træer, hver 17 al. lange, 1 træ 15 al. langt, nok 2 ege til bul. Kongen er tilfreds, at han lader tømmeret hugge i lenets skov, hvor det er mindst til skovskade, eftersom mølleren ikke andetsteds kan bekomme det til købs. JT, 13, 338. K.

1) Er rettet fra *Flensborghus*.

28. marts (Riberhus) Gunde Rosenkrantz fik brev om at erklære sig om gods, Mogens Arenfeldt begærer til magesk. af kronens gde og gods i Kalø len, Mols h., Hassens birk, Dråby s. og by: 1 gd., Christen Jensen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag vil udlægge af hans gde og gods i Kalø len, Nørre [Djurs] h., Dolmer: 1 gd., Søren Andersen påbor. Han skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 339. K.

28. marts (Riberhus) Mogens Arenfeldt fik brev om under Hald len at annamme det pantsatte gods, Levin von Bülow har afstået, nemlig Østerballe: Ove Sørensen, skylder årligen 2 pd. smør. Nørskov: Niels Andersen, skylder 3 pd. smør. Søhale:¹ Mette Kjeldsdatter, skylder 2 pd. smør og 7 kander honning, hvilket han skal lade indskrive i lenets jordebog og gøre rgsk. for den visse og uvisse årlige indkomst. JT, 13, 339.

1) Kopibogen har *Søholt*.

29. marts (Riberhus) Rentemestrene fik brev om Levin Bülows omvekslede pantegods. Kongen har bevilget LB at omveksle efterskrevne kronens gde og gods af Kalø len med andet pantsat gods, som tilforn er udlagt ham til pant lige ved andre af kronens kreditorer for hans fordring, og samme gods er udlagt ham i stedet for det andet, nemlig Øster Lisbjerg h., Hesselballe: Rasmus Nielsen, 1 bol, skylder årligen 2 sk. leding, 4 $\frac{1}{2}$ skp. byg, 4 $\frac{1}{2}$ skp. havre, 1 brændsvin; Christen Esbensen, 1 bol, skylder 9 skp. maltgæsteri, 1 brændsvin. Egå: Peder Nielsen, 1 bol, skylder 8 sk. penge, 1 ørte byg, 1 brændsvin, 2 hofhestegæsteri; Morten Nielsen, $\frac{1}{2}$ gd., skylder 2 sk., 1 brændsvin, 4 hofhestegæsteri; Peder Jensen, 2 grot leding, 2 hofhestegæsteri. Obestrup: Christen Jensen, 1 fæstegård, 2 mk. gæsteri, 1 brændsvin. Skæring: Rasmus Lassen, $\frac{1}{2}$ ørte byg, 2 mk. 3 sk. 2 alb. smørpenge. Egå: 1 hus,

Rasmus Christensen, 1½ ørte byg. Nok gadehuse: Skødstrup: Jens Bertelsen, Rasmus Rasmussen, Rasmus Jensen Spare, Peder Jensen Smed og Mikkell Skrædder, skylder årligen 4½ sk.; Laurids Knudsen 6 sk. Grøtrup: Peder Rasmussen 4½ sk. Hvorimod LB til kronen har udlagt gde og gods tilforn pantsat til ham, som nu igen skal følge kronen til ejendom imod ovennævnte, nemlig: Kalø¹ len, Østerballe: Ove Sørensen, skylder årligen 2 pd. smør. Nørskov: Niels Andersen, 2 pd. smør. Søhale: Mette Kjeldsdatter, 2 pd. smør, 7 kander honning, som herefter skal svare under Hald len. Nok i Dronningborg len, Blenstrup: Rasmus Madsen, skylder årligen 1 ørte rug, 1½ ørte byg, ½ fjdg. smør, 3 ørter malt, 1 ørte havre, 1 svin. Vinstrup: Peder Andersen, Mikkell Christensen og Mikkell Nielsen, skylder 1 ørte malt, 1 svin, som herefter skal svare under Kalø. Adressaterne skal lade det udslette af Kalø lens jordebog, indtil det igen bliver indløst til kronen, og lade indskrive i lenets jordebog det, som af ham er udlagt til kronen til ejendom, så vel som det i Hald lens jordebog, havende indseende med, at den visse og uvisse indkomst bliver gjort til rgsk. SJT 33, 253. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Fejl for Hald len, jf. stednavnene og det foregående brev.

29. marts (Riberhus) Bevilling for dr. Ludvig Pouch, medikus og kanonik i Ribe Kapitel, til at være fri for den årlige ordinære skat, så at hans anpart, så vidt som han nyder et kanonikat, må være afkortet, dog så, at det ikke igen skal pålægges de andre kapitularer dér, men afkortes i den påbudne skat pro kvota. Forbydendes etc. JR, 12, 350.

29. marts (Riberhus) Gunde Rosenkrantz fik brev om Levin Bülows omvekslede pantegods. Kongen har bevilget LB følgende gde og gods af Kalø len til omveksling mod andet pantsat gods, som tilforn er udlagt ham til pant lige ved andre af kronens kreditorer, nemlig Øster Lisbjerg h., Hesselballe: 1 bol, Rasmus Nielsen, skylder årligen 2 sk. leding, 4½ skp. byg, 4½ skp. havre, 1 brændsvin; 1 bol, Christen Esbensen, skylder 9 skp. maltgæsteri, 1 brændsvin. Egå: 1 bol, Peder Nielsen, skylder 8 sk. penge, 1 ørte byg, 1 brændsvin, 2 hofhestegæsteri; Morten Nielsen, ½ gd., skylder 2 sk., 1 brændsvin, 4 hofhestegæsteri; Peder Jensen, 2 grot leding, 2 hofhestegæsteri. Obestrup: Christen Jensen, 1 fæstegård, 2 mk. gæsteri, 1 brændsvin. Skæring: 1 hus, Rasmus Lassen, ½ ørte byg, 2 mk. 2 sk. 2 alb. smørpenge. Egå: 1 hus, Rasmus Christensen, 1½ ørte byg. Nok gadehuse: Skødstrup: Jens Bertelsen, skylder årligen 4½ sk., Rasmus Rasmussen Spare, 4½ sk., Peder Jensen Smed, 4½ sk., Mikkell Skrædder, 4½ sk. Staring: Laurids Knud-

sen 6 sk. Grøtterup: Peder Rasmussen $4\frac{1}{2}$ sk. Hvorimod LB igen til kronen har udlagt følgende af kronens gde og gods, nemlig: Dronningborg len, Blenstrup: Rasmus Madsen, skylder årligen 1 ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, 3 ørter malt, 1 ørte havre, 1 svin. Vinstrup: Peder Andersen, Mikkel Christensen og Mikkel Nielsen, skylder 1 ørte malt, 1 svin. GR skal lade LB være det til omveksling bevilgede gods følgagtigt til pant og lade annamme det af ham igen til kronen udlagte og indskrive i jordebogen, så han på Rtk. kan gøre rgsk. for den visse og uvisse indkomst. JT, 13, 340.

29. marts (Riberhus) Laurids Ulfeldt fik brev om at sælge skattekorn i sit len. Af hans erklæring erfarer kongen, at der endnu resterer 31 rd. af de $\frac{2}{3}$ påbudne pengeskat i hans len, såvel som at halvparten af den påbudne kornskat andrager 123 td. rug og 123 td. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn dette år, og levere pengene til Erik Rosenkrantz og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 341. K.

29. marts (Riberhus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Hans Ditlevsen, borger i Ribe. HD er for nogen tid siden formedelst en af ham begået forseelse blevet afsat fra byfogedbestillingen i byen. Han har begæret, at forseelsen denne gang må efterlades, så han igen kan nyde bestillingen, som nu vakerer. Kongen efterlader den, så han igen kan betjene byfogedbestillingen. MS skal indsætte ham. JT, 13, 341. K.

30. marts (Riberhus) Bevilling for Diderik Strube til at holde apotek i Kbh. DS må i Kbh. anrette et fuldkomment apotek, så som et privilegeret apotek bør være. Han skal dér til forefaldende nødtørft og lejlighed præparere og falholde medicamenta, composita, opiata, purgantia o.a., deslige de sirupper, conserva, condita, olea, ungenta og emplastra, som præpareres og henhører in usum medicum. Og alle nævnte species skal være så friske og gode, at de kan passere, når de bliver visiteret af Det medicinske Fakultet, som det skal ske på visse tider af året. Han skal have i agt, at han har til rede af alle slags, som bør findes på et velbestilt apotek, når han bliver befalet at komponere og præparere noget af lægerne. Dog er det hermed ikke forment materialisterne, krudkræmmerne, destillatørerne o.a. at destillere og gøre de destillater, sirupper, konserva og condita af ribs, kirsebær, pommersans o.a., som henhører til daglig spisning o.a. gement brug. Ej heller er det forbudt badskærere at gøre plastre og ungenta, som de be-

høver til deres håndværk. Det er apotekeren uforment at gøre sligt og holde det til fals for dem, der spørger derefter. Det er ham også frit for at holde alt, som de andre krudkræmmere dér ex simplicibus, adskillige slags banket, konfekt, kandiseret o.a. Han skal holde en fri vinkælder og deri udtappe i potter og ammer adskillig slags drik, som det hidtil har været brugeligt. Dog uforkrænket frd. om, at rhinsk og fransk vin ikke må henlægges og udtappes i én kælder. Derimod er han forpligtet til for en billig værd til enhver at sælge det, de kan behøve at købe af ham, efter den takst, som bliver gjort af Det medicinske Fakultet, såfremt han agter at nyde disse privilegier, og ellers forholde sig efter frd. om apoteker og dissas takster. Thi forbyde etc. Sjr, 23, 602. (Tr.: KD, III, 438-39). K.

30. marts (Riberhus) Rentemestrene fik brev om at forfærdige Mogens Arenfeldts forleningsbrev på Hald, som kongen har forundt ham på rgsk. til Philippi Jacobi førstkommende. Sjt, 33, 254. K. Orig. i DKanc. B 179k.

30. marts (Flensborghus)¹ Otte Thott fik brev om ved uvildige mænd at lade taksere Lundegård i Lund og med forderligste tilstille kongen taksationen, hvorefter han siden skal fornemme kongens vilje. SkT, 8, 416.

1) De øvrige breve af denne dato har dateringsstedet Riberhus.

30. marts (Riberhus) Bevilling for jomfru Gertrud Hvas til at være sin egen værge. Udt. i JR, 12, 350. K.

30. marts (Riberhus) Bevilling efter begæring for Peder Byrgesen, ri-defoged over Riberhus len, til under den ejendomsgård, som han ejer i Hillerslev, at bruge en krongård dér for sædv. skyld og afgift, dog fri for ægt og arbejde, så og soldaterhold. Forbydendes etc. JR, 12, 350.

30. marts (Riberhus) Følgebrev til bønderne i Hald len at svare Mogens Arenfeldt. Kongen hilser kronens bønder under Hald Slot. De befales at rette sig efter til førstkommende Philippi Jacobi at svare MA, givende ham på kongens vegne deres årlige landgilde og al anden rente og rettinghed, som de plejer at gøre og har givet af arilds tid. Han skal igen holde dem ved lov, skel og ret. JR, 12, 350. K.

30. marts (Riberhus) Jørgen Marsvin og Jens Kaas fik brev om at levere

Mogens Arenfeldt Hald. Kongen har til Philippi Jacobi forlenet MA med Hald. De befales og får fuldmagt til, når fru Hilleborg Krafse leverer lenet fra sig, at være til stede og til MA overlevere inventarium, breve, registre, jordebøger o.a., deslige at besigtige bygningerne, hvorledes de forefindes og er holdt ved magt, så og at begive sig til skovene, forfarende, hvorledes de er fredet og holdt ved magt, og give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og overlevere det til MA. JR, 12, 351. K.

30. marts (Riberhus) Viborg Kapitel fik brev om at overvære Christen Skeels magesk. Kongen har befalet Peder Lange og Laurids Below at ligne gods ml. sig så vel som Viborg Kapitel og Christen Skeel t. Vallø. Adressaten el. deres fuldm. skal være til stede og foregive det, de kan have at sige på kapitlets vegne, og have indseende med, at kapitlet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13. 342.

30. marts (Riberhus) Peder Lange og Laurids Below fik brev om at besigtige gods ml. K.M. og Christen Albretsen Skeel. CAS begærer til mangelæg af kronens gde og gods i Nørrejyll. under Mariager Kloster len, Sønderlyng h., Læsten: Jens Lassen, Niels Pedersen, Niels Jensen, Christen Kjeldsen og Poul Christensen, Peder Pedersen og Peder Nielsen, Søren Mikkelsen og Niels Pedersen. Husmænd: Christen Jensen, Christen Jensens enke, Christen Thygesen, Laurids Jensen, Christen Lydiksen. Nok herligheden af et kirkebol under Dronningborg len, som Laurs Clausen påbor. Nok følgende af Viborg Kapitels gde og gods i Læsten: Jens Jensen, Jens Andersen og Søren Jensen, Christen Nielsen, Jens Pedersens enke og Søren Nielsen. Nok 1 gadehus smst. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Sønderlyng h., Rejstrup: Mourids Christensen, Christen Sørensen og Jens Christensen, Dines Thomsen, Christen Christensen. Vorning: Niels Pedersen. Og for herligheden af et kirkebol i lenet erbyder han at give 1 td. htk. efter Henrik Thotts nøje. Nok til Viborg Kapitel følgende gde: Sønderbæk:¹ Anders Knudsen, Jørgen Andersen. Kvorning el. Hede-gård: Niels Mortensen. Dersom befindes, at kronens og kapitlets gods beløber sig højere i landgilde og er bedre på herlighed end hans, erbyder han vederlag i Hedegård,² og dersom det endda ikke kan strække til, udlæg i en gd. i Årup og særdeles 2 td. htk. til Mariager Kloster, efterdi flere penge gives til gæsteri af de bønder, som begæres af Mariager Kloster end af dem, som han vil udlægge, dog herligheden med

ægt og arbejde forbeholden. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, CAS begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og kapitlet og CAS særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Christian Friis og Henrik Thott så vel som kapitularerne ved deres fuldm. at være til stede og foregive det, de kan have at sige, og siden forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 342. K.

1) Kopibogen har *Sønderbeeg, K Sønderbegh.* 2) Råsted s., Støvring h., hvilket fremgår af JR, 12, 446, 20. febr. 1656.

30. marts (Riberhus) Hr. Christian Friis og Henrik Thott fik brev om at overvære Christen Albretsen Skeels magesk. Kongen har befalet Peder Lange og Laurids Below at ligne gods ml. sig og CAS. Adressaterne skal møde til stede og foregive det, de dér kan have at sige på kongens vegne, så og have indseende med, at kronen sker skel og fyldest og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 344.

Lige sådant brev fik HT.

31. marts (Ribe) Hr. Frederik Reedtz, Peder Reedtz, Steen Reedtz, Tønne Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om at være hr. Wentzel Rothkircks børns værge. FR skal påtage sig værgemålet for jomfru Birgitte Rothkirck og den yngre Kirsten Rothkirck. Sjt, 33, 255.

Lige sådant brev fik PR at påtage sig værgemålet for Christian Rothkirck, Hans Rothkirck og jomfru Kirsten Rothkirck den ældre. SR at påtage sig Catharina Rothkircks værgemål. TR om Else Rothkircks værgemål. JR om Sophie Rothkircks værgemål.

31. marts (Riberhus) Rentemestrene fik brev om at godtgøre hr. Gregers Krabbe 552 rd. 8 sk. i Aggershus lensregnskaber, som resterer ham af hans fordring. GK har forstrakt kongen med 5.000 rd. efter kvittans udstedt af Rtk. 16. nov. 1653. I betaling derfor har kongen i pant udlagt en del gods i Odensegård len efter panteskøde. Men eftersom godset ej andrager videre end 4.447 $\frac{1}{2}$ rd. 1 $\frac{1}{2}$ ort 4 sk., så kongen er ham skyldig 552 rd. 8 sk. foruden rente, 6 pct. af kapitalen fra kvittansens dato, 16. nov. 1653, skal de gøre afregning med ham for

nævnte rente og siden afkorte dette sammen med de 552 rd. 8 sk. i Aggershus lens regnskaber til Philippi Jacobi 1655. Sjt, 33, 255. K.

31. marts (Riberhus) Otte Pogwisch fik brev om at måtte lade holde prædiken til påske i Frederiksborg Slotskirke. Kongen erfarer, at sygdommen dér ved stedet er ganske stille, og er tilfreds, at der til påske må prædikkes i slotskirken. Men dersom sygdommen igen skulle røre sig, skal han igen gøre anordning, at alt i tide kan forekommes. Sjt, 33, 255. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

31. marts (Riberhus) Jørgen Seefeld fik brev om at sælge Ringsted Klosters skattekorn. Af hans erklæring erfarer kongen, at der endnu resterer 9 rd. 1 ort af den $\frac{2}{3}$ pengeskat i Ringsted Kloster len, såvel som at halvdelen af den påbudne kornskat andrager 247 td. $5\frac{1}{2}$ skp. byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn, og levere pengene til hr. Niels Trolle. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 256.

31. marts (Riberhus) Niels Iversen i Assens fik brev om at måtte give 4 el. 6 retter mad til sin datters bryllup med hr. Peder Fabiansen, sognepræst t. Dover og Veng sogne i Nørrejylland. Forbydendes etc. FR, 6, 253.

31. marts (Riberhus) Bevilling for hr. Jørgen Mortensen i Farsbølle, sognepræst t. Hårslev,¹ som det er brændt for, til at nyde 2 rd. af hver kirke i Fyns stift. Kongen erfarer, at JM ved ildebrand har mistet al sin formue i præstegården, som er brændt. På hans begæring bevilger kongen, at han i 3 år fra brevets dato må være fri for skat og til undsætning må bekomme 2 rd. af hver kirke i Fyns stift. Kongen befaler kirkeværgerne dér og andre, som har med kirkeregnskaberne at bestille, at de til første regnskabsforhør lader ham bekomme dette. Forbydendes etc. FR, 6, 253.

1) Kopibogen har i overskriften *Farsleff*.

31. marts (Riberhus) Hr. Jørgen Kaas fik brev om at lade hr. Jørgen Mortensen i Farsbølle, sognepræst t. Hårslev, bekomme bygningstømmer. Kongen erfarer, at JM's præstegård er brændt, og er tilfreds, at JK af kronens skove leverer ham bygningstømmer, hvor det kan være skoven mindst til skade, eftersom han eragter, han behøver i det ringeste. FT, 7, 198. K.

31. marts (Riberhus) Bevilling for Jens Sørensen til at komme i ægteskab med Anne Pedersdatter. De er beslægtet i 3. led og skal derfor efter deres formue efter lensmandens sigelse udgive noget til Ålborg Børnehus. Udt. i JR, 12, 352. K.

31. marts (Riberhus) Bevilling for Jesper Rasmussen af Fillerup under Åkær len til frit at nyde en gård. JR har andraget, at en bondegårdsplads i Fillerup tilhørende nogen fader- og moderløse børn, som er uden landet, i mange år har standet øde formedelst den høje skyld, som går deraf. Han tilbyder at opbygge gården og lade den besætte, med så skel, at han nogen tid må nyde nogen benådning på den høje landgilde. Af Henrik Rantzaus erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt. Han bevilger derfor, at 4 hestegæsteri af gården må efterlades i JRs livstid, så og, at han må nyde forskånsel på landgilden i 10 næstfølgende år fra brevet dato. Derimod skal han opbygge gården og i 10 år udrede skat o.a., landgilden undtagen, og efter 10 år i rette tid udgive den tilbørlige skat, landgilde o.a. Forbydendes etc. JR, 12, 352.

31. marts (Riberhus) Laurids Pogwisch fik brev anlangende Niels Nielsen af Bækhusen. Hvad NN andrager mod adressaten, kan denne se af hans hosføjede supplikation. LP skal efter lands lov lade ham vederfares ret, så kongen kan blive forskånet for hans overløb. JT, 13, 344. K.

31. marts (Riberhus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende at åbne toldkisten i Ribe og lade udtage de penge, der findes at være indkommet til sidste marts dette år. JT, 13, 344. K.

2. april (Riberhus) Christen Skeel fik brev om at sælge skattekornerne i sit len. Af hans erklæring erfarer kongen, at der endnu resterer ungefær 200 rd. af den $\frac{2}{3}$ pengeskat i hans len, såvel som at halvparten af den påbudne kornskat andrager ungefær 332 td. rug og byg. Han skal gøre sit bedste til dyrest muligt at gøre kornet i penge, så som han sælger sit eget korn, og levere pengene til hr. Niels Trolle. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 256. K.

2. april (Riberhus) Hr. Niels Trolle og Christen Skeel fik brev anlangende tvistighed ml. professorerne ved Kbh.s Universitet på den ene side og mag. Erik Olufsen, sognepræst t. Frue Kirke i Kbh., og mag. Anders Hansen, sognepræst t. Helliggejst Kirke i Kbh., på den anden

side. De får fuldmagt til at indstævne parterne for sig og videre at forhøre og enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befallingen. SJT, 33, 257.

2. april (Riberhus) Hr. Sivert Urne fik brev om at hjælpe Kirsten Adamsdatter af Ribe til rette med Knud Knudsen i Odense. Hvad KA andrager, kan SU se af hendes hosføjede supplikation. Han skal så vidt ret er forhjælpe hende hos KK, så hun vederfares ret. FT, 7, 199. K.

2. april (Riberhus) Bevilling til opsættelse af Jacob Grubbes begravelse 4 uger over den ord. tid. Udt. i JR, 12, 353.

2. april (Riberhus) Mikkel Langemack fik brev om at åbne alle toldkisterne i Jyll., undtaget dem i Ribe og Kolding, og deraf lade udtage de penge, der findes deri, og til rentemestrene oversende dem, der ikke allerede er assigneret til andre. JT, 13, 345. K.

2. april (Riberhus) Otte Krag og hr. Mogens Sehested fik brev om at bytte len med hverandre. Adressaten skal til 1. maj levere Bøvling Slot og len fra sig til MS, med inventarium, register o.a., som hører dertil. Derimod har kongen til samme tid forlenet ham med Riberhus, hvorefter han kan vide at rette sig. JT, 13, 345. K.

Lige sådant brev fik MS om at levere Riberhus til Otte Krag og anamme Bøvling len igen.

2. april (Riberhus) Å.b. til alle lensmænd i Jyll. om åbning af toldkisten og levering af pengene til Mikkel Langemack. Kongen har befalet ML straks at udtage pengene af alle toldkisterne i Nørrejyll. Adressaterne befales hver i deres len at lade toldkisterne åbne, når han el. hans fuldm. besøger dem, og lade dem være følgagtig pengene, som findes deri og ikke allerede er assigneret til andre. Ladendes det ingenlunde etc. JT, 13, 345. K.

2. april (Riberhus) Hans Friis fik brev om at være jomfru Anne Munks værge på skifte efter hendes mor. Der skal med forderligste holdes skifte efter afd. fru Sofie Friis, enke efter Frederik Munk. HF skal på

skiftet være værge for hendes datter, AM, havende indseende med, at hun vederfares det, ret er. JT, 13, 346.

Lige sådant brev fik Ebbe Gyldenstjerne at være jomfru Edel Munks værge. Item Knud Bille at være jomfru Sofie Munks værge.

2. april (Riberhus) Laurids Ulfeldt og Tyge Below fik brev om at være kommissarier på skifte efter fru Sofie Friis, enke efter Frederik Munk. Der skal med forderligste holdes skifte efter SF ml. hendes efterladte børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 346.

3. april (Riberhus) Rentemestrene fik brev om at gøre Christoffer Lindenov indvisning i Skanderborg lens afgift for hans resterende besoldning, årligen for 2.000 rd., indtil han er kontenteret. Sjt, 33, 257. Orig. i DKanc. B 179k.

3. april (Riberhus) Hr. Sivert Urne fik brev anlangende hospitalsforstanderen i Odense. Borgmestre og råd i Odense har andraget, at den årlige omskiftelse af hospitalsforstander, som for nogle år siden blev befalet, ikke befindes hospitalet så gavnligt, som det var ment, eftersom stedet behøver andet forsyn end for 1 år, således at den, der nylig er kommet dertil, snart igen skal kvittere. Dertil er det ikke enhvers vilkår for adskillige årsager at forsømme sit eget og tjene uden belønning, en part forstår heller ikke så stor husholdning. Kongen er tilfreds, at der må sættes forstander, og at denne må nyde løn og forblive i bestillingen så længe, det af regnskabers forhøring befindes gavnligt. På det ingen utjenlig skulle komme dertil, skal enhver, som forhører hospitalets regnskaber, give sin stemme forseglet på en person, som er agtes bekvem. Disse stemmer skal åbnes af yngste sognepræst og yngste rådmænd, som dog selv skal medstemme, og det skal under deres hænder fremlægges, hvem der af de fleste er udvalgt. Udvælgelsen skal fornys så ofte behøves, eftersom de, der er i bestillingen, befindes at have søgt hospitalets bedste. Dette skal iværkstilles efter første Philippi Jacobi. FT, 7, 199. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO (fragment). Incl. 3. og 25. maj 1654.

3. april (Riberhus) Manderup Abildgaard og Christoffer Hvas fik brev om at levere Otte Krag Riberhus, når hr. Mogens Sehested leverer det fra sig. Udt. i JR, 12, 353. K.

3. april (Riberhus) Claus Juel og Niels Kaas fik brev om at levere hr. Mogens Sehested Bøvling len, når Otte Krag leverer det fra sig. Efter ord. stil, vide fol. 351. Udt. i JR, 12, 353. K. (se foreg.).

3. april (Riberhus) Følgebrev til bønderne i Bøvling len at svare hr. Mogens Sehested. Ord. stil, vide fol. 350. Udt. i JR, 12, 353. K.

3. april (Riberhus) Følgebrev til bønderne i Riberhus og Møgeltønder len at svare Otte Krag. Kongen hilser kronens bønder, som ligger til Riberhus og Møgeltønder, såvel som Christen Nielsen i Horslund i Ulfborg h. og Christen Jensen, Jens Pedersen og Kirsten Jensdatter i Vestorp i Ginding h. etc. efter ord. stil, vide fol. 350. JR, 12, 353. K.

4. april (Riberhus) Tyge Below og Jørgen Kaas fik brev om at lade hugge eg og bøg i deres lens skove til Stribsoddes bro, så mange stykker, som efter Rigens Råds anordning eragtes fornødent. De skal siden ved kronens bønder i lenene lade det føre derhen. FT, 7, 200. K.

4. april (Riberhus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at tilholde borgmestre og råd i Ribe, at de skal fornøje husleje til Susanne, enke efter mag. Søren, sognepræst i Ribe. Hun andrager, at borgmestre og råd i byen forholder hende den sædv. husleje efter ordinansen o.a. kgl. befalinger. MS skal tilholde dem, at de retter sig efter ordinansen, så kongen kan være forskånet for videre klage. JT, 13, 347.

4. april (Riberhus) Erik Rosenkrantz, hr. Steen Bille og Laurids Ulfeldt fik brev om at handle med deres købstæder om underholdning af bønderryttere. Adressaten skal akkordere med borgerskabet i Århus om, hvad der skal gives for hver rytterhest for græs el. foder, hvilket de siden skal betales af landekisten efter afregning, som skal tilskikkes hr. Anders Bille. Så vel også, at de vil give rytterne 2 måltider mad om dagen, hvert måltid 2 retter, og 4 potter øl om dagen. Derfor skal gives dem af korn forordnet til magasin el. af skattekornet hver uge $\frac{1}{2}$ td. rug og $\frac{1}{2}$ td. byg. JT, 13, 347. K.

Lige sådant brev fik SB om at handle det samme med borgerskabet i Kolding og Vejle. Item LU at handle med borgerskabet i Horsens.

4. april (Riberhus) Søren Munk og Christen Lange fik brev om at åbne det beseglede gods på Vesløsgård i Thy. De skal med forderligste begive sig dertil og åbne brevskebe og kister dér, og udtage de breve, som vedkommer Vesløsgårds ejendom, og overlevere dem til Erik Juel. Desligeste skal de udtage de breve, som vedkommer Ørup og det skånske gods, og på vegne af Holger Rosenkrantz overlevere dem til EJ og derimod indlægge et register på de breve, som de udtager. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 347.

4. april (Riberhus) Rigens marsk fik brev anlangende adelens og det nye rytteri. Kongen har anset for godt med det første at lade rytteriet i Nørrejyll. mønstre. Adressaten skal gøre den anordning, at adelens rostjeneste dér til 1. maj indstiller sig i Ribe, så og befale, at det andet nybevilgede rytteri, præsternes undtaget, til samme tid møder i Århus, Horsens, Vejle og Kolding. Det, som lensmændene på hvert af nævnte steder akkorderer med borgerskabet for græs el. foder til rytternes heste, skal han efter afregning lade betale af landekisten, så vel som 1 rd. månedligt til hver rytter. JT, 13, 348. K.

4. april (Riberhus) Lensmændene i Jyll. fik brev om mønstring af bønderrytterne. Kongen agter at mønstre rytteriet i Nørrejyll. Adressaterne skal hjælpe til at forebringe for sognemændene i hvert sogn, at rytteren hver dag, han er på rejse til sit forordnede sted, får medgivet 24 sk. da. til sig og sin hest. JT, 13, 348. K.

Lensmændene i Jyll.: Hr. Steen Bille. Hr. Mogens Sehested. Otte Krag. Peder Reedtz. Hr. Oluf Parsberg. Manderup Due. Malte Sehested. Erik Juel. Hr. Christian Friis. Fru Mette Grubbe. Hans Juel. Hilleborg Krafse. Henrik Thott. Erik Rosenkrantz. Gunde Rosenkrantz. Hr. Anders Bille. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Laurids Ulfeldt.

4. april (Riberhus) Erik Juel fik brev anlangende Vilhelm Parsbergs begåede drab. Kongen erfarer, at der skal have været en dreng, Mikkell, tjenende¹ Jacob Sparre, som var hos, da VPs drab på hans tjener Erik Pedersen skete. EJ skal lade M forhøre og aflægge sit vinde om drabet. JT, 13, 349.

1) Det må være misforstået, når kopibogen har *tiemand's*.

4. april (Riberhus) Landkommissarierne i Jyll. fik brev anlangende dem, som resterer med kontribution. Adelen har selv vedtaget, at de, der ikke har betalt noget af den bevilgede landehjælp el. andet, af kongen måtte forskrives til at erklære, hvorfor de ikke forholdt sig som andre patrioter. Adressaterne skal straks i Kanc. indskikke fortegnelse over dem, der resterer, herefter vil kongen vide at resolve. JT, 13, 349. K.

8. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at hr. Mogens Sehested fra Philippi Jacobi må nyde Bøvling len med det indløste gods for den samme afgift, som Otte Krag har haft det før ham, så han lige som denne uden nogen afgift el. rgsk. frit må nyde det, dog undtaget det, OK har haft deraf for hans rådsbestilling, hvilket han årligt skal godtgøre. Dog skal intet derom indføres i hans forleningsbrev, eftersom det er forundt ham alene uden noget eksempel, som en sær benådning. Sjt, 33, 257. Orig. i DKanc. B 179k.

8. april (Flensborghus) Hr. Christian Friis fik brev om at lade Anders Bille, rigens marsk, være adskilligt følgagtigt fra Tøjhuset, nemlig 2 halve kartover og 28 12- og 8-pundige,¹ så de tilsammen kan være 30, desligeste 2 læster krudt, 100 store bundter lunter med tilhørende kugler til stykkerne, så og nogle små jernkugler til skråstykker og 20 skippd. bly, desligeste 1 td. fodangler, imod ABs kvittering. Sjt, 33, 258. K.

1) K har her yderligere: *og 3 små regimentstykker.*

8. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Otte Krag tiendekornet i Bøvling len for 1 rd. tønden. Kongen er tilfreds, at OK i de 2 næstforledne åringer må godtgøres 1 rd. tønden af rug og byg af korntienden i Bøvling len, beregnet fra Philippi Jacobi 1653 til årsdagen 1655. Sjt, 33, 258. K. Orig. i DKanc. B 179k.

8. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at Otte Krag må nyde nogen species af Riberhus lens jordebog over sin genant for pantegods, han har haft i Bøvling len. Kongen har frit uden afgift forundt OK det indløste gods i Bøvling len, som hans formand har gjort sær rgsk. for, mens han var forlenet med det, hvilket anslaget efter renteritakst beløber sig til ungefær 200 rd. Nu sker der forandringer, så OK kommer til Riberhus, og kongen er tilfreds, at han af Riberhus lens jordebog frit forundes de samme species over hans genant efter forle-

ningsbrevet, dog skal det ikke indføres i forleningsbrevet, eftersom det er en sær benådning, forundt ham alene. Sjt, 33, 258.

8. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at befale landkommissarierne i Skåne til oberstlt. Steffen Thim at levere 1.000 el. 2.000 rd. til arbejdet ved Helsingborg. Han skal gøre den anordning, at landkommissarierne i Skåne med forderligste leverer pengene, hvormed der straks kan begyndes at arbejde. SkT, 8, 416.

8. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at lade ingeniøren Gotfred Hoffmann bekomme 500 rd. til årlig besoldning af den skånske landekiste og derimod aftakke Oluf¹ Steenwinkel. SkT, 8, 417. Incl. udat. (2).

1) Kopibogen har navneformen *Olle*.

8. april (Flensborghus) Følgebrev til bønderne i Odensegård len om at svare til hr. Sivert Urne t. Rårup. Kongen hilser kronens bønder og tjenere under Odensegård. De befales strengeligen at rette sig efter til Philippi Jacobi at svare SU, givende ham på kongens vegne deres årlige landgilde og al anden rente, herlighed og rettighed, som de plejer. Han skal igen holde dem ved lov og ret. Ladendes det etc. FR, 6, 254. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

8. april (Flensborghus) Laurids Skinkel t. Gerskov og Henning Pogwisch t. Hollufgård fik brev om at levere Odensegård len til Sivert Urne. Kongen har til Philippi Jacobi forlenet SU med Odensegård. De befales og får fuldmagt til, når Henning Valkendorf leverer Odensegård len fra sig, at være til stede og til SU overlevere inventarium, breve, registre o.a., deslige at besigtige bygningerne, hvorledes de forefindes og er holdt ved magt, så og at begive sig til skovene, forfarende, hvorledes de er fredet og holdt ved magt, give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og overlevere det til SU. Ladendes det ingenlunde etc. FR, 6, 254. K.

8. april (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at nyde kongens anpart af kvægtienden af Hee sogn til sin gård Voldbjerg for den årlige afgift, som stykvis plejer at gives til kronen og andetsteds er brugeligt i lenet. Han skal årligt, beregnet fra Philippi Jacobi, levere afgiften af tienden til lensmanden på Bøvling Slot. JR, 12, 353.

8. april (Flensborghus) Valdemar Daa fik brev om at være ritmester i Jyll. Han er forpligtet til af yderste formue at søge kongens og rigets bedste og hindre skade. JR, 12, 354. K.

8. april (Flensborghus) Las Jensen, borgmester¹ i Varde, fik brev anlangende noget eng. LJ har begæret, at kongen vil bevilge hans 2 døtre, Else Lasdatter og Ingeborg Lasdatter, og deres arvinger for sædv. fæste og afgift halvparten af et stykke eng, kaldet Fogedens eng, som tilforn hr. Gregers Krabbe havde i fæste af kongen. I lige måde, at IL for sædv. fæste og afgift for sig og arvinger må nyde det stykke eng, kaldet Snævre Krog, som hun har i fæste, liggende tilhobe ved Varde. Af Mogens Sehesteds erklæring erfarer kongen, at hans begæring er kronen uden skade, og bevilger derfor LJ dette for tro og flittig tjeneste, dog begge dele for sædv. årlig afgift og fæste. Forbyndendes etc. JR, 12, 354. K.

1) I kopibogen står tilsyneladende blot *borger*, mens K. har *borgmester*.

8. april (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev anlangende en tolder i Frederiksodde. Han skal med forderligste tilforordne en tolder i fæstningen Frederiksodde, som kan have indseende med tolden dér. JT, 13, 349. K.

8. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende efter ansøgning fra Anders Bille at lade hugge nogle palisader i kronens skove i lenet til fæstningen Frederiksodde, havende indseende med, at de bliver hugget på steder i skoven, hvor det kan være mindst til skovskade. JT, 13, 349.

8. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev anlangende nyt over- og undergewehr til Jyske Regiment. Kongen er tilfreds, at regimentets 1.600 mand bekommer nyt over- og undergewehr fra Brobyværk, hvorimod han skal gøre den anordning, at det gamle igen bliver indleveret på Tøjhuset ved Kbh.s Slot, så at betalingen for det ny igen kan søges. JT, 13, 350.

9. april (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahe og Christen Skeel fik brev om at være kommissarier på skifte efter hr. Just Høg. Der skal med forderligste holdes skifte ml. JHs efterladte børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og på belejlig tid og sted indstævne de interesserede for sig. Dersom nogen tvistighed kun-

ne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom og efter befunden beskaffenhed kvittere for indtægt og udgift, som Mogens Høg her til dags har haft under hænder, hvilket arvinger og interesserede bør få redegørelse for. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SJR, 33, 259.

9. april (Flensborghus) Otte Krag, Erik Rosenkrantz og Christen Jørgensen Skeel fik brev om at være hr. Just Høgs børns værge på skifte. Der skal med forderligste holdes skifte ml. JHs børn. OK får befaling til at være værge for hans søn Jørgen Høg, havende indseende med, at han vederfares det, ret er. SJT, 33, 260.

Lige sådant brev fik ER at være Just Høgs værge. Item CJS at være jomfru Sofie Høgs værge.

9. april (Flensborghus) Bevilling for mag. Hans Laugesen Vedel, sognepræst t. Anst, til frit at fiske i Anst Sø til hans eget hus' behov. Thi forbyde etc. JR, 12, 355. K.

9. april (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz og Vincents Bille fik brev om at takserer Skærsøs og Gjorslevs hovedbygninger. Der skal med forderligste holdes skifte ml. afd. Just Høgs børn. Adressaterne skal, inden det foretages, begive sig til Skærsø så vel som til Gjorslev og takserer, hvor højt de eragter de kan æstimeres i søskendskifte. JT, 13, 350. K.

9. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille og hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Christian Fischer. De skal lade CF bekomme de toldpenge, som fremdeles kan indkomme i toldkisten i Kolding, fra den tid, den er blevet åbnet, indtil førstkommande Philippi Jacobi, tagende hans bevis. Derefter skal det blive godtgjort i toldregnskaberne. JT 13, 350.

Lige sådant brev fik MS om Ribe toldkiste.

9. april (Flensborghus) Hr. Henrik Rantzau og bispemesteren fik brev anlangende omveksling af anneksioner. Hans Rasmussen, sognepræst t. Falling og Halling sogne, har andraget, hvorledes de 2 sogne er anneksioneret meget ubekvem, så han må rejse forbi 2 kirker, førend han kommer

til Falling s., eftersom han har næsten en mils vej ml. hans anneks og hovedsognet, hvorfor sognefolkene, som er så langt bosiddende, formedelst vejens langhed og besværligheds skyld ikke kan lade ham det vide så tidligt, at han kan forrette sit embede hos syge folk. Ikke heller kan gudstjeneste betimeligt forrettes, besynderlig om vinteren. Han begærer derfor, at Falling og Ørting sogne, så og Gosmer og Halling må annekseres, eftersom det befindes, at Gosmer og Halling er beliggende hos hverandre. Den, som har Gosmer s., kan også bekvemmeligst betjene Halling s. Adressaterne skal erkyndige sig om deres beskaffenhed og erklære, hvorledes de eragter der kan forholdes med nævnte sognes anneksering, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 351.

10. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Skanderborg lens afgift for våben og gewehr, som er leveret til kronen, at gøre Brobyværks partcipanter indvisning for 3.000 rd. på rgsk., beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen. Det skal blive godtgjort. SjT, 33, 261. Orig. i DKanc. B 179k.

10. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om ved Erik Juel at lade indkøbe 700 td. Ålborg sild til flåden og Bremerholm. De skal lade dem betale af Ålborg told, og det skal blive godtgjort i toldregnskaberne. SjT, 33, 261. K. Orig. i DKanc. B 179k.

10. april (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at erklære sig på hr. Henning Valkendorfs begæring anlangende hans gård Bjørnemose. HV har andraget, hvorledes han til sin gård Bjørnemose uden for Svendborg er berettiget til at have del i Holleskov, Ørkilds Fang og Svendborg grund, således at de, som har boet på gården af arilds tid, uimodsigeligt har haft fri græsning dér til deres eget kvæg samt fri gærdsel, hvilket skal have fulgt ham og hans formænd langt over recessens hævde, nemlig over 80 år. Han begærer derfor at bevilges at lade indhegne det, han med ret tilkommer af nævnte, og derimod til Svendborg by at afstå hans fri græsbed og al anden rettighed, gærdsel til gærder alene undtaget. MK skal erkyndige sig om dets beskaffenhed og med forderligste erklære, om HVs begæring kan forundes ham uden kronens og Svendborg bys skade. Han skal indskikke erklæringen i Kanc. FT, 7, 200. K. Incl. 15. maj (2).

10. april (Flensborghus) Følgebrev til bønderne i Skivehus len at svare Erik Krag. Stil. ord., vide fol. 350. Udt. i JR, 12, 356. K.

10. april (Flensborghus) Bevilling for Peter Andersen Schlaff til igen at komme i Danmark. Han har begæret, at den af ham i sidst forledne sv. fejde begåede forseelse må efterlades ham, så han kan bo i kongens lande. Kongen bevilger dette, så PAS må begive sig, hvor han lyster, og søge sin lovlige næring. Forbydendes etc. JR, 12, 356.

10. april (Flensborghus) Hans Juel og Jens Kaas fik brev om at levere Erik Krag Skivehus, når fru Mette Grubbe leverer det fra sig. St. ord., vide fol. 351. Udt. i JR, 12, 356. K.

10. april (Flensborghus) Bispen i Ålborg fik brev anlangende forholdene for båds- og håndværksfolk, som begærer at komme i ægteskab. Kongen erfarer, at adskillige båds- og håndværksfolk ofte ankommer til Ålborg fra andre pladser og tid efter anden begærer dér at indlade sig i ægteskab, uanset at en del ej har rigtig kundskab at fremvise, om de er fri for trolovelse på andre steder, og ej heller så snart kan forskaffe rigtighed for deres fædernesteders fjerne beliggenhed. Kongen er tilfreds, at når sådanne fremmede personer af præsterne i Ålborg begærer trolovelse, og der ingen tvivl er om, at de er fri for ægteskab på andre steder, at de da må betjene dem, når 2 vederhæftige borgere dér i byen stiller kaution for sådanne ubekendte personer, som de kender, indtil fuldkommen rigtighed kan have. JT, 13, 351. K. Orig. i D 1-69 Ålborg bispeark., LAV.

10. april (Flensborghus) Peder Reedtz fik brev om at erklære sig om gods, Just Friis begærer til magesk. af kronens gde og gods i Lundenæs len, Hjerme h., Asp s., Birkild: 1 gd., som Jacob Jensen ibor; nok 1 fæsteeng, som bruges til nævnte gd., Lydaggers eng. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Hjerme h., Vemb s., Vester Vemb: Christen Jensen ibor. Dersom det, han begærer, beløber sig højere, erbyder han at udlægge mere gods. PR skal med forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 352.

11. april (Flensborghus) Bevilling for Romanus Geisebrecht¹ til at rejse i kongens lande med sin lykkepotte. Han må søge sin næring med

sin lykkepotte i alle købstæder og markeder, hvor han lyster, dog med den kondition, at han hos stedets øvrighed skal angive, hvor han agter at holde sin lykkepotte, så de kan have tilbørlig indseende dermed og forordne nogen, så at alting med sedler o.a. i hans lykkepotte kan gå rigtigt til og uden mistanke om underslæb. Af de varer, som han indfører med sin lykkepotte, skal han erlægge tilbørlig rettighed, og ellers anstille sig, så intet bedrageri findes hos ham. SjR, 23, 603. K.

1) K. har *Giesebrecht*.

11. april (Flensborghus) Bestalling for Gotfred Hoffmann som ingeniør. Kongen antager GH til som ingeniør at lade sig bruge, hvor kongen behøver hans tjeneste. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen har for hans tjeneste tilsagt ham til årlig pension 500 rd. in specie, som årligt skal erlægges ham af landkommissarierne i den provins, hvor han lader sig bruge, hvilket skal begynde fra 14. dec. 1653. Forbydendes etc. SjR, 23, 604. K.

11. april (Flensborghus) Rønnov Bille og Lave Beck fik brev om at likvidere gods ml. K.M. og Peder Vibe. PV begærer til magelæg af kronens gde og gods i Antvorskov len, Eggeslevmagle s. og by: Oluf Madsen, Christen Nielsen og Hans Olufsen. Hesleby: Peder Olufsen, Hans Christoffersen og Søren Nielsen. Båslunde: Jens Lauridsen. Frankerup: Niels Jensen og Knud Christensen. Hvorimod han til fyldest vederlag vil udlægge gde og gods i Flakkebjerg h., Hyllested s., Sønderjellinge: Jens Pedersen, Niels Christensen og Jens Danske. Serdrup: Oluf Nielsen. Ormslev: Poul Mouridsen og Jens Sørensen. Hyllested s. og by: Hans Lauridsen. Dersom hans gods ikke findes lige så godt i herlighed, ejendom og landgilde som det, han begærer af kronen, erbyder han at gøre fyldest vederlag i Torpe, Boeslund s.: 1 gd., Hans Fynbo påbor. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, PV begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og PV særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet fru Dorete Abildgaard at lade sin fuldm. møde til stede og foregive det, hun på kongens vegne kan have at sige. De skal

advare hende, så hun kan forsegle og underskrive med dem. SjT, 3, 261. K.

11. april (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at overvære Peder Vibes magesk. Kongen har befalet Rønno v Bille t. Sandbygård og Lave Beck t. Førsløv, landsdommer på Loll. og Falster, at ligne og lægge gods ml. sig og PV. Det befales dem at lade deres fuldm. møde til stede og foregive det, de på kongens vegne kan have at sige, så kronen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. SjT, 33, 263. K.

11. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om med forderligste, så meget som kan ske uformærkt, at komplettere de to gamle geworbne kompagnier, det ene i fæstningen Kristianopol, det andet i Sjæll., hver på 200 mand, eftersom mange er bortdøde. SjT, 33, 263. K.

11. april (Flensborghus) Niels Hansen fik bestall. som skovrider i Falster. Kongen har forordnet denne brevviser, NH, til med største flid og vindskibelighed at tage vare på kronens skove i Nørre h. på Falster, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort, ej heller noget fjedervildt, gæs, ænder el. andet. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr el. fjedervildt i nævnte skove, som de ikke har ejendom i, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Nykøbing Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. Findes nogen krybskytter af almuesfolk, og kan han ikke blive dem mægtig, og de heller ikke vil give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr, men dersom det befales ham, skal han gøre det, og forskikke dem til de steder, han bliver befalet. Han skal ej heller forurette nogen af kronens bønder. Befindes nogen slig brøde hos ham, skal lensmanden lade ham straffe. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, og de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Nykøbing Slot. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene i herredet uden lensmandens bevill., og have agt på, at ingen af skovfogederne lader

hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal selv have skovmærket hos sig, og det, som bliver bevilget af lensmanden, skal han udmærke med kronen og lade vurdere af skovfogeden selv, hvor mange læs hvert træ kan agtes for, og rigtigt optegne og lade antegne i skriverstuen, hver gang han udmærker. Han skal have flittig indseende med gærderne i herredet, at de er lovlige, så dyrene ikke bekommer skade derpå. Han skal forholde sig troligen og flittig efter sin ed og forpligt og være lensmanden på Nykøbing Slot lydlig. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 16 gl. dl., en sædv. hofklædning og foder og mål til en hest, og hver måned til kostpenge 4 dl., og det skal begynde fra brevets dato. Lensmanden på Nykøbing Slot befales årligt at give ham dette. Ladendes etc. SmR, 7, 81.

11. april (Flensborghus) Bevilling for Jens Nielsen og Anne Jørgensdatter af Riberhus len til ægteskab, og derfor at give noget til næste hospital efter deres formue. Udt. i JR, 12, 356.

11. april (Flensborghus) Henrik Thott fik brev om at være Frands Rasmussen, fhv. byskriver i Randers, behjælpelig hos borgmestre og råd dér. FR har andraget, at han dér i byen resterer 18 års løn for byskriverbestillingen. Det er ret, at han betales den fortjente løn. HT skal tilholde borgmestre og råd, at de fornøjer ham for det, han kan fordre, så kongen kan blive fri for hans videre supplikation. JT, 13, 352.

12. april (Flensborghus) Jørgen Seefeld fik brev om, at Niels Sørensen Prag må beholde sin byskriverbestilling i Ringsted. NSP har klageligen andraget, at han har forset sig i løsagtighed med et kvindfolk, Kirsten Pedersdatter, og begærer, at det denne gang må efterlades ham, så han ej bliver ganske fordærvet. Af JSs erklæring erfarer kongen, at NSP selv godvilligen har bekendt, og derfor er kongen tilfreds, at han uden proces må beholde sin byskriverbestilling og lideligt aftinge efter sin formue. Sjt, 33, 264. K.

12. april (Flensborghus) Peder Lange og hr. Steen Bille fik brev om at være kommissarier ml. Ribes borgere og Kærbøl mænd. Der er trætte ml. borgmestre og råd i Ribe og menige almue bønder i Kærbøl under Haderslevhus len anlangende en grøft, som borgmestre og råd har ladet grave over Kærbøl Hede, som bønderne mener til fortrængsel for Kærbøl by og dens indvånere, eftersom de udisputerligt har nydt nævnte. Til den ende har kongen for rum tid siden befalet 4 kommis-

sarier at begive sig på de omtvistede steder, nemlig 2 af Danmark og 2 af fyrstendømmet Slesvig, at gøre det til ende. Nu erfarer kongen, at den befalede kommission endnu ikke er efterkommet. De befales og får fuldmagt til sammen med de 2 af fyrstendømmet Slesvig anordnede kommissarier den 24. aug. at begive sig til de omtvistede åsteder, og dér i begge lensmænds nærværelse, såvel fra Riberhus som fra Haderslevhus, at granske og forfare beskaffenheden og derefter enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. JT, 13, 353.

12. april (Flensborghus) Hr. Niels Trolle, Erik Juel, Otte Krag og Laurids Below fik brev om at være kommissarier ml. rigens marsk og Jørgen Marsvin. Anders Bille har andraget, hvorledes han er kommet i forhandling med JM om Avnsbjerggård¹ og gods efter oprettet kontrakt, som er blevet underskrevet og forseglet på begge sider. JM vil dog ej holde det, hvorfor AB begærer denne kongens befaling til adressaterne. De befales og får fuldmagt til at indstævne parterne for sig på belejlig tid og sted, som de selv skal beramme, og tage kontrakten for sig, gennemse den og efter dens beskaffenhed enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Dersom nogen af dem for lovligt forfald udebliver til berammet tid og sted, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. JT, 13, 354.

1) Kopibogen har *Avindsberggård*.

12. april (Flensborghus) Jens Nielsen, tidl. slotsfoged på Skanderborg Slot, fik brev om at møde til herredagen og svare hr. Anders Bille. Kongens befaling er, at JN personligen skal indstille sig og svare til det, som AB kan have mod ham. JT, 13, 355.

13. april (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om at levere hr. Axel Urup Møn. Kongen har til Philippi Jacobi 1655 forlenet AU med Stege Slot og Ermelundgård på Møn. De befales og får fuldmagt til, når fru Margrete Skeel leverer slot og len fra sig, at være til stede og til AU levere inventarium, breve, registre, jordebøger o.a., deslige at besigtige bygningerne, hvorledes de forefindes og er holdt ved magt, og give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og overlevere det til AU. Ladendes etc. SjR, 23, 604. K.

13. april (Flensborghus) Følgebrev til Axel Urup på Møn len. Kongen hilser kronens bønder på Møns land, som fru Margrete Skeel har haft i forsvar. De befales efter Philippi Jacobi at svare AU og give ham årligt landgilde, ægt, sagefald, arbejde o.a. herlighed, som de plejer. AU vil igen holde dem ved lov, skel og ret. Sjr, 23, 605. K.

14. april (Flensborghus) Simon de Petkum fik brev på 2.000 rd. årligt for hans agentbestilling i England, hvilket skal begynde fra den tid, han har betjent agentbestillingen. Rentemestrene skal årligt lade ham bekomme dette. Sjr, 23, 606.

14. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at forordne Levin Bülow, ritmester, 300 rd. årligt af den sjæll. landekiste. Sjt, 33, 264. K.

14. april (Flensborghus) Fru Karen Lange fik brev om at lade Jørgen Rosenkrantz bekomme 30 ege til stedets bygning af Sæbygård lens skove. Hun skal lade ham dem udvise på steder, hvor det kan være skoven mindst til skade, og lade ham dem være følगतig, når han afhenter dem. Sjt, 33, 264. K.

14. april (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om til Sorø Kirkes bygning at måtte annamme en gæld, som Henrik Langes arvinger er skyldig til Stadil¹ Kirke. Af JRs angivende erfarer kongen, at HLs arvinger skylder JRs sognekirke Stadil¹ en sum penge, som rejser sig af 1.000 rd., som han har udsat til afd. Mogens Juel, og som efter hans død skal være blevet uvis, og efter ham er til kirken blot udlagt en gård, 300 rd. værd, for både kapital og rente, så at HL, den tid provst og kirkens formynder, bliver det øvrige af kapitalen med renten skyldig. JR begærer, at gælden må gives til Sorø Kirkes reparation, så og den udlagte gård perpetueres til dens vedligeholdelse. Da kongen af JRs angivende erfarer, at Stadil¹ Kirke er både vel vedligeholdt og har indkomst til sin underholdning, er han tilfreds, at HLs arvinger må betale gælden til JR som hofmester på Sorø, og han skal føre den til indtægt til kirkens bygning og nytte og gøre rgsk. for den, og den udlagte gård må med landgilde o.a. herlighed følge Sorø Kirke, og han skal indføre den i kirkens bog, så at kirkeværgerne årligt kan gøre rgsk. Sjt, 33, 265. K.

1) Kopibogen har *Stayel*.

14. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Anne, Pe-

der Hansens kvinde, indvisning i de nordlandske skatter forfaldne fra 1654 til 1655 for 2.284 rd. $\frac{1}{2}$ ort, som hun har at fordre hos kongen for adskillige kramvarer efter afregning gjort med hende. Dersom skatterne ikke strækker til, skal de lade hende bekomme det øvrige af skatterne fra 1655 til 1656. Sjt, 33, 265. Orig. i DKanc. B 179k.

14. april (Flensborghus) Erik Høg fik brev om at være jomfru Helvig Krabbes værge på skifte efter fru Susanne Krabbe, enke efter Niels Friis. Der skal med forderligste holdes skifte efter afd. SK. EH skal være værge for HK på skiftet, havende indseende med, at hun vederfares det, ret er. Efter skiftet skal han overlevere hendes anpart til hr. Greger's Krabbe. Dersom han for lovligt forfald bliver forhindret, skal han ombede en anden god mand, som hermed får fuldmagt til i hans sted at efterkomme befallingen. JT, 13, 355.

14. april (Flensborghus) Mogens Høg og Erik Juel fik brev om at være kommissarier på skifte efter fru Susanne Krabbe, enke efter Niels Friis. Der skal med forderligste holdes skifte efter SK. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesse-rede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befallingen. JT, 13, 355.

14. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at forskaffe fornøden havre og rugfoder til en del af kongens heste, som indtil videre skal blive stående på Koldinghus. JT, 13, 356. K.

15. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Peder Juel 600 rd., som han har været forårsaget at bekoste til enkedronningen Maria Eleonora, fordum Sveriges, Gothers og Venders dronnings begravelse. Sjt, 33, 266. Orig. i DKanc. B 179k.

15. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om med forderligste efter afregning med Hans Boysen, hofmønsterskriver, at betale Mogens Kruse hans resterende besoldning, 1.284 $\frac{1}{2}$ rd., for hans hofjunkertjeneste. Sjt, 33, 266. K. Orig. i DKanc. B 179k.

15. april (Flensborghus) Jens Andersen, skriver på Møgeltønderhus, fik brev anlangende noget jord. Han har begæret, at han, hans hustru og arvinger må beholde de 6 agre på Møgeltønder Mark, kaldet Slotsstrenge, som han sin livstid har fæstet af hr. Mogens Sehested. Kongen bevilger, at de må nyde dem for årlig afgift, nemlig 4 td. byg. Thi forbyder etc. JR, 12, 356.

16. april (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at lade Eggert Rabe, kongens berider, med hoshavende staldfolk dér af skriverstuen indtil videre bekomme deres kostpenge samt foder og mål til hestene. Det skal blive godtgjort i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 266. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

17. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om, at hver korporal til hest til årlig besoldning må bekomme 100 rd. af landekisten i hver provins. Sjt, 33, 267. K.

17. april (Flensborghus) Mikkell Langemack fik brev om at henføre toldpengene af Skåne, Sjæll., Blekinge og Bornholm. Han skal med forderligste i nævnte lande lade åbne alle toldkisterne, som er forordnet til hofstaten, og udtage pengene, som han selv skal hidføre, så at de ufejlbarligen kan være i Flensborg i ugen efter Philippi Jacobi. Sjt, 33, 267. K.

17. april (Flensborghus) Bevilling for Oluf Parsberg til at indføre 1 læst Rostockerøl i Danmark denne ene gang. Udt. i JR, 12, 357.

17. april (Flensborghus) Steen Rodsteen og Christen Lange fik brev om at være kommissarier på skifte ml. Anders Mogensen og hans søstre. AM agter med forderligste at holde skifte med sine 2 søstre, jomfruerne Dorete Mogensdatter og Margrete Mogensdatter, efter deres afd. søster, jomfru Mette Mogensdatter. Adressaterne befales og får fuldmagt til på belejlig tid og sted at indstævne parterne for sig og som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befallingen. Ladendes etc. JT, 13, 356.

18. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Nyborgs jordebog at indskrive en pantsat gård, som hr. Henning Valkendorf har afstanden til kronen, liggende i Vindinge h., Øksendrup s. og by:¹ Anders Nielsen, skylder årligen 1½ pd. byg, 13 skp. havre, 1 fodernød, ½ ott. smør, ½ lam, 1 gås, 2 høns, 1 skp. gåsehavre, imod kongens højhed og jus patronatus til Tved Kirke i Nyborg len, hvilket er forundt ham. De skal lade gården indskrive i lenets jordebog, så at der bliver gjort årligt rgsk. for dens visse og uvisse indkomst. Sjt, 33, 267. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Egentlig Gudme h.

18. april (Flensborghus) Skøde til hr. Henning Valkendorf t. Glorup på jus patronatus til Tved Kirke i Fyn i Nyborg len samt kirkens anpart tiende af dette sogn, så og herligheden til præstegården og degnestavnen dér. Item kronens og kirkens rettighed i efterskrevne boliger og jorder, som ligger til kirken: 1 bolig i Tved, som Lambert Nielsen har, giver årligen til kirken 1 mk. og 4 skp. byg; Mads Hansen i Tved, har 1 kirkebolig, giver årligen 1 mk.; Hans Gaas, har en eng af kirken, Langemose mon, hvoraf han årligt giver til kirken 1 ott. smør. Hvilket HV og hans arvinger skal beholde, dog vil kongen have forbeholdt det, hans far har funderet af kronens anpart af tienden, og HV skal ikke være berettiget at afkorte præsten el. degnen det ringeste, så og studie-skat og katedratikum forbeholden. HV er forpligtet efter ordinansen årligt at udgive bispens og provstens gæsteri, som af arilds tid er gået af kirken, og kirken skal beholde sin tiende o.a. indkomst, så og provsten sin rettighed. Når en præst kaldes, må ingen kaldes, uden han først er overhørt af bispens og fundet duelig. HV og hans arvinger må selv sætte kirkeværger, forhøre kirkens rgsk. og selv disponere indkomsten, kirken til bedste, og endelig ustraffeligen vedligeholde kirken af dens indkomst. Han må selv forunde kirkens tiende for billig fæste og afgift, til hvem han lyster. Såfremt nød anstøder riget, skal kirken og dens tjenere komme fæderneriget til hjælp. FR, 6, 255.

18. april (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om under Nyborg len at annamme en pantsat gård, hr. Henning Valkendorf har afstået i lenet: Vindinge h., Øksendrup s. og by: Anders Nielsen, skylder årligen 1½ pd. byg, 12 skp. havre, 1 fodernød, ½ ott. smør, ½ lam, ½ gås, 2 høns, 1 skp. gåsehavre, imod kronens højhed og jus patronatus til Tved Kirke i Nyborg len. HV skal igen lade gården indskrive i lenets jordebog og årligen gøre rgsk. for dens visse og uvisse indkomst. FT, 7, 201.

19. april (Flensborghus) Bevilling for hr. Henning Valkendorf t. Glorup til toldfrit at udføre 2 hopper, dog skal han overlevere bevillingen til tolderen på det sted, hvor de udføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. SJR, 23, 606.

19. april (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at lade forfærdige det hus ved Malmø, som er forordnet til toldbod. Han skal af lenets indkomst med ringest mulige bekostning lade reparere det hus ved broen i Malmø, som er forordnet til toldbod, så vidt det behøves oven og under med videre trapper, ovne og kamre og tag. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. SkT, 8, 417. Orig. i Malmøhus lensrgsk.

19. april (Flensborghus) Jørgen Juel og Preben Brahe fik brev om at indføre Vincents Bille i Jørgen Munks jordegods. VB har andraget, hvorledes han for en sum penge har ladet forfølge Jens Munk efter den der om afsagte landstingsdom. Men ridemandstov er ikke ført til ende, måske af den årsag, at intet ubehindret da er fundet, hvori udlæg kunne ske. Men eftersom afd. Henrik Bille, som skal have været en af ridemændene, nu er død, har VB begæret denne befaling til adressaterne. De befales, så snart de besøges med den forhvervede landstingsdom, at gøre VB indførsel i JM's jordegods og løsøre, således som ridemænd plejer at gøre. Ladendes etc. JT, 13, 357.

19. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende 30 træer til 2 broer ved Stouby og Trelde Strand. Han skal på Danmarks Riges Råds ansøgning i Nørrejyll. lade udvise og hugge 30 træer på de steder i Koldinghus lens skove, hvor det kan være skovene mindst til skade, til de 2 broer, som skal bygges ved Stouby og Trelde Strand. JT, 13, 357. K.

20. april (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om af de penge, som Henrik Müller leverer ham for indkomsten af Loll. og Falster, at betale Nicolaus von Merlow, staldmester, et års besoldning og kostpenge, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1655. Dersom 2. termins penge ikke strækker til, formedelst den assignation, som tilforn er sket, skal han lade ham bekomme dem af 3. termin, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. SJT, 33, 267. K.

20. april (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om under Ålholm len at annamme noget pantegods, som er indløst af Christen Jørgensen Skeel og fru Lisbet Lunge. Han skal lade det indskrive i lenets

jordbog og på Rtk. gøre rgsk. for den visse og uvisse årlige indkomst fra den tid, det er blevet indløst. SmT, 8, 100.

21. april (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at lade ansige Peder Pedersen, borgmester i Kbh., at H.M. selv vil lade bruge Islev Mark, som denne hidtil har haft i forpagtning. Adressaten skal erkyn- dige sig, om forpagtningen af Islev Mark ved PP er ude. Erfares, at den er til ende, skal adressaten på kongens vegne lade ham sige, at kongen er til sinds selv at lade marken bruge, på det han kan vide at rette sig derefter. Sjt, 33, 268. (Tr.: KD, V, 386). K.

21. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Aggershus lens skatter at gøre borgerskabet på Bragernæs indvisning for 1.000 rd., som de har at fordre hos kronen for rytterhold i sidst forledne fejde, efter at de forrige assignationer, som befindes i nævnte skatter, først er afbetalt, så vel og, at de ordinære og årlige udgifter først bliver erlagt. Sjt, 33, 268. Orig. i DKanc. B 179k.

21. april (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev anlangende at annamme en del skolebørn i Sorø Skole. Når han besøges derom, og plads bliver ledig i skolen, skal han lade indtage en søn af afd. hr. Niels Jacobsen i Læsø, Steen Jacobsen, og forholde sig mod ham som mod andre skolebørn dér. Sjt, 33, 268.

Lige sådant brev fik han om Christian og Christoffer Herfordt, søn- ner af apotekeren i Nykøbing. Item om Knud Utrecht, søn af organi- sten i Århus. Item om Jønne Jørgensen, søn af hr. Jørgen i Årslev.

21. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om uformærkt at for- hindre de hemmelige hvervninger i Danmark. Kongen erfarer, at der anstilles hemmelige hvervninger. Adressaten skal på bedste manér uformærkt forhindre dem, dog så hemmeligt som muligt. Sjt, 33, 269. K.

21. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at lade Peder Brockenhuus, kaptajnt. til hest, bekomme ritmesters traktement. FT, 7, 201. K.

21. april (Flensborghus) Flemming Ulfeldt fik brev om hjælp, som Nakskovs borgere begærer til deres kirke. Borgmestre og råd begærer på egne og menige borgerskabs vegne, at de til reparation af deres kir-

ke må bevilges noget af de andre kirkers forråd der i lenet. Kongen er tilfreds, at de af kirker, som det er uden skade, en tid lang må låne noget, indtil kirken på ny kan samle den indkomst, hvormed lånet kan betales. SmT, 8, 100.

21. april (Flensborghus) Skøde til Hans Madsen og Thomas Tygesen, borgere i fæstningen Frederiksodde, på en plads i Nørrejyll. udvist dem af Rigens Råd til et teglværk ved Frederiksodde, liggende på Højby Mark på Prundes¹ odde, er i længden 120 roder og i bredden 80 roder, hvorpå de agter at anrette et teglværk. De og deres arvinger må beholde pladsen, dog skal de dér på egen bekostning lade opbygge et teglværk og straks iværksætte det. JR, 12, 357. K.

1) K. har *Brundes*.

22. april (Flensborghus) Bevilling til Hans Rantzau til toldfrit at udføre 4 hopper, dog skal han overlevere bevillingen til tolderen på det sted, hvor de udføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. Sjt, 23, 606.

22. april (Flensborghus) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at sælge byggen på Antvorskov for 3 ort tønden, på det at kongens staldfolk deraf, så vidt det andrager, kan bekomme deres resterende løn. Det skal blive hende godtgjort. Sjt, 33, 269. K.

22. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Mogens Krag indvisning for 1.200 rd. i Riberhus lens uvisse indkomst fra Philippi Jacobi 1655, og indtil han er betalt det, som resterer af hans hofjunkerbesoldning, beregnet til Philippi Jacobi 1654 efter den afregning, som er gjort med ham af Hans Boysen. Sjr, 33, 269. Orig. i DKanc. B 179k.

22. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at korte Laurids Nielsen, skibskaptajn, 300 rd. i hans fordring, som han er gjort indvisning for i Slagelse. Kongen har bevilget ham indvisning for 300 rd. af hans rest i det gods, som er tilfaldet kongen efter Oluf Pedersen i Slagelse, som ombragte sig selv, med så skel, at noget er tilovers, efter at dr. Peter Bülche har bekommet de 2.000 rd., som han tilforn er assigeneret deri. De skal betale og afkorte LN de 300 rd., såfremt han kommer dem. Sjt, 33, 270. Orig. i DKanc. B 179k.

22. april (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at lade de lybske være det konfiskerede gods i Middelfart følgagtigt imod kaution. Johan Sortkes af Lybæk har på vegne af samtlige interessenter i det konfiskerede gods i Middelfart begæret, at de måtte bevilges at nyde dette gods og afhente det mod nøjagtig kaution for den værd, som det af de 4 dertil forordnede mænd er takseret til, på det de kan omveksle varerne og gøre sig dem til nytte. Kongen er tilfreds, at TB mod kaution lader det være dem følgagtigt for den sum, det af nævnte er takseret for, hvilket straks skal betales på de steder, kongen anordner, om sagen tages til herredagen. Dersom de ej begærer varerne el. ikke vil sætte kaution derfor, skal han lade varerne forvare i arrest til sagens uddrag. FT, 7, 201. K.

29. april (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når plads bliver ledig, i Sorø Skole at indtage Anders Svendsens søn af Malmø, Otte Andersen, og forholde sig mod ham med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 270.

I lige måde at annamme hr. Peders søn i Pedersborg, Hans Pedersen.

30. april (Flensborghus) Kannikerne, som ikke residerer i Lund Kapitel, fik brev om at dømme i en sag ml. Hyphoffs' enke og de residerende kanniker dér. Kongen erfarer, at de residerende kanniker i kapitlet er geråden i trætte med Hs enke anlangende nogle års kongeskatter, som han efter bevis skal have opkrævet og dog ikke erlagt. Adressaterne befales og får fuldmagt til i de forestående herredage i Kbh. med Gunde Rosenkrantz som capituli decanus efter indstævning at møde og dømme ml. dem el. i mindelighed adskille dem om deres trætte. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Ladendes etc. SkT, 8, 418.

1) Kopibogen har formen *Hypauf*.

30. april (Flensborghus) Otte Krag og Axel Juel fik brev om at være kommissarier på skifte efter afd. Hans Jørgen von Andersen t. Ulsund. Der skal med forderligste holdes skifte efter HvjA. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og på belejlig tid og sted indstævne hans hustru og arvinger for sig. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesse-

rede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 357.

30. april (Flensborghus) Erik Quitzow fik brev om at være fru Karen Quitzows værge på skifte efter hendes afd. husbond, Hans Jørgen von Andersen. Der skal med forderligste holdes skifte efter HJvA. EQ skal på skiftet være KQs værge, havende indseende med, at hun vederfares det, som ret er. JT, 13, 358.

Lige sådant brev fik Erik Lunov og Just Friis at være jomfruerne Dorete von Andersen og Anna Maria von Andersens værge på skifte efter Hans Jørgen von Andersen, mutatis mutandis, og efter holdt skifte overlevere værgemålet til dem selv etc. Sub eodem dato.

30. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at betale 2 nye vod af lenets indkomst. Kongen erfarer, at fiskeredskaberne ved Koldinghus Slot skal være ganske udygtige, og er tilfreds, at SB for ringest mulige pris lader forfærdige 2 vod, et stort og et mindre, og lader dem betale af lenets indkomst. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 358.

3. maj (Flensborghus) Hr. Niels Trolle og bispem i Sjæll. fik brev om at dømme på et tvistigt præstekald i Munke Bjergby¹ og Bromme sogne. Kongen erfarer, at der skal være tvistighed i nævnte sogne anlangende en præst, som imod ordinansen er kaldet dér. Jørgen Rosenkrantz kan heri som lensmand ikke selv dømme, eftersom han er interesseret deri. Adressaterne skal indstævne de tvistige parter for sig og dømme efter befunden beskaffenhed og siden under deres hænder og signeter give det beskrevet fra sig til de interesserede. Sjt, 33, 270.

1) Kopibogen har blot *Bereby*.

4. maj (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at lade Ejler Pedersen, stodemester på Antvorskov Slot, bekomme den gamle stodhest, som findes dér. Sjt, 33, 271.

4. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om af Ringkøbing toldkiste af de første penge, som indkommer i toldkisten efter næste Philipp Jacobi, at lade Ulrik Christian Gyldenløve t. Ulriksholm bekomme 2.400 rd. af hans rente af den kapital, som kongen er ham skyldig, tagende hans bevis, hvorefter det siden kan blive ført til afkortning. Sjt, 33, 271. Orig. i DKanc. B 179k.

5. maj (Flensborghus) Befaling til dr. Johan Dirichsen, kongens hofprædikant, til at tiltale mag. Niels Svendsen og 3 studenter. Kongen har befalet og giver hermed fuldmagt til JD til for konsistorium at tiltale NS og de 3 studenter Esaias Fleischer, Troels Knoff og Johannes Fleischer og hænde dom over dem for de skrifter, som nyligt er publiceret af dem. Ladendes etc. Sjr, 23, 606. K.

5. maj (Flensborghus) Befaling til dr. Johan Dirichsen, kongens hofprædikant, til at tiltale mag. Niels Svendsen og 3 studenter. [Brevet er identisk med foregående brev, Sjr, 23, 606]. Sjt, 33, 271.

5. maj (Flensborghus) Bevilling for Svend Troelsen og Anne Mathiasdatter af Helsingborg len til at komme i ægteskab. De er hverandre beslægtet i 2. og 3. led og dog trolovet. De må indlade sig i fuldkomment ægteskab, dog skal de bevisliggøre, at de ikke er hverandre nærmere beslægtet, og give efter deres formue og lensmandens sigelse til de fattige i næste hospital. SkR, 6, 369. K.

6. maj (Flensborghus) Peder Juel fik brev om at måtte tage afsked hos kongen af Sverige. Kongen er tilfreds, at PJ efter ordre af 25. jan. sidstforleden¹ tager afsked hos kongen af Sverige, når han selv eragter det, dog at han retter sig efter de ham givne ordrer og ellers penetrerer så vidt muligt i det, som siden er tilkendegivet ham, efterladende Ove Juel fuldkommen underretning om alt, hvori kongens interesse kan eragtes. Sjt, 33, 272. K.

1) Ses ikke ovf.

6. maj (Flensborghus) Hr. Niels Trolle fik brev om at være Jørgen Vogelsang i Haderslev behjælpelig imod Herman Haes i Roskilde. Hvad JV klageligen andrager imod HH, kan NT videre se af hans hosføjede supplikation. Han skal, så vidt ret er, forhjælpe JV til rette og tilholde HH, at han tilfredsstiller JV, så kongen kan blive forskånet for hans overløb. Sjt, 33, 272.

9. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at 242 rd. af Holbæk len må anvendes til betaling af staldfolkene på Antvorskov. Sjt, 33, 272. K. Orig. i DKanc. B 179k.

9. maj (Flensborghus) Peter Kalthoff fik brev om at lade Christoffer Gabel el. hans fuldm. af Tøjhuset bekomme 1 td. krudt og et bundt lunter, tagende hans bevis. Sjt, 33, 273. K.

10. maj (Flensborghus) Fodermarskal Christian Viborrig fik brev om at måtte nyde en våning, nr. 6, i Skippergaden, som Henrik Pedersen i kongens kammervogn tilforn har boet i. Sjt, 33, 273. K.

10. maj (Flensborghus) Hr. Sivert Urne fik brev om af sit lens indkomst at anvende 100 rd. til at reparere præstens residens til Skt. Hans Kloster, som kongen erfarer er nederblæst af storm og uvejr. Det skal kunne repareres med 100 rd. efter derom udstedt tingsvinde. Han må anvende dette af lenets indkomst, og det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 203. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

10. maj (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om nogle års forskånsel i Gammelby Mølles landgilde, item om træ til dens opbyggelse. Af SBs erklæring erfarer kongen, at Niels Hansen møllers mølle, Gammelby Mølle under Koldinghus len, for nogen tid siden er brændt. Han behøver 6 års forskånsel for landgilde, såfremt møllen ikke skal blive øde, så og til møllens reparation og opbyggelse af et møllehus og fæhus 2 træer og til kværnredskab 4 træer. Kongen er tilfreds, at mølleren må nyde dette. Dog skal han på egen bekostning opbygge møllen og siden vedligeholde den med møllesten o.a. Mølleskylden i de 6 år skal blive godtgjort på Rtk. JT, 13, 359.

11. maj (Flensborghus) Bevilling for Verner Meyer, borger i Ringsted, til at nyde tolden i Ringsted i forpagtning for 50 rd. årligt. VM har i 3 år i forpagtning haft den told, som gives i byen af fremmed øl og danst øl, malttold, mjød, eddike, most og brændevin, og de 3 år var forfalden til Philippi Jacobi 1653. Han begærer endnu at måtte nyde denne forpagtning. Kongen bevilger ham dette, at oppebære efter toldordinansen, dog at han årligt til Philippi Jacobi i Rtk. skal erlægge 50 rd. Heri må han afkortes den Rostockerøl, adelen o.a. privilegerede personer bekommer accisefrit. Sjr, 23, 607. K.

11. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at gøre anordning, at de norske toldpenge, forfaldne til Philippi Jacobi sidst forleden og befalet leveret til Johan Garman, med forderligste bliver nederskikket til vands til Kbh. Sjt, 33, 273. K.

11. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at gøre sit bedste for at en del penge bekommes til låns til flåden, hvorved kan indkøbes det, som uforbigængeligen behøves til dens udrustning, være sig materialier, proviant el. a., som ikke kan bekommes på kredit. Item til at

hverve bådsfolk o.a., hvilke penge igen kan betales af de norske toldpenge, som nedkommer med forderligste el. til første Martini el. og ved hvad andet middel, adressaten kan optænke til at tilvejebringe en del penge, kronen mindst til skade. Sjt, 33, 273. K.

11. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om hvervning af skibsofficerer og bådsfolk i Holland, Lybæk, item om Kronborg og de skånske fæstningers forsyning med folk og proviant, så og at lade en del af det sjæll. rytteri henlægge langs søkanten. Adressaten skal i kongens fraværelse gøre den anordning, at der bliver hvervet nogle gode skibsofficerer og bådsfolk nævnte steder til at besætte flåden med. Kronborg skal han lade forsyne med 1 års proviant og munitio og lade så mange indlægge af det sjæll. landfolk, så garnisonen bliver 400 mand stærk. Dertil behørig officerer, dem iberegnet, som nu findes der. Så og lade så mange af det sjæll. rytteri henlægge i Helsingør, Slangerup og andetsteds langs søkanten, som han eragter fornødent til at sikre strandsiden mod et uformodentligt anfald. Herforuden skal han mest muligt lade fæstningerne i Skåne proviantere og besætte. Sjt, 33, 274. K.

11. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om til Ove Juel at lade erlægge 1.000 rd., til Gabriel og Leonhard Marselis 3.000 rd. og til Henrik Müller 2.000 rd. af først nedkommende toldpenge. Kongen er tilfreds, at de 1.000 rd., som OJ er tilsagt til hans amobilirung, må tages af de først nedkommende norske toldpenge. I lige måde, at de 3.000 rd., som LM har gjort på veksel til Peder Juel og Simon de Petkum, må betales dem af de nævnte norske toldpenge. Og at de 2.000 rd. som HM allerede har forstrakt til OJ, må erlægges ham af disse. Sjt, 33, 274. Orig. i DKanc. B 179k.

12. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at måtte godtgøre borgmester Peder Pedersen 1.383 rd., som han har betalt for Søren Rasmussen, renteskriver. PP har andraget, at SR, som tillige med de øverste renteskrivere har været betroet rigens penge, er kommet til kort for 1.383 rd., hvorfor PP har gjort rigtighed. Han begærer, at pengene må tilbagegives ham med rente fra den tid, han har udlagt dem, eftersom SR har været betroet pengene længe før hans tid. Kongen er tilfreds, at PP må bekomme dem med renter af ekstraordinær indkomst, når noget kan falde, konfiskation, sagesfald el. a. sligt uvist. Sjt, 33, 275. K. Orig. i DKanc. B 179k.

12. maj (Flensborghus) Kjeld Krag fik brev om at sælge skattekornet i sit len. Af KKs erklæring erfarer kongen, at halvparten af den påbudne kornskat i Froste h. under hans len andrager 157 td. 3 skp. rug og byg, som han har leveret på Malmøhus til forvaring. Han skal gøre sit bedste for at gøre kornet i penge dyrest muligt, og så som han sælger sit eget korn dette år, såfremt det ikke allerede er solgt, og lade pengene levere til Otte Thott og tage hans bevis. Det skal blive godtgjort. SkT, 8, 419. K.

13. maj (Flensborghus) Tolderne i Sundet fik brev om nogle fyrsters toldfrihed for vin i Sundet. De skal, når fru Sofie, hertuginde af Stettin-Pommerns vinhandlere Johan Rauten og Marten Smed af Stettin el. deres fuldm. hænder at komme i Sundet, denne ene gang lade dem passere toldfrit med 12 foder rhinskvind, som skal forbruges til hendes hofholdning. Sjt, 33, 275. K.

Item fik tolderne brev om toldfri vin for efterskrevne: fru Anna, hertuginde af Croy og Aershots faktor Jochim Wulff el. hans fuldm. på 12 foder rhinskvind. Fru Eleonora Maria, hertuginde af Mecklenburgs vinhandler Diderich Bodden el. hans fuldm. på 12 foder rhinskvind. Hertug Ernst Bugislav af Croy og Aershots vinhandler Johan Wulff el. hans fuldm. på lige så meget.

13. maj (Flensborghus) Erik Quitzow og Peder Brockenhuus fik brev om at være værger for jomfruerne Birgitte Gøye og Sibylle Gøye på skifte. Der skal holdes skifte efter Falk Gøye t. Hvidkilde. Adressaten skal være BGs værge, havende indseende med, at hun vederfares det, ret er. FT, 7, 204.

Lige sådant brev fik PB at være SGs værge.

13. maj (Flensborghus) Henning Pogwisch fik brev anlangende opbygelse af sognepræsten i Hårslev, hr. Jørgen Mortensens gård. JM anholder, hvorledes hans gård nyligen er brændt. Han begærer, at kirke-laden i Vissenbjerg s. under Assens provsti for betaling må forundes ham til hjælp til at bygge med. Af HPs erklæring erfarer kongen, at det kan være kirken til gavn, at laden afbrydes og efter recessen sælges kirken til bedste, eftersom den må anvende meget til dens vedligeholdelse og dog ingen nytte har deraf. Kongen er tilfreds, at JM må bekomme laden, efter som den bliver takseret af uvildige mænd. FT, 7, 204. K.

13. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev om i Ribe og deromkring at lade hverve så mange gode og dygtige bådsfolk, som kan bekommes. Kongen begærer, at OK forstrækker fornøden werbegeld, hvorfor han igen må gøre sig betalt af første års Riberhus lens indkomst. Dem, der bliver hvervet, skal han straks overskikke til Kbh. JT, 13, 359. K. Incl. 15. maj.

14. maj (Flensborghus) Daniel Rantzau fik bevill. på 24 ugers respit til at kalde sig en sognepræst. DR har andraget, at hans sognepræst t. Visby, hvortil han har jus patronatus, nylig er død, og at han ej så hastig inden de ordinære 6 uger, som kaldet bør ske, kan bekomme en bekvem person, som kan forrette prædiken både i det danske og ty. sprog. Han begærer derfor at måtte forundes længere tid, på det han desbedre kan forhøre sig. Kongen bevilger 24 ugers respit, dog skal den, som kaldes, have testimonia fra Kbh.s Universitet, så alt går til efter recessen, ordinansen o.a. frd. Forbydendes etc. JR, 12, 358. K.

15. maj (Flensborghus) Hans Boysen d. Æ. fik brev om, at han årligt af Rtk. må gives 300 rd. og derforuden nyde sine gamle privilegier. Kongen har antaget HB d. Y. til hofmønsterskriver, men vil, at HB d. Æ. fortsat skal blive i hans daglige tjeneste og deri flittigen anstille til at forrette det, han bliver befalet. Derfor skal han nyde samme privilegier som hidindtil, og for sin lange og tro tjeneste, som han har gjort og vil gøre, skal han årligt fra brevets dato bekomme 300 rd. SJR, 23, 607.

15. maj (Flensborghus) Manderup Abildgaard og Christoffer Hvas fik brev om at erkyndige sig om, hvor mange øde gde der findes i Riberhus len. Kongen erfarer, at en del gde i lenet er øde og ubeboet formedelst misvækst og onde åringer. Kongen befaler adressaterne at erkyndige sig derom og tilstiller Otte Krag en rigtig specifikation over, hvor mange øde og ubeboede gde der nu findes i lenet, når de efter forrige befaling overleverer ham dette, på det der med tiden kan tænkes på middel til at få gårdene besat igen, så kronen igen kan bekomme rettighed deraf. JT, 13, 360. K.

16. maj (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at fragte fornødent skiberum til H.M.s enspændere og drabanter fra Kolding til Kbh. Kongen har befalet sine enspændere og drabanter, som en tid lang har ligget i Ribe, at begive sig derfra til Kolding. Når de ankommer, skal SB

forskaffe dem fornødent skiberum, som kan fragte dem derfra til Kbh. Han skal betale fragten af lenets indkomst, og det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. Dersom de, når de ankommer, formedelst modbør el. a. forårsages ikke så hastigt at komme til skibs, skal han i nogle dage forskaffe dem husværelse hos borgerskabet. JT, 13, 360. K.

16. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at forskaffe enspændere og drabanter fornødne vogne fra Ribe til Kolding. Kongen har befalet sine enspændere og drabanter, som ligger i Ribe, at begive sig derfra til Kolding, hvorfra de til skibs skal forføje sig til Kbh. OK skal forskaffe dem fornødne vogne med heste derfra til Kolding. JT, 13, 361. K.

17. maj (Flensborghus) Kommissarierne i Fyn fik brev om af adelen o.a. i Fyn at annamme pengene, som de godvilligen har udlovet til Stribsoddes værk, og igen levere dem til Erik Quitzow t. Sandager, oberstl. til fods, tagende hans bevis, hvorefter det skal blive godtgjort. FT, 7, 204. K.

17. maj (Flensborghus) Mogens Arenfeldt fik brev om, at Viborg rådstueskriver skal møde personligt til førstkommende herredag med rådstuebogen anlangende Hilleborg Krafse. HK er af en del borgerskab i Viborg indstævnet til førstkommende herredage i Kbh. MA skal tilholde rådstueskriveren dér at møde i egen person til disse herredage, medtagende rådstuebogen så vel som Viborg bys jordebog. JT, 13, 361. K.

17. maj (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om, at alt det jyske rytteri skal møde H.M. den 29. maj ml. Kolding og Frederiksodde. Kongen agter den 29. maj i egen person at mønstre rytteriet i Nørrejylland. Adressaten skal gøre den anordning, at alt rytteriet samme dag ved 5 slet om morgenen møder på et bekvemt sted ml. Kolding og fæstningen Frederiksodde, hvor de bekvemt kan blive mønstret og gennemset af kongen. JT, 13, 361. K.

18. maj (Flensborghus)¹ Mag. Vitus Bering, kongens historikus, fik brev på Lundegård i Lund for sig og sine arvinger. Kongen forunder VB og hans arvinger gården med bygning, huse, jordsmon, have o.a. Men dersom kongen bliver til sinds igen at ville have gården el. VB el. hans arvinger til sinds at sælge den til fremmede, skal det stå kongen frit for at indløse den, og den må ej sælges, førend den bliver tilbudt

ham. Hvis den da med bygning, have el. andet befindes bedre end de 500 rd., den nu er takseret for, skal de erlægges af kongen, eftersom den kan sættes af uvildige mænd. Thi forbyde vi etc. SkR, 6, 370.

1) I marginen står: *Niels Friis' skrift.*

18. maj (Flensborghus) Hr. Henrik Lindenov og Bjørn Ulfeldt fik brev om at være kommissarier på skifte efter Jørgen Urup t. Birkebjerg. Fru Anne Ulfstand, enke efter JU, agter 9. juli i Kbh. at holde skifte efter sin afd. husbond. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at være til stede, og dersom boet ikke allerede er registreret el. hovedgårdens bygning el. takst sat, som den bør at gange i søskendeskite, skal de gøre det til belejlig tid, så det ikke opholder nævnte skiftetermin. Dersom nogen tvist kunne falde ml. arvingerne, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 419. K.

18. maj (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at være jomfru Else Urups værge og Holger Vind at være fru Anne Ulfstands værge på skifte efter Jørgen Urup t. Birkebjerg.¹ AnneU agter 9. juli i Kbh. at holde skifte efter sin afd. husbond. AxelU befales at være hendes værge på skiftet, havende indseende med, at hun vederfares ret. SkT, 8, 420. K.

Lige sådant brev fik HV at være AnneUs værge.

1) I denne overskrift står ikke Else Urup, men fejlagtigt Else Vind, fra overskripen til teksten er byttet om på værgerne, og teksten har fejlagtigt *Bielckeborg*.

18. maj (Flensborghus) Bevilling for hr. Mads Andersen, sognepræst t. Staby, til at nyde 2 rd. af hver kirke i Ribe stift. MA har andraget, hvorledes hans præstegård med alt hans bo er brændt. Han begærer at måtte forundes hjælp til præstegårdens opbyggelse m.m. Kongen bevilger, at han må gives 2 rd. af hver kirke i Ribe stift, som har formue. Eftersom det er kristeligt, at enhver kommer sin næste til hjælp i slige tilfælde, tvivler kongen ikke om, at enhver præstemand i stiftet vil komme ham til hjælp. Kongen befaler lensmænd, regnskabsprovster o. a., som hører kirkeregnskaberne dér, at lade ham bekomme dette, og vil erindre præsterne om medlidenhed imod ham. JR, 12, 359.

18. maj (Flensborghus) Otte Krag og bispen i Ribe fik brev anlangende Seem kald. Kongen har erfaret sagens rette beskaffenhed anlangende bøndernes supplikation i Seem s. imod kapellanerne i Ribe. Kongen lader det forblive ved den anordning, som er gjort af hans far. De skal gøre den anordning, at kapellanerne anstiller sig mod bønderne og bønderne, så vidt de ligger under Riberhus, mod kapellanerne således, som de bør, så alt kan gå til uden forargelse på begge sider og kongen være forskånet for videre overløb. JT, 13, 361. K.

18. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at være Christen Madsen beforderlig mod Jens Jonsen, rådmand i Ribe. CM har andraget, at han på hustruens vegne vederfares uret af JJ, som har været hendes formynder og dog ingen rigtighed vil gøre hende derfor. Han begærer at forhjælpes til ret. OK skal hjælpe ham, så vidt lov og ret og hans tilkrav befindes rigtigt, så han kan komme til ende uden langt ophold. JT, 13, 362.

19. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev anlangende Christen Thomsen af Tønder. CT har til kongen igen afstået en gård og bol i Abild i Tønder h. Kongen har i betaling bevilget ham så meget korn af Riberhus og Møgeltønder len, som hans fordring andrager. OK skal af forestående års indkomst i lenet på hans ansøgning lade ham bekomme 430 td. rug og byg, lige meget af hver slags. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 362.

19. maj (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at lade Christen Thomsen af Tønder af Riberhus og Møgeltønder lens indkomst bekomme 320 td., nemlig 120 td. rug og byg af Riberhus og 200 td. rug og byg af Møgeltønderhus, tagende hans bevis. Det skal blive godtgjort i lenenes regnskaber. JT, 13, 363.

19. maj (Flensborghus) Jørgen Kruse fik brev om at være jomfruerne Anna Kruses og Margrete Kruses værge anlangende afd. Jacob Grubbe. Der skal med forderligste holdes skifte efter JG. JK skal være værge for AK og MK, havende indseende med, at de vederfares det, ret er, og efter skiftet overlevere værgemålet til deres rette lawværge. JT, 13, 363.

19. maj (Flensborghus) Hans Bille og Axel Juel fik brev om at være kommissarier på skifte efter Jacob Grubbe. Der skal med forderligste holdes skifte efter JG. Adressaterne befales og får fuldmagt til som

kommissarier at overvære skiftet, såvel som at taksere bygningen på hovedgården. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 363.

20. maj (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at lade hr. Steen Bille være magasinkorn følgagtig til rytteriets underholdning. Kongen erfarer, at SB ikke har det forråd af magasinkorn på Koldinghus, som behøves til underholdning af rytteriet, som er beliggende i Kolding og Vejle. TB skal på ansøgning lade ham være følgagtig af magasinkornet hos sig på slottet så meget, som han begærer, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. FT, 7, 205.

20. maj (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at annamme magasinkorn af Tyge Below til rytternes underholdning. Kongen erfarer, at SB ikke har det forråd af magasinkorn på Koldinghus, som efter befaling behøves til rytternes underholdning i Kolding og Vejle. Kongen har befalet TB at lade SB af magasinkornet på Hindsgavl Slot være så meget følgagtig, som han uforbigængeligen behøver. Han skal med den store pram uden kronens bekostning derfra lade afhente så meget, som han behøver til rytteriets underholdning, og kvittere for det, han bekommer. JT, 13, 364. K.

20. maj (Flensborghus) Rigens marsk fik brev anlangende Anders Sandbergs rytteri. Kongen erfarer, at borgerskabet i Vejle er besværet med ryttere over deres evne og mere end i de andre byer. Adressaten skal straks lade ASs kompagni forlægge derfra til Horsens, hvor det kan blive liggende indtil mønstringen. JT, 13, 364. K.

21. maj (Flensborghus) Følgebrev til bønderne i Kbh.s len at svare Frands Brockenhuus. Kongen hilser kronens bønder, som ligger til Kbh.s Slot og len. De befales efter Philippi Jacobi dag at svare FB og give ham årlig landgilde o.a. rente, herlighed og rettighed, som de plejer. FB vil igen holde dem ved lov, skel og ret. SjR, 23, 608. K.

21. maj (Flensborghus) Otte Pogwisch og Niels Banner fik brev om at levere Frands Brockenhuus Kbh.s len. Kongen har forlenet FB med

dette. De befales og får fuldmagt til, når Axel Urup leverer lenet fra sig til FB, at være til stede og til ham overlevere inventarium, breve, registre, jordebøger o.a., deslige at besigtige bygningerne, hvorledes de forfindes og er holdt ved magt, og give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og overlevere det til FB. Ladendes etc. Sjr, 23, 604. K.

23. maj (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om, at Jacob Hansen skal tage vare på vognhuset ved Frederiksborg. Kongen har forordnet nærværende JH i afd. Hans Jensens sted at tage vare på vognhuset og det tøj, der er deri. OP skal straks lade ham få bestillingen. Sjt, 33, 276. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

23. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at forordne Morten Mikkelsen og Laurids Mikkelsen til rådmænd i Kbh. Kongen erfarer, at Johan Steenkühl har undskyldt sig at være rådmænd i Kbh., og er tilfreds, at adressaten i hans sted forordner MM, så og LM i afd. Henrik Friis' sted. Sjt, 33, 276. (Tr.: KD, V, 386). K.

23. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev anlangende Thomas Pedersen møller i Brøns Møllers arresterede korn. Kongen erfarer, at TP i Brøns Mølle i Hvidding h. har forset sig med at indlade noget korn i et skib i Badsbøl Å og ikke angivet el. fortoldet det efter toldordinansen, førend det var indladet i skibet, hvorover skibet så vel som kornet er taget i arrest af toldereren i Ballum. TP begærer, at forseelsen denne gang må efterlades ham, så at kornet må løsgives og tilstedes ham at udføre imod den ordinære told. Da TP ved højeste ed bekræfter, at forseelsen er sket af uvidenskab og ej af forsæt, og dette bekræftes af OKs erklæring, er kongen tilfreds, at kornet må løslades, eftersom endnu ingen dom til konfiskation er afsagt, så at han må udskibe kornet, dog tilforn at erlægge told. JT, 13, 364.

25. maj (Flensborghus) Hr. Sivert Urne fik brev anlangende et stolestade, som fru Margrete Straale, enke efter Niels Gyldenstjerne t. Nellemose, begærer i Korup Kirke. MS begærer, at hun må søge Korup Kirke i Odense h. og dér bekomme fornødent stolestade. SU skal erkyndige sig om beskaffenheden og erklære, om han eragter, at hun uden nogens præjudice kan bekomme det. Derefter vil kongen vide at resolve. FT, 7, 205. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

25. maj (Flensborghus) Otte Krag fik brev om under Riberhus at annamme noget gods, Christen Thomsen af Tønder har afstået. CT har igen til kronen afstået gods i Abild i Tønder h., som var pantsat ham for hans fordring lige ved andre kreditorer. OK skal lade det annamme under Riberhus len, indskrive i jordebogen og årligt gøre rgsk. for den visse og uvisse indkomst. JT, 13, 365. K.

25. maj (Flensborghus) Peder Charisius fik brev anlangende en bog, Johannes Vorstius vil lade trykke i Holland. JV, scholæ Flens. pro tempore rector, har andraget, at han er til sinds at lade en bog trykke i Holl., med titlen: Joh. Vorst. De his, qvæ in sacris novi testamenti codicibus hebræam lingvam sapiunt, sive de vulgo dictis N.T. hebraismis commentarijs, hvorpå han behøver nogen privilegier, at bogen en tid lang ikke må eftertrykkes. PC skal på hans ansøgning være ham behjælpelig med at bekomme sådanne privilegier hos de Herrer Generalstater, at den i 10 år ikke må eftertrykkes el. andetsteds trykt sælges under forbrydelse af de eksemplarer, som betrædes, og 50 gyldens straf, på det han derved kan erlange nogen betaling for omkostningen ved at lade bogen trykke. JT, 13, 365. K.

26. maj (Flensborghus) Bevilling for Kaj Lykke til at udføre en hoppe. Dog skal han aflevere bevillingsbrevet til toldereren på det sted, hvor hoppen udføres, eftersom det ikke skal gælde mere end denne ene gang. SjR, 23, 609.

26. maj (Flensborghus) Adam Henrik Pentz fik pas på fornødne borger- og bøndervogne til Kbh. med hans suite. AHP er befalet at have indseende med, at en del af kongens suite fremkommer fra Flensborg til Kbh. Kongen befaler fogeder, høvedsmænd o.a., som har befaling på hans vegne, at forskaffe ham så mange borger- og bøndervogne, som han enten selv behøver el. giver sin seddel til andre på, så og fri færger over færgestederne, så han og de kan komme af sted uden alt ophold. SjR, 23, 609.

26. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Riberhus lens jordebog at indskrive det gods i Abild i Tønder h., som Christen Thomsen af Tønder har haft i pant. Godset var pantsat til ham for hans fordring lige ved andre kreditorer. De skal gøre rgsk. for den årlige visse og uvisse rente. Sjt, 33, 276. Orig. i DKanc. B 179k.

26. maj (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at være Sidsel Segudsatter af Flensborg behjælpelig imod toldereren og visitøren i Nyborg. Hvad SS andrager mod denne, kan MK se af hendes hosføjede supplikation. Han skal erkjendige sig om sagens beskaffenhed og siden forhjælpe hende til rette, så vidt ret er. FT, 7, 205.

1. juni¹ (Kbh.) Frd. om dem, der vil påtage sig at indføre nye håndværk her i riget. Kongen eragter det tjenligt til forbedring af adskillige manufakturer, at de, der påtager sig at indføre nye håndværk i købstæderne, bliver benådet med friheder og privilegier. Han har med Rígens Ráds samtykke fundet for godt at forordne, at alle, som nedsætter sig og bruger håndværk, som ej har været brugeligt tilforn, deres livstid skal være forskånet for al kongens og byens tyngelse så længe, de ikke driver anden handel. Sjr, 23, 610. (Tr.: CCD, VI, 177). K.

1) Árstallet er i kopibogen urigtigt 1656.

1. juni (Kbh.) Lensmændene i Danmark fik brev om at forkynde en frd. om dem, som vil indføre nye håndværk her i riget. De tilskikkes frd., som de skal lade forkynde og siden holde. Sjt, 33, 277.

1. juni (Kbh.) Lensmændene i Skåne fik brev om arbejde på fæstningerne. Kongen erfarer, at Malmø, Landskrone, Kristianstad og Kristianopol fæstninger behøver videre reparation, og det er forordnet og samtykt, at kongens bønder, så og adelens i Skåne, skal gøre arbejde på fæstningerne i 3 års tid el. derfor give penge. Adressaterne befales derfor i deres len at advare adelen, at de tilholder deres bønder tillige med kongens straks at hjælpe med at forfærdige det, der findes brøstfældigt på nævnte fæstninger og behøver reparation, el. derfor at give penge, som adressaterne skal lade anvende dertil. SkT, 8, 421. K. (2).

Lensmændene er: Otte Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Henrik Lindenov, Jacob Grubbe.

1. juni (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende arbejde ved Helsingborg fæstning. Det er anordnet, at der skal fortfares med Helsingborg bys fortifikation, og det er forordnet og samtykt, at kronens og adelens bønder skal arbejde på fæstningerne i 3 års tid el. give penge derfor. OG skal lade advare adelen i sit len om, at de skal tilholde deres bønder, at de med kronens straks hjælper med dette arbejde el. giver penge. SkT, 8, 422. K. (2, se foreg.).

3. juni (Kbh.) Erik Banner og Mathias Budde fik befaling til at åbne nogle breve på Møllerød. EB skal på ansøgning fra hr. Knud Ulfeldt t. Svenstrup, Bjørn Ulfeldt t. Møllerød, hr. Henrik Lindenov t. Øvids Kloster, hr. Henrik Bielke t. Ellinggård, befalingsmænd på Landskro-ne Slot, Lyse Kloster, Kristianstad len og Island, begive sig til afd. hr. Christoffer Ulfeldts gård Møllerød og åbne og udtage de ejendomsbreve, som dér findes under forsegling, angående deres tilskiftede lodder, og under deres hænder og signeter tilstille enhver af dem disse, eftersom han er interesseret, med en fortegnelse derover. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 422. K. Incl. 6. maj.

7. juni (Kbh.) Bevilling for hr. Iver Vind t. Nørholm til toldfrit at indføre 1 læst Rostockerøl til sin egen fornødenhed. Dog skal han tilstille tolderne bevillingen på stedet, hvor øllet indføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. FR, 6, 258.

7. juni (Kbh.)¹ Hr. Sivert Urne og bispem i Fyn fik brev om, når plads bliver ledig, at indtage Lisbet Ringers i Odense Hospital, forordnende hende underholdning lige ved andre hospitalslemmer dér. FT, 7, 206. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Incl. 28. maj og udat.

1) Efter brevet står følgende overskrift: *Hr. Iver Vind fik bevilling til at indføre en læst Rostockerøl*, med bemærkning i margenen: NB. *Dette brev findes indført i de åbne fynske breve.*

7. juni (Flensborghus) Horsens Hospitals fundats. Kongen erfarer, at adskilligt jordegods, rente og indkomst er tillagt hospitalet i Horsens til en del fattige og forarmede menneskers underholdning. På det dete, Gud til ære og fattige mennesker til hjælp, kan blive administreret de fattige til gavn og ikke unytteligt til andet brug, har kongen anset for godt at gøre denne fundats, hvorefter forstanderne, de fattige og syge og alle hospitalsbetjente og folk kan rette sig. 1. Al hospitalets indkomst, landgilde, jordskyld, tiender, plovhave o. a. afgifter, skal følge hospitalet til evig tid til fattige og skrøbelige menneskers underholdning. Al afgift skal erlægges årligt inden fastelavns søndag, hvor som helst i Horsens by hospitalsforstanderne foreviser det. 2. Når nogen dør, som har været forlenet med nogen af førnævnte indkomster, er det tilladt hospitalsforstanderne ved første lejlighed i lensmandens og bispens overværelse og med deres bevill. at bortfæste tiender osv. til

dem, som vil give mest, og indfordre stedsmål og føre det til rgsk. 3. På det hospitalets tillagte renter i alle måder kan anvendes til de fattiges nytte, så intet fragår, skal lensmanden på Stjernholm Slot beskikke en gudfrygtig, forstandig, i Horsens bosiddende mand at være forstander, som kan have god indseende med, at hospitalets indkomst retteligen anlægges, og underslæb forekommes. På det at det kan gå bedre til med hospitalets bygning, som bør holdes ved god hævd, skal forstanderen ikke understå sig at anvende noget derpå, førend lensmanden har tilkendegivet dens brøstfældighed. Såfremt han eragter, at reparation behøves, skal han anordne dette. 4. Hospitalsforstanderen er forpligtet til at indkræve al rente, der er tillagt hospitalet, og at forsvare dets bønder til herredsting, landsting og andetsteds. Han skal være sig angelegen, at indkomsten anvendes den fattige alene til gavn og ingenlunde til andet, ham selv til profit. 5. Hospitalsforstanderen skal årligen sælge hospitalets korn efter det køb, som lensmanden på Århusgård med kapitlet i Århus efter recessen takserer kirkens korn for, og siden til Philippi Jacobi gøre rgsk. for al udgift og indtægt, såvel det uvisse stedsmål, sagesfald, oldengæld, skovskade, item brødepenge af dem, der uafvidende ligger deres børn ihjel og lign., så som den visse indkomst efter jordebogen, og det i overværelse af lensmanden og superintendenten, som skal kvittere, efter at regnskabet er overhørt. 6. For hans tilsyn og tro administration har kongen bevilget hospitalsforstanderen foruden fri husværelse i hospitalet årlig løn, eftersom lensmanden og bispemanden kan akkordere. 7. Når nogen, som nyder almisse i hospitalet dør, skal forstanderen ikke tilstedes at indtage nogen, med mindre denne befindes i sandhed at være et hospitalslem og af lensmanden og bispemanden kendes at være almisse værd. Dersom nogen, der for skrøbeligheds skyld indtages i hospitalet, selv har midler el. erhverver det ved arv el. i anden måde, er hospitalet berettiget dertil, og forstanderen skal annamme det til sig og føre det til rgsk. 8. De, som dør i hospitalet, må for det, de har efterladt, tarveligen bestedes til jorden. Det gods og formue, der bliver tilovers, skal forstanderen annamme til sig på hospitalets vegne, efter at det er registreret af hospitalspræsten, og siden føre det til rgsk. Men de, som ej efterlader sig det, de kan begravnes for, skal forstanderen forsyne med nødtørftig ligkiste og lagen og befordre til jorden med ligprædiken og nogen ringe sang, hvilket skal godtgøres ham. 9. På det de fattige i hospitalet altid kan have deres egen prædikant, som 3 gange om ugen og hver søndag og helligdag kan prædike for dem og betjene sakramentet samt besøge syge i deres svaghed, vil kongen, at hospitalspræsten må nyde Torsted kald,

som er tillagt ham, med anden rente, som han og hans formand hidindtil har nydt efter deres kaldsbrev. 10. Lensmanden og bispemanden er tilforordnet at have indseende med, at renten ej er forordnet til anden brug end underholdning af fattige, flest muligt, og de skal anvende deres flid på, at hospitalets indkomst kan forøges, så at de fattiges tal kan tiltage. Når nogen dør, skal de med god betænkende uden forhaling befordre andre, som hospitalslemmer. 11. På det at alt kan gå skikkelige til, vil kongen, at bispemanden i Århus én gang om året besøge hospitalet for at erfare, om alting holdes ved magt, og såfremt han fornemmer nogen forsømmelse, da at forstændige lensmanden på Stjerneholm Slot, at der i betimelig tid kan rådes bod herpå. For at dette des frugtbare kan ske, skal de gøre den anordning, at de fattige kan blive holdt til gudsfrygt, så og i tilbørlig tvang. Hospitalspræsten og forstanderen skal være forpligtet til dagligt at have indseende med, at sådant bliver efterkommet af hospitalslemmerne. Findes hospitalsforstanderen forsømmelig i noget angående bestillingen, og gør han ikke årligt i rette tid rede for den administration, han på hospitalets vegne er betroet, el. forser han sig mod nogen af nævnte punkter el. befindes ulydig mod lensmanden og bispemanden, skal det stå lensmanden frit for i hans sted at forordne en anden ærlig, gudfrygtig, dygtig, skikkelig og vederhæftig mand, som kan forestå hospitalet med bedre flid. Kongen forbeholder sig her at forordne efter tidernes lejlighed. JR, 12, 360. K. Indl. 31. marts.

7. juni (Flensborghus) Jørgen Marsvin [t. Restrup]¹ fik brev om i egen person at komme til herredagen i Kbh. at svare til det, hr. Anders Bille, rigens marsk, har at angive mod ham. JT, 13, 366. K. Indl. 12. maj.

1) Ifølge Indl.

8. juni (Kbh.) Å.b. om, at kongen har anset for godt at forbyde markedet, som skal holdes i Ringsted til Skt. Hans, da pesten er kommet i nogle huse i byen. Øvrigheden i byen skal have indseende med, at husene, hvori pesten allerede er el. kommer, bliver tilholdt, så folkene ikke kommer ud til andre. SJR, 23, 610. (Udt.: CCD, VI, 177). K.

8. juni (Kbh.) Lensmændene i Skåne fik brev anlangende, at de, som bor dér, hvor pesten nu igen grasserer, ikke skal komme til herredagene. Kongen erfarer, at der nogle steder i landsbyerne i Skåne er smitsom sygdom af pest. Adressaterne skal gøre den anordning i deres len,

at ingen, hvor der er sygdom, må komme efter indstævning til herredagen i Kbh., hvor de ikke alene ikke vil blive hørt, men endog straffet. SkR, 6, 423. (Udt.: CCD, VI, 177-78).

Lensmændene: Hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov, hr. Niels Krabbe, hr. Knud Ulfeldt, Kjeld Krag, Peder Vibe, Jacob Grubbe, hr. Tage Thott og Otte Thott.

9. juni (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at tilholde Poul Opmand, tolder i Næstved, at stille Johan Dirichsen [Kniper]¹ af Hamborg borgen. JD har på vegne af sine principaler i Hamborg for kongen ladet andrage, hvorledes han efter obligation har forhvervet rådhusdom over PO for en sum penge. Dommen er siden konfirmeret til landsting, og dog har PO ladet dette indstævne til første almindelige herredage, som holdes næst efter. Dette formener JD at være sket til udflugt og sagens ophold og til skade for hans gældsfordring formedelst POs kreditorer, som imidlertid kan søge ham med vurdering og nam. Han begærer derfor, at PO må tilholdes at stille kaution el. selv cavere personligt uden videre proces, med mindre han deponerer pengene. FR skal tilholde PO dette. SjT, 33, 277. Incl. udat.

1) Ifølge Incl.

9. juni (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at gøre arrest på nogle penge hos Jacob Albretsen, som Jens Mortensen i Helsingør er Galles Clausen skyldig. GC har andraget, hvorledes han har erhvervet dom til bytinget over JM, borger dér, for en sum penge, denne er blevet ham skyldig for hans hustru, Ingeborg Pedersdatters formynderskab, hvilken dom JM har indstævnet til næste landsting efter forestående herredage, hvilket GC formener er gjort til sagens ophold og i længden til største skade, eftersom JM for 1.900 rd. til JA har solgt den gård, som han selv boede i. GC begærer, at han til forsikring må bevilges arrest på nævnte penge indtil sagens uddrag. AvdK skal lade gøre arrest hos JA for pengene, så at han ikke erlægges dem til JM el. nogen anden, førend sagen er endelig udført. SjT, 33, 280. Incl. 8. juni.

9. juni (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om, at ingen må komme til hyldningen fra de steder på Møn, hvor pesten grasserer. AU har tilforn fået kongens ms. anlangende hans søns hyldning med hosføjede brev til bønder og menige almue at lade forkynde på herredstingene på Møn. Kongen er kommet i erfaring, at den smitsomme syge endnu grasserer dér på adskillige steder. AU skal have godt tilsyn dermed og forbyde

alle fra sogne, hvor sygdommen er begyndt, at komme på nævnte tid, på det sygdommen ej skal udsprede. Sjt, 33, 296.

9. juni (Kbh.) Hr. Joakim Gersdorff fik brev anlangende udførsel af heste og gods fra Bornholm og om erlæggelse af told ved Blekinge. Kongen er tilfreds, at indbyggerne på Bornholm herefter, som hidindtil brugeligt, til fremmede steder må udføre og sælge heste o.a., som de til deres fornødenhed har behov for at gøre i penge og uden skade kan undvære, så og, at de i 3 år bevilges at give lige sådan told af deres varer, som ind- el. udføres, som undersåtterne i Blekinge er bevilget. Dog skal de have indseende med, at kvæg, heste o.a. ikke udføres i sådan mængde, at indvånerne siden skal lide trang. Befalendes etc. SkT, 8, 424.

10. juni (Kbh.) Henrik Villumsen og Peder Charisius fik brev anlangende deres forretning ved De Herrer Staters kommissarier om restitution for den skade, der er sket de danske af de engelske. Af adressaternes breve og relationer erfarer kongen, hvorledes de statiske med adskillige forevendinger søger at deklinare den restitution af skader, som kongen prætenderer at erlange hos dem for sine undersåtter. Dette også med sådant foregivende, at kongens anmodning ikke skulle bestå i ækvitet. Kongen vil, at adressaterne foruden det tidl. fremførte skal lade dem forstå, at han efter De Herrer Staters indstændige begæring, først ved deres resident de Fries, siden med deres deputerede Kayser, lod sig bruge til at lade anholde de engelske hidkomne skibe. Dermed offenderede han den engelske nation, som han ellers lever i godt venskab med. Siden, da den engelske resident [Richard] Bradshaw ville redimere skibene med erbydelse af restitution af det, som var fratagen kongens undersåtter, endda med kongens ganske stats pericul og hazard, foretrak han de Herrer Staters petition og interesse og den fordel, som hans undersåtter kunne have deraf, og lod sig nøje med den assurance, som hr. Kayser formedelst mangel af instruktion ikke fuldkommeligere kunne give, men i stedet gjorde sådanne promesser, at det venskab aldrig skulle være forglemt i sådan tid, som alle staters venner og allierede gjorde. Kongen har ikke formodet, at restitution af den skade, som er sket på hans undersåtter, skulle have vederfaret en så ubillig censur, at den som i ækvitet ugerne skulle blive rejiceret. Thi at søge restitution var han jo sine undersåtter skyldig, og da de Herrer Stater i England placiderede traktaterne, at de engelske skibe skulle restitueres herfra, som deres deputerede Kay-

ser dog mente de kunne for kongens undersåtter søge in demonstration, og de med afslutningen af traktaterne ikke ville opholdes så længe i England, at kongen dér kunne erholde reciprocam restitution, førend den engelske fredsslutning, så var det jo den største ækvitet, at kongen igen måtte søge sine undersåtters skade hos dem, for hvis skyld de var blevet forlystiget deres formue. Thi al den erklæring, som ellers påberåbes, at kongens kommissarier havde samtykt de engelske skibes og gods' restitution førend den engelske fredsslutning, var aldrig anderledes ment, end at han jo derimod enten i England el. i Holland med billighed burde have nogen opretning for lidt skade. Men dersom dette og andet, som adressaterne selv eragter tjenligt til erholdelse af kongens intention, intet kan frugte, skal de, som af dem selv, for at forbigå videre likvidation gøre forslag om, at Staterne ikke var til at disponere til at afstå den prætension, de kunne have på provenuet af det solgte engelske gods. Her skulle adressaterne formode, at kongen også ville konsentere deri, og ad referendum optage det svar, som falder herpå. Sjt, 33, 278.

10. juni (Kbh.) En del lensmænd fik brev om at defrayere hertug Ernst Günther af Slesvig-Holsten etc. med hans suite gennem deres len, idet han agter sig til Kbh. De skal også forskaffe ham fornødne vogne med heste, og det skal blive dem godtgjort. Sjt, 33, 280. Orig. i Odensegård lensark., LAO (til Mogens Kaas, Nyborg).

11. juni (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om at tilstille de breve og dokumenter, som er passeret ml. ham og Oluf Daa t. Holmgård i den gældsfordring, som hr. Corfitz Ulfeldt har. SkT, 8, 426. K. Orig. i Indl. til SkR, 6, 437, 19. dec.

12. juni (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev om at indkøbe og fremskikke adskilligt til K.M.s laboratorium, nemlig 2 oksehoveder spansk brændevin, 800 pommeranser, 900 citroner, 8 lispd. topsukker, 3 lispd. anis, hvilket skal blive godtgjort i deres toldregnskaber. Sjt, 33, 281. K.

12. juni (Kbh.) Bevilling for vennerne til Jacob Pedersen af Bornholm til at søge hjælp til hans ranson af Tyrkiet. Det er for kongen andraget, hvorledes JP, barnefødt i Rønne, da han for ungefær 1½ år siden på sin rejse var udsejlet, blev taget af tyrken i søen med flere andre og henbragt i Berberiet til Algier.¹ For hans ranson fordres 500 rd., hvortil ej hos slægt og venner findes middel. Derfor begærer de kongens

bevill. til at søge hjælp i Danmark og Norge. Kongen bevilger, at de må søge godtfolk om hjælp. SkR, 6, 370. K. Incl. maj.

1) Kopibogen, K. og Incl. har *Asseer*.

12. juni (Kbh.) Bevilling til opsættelse af jomfru Anne Ruds begravelse 3 el. 4 uger over den ordinære tid. Forbydendes etc. SmR, 7, 83.

13. juni (Kbh.) Bevilling for hr. Peder Jensen, sognepræst t. Hammerslev og Vemmelev sogne, på 1 rd. af hver kirke i Skåne stift. PJ har klageligen andraget, hvorledes hans præstegård for nogen tid siden er brændt, med begæring, at kongen vil bevilge ham nogen hjælp af kirkerne i stiftet til igen at opbygge gården. Kongen bevilger, at hver kirke må komme ham til hjælp med 1 rd. og befaler kirkeværgerne dér el. andre, som forretter kirkeregnskaberne, at de lader ham være det følgagtig. SkR, 6, 371. K. Incl. 17. og 18. juni 1654.

13. juni (Kbh.) Jørgen Kaas fik brev om at lade hr. Steen Bille være 300 td. rug og 300 td. byg el. malt følgagtig af magasin-kornet dér i lenet, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. FT, 7, 206. K.

13. juni (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende noget korn fra Rugård. Kongen har befalet Jørgen Kaas på SBs ansøgning at lade ham være følgagtig 300 td. rug og 300 td. byg el. malt af magasin-kornet i sit len. Han skal meddele ham bevis. JT, 13, 366. K. Incl. 31. maj og udat.

14. juni (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev om at erlægge nogle af kontributionspengene til Henrik Müller. NT skal lade HM bekomme så mange af forleden års indkomne kontributionspenge forordnet til gældens aflæggelse, som findes i beholdning hos ham. Han skal lade dem afskrive på HMs af kongen givne obligation el. tage hans kvittans. Sjt, 33, 281.

14. juni (Kbh.) Fru Dorete Abildgaard fik brev om at lade Morten Kryds, berider på Det kgl. og adelige Akademi Sorø, bekomme 22½ rd. af lenets indkomst, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 281.

14. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Niels Ebbesen, lagmand i Stavanger, for det han har at fordre af hans resterende besoldning så vel som andet efter de ham givne benåd-

ningsbreve, og gøre ham indvisning i Stavanger lens visse og uvise indkomst i 2 år, nemlig halvdelen i nærværende og den anden halvdel i tilkommende år. Sjt, 33 283.

14. juni (Kbh.) Oluf Bork, hører i Kbh.s Skole, fik brev på et kannikedømme i Lund Domkirke efter afd. dr. Hyphoff. Et kannikedømme har vakeret efter H. Kongen bevilger med dette å.b. OB dette efter kapitlets statutter, med bønder, rente og al tilliggende. Han skal bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden for kirken og uden for som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordians og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Thi forbyde vi etc. SkR, 6, 371 K.

14. juni (Kbh.)¹ Hr. Henrik Lindenov fik forlov i nogen tid at rejse hid til Kbh., dog at han tilforn gør den anordning, at intet i fæstningen og lenet forsømmes. Kongen har befalet Mathias Budde imidlertid at ligge i slotsloven. SkT, 8, 424. K.

1) I margenen står: Og et brev til hr. Ove Giedde om dem, som mister pladser ved Helsingborg, findes 11. juli, her efter fol. 430 (se ndf., s. 162-63).

14. juni (Kbh.) Otte Thott fik brev om at hidskikke Bare herreds tingbog, hvori skal være indført den 8 mands granskning på den skovlod ved Heckeberg, som er stridig ml. adressaten og fru Karen Krabbe [enke efter Holger Axelsen Rosenkrantz]¹ og er indstævnet til nærværende herredage, så tingbogen kan fremlægges i retten, når sagen kommer for. SkT, 8, 425. K. Indl. 13. juni.

1) Ifølge Indl.

14. juni (Kbh.)¹ Nogle lensmænd i Skåne fik brev om at udlægge bøndergde til posten. Kongen ser gerne posten ml. Landskrone, Malmø, Helsingborg, Ysted og Simmershavn vel bestilt og befordret med fornødne vogne, så han uden ophold kan komme af sted. Adressaten skal i sit len udlægge 2 gde ved landevejen, som kan fordre postbudet ml. købstæderne ved nat og dag. Hvorimod de udlagte bønder skal være forskånet for alle andre ægter og arbejde. Han skal have indseende med, at det iligen iværkstilles, og at tro og flittige bønder forordnes dertil. SkT, 8, 425. K.

1) I margenen står: Otte Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov.

14. juni (Kbh.) Mathias Budde fik brev om at ligge i fæstningen i Kristianstad i hr. Henrik Lindenov t. Øvids Klosters fraværelse. Kongen har forløvet HL, befalingsmand over Kristianstad len, at rejse til Kbh. at forrette hverv. MB skal i hans fraværelse ligge i slotsloven på fæstningen, havende indseende med alt. SkT, 8, 426. K.

14. juni (Kbh.) Kommissarierne i Fyn¹ fik brev om at annamme nogle penge i mønt af Henrik Gyldenstjerne. HG har andraget, at han, imidlertid han var betroet kommissariebestilling i Fyn, efter rgsk. har annammet en sum penge i adskillig mønt, som hører til landekisten. Adressaterne skal annamme dem til sig, når han vil levere dem, og kvittere derfor. FT, 7, 206. K. Indl. 1. juni.

1) K. har Henrik Podebusk og Erik Kaas.

14. juni (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev anlangende pris på det korn, Henrik Müller skulle have. Kongen erfarer, at 5^{1/2} læst rug og 6 læster byg af ladegårdens korn endnu er i beholdning på slottet, idet HM for dets ringhed ej har villet annamme det for den pris, som det andet korn efter kontrakten er forundt ham for. Kongen er tilfreds, at det må sælges 1 td. rug for 3 mk. og 1 td. byg for 2^{1/2} mk. og først tilbydes HM, om han vil beholde det derfor. Men dersom der findes andre, som vil give mere, skal han først tilbyde HM det for den pris, og forunde det den, som vil give mest, og med forderligste tilstille kongen pengene. SmT, 8, 101. Orig. i Ålholm lensark. Indl. 29. maj og udatt.

15. juni (Kbh.) Jørgen Seefeld på Holbæk fik brev anlangende efterladelse af Mathias Madsens forseelse. Kongen har for visse årsager pardoneret MM, som er beskyldt for lejermål, og har taget stævning til denne herredag. JS skal lade ham det vide, så og forstændige præsten, mag. Søren, at denne må tage ham til hemmeligt skrifte. Sjt, 33, 282. K.

15. juni (Kbh.) Laurids Galtung t. Torsnæs, kongens skibskaptajn, fik brev på et kannikedømme og nogle vikarier, som vakerer i Lund Domkirke efter Jens Harboe. Kongen bevilger LG dette efter kapitlets statutter, med bønder og al rente og tilliggende. Han skal bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden for kirken og uden for som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med

usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Thi forbyde etc. SkR, 6, 372. K.

15. juni (Flensborghus) Jørgen Juel og Knud Bille fik brev om at udtage nogle breve i en sag ml. afd. Jørgen Munk og Jørgen Eskerød. Jomfru Anne Munk har ladet andrage, hvorledes hendes bror JM har en trætte med JE, hvilken sag er indstævnet til nærværende herredage, men efterdi alle breve i sagen er under forsegling, skal adressaterne efter hendes begæring med forderligste forføje sig til hans gård, hvor brevene er i forsegling. De skal åbne boet, udtage de breve, der findes anrørende sagen, og siden igen tillukke boet. JT, 13, 366. Indl. 10. juni.

16. juni (Kbh.) Skøde på en grund til Jesper Duncher og hans arvinger i den nyafstukne Prinsensgade, er i bredden til gaden 56 al. lang og bag til Hans Johansens plads lige så bred, siden næst Hans Madsens plads 36 al. lang, den anden side i Adelgaden og 36 al. lang. Hvilken plads JD skal beholde, dog skal han være forpligtet til for sin part at forfærdige gaderne, brolægge og siden holde dem ved magt på egen bekostning. Han må ikke bygge nogen bygning på gaden indtil rendestenen, men den, der vil have skurudbygninger el. svibuer for sit hus, skal vige ind på sin egen grund, så at gaden som ordineret beholder sin bredde. Han skal være forpligtet til på grunden at lade bygge god købstadbygning efter allerede givet anordning. Forbydendes etc. SJR, 23, 610. (Tr.: KD, III, 439). K.

16. juni (Kbh.) Skøde til Hans Therkelsen, indvåner i Kbh., på en plads i vesterbyen i Roskildegade. Sidsel, afd. Frands Ibsens, mister en have med hosliggende våninger uden for Nørreport på grund af byens fortifikation. Hun har fået tilmålt et andet stykke jord til en byggeplads, som hun igen har opdraget til HT. Derfor skøder kongen hermed til HT samme byggeplads, som ligger i Roskildegade, og er for til gaden 48 al. bred og bag til lige så bred, i Amagergaden 93 al. lang og den 4. side næst kongens vognmester lige så lang, hvilken plads etc. (se brevet ovf.). Forbydendes etc. SJR, 23, 612. (Tr.: KD, III, 439-40). K.

16. juni (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om, at Peder Sortrøvers¹ børns værge må forsikre sig i hans ejendom til sagens uddrag ved herredagen. De tilforordnede værger for PSs stedbørn har andra-

get, at PS ved en herredagsstævning har forhindret eksekution af adressaternes dom, som er erhvervet på hans gods og ejendom. De formener, det er sket til ophold af dem, og befrygter, at de umyndige børn skal lide skade, eftersom PS skal være uvederhæftig og ej kan stille kaution. De begærer, at de efter dommen må tage hans gård og ejendom til sig. Kongen er tilfreds hermed. Sjt, 33, 282. Indl. 14. juni.

1) *Sortreffuer*, kan muligvis også læses *Satreffuer*.

16. juni (Kbh.) Henrik Villumsen og [Peder] Charisius fik brev angående den sv. residents forretning her, item om den flåde, hollænderne har resolveret at skikke på Østersøen. Kongen har eragtet nødigt at forstændige dem om, hvørledes den sv. resident er ankommet med tilbud om godt naboskab og nærmere konjunktion til Østersøens defension. Derforuden har han ladet mærke, at resolutionen i Holland om at sende en flåde til Sundet havde forårsaget mærkelig eftertanke hos hans herre, med begæring, at sådant måtte forekommes. Kongen vil, at adressaterne på bedste manér lader De Herrer Stater sådant forstå, eftersom det er dem selv bevist, at det ikke skikker sig vel uden kongens permission at skikke nogen armeret flåde på kongens strømme. De skal begære, at det måtte tages i konsideration, hvad den tvivl[?] om at hidskikke flåden havde forårsaget. Kongen vil lempe alting således, at der ikke forårsages mistanke hos hans naboer. Sjt, 33, 282.

16. juni (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev om nogen skattefrihed på en gård i Lolland. ER har andraget, at han efter tilladelse har tilforhandlet sig en ejendomsgård i Loll., som han har forundt afd. Otte Quitzow, men efter hans død er gården blevet øde formedelst stor besværing og tyngte med skat, landgilde o.a., så han ikke kan afhænde den som en ejendomsgård, med mindre den forundes nogen forskånsel. På det gården kan blive besat, bevilger kongen, at den i 9 år, beregnet fra den dag, den bliver solgt og beboet, årligt må udgive skat som en fæstegård og derforuden betale årligt 4 rd. for hoveri, men den årlige landgilde skal tillige med skat og hoveripenge erlægges i rette tid. SmR, 7, 83. Indl. 2. dec. 1648 (Fr. 3., orig., i KB 1648, 236, er datoen 23. dec.), 10. maj.

16. juni (Kbh.) Hans Wulffborg, fhv. sølvpop, fik brev på Guldborg færge i Falster sin livstid kvit og frit uden afgift med det ved færgestedet liggende brohus med al tilliggende ager og eng og mark som hans for-

mænd før ham. Hvorimod han skal vedligeholde husene på stedet og altid have gode færges og både, så rejsende uden ophold kan komme af sted, og ikke besvære dem med usædvl. færgepenge. SmR, 7, 84.

16. juni (Flensborghus) Otte Krag fik brev om, at hr. Terkel Andersen, sognepræst t. Skt. Nikolaj i Varde, må kaldes til Ribe. Borgmestre og råd i Ribe begærer kongens tilladelse til at måtte kalde TA til at være kapellan ved Skt. Katharinæ Kirke i Ribe. Kongen erfarer, at OK så vel som dr. Peder Kragelund har samtykt i kaldet, og er tilfreds, at han lader sig kalde. JT, 13, 367. K. Incl. 10. juni.

18. juni (Kbh.) Bevilling for Thomas Jensen af den nye Amagerby til at indlade sig i ægteskab med enken Lisbet Ariens, hvis afdøde husbond TJ er beslægtet med i 3. led. Dog skal han bevisliggøre, at han ikke er denne nærmere beslægtet. Sjr, 23, 613.

18. juni (Kbh.) Skøde til Anders Pedersen, indvåner i Kbh., på en plads i den nyafstukne Rosenborggade i Kbh., er i bredden til Rosenborggade 28½ al., bag til vognmændenes lavshus 46 al. 3 kvarter, længden fra vognmændenes lavshus til hjørnet i det ny Skt. Gertrudstræde 18 al. 1 kvarter, fra hjørnet til Rosenborggaden 27 al., siden næst i Jochom Finches plads er 15 al. 1 kvarter, hvilken plads etc. (se ovf., s. 133). Dog skal AP være forpligtet til at lade nedbryde det gamle stykke vold etc. Sjr, 23, 613. (Tr.: KD, III, 440). K.

18. juni (Kbh.) Breve anlangende hyldningen til Rigens Råd, undtagen Gregers Krabbe. Menige rigens stænder har nu for nogen tid siden af højvigtig betænkende samtligen kejst, kåret og udvalgt hertug Christian, arving til Norge, hertug af Slesvig og Holsten, Stormarn og Ditmarsken, greve i Oldenborg og Delmenhorst, til Danmarks og Norges konge (om Gud har forset, at han overlever kongens død), og derhos i lige måde bevilget og forskrevet dem i sin tid, når det af dem begæres, at de (efter gammel skik og sædvane i disse lande) vil hylde kongens søn. Kongen har anset for godt at lade sin søn hylde af alle undersætter, og berammet, at hyldningen skal ske i Sjæll. og Skåne og underliggende provinser i Kbh. den 6. aug. De skal nogle få dage tilforn være til stede hos kongen og da forfare, hvad der bliver foregivet om hyldningen. Befalendes etc. Sjt, 33, 284. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

Rigens Råd i Sjæll. og Skåne: Hr. Joakim Gersdorff, rigens hofme-

ster. Hr. Christen Thomesen, K.M.s kansler. Hr. Ove Giedde, rigens admiral. Hr. Christoffer Urne, rigens kansler. Hr. Tage Ottesen Thott. Jørgen Seefeld. Hr. Hans Lindenov. Hr. Niels Trolle. Hr. Frederik Reedtz. Christen Skeel. Jyll.: Hr. Anders Bille, rigens marsk. Hr. Oluf Parsberg. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Erik Juel. Gunde Rosenkrantz. Otte Krag. Fyn: Hr. Mogens Kaas. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Til hyldningen i Kbh. 6. aug. fik Rigens Råd alle breve, men til hyldningen i Fyn, som stod i Odense 10. september, de fynske alene, og til hyldningen i Jyll., som stod i Viborg 20. ejusdem, de jyske alene.

18. juni¹ (Kbh.) Stiftingsmændene fik brev om at komme til hyldningen, så og at forkynde åbne breve til adelen. Menige rigens stænder har [osv., med indledning som i foregående]. De skal af medfølgende åbne breve, særdeles til al adelen og særdeles til bønderne og menige almue, erfare ydermere og selv for én person møde til stede nævnte tid og sted. Deslige lade forkynde det å.b. til adelen for alle i stiftet og ved deres skrivelse tilsende enhver af dem en udskrevet kopi af det å.b., så de uden al undskyldning kan vide at rette sig derefter. I lige måde skal han lade hosliggende å.b. til bønderne forkynde for dem på herredstingene i lenet. Sjt, 33, 285. K. Orig. i Otte Krags privatark., RA, i Odensegård lensark., LAO (til adelen, til menige almue og til Sivert Urne).

Sjæll.: Niels Trolle. Skåne: Otte Thott. Fyn: hr. Sivert Urne. Jyll.: Otte Krag, Riberhus. Erik Rosenkrantz, Århus. Erik Juel, Ålborg. Mogens Arenfeldt, Hald. De jyske og fynske blev dateret 16. juli.

1) Datoen er glemt i kopibogen.

18. juni (Kbh.) Å.b. til adelen og de frie mænd på Bornholm. Kongen hilser alle undersætter, riddermænds mænd o.a., som kendes frie og frelse og bygge og bo i Sjæll. og Skåne. Menige rigens stænder har [osv. med indledning som i Sjt, 33, 284]. Kongen befaler menige ridderskab i Sjæll. og Skåne og underliggende provinser i egen person at møde til stede til nævnte dag og tid i Kbh. og dér erfare det, der bliver foregivet om hyldningen, og deri som tro undersætter godvilligen lade sig befinde. Befalendes dem Gud. Sjt, 33, 286. K.

Til de frimænd på Bornholm var denne forandring: Kongen hilser alle og enhver, som er frimænd på Bornholm. De skal i egen person være til stede til nævnte tid og sted el. og sende fuldm. på deres vegne og da forfare ydermere etc.

Lige sådanne breve udgik til adelen i Jyll. at møde i Viborg den 10. sept. førstkommende [dat.] Kbh., den 16. juli 1655. Og lige sådanne til adelen i Fyn at møde den 10. ejusdem. Dato eodem.

18. juni (Kbh.) Rektor og professorer på Kbh.s Universitet og dekanus og professorer på Sorø Akademi fik brev anlangende hyldningen. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Adressaterne skal enten selv i egen person møde til stede el. fremskikke nogen af deres middel [midte] med fuldmagt under universitetets segl og dér erfare det, der bliver foregivet om hyldningen, og samtykke det, alle stænder i riget gør, hvortil de som tro undersætter vil lade sig finde. Sjt, 33, 287. K.

18. juni (Kbh.) Breve til kapitlerne om hyldningen. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. De skal enten selv i egen person møde til berammede tid og sted el. fremsende [stedfortræder] og dér erfare det, der bliver foregivet om hyldningen, og samtykke det, alle andre stænder i riget gør, hvortil de som tro undersætter vil lade sig finde. Sjt, 33, 288. K. Orig. C 4-893 Ribe bispeark., LAV.

Kapitelsbrevene til Jyll. blev dat. den 16. juli.

18. juni (Kbh.) Bisperne fik å.b. til præsterne, at de skal lade forkynde hyldningen m.m. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Så mange residerende prælater og kanniker, som er hos kapitlet, skal i egen person møde til stede og dér erfare det, der bliver foregivet om hyldningen og deri lade sig befinde godvilligen. De tilskikkes også å.b. til alle provster og præster i deres stift at erfare indholdet og lade det forkynde for dem og ved skrivelse tilskikke alle herredsprovsterne i stiftet hver en underskrevet kopi, så de uden undskyldning med 4 præster af hvert herred med fuldmagt kan møde til stede til nævnte tid og sted. Sjt, 33, 288. K. Orig. i Odensegård lensark. (jf. under 16. juli), i C 4-252 Ribe bispeark., LAV (til bispen og til provsterne og præsterne).

Lige sådant brev fik mag. Erik Olufsen, provst til Vor Frue Kirke, anlangende at lade det å.b. forkynde for præsterne i Sjøll., eftersom bispen var død. K.

18. juni (Kbh.) Brev til købstæderne om hyldningen. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Adres-

saterne skal til nævnte tid og sted af deres by fremsende borgmesteren med 2 rådmænd og 4 andre fornemme borgere med deres stadssegel og fuldmagt, så de på alles vegne kan erfare det, der bliver foregivet om hyldningen, og samtykke det, alle andre undersætter gør, hvortil de som tro undersætter vil lade sig finde. Sjt, 33, 290. K. Orig. i Holbæk rådstueark. og i Nakskov rådstueark., LAK, i Odense rådstueark., LAO, i D 1-118 Ålborg rådstueark., i D 14-217 Kolding rådstueark. og i D 31-70 Varde rådstueark., LAV.

*Sjæll.*¹ Kbh., Christianshavn, Roskilde, Køge, Store Heddinge, Præstø, Vordingborg, Skælskør, Korsør, Kalundborg, Ringsted, Holbæk, Næstved, Nykøbing Sjæll., Helsingør, Slangerup, Slagelse, Stege. *Skåne.* Malmø, Falsterbo, Lund, Simmershavn, Landskrone, Kristianopel, Ysted, Skanør, Sølvborg, Rønneby, Kristianstad, Helsingborg. *Bornholm:* Rønne, Svaneke, Neksø, Gudhjem.

Lige sådanne breve udgik til købstæderne i Jyll., Fyn og Smålandene, dat. 16. juli.

Jyll.: Kolding, Århus, Ribe, Ringkøbing, Thisted, Skive, Nykøbing, Grenå, Mariager, Frederiksodde, Randers, Holstebro, Ålborg, Sæby, Hobro, Ebeltoft, Vejle, Horsens, Varde, Lemvig, Hjørring, Viborg, Skive. *Fyn:* Nyborg, Kerteminde, Assens, Svendborg, Odense, Middelfart, Fåborg, Bogense. [*Loll.:* glemt]. *Falster:* Nykøbing, Stubbekøbing. *Langeland:* Rudkøbing.

1) Bynavnene anføres i det følgende som ellers i de nuværende former, men kopibogen har i mange tilfælde ret afvigende former, som Ydsted, Rodnebye, Rødne, Guding (Gudhjem), Grindøe (Grenå), Medelfaer, og *borg* er i alle tilfælde *borrig*.

18. juni (Kbh.) Å.b. til provsterne og præsterne om hyldningen. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Adressaterne skal til nævnte tid og sted af hvert herred lade fremkomme herredsprovsten og 2 præster med fuldmagt af alle præsterne i herredet og dér forfare det, der bliver foregivet om hyldningen, og samtykke det, alle andre stænder i riget gør, hvortil de som tro undersætter vil lade sig befinde. Sjt, 33, 291. K.

Brevene til provster og præster i Jyll. og Fyn udgik de dato den 16. juli 1655.

18. juni (Kbh.) Lensmændene fik brev om at komme til hyldningen, så og at forkynde å.b. for menige almue. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Af medfølgende å.b. til bønderne og menige almue kan adressaterne erfare tid og sted, og de

skal selv i egen person møde til stede, deslige lade læse og forkynde det å.b. for bønderne og menige almue på alle herredstingene. Sjt, 33, 292. K.

[*Sjæll.*] Hr. Hans Lindenov, Kalundborg. Hr. Axel Urup, Møn. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg. Frands Brockenhuus, Kbh. Arent von der Kuhla, Kronborg. Otte Pogwisch, Frederiksborg. Niels Banner, Abrahamstrup. Jørgen Seefeld, Ringsted Kloster. Christen Skeel, Tryggevælde. Jørgen Reedtz, Jungshoved. Jørgen Seefeld, Holbæk. Jørgen Rosenkrantz, Sorø Kloster. Hr. Christoffer Urne, Dragsholm. Hr. Frederik Reedtz, Jørgen Reedtz, Antvorskov. *Skåne*: Hr. Henrik Lindenov, Kristianstad. Hr. Tage Thott, Børringe Kloster. Kjeld Krag, Helne Kirke og Froste herred. Hr. Ove Giedde, Helsingborg Slot. Hr. Niels Krabbe, Sølvesborg. Hr. Knud Ulfeldt, Landskrone. Hr. Joakim Gersdorff, Bornholm. Peder Vibe, Herrisvad Kloster. Jacob Grubbe, Kristianopol.

Lige sådanne breve udgik til lensmændene i Jyll., Fyn og Smålandene, dat. den 16. juli.

Jyll.: Hr. Steen Bille, Koldinghus. Peder Reedtz, Lundenæs. Hr. Mogens Sehested, Bøvling. Hr. Oluf Parsberg, Vestervig Kloster. Malte Sehested, Åstrup. Hr. Christian Friis, Mariager Kloster. Erik Krag, Skivehus. Henrik Thott, Dronningborg. Hr. Anders Bille, Skanderborg. Mogens Høg, Silkeborg. Hr. Henrik Rantzau, Åkær. Erik Juel, Ålborghus. Laurids Ulfeldt, Stjernholm. Gunde Rosenkrantz, Kalø. Manderup Due, Ørum. Hans Juel, Dueholm Kloster. *Fyn*: Tyge Below, Hindsgavl. Hr. Jørgen Brahe, Hagenskov. Jørgen Kaas, Rugård. Hr. Iver Vind, Dalum Kloster. Hr. Mogens Kaas, Nyborg Slot. *Langeland*: Grev Rantzau, Tranekær. *Loll.*: Hr. Flemming Ulfeldt, Halsted Kloster. Philip Joakim Barstorff, Ålholm Slot. *Falster*: Ove Skade, Nykøbing Slot. Orig. i Skivehus lensark.

Lige sådant brev fik hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz om at forkynde å.b. om hyldningen i Antvorskov len. K.

18. juni (Kbh.) Å.b. til bønder og menige almue i Danmark, hvoraf enhver lensmand fik sit tilskikket. Menige rigens stænder har [osv. med indledning og tekst som i Sjt, 33, 284]. Adressaterne [i Sjæll. og Smålandene] skal til nævnte tid og sted af hvert herred fremsende deres herredsfoged [og 8 andre lovfaste dannemænd], som tilforn af menige herredsmænd til tinge er fuldmægtiggjort, og derpå af samtlige tage et tingsvinde, der som en fuldmagt skal medtages af dem. Sjt, 33, 294. K.

Lige sådanne breve udgik til Jyll. at møde i Viborg den 20. sept. og

til de fynske at mødes i Fyn den 10., og blev ml. tegnene [] i de breve således forandret: med 4 sandemænd og 4 andre lovfaste danne- mænd.

18. juni (Kbh.) Jørgen Kaas og Morten Skinkel fik befaling anlangende, hvor højt Eriksholm kan forpagtes på Holger Pax' vegne. På skifte efter faderen Christoffer Pax t. Rask er Eriksholm og Torup hovedgårde med tilliggende bønder tilfaldet HP, og det er på skiftet aftalt, at de af samfrænder skal takseres, om der i forpagtning kan gives mere end hidindtil, eftersom forpagteren er bevilget dem endnu nogle år. Adressaterne skal som næste samfrænder med forderligste begive sig dertil at besigtige deres herlighed og ejendom, om de eragter, at der kan gives mere deraf, så barnets gavn kan søges, og det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til Christoffer Bille t. Mejlgård som barnets rette lavværge. Sjt, 33, 295. K. Indl. 17. juni.

18. juni (Kbh.) Jørgen Enevoldsen Seefeld og Tønne Juel fik brev om at besigtige Eriksholm og Torups ejendom, løsøre og breve, som er tilfaldet Holger Pax. For nogen tid siden er holdt skifte efter Christoffer Pax imellem hans enke og barn HP, og alt det sjæll. gods, nævnte hgde, er tilfaldet HP. Adressaterne skal begive sig dertil, besigtige dem og tilliggende gods, deres bygning, tilliggende skove, løsøre og ejendomsbreve, og under deres hænder og signeter give det beskrevet fra sig og overlevere det til Christoffer Bille som barnets rette lavværge, på det barnet i sin tid desto bedre kan finde dets beskaffenhed for sig. Sjt, 33, 296. K. Indl. 17. juni.

18. juni (Kbh.) Peder Vibe fik brev om at være værge for fru Helle Urup, enke efter Wolf Grib t. Birkholm, på skifte efter Jørgen Urup t. Birkebjerg. Fru Anne Ulfstand, enke efter JU, agter den 9. juli i Kbh. at holde skifte og deling efter sin afd. husbond. PV skal på skiftet være værge for HU, havende indseende med, at hun vederfares ret. SkT, 8, 427. K.

18. juni (Kbh.) Hr. Iver Vind fik brev om Dalum Bros reparation. Kongen er tilfreds, at han til broens reparation i Dalum skove til pæle lader hugge 10 risege, 9 al. lange. Hvad der videre behøves af egetømmer, skal han tilholde herreds- så vel som birkemændene at forskaffe,

men arbejdslønnen skal indtil 12 sldl. blive godtgjort i hans regnskaber på Rtk. FT, 7, 207. K. Incl. 13. juni.

18. juni (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at hjælpe Ludolf Rücke af Lybæk til rette. Hvad LR begærer hos kongen imod en tysk studiosus, Daniel Flecherer, kan MK se af hans hosføjede supplikation. Han skal efter den afsagte og hosfølgende konsistoriedom være LR behjælpelig, at dommen bliver eksekveret, med så skel, at denne person er at finde i Nyborg. FT, 7, 207.

18. juni (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Christen Skeel fik brev om at forhøre alle Erik Rosenkrantz' resterende landkommissarie- og Loll.s landekisteregnskaber indtil 1653, da han blev entlediget, og kvittere ham. SmT, 8, 101. Incl. 16. juni.

18. juni (Kbh.) Christoffer Steensen fik brev om at annamme landekisten og munitio af Erik Rosenkrantz. Han skal efter ERs ansøgning som forordnet landkommissarius tage til sig landekisten i Loll. med tilbehør, så vel som landsens gewehr og dets tilhørende munitio. SmT, 8, 101.

19. juni (Kbh.) Lensmændene i Skåne fik brev om, at ingen fra de steder, hvor pesten grasserer, må komme til hyldningen. Adressaten har tilforn bekommen ms. anlangende kongens søns hyldning med hosføjet brev at forkynde for bønder og menige almue på herredsting i lenet. Kongen er kommet i forfaring, at den smitsomme syge grasserer adskillige steder i Skåne. Adressaten skal have god indseende med, at ingen fra de sogne, hvor sygdommen er begyndt, kommer til nævnte tid, på det sygdommen ej skal udsprede. SkT, 8, 427.

Lensmændene som fik breve om det samme: hr. Tage Thott, Otte Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov, Peder Vibe, Kjeld Krag, hr. Niels Krabbe, Jacob Grubbe, hr. Joakim Gersdorff. Ligeså hr. Axel Urup at forbyde det på Møn.

19. juni (Kbh.) Tyge Below fik brev om, at Snoghøj færge skal føre sten til Stribsodde. Kongen har befalet Steen Bille at tilholde færgen, som findes ved Snoghøj, i nogen tid at hjælpe til at føre sten til den nyanlagte fæstning på Stribsodde. Befalendes etc. FT, 7, 207. K.

19. juni (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om, at Snoghøj færge skal føre

sten til Stribsodde. Kongen har anset for godt, at færgeren, som findes ved Snoghøj, en tid må hjælpe til at føre sten til fæstningen, som bliver anlagt på Stribsodde. Han skal gøre den anordning, at det uden forømmelse efterkommes. JT, 13, 367. K.

20. juni (Kbh.) Bestalling for Mathias Furst som eisensnider. Han skal forholde sig med troskab og flid, hvorpå han har aflagt ed. Han er i årlig pension bevilget 300 rd. af samme mønt som møntes på mønten, og det skal begynde fra brevetts dato. Sjr, 23, 615. K.

20. juni (Kbh.) Villum Nielsen, fhv. kaptajn, fik for hans lange tjeneste livsbrev fri for landgilde, ægt og arbejde på den gård, han nu påbor i Antvorskov len. Forbyndendes etc. Sjr, 23, 615. K. Inkl. 28. maj, 17. juni.

20. juni (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om, at Lisbet Hansdatter i Skælskør er benådet med kongens part i en bolig, som er tildømt K.M. LH har på egne og børns vegne andraget, at hun tiltales for en bolig, som er blevet tildømt kongen i hovedlodden efter hendes afd. husbond, som har ombragt sig selv. Hun begærer at måtte forundes den til sig og børn, og kongen er tilfreds hermed. Sjt, 33, 296. K. Inkl. 31. maj.

20. juni (Kbh.) Rigens marsk fik brev anlangende Steffen Thim om 1.000 rd. af landekisten. Han skal gøre den anordning, at pengene bliver leveret ST til Helsingborg fæstning af den skånske landekiste. SkT, 8, 428. Inkl. 20. juni.

20. juni (Kbh.) Otte Thott fik brev om i Malmøhus lens jordebog at lade indskrive en gård, som Mogens Friis har udlagt til magelæg, liggende i Malmøhus len, Herrested h. og by: Niels Olsen påbor, skylder årligt 2 td. 2 skp. byg, 1 fodernød, 1 teje, 3 rigsmk. penge, 4 sldl. arbejdspenge. Han skal lade gården annamme under lenet, indskrive i jordebogen og gøre rgsk. for den visse og uvisse indkomst. SkT, 8, 428.

20. juni (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at forordne Ove Pedersen arkelimester i Helsingborg underholdning af landekisten. Kongen har forordnet OP at være arkelimester på Helsingborg Slot i afd. Claus Bruns sted. Adressaten skal lade ham betale af landekisten, beregnet fra 22. okt. sidst forleden, ligesom CB blev betalt. SkT, 8, 428. K. Inkl. udat. og 18. juni.

20. juni (Kbh.) Mogens Friis fik bevill. på en sædedegn. MF anholder om, at Mårslet s. må betjenes af en sædedegn, hvilket hidindtil er sket af et af skolebørnene i Århus Skole. Kongen bevilger dette. På det skolen intet skal afgå af sin rente og indkomst derved, skal sædedegnen være forpligtet til hver fastelavn til skolen at betale 8 td. byg og 1 sldl. Forbydendes etc. JR, 12, 366. (Udt.: CCD, VI, 178).

20. juni (Kbh.) Mogens Friis' mageskifte anlangende jus patronatus til Mårslet Kirke. MF har for magelæg til kronen udlagt gde og gods i Skåne i Malmøhus len, Herrested h. og by: 1 gd., Niels Olsen påbor, skylder årligen 2 td. 3 skp. byg, 1 fødenød, 1 teje, 3 rigsmk. penge, 4 sldl. arbejdspenge, med al ejendom, herlighed osv. Til fyldest vederlag har kongen igen udlagt kronens højhed og jus patronatus til Mårslet Kirke, Ning h. i Århusgård len samt kirkens anpart tiende, herlighed og rettighed med regnskabs hørrelse, efter det brev, dat. Kbh. 18. aug. 1653,¹ kongen på kapitlets vegne har givet MF, hvilken højhed og jus patronatus til Mårslet Kirke, så og herligheden til præstegården og degnestavnen, MF og hans arvinger skal beholde. Dog skal MF ikke være berettiget til at afkorte præsten el. degnen det ringeste af deres rente el. tilliggelse, og studieskat og katedratikum er forbeholden. Han skal efter ordinansen årligt udgive bispens og provstens gæsteri. Desligeste skal kirken beholde sin tiende o.a. indkomst, så og provsten sin rettighed deraf. MF skal årligt levere afgiften af kronens anpart korntiende, som er perpetueret til hørernes løn i Århus Skole. Så tit korntienden bliver ledig, skal MF og arvinger udgive fæste deraf. Som patron skal MF beholde højheden over alt, og når nogen præst skal kaldes, må ingen kaldes uden den, som først er overhørt af bispem og fundet duelig. MF må selv sætte kirkeværger og er pligtig at vedligeholde kirken af dens indkomst. Han må selv forunde, hvem han lyster, kirkens tiende for billig fæste og afgift. Tilstøder riget nogen nød, skal kirken og dens tjenere komme til hjælp efter formue. Thi bepligter kongen sig osv. Ord. stil. JR, 12, 366. Udt.: Kr. Sk., 51.

1) Se KB, 1653, 309.

20. juni (Kbh.) Mogens Friis' genbrev. [Ligelydende med foregående, mutatis mutandis]. Til vitterlighed underskrevet af Erik Krag og Steen Hohendorff. JR, 12, 368.

21. juni (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev anlangende fru Karen Lange, enke efter Christoffer Gøye, om olden i Sæby-

gårds mark. Hun har begæret at måtte forundes den olden, som dette år kan falde i Sæbygårds indelukte mark. Kongen er tilfreds, at hun alene til hendes egne svin frit må nyde dette og selv lade sine svin indbrænde derpå og ingen uden hun alene befatte sig dermed. Sjt, 33, 297. K. Indl. 16. juni og udat.

21. juni (Kbh.) Fru Karen Lange fik brev på det samme. Kongen er tilfreds, at hun dette år alene frit til sine egne svin må nyde den olden, som kan falde i Sæbygårds indelukte gårdsmark, og hun må selv lade svinene indbrænde derpå og ingen uden hun alene befatte sig dermed, dog at intet underslæb begås ved hendes faged. Sjt, 33, 297.

21. juni (Kbh.) Roskilde Kapitel fik brev om at give fru Anne Ramel, enke efter Malte Juel t. Maltesholm, kopi af en skik gjort af menige kapitularer i kapitlet anlangende underholdning af præster i de sogne, som kapitlet har jus til. Kongen tilskikker adressaterne kopi af nævnte skik, hvorpå skal findes kongens farfars konf., som AR formener skal findes in originali hos kapitlet. Adressaterne skal sende AR kopi deraf under kapitlets segl. Sjt, 33, 298. K.

21. juni (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om at lade fru Karen Lange, enke efter Christoffer Gøye, være ildebrændsel følgagtig. De skal lade hende udvise tømmer og ildebrændsel efter hendes forleningsbrev og afsagt kommissariedom. Sjt, 33, 298. K.

21. juni (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev anlangende, at Hans Jensen Ørbæk i Helsingør, fhv. faged på Vardøhus, ikke længere skal være in sekvestro efter David Melvins kongebrev,¹ men efter Poul Ibsens anfordring være løs. PI har andraget, at HJØ skylder ham en sum penge efter oprettet kontrakt, hvorfor han har været forårsaget ved bytinget i Helsingør at hænde dom til indførsel i hans gård dér, som er blevet ham tildømt ved herredagsdom. Men DM har for nogen tid siden på vegne af Hans Kønningham bekommet kongens å.b.,¹ at nævnte gård skulle blive in sekvestro og ikke sælges til nogen, førend HJØ har gjort HKs arvinger rigtighed. PI beklager, at han derfor ej kan bekomme indførsel i samme gård efter nævnte bytingsdom, og begærer, at han må tillades at fortføre med indførselen efter dommen, så han ikke forhindres i sin retmæssige gældsfordring. Da HKs arvinger endnu ikke har forfulgt deres præntension imod HJØ, så det ej kan vides, hvorfor gården er blevet sekvestreret, og på det andre formedelst HKs ar-

vingers langdrægtighed ikke skal lide skade i deres gældsfordring hos HJØ, skal AvdK lade forkynde, at kongen ikke er tilsinds længere at lade HJØs gård forblive in sekvestro til skade for hans andre kreditorer. Men det stander PI o.a., som har retmæssig gæld at fordre hos ham, frit for at forsikre sig, hvorimod HKs arvinger skal søge HJØ ved lands lov og ret, om de formener at have nogen retmæssig prætension. Sjt, 33, 298. K. Indl. 13. juni.

1) Muligvis brev af 15. nov. 1652, se KB 1652, 330.

21. juni (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev om af toldkisten i Helsingør at betale Hans Meier rotgieter¹ 926 rd. 2 ort 16 sk. for gjort arbejde på Tøjhuset efter af ham overgivet og af Christian Friis underskrevet rgsk. Sjt, 33, 299. K. Indl. 7. og 13. (2) juni.

1) I Indl.: *stykketøber i Helsingør*.

21. juni (Kbh.) Bevilling for Kjeld Terkelsen til at indlade sig i ægte-skab med enken Boel Aagesdatter i Harbæksholt i Skåne, hvis afd. husbond¹ KT er beslægtet med i 3. led. Kongen bevilger dette, dog at KT bevisliggør, at de ikke er nærmere pårørende, desligeste skal de give noget til nærmeste hospital af deres formue efter lensmandens sigelse. SkR, 6, 372. K. Indl. 10. og 20. juni.

1) Af Indl. fremgår navnet: *Brødde Nielsen*.

21. juni (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev om, at Niels Jensen i Naskov selv må råde sit bo, når han kan stille borgen anlangende dette, som toldereren og toldbetjenten har ladet registrere. NJ har andraget, at disse har ladet beskrive og registrere hans bo og gods, så og, at det er forbudt alle hans debitorer dér i lenet at lade ham være noget følगतig af det, de skylder, førend de er indstævnet til sagens uddrag ved første herredage, som nu holdes i Kbh.¹ NJ beklager sig, at han ganske bliver ruineret, med mindre han må få nogen benådning, eftersom han forestår adskillige formynderskaber. Dersom han indtil herredagen kan stille kaution for bo og gods og hans tilstandende gæld der i lenet, så vidt nævnte sag kan andrage, er kongen tilfreds, at han så længe selv må råde for sit bo og indkræve tilstandende gæld dér i lenet og andetsteds. SmT, 8, 101. Indl. 12. juni.

1) Kopibogens tekst synes hér at være gået i stykker.

21. juni (Kbh.) Konfirmation for Christoffer Bille på en kontrakt ml. ham på vegne af Mogens Pax og fru Hilleborg Bille, enke efter Chri-

stoffer Pax. Der er hos kongen begæret konf. af forhandling og kontrakt oprettet ml. HB og hendes bror, CB, på vegne af hendes umyndige søn Holger Pax, så vel som hans søn, afd. Mogens Pax, anlangende skifte og deling efter CP, lyder: (se ovf., s. 34-35). Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 371. K. Indl. udat.

21. juni (Flensborghus) Erik Rosenkrantz og bispem i Århus fik brev om i Århus Hospital at indtage Niels Madsen. Udt. i: JT, 13, 366.

Lige sådant brev fik Mogens Arenfeldt og mag. Frands Rosenberg om at indtage Tyre Pedersdatter i Viborg Hospital. 22. dec. 1655. Udt. i JT, 13, 366.

21. juni (Kbh.) Gunde Rosenkrantz, Otte Krag, Ebbe Gyldenstjerne og Mogens Friis fik befaling anlangende tvistighed ml. bønderne i Lime s. [?Lemming s.] i Silkeborg len og Århus Kapitels tjenere. Af Mogens Høgs og dr. Jacob Matthisens erklæring erfarer kongen, at der er nogen tvistighed i Lime s. ml. kronens tjenere og Århus Kapitels tjenere bosiddende i Mollerup anlangende skel i skovene, hvorom på begge sider skal være ført vidner, som dog strider mod hverandre, og sagen er henvist til Viborg Landsting til granskning. Det er begæret, at kongen på vegne af begge parter vil fuldmægtige nogle gode mænd, som kan føre tvistigheden til ende. Kongen befaler GR og OK på kronens vegne og EG og MF på kapitlets at møde på åstederne på en bekvem tid, som de selv skal beramme, til hvilken ende de får fuldmagt til at forhøre vidnerne på begge sider, granske de pladser, som omtvistet, og så vidt muligt forrette det, dog således at MH og JM bliver forholden ved landsloven at udføre det, som vinder er vundet vedrørende de tvistige skel, og påkende det ved retmæssig proces. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 367. Indl. 24. marts.

22. juni (Kbh.) Jonas Heinemark, tolder i Øresund, fik privilegium på at udføre ål fra Helsingør. Han, hans arvinger og medparticipanter må som privilegerede alene i 20 år fra brevets dato fra Helsingør el. Amager til fremmede steder udføre levende ål af dem, som fiskes om efterhøsten. Dog skal de erlægge told deraf og fremføre flest mulig levende ål til fremmede steder. SjR, 23, 615. K. Indl. 18. juni.

22. juni (Kbh.) Naturalisationsbrev for Hans Dibolt von Denen Rothfelser,¹ kongens jægermester. HD har efter recessen og håndfæstningen begæret, at kongen vil bevilge, at han må agtes at være i det danske ridderskabs adelige rettighed. Da han har gjort kongen og riget tjeneste og for kongen og rigsrådet bevist sin adelige herkomst og aner og aflagt sin ed, bevilger kongen med Danmarks Riges Råds samtykke, at han må anses som en dansk herremand og adelsmand og nyde alle friheder, privilegier og immuniteter som danske indfødte adelige. Sjr, 23, 616. K.

1) Er i udg. af KB ellers betegnet *Hans Dibolt von Denen*. I K. står *Handss Stiboldt von dehnem Rodtfeltzer*, i påskriften: *Hans Dibolt*.

22. juni (Kbh.) Ernst Diderich Wulff, amtsskriver på Pinneberg, fik pas til at udføre 5 heste. Kongen bevilger, at EDW af riget må udføre 5 heste, dog skal han overlevere tilladelsen til toldereren på det sted, hvor de udføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 616

22. juni (Kbh.) K.M.s obligation til Frederik Lützow, hertuginde's hofmester af Sønderborg. Kongen er ham skyldig 1.000 rd., som han af Rtk. vil lade betale på Kbh.s Slot til Philippi Jacobi 1656. Sjr, 23, 616.

22. juni (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, at Daniel Knop må kaldes til (Munke) Bjergby og Bromme kald i Sorø birk. JR skal meddele ham kaldsbrev og kollats til kaldet, så han kan blive ordineret, på det menigheden ej længere skal være opholdt uden præst. Sjt, 33, 300. K.

22. juni (Kbh.) Brev til fru Karen Bille, e.e. Falk Gøye t. Hvidkilde, på en grav i Åstrup Kirke ved Nakkebølle. Hendes afd. far har selv ladet den bygge, og hendes forældre findes i begravelsen. FR, 6, 258. K.

22. juni (Kbh.) Bevilling til ægteskab for Søren Svendsen og Maren Pedersdatter i Kjellerup, Silkeborg len. De er beslægtet med hverandre i 3. led, og skal bevisliggøre, at de ikke er nærmere beslægtet, og for bevillingen udgive 20 rd. til Elsborg Kirke i dette len. JR, 12, 374.

22. juni (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende Århus bispegård og smedje, som Mogens Friis begærer. MF har andraget, at den part af Århus bispegård, som ligger til Skanderborg, så og smedjehuset, som

ligger til Århusgård og af dannemænd i Århus er takseret for 560 rd., ikke kan afhændes for den høje pris. Dog bliver bygningen dag efter anden mere og mere forfalden. Den er nyligen blevet opbudt til tinge, dog er ingen fundet, som vil købe den. MF erbyder at ville give 300 rd. Kongen er tilfreds, at ER må lade ham bekomme den. Han skal give ham skøde derpå og føre kongen pengene til rgsk. JT, 13, 368. K.

23. juni (Kbh.) Konfirmation for Hans (Johannes) Boysen af en kontrakt. Der er hos kongen begæret konf. af en forhandling ml. HB d. Æ. og hans søn HB d. Y., kongens hofmønsterskriver, lyder:¹ Underskrevne HB bekendtgør, at hans forældre har bekostet meget på ham inden- og udenlands, hvorved de er sat tilbage i formue. Til gengæld er hans stadig umyndige søster i omslag afvigte år 1652 forud testamenteret 4.000 rd. in specie, som straks skal erlægges kontant på rente. Hans far har også af faderlig omsorg overladt ham sin hofmønsterskriverbestilling og med meget besvær opnået kgl. bestall., hvilket sønnen sin livstid er ham tak skyldig. Han giver forældrene sit skriftlige samtykke til deres disposition, at hans søster Magdalena forud testamenteres 4.000 rd. fra ovennævnte dato med renter, og ved fremtidig deling, som Gud længe forhindre, skal kapitalen med renter udtages forlods. Han forpligter hermed på tro og love sig og sine arvinger hertil. Dør hans forældre i Danmark, forpligter han sig til at give søsteren dobbelt så meget som efter dansk ret.² Vil hans udstyr og bryllup koste hans forældre en del, skal hans søster efter forældrenes død forlods erlægges det samme. Til stadfæstelse af dette underskriver han med egen hånd og forsegler. Høj- og vellærde Peter Bülche og hr. Christoffer Gabel, respektive livmedikus og kammerskriver, anmodes om til vitterlighed at underskrive og forsegle, og det står hans forældre frit for uden hans samtykke at lade dette konfirmere. Kbh. 18. okt. 1653. JB. PB. CG. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SJR, 23, 617. K.

1) Teksten er på tysk. 2) Idet en søsterlod efter dansk ret var det halve af en broderlod.

23. juni (Kbh.) K.M.s mageskifte med Casper Gersdorff. CG har for magelæg til kongen udlagt gde og gods i Jyll., Odby s., Uggerlev: 1 gd., Jens Poulsen, Poul Nielsen og Maren Nielsdatter påbor, skylder årligen 8 td. byg, 8 td. havregæsteri, 1 svin, 1 skovvogn, 1 fødenød, 12 snese stangål; Christen Pedersen, 6 td. byg, 6 td. havregæsteri, 1 svin, 1 skovvogn, 1 fødenød, 12 snese stangål. Serup: Jens Olufsen og Peder Jensen, 6 td. byg, 6 td. havregæsteri, 1 fødenød, 1 svin, 6 snese stangål,

12 sk. landgildepeng. Hassing h., Visby s. og by: Peder Clemendsen, 4 td. byg, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ fødenød, 1 snes stangål; Christen Jensen, 4 td. byg, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ fødenød, 1 snes stangål; Laurids Mogensen, 2 td. byg, 2 td. havregæsteri, 1 pd. smør, 1 svin, med al ejendom, landgilde osv. Til fyldest vederlag har kronen til CG udlagt gde og gods i Jyll., Vestervig Kloster len, Hvidbjerg s., Børslev: Laurids Lauridsen, Christen Pedersen og Christen Nielsen, skylder 12 td. byg, 1 gås, 1 fjdg. stangål, 12 sk. 2 alb. tømmertræpenge hvert 2. år, $1\frac{1}{2}$ pd. flæsk hvert 2. år, 16 heste at holde 1 nat, gives derfor 8 sldl. gæsteri. Gadehuse, som er bygget på samme gårds grund: Jens Pedersen, 2 sk. 2 alb.; Anna Pedersdatter 2 sk. 2 alb.; Las Christensen, Anders Jensen og Anders Lauridsen, 8 td. byg, 1 gås, 4 hestegæsteri, gives for hver 1 td. havre, er 4 td. havregæsteri, 10 sk. 2 alb. tømmertræpenge hvert 2. år, $1\frac{1}{2}$ pd. flæsk hvert 2. år; Niels Pedersen og Christen Pedersen, 8 td. byg, 1 gås, 4 hestegæsteri, gives for hver 1 td. havre, er 4 td. havregæsteri, 1 fjdg. stangål, 10 sk. 2 alb. tømmertræpenge hvert 2. år, $1\frac{1}{2}$ pd. flæsk hvert 2. år; Anders Christensens hustru og Mogens Pedersen, 5 td. byg, $2\frac{1}{2}$ hestegæsteri, gives for hver 1 td. havre, er $2\frac{1}{2}$ td. havregæsteri, 1 fjdg. stangål, 10 sk. 2 alb. tømmertræpenge hvert 2. år, $1\frac{1}{2}$ pd. flæsk hvert 2. år, hvilke gde og gods osv. Efter ord. stil. JR, 12, 374.

23. juni (Kbh.) Caspar Gersdorffs genbrev efter ordinær stil, mutatis mutandis, underskrevet af Erik Krag og Jacob Rodsteen. JR, 12, 374.

23. juni (Kbh.) Johanne Nielsdatter af Randers fik oprejsning i en sag. Hun anholder om oprejsning og tilladelse til at indstævne en af borgmestre og råd dér udstedt dom til landstinget, dat. 21. juni 1652, anlangende en halvgd. i Randers, som for rum tid siden er pantsat til hendes afd. far af Hans Hattemager og hende derefter arveligen tilfaldet. Uanset dette har borgmestre og råd tilkendt Maren Mikkelsdatter, enke efter Anders Andersen, at nyde sin betaling i gården for en sum penge. Sagen er blevet forsømt indstævnet til landstinget i rette tid efter recessen. Da det gælder umyndige, vil kongen bevilge JN, at hun må indstævne dommen til landstinget og udføre den, dog skal hun lade det ske uden længere ophold. JR, 12, 376.

24. juni (Kbh.) Bevilling til at flytte superintendent, dr. Laurids Mortensens lig fra Roskilde til dets nedersættelsessted i Kbh. SJR, 23, 619.

24. juni (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om Daniel Knops præste-

kald. Dr. Laurids Mortensen, superintendent over Sjæll.s stift, er død. JR skal derfor efter givet kaldsbrev fremskikke DK til dr. Peder Vinstrup, som er befalet at ordinere ham til præst i (Munke) Bjergby og Bromme sogne. Sjt, 33, 300. K.

24. juni (Kbh.) Kjeld Krag t. Trudsholm fik forsikring for et års indkomst af Froste h. og Helne Kirkes len, item for et års deputat for Lyse Kloster len. Han har i 3 års tid, beregnet fra Philippi Jacobi 1650 og til årsdagen 1653, erlagt 1.174 rd. 1 ort, som er 1 års visse indkomst af lenet, og dernæst hans bevilgede deputat i stedet for Lyse Kloster len, nemlig 1.380 rd., tilsammen 2.554 rd. 1 ort, som han har bevilget kongen til aflæggelse af omslagsgæld. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske, og derforuden beholde nævnte deputat efter hans død. SkR, 6, 373. K.

24. juni (Kbh.) Dr. Peder Vinstrup fik brev om at indvie Daniel Knop, sognepræst til [Munke] Bjergby og Bromme sogne til kald i Sjæll. Han skal med forderligste ordinere DK, når denne bliver fremskikket med kaldsbrev og kollats af Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård, eftersom dr. Laurids Mortensen, superintendent over Sjæll.s stift, nyligen er død. SkT, 8, 429. K.

24. juni (Kbh.) Otte Krag fik brev om, at Anders Sørensen må være præst i Grimstrup¹ og Årre. OK skal med forderligste give ham kollats, så han kan blive ordineret af superintendenten i Ribe stift. JT, 13, 369. K.

1) Kopibogens overskrift har *Grimsted, K. Grimstrup.*

26. juni (Kbh.) Roskilde Kapitel fik brev om at votere på en biskop. Dr. Laurids Mortensen er for nogen tid siden død. Kapitlet skal med forderligste lade samtlige præster i købstæderne i Sjæll. tilskrive, at de med det første muligt skal forsamle sig, betænke og hver give fra sig indforseglet votum under sin hånd på en gudfrygtig, skikkelig og lærd mand, som de eragter tjenlig til superintendent i afdødes sted, Gud til ære og menigheden til saligheds forfremmelse. Dersom nogen for lovligt forfald ej personligen kan møde dér i byen, skal de give deres mening skriftligt fra sig og tilskikke den, hvilken adressaten sammen med

hver af de tilstedekommandes skriftlige votum skal tilstille kongen uopbrudt og indlevere i Kanc. Sjt, 33, 300. K.

26. juni (Kbh.) Hugo Lützow, Mogens Friis og Mogens Krag¹ fik brev anlangende diskurs, som grev Valdemar Christian skal have ført om kongens person. Kongen erfarer, at hertug Alexander Henrik af Sønderborg i adressatens nærværelsen har ladet sig mærke med en diskurs mod hr. Christian greve af Rantzau, som VC skal have ført om kongens person. Adressaten skal under sin hånd i Kanc. indlevere de formalia, der har været af samme diskurs. Sjt, 33, 301. K.

1) Trods denne overskrift har brevet stedordene *din* og *du*.

26. juni (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik brev anlangende borgmester Bonde Jacobsen i Assens og Niels Villadsen i Århus. Erik Rosenkrantz har bekommet befaling til at tilholde NV at begive sig til Assens og dér til sig annamme rgsk. af Bonde Jacobsen, borger dér, for det, denne har annammet af NVs søster Anne Villadsdatters arv, og kvittere derfor. Når han ankommer did, skal JB tilforordne [én?], i hvis overværelse værgemålet kan overleveres, så alting kan gå lovligen til. FT, 7, 207. K. Indl. 14. juni.

26. juni (Kbh.) Ove Skade fik brev om at lade køkkenskriveren af lenet bekomme smør o.a. til hofholdningen. Kongen er tilsinds med forderligste at begive sig til Nykøbing Slot. OS skal gøre den anordning, at køkkenskriveren af lenet bekommer smør, gæs, høns, æg o.a., eftersom lenets indkomst er assigneret til hofholdningen. SmT, 8, 102.

26. juni (Kbh.) Otte Krag fik brev på nogen genant af Riberhus len. Af OKs fuldmægtig anholdes kongen om, at 228¹/₂ par høns, 26¹/₂ snes æg, 28 læs hø, 96 læs ved, 46 td. kul, 2 læs langhalm, 2 læs hø, som ans-lagen i penge andrager 47 rd. 34¹/₂ sk., må følge ham frit uden rgsk. ligesom hans formænd lensmænd dér. Kongen bevilger dette, som findes i jordebogen. JR, 12, 380. K.

26. juni (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende borgmester Bonde Jacobsen og Niels Villadsen, indvåner i Århus. ER skal tilholde NV at begive sig til Assens og dér som rette væрге efter loven på sin søster Anna Villadsdatters vegne af BJ annamme til sig rgsk. for det, han har annammet af hendes tilfaldne arv, imidlertid hun har været hos ham, og kvittere ham derfor. JT, 13, 369.

27. juni (Kbh.) Forleningsbrev¹ for Otte Krag på Riberhus og Møgeltønder len fra Philippi Jacobi 1656 med vist og uvist. Til genant til sig selv og til at lønne folk bevilges han årligt 692 dl. kur. à 80 sk., 10 læster 6 ørter rug, læsten à 30 smalle td., 12 læster 6 ørter byg, læsten à 36 td., 12 læster havre à 48 smalle td., 14 td. smør, 267 brændsvin, 75 får, 75 lam, 100 gæs, 10.000 tørre hvillinger, 10.000 tørre skuller. Hvad indkomsten af lenet udgør ud over denne genant efter jordebogen, skal NN føre kongen til bedste til rgsk. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{2}$ af det uviste i Riberhus len, $\frac{1}{10}$ i Møgeltønder len), 7 (på Møgeltønder Slot og dets ladedgd. føres dog kongen til udgift), 8, 9, 10 (12 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19). JR, 12, 376. K.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

1. juli (Kbh.)¹ Bestalling for Philip Hacquart som bartskær på Holmen, Tøjhuset, Provianthuset o.a. steder. Kongen antager breviseren, PH, som bartskær. Han skal med sit håndværk og kunst lade sig finde villig og ellers være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han bevilges årligt af Rtk. 400 rd. in specie til det, som skal bruges til kongens folk på Holmen, Tøjhuset og Provianthuset, når de bliver kvæstet, og derimod intet tilskrive kongen. Dersom nogen af folkene bliver kvæstet i deres egne bestillinger el. i drukkenskab el. andet, skal de selv betale bartskærløn. For sin tjeneste er han bevilget 130 kur.dl., og det skal begynde fra brevet dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 629. Incl. udat.

1) I margenen står: NB. *Dette skulle have været indført tilforn*, og brevet står da også ml. breve dat. 14. og 17. juli.

2. juli (Nykøbing Falster) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at lade færgemanden Frands Hammer i Vordingborg færgegård denne ene gang uden betaling bekomme fornødent egetømmer af lenets skove til forbedring af hans færge, som han beretter forleden vinter er beskadiget af drivis, dog ej mere end 2 ege, med så skel, at han uforbigængeligen behøver så meget. Sjt, 33, 301. Incl. 25. og 28. juni.

2. juli (Nykøbing Falster) Hr. Christoffer Urne fik brev om at forhjælpe studiosus Christen Nielsen Spend til Dragsholm kald. Kongen er tilbids at forordne mag. Marcus Christensen, sognepræst til Dragsholm, til at være superintendent over Stavanger stift. Kongen ser derfor gerne, at nærværende CNS igen bliver kaldet til dette kald, eftersom hans

gaver er kongen nogenledes bekendt. CU skal gøre sin flid til, at han lovligen bliver kaldet. Sjt, 33, 301.

2. juli (Kbh.) Andreas Richter fik konf. på et ham af prinsen givet bevillingsbrev på frit hus. AR har begæret konf. på et bevillingsbrev udstedt af kongens bror, prinsen, lyder: Chr. 5. gør vitterligt, at han har forundt sin stutmester AR det hus, han ibor, i Sundby i Loll., Ålholm len, uden for færgegårdens have, som han selv mesteparten har opsat og bekostet med bygning, med byggested, grunden og ejendommen deromkring undtaget. Han og hans arvinger må beholde det frit og gøre sig det så nyttigt, som de kan, og embedsmænd og fogeder befales aldeles ingen forfang at gøre deri. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SmR, 7, 84. Incl. 10. marts 1647 (prins Chr. 5.s orig., se Prins Christian (V.)s breve. Udg. ved E. Marquard og J. O. Bro-Jørgensen, 2, 1956, s. 661-62).

3. juli (Kbh.) Rigens marsk fik brev anlangende Steffen Thim om penge til Helsingborgs fæstning. Adressaten skal gøre den anordning, at ST af den skånske landekiste får 1.000 el. 2.000 rd. til Helsingborg fæstning. SkT, 8, 434.

3. juli (Kbh.) Jacob Knop fik brev på at være fri for al borgerlig og kgl. tyng i Nykøbing på Falster, så længe han er i kongens tjeneste og ingen anden borgerlig næring bruger. SmR, 7, 84. Incl. udat.

3. juli (Nykøbing Falster) Ove Skade fik brev om at sælge en del gamle nødder, som findes på Nykøbing siden forleden år og ej er blevet solgt, hvorfor nu ej bydes mere end 1 sletmk. for tønden. Kongen er tilfreds, at han sælger dem for den pris, der nu mest kan bekommes, og fører pengene til rgsk. Det skal blive godtgjort. SmT, 8, 102.

3. juli (Nykøbing Falster) Philip Joakim Barstorff fik brev om at lade fiskeren på Nykøbing på hans ansøgning bekomme 2 store ege, som kan være tjenlige til fiskereger. SmT, 8, 103.

3. juli (Nykøbing Falster) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev om i lenet, dog uden skovenes skade, at lade brænde og til Sundby Færge ved bønderne fremføre 3 læster milekul, som kan ligge i beredskab på Nykøbing Slot til kongens ankomst. SmT, 8, 103.

4. juli (Nykøbing Falster) Vincents Bille og Jørgen Reedtz fik brev om at begive sig på åstederne imellem borgerne i Vordingborg og en del af kronens tjenere og dømme imellem dem. Kongen erfarer, at der begiver sig nogen tvistighed ml. borgerne i Vordingborg på den ene og kronens tjenere i Kastrup, Neder Vindinge og Remkolde på den anden side anlangende deres græsgang og overdrev. De får fuldmagt til at begive sig til de omtvistede åsteder og indstævne parterne for sig og efter befunden beskaffenhed enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Sjt, 33, 302. Incl. 6. juni, 2. juli.

4. juli (Nykøbing Falster) Philip Joakim Barstorff fik brev om reparation af Sundby færgebro, så og broen ved Ålholm. Kongen erfarer, at broen er ganske brøstfældig, så den behøver reparation. PJB skal af kronens skove i lenet lade hugge så mange risege, som i det ringeste behøves, og lade dem nedbukke af bønderne i lenet, så at alt sker med ringest mulige bekostning. I lige måde skal han i forestående vinter på samme manér lade broen ved Ålholm Slot forfærdige af de egedæler, som findes i forråd dér. Det skal blive godtgjort i lensregnskabet på Rtk. SmT, 8, 103. Orig. i Ålholm lensark. Incl. udat. (3).

4. juli (Nykøbing Falster) Ove Skade fik brev om med ringest mulige bekostning at lade reparere Nykøbing Slot af dets uvisse indkomst, hvilket skal blive godtgjort i Rtk. Dog skal han først af den uvisse indkomst erlægge den forrige, til Gabriel Rennsberg gjorde assignation, om det ikke allerede er sket. SmT, 8, 104.

5. juli (Nykøbing Falster) Gabriel Rennsberg fik brev om at nyde afgiften af Bispens Ø sin og sin hustrus levetid, nemlig 400 dl. Efter begæring bevilger kongen GR for tro tjeneste, så og hans hustru, fru [Hedvig] Maria von Rehentín, deres livstid at nyde den årlige afgift, som gives kronen af Bispens Ø, 400 rd., så også 1 læst byg og 1/2 læst rug, som lensmanden på Ålholm årligt skal lade dem være følgagtig. Thi forbyder osv. SmR, 7, 85. Incl. 3. okt. 1651 (Fr. 3., orig., ikke indført i kopibogen!, jf. KB 1652, 306, der anfører datoen 2. okt. 1651).

6. juli (Nykøbing Falster) Bevilling for Laurids Jensen Varberg til at lade sig høre og kalde, hvor det lovligt kan ske efter recessen, når noget præstekald i Danmark vakerer. Sjr, 23, 619. K.

6. juli (Nykøbing Falster) Philip Joakim Barstorff fik brev om af lenets uvisse indkomst at erlægge fru Hedvig Maria von Rechten 46 $\frac{1}{2}$ rd. 16 sk., som hun skal levere på behørigt steder. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. SmT, 8, 104. Orig. i Ålholm lensark.

6. juli (Nykøbing Falster) Ove Skade fik brev om at lade oprense et nyt vandspring ved Nykøbing Slot. Kongen erfarer, at der ved slottet findes et nyt vandspring ikke langt fra det forrige, som med ringe bekostning bekvemmeligen kan indføres i de gamle hovedrender. OS skal med forderligste ved bønderne i lenet lade det nyfundne vandspring renses og udvide, og siden skal han blive førstændiget om kongens vilje. SmT, 8, 104. Inkl. 3. juli.

6. juli (Nykøbing Falster) Ove Skade og hr. Flemming Ulfeldt fik brev om at skaffe apotekeren i Nykøbing en vogn på hans ansøgning, så tit han behøver det, når han efter K.M.s befaling skal rejse efter adskillige urter for at forfærdige et herbarium vivum ved Nykøbing Slot af landets urter. SmT, 8, 104.

Lige sådant brev fik FU.

7. juli (Kbh.) Mag. Villum Lange, professor ved Kbh.s Universitet, fik et kannikedømme efter Frederik Günther. Der vakerer et kannikedømme i Roskilde Domkirke efter FG. Kongen bevilger, at VL efter kapitlets statutter må bekomme det med bønder, tjenere og al rente og tilliggelse. Han skal residere ved domkirken og gøre slig tyng og tjeneste som andre residerende kanniker dér og være undergivet den gejstlige ordinans og kapitlets statutter, holde residensen ved magt og ingen bønder forurette el. besvære med nye pålæg, ej heller forhugge skovene. Sjr, 23, 619.

7. juli (Kbh.) Frands Brockenhuus til Sebberklosters bryllupsbreve. V[or] S[ynderlig] G[unst] T[ilfor].¹ Kongen har anset for godt på Kbh.s Slot den 9. juli at gøre FBs bryllup med jomfru Christence Skeel, kongens gemals hofjomfru. Adressaten skal møde til stede / tagende med sig sin hustru og hendes jomfruer / og dér med bøn forhjælpe deres ægteskabs begyndelse og bepryde med deres nærværel-

se. Befalendes etc. Sjt, 33, 302. Orig. i Joakim Gersdorffs privatarkiv, RA, og i Frederiksborg lensark., LAK.

Lige sådanne breve fik Rigens Råd og riddere. For enkemænd var det udelukt, som findes i dette tegn // . De andre, som ikke var Rigens Råd el. riddere, fik ligeså *Synderlig Gunst* udelukt og *du* for *I*. Enkefruer og jomfruer fik lige så *Synderlig Gunst* udelukt og med *I*.

1) Er normalt udeladt, men her medtaget af hensyn til angivelserne sidst.

7. juli (Kbh.) Rasmus Sørensen i Lund, kommissarieskriver i Skåne, fik et kannikedømme efter Frederik Günther. Der vakerer et kannikedømme efter FG. Kongen bevilger RS dette efter kapitlets statutter, med bønder og al rente. Han skal bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden for kirken og uden for som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god magt og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. SkR, 6, 373. K.

7. juli (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik forsikring for 2.746 rd., 1 års indkomst til omslagsgæld af Helsingborg len. OG har til kronen på 3 års tid, 1650, 1651 og 1652, erlagt 2.746 enk. dl., hvert år $\frac{1}{3}$, som er 1 års visse indkomst af lenet, som er bevilget til aflæggelse af rigens gæld til omslag. Kongen kvitterer og bevilger, at OG, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. SkR, 6, 374. K.

7. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille, hr. Ove Giedde og Gunde Rosenkrantz fik brev om at gennemse kommissarieregnskaberne i Skåne. De skal gennemse alle hr. Otte Thotts, Niels Krabbes og Kjeld Krags kommissarieregnskaber fra Skåne fra 1. jan. 1653 til 1. jan. 1655, og derefter kvittere. SkT, 8, 429. Incl. 4. juli.

7. juli (Kbh.) Bevilling for Niels Christensen, borger i Sæby, til at være skattefri. Han har begæret, at han for tjeneste såvel i forleden kejserslige som næst forleden sv. fejde for sig og hustru deres livstid må bevilges at være forskånet for al borgerlig skat og tyngge, som han kan tilkomme at udgive i Sæby. Kongen bevilger dette, så længe de ingen borgerlig næring bruger i byen. JR, 12, 381. Incl. 21. juni.

8. juli (Kbh.) Bestalling for Jørgen Ploumand¹ som skibskaptajn. Han skal lade sig bruge i alle forefaldende okkasioner til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham til årlig løn 100 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 660. K. Indl. udat.

1) I Indl. skriver han selv *Ploumand* og kalder sig en *lybsker*.

8. juli (Kbh.) Christen Skeel fik brev om, at Arnøje bønder må være fri for halv skat i 3 år, hvilket de har begæret, eftersom de skal have side og våde marker og i nogle år har avlet meget ringe og vagt korn og næppe deres sæd igen. Herover står en del gde øde og en del meget forfaldne, så de ikke uden deres største ruin formår at udgive den fulde skat, om gårdene herefter skal blive ved magt. Af CSs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at de i 3 år må være forskånet for halv skat. Dog skal de i rette tid udgive deres årlige landgilde, så og holde gårdene forsvarligen ved lige. Sjt, 33, 303. Indl. 14. sept. og 11. okt. 1654.

8. juli (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om, at soldaterne må forløves fra Kbh.s fæstning. Det er for kongen andraget, hvorledes der af kongens og kronens tjenere i Kbh.s len [på Heden]¹ mange steder på landsbyerne forleden år af den smitsomme syge er bortdød mand og kvinde, så og deres tjenestefolk. Dersom kongen ikke vil tilstede soldaterne, som arbejder på fæstningen ved Kbh., at forløves, så de kan hjælpe dem i deres høst, vil de geråde i armod og blive øde. Kongen er tilfreds, at nævnte soldater må forløves i den tilstående høst, hvorefter AU skal gøre anordning. Sjt, 33, 303. (Tr.: KD, V, 386-87). Indl. 5. juli.

1) Således Indl.

9. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, det første muligt er, at betale Christian Jørgensen Urne 446 rd. 4 mk. da., som resterer af hans besoldning efter afregning gjort med Hans Boysen. Sjt, 33, 304. Orig. i DKanc. B 179k.

Lige sådant brev fik de at betale Hack Vind 687 rd. Indl. 9. juli. Orig. i DKanc. B 179k.

9. juli (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev anlangende et begravelsessted i Rynkeby Kirke, som Henrik Gyldenstjerne begærer. HG har andraget at måtte bevilges et begravelsessted i Rynkeby Kirke og udvælge det på

det sted, han finder bedst, og på egen bekostning lade det forfærdige. SU skal med forderligste erklære, om det kan forundes ham uden nogens præjudice, og på hvad sted han eragter det bekvemmeligst, hvor-efter HG haver at søge kongens konf. FT, 7, 208. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Indl. 26. juni.

9. juli (Kbh.) Erik Kaas fik brev om at være værge for fru Anne Pors, enke efter Mogens Ottesen Kaas t. Holmegård, og hendes søn Otte Kaas. EK skal efter begæring af AP være hendes søn OKs værge og rådføre dem og hjælpe dem til rette, dog at hun selv forestår sit og sin umyndige søns værgemål, så vidt loven og recessen tillader. FT, 7, 208. Indl. 7. juni.

9. juli (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik brev om, at Poul Friis må være fær-gemand i Assens. PF begærer at måtte bevilges alene at holde færge i Assens til at overføre til fyrstendømmet Slesvig de folk, der kan behøve hans tjeneste. Kongen er tilfreds dermed, dog skal han være forpligtet til at holde en smukke og fornødne færger og både til at overføre rej-sende folk samt øksne o.a., som overskibes dér, og det for så billig pris, at ingen med rette kan besvære sig. Herforuden skal han til borgme-stre og råd i Assens årligen udgive 20 rd., som hans formænd har ud-givet. FT, 7, 209. K.

9. juli (Kbh.) Christian Daa t. Ravnstrup fik brev om noget vildt for-medelst noget gods i Lolland. Han må årligt bekomme 6 stk. alvildt for det, han på vegne af Fuglsang gods kan tilkomme af de friheder, som er indgravet i Toreby og Majbølle sogne i Loll. Det skal årligt på hans ansøgning leveres ham af skovrideren på Falster. Deslige er bevilget ham 4 stk. alvildt for hans part i Kettinge og Vantores fang i Loll., som årligt skal leveres ham af jægermesteren af Vordingborg vildtbane. Han skal herimod ej lade skyde på nogen af de steder i Loll., hvortil han er berettiget. SmR, 7, 86. Indl. 12. maj 1652 (enkeprinsesse Magd-alena Sibylla, orig.) og udat.

9. juli (Kbh.) Å.b. anlangende dem, der sejler igennem Middelfartsund. Kongen er tilsinds, at alle, som gennemsejler el. forbisejler Middelfartsund, skal sætte ved fæstningen Frederiksodde og lade sig visitere og erlægge strømtolden til toldereren dér. Han befaler alle un-dersætter såvel som fremmede, som herefter passerer Middelfartsund, at angive sig, fremvise toldseddel, hvorfra de kommer, og lade sig visi-

tere og af toldbetjenten tegnes på toldseddelen, at det er sket, og til tolderen erlægge den ordinære strømtold som hidindtil. Derimod skal de være fri for strømtold og visitering ved Middelfart. Ladendes etc. JR, 12, 381.

9. juli (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev anlangende reparation af Vinding Kirke i Koldinghus len. Efter ansøgning er kongen tilfreds, at der til kirkens reparation foruden forrige benådning af 1653¹ endnu må forundes 4 rd. af hver kirke, som har nogen formue. JT, 13, 369. Incl. udat. og 15. juni.

1) Se KB 1653, 42.

9. juli (Kbh.) Hr. Oluf Parsberg fik brev om at annamme Caspar Gersdorffs mageskiftegoods under sit len. CG har til kronen udlagt af sine gde og gods i Jyll., Odby s., Uggerlev: 1 gd., Jens Poulsen, Poul Nielsen og Maren Nielsdatter påbor, skylder årligen 8 td. byg, 8 td. havregæsteri, 1 svin, 1 skovvogn, 1 fødenød, 12 snese stangål; Christen Pedersen smst., 6 td. byg, 6 td. havregæsteri, 1 svin, 1 skovvogn, 1 fødenød, 12 snese stangål. Serup: Jens Olufsen og Peder Jensen, 6 td. byg, 6 td. havregæsteri, 1 fødenød, 1 svin, 6 snese stangål, 12 sk. landgildepenge. Hassing h., Visby s. og by: Peder Clemendsen, 4 td. byg, 1/2 svin, 1/2 fødenød, 1 snes stangål; Christen Jensen smst., 4 td. byg, 1/2 svin, 1/2 fødenød, 1 snes stangål; Laurids Mogensen, 2 td. byg, 2 td. havregæsteri, 1 pd. smør, 1 svin. Han skal annamme dette under lenet, indskrive det i jordebogen og årligen lade gøre rgsk. for dets visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 370.

9. juli (Kbh.) Mogens Høg fik brev om gods, hr. Anders Bille begærer til magesk. af kronens gde og gods i Nørrejyll., Silkeborg len, som tilforn er udlagt ham til brugeligt pant i kronens gæld, nemlig: Tange: 1 gd., Niels Sørensen; 1/2 gd., Jens Knudsen; 2 selvejergde, Anders Pedersen, Svend Nielsen og Ove Svendsen, Niels Sørensen, Peder Ebbesen; gadehuse på nævnte gårdes grund, Jens Christensen, Maren Andersdatter, Niels Andersen, Jens Madsen. Højbjerg: 1 gd., Søren Pedersen. Elsborg: Niels Pedersen. Mosgård: 1 gd. Bjerring: 1 gd., Jens Jensen, Søren Pedersen. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Silkeborg len, Demstrup: 1 gd., Christen Knudsen; 1 gd., Anders Pedersen; 1/2 gd., Peder Jensen; 1 bol, Poul Christensen; 1 gadehus, Thomas Andersen. Skanderborg len, Ørridslev: 1 gd., Jens Sørensen; 1 gd., Jørgen Pedersen og Christen Jensen. Hald len, Foulum: 1

gd., Oluf Christensen. Pederstrup: 1 bol, Christen Sørensen. De skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 370.

9. juli (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om gods, hr. Anders Bille begærer til magesk. af kronens gde og gods i Nørrejyll., Hald len, Middelsom h., Vinkel s. og by: 1 gd., Jens Sørensen, Christen Madsen og Christen Jørgensen; 1 gd., Jens Madsen, Christen Svendsen og Jesper Eriksen; 1 gd., Mads Jørgensen, Christen Madsen, Niels Sørensen, Søren Sørensen, Jens Christensen, Christen Christensen, Søren Simonson, Jacob Nielsen, Roar Nielsen, Christen Nielsen, Laurids Madsen, Morten Nielsen, Søren Sørensen, Anders Knudsen, Anders Andersen, Las Fiil, Christen Sørensen Clausen, Jørgen Sørensen, Jens Ibsen, Niels Pedersen, Jørgen Sørensen ved søen, Jens Sørensen Nørregaard, Niels Christensen, Søren Nielsen, Mathias Sørensen, Niels Sørensens søn og Christen Sørensen Clausen; gadehuse: Mads Pedersen, Jørgen Pedersen, Niels Andersen, Jørgen Madsen. Nabe: Niels Mikkelsen, Christen Christensen. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Hald len, Rinds h., Hersom s.: Hersom hgd. med al herlighed, fiskeri o.a. Hersom by: 1 bol, Anders Nielsen, Laurids Fischer, Niels Aagesen, Mads Sørensen, Peder Christensen, Niels Pedersen; 1 bol, Christen Nielsen og Peder Christensen. Hersom Mølle, Peder Nielsen møller. Skammeris: 1 bol, Laurids Pedersen. Over Hvolris: Peder Lauridsen, Tyge Lauridsen. Tostrup: Christen Tygesen, Christen Jensen. Østerris: Jens Clausen, Jens Nielsen, Anders Mikkelsen, Jens Andersen. Nok begærer han af kronens gde og gods, som tilforn i kronens gæld er udlagt til brugeligt pant, nemlig under Hald len, Skaungård: Jens Lassen, Las Jensen, Jens Lauridsen. Branstrup: 1 bol, Poul Nielsen, Mads Jensen, Christen Eriksen, Peder Nielsen, Anders Thomsen. Bjerring: Anders Bertelsen, Christen Høg, selvejer. Middelhede: Knud Jørgensen, Søren Poulsen. Hvorimod han erbyder at udlægge gde og gods i Hald len, Rinds h., Østerbølle s. og by: Niels Pedersen, Christen Christensen, Laurids Jacobsen. Låstrup s., Nørre Borup: Las Poulsen, Christen Clemensen. Vie: Christen Andersen, Lave Nielsen. Roum s., Møldrups: 1 bol, Anders Kjeldsen, Christen Nielsen. [Vester] Bjerregrav s., Las Vium[?], Christen Pedersen. Adressaten skal med forderligste erklære om det gods, han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om

vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 371.

1) Kopibogens angivelse af forholdet ml. gde og bol og brugerne er i det følgende i flere tilfælde uklar, måske mangelfuldt angivet. Der foreligger den mulighed, at angivelsen af *1 gd. el. 1 bol* og en længere række navne betyder, at *hver* af de angivne bruger 1 gd. el. 1 bol.

10. juli (Kbh.) Patent anlangende dem, som ej i rette tid indstiller sig med deres sager til herredage. Der er i denne herredag fundet stor forsømmelse hos dem, som har sager, idet parterne ikke møder til stede i rette tid, og kongen har forgæves sammen med rigsrådet måttet fortøve. Sådant er ganske utilbørligt og til ikke ringe vanære for retten. Derfor har kongen med rigsrådet anset for godt at gøre den anordning, at de af parterne, som er anslaget til at høres og ikke møder til stede mandag, tirsdag, torsdag og lørdag til 9 slet, onsdag til 11 og fredag til 12, førend de stedes til rettergang, skal udgive 40 rd., som siden skal deputeres af kongen til visse brug. Sjr, 23, 610. (Tr.: CCD, VI, 179). K.

10. juli (Kbh.) Hr. Steen Bille t. Kærsgård fik brev på et begravelsessted i Brenderup Kirke. Kongen bevilger SB efter hans begæring på hans egen bekostning at lade udmure et kapel på den ene side af kirken og at gøre det til hans og hustruens begravelsessted. Han må uden forhindring nyde de stole, som bliver opsat i kapellet til hans tjeneres brug. Forbydendes etc. FR, 6, 259. K. Incl. 2. maj.

11. juli (Kbh.) Hr. Niels Trolle t. Troldholm, Jørgen Rosenkrantz, Jørgen Seefeld t. Visborg og Oluf Brockenhuus fik befaling anlangende tvistighed ml. Valdemar Daa og Oluf Daa. Der begiver sig tvistighed ml. VD og OD anlangende et havegærde ved Borreby for VDs have, som alene skal tilkomme ham, hvilket gærde han har ladet forflytte ind på sin egen have og udlagt af samme have vej til ind- og udkørsel til og fra hans gård efter loven. Sagen er efter foregående proces til birketing og landsting af Jørgen Seefeld, landsdommer, henfundet til gode mænds kendelse. Adressaterne skal indstævne parterne for sig og enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at

tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Sjt, 33, 304. Indl. 11. juli.

11. juli (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev anlangende Mathias Frederik Lützow. Kongen er tilsinds at lade sin page MFL lære at ride hos berideren dér. OP skal gøre den anordning, at han bekommer fornøden underholdning. Sjt, 33, 305. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

11. juli (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at afhænde noget gods fra Maribo. Af JRs beretning erfarer kongen, at der i Sjæll. er at bekomme gods, som er belejligt for Sorø, om han foruden tilforn given forlov til at afhænde af godset i Fyn, Jyll. og Skåne, måtte afhænde noget af det, som bedst kan mistes fra Maribo uden for birket, og derimod straks indkøbe gods i Sjæll. Kongen er tilfreds, at han afhænder godset fra Maribo og igen køber nævnte gods. Sjt, 33, 305.

11. juli (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende dem, som mister jorder ved Helsingborg formedelst fortifikationen. Af erklæring fra hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe erfarer kongen, på hvad manér udlægget kan ske til dem, som mister ager ved Helsingborgs fortifikation. Kongen er tilfreds, at efterskrevne må få vederlag: Sognepræsten for al den jord, han har efter landebogen på slottet, først 2 agre, kaldes Skt. Peders kirkegårds ager, skulle i gamle tider i begge sås 50 skp. byg; en liden løkke, Klosterløkke, på 6 skp. byg; en kirkegård, kaldes Skt. Clemens Kirkegård, på 8 skp. byg og en eng, Præsteengen, renter 5 læs. Kongen er tilfreds, at han igen må udlægges i Møllervangen af slottets jord og eng norden for slottet lige så meget såland, som vil udses, så præsten får fyldest i storhed og godhed og vange, der som før af bønderne holdes vedlige med stendige, efterdi de har gjort det, og præsten ikke har været besværet dermed. Eftersom sognepræsten skal lide skade på sin tiende for de jorder, som bortgår og herefter ikke kan sås, er kongen tilfreds, at han efter sit forslag må oprettes skaden således, at de 4 gde med dominio og alt til præstens embede, nemlig Anders Thorsen Fyldbørne, skylder årligen til kirken og præsten 2 sk. penge, 2 høns, 1 gås. Skabelykke: skylder 1 mk. landgilde, 2 høns, 1 gås. Item Farholt s., Vinkøb: 20 sk. penge, 2 høns, 1 gås. Jonstrup s.: landgilde 1 mk. 2 høns, 1 gås, må af uvildige mænd sættes på sådan årlig landgilde, som deres naboer med lige brug giver, efterdi de skal have stort brug for så ringe landgilde, og da den landgilde i fordom tid er sat på dem, skal de penge have været givet end 3 gange så man-

ge. Skolemesteren, som efter landebogen mister 5 skp. land og siden er forbedret til 3 td. land, må derfor gøres udlæg i førnævnte møllevang hos præsten. En kirkejord, Maren Ennerts har fæstet i Slotsvangen, står i landebogen for 22½ sk. og giver nu deraf 4 skp. korn. Derfor er kongen tilfreds, at hun igen gives ved Møllervang af det, mølleren i Røde Mølle har indaget af fælleden, så vidt Slottets møllevang ikke strækker til. Kirsten, mag. Andersens, har 2 kirkejorder i Slotsvangen, den ene skylder 18 sk., den anden 24 sk., og af en liden eng 4 sk. og giver deraf 3 td. korn og 8 sk. penge, derfor må hun igen udlægges lige så meget af Skjolden og lige meget i Møllervangen, på det at slottet, som lider skade ved fortifikationen, kan få sin vang fri. Johan Vintapper for hans løkke, som skal have været god og være 4 td. sæd, derom er kongen efter forslag tilfreds. Efterdi borgmester Jens Nielsen har kongebrev på sin livstid at nyde den løkke, som kaldes Galgevang, som Peder Drager før havde i fæste, må han give JV 200 rd. for den løkke, han mister. Herimod vil kongen lade ham og hans arvinger til evig tid nyde denne løkke uden stedsmål og fri for landgilde, dog for en kendelse af 1 rd. årligt til Helsingborg Slot, så vel som også af afd. Ennert Pedersens løkke, som han bruger. Borgmester JN erbyder at ville give 100 rd. for en mose, om han må bekomme den, og lade den indgrøfte; mosen ligger ml. løkkerne uden for Røde Mølle og til Poulskøbet, hvor kvæget dog ej kan komme til skade; det er kongens vilje, at JN må bekomme mosen, når han erlægger 100 rd., som må anvendes til hjælp til at nedbryde Claus Snedkers gård og lade den opbygge andetsteds, efterdi gården af ejerne er givet til kirken, skolen og husarme. OG skal straks iværksætte dette, så at fortifikationen kan fortsættes. SkT, 8, 430. Incl. 4. maj.

11. juli (Kbh.) Hr. Niels Krabbe fik brev anlangende Rønnebys og Sølvesborgs borgere. Kongen har for nogen tid siden tilskikket NK et ms., formeldende at borgerskabet i Rønneby og Sølvesborg, som vil bruge søhandel i henholdsvis Kristianopel og Kristianstad, tilforn skal være borgere og have deres huse smst. Kongen er tilfreds, at de borgere, som vil sejle el. bruge anden søhandel, frit må gøre det, idet kommissarierne har gjort kongen relation om sagen. SkT, 8, 433. Incl. 11. juni.

11. juli (Kbh.) Otte Thott fik brev om at erklære sig om noget eng og sædeland ved Onslunde, som hr. Joakim Gersdorff t. Tundbyholm begærer til magesk. JG begærer til magesk. nogle stykker eng og sædeland liggende til annekspræstegården i Onslunde, hvorimod han til

fyldest vederlag i Onslunde Mark vil udlægge lige så meget til annekspræstegården. OT skal erkyndige sig herom, og dersom han befinder, at det kan ske uden præstens skade, skal han på kongens ratifikation gøre det tilende. SkT, 8, 434.

11. juli (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at erklære sig om nogle jorder og skovhaver på præstens grund i Sønder Broby, som hr. Anders Bille begærer. AB begærer til magesk. nogle stykker jord og skov med en skovhave på præstegårdens grund i Sønder Broby, hvorimod han igen vil udlægge vederlag i Broby marker. MK skal erkyndige sig om beskaffenheden, og dersom han befinder, at mageskiftet uden præstens skade kan ske, skal han på kongens videre ratifikation tilende-gøre det. FT, 7, 209. K.

12. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Hans Hansen, proviantskriver, til hans bryllup bekomme lige så mange penge, som kongens livbartsværter mester Marcus tilforn har bekommet. Sjt, 33, 306.

12. juli (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om nogle enge, der for afgift er forundt Frederiksborgs bønder. Bønderne har begæret, at Tranemose og Hestehave må forundes dem for billig afgift, eftersom det skal falde dem besværligt at lade disse enge slå og høste. Af OPs erklæring erfarer kongen, at det er dem besværligt formedelst forgangen års pest, i hvilken deres tjenestefolk er faldet bort, og at han formener, der skal være hø nok uden disse enge. Kongen er tilfreds, at de må nyde nævnte dette år for 400 rd.s afgift, hvilke penge OP skal lade oppebære og udbytte til kongens staldfolk dér på stedet, således at hver bekommer noget deraf pro kvota. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 306. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. 6. og 9. juli.

12. juli (Kbh.) Tyge Below fik brev om at lade Christen Andersen af Hobro igen bekomme en skude, som var konfiskeret. Kongen er tilfreds, at CA igen må bekomme den skude, som i nærværende herredage er blevet dømt til konfiskation for den forseelse, som han forleden vinter begik dermed i Middelfartsund. TB skal på hans ansøgning lade skuden være ham følgagtig. FT, 7, 209.

12. juli (Kbh.) Tyge Below fik brev om, at han må lade Henrik Thellemann (Telemann) bekomme en anpart af den kaution, som er gjort TB for de lybske varer, som i nærværende herredage er dømt til

konfiskation af den Hobro-skude.¹ FT, 7, 210. K. Indl. 10. juli og udat.

1) Af Indl. fremgår, at der er tale om toldsvig begået af Christen Andersen.

13. juli (Kbh.) Bestalling for Cornelius Kruse d. Y. som kompasmager. CK skal i sin betroede stilling forholde sig på følgende måde: Han skal holde klar og rigtig bog på de forskellige slags nye sejl o.a., som han gør til flåden, så og på alt andet nyt arbejde, som forbruges ved og gøres af ham til kongens slotte, huse og gde, Provianthuset og det nye bryghus ved Kbh.s Slot. Han skal stykvis antegne samme arbejde, hvor mange alen der forbruges til hvert stykke, ligeledes med sejl garn, liner til lisinger, lisholder og råholder. Han skal her forholde sig efter den takst, kongen har ladet forfatte ved skriveren på Holmen. Angående flag og fløje, bolsaner og fænniker, som han gør til flåden af kongens hårdug el. makaj, skal han betales for hver al. 4 hvid i arbejds løn, dog skal han selv bekoste alt lærred, liner, hyssing og merling, som disse flag, fløje, bolsaner og fænniker skal bortes med, og forfærdige dem uden ydermere bekostning. I lige måde skal han være forpligtet årligt at undervise og lære så mange drenge af kongens egne folk på Bremerholm, så værkstedet altid kan holdes ved lige og skibene være forsynet med gode sejl, når de sejler. Med kompas og natglas, som kongen årligt behøver til flåden, skal han have godt indseende, at de flittigt holder streg, hvorfor han skal betales stykvis efter følgende takst: for et stående kompas 12 sk. Hængende kompas: et kompas 6 tommer 2 mk. mønt, et kompas 6½ tomme 2 mk. kur., et kompas 7 tommer 2½ mk. kur., et kompas 7½ tomme 3 mk. kur. 4 sk., et kompas 8 tommer 1 dl. kurant 2 mk. mønt. Hængende kompas med nåle af stål: et kompas 6 tommer 2 mk. kur. 4 sk., et kompas ½ tomme 2 mk. kur. 8 sk., et kompas 7 tommer 2 mk. kur. 16 sk., et kompas 7½ tomme 1 dl. kur., 1 kompas 8 tommer 1 dl. kur. 16 sk., et kompas 9½ tomme 2 dl. kur., et kompas 10 tommer 2 dl. kur. 16 sk. Kompas med deres roser: 1 kompas 7 tommer 1 dl. 1 mk. kur., 7½ tomme 1½ dl. kur., 8 tommer 1½ dl. kur. 16 sk., 8½ tomme 2 dl. kur., 9 tommer 2 dl. 16 sk., 9½ tomme 2½ dl. kur., 10 tommer 2½ dl. 16 sk. Kompasroser til at bruge på langt farvand: 1 gemen rose 16 sk., 1 stor rose 24 sk., en gemen rose med nål af stål 28 sk., 1 stor rose med nål af stål 2 mk., 1 drejende rose med stålnål 3 mk. kur. Horisontkompasser 9 dl. kur. Timeglas: 1 glas 6 timer 2 dl. kur., 1 glas 4 timer 1 dl. kur., 1 glas 3 timer 3 mk. kur., 1 glas 1 time 16 sk., 1 glas ½ time 16 sk., 1 minutglas 8 sk. Gamle glas at renovere: 1 glas 6 timer 3½ mk., 1 glas 4 timer 2½ mk., 1 glas 3 timer 24

sk., 1 glas 1 time 6 sk., 1 glas $\frac{1}{2}$ time 6 sk., 1 minutglas 6 sk. Gemene kompasser: stort at forbedre og renovere 14 sk., middelmådige kompasser 7 sk., deriblandt regnes ikke horisont- og variationskompasser, de skal fortinges med ham, når de skal flys og forbedres. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 100 dl. kur. og hver måned til kostpenge 4 dl. kur., hvert år beregnet til 13 måneder, hvilket årligt skal gives ham af rentemestrene. Sammeledes har kongen bevilget ham i den tid, han er i tjeneste, at være fri for al borgerlig skat og tyngte, hvilket skal begynde fra 7. nov. 1654. SjR, 23, 621. (Tr.: KD, III, 440-42). K. (er en let korrigeret genanvendelse af tekst fra 12. okt. 1627, der var blevet konfirmeret 4. januar 1649, se KB 1627-29, 195, og KB 1649, 15).

13. juli (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at tilholde borgerskabet i Helsingborg, som har huse på de steder, fortifikationen går forbi, at nedbryde disse til fæstningens fortsættelse SkT, 8, 435.

13. juli (Kbh.) Hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe fik breve anlangende dem, som mister deres huse i Helsingborg formedelst fortifikationen. De skal gøre forslag til, ved hvad midler man kan contentere de borgere, hvis huse må nedbrydes til fortifikationens fortsættelse. De skal og gøre den anordning, at de igen kan få udvist bekvemme bygningspladser. SkT, 8, 435. Incl. 18. juli.

13. juli (Kbh.) Lund Kapitel fik brev om at erklære sig om gods, som Holger Vind begærer til magesk. af kapitlets gde i Skåne, Bjernekulle s. og by: [mangler] Oedersen og Knud Pedersen. Nok Jon Olesen og Sønne Skrædder; Poul Olesen. Hvorimod han erbyder igen at give Valby: 1 gd., Aage Nielsen. Totterup: Peder Hansen. Ørneker i Kullen: Kjeld Nielsen. Birkerød: Anders Nielsen. Høje: Anders Ibsen. Adressaten skal erklære, om det gods, som HV begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 436.

13. juli (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at erklære sig om gods, som Erik Kaas begærer til magesk. EK begærer til magesk. af kronen en liden ø, Hjortø, som der er 2 gde på, og en gd. i Heldager, som Jørgen Hansen påbor, hvilket gods han for nogen tid siden imod forstrækning med rede penge har bekommet til underpant, hvorimod han til fyldest vederlag igen vil udlægge godt og velbejligt gods af sit i Fyn i Nærå, Vantinge el. Trunderup, så vidt kronen sker skel og fyl-

dest. MK skal med forderligste erklære, om det gods, som EK begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. (Efter hr. kanslers befaling). FT, 7, 210. K.

13. juli (Kbh.) Bevilling for Nykøbing by på nogen told til forfærdigelse af byens bro. Kongen erfarer, hvorledes begge skibsbroerne dér er meget brøstfældige, så fast intet sikkert kan ind- el. udskibes, og byen har ingen formue til reparation. Kongen bevilger med dette å.b., at af alt gods, som ind- el. udskibes ved byen af inden- el. udenlandske, må oppebæres 1 søsling til broens reparation og vedligeholdelse, beregnet fra Philippi Jacobi sidst forleden. Forbydendes etc. SmR, 7, 86. Indl. 24. og 25. juni.

13. juli (Kbh.) Niels Madsen, ridefoged til Århusgård, fik sin livstid brev på Stadsgård i Århusgård len, som kongen på hans ansøgning bevilger ham hans livstid fri for landgilde, ægt og arbejde, hvorimod han efter egen erbydelse skal holde en vel munderet karl og hest til kongens tjeneste. JR, 12, 382. Indl. 15. april og udatt.

14. juli (Kbh.) Konfirmation for Jens Knudsen, ridefoged over Roskildegård len, i Slagelse af en kontrakt anlangende ham og hans hustru. Mellem JK og hans hustru er indgået kontrakt, hvorledes der skal forholdes med registrering og skifte efter ham, om han afgår ved døden før hende, og derefter udstedt tingsvinde, hvorpå begæres kongens konf. Tingsvindet lyder: Mikkell Rasmussen i Hardrup, herredsfoged i Hads h., Jesper Rasmussen Skriver og Rasmus Sørensen i Halling gør vitterligt, at 9. jan. 1654 på Hads h.s ting var skicket Jens Knudsens fuldm. Frands Jensen i Skåbling, der fik et fuldt tingsvinde af 8 danne-mænd, Jens Jensen i Smedrup, Hans Nielsen i Hovestrupgård, Oluf Rasmussen i Ørting, Jens Sørensen ibid., Rasmus Jacobsen i Gosmer, Jørgen Jensen i Bovlstrup, Jens Jensen i Hudsted og Jørgen Pedersen i Torrild, der vandt, at de så og hørte, at for retten stod Rasmus Mikkelsen Storm i Skåbling med en skriftlig fuldmagt af Karen Rasmusdatter på Alrø med hendes egne og flere børn og svogres underskrifter, som blev læst og påskrevet. Deslige fremstod hendes søn Rasmus Knudsen og hendes svoger Bendix Fallentinsen, borger i Horsens, og alle tog FJ i hånd på JKs vegne og tilstod, at de samtligen med fri vilje og samtykke havde gjort en kontrakt med JK, som lyder: Kender vi efterskrevne KR, enke efter Knud Jensen på Alrø, og RK smst. med BF, moder, søn

og svoger, og gør vitterligt, at JK med første vil begive sig i ægteskab med vilkår, at den, han ægter, må forsikres, om Gud ikke begaver dem med livsarvinger, at hun efter hans død, om hun overlever ham, må sidde i uskiftet bo, til hun igen vil forandre sig [dvs. indgå ægteskab] el. i lige måde afgår ved døden. Da JK, deres gode søn, bror og svoger, altid har stillet sig vel, vil KR, JKs mor, RK, hans bror, og BF, hans svoger og søsters mand, forpligte sig for sig og arvinger, at den kvindeperson, som beskæres ham, efter hans død må sidde i uskiftet bo, så længe, hun sidder enke. De tilsteder, at der må anholdes om kongens konf. af brevet. KR, med navn i 3 bogstaver med egen hånd, med lavværg og svoger RMSs samtykke, RK, BF, datum Alrø 29. jan. 1654. KRD, RMS, RK, BF. De har ombudet hr. Peder Simonsen, sognepræst på Alrø, Jens Jørgensen, Mads Simonsen og Christen Gjødsen Degn ibid. og Frands Jensen i Skåbling at underskrive med dem. Alrø ut supra. PS, JJ, MS, CGD, FJ. Hvilken kontrakt RM på vegne af KR, RK på egne og BF på sin hustrus og børns vegne stadfæstede for tingsdom. RM, RK og BF var på egne og KRs vegne med JKs fuldmægtig FJ til vederståls ting, da brevet blev beskrevet. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 623. K. Indl. 9. jan. 1654.

14. juli (Kbh.) Konfirmation for Jens Knudsen i Slagelse af en kontrakt ml. hans hustrus arvinger og hende. Mellem JK og hans hustru er indgået kontrakt, hvorledes der skal forholdes med registrering og skifte efter hende, om hun afgår ved døden før ham, og derefter udstedt tingsvinde, hvorpå begæres kongens konf. Tingsvindet lyder: Daniel Philipsen, byfoged i Varde, Peder Lauridsen, Anders Jensen, borgere, og Niels Juel byskriver ibid. gør vitterligt, at mandagen 20. febr. 1654 på Varde byting var for dem skicket Anne Terkelsdatter, enke efter Erik Knudsen af Slagelse, hendes bud Mikkel Pedersen, kornmåler på Skanderborg, som fik et fuldt tingsvinde af nævnte PL, AJ, Thomas Jacobsen murmester, Philippus Johansen, Christen Christensen slagter, Christen Laursen, Christen Nielsen Agerkrog og Jep Lauridsen skrædder, borgere i Varde. De vandt, at de hørte og så på tinget for dom, at MP fremlagde en skriftlig kontrakt og lod den læse og påskrive, lyder: Søren Terkelsen [K.M.s toldbetjent] i Varde gør vitterligt, at hans søster AT, enke efter EK i Slagelse, har ladet ham forstå, at hun vil begive sig i ægteskab, hvortil han ønsker hende lykke. Hun begærer af ham som sin rette værg, at den hun ægter, af ham må være forsikret, om Gud ej velsigner dem med børn, at han efter hendes død, om han overlever hende, må sidde i uskiftet bo, så længe han sidder enke-

mand el. afgår ved døden. Da AT altid har bevist ham meget godt, vil han være forpligtet for sig og arvinger til dette. Det skal bekræftes til Varde byting, og han tilsteder, at der må anholdes om kongens konf. Til vitterlighed har ST underskrevet og trykt sit signet og bedt MP underskrive med sig til vitterlighed. Varde 4. febr. 1654. ST. MP Astrup. ST fremstod for retten og var brevet gestændig i alle måder. Niels Nielsen Giedbi, stadsbud i Varde, og Claus Andersen ibid. vandt, at de i dag 8 dage gav ST varsel til hans dør og bopæl i Varde på vegne af AT for det vinde, hun ved sin fuldmægtig i dag vil lade tage beskrevet til Varde byting, og ST var til vedermåls ting og hørte dette vinde beskrevet. Dat. ut supra. Niels Juel. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 626. K. Incl. 20. febr. 1654.

14. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Ove Skade t. Kærbygårds årlige indvisning i Århus toldkiste. De har tilforn bekommet kongens befaling til at gøre OS indvisning i Nykøbing toldkiste på Falster for hans hofmesterbesoldning. Kongen er tilfreds, at det må ske i Århus' toldkiste, beregnet fra Michaelis sidst forleden og til årsdagen og siden årligt, hvorimod han igen skal afstå førstnævnte. Sjt, 33, 307. Orig. i DKanc. B 179k.

14. juli (Kbh.) Anders Hansen i Korsebjerg, herredsfoged i Odense h. i Odensegård len, fik brev på til hjælp for sin gård at måtte lade op-sætte et hus på sin gårds grund imod Rugård lens side. Af Sivert Urnes erklæring erfarer kongen, at sådant ikke kan komme nogen til skade. Forbydendes etc. FR, 6, 259. K. Incl. 16. juni og udat.

14. juli (Kbh.) Bevilling for jomfruerne Anna Munk, Edel Munk og Sofie Munk til at købe og magesk. deres gods. Kongen bevilger efter ansøgning AM på EM og SMs vegne, at hun må købe og magesk. med sine søstre deres jordegods, hvor det kan være mageligt, så og, at de hver må gøre magesk. med fremmede, hvor det kan være belejligt, dog at det sker med deres rette lavværgeres samtykke. JR, 12, 382. K. Incl. 12. juli.

14. juli (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at måtte bortforpante nogle af Kongsted Kirkes jorder til dens reparation. Det angives for kongen, hvorledes kirken er ganske brøstfældig, så den skal hjælpes. Af SBs erklæring erfarer kongen, at der ej findes andet middel end at kirkens jorder bortforpantes i nogle år til den, der vil forstrække mest

derfor, indtil kirken igen kan indløse dem. JT, 13, 373. K. Incl. 19. juni (2).

14. juli (Kbh.) Erik Juel fik brev om Mathias Ibsen og Christen Bering, borgere i Hobro, anlangende brokorn. MI og CB har begæret at måtte bevilges, at det brokorn, som er bevilget dem, nemlig 1 Ålborgskp. af hver mand i Hindsted h., som har heste og vogn, for at vedligeholde broen uden for Hobro, må leveres dem årligt på et vist sted midt i Hindsted h. Af Ejs erklæring erfarer kongen, at deres begæring er billig, og han skal tilkendegive alle herredsmændene, at de skal yde brokornet på et sådant sted. JT, 13, 373. K. Incl. 26. og 27. juni.

14. juli (Kbh.) Mogens Høg fik brev om at lade hr. Erik Nielsen t. Estvad af lenets skove, hvor det mindst kan være til skovskade, bekomme 3 træer til bygningstømmer til præstegårdens brøstfældighed. JT, 13, 373. Incl. 30. maj.

16. juli (Kbh.) [Brev om hyldningen af prinsen i Odense og Viborg, se 18. juni, Sjt, 33, 285-87, 290-91]. Orig. i Fyns bispeark., LAO (til bispen og til provsterne og præsterne. Udt.: DKL, III, 382-83).

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at fru Maren Skram, enke efter Hartvig Huitfeldt t. Rammegård, årligen af Skivegård lens afgift må bekomme 350 rd. for Skelbjerggård, som hun har solgt til Hannibal Sehested. Hun har begæret dette for de 350 rd., som hun har kongens bevillingsbrev på for gården og underliggende gods, som hun har solgt til HS, som siden har afstået den til kongen. Kongen er tilfreds, at de lader hende bekomme de 350 rd. af Skivehus lens afgift. De skal gøre den anordning, at de årligt erlægges hende til Viborg Snapsting, beregnet fra forleden Snapsting. Det skal blive hende godtgjort i lenets afgift på Rtk. Sjt, 33, 307. Orig. i DKanc. B 179k.

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende fru Maren Skram, enke efter Hartvig Huitfeldt t. Rammegård. Hun andrager, at hun på Rtk. resterer 700 rd. af de bevilgede penge, beregnet til sidst forledne Viborg Snapsting. De skal gøre rigtig afregning med hende til nævnte tid og lade hende bekomme pengene hos Otte Krag af det, han er blevet skyldig af Bøvleng len. Dersom det ikke strækker til, skal de lade hende bekomme det øvrige af Møgeltønder len, beregnet til Philippi Jacobi 1656. Sjt, 33, 308. Orig. i DKanc. B 179k.

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med hr. Anders Bille anlangende Brobyværk. AB har bekommet befaling til at lade Jyske Regiment på 1.600 mand bekomme nyt over- og undergewehr fra Brobyværk. De skal gøre afregning med ham, så det med forderligste bliver betalt af Rtk. Sjt, 33, 308.

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Vitus Bremer få 50 rd. til hans befalede rejse. Sjt, 33, 308. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 10. og 21. juli.

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at enkerne på Tøjhuset må bekomme lige så meget i betaling pro kvota som Holmens folks enker tilforn har fået. Sjt, 33, 309. Orig. i DKanc. B 179k.

16. juli (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at afskaffe en del sure og fordærvede sild, som kongen erfarer findes på Provianthuset. Han er tilfreds, at de må afskaffes, med mindre noget kan bekommes for dem, hvad det og være må. Sjt, 33, 309. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 5. juli.

16. juli (Kbh.) Jens Mouridsen i Kongsgård fik konf. på en tiende kaldet Karup Kirkes tiende. Der er hos kongen begæret konf. af fæstebrev udgivet af mag. Hans Zoëga, prof. ved Kbh.s Universitet, lyder: HZ, fuldm. og formynder for sin søstersøn, Cosmus Bornemann, kannik i Lund, gør vitterligt på CBs vegne at have stedet og fæstet til JM og hans hustru, Kirstine Andersdatter, Karup kirketiende, som 2 mænd, Jens Pedersen af Karup og Peder Pedersen i Pårup, tilforn har haft i fæste, og nu nogen tid har været ledig, hvilken tiende JM og KA skal beholde deres livstid og oppebære i neget efter recessen. Hvorimod de årligt skal erlægge den sædv. årlige afgift efter kapitelskøb til Skt. Hansdag midsummer i Kbh. Findes de forsømmelige, skal fæstet være forbrudt. De har til HZ betalt fæsterettighed, hvorfor kvitteres. På K.M.s vegne befaler HZ menige sognemænd at tiende retfærdeligen og har til vidnesbyrd underskrevet og trykt sit signet. 3. aug. 1654. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SkR, 6, 375. K. Incl. 3. aug. 1654.

16. juli (Kbh.) Fru Karen Bille fik brev om at gøre Hans Bille rigtighed for hans hustrus, Beate Gøyes, og Eskild Gøyes børns værgemål. HB har for kongen berettet, hvorledes han for nogen rum tid siden har erhvervet en befaling til adressatens husbond, Falk Gøye, anlangende at forklare fru Beate Gøyes værgemål, som denne havde forvaltet efter

EGs død, men det skal dog endnu ikke være efterkommet. KB skal med forderligste gøre rigtighed til HB, både for hans hustru BGs og for EGs børns værgemål, på det kongen kan blive forskånet for videre anmodning. FT, 7, 210. Indl. 8. juli.

17. juli (Kbh.) Hans Knudsen studiosus fik efterladt forseelse med lejemål. HK har andraget, hvorledes han for 3 år siden har forset sig med lejemål, og begærer, at kongen vil efterlade ham dette, så han igen må betjene kirke el. skole. Af hans foreviste testimonier erfarer kongen, at han har forholdt sig vel, og efterlader ham forseelsen, så han må lade sig kalde til hvilken kirke- og skolebestilling, han efter ordinansen og frd. lovligen kan blive kaldet til. SjR, 23, 630.

17. juli (Kbh.) Søren Pedersen Ingemand fik efterladt forseelse med lejemål. SPI har andraget, hvorledes han for 3 år siden har forset sig med lejemål, og begærer, at kongen vil efterlade ham dette, så han igen må betjene kirke el. skole. Af hans foreviste testimonier erfarer kongen, at han har forholdt sig vel, og efterlader ham forseelsen, så han må lade sig kalde til hvilken kirke- og skolebestilling, han efter ordinansen og frd. lovligen kan blive kaldet til. Sjr, 23, 630. Indl. 22. aug. 1653, 18. juli 1654, 14. juni.

17. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille, hr. Niels Trolle, Otte Krag og Steen Bille fik befaling vedr. tvistighed ml. Oluf Rosenkrantz og fru Hilleborg Krafse, enke efter hr. Frands Pogwisch t. Ravnholt, anlangende Vellerupgård og underliggende jordegods. De får fuldmagt til at indstævne parterne for sig og forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes det ingenlunde etc. Sjt, 33, 305. Indl. 11. juli.

17. juli (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når plads bliver ledig i Sorø Skole, at indtage hr. Ebbe Bruns sønner Hans Ebbesen og Peder Ebbesen, forordne dem under disciplin og ellers forholde sig mod dem lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 309.

I lige måde at indtage Hans Pedersen, hr. Peder Faxes søn i Pedersborg. Så og Jens Hansen Hvid, Hans Hvids søn.

17. juli (Kbh.) En del lensmænd ml. Kbh. og Assens fik brev om at defrayere hertug Johan Frederik af Braunschweig-Lüneburg, som er på rejse fra Kbh. til Assens. Adressaten skal lade ham og medhavende suite forskafe fornødne borger- og bøndervogne med tilhørende heste gennem sit len, så og defrayere ham, og det skal blive godtgjort i hans regnskaber. Sjt, 33, 309.

Hr. Niels Trolle, Jørgen Seefeld, fru Dorete Abildgaard, hr. Mogens Kaas, hr. Sivert Urne. Hr. Jørgen Brahe, Jørgen Kaas.

17. juli (Kbh.) Bevilling for jomfru Margrete Kruse til at måtte sælge sit skånske gods til en af sine brødre, deraf at betale hendes bortskyldige gæld og det øvrige at sætte på rente el. og at tilhandle sig andet belejligt jordegods. Dog at alting sker med hendes rette lavværgeres samtykke. SkR, 6, 376. K.

17. juli (Kbh.) Otte Thott fik brev om at afskaffe det marked, som holdes ved Lund, mens pesten grasserer i Skåne. Kongen erfarer, at den smitsomme syge pesten grasserer nogle steder i Skåne. OT skal indtil videre forbyde det marked, som med forderligste skal holdes i Lund. SkT, 8, 436. (Udt.: CCD, VI, 179).

17. juli (Kbh.) Christen Lange fik brev om at være jomfruerne Anna Kruse og Margrete Kruses værge på skifte efter Jacob Grubbe. Jørgen Kruse har tilforn bekommet befaling til at være værge for AK og MK på skifte efter JG. Det er for kongen andraget, at han formedelst svagheit ikke kan efterkomme det. Kongen befaler derfor CL at være dette, havende indseende med, at de vederfares det, ret er, og efter holdt skifte til dem selv i overværelse af deres rette lavværge overlevere værgemålet med det, der kan tilfalde dem i fast gods el. løsøre, indgæld og udgæld o.a. JT, 13, 374. Incl. 4. juni.

17. juli (Kbh.) Åben befaling til borgerskabet i Ribe om tvistighed ml. dem og borgmestre og råd om den resterende skat. Otte Krag andrager på vegne af borgmestre og råd dér, hvorledes der findes nogen tvistighed ml. dem og adressaterne anlangende skatterne. Der skal være forordnet mænd til at gennemse borgmestre og råds og pengemestrens næsten i 20 års tid resterende og uforhørte regnskaber, på det des bedre kan vides, hvorledes det er gået til med byens indtægt og udgift. En del af adressaterne angives modvilligen at ville indeholde de i 1654 sidst påbudne af borgmestre og råd samt 24 mænd likviderede skatter.

Herved hindres borgmestre og råd i at gøre den rigtighed for nævnte skatter, som de ellers gerne ville. Kongen befaler dem strengeligen at bevise borgmestre og råd tilbørlig lydighed og at betale resterende skatter, såfremt de ikke vil straffes. JT, 13, 374. K. Indl. 14. juli.

17. juli (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at lade oberstlt. Mikkel Eksteen bekomme 300 rd. af landekisten på de steder, hvor adressaten selv eragter, at det bedst kan ske. JT, 13, 375. K.

17. juli (Kbh.) Erik Lunov, Hans Juel, Henning Pogwisch og Tyge Sandberg fik brev om at gøre hr. Anders Bille indførsel i Avnsbjerg hgd. efter herredagsdom. De er af kongen og Danmarks Riges Råd tilkendt at gøre AB indførsel i nævnte gd. og gods efter herredagsdom. De skal med forderligste begive sig derhen og gøre AB udlæg for det, han prætenderer. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer til stede, have fuld-
magt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 375.

18. juli (Kbh.)¹ Bestalling for Jens Jensen som mønsterskriver på Holmen. Kongen antager JJ som mønsterskriver på Bremerholm. Han skal altid være til stede og efterkomme efterskrevne artikler. 1. Han skal holde et rigtigt og klart mandtal på alle Holmens og flådens års- og månedstjenere, være sig kaptajner, løjtnanter, skipperne, styrmænd, underofficerer, forskellige håndværkere, daglønnere el. gemene båds-
mænd, ingen undtaget, hvori ved dag og datum skal indskrives, når nogen antages el. forløves el. afgår ved døden el. forsømmer mønstring el. arbejde, eftersom det bliver ham befalet af admiralen el. viceadmiralen. 2. Ved ham skal holdes en særdeles mønsterbog over alle tømmermændene, års- og månedstjenere el. udskrævne, hvor der ved hver mønstring ved hver sit navn skal antegnes den forsømmelse, som sker, at det kan afkortes både i kost og løn, så de intet videre bliver tilregnet end for de ordinære tider, de arbejder. 3. Angående sygdom blandt dem, som dagligt svarer mønstring og [be]spises på Holmen, må hver dag, de er syge, til deres ophold af køkkenet og kælderen bevilges 2 måltider, hvilket skal agtes af skriveren, at der hver dag kortes kokken og kældersvenden 1 måltid, så længe de er syge. 4. Ved mønsterskriveren skal holdes en registerbog over alle materialerne, som annammes af materialskriveren el. udgives ved dag og datum, og mest

muligt specificeret, til hvad udgift det er udleveret og bliver forbrugt. 5. I lige måde skal holdes en bog over alle boderne, hvilke personer der bor deri, enten de er af Holmen el. Tøjhuset, at der kan have underretning, når nogen dør el. forløves. 6. Ved mønsterskriveren skal også holdes en protokol over det, som passerer for Admiralitetsretten, og de domme el. admiralitetsvinder, som udstedes. Deslige skal holdes en registerbog på alle skifter, som sker efter de afdøde skibstjenere, at ingen af parterne bliver forurettet el. sker for kort. 7. Mønsterskriveren skal holde rgsk. på tømmerstokkene, hvorledes de arbejder, og særdeles på ethvert skib, så alle regnskaberne akkorderer og kommer overens med ugedagsmønstersedlerne, og derhos skal specificeret indføres dagløn og kostpenge. 8. Han skal i lige måde holde ekstra rgsk. med rebslageren og antegne, hvad hamp han bekommer, og hvad tovværk han derimod leverer i drøgstuen. Item hvad tovværket derefter vejer, når det igen overleveres tjæret. I lige måde opskrive, hvor tit rebslageren tjærer, og hvor meget tjære der tilgår hver gang. Han skal i sin forvaring beholde det stempel, som nyt tovværk skal stemples med, og have tilsyn med, at det stemples, førend det udleveres. 9. Mønsterskriveren skal holde bøger og inventarium på alle skibene med deres redskab. Deri skal antegnes, når noget af nævnte redskab enten kommer ud i skibene el. tages deraf. 10. Med overskipperne skal af mønsterskriveren forfærdiges et rigtigt inventarium på alt redskab, som findes på Holmen til at kølhale skibe, og herefter skal overskipperen gøre rgsk. 11. Med skibsbygmesteren skal mønsterskriveren i lige måde forfærdige inventarium på hans redskab og beholde det hos sig. Med det, som bliver befalet ham af admiralen el. viceadmiralen, skal han være hørig og lydig og til løn og underholdning til sig selv have 200 kur.dl. og en skippers kost og til 2 drenge at tage vare på mønstring og daglig opvartning hver årligt til løn 16 kur.dl. Deslige til hver til underholdning en slet mands kost. Hvilken løn, underholdning og kost skal gives ham af Rtk. og Provianthuset og begynde fra 7. aug. 1654. SjR, 23, 631.

1) Nævnt CCD, VI, 179, med bemærkning: Det er anset for unødvendigt at indtage instruksens tekst her.

18. juli (Kbh.) Hertug Johan Frederik af Braunschweig-Lüneburgs folks pas fra Kbh. og til Assens. JFs folk, 8 personer, er på rejse fra Kbh. til Assens el. Kolding. Kongen befaler, at de skal defrayeres på lenene, hvor de kommer frem, hvilket skal blive lensmændene godtgjort straks på Rtk. SjR, 23, 633.

18. juli (Kbh.) Bevilling for Jørgen Ohnsorge, smed på Antvorskov, til at sidde fri for al borgerlig skat og tyngte i Slagelse, så længe han ingen borgerlig næring bruger. Sjr, 23, 634. K. Incl. udat.

18. juli (Kbh.) Hofkonditoren Henrik Niemand fik seddel på en bod i Laksestræde. HN må bekomme det hus og våning af kongens boder i Laksestræde, som kongens sølvpop Hans Wolf hidindtil har iboet. Sjr, 23, 634. (Tr.: KD, III, 442). K.

18. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Jørgen Reedtz fik brev om af Antvorskov lens indkomst at betale Jørgen Ohnesorg hofsmed 41 rd. 16 sk., som han har udlagt til medikamenter til heste efter hosfølgende, af Esaias Fleischer underskrevne fortegnelse. Det skal blive adressaterne godtgjort. Sjt, 33, 310.

18. juli (Kbh.) Christen Skeel fik brev om at lade indkøbe og indsamle så mange kirsebær, som der kan bekommes i hans len, og levere dem til vinskænken på Kbh.s Slot. Sjt, 33, 310.

18. juli (Kbh.) Rigens hofmester, kongens kansler, hr. Niels Trolle og Otte Krag fik brev om at forhøre hr. Anders Bille og de Rye mænd. En del af de Rye mænd har indleveret supplikationer over AB, og en del er anholdt på Blåtårn. Adressaterne skal fordre nævnte mænd for sig, forhøre dem efter deres supplikation og siden give kongen udførlig relation derom. Sjt, 33, 310. Orig. i DKanc. B 173.

18. juli (Kbh.) Bjørn Machabæus og Knud Axelsen Urne fik brev om at gøre Albret Itzen udlæg i Joakim Becks gods. I kongens og Rigens Råds dom på denne herredag er AI tilfundet betaling af JB, hvorfor han begærer denne kgl. befaling til adressaterne, at de må gøre ham udlæg for hans fordring. De skal med allerforderligste gøre ham udlæg efter dommen. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. SkT, 8, 437. Incl. 16. juli.

18. juli (Kbh.) Bjørn Ulfeldt og Kjeld Krag fik brev om at gøre Palle Urne t. Gyllebo udlæg for en søsterlod efter fru Barbara Witttrup. PU har begæret denne kgl. befaling til adressaterne, anlangende at de ef-

ter hans indførsel og kongens og Rigens Råds dom på denne herredag må udlægge ham den 12. søsterlod, som fru Else Friis har arvet efter sin afd. mor fru Barbara Wittrup i Torupgård og dens tilliggende gods. De skal med forderligste gøre ham udlæg efter nævnte indførsel og dom, og det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 438. K. Incl. 18. juli.

18. juli (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik kvittans for 3 års afgift. Han har til kronen i 3 næstforegående år, hvert år $\frac{1}{3}$, til aflæggelse af omslagsgæld erlagt 1.575 $\frac{1}{2}$ enk. rd. 1 $\frac{1}{2}$ ort, som er 1 års visse indkomst, som han anslagen efter jordebogen og renteritakst har nydt af Århusgård len, som han er forlenet med. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. JR, 12, 383. K.

18. juli (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev anlangende hjælp af alle kirkerne i Koldinghus len til Bredstrup Kirkes reparation. Efter begæring er kongen tilfreds, at der til kirkens reparation af alle lenets kirker, som har noget i beholdning, må forundes 24 rd.¹ SB skal lade pengene indfordre og have indsende med, at de bliver anvendt til den nødvendige reparation. JT, 13, 376. Incl. 20. okt. 1654, 30. og 31. marts, 13. sept.

1) Kopibogen har *fjiretiffue*.

19. juli (Kbh.) Bevilling for Joakim Walspurger til uden 6.- og 10. penge at udføre det, han skal give hans hustrus arvinger. Sjr, 23, 634. Incl. 4. juli.

19. juli (Kbh.) Mathias Budde fik brev om at forløves fra Kristianstad. Kongen har befalet Henrik Linderoth,¹ major over Skånske Regiment, at ligge i slotsloven i fæstningen Kristianstad i hr. Henrik Lindenovs fraværelse. Kongen er tilfreds, at MB igen må forløves. SkT, 8, 439.

1) Kopibogen har selvmodsigende *Henrik Lindenov*.

19. juli (Kbh.) Henrik Linderoth, major over Skånske Regiment, fik brev om at ligge i slotsloven i Kristianstad i Henrik Lindenovs fraværelse. SkT, 8, 439.

19. juli (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at lade hr. Steen Bille bekomme 300 td. af det magasinkorn., som han har i forråd, halvparten rug, halvparten byg el. malt, tagende hans bevis, og det skal blive godtgjort. FT, 7, 211. K.

19. juli (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik brev om af lenets indkomst at lade Johan Christoph von Kørbitz årligt bekomme rente af 5.600 rd. indtil videre anordning. Han skal tage hans bevis, og det vil blive godtgjort i lenets regnskaber på Rtk. FT, 7, 211. Incl. udat.

19. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om med forderligste at udkommandere 250 mand af Jyske Regiment med en kaptajn og underofficerer til Rendsborg,¹ hvor de skal finde videre om kongens vilje om deres traktement o.a. JT, 13, 376. K.

1) Kopibogen har *Regensborg*.

20. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om, at Hans Jyde¹ må forskånes for 1 års landgilde, og at der må opsættes 8 væggerum hus. Nærværende HJ har berettet, hvorledes gården, han påbor, for kort tid siden er brændt, og begærer at forskånes for dette års landgilde, og at der på stedet må opsættes 7-8 væggerum hus. Af FRs erklæring erfarer kongen, at HJs angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen må være forskånet, og at der må opsættes 8 væggerum hus, som han kan bo i, mens han bygger det andet. Sjt, 33, 310. Incl. 16. okt. 1654, 16. juni.

1) Af incl. fremgår bopælen: Vindinge.

20. juli (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om, når tid er, ved bønderne i lenet at lade indsamle hindbær og levere dem til vinskænken på Kbh.s Slot. Sjt, 33, 311. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

20. juli (Kbh.) Rigens hofmester fik brev om, at oberstlt. Mikkel Eckstein årligen må bekomme 300 rd. af Bornholms skatter. Adressaten skal lade ham bekomme dem, tagende hans bevis, hvorefter det skal blive ham godtgjort i regnskaberne. SkT, 8, 439. Incl. udat.

20. juli (Kbh.) Dr. Jacob Matthisen anlangende at ordinere en præst ved Mogens Arenfeldts gård Rugård. MA har andraget, hvorledes hans sognepræst ved Rugård er død, mens han selv var med sit kompagni i Vejle. Han er imidlertid blevet opholdt nogle dage over de 6 uger med

kaldet af den person, som skal succedere. Han begærer, at denne uanset dette må ordineres. Da det befindes således, er kongen tilfreds hermed. JT, 13, 376.

21. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende Maren Caspers i Næstved. Hvad hun begærer, kan FR se af hendes hosføjede supplication. Kongen er tilfreds, at hendes begæring efterkommes, når hun sætter borgmestre og råd kaution, og det eragtes at være hendes børn uden skade, hvormed borgmestre og råd skal have indseende. Sjt, 33, 311.

21. juli (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Frands Brockenhuus fik brev om, at Tune og Ramsø herreders bønder skal komme Køge by til hjælp med at age kongens fadebur. Kongen er efter borgerskabets begæring tilfreds, at nævnte bønder med deres vogne må komme byen til hjælp, når fadeburet kommer derigennem. Adressaten skal gøre den anordning, at lenets bønder i herredet fremfører fadeburet, så at Ramsø herreds vogne kan møde i Køge Kro. På det alting kan gå bedre til, skal han tilholde begge herredsfogeder, som hører under lenet, at møde selv i egen person med disse vogne på nævnte steder, når rullen ankommer til dem, så der kan gøres forklaring på, hvor mange der kommer, og de øvrige kan straffes for ulydighed. Sjt, 33, 311. Incl. 19. juli.

Lige sådant brev fik FB om det samme i sit len.

21. juli (Kbh.) Albertus Matthisen fik brev anlangende Helsingborg. AM skal følge Ove Giedde til fæstningen Helsingborg og dér med andre mestre og tømmermænd sætte de gde, som skal nedbrydes for fortifikationen, og andre i stedet opbygges, hvor højt sådan binding bygning kan koste at nedbryde og opbygge. Desligeste skal han bese skibsbroen dér og give sit betænkende, hvorpå kongen siden vil resolve. SkT, 8, 439. K. Incl. 12. marts, 20. juli, udat. (2).

21. juli (Kbh.) Dr. Peder Vinstrup fik brev om at ordinere dr. Hans Svane, professor theologix, til superintendent i Sjæll., og mag. Marcus Christensen til at være superintendent i Stavanger, eftersom de begge har aflagt deres ed for kongen. SkT, 8, 440. K.

21. juli (Kbh.) Christen Jørgensen Skeel og Mogens Friis fik brev anlangende at besigtige gods til magesk. for Hans Friis. HF begærer til

magelæg af kronens gde og gods i Nørrejyll. under Kalø len, Gundestrup: 1 gd., Anders Rasmussen og Peder Hellesen påbor. Hørning: 1 gd., Peder Mogensen påbor; 1 gd., Gregers Nielsen påbor; 1 gd., Jens Mogensen påbor. Skaderby: 1 bol, Mogens Poulsen, Rasmus Poulsen. Han erbyder derimod til kronen at udlægge af gde og gods i Nørrejyll., Lime s. og by: 1 bol, Søren Snedker påbor. Søby s., Knagstrup:¹ 1 gd., Peder Poulsen påbor; 1 gd., Jens Sørensen, med skov til begge gde til 9 svins olden. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, HF begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og HF særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Gunde Rosenkrantz at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 376.

1) Ligger i Skader, ikke Søby s.

21. juli (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev om at overvære Hans Friis' magesk. Kongen har befalet Christen Skeel og Mogens Friis at likvidere noget gods ml. sig og HF. GR skal møde til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indseende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 378.

22. juli (Kbh.) Å.b. anlangende dem, som bor bag Børsen. Alle, som bor på de pladser, der nu findes bebygget ved Kbh.s Slot ved og omkring Børsen, og som tilhører kongen, skal indtil videre svare under borgmestre og råd i Kbh., undtaget dem, der er i kongens daglige tjeneste, såvel som dem, der betjener øvrighedsbestillinger i Christianshavn el. retten samme sted. Dog skal de søge kirken i Christianshavn som deres sognekirke. Sjr, 23, 634. (Udt.: CCD, VI, 180). K.

22. juli (Kbh.) Niels Banner fik brev om at have opsigst anlangende kronens jorder i Abrahamstrup len, at der ikke frahævdes el. fravendes deraf. Formærker han, at noget kronjord, lidet el. meget, med urette er kommet fra lenet, skal han ved lov og dom lade det indtage igen. Sjt, 33, 312.

22. juli (Kbh.) Gabriel Marselis fik brev om af subsidiepengene¹ at betale en enke i Amsterdam 3.000 rd. for vin leveret på rgsk. og Selio Marselis i Christiania 3.000 rd. på rgsk. imod kvittering. Det resterende skal han levere til Christoffer Gabel, kongens kammerskriver, enten ved veksel el. på anden måde til Hamborg imod kvittering, hvorefter det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 312. Incl. udat.

1) Af Incl. fremgår, at resten af subsidiepengene er *ungefær 10.400 rd.*

22. juli (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om kvit og frit at måtte nyde den olden, som kan falde på hans lens skove. Han må uden videre rgsk. gøre sig det så nyttigt, som han bedst kan, ligesom hans formand Niels Banner har haft det før ham. Sjt, 33, 312.

22. juli (Kbh.) Skovrideren i Loll. fik brev om at lade fru Helvig Rosenkrantz, enke efter Borchard Rud t. Sæbygård, årligen bekomme 8 stk. storvildt og 4 stk. dåvildt af vildtbanen i Loll., tagende hendes kvittering. SmT, 8, 105.

23. juli (Kbh.) Hr. Hans Lindenov og hr. Frederik Reedtz fik brev om til prinsens hyldning at hidskikke så mange lam, høns og gæs, som kan bekommes i deres len. HL skal med forderligste til Kbh.s Slot hidskikke 200 gode lam af lenets jordebog og levere dem, så de ufejlbarligen kan være dér til den sidste juli. Sjt, 33, 313.

Lige sådant brev fik FR om af lenets jordebog at hidskikke så mange lam, høns og gæs, som kan bekommes.

23. juli (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Jørgen Reedtz uden betaling til hans barns begravelse bekomme 3 store dyr og 10 harer, som han skal lade skyde på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 313.

23. juli (Kbh.) Bevilling for Arild Jensen og Ellen Svendsdatter af Vellinge i Helsingborg len til at komme i ægteskab. De er hverandre beslægtet i 3. led, og skal bevisliggøre, at de ikke er nærmere beslægtet, og derforuden give noget af deres formue efter lensmandens sigelse til Helsingborg Hospital. SkR, 6, 376. K. Incl. 14. juni.

23. juli (Kbh.) Rigens marsk fik brev anlangende 1. At hidkommandere det geworbne kompagni i Kristianopol. 2. Igen at indlægge 60 mand af de blekingske. 3. At indlægge 80 mand af Gønge h. i Kristian-

stad. Han skal gøre den anordning, at det geworbne kompagni, som endnu er i Kristianopel, bliver udtaget og kommanderet til Kbh., hvorimod han igen dér i fæstningen skal indlægge 60 mand af Blekingske Kompagni med officerer, som kontinuerligt skal blive i fæstningen, og i deres sted igen udtages og kompletteres af lægdene, og efter at det er kompletteret, skal $\frac{1}{3}$ deraf tages og med nævnte 60 mand indlægges dér og årligt afløses. I lige måde skal han i fæstningen Kristianstad lade indlægge 80 mand af Gønge Kompagni med officerer, hvorimod lægdene igen skal kompletteres, og $\frac{1}{3}$ af kompagniet tillige med de 80 mand indlægges dér og årligen ligesom i Kristianopel omveksles til at forrette det, der i fæstningen kan forefalde med tog, vagt, arbejde o.a. SkT, 8, 440. Indl. 22. juli.

24. juli (Kbh.) Bestalling for dr. Hans Svane som biskop i Sjæll. HS er nu retteligen kaldet til superintendent i Sjæll.s stift i afd. dr. Laurids Mortensens sted og har for kongen gjort sin ed. Kongen stadfæster dette. HS skal beholde al rente og rettighed, som er tillagt superintendenten, og derimod lovligen forestå sit kald og have flittig indseende med, at Guds ord prædikes rent alle vegne, deslige at skolerne bliver forsørget med gode personer til skolemestre, som kan opdrage ungdommen i guds frygt og boglige kunster, og være flittig i visitatsen. Det befales alle provster, sognepræster, sognedegne o.a. at holde HS for deres superintendent og være ham hørig og lydlig. SjrR, 23, 635. K.

24. juli (Kbh.) Å.b. til alle stænder i Sjæll. om at være dr. Hans Svane beforderlig i hans bispeembede. Kongen hilser alle tro undersåtter, adel og ridderskab, fogeder og lensmænd i Sjæll.s stift. HS er kaldet til superintendent og har gjort sin ed. Har han deres hjælp fornøden, befales det dem at forsvare ham. SjrR, 23, 636. K.

24. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende Storby og Skuderup bønders landgilde. Nogle bønder dér andrager, hvorledes de gde, de bor på, fra gammel tid er meget forskyldt på landgilde, videre end alle deres naboer, som har meget højere brug end dem, så de for den store landgilde er ganske forarmet og gårdene så godt som øde. De begærer, at de må bevilges noget afslag. Af FRs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at de efter eget forslag årligt må forskånes som følger: Jørgen Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg. Jens' Rasmussen 1 td. og 1 ort penge. Jens Jyde i Skuderup $\frac{1}{2}$ pd. byg. Det skal blive FR godtgjort. I lige måde er kongen tilfreds, at den

landgilde, som afgår nævnte gde, må pålægges deres naboer, nemlig Christen Andersen og Mads Nielsen i Storby, Niels Reff i Skuderup, Hans Jyde og Erik Hansen ibid. FR skal gøre den anordning, at det bliver lignet ml. dem, så bønderne kan blive ved magt og kronen intet afgår. Sjt, 33, 313. Indl. udat. og 10. april 1654.

1) Indl. har *Niels*.

24. juli (Kbh.) Frederik Reedtz fik brev om at tilendegøre et mageskifte ml. Jungshoveds mark og præsten smst. Jørgen Reedtz andrager, at der til Jungshoved Slot kun er 2 marker, som bønderne med stor besværing, dog ringe nytte, må pløje og høste. Arbejdet kunne blive dem til forlindring, når marken blev afdelt i 3, hvilket dog ikke kan iværksættes, med mindre præstens jord, som er beliggende blandt slottets, bliver mageskiftet. JR har derfor på kongens behag handlet med præsten og bragt det så vidt, at denne vil afstå sin jord og eng mod vederlag på et sted, hvor det kan aflukkes fra kongens mark og fælle. Af JRs angivende erfarer kongen, at det ikke alene er til kronens gavn, men også bønderne til stor lindring, idet de årligen pløjer og høster den 3. del mindre. FR skal til mageskifteforretningen lade opkræve 8 mænd, som kan tilendebringe det efter rebsmål og på kongens ratifikation, havende indseende med, at kronen intet afgår, og at præsten sker fuldkomment vederlag. Sjt, 33, 314.

24. juli (Kbh.) Køn Joakim Grabow fik brev om at erklære sig om noget af kronens gods, Henrik Thott t. Boltinggård begærer til magesk. i Skåne, Borreby len, Jerrested h., Grødstrup: Eskild Olufsen, Erik Haagensen og Peder Andersen påbor. Simris: Peder Andersen påbor. Grødstrup: Anders Trundsen. Hvorimod han til fyldest vederlag vil udlægge til kronen gde og gods i Hofby: Jep Haagensen og Jørgen Esperesen påbor. KJG skal med forderligste erklære sig, om det gods, som HT begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 441.

24. juli (Kbh.) Kapitlet i Lund fik brev angående dr. Peder Vinstrup og mag. Hans Jensen Viborg, sognepræst i Lund. PV har andrager, hvorledes HJV har angrebet hans ærlige og hæderlige navn med adskillige hårde og grove beskyldninger. Han er nu på herredagen 12. juli til dømt at beholde sin session i kapitlet, dog for kapitlet i bispens nærværelse at gøre den deprecation, der var forelagt ham på kapitlet, og

derforuden at kvittere stedet.¹ HJV har for retten iblandt andet, sagen aldeles intet vedkommendes, også repeteret den sag med PVs hustru, som tilforn var afbedet, men derom er intet indført i protokollen, og ikke heller har PV nu for retten noget svaret, enten til reputation el. erklæring. Kapitlet skal i dets protokol indføre HJVs forrige skriftlige afbigt, hvilken han formener er kasseret, dermed at han har repeteret sagen i disse herredage. På den måde bliver den renoveret, og dermed befries PV og hans hustru, som i gerning og rygte bør at være ustraffelige. SkT, 8, 442.

1) Hvormed menes Lund *præstekald*, jf. ndf., s. 187, brev af 25. juli, SkT, 8, 443.

24. juli (Kbh.) Hr. Iver Vind og hr. Jørgen Brahe fik brev om at erklære sig om Æbelø hører til Bogense el. Klinte. Borgmestre og råd i Bogense m.fl. besværer sig over, at hr. Hans Jacobsen, sognepræst i Klinte s., tilholder sig deres tiende, og folk på Æbelø søger Klinte Kirke, hvilket de formener er ubilligt. Så selv om kongen tilforn har bevilget, at øen skal ligge til Klinte s. efter den relation, der er gjort, skal adressaterne med første lejlighed erklære sig derom, hvorledes det er beskaffent, og hvorledes det tilforn har været holdt, og indskikke relation i Kanc. FT, 7, 211. K.

24. juli (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om at måtte nyde Ålholm Ladegård kvit og frit, beregnet fra Philippi Jacobi sidst forleden. SmR, 7, 87. Orig. i DKanc. B 167a.

24. juli (Kbh.) Henrik Thott fik brev om, at Kirsten, enke efter mag. Thøger Pedersen, skal levere rigtig registrering på sin formue til Thomas Poulsen, borger i Randers. TPoulsen har berettet, hvorledes han af borgmestre og råd i Randers er pålagt at være væрге for TPedersens børn, i hvilket værgemål han ikke besværer sig, uden at borgmestre og råd vil levere ham en registrering og vurdering under deres hænder på TPedersens efterladte formue, men de har nægtet ham dette. HT skal tilholde dem at gøre det uden noget ophold, hvorefter TPoulsen skal rette sig med værgemålet. JT, 13, 378. Ind. 12. juli.

24. juli (Kbh.) Henrik Thott fik brev om at tilholde Thomas Poulsen i Randers at overvære, når Kirsten, enke efter mag. Thøger Pedersen i Randers, holder skifte med sine børn. K beklager, hvorledes hendes børns rette fødte væрге, TPoulsen, ikke vil bekvemme sig til at overvære, at hun lader sit bo registrere, og ej vil påtage sig formynderska-

bet før sådant. HT skal tilholde ham sammen med borgmestre og råd at overvære, når K lader sit bo registrere, vurdere og skifte, og på børnenes vegne have indseende, at alt går rigtigt til. JT, 13, 378. Indl. 14. og 23. juli.

24. juli (Kbh.) Otte Krag fik brev om at annamme penge til Frederiksodde Kirke af kirkerne i Fyn. Kongen har for nogen tid siden befalet hr. Henning Valkendorf at annamme halvparten af kirkernes beholdning i Fyn og Langeland til fæstningen Frederiksoddes kirkes bygning. Kongen erfarer, at det ikke er efterkommet af ham. OK skal lade pengene annamme af lensmændene og dem, som er forlenet med provstier i Fyns stift, kvittere derfor og lade dem levere til Hans Madsen i Frederiksodde imod kvittering, så de kan blive anvendt til kirkebygningen. JT, 13, 379. Indl. 14. og 23. juli (se foreg.).

24. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille og bispem i Århus fik brev anlangende jus patronatus, som Corfitz Ulfeldt begærer til Græstrup¹ og Tyrsting² kirker i Jyll. i Skanderborg len. CU har begæret jus patronatus til nævnte kirker. AB skal erfare jus patronatus' beskaffenhed og siden erklære, særdeles om ikke andre adelspersoner findes i sognet, som det kan være præjudicerligt, om det blev bevilget CU, så og, om kirken har jordegods, hvad beholdninger der findes, sammeledes om kronens andpart tiender af sognet kan være lagt til nogen, om det da kan forundes ham, når han i rette tid leverer den årlige afgift, så vel som stedsmål, når tienden bliver ledig, el. om nogen anden konsideration kan være til forhindring. De skal indsende erklæring i Kanc. JT, 13, 379.

1) Kopibogen har *Gerstrup*. 2) Kopibogen har *Tørsing*.

24. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om at tiltale de 3 ridemænd for den supplikation, de har overleveret om ham til K.M. Kongen har af de dertil kommitterede Rigens Råds relation erfaret, at en del af ride-mændene i deres overleverede supplikation har angivet adskilligt utilbørligt imod adressaten. Han skal derfor lade tiltale Christen Salmandsen, Christen Hvidebolt, Solbrand Torbensen og deres medfølgere i Rye. JT, 13, 380.

25. juli (Kbh.) Bevilling for Maren Frederiksdatter og Peder Andersen til at være fri for ægteskabsforpligtelse. Det er for kongen af en præstedatter, MF, andraget, at hun for 5 år siden er begæret til ægteskab af hr. Peder Andersen, sognepræst t. Tystrup og Haldagerlille, hvortil

hun af sine forældre blev bragt så vidt, at hun har indladt sig til trolovelse med ham. Derefter har han i mange måder foragtet hende og skyet omgængelse med hendes venner, som gerne havde rådet alting til en god ende. Hun har besværet sig over ham og indstævnet ham for Roskilde Kapitel, og dog ingen endelig dom bekommet. Hun begærer, at de må blive skilt. Af Roskilde Kapitels dom erfarer kongen, at der straks efter trolovelsen er opkommet stort had og forbistring ml. dem, og det er siden forøget, så der ingen forligelse er at forhandle ml. dem, tværtimod er at befrygte, at dersom de nødes sammen, vil der ikke følge andet end ond forligelse, Gud til fortørnelse og andre til forargelse. Derfor bevilger kongen, at de må befries for ægteskabsløftet. Forbydendes etc. Sjr, 23, 636. Indl. 29. juni og udat.

25. juli (Kbh.) Fuldmagt for mag. Jens Justsen, sognepræst i Regensen, til at tiltale mag. Anders Hansen, sognepræst til Hellig Gejst Kirke, idet det formenes, at AH har forset sig med Esaias Fleischer d. Y.s ab-solution. Sjr, 23, 637. Indl. 25. (2) og 30. juli, 16. aug. og udat.

25. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om, at en bonde, Mogens Bendsen i Lundby, i 3 år må forskånes for nogen landgilde. MB har be-rettet, hvorledes hans gård er meget ringe på avling og høj på landgil-de, hvorover den ene efter anden har måttet forlade den. Han be-gærer, at han årligt må efterlades 1 pd. byg af landgilden, på det han kan blive ved magt. Af FRs erklæring erfarer kongen, at hans angiven-de er sandfærdigt, og er tilfreds, at han i 3 år fra Philippi Jacobi 1654 må forskånes for 1 pd. byg, hvilket skal blive FR godtgjort. Sjt, 33, 315. Indl. 2. og 4. juli.

25. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om forskånsel for landgilde for Ring bønder formedelst ildebrand. Kronens bønder Jep Nielsen, Niels Olufsen, Peder Nielsen og Hans Mortensen har andraget, hvorle-des deres gde næst forleden år er brændt, så de er geråden i største ar-mod. De begærer, at de må efterlades samme års landgilde, på det de kan blive ved magt. Af FRs erklæring erfarer kongen, at deres angiven-de er sandfærdigt, og er tilfreds, at de må være forskånet det ene år. Det skal blive FR godtgjort. Sjt, 33, 316. Indl. 22. okt. 1654, 14. og 16. juni.

25. juli (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om årligt af landekisten at lade Ove Brockenhuus efter hans bestall. bekomme 100 rd., som er bevilget ham til en trompeters underholdning. Sjt, 33, 316.

25. juli (Kbh.) Mag. Hans Jensen fik brev om Them kald i Jylland. Han er i nærværende herredage tilfundet at kvittere Lund præstekald og igen at forordnes til første vakerende. Kongen har anset for godt at forunde ham Them sogn i Silkeborg len, som nu er ledigt. Han skal med allerforderligste resignere Lund kald og begive sig til Them og forestå det, som han vil forsvare for Gud og kongen. SkT, 8, 443.

25. juli (Kbh.) Forleningsbrev¹ for Philip Joakim Barstorff på Ålholm Slot fra Philippi Jacobi 1654 med vist og uvist. Til genant til sig selv og til at lønne folk bevilges han årligt 2.000 rd., og hvad skatteindkomsten såvel efter jordebogen som af slottets ladegård udgør herudover, skal han føre kongen til bedste til rgsk. Han skal ikke befatte sig med ladegården uden det, han befales, og ikke tilstede fogeden el. skriveren el. slottets andre folk nogen genant af lenet, undtaget fogeden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe. (Skbl. 4 (¹/₁₀ af det uviste; kongen bevilger PJB at lade fiske til eget behov i søer, damme og fiskevand i lenet som den forrige lensmand), 6, 9, 10 (4 geruste heste), 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19). SmR, 7, 87.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

25. juli (Kbh.) Jørgen Kaas t. Hastrup fik brev om at være værge for 2 umyndige børn af Ide Grubbe, enke efter Frederik Barnewitz t. Rudbjerggård, Joakim Barnewitz og jomfru Magdalena Sibylle Barnewitz, imod den trætte, som kan påføres dem på grund og ejendom el. i anden måde. SmT, 8, 105. Indl. 24. juli.

25. juli (Kbh.) Kapitlet i Århus fik brev anlangende Hajlum¹ tiende. Kapitlet har andraget, hvorledes Hajlum kirketiende i Skanderborg len hidindtil er blevet bortfæstet af lensmanden dér. De formener, at den, der hører kirkeregnskab, efter recessen er tilladt at gøre dette, med begæring, at det må bevilges dem herefter at bortfæste denne tiende, efterdi sådant er konfirmeret til herredage. Kongen bevilger dette. JR, 12, 383. K.

1) Således også K., muligvis fejl for *Haldum*.

25. juli (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev anlangende bispens residens' brøstfældighed i Viborg. Det er for kongen berettet, hvorledes der på bispens residens i Viborg findes stor brøstfældighed, som behøver nødvendig reparation på skorstene, tag o.a., med begæring, at det må forhjælpes. Kongen er tilfreds, at MA må lade det forfærdige. Det skal blive godtgjort i hans regnskaber. JT, 13, 380. K. Indl. 7. maj.

26. juli (Kbh.) Bevilling for Anders Andersen Winter til at bo i Tølløse birk og dog være herredsfoged i Merløse h. AAW har berettet, at han er tilforordnet at være herredsfoged i Merløse h., endog han bor i Tølløse birk på fru Lene Barnekow, afd. Tønne Friis' stav. Han begærer, at han må bo i birket i den gård i Kvarenløse, som han har fæstet af L.B. Hun har skrevet, at dersom det skulle ske, at AAW forser sig således i sin herredsfogedbestilling, at han forbryder sin boslod og bor på hendes gods, vil hun ikke tilegne sig nogen rettighed i hans boslod, men den skal tilhøre kronen, efter hendes forpligtstvinde, dat. Tølløsegård 10. juli 1655. Kongen er derfor tilfreds, at AAW må bo på nævnte gård, og bevilger, at han så længe, han er herredsfoged, må nyde landgildeafgift og frihed af den gård, som tilforn har været udlagt til Merløses herredsfoged. Sjr, 23, 637. K. Incl. 20. juni, 10. og 20. juli.

26. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende opbyggelse af den gård i Ringby, som Peder Rasmussen boede i. Efter FRs andragende er kongen tilfreds, at der til igen at opbygge PRs brændte gård af lenets skove må udvises og på byggestedet forfærdiges et stuelængehus på 14 væggerum, på det gården igen kan blive besat, og kongen erlange landgilde o.a. deraf. Det skal blive FR godtgjort. Sjt, 33, 316. Incl. 16. juli.

26. juli (Kbh.) Rønno Bille og Lave Beck fik brev anlangende at gøre likvidation på Peder Vibes magesk. De har tilforn fået befaling til at likvidere gods i Antvorskov len ml. kronen og PV, og kongen erfarer, at de har befundet PVs gods, som han vil give kronen, 1 td. 4 $\frac{1}{2}$ skp. htk. bedre i landgilde end det, han begærer af kronen, dog i ejendom nogle td. htk. ringere. Til at fyldestgøre dette erbyder PV at udlægge $\frac{1}{2}$ gd. i Oreby, Christen Fynbo påbor. De skal på ny forfærdige en likvidation og inddrage nævnte gård og fyldestgøre kongens kommission. Sjt, 33, 317.

26. juli (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at hjælpe Carsten Wulff af Nyborg til rette hos borgmestre og råd i Nyborg at nyde sit privilegium. CW har andraget, hvorledes han imod kongens privilegium af borgmestre og råd dér er pantet for anpart i borgelejpenge dette år. MK skal erkyndige sig om sagen og være ham behjælpelig, så vidt ret er. FT, 7, 212. K. Incl. udat., 28. februar og 6. jan. 1656.

26. juli (Kbh.) Fru Ide Grubbe fik brev om at gøre rgsk. for det, hendes

afd. husbond [Frederik Barnewitz] har oppebåret som landkommissarius i Løll., og siden levere beholdningen til Christoffer Steensen. SmT, 8, 105.

26. juli (Kbh.) Christoffer Hvas og Herman Kaas fik brev om at være kommissarier på skifte efter Jacob Krabbe ml. hans efterladte børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og åbne JKs efterladte løsøre, breve o.a., som står på Lindbjerg, og skifte det ml. hans arvinger. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Ladendes etc. JT, 13, 381. Indl. 21. juli.

26. juli (Kbh.) Jørgen Juel fik brev om at være jomfru Barbara Krabbes værge på skifte efter Jacob Krabbe og efter holdt skifte levere værgemålet til hendes bror, Iver Krabbe, som er hendes rette lavværge etc. Udt. i JT, 13, 381. Indl. 21. juli (se foreg.).

26. juli (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev anlangende at bruge en teglovn til Frederiksodde Kirke. Kongen er tilfreds, at hans teglovn ved fæstningen Frederiksodde må bruges til kirkens bygning. Hvorimod der igen skal søges betaling hos Rigens Råd i Nørrejylland for det, der bliver forarbejdet til kirkens bygning. JT, 13, 381. K.

26. juli (Kbh.) Mogens Høg fik brev om, at mag. Hans Jensen, tilforn sognepræst i Lund, er forordnet at være præst i Them. MH skal lade sognemændene det forstå og befordre ham, så han bliver kaldet. JT, 13, 381. K.

27. juli (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev anlangende mag. Niels Svendsens arrest på Dragsholm. Det er befundet godt, at NS indtil videre for sin forseelse sættes på Dragsholm. CU skal lade et kammer berede, hvor han kan bevares, så ingen uden særlig forlov kommer ham i tale, desligeste, at han ikke kan skrive breve til el. bekomme af nogen, så og, at han [be]spises med 2 retter mad hvert måltid. SJT, 33, 317.

27. juli (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Otte Krag fik brev om at forhøre hr. Ove Gieddes regnskaber anlangende Helsingborgs fæstnings fortifika-

tion fra den tid, de sidst er forhørt, og derefter kvittere derfor. SkT, 8, 443.

27. juli (Kbh.) Dr. Peder Vinstrup fik brev om, at mag. Claus Nielsen, sognepræst i Løderup¹, skal betjene kaldet indtil videre anordning. Kongen erfarer, at CN har forset sig i adskilligt, som ilde anstår en præstemand, og at sagen af landemodet er henvist til kongens og Danmarks Riges Råd, dog at han til sagens uddrag er suspenderet ab officio. Da sagen for pesten, som grasserer i den egn, i nærværende herredage ikke kan tillades at påkendes, og kaldet ej heller så lang tid til herredagen tilkommende år kan være uden sin visse sjælesørger, er kongen tilfreds, at CN indtil da igen må betjene prædikeembedet. SkT, 8, 444. Incl. udat.

1) Kopibogen har *Lodderup*.

27. juli (Kbh.) Christen Nielsen i Brydegårds hustrus forseelse efterladt. CN har andraget, hvorledes hans hustru 2 gange har forset sig med 2 af sine børn, som er fundet døde hos hende i sengen, med begæring, at det må efterlades. Af Jørgen Brahes erklæring erfarer kongen, at hun altid tilforn har været agtet som en god, ærlig dannekvinde. Kongen tilgiver forseelsen, dog skal hun efter sin formue give noget til de fattige. Forbydendes etc. FR, 6, 260. Incl. 1. juni og udat.

27. juli (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev på et gammelt skolehus ved Saksøbing Kirke til et begravelsessted. Af erklæring fra borgmestre og råd i byen erfarer kongen, at skolehuset noksom uden skolens og kirkens skade kan forundes ham. Kongen bevilger ham at nedbryde huset og igen at lade det opbygge til sin begravelse, dog at det skal komme kirken til gavn og ikke skade. SmR, 7, 90. Incl. 27. juni og juli u.d.

27. juli (Kbh.) Jens Sørensen, rådmænd i Horsens, fik oprejsning i en voldssag. JS har tilkendegivet, hvorledes en af hans tjenere, Niels Hansen, er blevet overfaldet med blå og blodige slag af Hans Sørensen skoflikker og hans hustru Appelone Hanses og deres søn Søren Hansen. De er dog af sandemænd frisvoret for vold, men disses ed og tov er siden efter indstævning underkendt af landsdommeren. JS begærer derfor kongens oprejsning, så sagen på ny kan forfølges. Kongen oprejser sagen. JR, 12, 384.

27. juli (Kbh.) Otte Krag fik brev om, at liget af Laurids Baggesen, fhv. rådmand i Ribe, som er død i Kbh., må føres derfra til Ribe og begraves hos sine andre fædre og slægtninge. JT, 13, 382. Inkl. 26. juli.

28. juli (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om, at Søstrup og Ungstrup/Venstrup bønder i Antvorskov len i stedet for hvert pd. landgildekorn må give 1 fjdg. smør. Bønderne dér andrager, hvorledes deres gde fra gammel tid er takseret for kornlandgilde højere, end de kan avle, i hvor onde åringer det og kan være. Derfor geråder de år efter år i største armød. De begærer, at de må bevilges årligt at give 1 fjdg. smør for hvert pd. kornlandgilde, hvilket de lettere kan yde, eftersom de har temmelig god græsgang. Af FRs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og er tilfreds med dette. Sjt, 33, 318. Inkl. 17. maj 1654, 11. juli.

28. juli (Kbh.) Bevilling for dr. Steffen Ram til at holde apotek i Odense. Han må alene dér holde apotek, og han alene må holde til købs alle slags konfekt, som er præpareret med sukker, og alle slags syltetøj, desligeste alle medicamenta, composita simplicia, materia, medicinalia o.a., som hører til lægedom, og nyde de benådninger, som afd. Georgius Bilhardt havde, og alt at indføre toldfrit i riget, dog undtaget sukker og gevyrts, hvoraf den ordinære told skal gives. Han er forpligtet til i forråd at holde gode, ferske og ustraffelige medikamenter o.a. varer, som bør findes i et velforordnet apotek, og at sælge alt for en billig værd. Han skal forholde sig, så ingen med billighed kan klage over ham el. hans apotek. Forbydendes etc. FR, 6, 260. K.

28. juli (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev om at godtgøre hr. Carsten Lauridsen, kapellan til Skt. Hans Kirke, det, han har anvendt på sin residens. CL har begæret, at han af SUs lens indkomst må godtgøres 130 rd., som han for ungefær 2 år siden har anvendt på sin residens' bygning, så og godtgøres den forbedring, som endnu behøves på bygningens ene side. Af SUs erklæring erfarer kongen, at CLs angivende er rigtigt, og er tilfreds, at det må gives ham, reparationen på den ene side efter uvildige mænds sigelse. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 211. K. Inkl. 26. juni.

28. juli (Kbh.) Bevilling for fru Lene Rud, enke efter Jørgen Grubbe, til på sine sønners vegne at gøre magesk. med hr. Niels Trolle, med den jord, eng og skov, NT har handlet med hendes søn, afd. Christian

Grubbe, for hans part i Snedingegård, som ligger i fællig med hendes andre børns, så at NT kan bekomme den jord, eng og skov, som ligger langt fra Snedinge, og hendes sønner derimod få den, som er bedre belejlig, dog at alt sker børnene til bedste med Lave Becks samtykke. SmR, 7, 90.

28. juli (Kbh.) Lave Beck fik brev om at have indseende med fru Lene Ruds og hr. Niels Trolles magesk. LR, enke efter Jørgen Grubbe t. Rudbjerggård, har bekommet kongens tilladelse til på sine børns vegne at gøre magesk. med NT anlangende afd. Christian Grubbes anpart i Snedingegårds tilliggende jord, eng og skov. LB skal overvære dette og have indseende med, at de vederfares ret. SmT, 8, 105. Incl. 21. april.

31. juli (Kbh.) Frands Brockenhuus fik brev anlangende Maren Nielsdatter af Køge. Nærværende MN begærer, at den kapital, som arveligen er tilfaldet hende efter hendes mors moster og søstre og står i Køge, 137 dl. 2 mk. 6 sk., må bevilges til hendes underholdning og klæder, eftersom hun for sygdom og skrøbelighed ikke kan fortjene sine klæder og føde. Kongen er tilfreds, at hun bekommer sin arvepart, og FB skal tilholde borgmestre og råd, at de lader MN være arven følgagtig imod kvittering, havende indseende med, at hun ikke forvender det til unytte. Sjt, 33, 318. Incl. 15. maj.

31. juli (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende underholdning af soldaterne i Helsingborg. Han skal tilholde borgerskabet dér at underholde de 110 norske soldater, ligesom borgerskabet i Landskrone og Malmø, og derimod antage den sædv. kommis, som er 1½ skp. rug og 2 skp. byg på manden om måneden. SkT, 8, 444. Incl. 16. juni og udat.

31. juli (Kbh.) Rigens marsk fik brev om, at Skånske Kompagni og Sjæll. Kompagni, som arbejder ved fæstningen i Helsingborg, må hjemforløves i høsten. SkT, 8, 445. K. (Efter hr. kanslers ordre).

31. juli (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev om reparation af stalde, smedje o.a. huse på Skt. Hans Kloster i Odense. Kongen erfarer, at stalden er noget brøstfældig, og er tilfreds, at SU på kronens bekostning lader den nedbryde og igen opsætte. Desligeste at han må lade reparere de andre huse på gården, såvel som smedjen. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 216. Incl. udat., se under 31. aug., FT, 7, 216.

1. aug. (Kbh.) Johannes Alter, kongens musikanter, fik brev om fri troløvelse. JA har andraget, at han er til sinds at begive sig i ægteskab med sin husholderske. Han forhindres heri af sin steddatter, som foregiver, at denne er hans halvsøsters datter. Han kan ikke så hastigt fremlægge bevis, men bekræfter ved ed, at det ikke er så. Derfor bevilger kongen, at han må lade sig trolove, dog skal han under straf med forderligste forskaffe rigtighed, at hun imod recessen ikke tilhører ham i de forbudne led, og imidlertid udgive sin forpligt, som skal overleveres den person, som trolover dem. Forbydendes etc. SjtR, 23, 638. Indl. udat.

1. aug. (Kbh.) Rektor og professorer fik brev anlangende mag. Johan Vandal og mag. Albret Meier. Kongen har anset for godt at forordne dr. Hans Svane (Svaning) til superintendent over Sjæll.s stift. JV skal i stedet promoveres til professor theologiæ og AM til Hebrææ lingvæ professor på Det kgl. og adelige Akademi Sorø. SjtT, 33, 319. K.

1. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla og Frands Brockenhuus fik brev om bortløbne bådsfolk. Kongen erfarer, at en del bådsfolk hemmeligt har begivet sig herfra uden forlov. AvdK skal gøre den anordning, at ingen i lenet overføres herfra til Skåne, som ikke har rigtigt pas og fremviser, hvorfra de kommer, og hvorhen de agter sig. Dersom nogen betrædes, skal han lade hænde dom. SjtT, 33, 319. K.

Lige sådant brev fik FB i Kbh.s len.

1. aug. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Christoffer Valkendorf af Abrahamstrup vildtbane få 4 levende dyr, som han skal lade fange, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. SjtT, 33, 319. K.

1. aug. (Kbh.) Jacob Petz fik brev om, at Rasmus Sørensen, kommissarieskriver i Lund, må være opmand i en sag med Laurids Jensen i Borup. JP har andraget, hvorledes han har nogen trætte med LJ, og de har voldgivet det til 4 mænd, som skulle forene dem, men disse har ej kunnet overensstemme. Han begærer derfor, at kongen vil bevilge dem en opmand, som kan adskille dem ved endelig dom. Kongen bevilger, at RS må være opmand. Det, han gør, skal begge parterne være tilfreds med. Forbydendes etc. SkR, 6, 376. K. (Efter hr. kanslers ordre). Indl. 27. juli.

2. aug. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om at tilholde borgme-

stre og råd i Nysted at klarere deres resterende borgelejepege. Kongen erfarer, at de for nogle år forleden tilholder sig afkortning i borgelejepege for adskillige toldere og toldbetjente. Da de ikke kan befri sig dermed, anseende, at borgelejepege er pålagt at udgives årligen for bådsmands indkvartering, skal PJB tilholde dem at klarere og fremsende det, de resterer med, anseende, at kongen vil have forholdt dermed som af arilds tid. SmT, 8, 106.

2. aug. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om reparation af Voer Klosters mølle. Det er for kongen andraget, hvorledes klosterets mølle, som Niels Jensen ibor, er brændt tillige med hans formue. Kongen er tilfreds, at AB må forskåne ham for 1 års landgilde, så og lade ham udvise fornødent tømmer til igen at opbygge møllen. Deslige skal han af lenets indkomst lade indkøbe 2 møllesten, så og give ham 50 rd. til hjælp til at save tømmeret. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 382.

3. aug. (Kbh.) Skøde til Morten Jensen urtegårdsmand på en plads i den nye fæstning. MJ har mistet et hus og en have uden for Nørreport på grund af byens fortifikation, og der er igen udvist ham et stykke jord til en have el. byggeplads. Kongen skøder hermed til MJ og hans arvinger nævnte plads, som ligger uden for Helsingør Port i Jyllandsgade, er til gaden og bag til imod Poul Duenses plads 56 al. bred, i længden ml. Nikolaj Holst og Cort (Cavert) Trappes udviste pladser 108 al., hvilken plads etc. (se s. 133). SjrR, 23, 639. (Tr.: KD, III, 442). K.

3. aug. (Kbh.) Hugo Lente, indvåner i Lybæk, fik konf. af rentemestrenes kontrakt. De har på kongens ratifikation oprettet kontrakt med HL anlangende en del materialer, som er prøberet på Tøjhuset, hvorpå søges konf., lyder: Peder Vibe t. Gerdrup og Peder Reedtz, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de i dag på K.M.s vegne har oprettet kontrakt med HL om en del materialer, som efter sædvane er prøberet på Tøjhuset og befundet gode, er: 2.050 skudfri ryttervåben med rygstykker og kasketter, 1.400 pikenervåben med halve lærskinner, rygstykker og huer, 96 skippd. klumpebly, 3 jernstykker på 20 pd. og 11 på 14 pd., som vejede tilsammen 148 skippd. 18 lispd. Herfor er tilsagt ham for hvert ryttervåben med tilbehør 4 rd. 1 ort, for hvert pikenervåben med tilbehør 3 rd., for hvert skippd. bly 14 rd. og for hvert skippd. af stykkerne 16 rd., i en summa 16.638 rd. 3 ort 14 sk., som efter rigtigt bevis skal betales ham i 4 terminer af de norske toldpege, nemlig ml.

Martini og jul i år 5.000 rd., ml. maj og Skt. Hans 1656 3.638 rd. 3 ort 14 sk., ml. Martini og jul 1656 5.000 rd. og ml. maj og Skt. Hans 1657 3.000 rd., hvorpå han søger kongens konf. Til vidnesbyrd er oprettet 2 enslydende kontrakter, hvoraf én forbliver i Rtk., den anden leveres HL, med samtlige signeter og egne hænder. Kbh. 1. aug. 1655. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SjR, 23, 640. Incl. 1. aug.

3. aug. (Kbh.) Ordre om, at Joakim Walspurger, slotsfoged, af kongens kælder skal have lige så meget vin til sit bryllup, som Hans Hansen, proviansskriver, har bekommen. SjT, 33, 320.

3. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at give Joakim Walspurger, kongens slotsfoged, 500 rd. til hans bryllup. SjT, 33, 320. K. Orig. i DKanc. B 179k.

3. aug. (Kbh.) Claus Bertelsen, kongens slotsfoged på Nykøbing Slot, fik seddel anlangende Gabriel Rennsberg om 2 fag af en stald. CB skal lade GR være følgagtig de 2 fag stald, som han tilforn har mistet, og som nu findes i den gård, som Niels Olufsen har afhændet til kongen. SmT, 8, 107.

3. aug. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om til Provianthuset ved Kbh.s Slot at hidskikke det magasinkorn, som findes i behold på Ålholm Slot. Fragten skal blive ham godtgjort i lenets rgsk. SmT, 8, 106. Incl. 28. juli.

3. aug. (Kbh.) Malte Sehested fik brev om at erklære sig om Vrensted bønders supplikation. Hvad Vrensted bønder under Ålborghus og Børglum Kloster len har andraget hos kongen, kan MS se af deres hoføjede supplikation. Han skal med forderligste erklære sig derom. JT, 13, 382. 20. juni 1649 (Chr. 4., kopi), 8. juni, 10. og 12. nov.

3. aug. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at erklære sig om gods, Jens Kaas begærer til magesk. af kronen i Jyll. i Hindborg h. i Salling, Dølby s.: 1 gd., Anders Esbensen påbor. Hvidbjerg s.: 1. gd., Christen Lassen og Esben Christensen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge gde og gods i Jyll., Fjends h., Dommerby s.: 1 gd., Jens Pedersen påbor; 1 gd. smst., Poul Pedersen påbor. MA skal med forderligste erklære, om det gods, som JK begærer, for belejligheds el.

anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 383.

4. aug. (Kbh.) Islandske Kompagni fik brev om at nyde et konfiskations-skib og gods, som de ved deres eget skib har taget under Færø. Forbydendes etc. Sjr, 23, 641. K. Incl. 28. juli.

4. aug. (Kbh.) Bestalling for Hans Meyer som rotgieter. Kongen antager HM i stedet for afd. Claus von Dam, tidl. rotgieter i Kbh. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Dertil skal han være forpligtet til at støbe, forarbejde og ustraffeligen forfærdige stykker o.a. til kongens riger og fyrstendømmer. Af hvert skippd. skal han lige som sin formand troligen levere 17½ lispd. For sin tjeneste bevilges han årligen til pension og underhold 20 gylden, hver beregnet til 24 sk. lyb., en sædv. hofklædning, 2 øksne, 4 svin, 4 får, 2 pd. rug, 2 pd. malt, ½ td. smør, så og for hvert skippd. at gyde 6 rd., dernæst fri våning og gjethus, hvilket skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene og proviantskriveren på Kbh.s Slot befales at lade ham bekomme dette. Sjr, 23, 641. (Tr.: KD, III, 442-43). K. Incl. 23. aug. 1651, 2. aug.

4. aug. (Kbh.) Bestalling for Henrik Kempff som rotgieter i Helsingør. Kongen antager HK i stedet for Hans Meyer, tidl. rotgieter i Helsingør. Han har lovet at [ligelydende med det foregående brev, til HM, dog mangler de 2 øksne, og i stedet for *rentemestrene står tolderne i Øresund*]. Sjr, 23, 642. K. Incl. udat. (2).

4. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, at Sorøs herremænd skal komme til hyldningen. Kongen er tilfreds, at akademisterne på Det kgl. og adelige Akademi Sorø nogen tid må forløves derfra hid til Kbh. til at opvarte ved prinsens hyldning. SJT, 33, 320. K.

4. aug. (Kbh.) Christen Lund fik brev om, at nogle sager er efterladt ham. CL har været indstævnet i nærværende herredage for en sag om toldbeskyldning af noget potaske, så og oppebørsel af landgilde af en gård under Kristianstad len. Da sagerne er aftalte, er kongen tilfreds, at han må blive utiltalt, så de ikke skal komme ham til skade. Forbydende etc. SkR, 6, 377. K. Incl. udat.

4. aug. (Kbh.) Kommissarierne i Skåne fik brev anlangende nogle penge, som Christen Lund skal give. Kongen tilskikker herhos en obligation på 3.000 rd., så vel som et pantebrev, der er udgivet af CL på nævnte sum. De skal lade pantebrevene læse, annamme pengene af ham efter obligationen og anvende dem på fortifikationen ved Helsingborg. SkT, 8, 445.

4. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om landofficerer i Fyn. Han skal gøre den anordning, at landofficererne til fodfolket i Fyn af landekisten bekommer den besoldning, som de er tilsagt af Rigens Råd dér i provinsen. FT, 7, 213. K.

4. aug. (Kbh.) Tyge Below fik brev anlangende Georg Thomas Haffenreiffer, fhv. generalauditor. TB skal lade ham bekomme så meget af konfiskationen i Middelfartsund, som den af Peder Vibe gjorde afregning med ham formelder om. Det skal blive godtgjort. FT, 7, 213.

4. aug. (Kbh.) Mogens Arenfeldt og Hans Juel fik brev om at besigtige noget af kronens gods, som hr. Anders Bille begærer til magesk. under Silkeborg len, Tange: 1 gd., Niels Sørensen; ½ gd., Jens Knudsen; 2 selvejrgde, Anders Pedersen, Svend Nielsen og Ove Svendsen, Niels Sørensen, Peder Ebbesen; gadehuse på nævnte gårdes grund: Jens Christensen, Maren Andersdatter, Niels Andersen, Jens Madsen. Højbjerg: 1 gd., Søren Pedersen. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Silkeborg len, Demstrup: 1 gd., Christen Knudsen; 1 gd., Anders Pedersen; ½ gd., Peder Jensen; 1 bol, Poul Christensen; 1 gadehus, Thomas Andersen. Skanderborg len, Ørridslev: 1 gd., Jens Sørensen; 1 gd., Jørgen Pedersen og Christen Pedersen.¹ Hald len, Foulum: 1 gd., Oluf Christensen. Pederstrup: 1 bol, Christen Sørensen. Hvis hans gde ikke strækker til, erbyder han at udlægge mere. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, AB begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og AB særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Mogens Høg at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 383. 1) JT, 13, 370, har *Jensen*.

4. aug. (Kbh.) Mogens Høg fik brev om at overvære, når gods ml. K.M. og hr. Anders Bille bliver besigtiget. Kongen har befalet Mogens Arenfeldt og Hans Juel at ligner og lægge gods ml. sig og AB. MH skal møde til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indsende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 385.

4. aug. (Kbh.) Laurids Lunov fik brev om Enevold Lunovs værgemål. Erik Lunov og fru Christence Dyre har for kongen andraget, at de for kongens dertil forordnede kommissarier har gjort rigtighed for Enevold's værgemål, som afd. Ove Lunov en tid lang har forestået. De er nu til sinds at overlevere værgemålet til adressaten. Denne skal annamme det til sig, og efter befunden beskaffenhed kvittere dem på egne vegne og på vegne af sin søster, jomfru Helvig Lunov. JT, 13, 385.

4. aug. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om ej at sætte borgmestre og råd i Viborg. Uenigheden i Viborg har fast taget overhånd. Den er mestendels forårsaget af mag. Jens Ostenfeld og Peder Ostenfeld. MA skal ikke forordne borgmestre el. rådmænd, førend han har erfaret kongens vilje. JT, 13, 386.

4. aug. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om straks at tiltale mag. Jens Ostenfeld efter de domme, som nu til herredagen er gangen i de sager, som angår JO og borgmester Peder Ostenfeld og derpå hænde dom. I lige måde skal han lade tiltale PO, at han svarer til sin bestillingstid, som det kan erfares af hosføjede supplikation. JT, 13, 386.

7. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Mogens Rosenkrantz' leverance på Holmen. De skal lade ham bekomme betaling af Skanderborg lens afgift dette år for det, han for nogen tid siden har leveret på Bremerholm, som beløber sig til 1.068 rd. 1 ort 1 sk. Sjt, 33, 320. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 5. og 12. maj.

7. aug. (Kbh.) Lensmændene fik brev om bøndernes rejsepenge til hyldningen. En del fuldm. af adressatens len, som var henskikket til prinsens hyldning, beklager, at de ingen rejsepenge var givet. Han skal tilholde alle bønderne i lenet, at de giver deres fuldm. i hvert herred rejsepenge, dersom det ikke allerede er sket, efter billig opskrift på fortæring, som de skal fremvise, anseende, at ingen i sådant tilfælde kan befri sig derfor. Sjt, 33, 320.

Hr. Frederik Reedtz. Item hr. Henrik Reedtz på Antvorskov lens fuldmagt. Arent von der Kuhla. Ove Giedde.

8. aug. (Kbh.) Bestalling for Erik Quitzow t. Sandager som oberst over Sjæll. Regiment. Han er forpligtet til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han skal lade sig bruge til lands og vands og have god indseende med kaptajnerne o.a. officerer, at de flittigt mønstrer og eksercerer knægtene under regimentet og holder god justits med alle dem, der er under hans kommandement, at de forholder sig efter den ed og krigsartiklerne, som er overantvortet ham, og at ingen plager el. beskatter deres underhavende knægte el. tager den ringeste gave, være sig for pas, når nogen har udtjent, el. forudskrivelse, når nogen anden udtages i stedet. Herimod bevilger kongen ham til årligt traktement 1.000 rd., hvilket skal begynde fra brevets dato og betales ham af landekisten i Sjæll. Alle officerer og knægtene under regimentet befales at holde EQ for deres oberst og gøre, hvad han på kongens vegne kommanderer dem. SjrR, 23, 643. K.

8. aug. (Kbh.) Bestalling for Henning Quitzow som oberstlt. over Sjæll. Regiment, som Erik Quitzow er tilforordnet at være oberst for. Han er forpligtet til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han skal lade sig bruge til lands og vands og have god indseende med kaptajnerne o.a. officerer, at de flittigt mønstrer og eksercerer knægtene under regimentet og deres kompagni og instruerer dem i at omgås med deres gewehr, at de kan holde tog og slagorden, hver passe på sin mand, kende led og red og at de kan rette sig efter trommen og ikke med drillen vænner sig til at løbe, men alene søger deres fjender i deres slagorden. Så og holde god justits over alle dem, som er under hans kommandement, at de holder sig efter den ed og krigsartikler, som kongen har antvortet ham. For sin tjeneste er han til årligt traktement bevilget 600 rd., som skal begynde fra brevets dato. Alle officerer og knægtene under kompagniet og regimentet skal holde HQ for deres oberstlt. og gøre, hvad han på kongens vegne kommanderer dem. SjrR, 23, 24. K.

8. aug. (Kbh.) Kvittansiarum for Arent von der Kuhla på Kronborg. AvdK har gjort endeligt rgsk. for al indtægt og udgift af Kronborg Slot og len, beregnet fra Philippi Jacobi 1651, da han fik kvittansiarum, og til årsdagen 1654, ligeledes for de penge-, korn- og flæskeskatter samt

bådsmandsskatter, som har været påbudt. Han har forklaret inventarier og betalt de antegnelser, der er gjort i hans regnskaber og skattemandtal. Han er intet blevet skyldig efter de på Rtk. til Peder Vibe og Peder Reedtz indleverede regnskaber, mandtal og kvittancer, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse. Dog, det inventarium, som er i behold ved slottet, skal han svare til og forklare inventariumsregister, når han aftræder lenet. Sjr, 23, 646. K. Incl. 31. juli 1654 (orig. kvittansiarum).

8. aug. (Kbh.) En rigsråd i hver provins, nemlig hr. Anders Bille, hr. Iver Vind, hr. Niels Trolle og Otte Thott fik brev om hos kommissarierne at forfare, hvor meget der resterer af det udlovede. Kongen erfarer, at der endnu ingen rigtighed er gjort for det, der har været udlovet til landsens defension, og det kan ikke vides, hvem der har udlagt deres el. været forsømmelig. Adressaterne skal straks lade kommissarierne fordre for sig og fornemme, hvem der resterer med noget af det udlovede, og indskikke resolution i Kanc. Sjt, 33, 321. K. Orig. i DKanc. B 173.

8. aug. (Kbh.) Kvittansiarum for hr. Ove Giedde t. Tommerup for Herrisvad Kloster, Jungshoved og Bratsberg len. OG har gjort endeligt rgsk. for afgiften af den årl. visse og uvisse rente og indkomst af Bratsberggård og Gemsø Kloster i 5 år, fra Philippi Jacob 1645, da han senest bekom kvittansiarum, og til årsdagen 1650, da han er entlediget, og Helsingborg len blev givet ham i befaling. Han har forklaret alle pengeskatter og kontributioner, som har været påbudne. I lige måde har han gjort rgsk. for den årlige visse indkomst efter jordebogen. Så vel som den uvisse rente af Jungshoved len i 3 år, fra Philippi Jacobi 1646, da han først blev forlenet dermed, og til årsdagen 1649, da han blev det kvit og i stedet forlenet med Herrisvad Kloster len, for hvis visse og uvisse rente og indkomst fra Philippi Jacobi 1649 til årsdagen 1650 han i lige måde har gjort rgsk. Han har forklaret det inventarium, han har annammet, og igen leveret det fra sig og har i sin fordring ladet sig korte det, han har været tilregnet for antegnelser. Han har indleveret sine lensbreve og er intet blevet skyldig efter de på Rtk. til Peder Vibe, Peder Reedtz og Peder Juel indleverede regnskaber, mandtaller, kvittancer og inventariumsregistre, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse. SkR, 6, 377. Incl. 8. aug. (orig. kvittansiarum).

x. aug. (Kbh.) Poul Cornelissen fik brev om, at den gård i Blekinge, Nørre Asbo h., Øster Lyngby s., Blæsinge, som han påbor, må være fri for landgilde, ægt og arbejde m.m. i hans og hustruens livstid, dog undtaget 4 rd., som han årligt skal give. Hvorimod han efter egen erbydelse skal holde en gerust hest, med karl og alt tilbehør. SkR, 6, 378. K. Indl. 20. juli og udat.

8. aug. (Kbh.) Reersnæs bymænd under Maribo Kloster fik oprejsning. De har andraget, hvorledes der for nogen tid siden har begivet sig en vidtløftig trætte ml. Lave Bille og dem anlangende en kirkevej, hvor LB har erhvervet adskillige vinder og domme, som er dem til forhindring på deres kirkevej. Det er forsømt i lovlig tid at indstævne sagen, hvorfor de begærer oprejsning. Kongen oprejser sagen med dette å.b. Forbydendes etc. SmR, 7, 91. Indl. 4. aug.

9. aug. (Kbh.) Rasmus Hansen¹ af Herringløse fik brev om at være gild og gæv. RH har andraget, at han efter proces er dømt [at betale] 3 rede mk. for uhjemlet afførsel, han har begået på Herringløse Mark imod loven og almindeligt påbud. Han begærer, at kongen vil forunde ham oprejsning, og denne bevilger, at RH igen må være gild og gæv, stå i lov og tov og søge lavs- og gildehus med gildemænd og gæve og ej være mindremand. Sjr, 23, 646. Indl. 7. sept. 1653, 11. maj 1654, 26. juli.

1) Kopibogen har overskriften RH *Nøre*, i brevet står RH *Nøre och Herniglöss udi Roschildegaards leen*, Indl. har RH *Nørre i Herringløse*.

9. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om 2 broer ved Esrom og om nogle huses brøstfældighed, item om bomme i lenet og om et hus i Gurrevang. Kongen er tilfreds, at AvdK af lenets indkomst for ringest mulige bekostning lader opbygge de 2 brøstfældige broer ved kongens gård Esrum og lader reparere anden brøstfældighed på horseladen o.a. huse såvel som de slagbomme og porte i lenet, der behøver reparation. Desligeste det vanghus, som er brændt i Gurrevang. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 321. K. Indl. udat.

9. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om, at Kronborgs bønder forskånes for at age 1 års resterende ved. Af hans angivende erfarer kongen, at de 1.000 læs ved, som det forgangen år var befalet at fremage til Proviangtården ved Kbh.s Slot, ej er fremkommet for den store svaghed i lenet. Og nu er det ikke muligt, at bønderne i år kan over-

komme at fremage 2.000 læs. Kongen er tilfreds, at de forskånes for det ene år, dog at de forskaffer 1.000 læs på det anordnede sted. Sjt, 33, 321. Incl. udat. (se foreg.).

9. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev anlangende landgilde af 3 gde, hvor bønderne er døde af pest. Kongen er tilfreds, at landgilden, som beløber sig til 16½ rd., må godtgøres ham i hans regnskaber. Sjt, 33, 322. K. Incl. udat. (se ovf., 9. aug., Sjt, 33, 321).

9. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at godtgøres nogle penge for fadeburskvindens begravelse. Kongen er tilfreds, at de 20 rd. til begravelsen af fadeburskvinden, som døde i pesten dér, må godtgøres i hans regnskaber. Sjt, 33, 322. Incl. udat. (se ovf., 9. aug., Sjt, 33, 321).

9. aug. (Kbh.) Palle Urne og Knud Axelsen Urne fik befaling om tvistighed ml. hr. Ove Giedde t. Tommerup og afd. fru Regitze Grubbes arvinger og Lave Bille anlangende Hofdal gård og gods. OG og RGs arvinger har for kongen andraget, at de såvel som LB først ved ride-mænd og siden ved herredagsdom er tilkendt Hofdal gård og gods for arv og eje for det tilkrav, enhver af dem er tilfundet hos Joakim Beck. Efterdi de dermed sidder i fælled, formener de, at ingen af dem kan gøre sig sin anpart så nyttig, som de ellers kunne. Derfor har de begæret denne befaling til adressaterne. Kongen befaler dem og giver dem fuldmagt til at fordre de interesserede for sig til en vis tid i Kbh. med ridemændsbreve og herredagsdomme, hvorefter de skal skifte og dele gård og gods ml. sig, så enhver af dem for sit indførte tilkrav kan vide sin anpart og siden gøre sig den så nyttig, som han bedst ved. De skal gøre deres bedste for at forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 445. K. Incl. 4., 5. og 8. aug.

9. aug. (Kbh.) Palle Urne og Knud Axelsen Urne fik brev om som ridemænd at indføre hr. Ove Giedde t. Tommerup i en søsterlod i Torupgård og gods.¹ Afd. hr. Henrik Huitfeldt har af landsdommeren i Skåne på rettens vegne været befalet tillige med PU at indføre OG med andre kreditorer i Joakim Beck til Andrarums gods Hofdalgård

og dens tilliggende, hver efter sit tilkrav, hvilket og så vidt er efterkommet, som de forseglede indførsler formelder. Men påvisningen var denne gang ikke på så meget gods, at OG deri pro kvota kunne bekomme sin fulde betaling, hvorfor han nu beretter, at JB med sin hustru efter afd. fru Barbara Wittrup arveligen er tilfaldet den 12. søsterlod i Torupgård og gods. Adressaterne befales som ridemænd at indføre OG i denne gårds tilfaldne søsterlod, liggende i Albo h., Raulund s., el. og andetsteds, hvor JB's gods er at finde, for det, der med rette tilkommer ham efter landsdommerdom og tidl. ridemandsforklaring, så vidt godset strækker til. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. SkT, 8, 447. K.

1) Kopibogens overskrift har fejlagtigt i *Thommerupgaard och goedtses systerslod.*

10. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde borgmestre og råd i Helsingør at forskaffe en værge til Mads Mortensen, søn af afd. Morten Bendixen, fordum borger i Kristianstad. Sjt, 33, 322. Indl. 12. aug.? (*ad id. pri. aug.*)

10. aug. (Kbh.)¹ Ms. til lensmændene anlangende skattebrevene. Disse vanskelige og besværlige tider² har forårsaget kongen mægtig og ekstraordinær bekostning med defension til lands og vands ved kostbar udrustning at underholde den ringe militie, som er forhånden og for landsens forsikring ikke kan afskaffes. Fæstningernes besætning kræver og en stor bekostning foruden den store gæld, som riget i forrige onde tider er gerådet i. Hvor ugerne kongen det end gjorde, har han med Danmarks Riges Råds samtykke eragtet for godt at lade undersåtterne besøge om en almindelig skat og landehjælp, som adressaten nærmere kan erfare af medfølgende å.b. Adressaten skal straks lade det forkynde for bønderne og menige almue i sit len, og derefter lade dem lægge og skrive for samme skat og have indseende med, at det går ligeligt og ret til, så den rige hjælper den fattige. Ingen skal være forskånet, hverken fogeder, herredsfogeder, defogeder, skrivere el. andre, uden alene bønder, der er forarmede, så de ikke kan give deres landgilde el. skat, desligeste de, som bor på de steder, hvor den smitsomme syge grasserer, anseende, at al samling fra de steder kunne give årsag til, at sygdommen udspredes videre, hvilket skal bero på nøjagtige tingsvinder, som adressaten selv skal påskrive, hvorefter det skal godtgøres. Dersom nogen bønder forskånes, som burde give skat, skal han tilkendegive, af hvilken årsag det er sket. Dog er det bevilget

adelen selv at lægge deres egne tjenere, men forsømmer de det, skal han have det i agt. Især skal han have indseende med, at ingen regnes for halve gde uden dem, der er det. I lige måde skal han have indseende med, at ågerkarle og de, der bruger stort køb, forprang og handel med korn og øksne, lægges i skat og giver efter deres formue. For at der ikke skal begås underslæb, skal han tilholde hver sognepræst at levere et rigtigt mandtal, når han begærer det, på alle karle og drenge i hans sogne og de bønder, de tjener el. er hos, hvad enten det er på kronens, adelens el. gejstlighedens stavns, så ingen bliver forskånet, uden en karl hos hver sognepræst, som efter ordinansen skal være fri, og de, som er soldater. Bøndersønner, som er hos forældrene, skal give skat ligesom andre tjenestekarle og drenge, eftersom de kan være dygtige til at tjene hos andre, enten for fuld el. halv løn. Efterdi der klages over, at tjenestefolk for løn i disse gode åringer ikke vel kan bekommes, er for godt anset, at de, som er så føre, at de kan tjene for deres føde og dog ikke gør det, skal give dobbelt skat mod andre tjenestefolk, enten de opholder sig i købstæderne el. på landet. Når skattebrevene er forkyndt til tinge, må ingen tjenestekarl, søn el. dreng begive sig andetsteds hen, uden han tilforn leverer sin husbond det, han bør at give til denne skat, el. leverer det til den, hvor han har sit ophold, el. husbonden selv at svare til skatten. Pengeskatten skal indfordres til 3 uger efter Michaelis, og han skal til landkommisarieerne overlevere den $\frac{1}{3}$ af pengeskatten, som går af hver 10 fæstegde, såvel som den $\frac{1}{3}$ af pengeskatten, som går af hver 10 selvejergde, som er i læg, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., og den 4. part af skatten, som skal udgives i købstæderne. De andre $\frac{2}{3}$ af pengeskatten samt det, halvparten af rug og byg oppebåret af fæstegde og selvejergde bliver solgt for, såvel som den 2. halvpart af skatterne af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., og de tre parter af købstadskatten /leveres til NN / og den 2. halvpart af rug og byg efter Rigens Råds anordning til magasinerne. Han skal gøre sin største flid at tilvejebringe pengene i rd., dog at de, der ikke har hele dalere, i stedet giver 6 sletmk. for hver dl. Sjt, 33, 322. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Riberhus, Lundenæs og Bøvling at levere til hr. Steen Bille. Vestervig, Åstrup, Dueholm og Ørum at levere til Erik Juel. De fynske og de fra Langeland at levere til hr. Sivert Urne. De sjæll., loll. og falsterske at levere til hr. Niels Trolle. De skånske til Otte Thott.

Imellem disse tegn / / skal forandres i brevene til hr. Steen Bille, Erik Juel, Mogens Arenfeldt, Erik Rosenkrantz, hr. Sivert Urne, Niels

Trolle, Otte Thott: skal adressaten til videre anordning selv beholde hos sig.

1) I margenen står: *Lit. A. 11 stk. 2)* Indledningsafsnittet med motiveringen er det samme som i å.b. 14. juli 1654, jf. KB 1654, 183.

10. aug. (Kbh.) Å.b. til bønderne om skat.¹ Kongen hilser bønder og menige almue, hvem de end tjener osv. Han har [med motivering som i brev ovf. til lensmændene], eragtet for godt at påbyde en skat, som skal udgives, senest 3 uger efter Michaelis.² Sjt, 33, 326. (Udt.: CCD, VI, 180). Orig. i Odensegård lensark., LAO.

I Sølvborg og Kristianopol len skal kun gives halv skat. Og brevet til Sorø len³ har desuden, at de bønder, som er beliggende i birket, må forskånes for halv skat, og at de, der i Pedersborg, Slaglille og Bjerne-
de sogne er holdt for ugedagstjenere, skal forskånes for den fulde skat, dog således, at de 3 sogne til stedet skal give den ene halve skat, som oppebæres af Jørgen Rosenkrantz til at fortsætte stedets bygning og aflæggelse af gælden.

1) I margenen står: *Lit. B. 2)* Brevet er ligelydende med å.b. 14. juli 1654, se KB 1654, 185-86, m. h. t. skattens motivering og størrelse, bestemmelser om opkrævning og fritagelse og lensmændenes pligter og ansvar, dog skal de tjenestefolk, som ikke vil tjene, give dobbelt skat el. mere imod andre tjenestefolk efter lensmandens kendelse, og kronens ugedagstjenere skal give 3 rigsort og 1/2 td. rug el. byg. 3) I margenen står: *Lit. C.*

10. aug. (Kbh.) Å.b. til købstæderne i Danmark om, at kongen [med motivering som i brev ovf. til lensmændene] har eragtet for godt at besøge dem om en mulig hjælp i rd., som skal udgives senest 3 uger efter Michaelis, fra Malmø dog til Martini. Hver tjenestedreng skal give 1 rd. in specie og lige ved tjenestedrengene på landet og købsvendene efter deres formue. Sjt, 33, 330. (Udt.: CCD, VI, 180-81). Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO, i Holbæk rådstueark., LAK, i D 2-198 Århus rådstueark., i D 8-47 Grenå rådstueark., LAV.

Hvor højt hver købstad blev skrevet, vide fol. 513. [se ndf., efter følgende Register på lensmændene].

Register på lensmændene, som fik skattebreve:² *Jyll.*: Hr. Steen Bille, Koldinghus. Peder Reedt, Lundenæs. Hr. Oluf Parsberg, Vestervig. Erik Juel, Ålborghus. Erik Krag, Skivehus. Henrik Thott, Dronningborg. Hr. Anders Bille, Skanderborg. Hr. Henrik Rantzau, Åkær. Hans Juel, Dueholm Kloster. Manderup Due, Ørum. Hr. Mogens Sehested, Bøvling. Otte Krag, Riberhus. Malte Sehested, Åstrup. Hr. Christian

Friis, Mariager Kloster. Mogens Arenfeldt, Hald. Erik Rosenkrantz, Århusgård. Mogens Høg, Silkeborg. Laurids Ulfeldt, Stjernholm. Gunde Rosenkrantz, Kalø. *Fyn*: Tyge Below, Hindsgavl. Jørgen Kaas, Rugård. Hr. Mogens Kaas, Nyborg Slot. Hr. Jørgen Brahe, Hagenskov. Hr. Sivert Urne, Odensegård. Grev Rantzau, Tranekær. *Sjæll.*: Hr. Frederik Reedtz på Antvorskov lens vegne Antvorskov, Korsør, Sæbygård. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg. Hr. Hans Lindenov, Kalundborg. Jørgen Seefeld, Holbæk. Arent von der Kuhla, Kronborg. Jørgen Seefeld, landsdommer, Ringsted Kloster. Hr. Niels Trolle, Roskildegård. Otte Pogwisch, Frederiksborg og Abrahamstrup. Hr. Christoffer Urne, Dragsholm. Christen Skeel, Tryggevælde. Jørgen Reedtz, Jungshoved. Hr. Axel Urup, Møn. Frands Brockenhuus, Kbh. Jørgen Rosenkrantz, Sorø. *Loll.*: Hr. Flemming Ulfeldt, Halsted Kloster. Philip Joakim Barstorff, Ålholm. *Falster*: Ove Skade, Nykøbing. *Skåne*. Hr. Ove Giedde, Helsingborg. Hr. Knud Ulfeldt, Landskrone. Kjeld Krag, Helne Kirke og Froste h. Hr. Henrik Lindenov, Kristianstad. Jacob Grubbe, Kristianopol. Hr. Tage Thott, Børringe Kloster. Otte Thott, Malmøhus. Hr. Niels Krabbe, Sølvborg. *Bornholm*: Hr. Joakim Gersdorff, Bornholm.

Disse købstæders tal skal henføres til skattebrevet, som udgik 1655, den 10. aug., og findes fol. 331: *Sjæll.*: Kbh. 3.000 rd., Helsingør 800 rd., Køge 400 rd., Næstved 400 rd., Skælskør 250 rd., Roskilde 200 rd., Kalundborg 400 rd., Slangerup 150 rd., Holbæk 550 rd., Korsør 100 rd., Ringsted 60 rd., Nykøbing Sjæll. 60 rd., Præstø 60 rd., Vordingborg 100 rd., Stege 100 rd., Store Heddinge 60 rd. *Loll. og Falster*: Nakskov 600, Maribo 150, Nykøbing 250, Stubbekøbing 150, Sakskøbing 60. *Fyn*: Nyborg 562, Odense 1.144, Kerteminde 270, Svendborg 562, Fåborg 136, Assens 354, Rudkøbing 100, Middelfart 228, Bogense 200. *Skåne*: Malmø 1.500, Ysted 600, Lund 200, Falsterbo 10, Simmershavn 60, Kristianstad 60, Sølvborg 60, Rønneby 120, Skanør 40. *Jyll.*: Ålborg 1.600, Ribe 1.040, Århus 902, Randers 768, Viborg 552, Horsens 624, Kolding 604, Vejle 380, Varde 312, Skagen 20, Thisted 240, Nykøbing Mors 42, Sæby 136, Lemvig 216, Ebeltoft 100, Hjørring 84, Hobro 42, Skive 64, Mariager 156, Ringkøbing 228, Grenå 22. Sjt, 33, 513.

1) I margenen står: *Lit. D.* 2) I margenen står: *Lit. E.*

10. aug. (Kbh.)¹ Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende drengeskatten. Med Danmarks Riges Råds råd, bevill. og samtykke har kongen ladet påbyde en almindelig skat, som skal udgives senest 3 uger efter Michaelis. Adressaterne skal forholde sig efter det forrige brev til

dem anlangende drengeskatten af Kbh., og levere 600 rd. in spec. inden den tid til landkommissarierne. Sjt, 33, 332. (Tr.: KD, V, 387).

1) I margenen står: *Lit. F.*

10. aug. (Kbh.)¹ Å.b. til kapitlerne i Danmark, at kongen [med motive-ring som i brev ovf. til lensmændene] har anset for godt at besøge dem om en mulig hjælp i rd. in spec. i det seneste 3 uger efter Michaelis.² Sjt, 33, 332. (Udt.: CCD, VI, 181). Orig. i DKanc. B 165a, i C 4-893 Ribe bispeark., LAV.

1) I margenen står: *Lit. G.* 2) Skattens størrelse og de øvrige bestemmelser er som i å.b. 14. juli 1654, se KB 1654, 188.

10. aug. (Kbh.)¹ Å.b. om præsteskatte. Kongen har [med motivering som i brev ovf. til lensmændene] anset for godt at besøge dem om en mulig hjælp, således at hver provst el. præst, såvel i købstæderne som på landsbyerne, skal give 8 rd. in spec. i det seneste 3 uger efter Michaelis, dog i Blekinge 4 rd.² Sjt, 33, 334. (Udt.: CCD, VI, 181). Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV (til bispem og til provsterne og præsterne).

Dr. Hans Svaning, bisp i Sjæll. Dr. Peder Vinstrup, bisp i Skåne. Dr. Laurids Jacobsen, bisp i Fyn. Dr. Jacob Matthisen, bisp i Århus. Dr. Peder Kragelund, bisp i Ribe. Mag. Frands Rosenberg, bisp i Viborg. Dr. Anders Andersen, bisp i Ålborg.

1) I margenen står: *Lit. H.* 2) Brevet svarer i øvrigt til å.b. 18. jan. 1639, jf. KB 1639, 608, og CCD, V, 3.

10. aug. (Kbh.)¹ Stiftslensmændene fik ms. om skatterne. Kongen har befalet, at der til adressaten skal leveres $\frac{2}{3}$ af pengeskatten og det, halvparten af rug og byg kan blive solgt for, som i nærværende år går af selvejer- og fæstegods, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., såvel som de $\frac{3}{4}$ af kapitlernes, gejstlighedens og købstædernes skat i Sjæll.s stift. Adressaten skal annamme denne skat af lensmændene tillige med skatten af sit len efter derom udgået ms., beholde den og kvitere. Sjt, 33, 335.

NB. Kapitlerne skal alene nævnes i de stifter, hvor kapitlerne er.

Stiftslensmændene: Niels Trolle, Sjæll. Otte Thott, Skåne. Hr. Sivert Urne, Fyn. Hr. Steen Bille, Ribe stift. Erik Rosenkrantz, Århus stift. Erik Juel, Ålborg stift. Mogens Arenfeldt, Viborg stift.

1) I margenen står: *Lit. I.*

10. aug. (Kbh.)¹ Ms. til bisperne om skat. Kongen har anset for godt [med motivering som i brev ovf. til lensmændene] at besøge alle provster og præster om en almindelig skat, således som adressaten kan erfare af hosføjede å.b. Han skal under sin hånd og signet tilstille hver provst i stiftet en kopi af det å.b., hvilket han på kalente el. anden bejlig tid skal lade forkynde for menige præster i hvert herred og befale dem at ligne skatten ml. præsterne og siden indfordre skatten og levere $\frac{1}{4}$ med mandtal til landkommissarierne i N.N. landsdel og resten til stiftslensmændene, så den fremkommer inden den bestemte tid. Sjt, 33, 334. Orig. i DKanc. B 165a.

Bisperne, som fik breve: Dr. Hans Svane, Sjæll.s stift, at levere til Hr. Niels Trolle. Dr. Peder Vinstrup, Skåne stift, til Otte Thott. Dr. Laurids Jacobsen, Fyns stift, til hr. Sivert Urne. Dr. Jacob Matthisen, Århus stift, til Erik Rosenkrantz. Dr. Peder Kragelund, Ribe stift, til hr. Steen Bille. Dr. Anders Andersen, Ålborg stift, til Erik Juel. Mag. Frands Rosenberg, Viborg stift, til Mogens Høg.

1) I marginen står: *Lit. K.*

10. aug. (Kbh.)¹ Landkommissarierne fik ms. anlangende skatten. Kongen har befalet, at til adressaten skal gå $\frac{1}{3}$ af pengeskatten, som i nærværende år går af selvejer- og fæstegods, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., såvel som $\frac{1}{4}$ af kapitlernes, gejstlighedens og købstædernes skat i Nørrejyll. Han skal efter skattebrevene annamme denne skat af lensmændene, kvittere dem og siden anvende pengene til betaling af militien i provinsen. Sjt, 33, 337.

Landkommissarierne i Jyll.: Peder Lange, Jørgen Kruse, Manderup Due. Fyn: Henrik Podebusk og Erik Kaas. Sjæll.: Lave Beck og Otte Pogwisch. Skåne: Niels Krabbe og Kjeld Krag. Loll. og Falster: Christoffer Steensen.

1) I marginen står: *Lit. L, det sidste.*

10. aug. (Kbh.) Christen Skeel fik brev om med forderligste til Helsingborg at skikke den rug og byg, som findes i forråd i magasin i Køge. Sjt, 33, 337. K.

10. aug. (Kbh.) Bevilling til Mads Andersen Koch i Mørum på laksefiskeri under Sølvesborg len i hans og hans hustrus livstid. På nærværende MAKs anmodning har kongen bevilget, at han og hans hustru Lisbet Jørgensdatter deres livstid må bruge kronens laksefiskeri i

Blekinge, Sølvesborg len, Mørum, dog med vilkår, at så længe de nyder det, skal de årligen i rette tid til lensmanden på Sølvesborg Slot erlægge 200 rd. og ingen omkostning på redskab el. andet opskrive kongen, men holde fiskeriet ved magt på egen omkostning. SkT, 6, 378. K. Indl. 21. nov. 1645 (Chr. 4., orig., se KB 1644-45, 524), 28. juli.

10. aug. (Kbh.) Kommissarierne i Skåne fik brev om, at Helsingborgs borgere må nyde noget gods, som for nogen tid siden var forfaldet til landekisten i Blekinge. Kongen har bevilget de borgere i byen, hvis huse må nedbrydes for fortifikationen, at nyde det gods i Blekinge el. dets værd, som for nogle år siden blev dømt til at være forfalden. Adressaterne skal gøre deres bedste for at sælge det og siden levere pengene til borgerne, eftersom de eragter enhver at burde tilkomme. SkT, 8, 448. K.

10. aug. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at tilholde bønderne i Helsingborg len af rug, byg el. malt, som leveres dem, at brygge og bage for folk, som arbejder på fæstningen dér. SkT, 8, 448. K.

10. aug. (Kbh.) Jacob Grubbe fik brev om at være forløvet fra Kristianopel fæstning i 14 dage, dog skal han gøre den anordning, at intet forsømmes på fæstningen under hans fraværelse. SkT, 8, 448. K.

10. aug. (Kbh.) Hr. Niels Krabbe, hr. Henrik Lindenov, Jacob Grubbe og Bjørn Ulfeldt fik brev anlangende adskilligt om Sølvesborgs og Rønnebys borgere. I betragtning af fæstningen Kristianopels vanskelige situation og de midler, hvormed den i freds- som fejdetid kan maintaineres, har kongen befundet bedst, at den bliver besat med købmænd og borgere, på det den ved deres kredit i nødstid kan have undsætning, som ellers ej haves til lands el. vands uden største bekostning og vove. Og så som ved mængden af købmænd og borgere handel og næring tiltager, så formeres og derved håndværket, alt sammen til stor bestyrkning af fæstningen. Adressaterne skal på kongens vegne foreholde borgerskabet i Sølvesborg og Rønneby dette og forhandle med dem herom på efterfølgende manér, at det skal være dem tilladt fremdeles at bruge deres handel og næring til lands og vands som tilforn, både i Rønneby o.a. blekingske havne, især at have deres boder i Bodekul at oplægge og forhandle deres varer i. Hvorimod alle ved ed annammet af adressaterne på kongens vegne skal forpligte sig til, dersom nogen fejde påkommer, straks at forføje sig til Kristianopel med al de-

res formue samt rundelig provision for 1 år til dem og deres hus og forblive dér, så længe fejden varer. Så skal de også inden 6 år opsætte hus og gård i fæstningen efter den model og takst, som kan gives derpå, også som fæstningens pladser, især de belejligste, er indtaget af adskillige soldater og derpå sat ringe bygning. Da skal disse pladser vurderes det lideligste muligt, og når de, som besidder dem, ikke ved nøjagtig borgen kan give forsikring for at ville opsætte lovlig bygning inden en vis tid, står det kronen frit for at indløse pladserne og give dem til vederhæftige købmænd og borgere. På det ingen skal få afsky for indkvartering i fredstid, kan der til den årlige garnison bygges boder i begge ender af fæstningen, eftersom købmanden gerne vil have sit hus fri og sine døre tillukket om aftenen. På det købmanden kan have opskibningen med des lideligere bekostning, kan forordnes, at der åbnes en port ved stranden, og dér anlægges en tryk skibsbro. Og som torvet og gaderne ej end skal være forfærdiget, så at når der er højvande el. jorden om foråret og efterhøsten er oplødt, og der er opfyldt af vand og skarn, kan det vel bevilges for at komme borgerskabet til hjælp, at dette skal fordeles ml. kongens tjenere i lenet, som kan opfylde dem og brolægge. På det mur- og tagsten kan have for værd, kan måske findes bekvem jord dertil nær ved fæstningen, og det kan bevilges, at der brændes sten på kongens bekostning, såfremt der ej findes andre, som vil opsætte tegllade. Skulle det falde købmanden for tungt at opsætte den ganske bygning med mursten, kan det tillades at opsætte husene af buller, men gavlene af mursten, vel brede, så at de er som brandmure til at forhindre ildebrand i at brede sig. Da kongen erfarer, at borgerskabet i Sølvborg kun bruger ringe handel, og det skulle blive bonden meget besværligt, dersom han skal tvinges til at søge Kristianstad med det, han vil sælge og købe, formedelst de besværlige og lange veje, kan det og vel hælde sig, at når bonden har rejst den lange vej med det, han vil afhænde, vil købmanden ej tage det for sit værd, og bonden må rejse forgæves tilbage. Adressaterne skal handle med nogle borgere i Kristianstad, som kan forpligte sig til i Sølvborg at henhøre og oplægge de varer, som bonden kan have fornøden, og siden efter en takst, som årligt kan gøres af befalingsmændene over Kristianstad og Sølvborg len med 4 købmænd, sælge dem til bonden el. udgive dem til nogen, som bonden siden kan betale med varer efter lejlighed. Om det, de forhandler med begge parterne, skal de med forderligste give kongen relation, på det han siden kan vide at resolve derpå. SkT, 8, 449. K. (2) Incl. 25. nov.

10. aug. (Kbh.) Ove Skade fik brev om at lade sælge det gamle korn, som ligger på Nykøbing Slot, enten til Henrik Müller el. andre, som vil give mest derfor. Når købet er sluttet, skal han forstændige kongen og siden afvente hans vilje, hvorledes denne vil have forholdt med pengene. SmT, 8, 107.

10. aug. (Kbh.) Bevilling for jomfruerne Johanne Hansdatter Lykke og Karen Hansdatter Lykke til at være deres egen værge. På anmodning fra Jørgen Lykke som værge for JHL bevilger kongen, at hun må være sin egen værge. Dog med sådan kondition, at hun uden sin rette værges samtykke intet jordegods afhænder. Forbyndes etc. JR, 12, 384. Indl. 18. juli.

Lige sådant brev fik KHL.

10. aug. (Kbh.) Niels Nielsen af Avsumgård fik oprejsning i en voldsag. Nærværende NN andrager, hvorledes han den 6. nov. 1654 er oversvoret vold for undvigelse fra en arrest, hvilket procederes mod ham af en person, Søren Karup. Han mener sig forurettet, hvorfor han begærer oprejsning, så sandemændenes ed og tov kan indstævnes, eftersom dette i lovlig tid ej har kunnet ske, formedelst han ej har vidst deraf tilforn. Kongen bevilger dette, dog skal han udføre det med forderligste. Forbyndes etc. JR, 12, 384. K.

10. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at betale Anna Svert, Eva Boroschie, Anna, Mikkell Hofmands og Karen Knudsens for den rest, deres afd. mænd kan have at fordre hos kronen. Udt. i JT, 13, 386.

11. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at Helsingør by må eftergives nogen skat, som de reterer med i 2 år. Kongen er tilfreds, at antegnelsen i byens skatteregnskab for 1653 og 1654 for sine årsagers skyld efter derpå gjort forklaring må godtgøres, så at der ej skal fordres mere end de leverede 40 rd. for hvert af årene. Sjt, 33, 337. Indl. 16. okt. 1654 og udat. (se under 9. aug., Sjt, 33, 321). Orig. i DKanc. B 179k.

11. aug. (Kbh.) Rentemestrene forstændiges om 702¹ rd., som Christoffer Gabel og Jon Mikkelsen, borger i Kbh., har fået indvisning for hos Frederik Urne. Kongen har befalet FU i dette år af hans lens visse og uvisse indkomst at levere 702 rd. til CG. Nok til JM 2.000 rd. Adres-

saterne skal godtgøre ham det i regnskaberne. Sjt, 33, 338. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Således kopibogen, der over linjen tilføjer *Jon Mikkelsen* og glemmer at ændre beløbet til 2.702 rd.

11. aug. (Kbh.) Bevilling efter begæring for enker efter borgmestre og råd i Malmø til frihed for borgerlig skat og tyngde, så længe de sidder i deres enkesæde. Forbyndes etc. SkR, 6, 379. (Udt.: CCD, VI, 181). K. Incl. 6. aug.

11. aug. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev anlangende Eggert Ehlers, borgmester i Helsingborg. EE har andraget, hvorledes han i nogle år har haft sin handel i Kristianstad med adskillige deromkring boende, som han på 2 tider af året har forsynet med de kramvarer, som de ej kan købe hos borgerskabet i Kristianstad, og det for billigere pris, end det sælges af Kristianstads borgere for. Han beklager sig, at der for kort tid siden er blevet arresteret noget af hans gods, som han havde opsendt til Kristianstad, med foregivende, at han skulle have handlet imod kongens privilegier, eftersom Kristianstads borgere skal være forundt alene at forhandle kramvarer dér. Men han falholder ikke sit gods ved opbyggelse af en krambod el. noget offentligt marked, men alene i en borgers hus, hvor de, som kender ham, køber sager, som ej er borgerskabet til skade, al den stund de ej selv efter privilegierne har de varer, som begæres. Kongen er tilfreds, at EE må kontinuere sin handel som hidindtil 2 gange om året i Kristianstad. HL skal gøre den anordning, at det arresterede gods igen løslades, så at EE ingen forhindring vederfares. SkT, 8, 452. K. Incl. 27. juli.

11. aug. (Kbh.) Erik Quitzow og Peder Brockenhuus fik brev om at overvære, når fru Karen Bille, enke efter Falk Gøye, overleverer Eskild Gøyes børns værgemål til Henrik Juel. Det er for kongen andraget, at KB skal overlevere EGs børns værgemål til HJ. Adressaterne skal møde til stede og gennemse KBs regnskaber på værgemålet og kvittere. Der som nogen tvistighed kunne falde ml. parterne, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. dømme. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesse-rede. Dersom en af dem for lovligt forfald etc. FT, 7, 213.

11. aug. (Kbh.) Gabriel Rennsberg, såvel som hans arvinger, fik bevill. på kvit og frit sin livstid at måtte beholde den gård, han nu bor i, lig-

gende i Nykøbing Falster. Han må beholde gården med staldrum, som han efter kongens bror, prinsens, bevill. ibor, så og med hans anpart i skov og mark, ager og eng, ris og rør, vådt og tørt, efter de gamle skøder og breve. Forbydendes etc. SmR, 7, 91. Indl. 9. april 1642 (kopi af prins Chr. 5.s brev, se Prins Christian (V.)s breve, 1, 1952, 583).

11. aug. (Kbh.) Villum Leyel fik brev på et vikarie, som vakerer i Århus Domkirke efter Jørgen Beyer. Kongen under VL det med bønder og al rente, dog så, at han skal bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden for kirken og uden for som andre residerende vikarier dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal forbedre den gård og residens, han bekommer, og holde den ved god magt og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædv. pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Forbydendes etc. JR, 12, 385. Orig. i Indlæg til JR, under 4. marts 1656.

11. aug. (Kbh.) Rigens Råd i Jyll. fik brev anlangende at forhøre kommissariers rgsk. til førstkommende Mauritii. De skal forhøre Peder Langes, Jørgen Kruses og Manderup Dues regnskaber for skatterne m.m., som angår soldatesken, pengenes annammelse og oppebørsel og udgifter samt det, der er indtaget og udgivet til Frederiksodde fæstnings opbyggelse fra 1652 til 1654, og efter befunden beskaffenhed kvittere dem derfor. JT, 13, 386. Indl. 3. aug.

12. aug. (Kbh.) Henrik Villumsen og Peder Charisius fik breve anlangende den flåde, som allerede er el. formodes at komme i Sundet, hvilket den svenske resident beretter forårsager stor ombrage. Kongen af Sveriges resident har nogle gange tilkendegivet, at de holl. skibe, som ligger i Sundet, og flere, som forventes hid, forårsager stor ombrage, eftersom der aldeles ingen årsag findes til sådan konvoj, som ellers tilforn har været brugeligt, formedelst den sikkerhed, som nu er i Vestersøen. Kongen beder adressaterne lade De herrer Generalstater sådant forstå, med begæring, at de vil dirigere deres consilia derhen, at sådan ombrage enten ved kongen af Sveriges egne ministre el. deres tjenere kunne betages hos kongen selv, og den danske konge ikke imputeres heri, som om han skulle have vokeret skibene hid. Sjt, 33, 338.

12. aug. (Kbh.) Borgmestre og råd i Malmø fik brev på, at 6 sk. da. af hver læst og skippd. gods ind- og udført ved Malmø og 4 sk. af hver 20 dl.s værd, som for nogle år siden blev bevilget¹ til færgebroens repara-

tion, indtil videre må følge borgmestre og råd smst. for deres besværing og umage til rådstuen. Dog skal de derimod holde færgebrosen forsvarligt ved lige. SkR, 6, 379. (Udt.: CCD, VI, 182). Indl. 6. aug. (se ovf., s. 212, under 11. aug., SkR, 6, 379).

1) Å.b. af 25. nov. 1647, se KB 1647, 366, og CCD, V, 542-43.

12. aug. (Kbh.) Bevilling for Rønnes borgere til endnu i 3 år at oppebære havne- og lastpenge til deres bro, foruden forrige bevill. Efter ansøgning fra borgmestre og råd i Rønne bevilger kongen, at de fremdeles til reparation af deres brøstfældige skibsbro i 3 år må oppebære havne- og lastpenge så vel som de penge, der til Helsingborg bro kan falde dér på landet i værende 3 år. Dog skal de alene anvende pengene på havnen og bolværket og gøre rgsk. derfor. SkR, 6, 380. (Udt.: CCD, VI, 182). Indl. 9. aug.

12. aug. (Kbh.) Konfirmation på en hestemølle i Helsingborg, som Enner Pedersen har ladet opbygge. Hr. Ove Giedde har på kongens ratifikation med borgmestre og råd i Helsingborg i tolderens og accisemesterens overværelse anordnet en hestemølle dér, som afd. EP har ladet opbygge, hvorimod alle skvatmøller og håndkværne, som findes i byen, skal være afskaffet. Kongen konfirmerer denne anordning, så og, at hestemøllen dér alene må være tilladt. SkR, 6, 380. K. Indl. 20.(?) aug.

12. aug. (Kbh.) Kjeld Krag fik brev om, at landstinget indtil videre skal opsættes i Skåne for pestens skyld, da kongen har forfaret, at den smitsomme syge grasserer adskillige steder dér. SkT, 8, 453. (Udt.: CCD, VI, 182). K.

12. aug. (Kbh.) Jacob Grubbe fik brev om, at Øster h.s bønder må forskånes for 1 rd. af hver gård til Kristianopel fæstning. Af JGs erklæring på supplikation fra menigheden i Øster h. under hans len erfarer kongen, at det vil falde bønderne dér i herredet besværligt at udgive den påbudne rd. i 3 år af hver gård til fæstningens arbejde. Kongen er tilfreds, at de må være fri. SkT, 8, 453. K. Indl. 23. og 25. juli.

12. aug. (Kbh.) Å.b. om marked ved Rudkøbing på Langeland. Kongen har efter begæring af menige almue på Langeland tilladt, at der årligt må holdes 2 markeder uden for Rudkøbing på Vibolte, nemlig 8

dage efter midfaste og Skt. Lavrids dag. FR, 6, 261. (Udt.: CCD, VI, 182). K. Indl. udat. og 12. sept. 1654.

12. aug. (Kbh.) Grev Rantzau fik brev om, at menige undersætter på Langeland må holde en svinesnider, som vil forrette sit arbejde for billighed. Indvånerne vil selv have at akkordere med den, som vil påtage sig det. FT, 7, 214. K.

12. aug. (Kbh.) Konfirmation for Ebbe Gyldenstjerne på en kontrakt. EG har på kongens ratifikation akkorderet med dr. Peder Vinstrup, at hans kannikebønder i Århus Kapitel må gøre EG ægt og arbejde til hans gde Vosnæsgård og Tyrrestrup. Kongen konfirmerer dette, dog at bønderne ikke besværes ud over billighed. Ladendes etc. JR, 12, 386. K.

13. aug. (Kbh.) Erik Krag fik fuldmagt til at tiltale Oluf Daa t. Holmgård. Kongen har af adskillige årsager været forårsaget at lade OD tiltale ved retten i nærværende herredage. Han giver EK fuldmagt til på sine vegne at gå i rette med OD og hænde dom efter medgivne indlæg og breve. Sjr, 23, 647.

13. aug. (Kbh.) Pas til dronningens moder, fru Anne Eleonora, hertuginde af Braunschweig-Lüneburgs folk herfra og til Assens. De er på rejse fra Kbh. til Assens el. Kolding, og kongen befaler, at så mange personer, som står på Adam Henrik Pentz' rulle, bliver defrayeret på le-nene, hvor de kommer frem, hvilket skal blive godtgjort i Rtk. i hvert lens rgsk. Sjr, 23, 647.

13. aug. (Kbh.) Niels Banner fik brev anlangende fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normann. Hvad IA har andraget, kan han se af hendes hosføjede supplikation. Han skal forfare og siden for kongen erklære, om hun og hendes bønder for billig betaling uden kronens skade og skovskade kan forundes ildebrændsel i Hornsveds skove i Horns h. i Abrahamstrup len. Han skal indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 339.

13. aug. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om til Helsingborg fæstning at fremskikke det rug, byg og malt af magasinkorn, som findes på Frederiksborg. Det skal leveres til den, Ove Giedde har tilforordnet at an-

namme det, og OP skal tage kvittering. Kongen har og befalet Arent von der Kuhla at forskaffe fornødent skiberum til at overføre kornet. SJT, 33, 339. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Incl. 10. aug.

13. aug. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at forskaffe fornødent skiberum til det korn, som Otte Pogwisch skal levere til Helsingborg fæstning. Kongen har befalet OP med forderligste til Helsingborg fæstning at fremskikke det rug, byg og malt, som er i magasin på Frederiksborg Slot. AvdK skal lade forskaffe fornødent skiberum til at overføre det ved Helsingør. SJT, 33, 340. K.

13. aug. (Kbh.) Jomfru Bente Gagge fik brev om, at Claus Gagge må sælge en af hendes gde. CG har andraget, hvorledes han af kongens far har været befalet at være BGs formynder. Hun er tilfaldet en gård i Skåne efter sin mor, og den ligger vidt fra ham og er af ringe indkomst. Han begærer, at han hende til bedste må sælge gården. Kongen bevilger, at han må sælge gården for den pris, den mest kan gælde, så hun derover ikke kommer til nogen skade. SkR, 6, 381. K. Incl. 10. sept. 1654.

13. aug. (Kbh.) Hr. Knud Ulfeldt og Kjeld Krag fik brev om at være kommissarier på skifte efter Otte Thotts hustru. OT agter med forderligste at holde skifte med sine børn efter deres mor, fru Jytte Gyldenstjerne. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. SkT, 8, 454. K. Incl. aug.

13. aug. (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev om at være værge for Otte Thotts søn Knud Thott på skifte efter hans mor. OT agter med forderligste at holde skifte med sine børn efter deres mor, fru Jytte Gyldenstjerne. TT skal på skiftet være hans søn KT's værge, havende indseende med, at han vederfares ret. SkT, 8, 454. K. (indlagt i foreg.).

13. aug. (Kbh.) Peder Madsen, indvåner i Thisted og ridefoged til Ørum, fik brev anlangende maltaccisen dér. På hans ansøgning har kongen til PM forpagtet maltaccisen af Thisted efter den sidste derom udgangne frd. Derimod er han forpligtet årligt til Philippi Jacobi at udgive 100 rd., som han i rette tid skal levere på Rtk. Forpagtningen

begynder Philippi Jacobi dette år. Forbydendes etc. JR, 12, 386. Incl. 12. juli og udat.

13. aug. (Kbh.) Christian Vind fik brev om, at hans kannikebønder må svare ham ægt og arbejde. Kongen hilser alle Ribe Kapitels tjenere, som bygger og bor over Øster [Horne] h. og Nørre [Horne] h. og som CV har i befaling til sit kannikedømme og præbende. De skal, når de af CV el. hans fuldm. bliver tilsagt, gøre ham ægt og arbejde, pløjning, møgagen, tørveskær o.a. høstgerning til Nørholm under straf. Laden-des det etc. JR, 12, 387. K.

13. aug. (Kbh.) Dr. Poul Moth, [kongens livlæge], provst over Vendelbo stift, fik brev anlangende Anna Bentsdatter, indvåner i Ålborg. Hun har anholdt om denne kongens befaling til adressaten. Hendes afd. husbond, Hans Sørensen, tolder dér, har i nogle år af afd. Philip Gaardmand været fuldmægtiget over Vendelbo provsti, som han var forlenet med. HS har imidlertid gjort forstrækning til en del kirker i provstiet, både af bygningsmaterialer o.a., som efter hendes husbonds bøger endnu henstår uklareret. En del af kirkeværgerne er forandret og andre antaget i deres sted, og nogle undslår sig betaling. Eftersom PM nu er forlenet med provstiet, befaler kongen ham ved sin fuldm. at lade de resterende kirkeværger dér forskrive med kirkebøger og regnskaber til vis tid og sted, hvor de skal have at gøre med ABs afregning og likvidation, så de skyldige efterhånden kan indstille sig med betaling, på det enken så vel som kirken kan komme til ende uden vidtløftig bekostning. JT, 13, 387. Incl. udat.

13. aug. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev om, at Rasmus Jensen i Søften og Søren Mikkelsen i Yderup må forskånes for 3 års landgilde. De har for kongen andraget, hvorledes deres gde med korn og al formue samt en del af deres kvæg er fortæret af ildebrand. Derover er de geråden i største armød. De begærer i nogen tid at være forskånet for landgilde, ægt og arbejde. Af ERs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og at hjælp behøves, såfremt de skal blive på stedet, og gårdene igen bebygges. Kongen er tilfreds, at de i 3 år fra Philippi Jacobi næst forleden må være forskånet for landgilde, ægt og arbejde, på det de igen kan komme på fode, hvorimod de igen skal opbygge deres gde. JT, 13, 387. Incl. udat. og 15. maj.

13. aug. (Kbh.) Mogens Høg fik brev om, at Jacob Holm må befordres

til Them kald, som endnu ej er sket, efter at mag. Niels Jørgensen med retten var dømt derfra. Kongen er tilfreds, at JH må befordres dertil, dog så, at alt går lovligt til efter ordinansen. JT, 13, 388. Incl. udat. (2).

13. aug. (Kbh.) Mogens Høg fik brev om at lade Sivert Brockenhuus bekomme 10 ege af Silkeborg lens skove. Kongen har efter begæring uden betaling bevilget SB 10 ege til bygningstømmer. MH skal lade dem udvise af lenets skove på de steder, hvor det kan være mindst til skovskade. JT, 13, 388.

14. aug. (Kbh.) En del lensmænd fik brev om resterende ved til Provianthuset. Frands Brockenhuus fik brev om, at kongen erfarer, at der reterer 100 favne langved, som i 2 år fra hans len skulle hidskikkes til Provianthuset. FB skal med forderligste og inden vinter hidskikke det og hertil selv af lenets indkomst befragte og betale fornødent skibe- rum. Det skal blive ham godtgjort. SJT, 33, 340. K. (2). Incl. 17. aug.

Lige sådant brev fik Arent von der Kuhla om 175 favne for 2 år. Frederik Reedtz på Antvorskov len 409 favne for 2 år. Hr. Hans Lindenov 100 favne, 2 år. Niels Banner på Abrahamstrup 200 favne, 2 år. Hr. Henrik Rantzau, Åkær, 151 favne, 2 år. Hr. Steen Bille, Koldinghus, 200 favne, 2 år. Gunde Rosenkrantz, Kølø, 134 favne, 2 år. Hr. Ove Giedde, Helsingborg, 68 favne, 2 år. Hr. Niels Krabbe, Sølvborg, 80½ favn, 2 år. Otte Thott, Malmøhus, 400 favne, 2 år. Hr. Axel Urup 240 favne, 2 år. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg, 400 favne, 2 år. Hr. Iver Krabbe, Bohus, 1.000 favne, 1 år.

14. aug. (Kbh.) Konfirmation for hr. Joakim Gersdorff t. Tundbyholm på et magesk. om nogle jorder ved Onslunde anneks' præstegård. JG har anholdt om konf. af en 8 mænds besigtigelse og forretning anlangende nogle stykker eng og sædeland til Onslunde anneks præstegård i Skåne, som han imod fuldkomment vederlag begærer til magelæg, lyder: Anders Jensen Hals, rådmænd i Ysted, Christen Jensen, rådmænd smst., ridefoged til Malmøhus, gør vitterligt, at JG af K.M. til magelæg har begæret en del agre og enge i Malmøhus len, Ingelsted h., Onslunde s., hvoraf en del ligger til Onslunde Kirke, en del til præstebondens gård dér i byen. Herom er K.M.s tilladelse ved ms. til slotsherren Otte Thott t. Næs erlangt.¹ Derfor er de af OT befalet at forfølge sig til stedet for at bese ejendommen og med dannemænd og i deres nærværelse ligne ml. parterne, så ingen forurettes. De har 19. juli begivet sig til stedet og medtaget 6 gode dannemænd, Peder Nielsen i Toge-

rup, Peder Mogensen i Spyrstrup, Mogens Svendsen, Niels Andersen, Peder Mogensen og Ole Mortensen i Onslunde, hvor da mødte JGs fuldm. Rasmus Jensen, ridefoged til Tundbyholm, og udviste ager og eng, som begæres, og derimod på JGs vegne erbød at gøre fyldest udlæg. De begav sig først i den vestre vang, liggende til Onslunde, hvor der blev udlagt af Onslunde Kirkes ejendom til JG et stykke eng, ansat for $3\frac{1}{2}$ læs eng, kaldet Kirkeengen, 10 læs eng udlagt af præstebondens ejendom i Onslunde mader, 2 læs eng i Lunde Kær. Derimod er af JG til kirken igen udlagt et stykke i samme vang, kaldet Dueholm, ansat for $3\frac{1}{2}$ læs eng, til præstebonden er udlagt igen 12 læs eng, kaldes og Dueholm, som er vesten og østen bækken; udlagt af præstebondens ager i samme 2 stykker, kaldes Tolandet, 1 stykke, kaldes Lille Toft, 1 stykke kaldes Hyllebækken, tilsammen 10 skp. sædeland. Herimod er af JG udlagt 1 ager, kaldes Varmetorvs Ager, som er 10 skp. sædeland; i den nørre vang er af fæstebondens ager udlagt et stykke, kaldes Toften, et stykke, kaldes Møllestaben, er tilsammen 3 skp. sædeland, en ager, kaldes Lønsager, er 4 skp. land. Herimod er udlagt af JG til præstebonden igen 1 ager, kaldes Medgavet, er 7 skp. sædeland; i den øster vang er udlagt af præstebondens eng 1 stykke, kaldes Hestekildeengen, 1 stykke, kaldet Made Brændekilde, er og 7 læs eng. Herimod er udlagt af JG til præstebonden igen i en eng, kaldes og Made Brændekildeengen, som er 14 læs eng i samme vang. Dette således forrettet af dem og medfølgende dannemænd, så at JG har bekommet det, som begæredes på stedet, og derimod gjort fyldest udlæg til kirken og præstebonden, hvilket parterne var fornøjet med, nemlig præsten, hr. Morten Pedersen, sognepræst til Onslunde og Trannis på vegne af kirken så vel som af sin præstebonde, som har været med, såvel som RJ på JGs vegne. Underskrevet med egne hænder og med undertrykte signeter og ombedet godtfolk at forsegle og underskrive til vitterlighed samt de 6 dannemænd, som har overværet. Datum Onslunde 19. juli 1655. AJH. CJ. MP, pastor loci indignus. [L.S. [for segl] og bomærker]. RJ. Af OTs erklæring erfarer kongen, at det er præsten aldeles uden skade, så og sket efter forskrevne besigtning, og han konfirmerer de 8 mænds besigtigelse. SkR, 6, 381. Udt.: Kr. Sk., 52. K.

1) Se ovf. under 11. juli, s. 163-64.

14. aug. (Kbh.) Bevilling for jomfru Dorete Urne til køb af en gård. DU har tilforn bekommet kongens bevill. til at være sin egen værge. Hun agter at tilforhandle sig en adels sædegård med noget bøndergods, hvorimod hun vil afhænde det strøgods, som er tilfaldet hende

på lod efter hendes afd. forældre. Kongen bevilger hende efter hendes ansøgning at gøre dette køb og salg, som hun selv bedst eragter til sit eget gavn, dog at alt sker med hendes rette lavværgeres samtykke, og at de breve, hun udgiver, underskrives og forsegles af Hans Friis. SkR, 6, 383. K. Indl. 12. aug.

Herom udgik et ms. til HF, som findes i Jyske Tegnelser.

14. aug. (Kbh.) Landkommissarierne i Skåne fik brev om, at Helsingborgs borgere må udlægges af det blekingske gods, så vidt det ej kan gøres i penge. De har tilforn fået kongens befaling til at sælge det blekingske gods, som var tildømt landekisten. Borgerskabet i Helsingborg frygter, det ej så snart kan ske, og at de, som skal afbryde deres huse, skal antage godset vel så højt, som det ellers kan sælges. Såfremt godset ej straks kan sælges og gøres i penge, skal adressaterne til disse borgere udlægge så meget gods, som de eragter, enhver kan nyde efter den skade, som de lider. Dersom noget bliver tilovers, skal det forblive ved forrige anordning. SkT, 8, 455. K.

14. aug. (Kbh.) Hr. Iver Vind t. Nørholm fik forsikring for 3.136 rd. 26 sk. 1½ alb., som er 1 års afgift af Dalum len til aflæggelse af omslagsgælden. IV har i 3 næstforegående år, 1650, 1651 og 1652, hvert år ⅓, erlagt 3.136 enk. rd. 26 sk. 1½ alb., som er et års visse indkomst, som han efter jordebogen og renteritakst nyder af Dalum Kloster len, han er forlenet med. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. Givet etc. FR, 6, 262. K.

14. aug. (Kbh.) Skovrideren i Lolland fik brev om at lade hr. Flemming Ulfeldt årligen bekomme 4 stk. stort vildt af vildtbanen dér. Han skal tage hans kvittering. SmT, 8, 107.

14. aug. (Kbh.) Hans Friis fik brev om at overvære jomfru Dorete Urnes gods køb. DU agter efter kongens bevill. at tilforhandle sig en sædegård og derimod sælge strøgods tilfaldet hende efter hendes forældre. HF har tilforn været hendes værge og skal overvære, når hun foretager køb og salg og forsegle og underskrive vidnesbyrd med hende, havende indseende med, at hun vederfares ret. JT, 13, 388.

15. aug. (Kbh.) Frd. om tjenestefolk og løsgængere. K. (ikke indført).
Inkl. (den trykte frd.).

15. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at skatterne af en del len i Norge herefter årligen skal bruges til Bohus' officerers garnison og fæstning, så og Marstrands underholdning, beregnet fra Philipp Jacobi sidst forleden, nemlig Bohus lens skatter til Bohusiske Regiments officerers besoldning og garnisonen og Marstrands underholdning. Nok skatterne af Onsø len, af Verne Kloster, af Ide og Marker len, af Tune og Åbygge len, af Tønsberg len, desligeste af Brunla len. Dette til efterretning, så nævne lens skatter bliver anvendt til intet andet brug. Sjt, 33, 341. K. Orig. i DKanc. B 179k.

15. aug. (Kbh.) Forleningsbrev¹ for Ebbe Gyldenstjerne på Hørje len i Gønge h. i Skåne fra Philipp Jacobi 1651 med vist og uvist kvit og frit uden afgift. (Skbl. 9, 16, 17, 14). SkR, 6, 384. K.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

15. aug. (Kbh.) Bevilling for borgmester Evert Vildfang i Malmø på en gård. Han og hans hustru må deres livstid kvit og frit beholde gården, som Peder Jensen påbor, ligger i Vindinge, Bare h., Malmøhus len, med tilliggende eng, Broberg eng. Dog skal han nøje tilfredsstille manden, som påbor den. SkR, 6, 385. K. Inkl. 8. juli 1601 (Chr. 4., orig., se KB 1601, 641, 650), 24. maj 1646, 10. aug.

15. aug. (Kbh.) Bevilling for Helsingborg på skattefrihed i 12 år. Borgmestre og råd i byen har andraget, hvorledes den er gerådet i stor armød, en del på grund af nedbrydelse af huse til fortifikationens fortsættelse, en del på grund af, at de er frataget deres jord og haver, som de havde til føde. For at de menige indbyggere kan komme i nogen næring, og byen igen des bedre tiltage, bevilger kongen, at borgerne i 12 år fra brevets dato må være forskånet for al skat og i 3 år for accise af malt. Forbydendes etc. SkR, 6, 385. Inkl. 2., 7. og 29. aug.

15. aug. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik befordringsbrev vedr. sin restans i Halsted Kloster len. ER har givet nærværende [person] sin fuldmagt til med mindelighed el. retten at indfordre en del restancer og skatter hos kronens tjenere i Halsted Kloster len fra den tid, han var forlenet dermed. Kongen befaler fogeder, embedsmænd o.a., som lenets bønder hører under, at bevise ERs fuldm. al mulig hjælp, så han uden vidt-

løftighed kan komme til ende, så og forskaffe ham fri fordringskab med heste og vogn. Ladendes etc. SmR, 7, 92. Indl. 25. juli.

16. aug. (Kbh.) Bevilling for Henrik Müller i Kbh. til at nyde de samme privilegier, som han hidindtil har haft. HM har en tid tjent kongen som generaltoldforvalter, og i det, der blev ham befalet, anstillet sig således, at kongen var vel tilfreds, og han har derfor efter hans anmodning dimitteret ham, dog så, at han skal blive i kongens daglige hof tjeneste og troligen forrette det, kongen befaler ham. Han skal derfor nyde de samme privilegier, immuniteter, friheder og session som hidindtil. Sjr, 23, 648. K. Indl. 15. aug.

16. aug. (Kbh.) Christoffer Urne fik brev om, at mag. Niels Svendsens kvinde, Maren, må tale med ham, hvilket hun har begæret. Sjt, 33, 341.

16. aug. (Kbh.) Mikkell Langemack fik brev om at åbne alle toldkisterne i Sjæll., Skåne og Blekinge, som er forordnet til hofstaten, og så snart muligt fremføre pengene og levere dem til Hans Boysen, hofmønsterskriver. Sjt, 33, 341. K.

16. aug. (Kbh.) Bevilling for hr. Rasmus Salomonsen,¹ sognepræst til Farholt og Jonstrup, på 1 rd. af hver kirke i Skåne stift til hans brændte gård. RS har klageligen andraget, at hans præstegård for nogen tid siden er brændt, med begæring, at kongen vil bevilge ham hjælp til igen at opbygge den. Kongen bevilger, at hver kirke i Skåne stift, som har noget forråd, må komme ham til hjælp med 1 rd. Kongen befaler kirkeværgerne dér el. andre, som forretter kirkeregnskaberne, at de lader ham være 1 rd. af hver kirke følgagtig. SkR, 6, 385. K.

1) Overskriften har *Sørensen*.

16. aug. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at lade hr. Rasmus Salomonsen i Farholt af lenets skove bekomme fornødent bygningstømmer til sin brændte gård. Han skal lade det hugge på steder, hvor det er skovene mindst til skade. SkT, 8, 455. K. Indl. udat. og 11. aug.

17. aug. (Kbh.) Ingeborg Arenfeldt fik brev om at skifte med Joakim Frederik Pentz inden 3 uger. Hvad JFP klageligen har andraget, kan hun se af hans hosføjede supplikation. Hun skal med forderligste til de gode mænd¹ levere de kommissioner, som hun for et år siden har

ladet disse tage. Og inden 3 uger efter dette brevs dato skifte og dele med sin søn i Kbh., såfremt hun ikke vil stande til rette for den skade, han kan tilregne sig over hendes ophold. Sjt, 33, 341. Indl. 22. juli 1654 (2) og udat.

1) Mogens Høg og Laurids Below, se KB 1654, 201.

17. aug. (Kbh.)¹ Jørgen Rosenkrantz fik brev anlangende at sælge en del af Sorøes øde gods i Skåne og igen købe bedre. Kongen erfarer, at godset, som har ligget i Skåne til Det kgl. adelige Akademi i Sorø af afd. Falk Gøye, hofmester, stedet til bedste er afhændet, på nær 6 gde, de 4 meget ringe på ejendom, forskyldet og næsten forarmet, de 2 i sidst forledne sv. fejde ganske ruineret og afbrændt, så der siden den tid ingen indkomst har været af godset, ej heller formue at bekoste nogen bygning derpå. Kongen er tilfreds, at de 6 gde for pris takseret af uvildige mænd afhændes, på det pengene kan anlægges i bedre og be-
lejliger gods. Sjt, 33, 342. K. Indl. udat.

1) K. har dat. Frederiksborg.

17. aug. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade dr. Ludvig Pouch, medikus i Ribe, bekomme et stykke stort vildt. Han skal lade ham det være følgagtigt af Koldinghus vildtbane, hvor det kan være mindst til skade. Sjt, 33, 342.

17. aug. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Rasmus Rasmussen, kongens danske kancellitjener, bekomme 4 dådyr af Kbh.s el. Frederiksborgs vildtbane. Han skal lade dem skyde, hvor det kan være mindst til skade. Sjt, 33, 343.

17. aug. (Kbh.)¹ Jørgen Rosenkrantz fik brev om at lade fru Karen Lange udvise et bekvemt begravelsessted i Sorø Kirke. Hun har andraget, at hun af afd. Falk Gøye har tilforhandlet sig et begravelsessted i kirken på Det kgl. adelige Akademi Sorø og erlagt 400 rd. Herfor skal han lade hende udvise et bekvemt sted i kirken. Sjt, 33, 343. K.

1) K. har dat. Frederiksborg.

17. aug. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at gøre anordning, at Cornelius Jacobsen igen bekommer sit gods, som tolderen i Kerteminde har arresteret. CJ har andraget, at noget af hans gods, som var bjerget ved Langeland, er arresteret og opskibet af tolderen i Kerteminde for told af vin, som han for nogen tid siden har solgt i Odense, og

hvorfor han har forpligtet sig at skaffe rigtighed. Han begærer, at godset må løslades, eftersom skylden skal have været hos skipperen, som er henløbet på reden dér, endog han var fragtet til Frederiksodde. Kongen er tilfreds, at godset løslades, så han kan føre det til Frederiksodde. MK skal tilholde toldereren dette. FT, 7, 214. K. Indl. 13. aug.

17. aug. (Frederiksborg)¹ Jørgen Juel og Tyge Below fik brev om at begive sig på åstederne ml. Bertel Marcussen og Bertel Hansen anlangende noget omtvistet jord. Der begiver sig tvistighed ml. BM og BH anlangende et stykke jord, som BM har ladet indhegne og BH tilholder sig, desligeste og en vej ml. BMs mølle og hans søns mølle, hvilken BH formener ham. Tvistigheden er af landsdommerne i Nørrejyll. henvist til gode mænds syn. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig på åstederne at granske og forfare ejendommens beskaffenhed og siden kende ml. dem, på det de kan komme til ende. Det, de kender, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Ladendes etc. JT, 13, 389. Indl. 16. juli.

1) Oprindelig stod der *Hafn*.

17. aug. (Kbh.) Otte Krag fik brev om at lade gøre i penge K.M.s part af Thomas Torps hjemfaldne bo i Varde. Af hans erklæring erfarer kongen, at TT 1. maj 1654 begik et manddrab, hvorfor han er undveget og svoren og dømt fra sin fred og hans boslod at være forbrudt til kongen og Varde by. På det at han ikke ved underfundige praktiker skal bortbringe formuen, som har henstået på 16. måned, hvilket allerede er sket, vil kongen, at kronens anpart søges ved uvildige mænds taksering, hvilket han siden kan sælge og gøre i penge, på det det ej skal forværres, eftersom det består i korn, huse og lign. JT, 13, 389. Indl. 12. aug.

18. aug. (Kbh.) Caspar Gersdorff fik brev på 1.000 rd. i årlig pension, som kongen bevilger ham for tro tjeneste, som han har gjort og vil gøre, hvilket skal begynde 1. maj sidst forleden. Rentemestrene skal årligt betale ham dette. SjR, 23, 647.

18. aug. (Kbh.)¹ Lave Beck og Otte Pogwisch fik brev om at lade stykløjtnanten med de 6 konstabler på Frederiksborg bekomme lige så godt traktement månedligt som artillerifolket i Helsingør. Disse personer, der for nogen tid siden er hidskikket til Frederiksborg med 6 regimentsstykker, har beklaget, at de ikke har bekommet ligesådan pen-

sion månedligt som de artillerifolk, der samme tid blev henskikket til Helsingør. Kongen er tilfreds, at adressaterne lader dem bekomme samme traktement for den tid, de har været der. Sjt, 33, 343. K. Incl. 10. og 13. aug.

1) K. har dat. Frederiksborg.

18. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om årligt at erlægge 1.000 rd. af Stavanger lens afgift til Caspar Gersdorff, beregnet fra 1. maj sidst forleden, hvilket mod hans bevis skal blive afkortet i lenets afgift. Sjt, 33, 344. Orig. i DKanc. B 179k.

18. aug. (Kbh.)¹ Otte Pogwisch fik brev om at lade Peder Clemensen bekomme fornødent bygningstømmer. Så og, at han i 3 år må være fri for landgilde, ægt og arbejde. PC har andraget, at hans gård for kort tid siden er brændt tillige med hans formue. Derfor begærer han nogen hjælp til igen at opbygge den. Kongen er tilfreds, at OP af kronens skove lader ham bekomme fornødent bygningstømmer på de steder, hvor det kan være skoven mindst til skade, og at han i 3 år fra brevets dato er forskånet for landgilde, ægt og arbejde. Det skal blive OP godtgjort i hans regnskaber på Rtk. Sjt, 33, 344. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Incl. 5. og 6. aug.

1) K. har dat. Frederiksborg.

18. aug. (Frederiksborg¹) Peder Hansen, borger i Nakskov, fik brev for sig og sine arvinger på at nyde Lundegårds bygning som ejendom. PH har begæret for sig og arvinger som ejendom at få bevilget bygningen på Lundegård i Halsted Kloster len, som er ham forundt på 10 år, eftersom han agter at lade gården bygge. Han erbyder derimod efter nævnte 10 års forløb at fæste gården af lensmanden, så den falder til fæste. Af hr. Flemming Ulfeldts erklæring erfarer kongen, at andre dér i lenet i lige måde nyder bygningen til ejendom, og at nævnte gård er meget forfalden, så den med dette middel desbedre kan blive opbygget til gavn for kronen og lenet ikke til skade. Kongen bevilger dette, dog skal ejendommen tages til fæste hos lensmanden, når fæstet bortfalder. SmR, 7, 92. Orig. i DKanc. B 166. Incl. udat. og 13. og 16. aug.

1) De fleste af de øvrige breve af denne dato har dateringsstedet *Kbh.*, flere K. dog *Frederiksborg*.

18. aug. (Frederiksborg¹) Peder Hansen fik brev om, at ingen træer

skal udvises el. hugges i Lundegårds skove. Efter begæring har kongen indtil videre bevilget, at ingen træer skal udvises el. hugges på Lundegårds grund videre end til gårdens fornødenhed. SmR, 7, 93. K. (Efter hr. kanslers ordre).

1) De fleste af de øvrige breve af denne dato har dateringsstedet *Kbh.*

18. aug. (Kbh.) Søren Lauridsen, ridefoged til Skanderborg Slot, fik oprejsning i en sag med et dødt barn. SL har begæret kongens oprejsning i en sag med et barn, angående Anne Mikkelsdatter, som er fundet død, så at det må påtales og udføres ved retten. Kongen bevilger, at sagen må føres videre, ligesom det nyligen var sket. JR, 12, 387.

19. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Albret Baltser Berns' arvinger og Leonhard Marselis i Hamborg indvisning i Trondhjem lens afgift, såvel som i Trondhjems, Nordmøres og Romsdals told for 35.506 rd. 39 sk., idet kongen af adressaternes angivende erfarer, at de endnu tilkommer dette med rente fra 10. juli sidst forleden. Nok 31.626¹/₄ rd., hvis rente først angår 1. maj 1656. For de 2 summer har de tilforn haft assignation i Østerdalske Kobberværk. Kongen er tilfreds, at de for de 2 summer med rente 6 pct. må bekomme indvisning fra 1. maj sidst forleden i Trondhjems, Nordmøres og Romsdals told, årligen 13.000 rd., nok af Trondhjem lens årlige afgift 5.000 rd., indtil de er afbetalt. Det, de bekommer, skal de årligen lade beregne i Rtk. og afskrive på hovedbrevene. SjT, 33, 345. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Tallets 3 sidste cifre er sløret af en blækklat.

19. aug. (Kbh.)¹ Rentemestrene fik brev anlangende at anordne en del lens skatter i Norge til Bohus' og Marstrands underholdning. Kongen er tilfreds, at årligen fra Philippi Jacobi sidst forleden følgende skatter må bruges til besoldning af officererne i Bohusiske Regiment og til underholdning af garnisonerne på Bohus fæstning og Marstrand, nemlig Bohus lens skatter 7.694 rd., af Onsø len 1.500 rd., af Verne Kloster len 1.000 rd., af Ide og Marker len 1.200 rd., af Tønsberg len 5.000 rd., af Brunla len 1.636 rd., af Tune og Åbygge len 1.200 rd. Dette til efterretning, så nævne lens skatter bliver anvendt til intet andet brug. SjT, 33, 345. K.

1) K. har dat. Frederiksborg.

19. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre perlestikkeren Jacob Reuse indvisning i dette års skatter af Stavanger len for hans reste-

rende fordring. Det skal blive godtgjort i lenets skatteregnskaber. Sjt, 33, 346. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 12. juni og udat.

19. aug. (Kbh.)¹ Otte Pogwisch fik brev om at lade fuglefængereren ved Frederiksborg bekomme adskilligt til fuglefang, nemlig 1 lispd. tråd, 60 favne liner, 3 skp. hampefrø, 1 skp. hørfrø, 8 al. grovlærred, bast og hestehår til 20 skok duer. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 346. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

1) K. har dat. Frederiksborg.

19. aug. (Kbh.) Anders Thomsen, tolder i Ballum, fik brev om at måtte holde kro på Rømø. Efter ansøgning har kongen bevilget, at AT må lade anrette og holde kro og herberge for de sejlene el. vejfarende folk på Rømø, dog at han for billig pris, nævnte til bedste, holder et godt herberg med mad, øl o. a., så ingen med rette kan klage. Forbydendes etc. JR, 12, 388. K.

19. aug. (Frederiksborg)¹ Carsten Tønnesen,² borger i Ribe, fik frihed på en gård. Efter ansøgning bevilger kongen, at CT må nyde den halve Tanderupgård i 2 år fri for ægt og arbejde, eftersom kongen af Otte Krag's erklæring³ erfarer, at det kan bevilges ham uden de andre bønder's besværing. Dog skal han i rette tid erlægge landgilden o.a. JR, 12, 388. K. Indl. 12. aug.

1) Brevet har dateringsstedet Frederiksborg. 2) Kopibogen har *Thomsen, K. Tønnesen*. 3) Denne afgivet efter kongens befaling af 26. okt. 1654, jf. kopibogen 1654, 262, hvor *Carsten Tønnesen* fejlagtigt, som det er gengivet i udgaven, anføres som *Christen Tomesen* (i udgaven Thomsen).

19. aug. (Frederiksborg) Otte Krag fik brev om, at Anders Thomsen, tolder i Ballum, må nyde sin gård fri for ægt og arbejde. AT har begæret, at han for sin birkeskriverbestilling ved Ballum birk fri for ægt og arbejde må nyde den gård, som han har fæstet dér i byen, eftersom han ingen anden frihed nyder for sin bestilling. Kongen er tilfreds, at han må dette, så længe han betjener bestillingen. Befalendes eder Gud etc. JT, 13, 390. Indl. 30. maj (2), 14. juni, 1. aug. (2).

19. aug. (Frederiksborg) Otte Krag fik brev om at lade anvende 300 rd. på reparation af bispens residens i Ribe, som kongen erfarer er så

brøstfældig, at den behøver reparation. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 390.

19. aug. (Frederiksborg) Nogle rigsråder, Mogens Høg, hr. Henrik Rantzau, Erik Juel og Otte Krag, fik befaling til for sig at tage de Riberes tvistige sager anlangende deres skatter og dømme derpå. Hans Jensen, borger i Ribe, m.fl. foregiver, at borgmestre og råd dér efter kongens skattebreve ikke alene i nogle åringer har oppebåret påbudne skatter, men og at de derforuden ved retten søger borgerskabet om videre restans, hvorved borgerskabet formener sig at ske for kort. Borgmestre og råd erbyder at ville gøre rgsk. for det, der er oppebåret, og bevise, at oppebørselen i nogle års tid, ligesom det altid er sket i forrige tider, er anvendt for en del til byens gæld og aflæggelse af renten, hvori de formedelst forrige krig er geråden, for en del til broers, dæmnings o.a. byens nødvendige bygning og reparation, foruden det, som efter skattebrevene er betalt. Adressaterne befales og får fuldmagt til på belejlig tid i Ribe at stævne borgmestre og råd og de borgere, som besværer sig over dem, efter at byens regnskaber er gennemset af de dertil forordnede 4 mænd og antegnelserne besvaret. De skal overhøre dem og siden enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom nogen af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befallingen. JT, 13, 390. Indl. 2. og 12. aug.

20. aug. (Kbh.) Sorø birks bønders privilegier ang. skat o.a. Kongen erfarer, at Sorø Akademis gods er kommet til agters formedelst forrige åringers misvækst og overflødigt arbejde, tyngsel og adskillig besværing. Mange gde er slet øde og fast flere forarmede. Dersom der ikke i tide tænkes på midler til at forekomme det, er godset i største fare at gå under. Af gunst og iver for stedets konservation, har kongen med Rigens Råds råd anset for godt at forunde Sorø lens bønder, så mange, som er beliggende i birket, frihed i 20 år for halv skat, så og Pedersborg, Slaglille og Bjernede, som er holdt for ugedagsbønder, for den fulde skat, dog så, at de 3 sogne skal udgive den ene halve part til stedet, hvilket skal oppebæres af hofmesteren til stedets bygning og aflæggelse af gæld. I lige måde er birkets bønder bevilget i fredstid at være fri for al udskrivning og det nypåbudne rytterhold, så at de ikke skal undergives mønstring af kommissarierne el. officerer. Kongen vil

heller ikke forskrive dem til noget arbejde ved fæstningerne i fredstid, men skulle riget komme noget til, skal de være forpligtet til som tilforn at udgive så mange soldater og ryttere, som kan gå af godset. På det de i nødstid kan eragtes des dygtigere, skal hofmestrene have indseende med at holde det ganske unge mandskab i gewehr og eksercits og selv mønstre og lade dem eksercere på de tider af året, det er bønderne mindst til besværing. Sjr, 23, 648.

21. aug. (Kbh.) Ulrik Frederik Gyldenløve fik naturalisationsbrev. Det er hos kongen begæret, at han vil bevilge UFG, at han og hans ægte børn må nyde det danske ridderskabs adelige rettigheder, privilegier og friheder. Kongen bevilger dette. Forbydendes etc. Sjr, 23, 650. K.

21. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når plads bliver ledig, i Sorø Skole at indtage Mathias og Michael Ecksten, og forholde sig mod dem med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 346.

21. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik forlov fra Sorø Skole. Kongen er tilfreds, at JR efter begæring i 14 dage el. 3 uger må forløves fra stedet for at rejse til Jyll. til Mogens Høgs og Erik Juels bryllupper. Sjt, 33, 346. Incl. udat.

21. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at forholde sig mod den unge fyrste af Nordborg. Så snart denne ankommer, skal JR indtage ham på akademiet til kost og eksercitier og forholde sig mod ham lige som tilforn mod andre fyrstelige personer dér, hvorfor kongen selv vil lade betale. Sjt, 33, 346. K. Orig. i DKanc. B 174. Incl. udat. (se under 21. aug., Sjt, 33, 346 2).

21. aug. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade den unge fyrste af Nordborg være vildt følgagtig på Sorø. Når det af Jørgen Rosenkrantz bliver tilkendegivet, skal han hver uge levere 1 dyr og 2 harer, så vel som undertiden ænder. Sjt, 33, 347. K. Incl. udat. (se under 21. aug., Sjt, 33, 346 2).

21. aug. (Kbh.) Oberskænken fik brev om til den unge fyrste af Nordborgs traktement på Sorø at lade ham årligt være følgagtig 12 ammer rhinskvin af kongens kælder, når Jørgen Rosenkrantz ansøger derom. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 347. K. Incl. udat. (se under 21. aug., Sjt, 33, 346 2).

21. aug. (Kbh.) Lensmændene fik breve om årligt at skikke smør o.a. fornødenhed til hofholdningen. Til hofholdningen og Bremerholm behøves blandt andre viktualier smør. Adressaten skal gøre sådan anordning, at alt smør, som årligen kan falde i hans lens jordebog, ufejlbarligen fremsendes til Provianthuset. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 347. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. udat.

Frands Brockenhuus, Arent von der Kuhla, Otte Pogwisch, hr. Christoffer Urne, hr. Hans Lindenov, hr. Frederik Reedtz fra Antvorskov og Korsør, Jørgen Seefeld, hr. Frederik Reedtz fra Vordingborg, hr. Mogens Kaas, hr. Steen Bille, Erik Juel, Henrik Thott.

21. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at forordne 2 renteskrivere til på Christoffer Ulfeldts arvingers vegne at åbne Jørgen Regelsen renteskrivers bo. Afd. CUs arvinger har andraget, hvorledes afd. JR har haft CUs regnskaber under hænde med betaling af renter o.a. og på hans vegne har annammet og udgivet en del penge. JR er død, før han havde klareret regnskaberne, og hans gods og bo er nu forsejlet og indsat i afd. Gødert Braems gård. De begærer at måtte bevilges 2 renteskrivere, som kan opbryde JRs bo og udtage de breve og regnskaber, som vedkommer dem. Adressaterne skal befale 2 renteskrivere, Jens Sørensen og Jens Jacobsen, at gøre dette og tilstille arvingerne det med rigtig registrering, underskrevet af dem. Sjt, 33, 348. Indl. 12. aug. og udat. Orig. i DKanc. B 179k.

21. aug. (Kbh.) Lensmændene i Skåne fik breve om, at 32 gde herefter i stedet for 40 skal holde en rytter. Adelen i Skåne har vedtaget, at i stedet for 40 gde, som tilforn var bevilget at skulle forordnes en sognerytter, skal 32 gde over al Skåne, Blekinge og Bjerre h. lægges dertil. Adressaterne skal i lenene gøre den anordning på kronens, gejstlighedens og med adelens samtykke på deres, at det snarest muligt iværkstilles. SkT, 8, 456. K.

Lensmændene: Otte Thott, hr. Tage Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Ove Giedde, Kjeld Krag, Jacob Grubbe, Peder Vibe, hr. Niels Krabbe, hr. Henrik Lindenov, hr. Joakim Gersdorff.

21. aug. (Kbh.) Bevilling for hr. Peder Simensen, sognepræst til Ødum s., Galten h., til at bekomme ved af Dronningborg lens skove. Han bevilges årligt 20 læs ved for betaling. Kongen befaler lensmanden på Dronningborg at lade ham bekomme dette. Dog at det sker på de ste-

der, det er mindst til skade for skovene. Ladendes etc. JR, 12, 389. K. Indl. udat. (se under 21. aug., Sjt, 33, 346 2).

22. aug. (Kbh.) Å.b. om, at borgmester Hans Vognsens arvinger i Korsør skal klarere deres bys skatter, førend de skifter. Borgmestre og råd i Korsør har andraget, hvorledes den afd. HV har efterladt sig stor urigtighed på kongens så vel som på byens vegne med mange års resterende og i Rtk. uklarede skatter. Derfor har nuværende borgmestre og råd ladet gøre forbud hos HVs arvinger, som er bosiddende forskellige steder, at hans bo skal blive uskiftet under registrering, indtil de klarer denne urigtighed. Kongen påmindet alvorligt arvingerne, at de klarer med det forderligste med kvitteringer fra Rtk. og med andet, som kan være faldet i kongens fars tid. De må ikke skifte, førend de har gjort sådan rigtighed, så kongen og byen kan være uden skade. Sjr, 23, 650. Indl. 16. juni.

22. aug. (Kbh.) Henrik Villumsen og Peder Charisius fik brev anlangende den flåde, de holl. vil hidskikke i Sundet. De Herrer Generalstateres resident Frederik de Frijs har været hos kongen og efter ordre fra sine principaler notificeret, at de er tilsinds med det første i Sundet at skikke en anselig flåde på 16 orlogsskibe under deres generaløjtnant Opdams kommando, foruden de 6, som her allerede findes under Tromps kommando. Adressaterne befales at lade pensionaris Wei-te og nogle af de fornemste herrer af Staterne forstå, at lige så lidt som kongen kan tilstede nogen fremmed magt og armé at komme i hans lande uden hans særdeles konsens, så lidt kan han være fornøjet med sådan notifikation, helst efterdi kongen af Sverige tager sådan ombra-ge deraf, at hans resident dagligen protesterer, og kongen ser ugerne noget, som kunne imputere denne til nogen suspicion. De kan kommunikere dette i den sv. konges ministres nærværelse data occasione og referere, hvad der svares. Sjt, 33, 348.

22. aug. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om reparation af en stald på Antvorskov. Kongen erfarer, at en poststald¹ dér er så brøstfæddig, at den behøver reparation. JR skal lade den besigtige ved en forstandig bygmester og bestille fornødne materialer, el. om muligt akkordere med en, som vil påtage sig at opbygge den for ringeste pris. Det skal blive ham betalt af lenets indkomst af tilkommende lensmand. Sjt, 33, 349. K. Indl. 1. sept. (3).

1) Således Indl., kopibogen har *stald*.

22. aug. (Kbh.) Ove Juel, resident i Sverige, fik brev om straks at begi-ve sig til Stettin i Pommern og straks tilkendegive, når han ankommer, da skal han blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 349. K.

22. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Jørgen Rosenkrantz' indvisning i Kalø len. JR har andraget, at der endnu resterer ham 649 rd. 3 ort 20 sk. efter afregning gjort med ham. Kongen er tilfreds, at han for denne sum må bekomme indvisning i Kalø lens afgift for dette år med rente 6 pct. fra 16. juli sidst forleden, indtil summen er afbetalt. Det skal mod JRs bevis blive godtgjort på Rtk. i lenets afgift. Sjt, 33, 350. Indl. 16. juli. Orig. i DKanc. B 179k.

22. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at Tønsberg by må kortes de skatter, som den resterer med, imod det, den har at fordre hos H.M. Kongen er tilfreds, at borgerskabet efter dets begæring såvel som Henrik Jensen i særdeleshed for forstrækning gjort i forledne fejde i betaling må afkortes det, som byen er blevet skyldig i kontributioner og odelsskatter til førstkommende Michaelis efter den på Rtk. gjorde afregning. Adressaterne skal gøre rigtig likvidation, og for det, hvortil kontributioner og skatter ikke strækker, må de bekomme indvisning i de 220 rd.s årlig afgift, som borgmester Anders Madsen og Jørgen Coldevin (Koeldeuin) betaler for udførsel af hjulved af Norge, beregnet fra 1. maj sidst forleden, indtil de bliver afbetalt, hvilket mod deres kvittering skal blive godtgjort. Sjt, 33, 350. Orig. i DKanc. B 179k.

22. aug. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade Mourids Brun udvise og bekomme 50 bønderlæs ved af Frederiksborg lens skove i betaling. De skal udvises af forrådnede o.a. udygtige træer, hvor det kan være mindst til skovskade. Sjt, 33, 351. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. 20. aug.

22. aug. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om vildt til prinsens hyldning i Odense. Han skal til hyldningen i Odense 10. sept. lade slå 10 stykker stort vildt, 10 rådyr og 30 harer i Koldinghus vildtbane, hvor det kan være mindst til skade, så det kan være til stede i Odense 7. el. 8. sept. Sjt, 33, 351. K.

Lige sådant brev fik han om til hyldningen i Jyll. at skaffe 15 stykker stort vildt, 8 stykker dåvildt, 15 stykker råvildt og 40 harer.² K.

1) I kopibogen er dateringen glemt, men K. har 22. aug. 2) K. slutter: på de steder i de nærmeste vildtbaner ved Viborg, hvor han eragter det mindst til skade, så det kan være i Viborg 17., 18. el. 19. sept.

22. aug. (Kbh.) Å.b. om, at liget af Mikkel Skov, kongens skibskaptajn, som er død i Kbh., må føres til [ikke udfyldt] at begraves hos sine andre fædre og slægtninge. SkR, 6, 386.

22. aug. (Kbh.) Otte Thott fik brev om at erklære sig om gods, som Christoffer Steensen begærer til pant. Der er hos kongen anholdt om udlæg til pant i en del af kronens gæld af gods i adressatens len, Herrested h.,¹ Tryde s., Everød: Oluf Troelsen, Lasse Svendsen, Morten² Fersing, Knud Jensen, Anders Olsen, Aage Nielsen Brand, Morten Laursen, Mads Mortensen, Niels Olufsen, Oluf Andersen, Jeppe Laurson, Hans Giøng, Peder Andersen. Af byen 4 mk. 4 sk. høstskat, 8 mk. herregæsteri. Øje: Niels Pedersen, Mogens Hansen. Hannæs: Oluf Svendsen, Peder Svendsen påbor. OT skal med forderligste erklære sig om disse gårdes herlighed og belejlighed, og hvor nært de befindes at ligge Malmøhus Slot, og derhos i Kanc. indskikke betænkende om, hvad han formener hver td. htk. er værd og kan forundes ham for og særligt specificere, hvad der årligt gives kronen i landgilde. SkT, 8, 457. K. (er indlagt i flg.) (Efter hr. kanslers ordre).

1) Tryde sogn ligger i Ingelsted h. 2) Kopibogen har *Morting*, formentlig en fejl foranlediget af efternavnet.

22. aug. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at erklære sig om en gård, Frillestad, som Christoffer Steensen begærer til pant. Der er hos kongen anholdt om udlæg til pant i en del af kronens gæld af en gård i adressatens len, Frillestad, Mathias Nielsen påbor. OG skal med forderligste erklære sig om gårdens herlighed og belejlighed, og hvor nært den befindes at ligge Helsingborg Slot, og derhos i Kanc. indskikke betænkende om, hvad han formener hver td. htk. er værd og kan forundes ham for og særligt specificere, hvad der årligt gives kronen i landgilde. SkT, 8, 457. K. (Efter hr. kanslers ordre). Indl. 20. aug.

22. aug. (Kbh.) Kapitlet i Lund fik brev om at erklære sig om noget gods, som Lave Bille begærer til magesk. af Lund Kapitels gde og gods i Øster Vemmenhøj: Niels Hansen, Laurids Pedersen, Oluf Lauridsen, Oluf Rasmussen. Hvorimod han til fyldest vederlag til kronen på kapitlets vegne erbyder at udlægge gde og gods i Skåne, Karleby: Jep Hansen. Totterup: Oluf Jensen. Billerup: Bertel Lauridsen, Laurids Nielsen. Adressaterne skal med forderligste erklære sig om dette gods for belejlighed el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 458. K. (Efter hr. kanslers ordre).

22. aug. (Kbh.) Kapitlet i Lund fik brev om at erklære sig om noget gods, som Otte Thott begærer til magesk. af Lund Kapitel i Lille Beding: Gunder Olsen, Oluf Madsen, nok Peder Olsen 1 fæste. Øslev: Jep Ovesen, Knud Nielsen og Jens Bendsen. Hasle: Niels Lauridsen, Omer Nielsen, Truid Olesen. Aske: Oluf Hansen. Boserup: Oluf Lauridsen. Onstrø: Tue Haagensen, Rasmus Bendsen. Torløse: Hans Mogensen, Jens Pedersen, Søren Enevoldsen. Gunderød: Peder Andersen. Hvorimod han til fyldest vederlag til kronen på kapitlets vegne erbyder at udlægge af gde og gods i Skåne, Sønder Villie: Tue Bendsen. Fers h., Bus: Jep Olufsen. Bennestad: Haagen Andersen. Vernløse: Niels Svendsen. Bare h., Totterup: Peder Olsen. Slogstrup: Henrik Hansen, Oluf Pedersen, Peder Erlandsen, Erland Pedersen, Anders Olsen, Rasmus Ibsen. Høje: Claus Pedersen. Adressaterne skal med forderligste erklære sig om dette gods for belejlighed el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 459. K. (Efter hr. kanslers ordre).

22. aug. (Kbh.) Niels Mortensen af Skydebjerg fik benådning på sine fingre og at være gild og gæv. NM er dømt til at miste sine fingre for medelst en ed, han har gjort, og som er befunden falsk. Han begærer, at hans forseelse må efterlades. Da kongen erfarer, at han skal være overtalt dertil af sin hustrus far, hvilket han har bekendt for præsten i åbenbar skriftemål i hans hustrus fars eget påhør, bevilger kongen, at NM denne gang må være forskånet, så at han igen må være gild og gæv, stå i lov og tov og søge lavs- og gildehus med gildemænd og gæve og ej være mand des mindre for den sag i nogen måde. Forbyndendes etc. FR, 6, 263. Indl. 20. juni og udat. (2).

22. aug. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas, hr. Iver Vind og hr. Jørgen Brahe fik brev om at forskaffe adskilligt til prinsens hyldning og levere det til hr. Sivert Urne. Kongen har befalet SU at forskaffe adskilligt til hyldningen i Odense 10. sept. Dersom han ej så hastigt kan bekomme alle de specificerede species, og han lader adressaterne besøge derom, skal de være ham behjælpelig til i deres len at bekomme det, han kan behøve af jordebogens indkomst el. andet. De skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort for billig pris i deres lensregnskaber på Rtk. FT, 7, 215. K. Indl. udat.

22. aug. (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev om adskilligt til prinsens hyldning i Odense. Han skal til forestående hyldning for ringeste pris lade indkøbe 9 stykker gode levende øksne, 175 stykker lam, 148 par høns og kyllinger, 5 td. hvedemel, 20 td. sigterugmel, 250 retter fisk af adskillige slags, 2 skippd. store og små talglys, 6 læster godt herreøl, 2½ læst spisekælderøl, adskillige slags urter som hvidkål, æbler, pærer, peberrod, artiskokker, persillerødder, gulerødder, hvide roer, løg o.a. sådanne grønne madurter, så meget som gøres fornødent. Herforuden skal han for penge lade leje 1.000 stk. tinfade, 2.000 stk. tintallerkener, 100 stk. saltsirkener,¹ 100 stk. lysestager og så meget andet kobber- og køkkentøj, som behøves. Kongen har befalet hr. Mogens Kaas, hr. Iver Vind og hr. Jørgen Brahe at komme ham til hjælp med ovenskrevne species, med så skel, han behøver det. Det skal blive dem godtgjort efter hans kvittering såvel som hans i hans lensregnskaber på Rtk. FT, 7, 215. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Indl. udat. (se foreg.).

1) Kopibogen har *salcirkler*, Indl. *commentken*.

22. aug. (Kbh.) Christian, greve af Rantzau fik kvittansiarum på Stenborg len. Han har gjort endeligt rgsk. for den årl. indtægt, visse og uvisse, af Stenborg Slot og len, som han er forlenet med fra Philippi Jacobi 1649, da han fik det efter grev Pentz. Han er intet blevet skyldig efter genpart af sit forleningsbrev og de på Rtk. til Peder Vibe og Peder Reedtz indleverede kvittanser og beviser, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse for sig og efterkommere regerende fyrster i Slesvig og Holsten, fra den tid, han fik Stenborg amt, og til Philippi Jacobi 1655. JR, 12, 390. K. Indl. 22. aug. (orig. kvittansiarum).

22. aug. (Kbh.) Otte Krag og bispnen i Ribe fik brev om, når plads bliver ledig, i Ribe Hospital at indtage Jens Nissen af Hunderup. JT, 13, 392.

22. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at lade grev Rantzau af landekisten bekomme 650 rd., som han skal lade erlægge til det kommanderede folk i fæstningen Rendsborg, så og 300 rd. til den kaptajn og soldaterne, som er indskikket dér. JT, 13, 392.

22. aug. (Kbh.) Mogens Høg og hr. Henrik Rantzau fik brev om med forderligste at forhøre Valdemar Lykkes resterende regnskaber for Frederiksoddes bygning og efter befunden beskaffenhed kvittere. JT, 13, 392.

22. aug. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at forskaffe adskilligt til prinsens hyldning i Viborg 20. sept. Han skal for ringest mulige pris lade indkøbe 15 stk. gode, levende øksne, 300 stk. gode levende lam, 300 par høns og kyllinger, 8 td. hvedemel, 30 td. rugmel, 400 retter fisk af adskillig slags, 6 td. godt smør, 3 skippd. flæsk, 20 stk. spegelaks, 3 skippd. talglys, 10 læster godt herreøl, 5 læster spiseøl, adskillige slags madurter af hvidkål, æbler, pærer, peberrod, artiskokker, persillerødder, gulerødder, hvide roer o.a., så meget som fornødent. Herforuden skal han for penge lade leje 1.200 tinfade, 3.000 tintallerkener, 100 lystemager, 100 saltsirkener og så meget andet kobber- og køkkentøj, som behøves. Det skal blive ham godtgjort i hans regnskaber på Rtk. JT, 13, 393. K. Incl. udat. (2).

23. aug. (Kbh.) Å.b. anlangende undsætning af stænderne til rigernes defension. Tilstanden i verden rundt omkring synes at få et farligt udseende, så riget måske ikke mere end andre kan være forvisset. For at kongens attrå efter at holde undersåtterne i fredelig rolighed ikke ved uformelige tilfald, som disse sælsomme tider er fulde af, skal forstyrres el. forhindres, har han med Rigens Råds gode betænkende eftersøgt alle midler, hvorved man kan beskikke alting i beredskab til landets defension. Kongen formoder, at enhver efter sine vilkår ikke unddrager for sig og sin prosperitet ved sine midler at erholde fædernelandets ære og velfærd. Derfor har kongen med Rigens Råd besluttet, at dersom han af øjensynlig fare bliver forårsaget at anstille nogen ekstraordinær armatur til rigernes defension, skal alle af hver stand erklære og siden, når nøden trænger, efterkomme det og undsætte kongen og riget med deres midler el. kredit. Det skal, når Gud igen velsigner landene med fred, igen blive betalt, uden nogen afkortning. For at ingen skal frygte, at hjælpen bliver anvendt til nogen anden brug, anser kongen for godt, at 4 rigsråder forordnes til at gøre rgsk. over al indtægt og udgift. For at enhver kan være forsikret, at intet af hjælpen bruges til andet end landsens defension, er kongen tilfreds, at nogle af ridderskabet, gejstligheden og borgerstand af dem selv bliver navngivet og kan forhøre regnskaberne med deputerede af Rigens Råd. SJR, 23, 651.

23. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz, Jørgen Seefeld t. Visborggård, Arent von der Kuhla og Otte Pogwisch fik befaling vedr. tvistighed ml. Falk Olufsen, borgmester, og Christoffer Penschorn, rådmænd, i Slangerup. Der har i rum tid været tvist ml. FO og CP anlangende en eng-

plet, som af 8 mænd er tilfundet at høre til CPs have og dog siden af 16 mænd tillagt FO, hvorom AvdK og OP, som tilforn har været opnævnt af CP, i lige måde har været på åstederne og gjort deres forretning efter kgl. befaling. FO er derefter af kongen og Danmarks Riges Råd tilfundet i lige måde at opnævne 2 gode mænd, som med de førnævnte 2 kunne komme på åstedet, og han har begæret at få kongens befaling til JR og JS. Kongen befaler dem tillige med AvdK og OP med forderligste at begive sig til åstedet og dér indstævne de interesserede og efter det, der lægges i rette for dem, granske og forfare og enten forene parterne i mindelighed el. adskille dem med endelig dom. Desligeste befaler kongen AvdK og OP at møde nævnte tid og sted og efterkomme befalingen med de andre. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Sjt, 33, 352. Indl. 10. juli.

23. aug. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om, at Knud Andersen, møller i Hellevads Mølle under Vordingborg len, må efterlades nogen landgilde. KA har andraget, hvorledes vandpladserne, hvorfra vandet skal have sit løb til møllen, i de forløbne tørre åringer er meget gengroet, så han ikke har $\frac{1}{3}$ af det vand, som der tilforn har været at male med, hvorover møllen i langsommelig tid årligen har stået stille, ham til stor skade. Han begærer at forundes noget afslag på møllens årlige skyld. Af FRs erklæring erfarer kongen, at supplikantens angivende er sandfærdigt, møllesøen er helt eftergroet, så han i nogle år ej har haft halvparten så meget vand som i forrige tider. Kongen er tilfreds, at han i næstfølgende 3 år, beregnet fra Philippi Jacobi 1654, årligen må være forskånet for 18 mk. penge og $1\frac{1}{2}$ pd. mel af møllens landgilde. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 353. K. Indl. 20. og 28 nov. og 13. dec. 1654.

23. aug. (Kbh.) Boel Jensdatter af Froste h. fik brev om, at hendes lejemål er efterladt. Hun har for kongen berettet, hvorledes hun for nogen tid siden har forset sig i lejemål med en karl, Hans Svendsen dragon, som tilforn har besøvet et kvindfolk, som BJ i 3. led er beslægtet med, hvorfor hun er dømt til at rømme landet. Hun begærer, at forseelsen må efterlades, så hun igen må nyde sin fred. Kongen efterlader forseelsen, så hun må forblive i landet. Forbyndendes etc. SkR, 6, 386. K. Indl. 26. marts, 28. juni.

23. aug. (Kbh.) Bevilling for hr. Hans Pedersen i Svalløv på 1 rd. til

hans brændte gård af hver kirke i Skåne stift, lyder som det, hr. Rasmus Sørensen fik pag. 385 (se ovf. s. 222). SkR, 6, 386. K. Indl. 18. juni.

23. aug. (Kbh.) Lensmændene i Skåne, undtaget hr. Knud Ulfeldt, fik brev om graverskatten. Det er højest magtpåliggende, at den påbegyndte fortifikation ved Helsingborg med forderligste forfærdiges. Adressaten skal straks lade indfordre alt det, der i hans len kan indsamles af graverskatten af kronens og gejstlighedens, og levere det til landkommisarierne, som siden efter ordre skal udgive det til fæstningens fortsættelse. SkT, 8, 460.

23. aug. (Kbh.) Otte Thott fik brev om at fæste Anders Olsen, borgmester i Skanør, kronens part af Maglerup sogns korntiende. Kongen er tilfreds, at AO efter sin ansøgning må bekomme denne. OT skal forunde ham den, eftersom kongen af hans erklæring erfarer, at den i lang tid ikke har været bortfæstet til nogen. SkT, 8, 460. K. Indl. udat. og 7. juli.

23. aug. (Kbh.) Peder Vibe fik brev om at lade hr. Hans Pedersen i Svaløvf af lenets skove bekomme fornødent bygningstømmer til hans afbrændte gård. Han skal lade det hugge på steder, hvor det kan komme mindst til skovskade. SkT, 8, 461. K.

23. aug. (Kbh.) Bevilling for Ålborg borgere til at handle i Limfjorden. Det er hos kongen begæret, at borgerne i Ålborg må tillades frit at besejle Limfjorden med deres skibe, skuder og pramme og selv og ved deres tjenere frit at handle i fjorden. På det at sejladsen dér des bedre kan tiltage, bevilger kongen, at borgerne frit må handle dér, dog med så skel, at tolden af alle ind- og udførende varer skal erlægges ved Ålborg el. Hals og godset visiteres dér, så at intet afgår kronen. Derimod skal borgerne i Ålborg bygge sådanne skibe, som i nødstid kan udmonteres med stykker og bruges til landets defension. Forbydendes etc. JR, 12, 389. (Tr.: CCD, VI, 190). K. Orig. i D 1-118 Ålborg rådstueark., LAV. Indl. 14. aug.

23. aug. (Kbh.) Bevilling for Knud Pedersen til at kaldes til kald. Nærværende KP har begæret, at kongen vil tillade, at han bliver kaldet til kald, hvor han lovlig kan kaldes, endog han ikke har fuldendt sine 25 år, mens han dog har sine testamonia og attestation fra universite-

tet i Kbh. Kongen bevilger dette. JR, 12, 390. K. (Efter Erik Krags ordre).

23. aug. (Kbh.) Bevilling for Niels Pedersen til at kaldes til kald. Han fik lige sådant brev. Udt.: JR, 12, 390. K. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

23. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at komplettere Jyske Regiment og mundere det med gewehr af Brobyværk og søge betaling på Rtk. Han skal ved lensmændene i Nørrejyll. lade regimentet komplettere, efterdi 250 mand er udkommanderet til fæstningen Rendsborg. De soldater, som bliver udkrevet, skal han lade mundere med gewehr af Brobyværk, hvorfor betaling siden kan søges på Rtk. efter oprettet kontrakt, så Jyske Regiment med officerer og knægte kan blive så fuldkomment som tilforn. JT, 13, 392. K. Incl. udat.

23. aug. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev om at erklære sig om gods, fru Lisbet (Elisabet) Daa, enke efter Jacob Ulfeldt, begærer til magesk. af Horsens Hospital i Jyll., Føvling¹ s. og by: 1 gd., hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder at udlægge 1 gd. i Thyregod s., Nystrup. LU skal med det forderligste erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden hospitalets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 393.

1) Kopibogen har *Føjelund*.

23. aug. (Kbh.) Bispem i Århus fik brev om at erklære sig om gods, fru Lisbet Daa, enke efter Jacob Ulfeldt, begærer til magesk. af kapitlets gde i Århus stift, som Iver Vind er forlenet med, i Føvling¹ s. og by: 1 gd., hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder at udlægge 1 gd. i Thyregod s., Nystrup. Han skal med det forderligste erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 394.

1) Kopibogen har *Føjelund*.

23. aug. (Kbh.) Rigens Råd i Jyll. og Fyn fik brev anlangende de af adelen, som resterer af dem, der har udlovet til landets defension. En stor del af adelen resterer imod forhåbning endnu med det, som er udlovet til landets defension. Adressaterne skal foreholde adelen, at de

uden videre ophold til hyldningen klarerer hos landkommissarierne det, de endnu resterer, på det kongen ikke skal nødes til at bruge de midler, som adelen har begæret til sådan eksekution. JT, 13, 394. K.

24. aug. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om afslag for nogle bønder i Vordingborg len, som har fået skade af hagl. Kronens bønder i Hammer h., i Knudsby,¹ Oreby, Stuby, Næs, Sallerup, Skaverup, Køng,² Kostræde, Lundby og Lundby Torp har klageligen andraget, hvorledes de 25. juli sidst forleden er tilføjet stor skade på deres kornsæd af hagl, som nedslog kornet og fodringen slet i bunden. De begærer derfor noget afslag i dette års landgilde, på det de kan blive ved magt. Da kongen af FRs erklæring erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, og han har ladet erfare, hvad de højest kan tåle at udgive, er kongen tilfreds, at kronens bønder efter FRs forslag dette år, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen, må nyde følgende afslag, nemlig Sallerup, Køng, Lundby Torp, Knudsby, Oreby og Næs mænd de 3 parter af al deres landgilde, Skaverup, Lundby og Stuby mænd den 3. part og Kostræde mænd halvdelen, hvilket skal blive godtgjort i lensregnskaberne. Sjt, 33, 354. K. Incl. 6., 13., 15. og 18. aug.

1) Knudsby ligger ikke i Hammer h., men i Vordingborg lands., Bårse h. 2) Der står hér i kopibogen *Kiølige*, men senere opræder *Køng*.

24. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre kongens reisige staldfolk indvisning i Skanderborg lens afgift dette år for deres resterende løn til 1. maj 1654. Det skal efter beretning andrage 586 rd. 1¹/₂ sk. lybsk, hvilket skal blive godtgjort i lenets rgsk. Sjt, 33, 354. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 11. juli og udat.

24. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at forpagte accisen af købstæderne i Danmark bort. Kongen har anset for godt at lade accisen i Danmark og Norge forpagte til enhver købstads borgerskab, som begærer det. Adressaterne skal på kongens vegne på nogle års tid akkordere med en el. flere vederhæftige mænd i hver købstad, når nogen angiver sig, eftersom de eragter, det kan være til kronens bedste. Derksom accisen begæres af nogen, som påtvivles at være vederhæftig, skal de på kongens vegne tilholde ham at stille kaution for accisens oppebørsel. De skal søge kongens ratifikation på deres akkord. Sjt, 33, 355. Orig. i DKanc. B 179k.

24. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Laurids Hellekan-

de indvisning i en gård i Koldinghus len for hans fordring for gjort tjeneste i sidst forledne fejde. De skal gøre ham indvisning i den gård i Anst h., Verst s., Tersbøl: Oluf Lauridsen påbor, skylder årligen 1 dl. penge, 1 fjdg. smør, 1 brændsvin, og eftersom det beløber sig højere end $\frac{1}{4}$ af hans fordring, har kongen bevilget, at han må beholde landgilden i pant for summen, det kan andrage, 1 td. htk. for 50 rd., hvori- mod han skal afstå den ganske fordringssum, som andrager 486 rd., hvorpå han skal søge kongens panteskøde. Sjt, 33, 355.

24. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Ove Juel t. Lundbæk bekomme hans besoldning fra hans bestallings dato. Sjt, 33, 356. K. Orig. i DKanc. B 179k.

24. aug. (Kbh.) Rigens hofmester fik brev om at erklære sig om supplika- tion fra Niels Nielsen, landsdommer på Bornholm, anlangende no- get korn, han årligt begærer af almuen dér på landet. Hvad NN be- gærer, kan adressaten se af hans hosføjede supplika- tion. Han skal hos menigheden dér på landet lade fornemme, om de godvilligen vil angå NNs begæring, og siden indskikke beretning, om landets tilstand og almuens lejlighed befindes således, at de uden deres skade foruden det ordinære årlige kan udgive det begærede korn til ham. SkT, 8, 461. K.

24. aug. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om at lade Hans Si- mensen og Peder Rasmussen af Femø bekomme deres skude, som var konfiskeret. De har andraget, at de af vanvittighed ledig uden ballast er løbet af Nysteds havn med deres skude og ej har udgivet 12 sk. til havnpenge, hvorover deres skude er blevet dømt til prise, og de skal derforuden stande videre til rette. De begærer, at de denne ene gang må efterlades deres vankundige forseelse. Kongen er tilfreds, at de denne gang må bekomme deres skude med tilhørende redskab. SmT, 8, 107. Incl. 9. april, 8. og 16. aug.

24. aug. (Kbh.) Ove Skade fik brev om at aftakke fiskemesteren Jens Jensen, de 2 postholdere og svinesnideren på Nykøbing, idet kongen ikke behøver dem, og betale bødkeren stykvis. Han skal først tilholde fiskemesteren, at han gør rigtighed for fisk o. a, som er solgt, og lade dem være deres løn følgagtig efter deres besoldningsbreve til den tid, som bestallingen ommelder. Slottets bødker vil kongen lade betale, hvor han arbejder, og derimod ingen årlig løn forunde ham indtil vi-

dere dette år. De øvrige betjente på slottet skal fornøjes efter deres bestallingsbreve, og det skal blive godtgjort på Rtk. SmT, 8, 108.

24. aug. (Kbh.) Ove Skade fik brev om, at det gamle tin fra den afd. prins' tid må forbruges til lodninger på vinduerne på Nykøbing Slot. Kongen er tilfreds, at det ubrugelige tin, som findes på slottet og har været brugt i borgestuen i hans bror prinsens tid, må bruges til lodning på vinduernes brøstfældighed på slottet. SmT, 8, 108.

24. aug. (Kbh.) Erik Lunov t. Viskumgård, Ove Blik t. Nørbæksgård, Christen Harbo t. Hvolris og Folmer Urne t. Linderumgård¹ fik brev anlangende Palle Urne om skifte efter afd. Axel Urne. PU har beklaget, hvorledes han el. hans fuldm. på skifte efter AU af adressaterne har begæret rigtig genpart under deres hænder og signeter af det, som på skiftet blev forrettet af dem, hvilket ej – som ellers billigt, da han var medarving – er blevet bevilget. PU formener sig derover at være blevet forurettet. Adressaterne skal uden videre ophold levere ham det begærede. JT, 13, 395. Incl. 22. aug.

1) Navnene på OB, CH og FU fremgår af K, kopibogen har blot EL m. fl.

24. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om, at Corfitz Ulfeldt er forundt ritmesters traktement. Han skal gøre den anordning, at CU bekommer det i rette tid. JT, 13, 395. K.

24. aug. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende reparation af havdiget ml. Rudbøl og Højer, som i sidste storm 4. aug. er gennembrudt og nu mange steder ligger ganske slet. Derved er undersåtterne i Møgeltønder len tilføjlet stor skade. Videre er fremdeles at befrygte med forestående vinter og høst, med mindre diget straks igen bliver forfærdiget. OK skal tilholde kronens bønder, som det vedkommer, straks at reparere deres anpart af de forfaldne diger og slusen, og siden vedligeholde det, anseende, at landet ligger magt derpå. Kongen har og tilskrevet hertugen af Gottorp at tilholde sine undersåtter i lige måde. JT, 13, 395. Incl. 22. aug.

25. aug. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om på Antvorskov lens vegne at gennemse Peder Vibes magesk. Kongen har befalet Rønnov Bille og Lave Beck at ligne gods ml. sig og PV i Antvorskov len. JR skal tage ligheden for sig, gennemse den og foregive det, han på kongens vegne

kan have at sige, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. Sjt, 33, 356. K.

25. aug. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev på K.M.s part i en skude, som er blevet konfiskeret i Blekinge, og som kongen vil forære CL. Sjt, 33, 356.

25. aug. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende Jacob Jensen i Varde, som har ladet sig bruge som prokurator, uanset han ej er tilsat af øvrigheden el. taget i ed, hvorimod han har forårsaget Niels Pedersen, borger smst., stor vidtløftig trætte og pengespild. Han beskyldes derhos for en urigtig landstingsstævning, såvel som han er overbevist om utilbørlige ord, banden og skælden i NPs og afd. hr. Hans Bagers sag, og at have udvist HB, da han ville betale NP de omtvistede handsker. Herover er JJ af landsdommerne i Nørrejyll. tilfundet at stande en del til rette og at tiltales for en del ydermere, og sagen er endog optaget til denne herredag. OK skal advare ham, at han herefter holder sig stille, såfremt han ikke vil straffes for denne og andre forseelser. JT, 13, 396, Incl. 24. aug.

25. aug. (Kbh.) Otte Krag fik brev om, at Las Marcussen i Tofterup i Skast h. under Riberhus len må være fri for et års landgilde. Han har klageligen andraget, hvorledes han forleden år har lidt stor skade af ildebrand, og hans høl, foder, en del kvæg, korn, klæder, boskab o.a. er brændt. Han begærer at måtte forskånes for nærværende års landgilde. Af OKs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han forskånes for dette års landgilde, ægt og arbejde, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen. Det skal blive OK godtgjort. JT, 13, 396.

26. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Lave Beck på vegne af Steen Becks børn og fru Ide Lindenov indvisning på 2 næstfølgende år i Ringkøbing og Århus toldsteder for 3.131 rd. forfalden årlig rente af 15.656 rd., som de tilkommer hos kronen, beregnet fra 23. dec. 1651 til 23. dec. 1655, så at hvert år LB på børnenes vegne bekommer 800 rd. af Ringkøbing told og IL 765¹/₂ rd. af Århus told. Det skal mod deres kvittering blive godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 357. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 30. dec. 1653.

26. aug. (Kbh.) Anders Nielsen i Viborg fik brev anlangende acciseforpagtning. Kongen er søgt om konf. af kontrakt oprettet af rentemestrene med AN anlangende maltaccisen dér, lyder: K.M.s rentemestre, Peder Vibe, Peder Reedtz og Peder Juel, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med AN om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. Han skal beholde den årligt for 750 rd., som han skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortelse. Derimod skal ingen i Viborg være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. Han skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under rentemestrenes signeter. Kbh. 24. aug. 1655. PV, PR, PJ. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 392. Indl. 24. aug. (orig. kontrakt).

26. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om bedst muligt at forsvare landet. Man kan i disse tider ikke være forsikret for, hvad indfald der kan påkomme. Hvis noget uformodeligt, det Gud forbyde, skulle forefalde i Nørrejyll., skal adressaten gøre sit bedste at forsvare dette og undersøtterne med det, der kan opbringes i landet. JT, 13, 536. [Dvs. ml. breve af 21. nov. 1656!] K.

27.¹ aug. (Kbh.) Hr. Axel Urup t. Bæltebjerg fik forsikring for 1.800 rd., 1 års visse indkomst anslagen efter jordebogen og renteritakst af Kbh.s len, som han i 3 år, 1650, 1651 og 1652, hvert år $\frac{1}{3}$, har erlagt til gældens aflæggelse til omslag. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. Sjr, 23, 649. K.

1) K. har 21. aug.

27. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Lave Beck på vegne af Steen Becks børn indvisning i Randers told for 391 rd. $1\frac{1}{2}$ ort 2 sk. 3 pen., som er årlig rente af 7.828 rd., hvorpå kongen har givet sin obligation. Item at gøre fru Ide Lindenov, enke efter Steen Beck t. Vrå, indvisning smst. på lige så meget. Det skal mod LBs kvittering blive godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 357. Orig. i DKanc. B 179k.

Lige sådant brev fik de at gøre IL indvisning på lige så megen rente af lige hovedstol. Orig. i DKanc. B 179k.

27. aug. (Kbh.) Forleningsbrev for hr. Flemming Ulfeldt på Halsted Kloster len fra Philippi Jacobi 1655 med vist og uvist. Til genant til sig selv og til at lønne folk bevilges han årligt 1.500 rd. à 96 sk.; hvad indkomsten af lenet udgør ud over denne genant efter jordebogen, skal FU føre kongen til bedste til rgsk. Han skal ikke befatte sig med ladegården uden det, han befales. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; kongen bevilger FU at lade fiske til eget behov i søer, damme og fiskevand i lenet, som den forrige lensmand), 6, 7, 8, 9, 10 (4 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19). SmR, 7, 93.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

27. aug. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz og Christen Skeel fik brev om at forhøre fru Ide Grubbes, afd. Frederik Barnewitz' regnskaber for landekisten i Loll. og Falster. Kongen har befalet hende¹ at gøre rgsk. for de penge, FB har oppebåret til landekisten. De skal tage regnskaberne for sig og tilholde hende at gøre rigtighed for pengene. SmT, 8, 108.

1) Se ovf., s. 188-89.

27. aug. (Kbh.) Lave Beck fik på vegne af afd. Steen Becks børn obligation på 7.828 rd. LB andrager, at børnene efter deres far hos kongen tilkommer 7.828 spdl., med begæring, at efterdi SB fast ingen anden middel har efterladt sine børn, og han har tjent kongens far og kongen i 19 år, der da må gives brev derpå på rente. Kongen lover af disse grunde med forderligste at betale børnene beløbet og indtil da at give årligt 5 rd. af hver 100, hvilken rente årligt skal betales dem af tolden i Randers og begynde 23. dec. dette år. Kongen befaler toldbejtjente i Randers at lade dem bekomme dette. JR, 12, 393. Incl. udat.

27. aug. (Kbh.) Fru Ide Lindenov, enke efter Steen Beck, fik obligation på 7.828 rd. IL andrager, at hun hos kronen tilkommer 7.828 spdl. efter SB, med begæring, at efterdi denne har tjent kongens far og kongen i 19 år, hun da efter begæring må få brev på denne sum, så og i betragtning af SBs gjorte tjeneste. Kongen lover med forderligste at betale, og indtil da skal hun gives 5 rd. af hver 100. i årlig rente, som skal erlægges hende af tolden i Randers og begynde 23. dec. dette år. JR, 12, 394. Incl. udat. (= foreg.).

27. aug. (Kbh.) Otte Krag og Peder Lange fik brev om at være kommissarier på skifte ml. fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normann, og hendes børn. Der skal foretages skifte i Viborg 24. sept. ml.

IA og hendes børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at møde til stede tillige med Mogens Høg og Laurids Below, og dersom nogen tvistighed kunne falde, enten forhandle ml. parterne i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 397. Incl. udat.

27. aug. (Kbh.) Jørgen Arenfeldt fik brev om som kommissarius at svare til værgemål for fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normand. Der skal holdes skifte ml. IA og hendes børn 24. sept. i Viborg. JA skal møde til samme tid og sted og der for de dertil forordnede kommissarier ansvare det værgemål for søsteren, som han siden hendes mands død burde have forestået, og have indseende med, om parterne bliver opholdt i deres sag. Men dersom han for svaghed el. anden retmæssig årsag forhindres, så han ej kan møde til stede, skal han give en anden fuldmagt, som på hans vegne kan svare til det, som vedkommer ham. JT, 13, 398.

27. aug. (Kbh.) Lensmændene i Jyll. fik brev om adskilligt, som mønstring, eksercitier og deslige på kronens, adelens og gejstlighedens gods. I denne farlige tids tilstand er det største magt påliggende, den stund, Gud velsigner disse lande med fred, i tide at betænke alle midler, hvorved landene kan være i noget beredskab, om noget uformodeligt påkommer, hvortil kongen ej tvivler, at hans tro undersætter af adel jo skal være villige, betænkende deres høje interesse i deres kære fædernelands konsevation. Hertil også den store spot, det skulle være, dersom de for dem og deres posteritet skulle forsømme med ære at forsvare de af deres berømmelige forfædre erhvervede store friheder. Adressaterne skal anvende største flid på, at det unge og wehrbare mandkøn, som findes på kronens og gejstlighedens gods efter gjorte mandtal, bliver flittigt ekserceret og vant til at omgås gewehr, såvel som at de afdeles i trupper med de bedste, middelste og ringeste for sig, så efter ordre meget el. lidet deraf kan være i beredskab at bruges til fædernelandets forsvar. Så og, at han på bedste manér handler med adelen om at samtykke, at de af deres tjenere, som kan være bekvemme til sådan tjeneste, bliver ekserceret med kronens og bliver tjenlige til at bruges til deres egen og fædernelandets defension. Kongen tvivler ikke på, at der i lenet findes dem, som i fredstid kunne forordnes til of-

ficerer. Han betvivler ej, at enhver af adelen betér sig i forstand og aftektion, og vil vide at erkende det med al kgl. gunst. Det, adressaten forretter, skal han med forderligste indskikke relation om i Kanc. JT, 13, 398. K. (Efter hr. kanslers ordre).

27. aug. (Kbh.) Rigens Råd¹ i Jyll. fik brev om at votere om en landkommissarius. Kongen anholdes om, at der må forordnes en god mand til landkommissarius i Jyll. i afd. Jacob Grubbes sted. Adressaterne skal foreholde adelen i Jyll. nu til næst forestående hyldning i Viborg at møde til stede og votere om en anden god mand, som kan forestå landkommissariebestillingen til landsens bedste. JT, 13, 399. Indl. 10. aug.

1) K. har: rigens marsk, hr. Oluf Parsberg, Mogens Høg, hr. Henrik Rantzau, Erik Juel, Gunde Rosenkrantz og Otte Krag.

27. aug. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev om at reparere slagbommen ved Horsens. Kongen erfarer, at ikke ringe uskikkelighed begås i Horsens, idet ingen lukkelse findes i byen, når gudstjenesten på helligdage og bededage forrettes, at jo enhver har lejlighed at komme ind i byen og drive deres handel, den stund folk burde være i kirken. Dette fornemmelig for de slagbomme, som fandtes for indkøringen i byen, er blevet øde. LU skal alvorligen tilholde borgmestre og råd, at de lader dem reparere og holder dem lukkede på tilbørlige tider. Desligeste er kongen tilfreds, at der i skovene bliver udvist så meget tømmer, som gøres fornødent dertil. JT, 13, 399. K. (Efter hr. kanslers ordre).

28. aug. (Kbh.) Daniel Pillau (Pilloye), kongens dansemester, fik brev anlangende at åbne Maturin Esovarts gods. DP har andraget, at hans afd. vederpart MEs hustru har sagt arv og gæld fra sig, så den imellem dem afsagte herredagsdom umuligt kan efterkommes, med mindre de fælles kompagnivarer og det ringe, som findes efter ham, må bruges. Kongen bevilger, at dette o.a. ved uvildige mænd i øvrighedens overværelse af MEs fuldm. Christian Jacobsen må åbnes og vurderes og siden leveres til og forhandles af vederhæftige mænd, hvorfor pengene til bedste for kreditorerne skal forblive i depositum til sagens uddrag. Forbydendes etc. Sjr, 23, 653. K.

28. aug. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev anlangende mester Enevold Brun smed i Frederiksborg. Kongen har bevilget EB årligt 50 kur.dl. til at vedligeholde arznieit, så og stalddrengs kost og løn til en dreng,

som han skal bruge ved stutieriet, hvilken han skal lade lære, så han kan være til kongens tjeneste. I lige måde skal han af lenets indkomst betale de drenge, som dér på stedet skal holdes sommer og vinter til stodhestene og folerne. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 358. K. Indl. udat.

28. aug. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende Philip Beier og Lorends Popens og hans konsorter. Hvad disses fuldm. andrager, kan adressaterne se af hosføjede supplikation. De skal uden ophold lade dem vederfares ret. Sjt, 33, 358.

28. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Jørgen Rosenkrantz på hans ansøgning bekomme 400 rd. til den unge fyrste af Nordborgs møblement. Sjt, 33, 359. K. Orig. i DKanc. B 179k.

28. aug. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende bønderne i Næsby ved Stranden i Antvorskov len, som har fået skade af regn og hagl, som næsten har afslaget kornet på deres marker, så der mangedes ikke befindes uden det bare strå. De begærer derfor at forskånes for dette års landgilde, på det de kan underholde sig med hustru og børn af det, som kan bekommes på marken. Af FRs erklæring og hosføjte afsigt erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at de forskånes for landgilde fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen 1656. Det skal blive FR godtgjort i hans regnskaber på Rtk. Sjt, 33, 359. K. Indl. 14., 15. og 18. aug.

28. aug. (Kbh.) Hr. Niels Trolle, Christen Skeel, Vincents Bille og Oluf Brockenhuus fik brev om at forhøre Lave Becks og Otte Pogwischs kommissariatsregnskaber. De skal med forderligste foretage deres to års uklarerede kommissarieregnskaber, såvel for landekisten som for unionsskatter og kommissarietold, som de har oppebåret og igen efter ordre udgivet til militien, beregnet fra Dionysii dag 1653 og til årsdagen 1655, og efter befunden rigtighed kvittere dem. Sjt, 33, 360. Indl. 25. aug.

28. aug. (Kbh.) Iver Jacobsen Krabbe og Knud Axelsen Urne fik befaling til at være kommissarier på skifte efter Mathias Budde t. Tølløses frue, Sofie Giedde. MB agter 15. okt. at holde skifte og deling ml. sig og sin søn Otte Budde efter SG. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet, havende indseende med, at

alting foretages lovligen. Dersom nogen tvistighed kunne indfalde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 462. K. Incl. 28. aug.

28. aug. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at være Otte Buddes værge på skifte efter Mathias Buddes frue, Sofie Giedde. MB agter 15. okt. at holde skifte og deling efter SG ml. sig og sin søn OB. OG skal møde til stede og være OBs værge, havende indseende med, at han vederfares ret. SkT, 8, 463. K. (se under foreg.).

28. aug. (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik bevill. til at udsætte 50 rd. på rente i stedet for fæste af Barløse Kirke. JB har tilforn bekommet jus patronatus til Barløse sogn i Fyn,¹ således at afgiften af kronens tiende årligt skal ydes på Hagenskov Slot, og når tienden falder til fæste, skal den da på ny fæstes, som tilforn brugeligt. Han erbyder nu straks at udsætte 50 rd. kapital på rente, at deraf i stedet for fæste årligt kan udgives 3 rd. Kongen er tilfreds med dette, så at renten indskrives i jordebogen og udgives, og siden han og hans arvinger være forskånet for videre fæste, når renten fremkommer i rette tid. FR, 6, 263.

1) Se KB 19. juli 1654.

28. aug. (Kbh.)¹ Hr. Mogens Kaas og hr. Jørgen Brahe fik brev om dem, som kommer fra Sønderborg og Als og fortøder ulovligt. Kongen erfarer, at der begås stor vidtløftighed, idet de søger ulovlige havne og ikke angiver sig på toldstederne. Adressaterne skal anholde og hænde dom til konfiskation over alle dem, som betrædes og ikke har pas fra deres herskab og beviser at have angivet sig på lovligt toldsted. (Efter hr. kanslers ordre). FT, 7, 216.

1) I margenen står: NB. Rogens Råd i Fyn anlangende, at den som resterer med udlovet kontribution, læs. Sjæll. Tegnelser, fol. 321. (Se s. 200).

28. aug. (Kbh.) Grev Rantzau fik kvittansiarum for Süderdel Ditmarsken. Han har gjort endeligt rgsk. for al indtægt, visse og uvisse, af lenet Süderdel Ditmarsken, som han er forlenet med fra Philippi Jacobi 1649, da han fik det efter hr. Christian greve Pentz. Han er intet blevet skyldig efter genpart af sit forleningsbrev og de på Rtk. til Peder Vibe,

Peder Reedtz og Peder Juel indleverede kvittanser og beviser, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse for sig og efterkommere regerende fyrster i Slesvig og Holsten, fra den tid, han fik det, og til Philippi Jacobi 1655. JR, 12, 391. K. Incl. 22. aug. (orig. kvittansiarum).

28. aug. (Kbh.) Mogens Høg fik brev om at lade Erik Juel uden betaling bekomme 8 ege af Silkeborg lens skove, hvor det kan være mindst til skovskade. JT, 13, 399.

28. aug. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev anlangende brøstfældighed på Løsning¹ Mølle, Hatting h., Stjernholm len. Kongen erfarer, at møllen befindes ganske forfalden, både inden og uden, så det ikke er muligt for mølleren² selv at lade den forfærdige, ej heller udgive den skyld og landgilde, der plejer at gå af møllen, med mindre han må forundes så meget bygningstømmer, sten og jern, som gøres fornødent. Kongen er tilfreds, at LU i skovene lader hugge så meget tømmer, som behøves, såvel som forskaffer møllesten, så møllen med ringest bekostning kan blive repareret. Det skal blive godtgjort i hans regnskaber. JT, 13, 400. Incl. 13. nov. 1654, 26. marts, juni (2) og 6. april.

1) Kopibogens overskrift og tekst har hhv. *Lyse mølle* og *Lysning mølle*, og herredet betegnes *Hoffting* h. 2) Ifølge Incl. Jørgen Christensen møller.

28. aug. (Kbh.) Hr. Mogens Sehested fik brev om at være fru Karen Quitzows værge, og så vidt muligt forhjælpe hende i den tvistighed, som er indfalden ml. hendes afd. husbonds arvinger og hende, så hun vederfares det, ret er. JT, 13, 400.

28. aug. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende det, som til prinsens hyldning skal skikkes til Viborg. Kongen har ved et skib ladet fremskikke adskilligt til prinsens hyldning i Viborg. Når det ankommer til Århus, skal han lade det føre til Viborg ved fornødne langrejse-vogne. JT, 13, 400. K.

28. aug. (Kbh.) Bispen i Århus fik brev anlangende hr. Villads Nielsen, sogneprest t. Udbyneder, som har sat en soldat i band. VN har for nogle år siden bandsat en soldat for hans langvarende forsømmelse i det, han som et kristent menneske burde lære og vide til sin salighed. Derover var indfaldet trætte ml. Mogens Arenfeldt, da lensmand på Mariager, og ham, og stiftslensmanden og bispen havde fået befaling

til at påkende denne tvistighed.¹ Kongen havde udgivet brev om ikke at agte nogle vidner,² og MA, som var kommet fra lenet, forment ej videre at ville befatte sig med med sådan proces. Bispem skal nu lade VN kalde for sig i provstens nærværelse dér i byen og foreholde ham, at endog han har forset sig deri, at han ikke selv ville absolvere den døde soldat el. tilstede en anden præst dette, da soldaten lod det begære af ham, men opsatte det så længe, at soldaten døde, så har kongen dog villet forskåne ham for videre proces, og denne gang alene påminde ham, at han herefter skal se sig bedre for, og ej bruge sådan strengthed, som snarere skulle sætte menneskenes salighed i fare end befordre den. JT, 13, 401.

1) Se KB 1653, 115. 2) Se KB 1654, 117.

29. aug. (Kbh.) Christoffer Pedersen, rådmand i Holbæk, fik konf. på Tuse kirketiende i Holbæk len. Kongen er søgt om konf. af fæstebrev udgivet af Jørgen Seefeld t. Visborggård til CP, lyder: JS, befalingsmand på Holbæk Slot, gør vitterligt, at han på K.M.s vegne til CP har fæstet Tuse kirketiende, som afd. Jens Mortensen i Tuse og Peder Nielsen i Allerup sidst havde i fæste, skylder årligen til kirken 4 pd. rug, 4 pd. byg og 4 td. havre, hvilket CP skal nyde, dog med kondition, at han årligen og inden fastelavn til kirkeværgerne i ustraffeligt korn leverer nævnte afgift el. og betaler det, ligesom kirkens korn bliver solgt på rgsk., straks efter at kirkens rgsk. er forhørt. Til indfæstning skal han give 10 rd., som inden førstkommende regnskabsforhør skal leveres til kirkeværgerne. På K.M.s vegne byder han sognemændene i Tuse sogn at tiende til CP i neget efter recessen. Til vidnesbyrd under JSs hånd og signet. Holbæk Slot 14. juli 1655. JS. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 653. K. Indl. 14. juli.

29. aug. (Kbh.) Instruktion, hvorefter admiralitetsbetjentene herefter skal rette sig. 1. Kongen har fundet det gavnligt, at der anrettes et Admiralitet i Kbh. Rigens admiral skal præsidere dér, når han er til stede. Dernæst skal kollegiet betjenes af en rentemester, Peder Reedtz, admiralen på Bremerholm, Christoffer Lindenov, admiralitetsråd Henrik Müller og Poul Klingenberg, viceadmiralen på Bremerholm, Jørgen Bjørnsen, 3 kaptajner, nemlig David Danell, kaptajn Helt og Cornelius Kruse, så og en sekretær. I fredstid skal admiralitetskollegiet holdes hver torsdag om morgenen kl. 8, men i krigstid så ofte, det agtes nødvendigt, og når det befales af rigens hofmester el. rigens admiral. 2. I Admiralitetet skal delibereres om alt, som vedkommer søstaten og

dens forbedring. På vigtige sager, som kan indfalde, skal ervartes kongens resolution, efter at Admiralitetets betænkning om sagens rette beskaffenhed er leveret ham. 3. Når koffardiskibe efter befaling sejler ud, skal de have instruktion fra Admiralitetet med sig og forholde sig herefter på rejsen og efter tilbagekomsten under Admiralitetets segl bevisliggøre, at de har rettet sig efter instruktionen. 4. Admiralitetet skal efterhånden gøre forslag om midler og veje til fortsættelse af navigationer og kommercier, så og skibes bygning og underhold med mindste bekostning til formerelse af orlogsflåden i nødstid. Ligeledes, hvor fornødne materialia kan betinges og købes med god kommoditet og i tide for billigste pris. Desligeste skal de efter kongens befaling delberere om købstædernes søfolk og skibsbroers vedligeholdelse med ringeste bekostning og om billig og retmæssig færgeløn o.a. SjR, 23, 655. (Tr.: CCD, VI, 192-93). Incl. udat. (2).

29. aug. (Kbh.) Helsingør bys redere i de caribiske skibe fik toldfrihed på deres varer, som de hidfører. Kongen bevilger, at undersætter og redere i Helsingør, som har besejlet De Caribiske Øer, må nyde toldfrihed for alle varer, som de indfører med deres skibe til Danmark og Norge. Forbyndes etc. SjR, 23, 656. K. Incl. 8. aug.

29. aug. (Kbh.) Mester Hans Switzer fik bevill. til, efter den med ham gjorde akkord, i arbejds løn at bekomme 23 rd. for hvert skippd. jern, som han arbejder i grove ankre, og derforuden have 4 fanger til hjælp. Forbyndes etc. SjR, 23, 656. K. Incl. 13., 15. og 27. aug.

29. aug. (Kbh.) Pas til K.M.s og prinsens rejse til hyldningen i Odense og Jyll. Kongen hilser alle og enhver, riddere og riddermænd og så mange lensmænd, som det angår. Han agter at begive sig til sin søn, H.K.H. prinsens hyldning i Fyn og Jyll. Adressaterne skal lade hoffolk, som fremviser hofmarskallen Adam Henrik Pentz' pas el. bevis, komme fri fordringskab på borger- el. bøndervogne. SjR, 23, 656. K.

29. aug. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen, viceadmiral på Bremerholm, fik skøde på en plads ved Holmens Kanal. På grund af strædet ml. JB's egen og Theodor Lente kammersekretærs pladser kommer JB til at miste en del af sin egen plads, hvorfor igen er udvist ham en plads. Kongen skøder til JB denne plads, som er for til 19 al. bred, bag til Holmens Kanal 81½ al. bred, siden næst skolen 44 al. lang, den anden side langs strædet 77 al. lang, hvilken plads JB og hans arvinger skal beholde. Dog er

han forpligtet til at lade sin anpart af gaderne brolægge og lade bolværket langs kanalen forfærdige og vedligeholde på egen bekostning. Han må ikke etc. (Se s. 133). SjR, 23, 657. K.

29. aug. (Kbh.) Sorø Akademi fik jus patronatus til 7 kirker i Alsted h. Af Jørgen Rosenkrantz' angivende erfarer kongen, at der begås stor uskikkelighed, når noget kald vakerer i de kirker, som Sorø Akademi tilforn havde jus patronatus og vocandi til, såvel som i dem, der siden er mageskiftet til stedet, eftersom bønderne formedelst hidtidig efterladenhed tilholder sig højheden. For at forekomme dette, bevilger kongen, at hofmesteren på Sorø herefter på stedets vegne skal have fuldkommen jus patronatus og vocandi til de 7 hovedkald med annekser samt degnekald i Alsted h. SjR, 23, 657. Incl. udat.

29. aug. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at kende i en sag ml. Jacob og Villum (Vilhelm) Fyren. Hvad JF har andraget for kongen, kan adressaterne se af hans hosføjede supplikation.¹ Kongen er tilfreds, at de uagtet kongens tidl. til dem om denne sag udgange ms. dømmet det, der er gemæs lands lov og ret, efter som det ikke har været kongens mening ved sit brev at gøre forhindring deri. SjT, 33, 360. (Tr.: KD, V, 387). Incl. 18. og 19. juli, 30. og 31. aug., 4. sept. og udat. (2).

1) Der er tale om en sag vedr. værgemål for VFs halvsøster Maria Hansdatter (Tregaard), se KB 1654, 138.

29. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om husleje til de professorer på Sorø, som selv har huse. Item om at lade forordne en fiskus og om at lade gøre en vandsprøjte. Kongen er tilfreds, at enhver professor og eksercitiemester, som har købt gde på Det kgl. og adelige Akademi Sorø, årligen må gives hhv. 16 rd. og 12 rd. Desligeste, at JR må formere en fiskus dér på stedet, hvortil enhver nobilis med præceptor, som herefter lader sig indskrive, må give noget som på andre akademier. Og han må på stedets vegne til at lade gøre en vandsprøjte udgive 100 rd., som han skal tage af de penge, som er bevilget til enkerne dér, efterdi der nu ingen er. SjT, 33. 360. K.

29. aug. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende fru Mette Grubbe, enke efter Ebbe Ulfeldt. Hun har andraget, at hendes afd. husbond i tegnebøgerne på Rtk. er antegnet for en del gewehr, som i forleden krig er leveret til hans regiment, så vel som 950 rd., som han samme

tid har bekommet til werbegeld. Kongen er tilfreds, at de efter hendes forklaring må udslette hendes afd. husbonds navn i tegnebøgerne, så at hun kan bekomme endeligt kvittansiarum. Sjt, 33, 361. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 17. april 1644 (2), 14. aug.

29. aug. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om, at Jonas Hertvig skal være vagtmester i Kristianstad. Han skal lade ham bekomme den samme besoldning som forrige vagtmester dér. SkT, 8, 463. K.

29. aug. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev anlangende 500 rd., som er forstrakt ham af landekisten. Kongen erfarer, at HL er forstrakt 500 rd. til at reparere noget af Kristianstad fæstning med, hvilket og skal være sket. Kongen er tilfreds, at pengene ikke igen bliver erlagt i landekisten, men at HL bliver fri, så at han igen må bekomme sit håndskrift derpå. SkT, 8, 463. K.

29. aug. (Kbh.) Otte Thott og bispem i Lund fik brev om at erklære sig om noget gods, hr. Henrik Lindenov begærer til magesk. af Kristianstad Hospitals gde og gods i Skåne i Kristianstad len, Albo h., Ebenholt: 1 gd., Morten Nielsen påbor; 1 gd., Oluf Mikkelsen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag til hospitalet erbyder at udlægge af gde og gods i Skåne, Flensma, Stensma og Øllestrup. Nok erbyder han at give hospitalet 1 mølle, Trolle Mølle. Adressaterne skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden hospitalets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 464. K.

29. aug. (Kbh.) Lensmændene i Skåne fik breve anlangende skatter, som resterer hos præsterne dér. Kongen tilskikker dem en fortegnelse over de præster i deres len, som befindes at stå tilbage med den skat, som de skal udgive. Adressaterne skal tilholde dem, at skatten straks udgives og leveres, såfremt de ikke vil stande til rette. SkT, 8, 464. K. Indl. udat.

Lensmændene, som fik breve: Otte Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov, hr. Tage Thott, Kjeld Krag, hr. Joakim Gersdorff, Jacob Grubbe.

29. aug. (Kbh.) Christoffer Steensen fik brev anlangende arkelimesteren Christen Hansen Aars, som er kommanderet til Loll. med fyrværk-

løjtnant Georg Buchner med en del stykker og munition. CS skal lade dem bekomme til underholdning af landekisten efter deres bestallingsbreve. SmT, 8, 109. 28. aug.

29. aug. (Kbh.) Niels Mogensen, rådmand i Randers, fik frihed på en mølle. NM har andraget, at der er stor mangel på møller ved Randers, siden Dronningborg Mølle er blevet øde. Han erbyder på egen bekostning at lade opbygge en mølle på Bjellerup Ladegårds mark, med slig kondition, at den forundes ham kvit og frit i 10 år, og at han til bygningen må bekomme 5 el. 6 ege af kronens skov i Dronningborg len. Desligeste at han og hans hustru deres livstid efter de 10 år må beholde møllen for 8 rd. årlig afgift. Af Henrik Thotts erklæring erfarer kongen, at hans angivende er vist, og bevilger dette, og han må denne ene gang bekomme 5 ege af kronens skov i lenet. JR, 12, 394. Incl. 24. og 31. juli.

29. aug. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev om, at Jørgen Pedersen i Stenderup må være fri for ægt og arbejde for sin herredsfogedbestilling.¹ JP, delefoged i Hatting og Bjerre herreder, har begæret at måtte få nogen benådning for sin besværlige bestilling. Kongen er tilfreds, at han foruden ægt- og arbejdsfrihed, som han hidtil har nydt, må være forskånet for halv landgilde. JT, 13, 401. Orig. i Stjerniholm lensrgsk. Incl. 26. juni og udat.

1) Overskriften strider imod brevtæksten.

29. aug. (Kbh.) Mogens Høg og Tyge Sandberg fik brev om at handle om tørvegrøft, som Almtofte og Hørup mænd begærer på Hinge mænds grund. Kongen erfarer, at Almtofte og Hørup bymænd har stor mangel på ildebrændsel, og de, som bor i Hinge, har adskillige moser til tørvegrøft i Hinge mark, hvoraf de førstnævnte uden skade kunne forundes nogen brug. Adressaterne skal fordre mændene for sig og erkyndige sig om alt, og befinder de, at brug i heder el. moser kan tilstedes de to byer uden alt for stor skade for Hinge mænd, er kongen tilfreds, at en anpart af nævnte tørvegrøft enten i mindelighed el. ved billig kendelse på kongens ratifikation må forundes dem. Det, de enten i mindelighed el. ved endelig kendelse forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. JT, 15, 402. Incl. 8. maj 1648, 26. juni.

30. aug. (Kbh.) Sorø Akademi fik privilegier på et værtshus. Kongen

eragter det højfornødent, at der i Sorø by holdes et godt værtshus for både fremmede og professorer og eksercitiemestre samt andre ved stedet, som nu meget på almue skal tiltage med vin og traktement og anden i så måder fornødenhed betjenes.¹ Der har af førstningen været ordineret et værtshus i Sorø, og Niels Jensen, som senest har været privilegeret, er fradømt det for sin forsømmelse og bortrejse. Nu fornemmer kongen af Jørgen Rosenkrantz, at huset er repareret og forsørget med en dygtig mand, som er god, dersom han må forundes privilegium. Kongen bevilger dette for den, som bor der med hofmesterens samtykke, og han må til Sorø's indvåneres og lenets kirkers fornødenhed fri for accise indkøbe og sælge fransk vin og brændevin, dog på sådant vilkår, at når han vil indkøbe, skal han tilkendegive det for hofmesteren, som skal meddele ham seddel til tolderne. Sjr, 23, 658. K.

1) Sætningen er gengivet, som den står i kopibogen og i K., idet meningen er uklar.

30. aug. (Kbh.) Ms. anlangende oppebørsel af hr. Corfitz Ulfeldts gods. Adressaten befales til landkommissarierne i [landsdel] at levere det, der af CUs gods' oppebørsel er gjort i penge. Sjt, 33, 361.

Sådant brev fik Otte Thott at levere til landkommissarierne i Skåne. Hr. Frederik Reedtz til do. i Sjæll. Så vel som Jørgen Reedtz på Antvorskov lens vegne. Erik Juel til do. i Jyll.

30. aug. (Kbh.) Breve til landkommissarierne i Sjæll. om oppebørsel af hr. Corfitz Ulfeldts gods. Kongen har befalet hr. Frederik Reedtz t. Tygestrup til adressaterne at levere oppebørselen af CUs gods og Jørgen Reedtz t. Vedø at gøre det samme i Vordingborg og Antvorskov len. Adressaterne skal annamme denne oppebørsel og kvittere. Sjt, 33, 362.

Lige sådant brev fik kommissarierne i Jyll. at annamme oppebørselen af nævnte gods.

30. aug. (Kbh.) Breve til landkommissarierne i Skåne om oppebørsel af hr. Corfitz Ulfeldts gods. De penge, som bliver leveret til dem heraf, skal de igen levere til oberstlt. Steffen Thim i Helsingborg, hvor de skal anvendes til stedets fortifikation. Sjt, 33, 362.

30. aug. (Kbh.) Bevilling for Hans Jørgensen Mule, indvåner i Kbh., og hustru Maren Jørgensdatter deres livstid på Hjadstrup tiende. HJM har 29. aug. 1628 sin livstid bekommet kongens fars fæstebrev¹ på kro-

nens anpart af kongetienden af Hjadstrup s. i Fyn. Henning Valkendorf har næstforleden år på kongens vegne fæstet samme tiende til HJMs hustru hendes livstid, hvorpå søges kongens konf. tillige med det forrige. Kongen bevilger, at HJM og MJ årligt må bekomme nævnte tiende deres livstid. Dog vil kongen have den forbeholdt, om han bliver til sinds selv at bruge den til nogen af sine slotte, klostre el. gde og da igen gives det stedsmål, som de har udgivet. De skal årligt til kronen give 4 pd. rug, 8 pd. byg og 2 pd. havre og årligen levere det inden fastelavn til lensmanden på kongens gård i Odense. Sker det ikke, er brevet forbrudt. Kongen befaler menige sognemænd i sognet at yde tienden i kirken.² HJM el. hans fuldm. har fuldmagt til at lade kornet kaste, og dersom brøst findes, skal de straffes efter recessen. Forbyndes etc. FR, 6, 264. Indl. 29. aug. 1628 (Chr. 4., orig.), 20. sept. 1654.

1) Orig. i Indl., jf. også KB 1628, 473. 2) Formentlig fejl for *kærven*.

30. aug. (Kbh.) Konfirmation af mageskifte ml. mag. Niels Bang, sognepræst t. Dalum og Sanderum, og nogle bønder. NB har på kongens ratifikation gjort et magesk. med en del af kronens bønder i Sanderum by efter kontrakt oprettet med dem, befattet i tingsvindet, hvorpå nu søges konf., lyder: Rasmus Rasmussen i Stærlose, Dalum birkefoged, Houle Jensen i Dyret, delefoged i Dalum len, og Jon Jacobsen i Dalum, tingskriver, gør vitterligt, at 25. maj 1655 på Dalum birketing var skicket NBs medhjælper Rasmus Pedersen i Sanderum, som med sig havde 2 tingstævnere, Jens Jensen, tjenende NB, og Christen Pedersen i Hjallose. De hjemlede med oprakte fingre og ed, at de i dag 14 dage havde været ved Dalum Klosters port og til i dag hidkaldt hr. Iver Vind t. Nørholm, lensmand, om han el. hans fuldm. havde noget at svare til el. imod efterskrevne magelæg. Da for retten fremstod efterskrevne dannemænd og fremlagde en akkord lydende: Kendes vi efterskrevne Jørgen Hansen, gamle Anders Lauridsen i Sanderum, Hans Ibsen, Jens Ibsen, Mads Mand, Knud Bonde, Claus Juul, Jørgen Rasmussen, alle smst., og vitterliggør, at de på IVs gode behag med NB, hans hustru og børn godvilligt har gjort et magesk. om noget ringe jordsmon, som han begærede at indhegne til sin have i Sanderum, hvilket med god vilje på begge sider er samtykt således: Jørgen Hansen har ved NB et lidet stykke jord til sin have at indhegne, hvor kan sås 2 skp. htk., og derfor skal han af NBs jord igen have et af Pededams stykker til bækken, hvor kan sås 3 skp. htk. Gamle Anders Lauridsen i Sanderum har ved NB 2 små stykker jord, det ene, som vender på NBs have og løber tæt op til Hans Jacobsens hus' forstykke og havegårde,

det andet, som går lige op til brødden, og kan sås i dem begge 4 skp. htk. Hvorimod han igen skal have af NBs jord Østerlov Ager, hvor kan sås 7 skp. htk. Hans Ibsen og Jens Ibsen undte NB 2 små stykker jord, hvori kan sås 4 skp. htk. Hvorimod de begge skal have af NBs jord høfden for Mads Madsens toft, hvori kan sås 6 skp. htk., JIs den side på ageren næst byen, og HI den anden side. Mads Mand og Knud Bonde har ved NB 2 stykker jord, i hvert kan sås 2 skp. htk., derfor skal de have de 2 Præsteholm stykker; og for sletten for enderne for samme stykker, hvori kan sås 3 skp. htk. Claus Juul undte NB et lidet stykke, hvori kan sås 2 skp. htk. Hvorimod han igen skal have af NBs jord Pededams stykke, hvori kan sås 3 skp. htk. Jørgen Rasmussen undte NB et stykke jord, hvori kan sås 2 skp. htk. Derimod skal han have igen af NBs jord det stykke for Voseager, hvori kan sås 3 skp. htk. Og de er på øvrighedens behag på begge sider hermed fornøjede. De forpligter sig at forsikre hverandre med tingsvinder. Til vidnesbyrd undertegnet deres hænder og sædv. mærker. Sanderum 7. maj 1655. NB. AHS. IHS. HIS. ILS. MM. KMS. CRS. IHS. Samtlige forskrevne mænd var for retten til stede med NB og samtykte kontrakten, med slig kondition, at NB på egne, hustrus og børns vegne ville forsikre dem at entholde så meget kvæg el. bæster fra marken, når den bliver fældet, som det jordsmon, de har mageskiftet med NB, efter dannemænds sigelse kan græsse, på det deres naboer og bymænd ikke skal afgå noget på deres græsning el. fællesbed. Derimod fremstod NB og erbød på egne, hustrus og børns vegne nævnte mænd og samtlige bymænd, at når der i marken falder fællesbed, vil han efter 4 mænds sigelse holde så meget fæmon el. bæster af marken, som der inden for hans have kan fødes og i så måder holde dem skadesløs. Da blev synsmændene fremfordret. Hvor for retten stod Anders Jensen Lange i Dyrup, Hans Pedersen i Hjallese Torp, unge Hans Rasmussen i Holme og Niels Hansen Møller smst. og gav beskrevet fra sig, at eftersom de i dag 14 dage lovligen var udnævnt på et syn på jord, som NB og nogle Sanderum mænd har magelagt, så har de nu forgangen lørdag, 12. maj, været på åstederne og erfaret, som der står i deres kontrakt. Nok har de efter begæring været på det jordsmon, NB agter at indhegne, og gransket, hvor mange høveder el. bæster det kan føde; da findes i sandhed det højeste, som kan græsfødes, 8 fæhøveder fra den tid, de kommer på græs og til ævred bliver opgivet, hvilket de her for retten har aflagt for et fuldkomment syn. HJ, delefoged i Dalum, fremstod til vedermåls ting og svarede på sin husbonds vegne, at kronens tjenere havde bekommet fuldkomment vederlag. Hvorefter parterne begærede tings-

vinde, som blev udstedt ved efterskrevne Niels Lauridsen i Sanderum, unge Anders Lauridsen, Thomas Jensen smst., Hans Rasmussen i Elmelunde, Mads Visted på Dalum, Oluf Lauridsen smst. og Knud Madsen i Elmelunde, som vandt, at således var passeret, bekræftet til vidnesbyrd med undertrykte signeter. Af IVs erklæring erfarer kongen, at mageskiftet ikke er bønderne til skade, og konfirmerer det. Forbyndes etc. FR, 6, 265. Udt.: Kr. Sk., 53. K.

30. aug. (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev om at tilholde Dirich Felthus i Naskov at stille Boje Hansen Roerkarch af Hamborg på vegne af hans principaler i Hamborg borgen for en sum penge. BHR har på sine principalers vegne andraget, hvorledes han har erhvervet rådhusdomme over DF for en sum penge efter obligation. De er siden konfirmeret på landstinget, og DF har ladet dem indstævne til første almindelige herredage, hvilket BHR formener er til udflugt og sagens ophold og til skade og omkostning på hans gældsfordring. Han begærer, at DF må tilholdes at stille kaution el. selv personligt kavere, med mindre han deponerer pengene i retten. FU skal gøre dette. SmT, 8, 109. Indl. 21. aug.

30. aug. (Kbh.) Laurids Below og Claus Juel fik brev om at besigtige gods ml. K.M. og Just Friis. JF begærer til magelæg af kronen gde og gods i Nørrejyll., Lundenæs len, Hjerm h., Asp. s., Birkild: 1 gd., som Jacob Jensen ibor; nok 1 fæsteeng, som bruges til nævnte gd., Lydaggers eng. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Hjerm h., Vemb¹ s., Vester Vemb: Christen Hansen ibor. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, JF begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og JF særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Peder Reedtz at møde til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 402. K.

1) Kopibogen har *Voiremb* s., i K. *Vemb*.

30. aug. (Kbh.) Peder Reedtz fik brev om at overvære Just Friis' magesk. Kongen har befalet Laurids Below og Claus Juel at ligne gods ml.

sig og JF. Adressaterne skal møde til stede og foregive det, de kan have at sige på kongens vegne, og have indseende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 404.

31. aug. (Kbh.) Kontrakt med Jørgen Bremer, K.M.s tolder i Køge, om forpagtning af accisen i Køge. Kongen er anholdt om konf. af kontrakt udgivet af rentemestrene, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitteligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med JB om maltaccisen, som toldereren dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. JB skal beholde den årligt for 340 rd., som han skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Køge være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal han præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. JB skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. Kbh. 27. aug. 1655. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 659. Incl. 27. aug. (orig. kontrakt).

31. aug. (Kbh.) Bestalling for Arild Suab som skibsløjtnant. Han skal lade sig bruge i alle forefaldende okkasioner til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham til årlig løn 100 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 660. K.

31. aug. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at betale afd. Johan Conrad orgelmesters kvinde¹ på Sorø 100 rd., som hendes husbond rester for sin løns forbedring i 4 år. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 362. Incl. 20. juli, 3. aug.

1) I Incl. anføres navnet: Maren J.C.s

31. aug. (Kbh.) Lensmændene i Danmark fik brev om at forkynde 2 trykte frd., den ene om dem, som vil påtage sig at indføre håndværk,

den anden om tjenesteløse folk og løsgængere. Sjt, 33, 363. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

31. aug. (Kbh.) Rigens Råd i hver provins fik brev om sammen med lensmændene at taksere købstæderne for bådsfolk el. soldater. Item, hvad enhver skal gribe til, når fornødent gøres, og rigens marsk kommunikerer derom. De skal taksere enhver købstad, særdeles ved søkanten, hvad enhver kan bringe til veje i krigstid af bådsfolk, og særdeles sætte dem, som ikke kan skaffe søfolk, at fremskikke soldater, foruden borgerne, som er under deres egen bys fane. Derforuden skal de gøre den anordning, at enhver, af adel o.a. officerer og gemen mand kan vide, hvad han skal gribe til, når fornødent gøres, og ellers have alt i agt, som kan tjene til landets defension. Det, de eragter tjenligt, skal de kommunikere med Anders Bille. Sjt, 33, 363. K.

31. aug. (Kbh.) Rigens Råd i hver provins fik brev om at handle med adelen om fremdeles at holde sogneryttere, item om rytternes underholdning så vel som om adelige at holde dobbelt gewehr og hest i beredskab. Disse vanskelige og ubestandige tider ses dagligen at bringe adskillige forandringer med sig. Derfor bør enhver, som vil sit fædernelands bedste og sin egen velstand, være betænkt på det, han eragter tjenligt til sin egen frelse og sit fædernelands defension mod uformodentligt fjendtligt indfald. Kongen påtvivler ikke, at såsom undersåtternes bedste i alle måder søges, så findes de villige til al mulig assistens. Han har overvejet undersåtternes tilstand, og hvorledes deres konservation uden stor bekostning kan iværkstilles, og fundet, at sogneryttere er fast det største væрге for landet og allerede anrettet. Han formoder derfor, at adelen fremdeles bevilger dette. På det rytterne kan få noget til løn og underholdning, har kongen anset for godt, at dér, hvor adelen det ikke selv anderledes vedtager, skal enhver rytter af sognet årligt gives 10 sldl., foruden det, som han fortjener hos sin husbond. Dog skal han derimod ingen mønstringspenge gives, når de ekserceres i herrederne og kan være hjemme om aftenen, uden når han skal marchere lang vej, da gives han dag og nat til sin hest 24 sk. Da enhver af al formue med og ved liv og blod bør forsvare sin egen frelse, formener kongen dernæst, at adelen vel skulle bevilge at holde dobbelt gewehr med sadel og hestetøj såvel som og skaffe ryttere og heste dertil, såfremt noget fjendtligt skulle formodes. Adressaterne skal føre adelen dette til gemyt, forhandle med den og tilskikke kongen erklæring derom. Sjt, 33, 364. K.

31. aug. (Kbh.) Lensmændene i Danmark fik brev om 1) At handle med selvejerne om at holde ryttere imod frihed for skat og arbejde. 2) At præster skaffes soldater til ryttere til deres heste af landfolket, og hvorledes der skal forholdes ml. ham og præsten. 3) Anlangende præstens mønstring. 4) At købstæderne rettes under kompagnier. 5) At holde krudt, lunter og bly. 6) Købstædernes taksering til bådsfolk el. soldater i krigstid. I disse vanskelige og besværlige tider kan kongen ikke være andet end betænkt på de midler, hvorved rigerne med mindste bekostning kan sættes i defension. Adressaterne skal forhandle med selvejerne i lenet, om nogen godvilligen foruden forrige pålæg om rytterhold i sognet vil holde en rytter med hest, gewehr og alt, at lade eksercere i fredstid som andre sogneryttere og i fejdetid at besolde af kronen, når de derimod forskånes for skat, ægt og arbejde. Hermed dog ikke ment dem, som er i sognet ved kronens slotte og gde og ikke kan mistes fra ladegårdens avl. Desligeste skal adressaten forskaffe præster, som begærer det, hver en soldat af landfolket til deres heste, hvilke præsterne skal lønne, dog frit for om i tjeneste hos sig selv el. hos andre, i hvis sted en anden soldat skal udskrives til kompagnierne. På det præsternes ryttere kan holdes under disciplin, anser kongen for godt, at såfremt de forholder sig genstridige mod præsterne el. andre, skal de igen stilles under kompagniet til fods og andre forordnes i deres sted. Præsterne skal og mindst muligt besværes med mønstring, og ingen tid opbydes uden for herredet, såfremt fjendtligt indfald ikke forårsager det. På det rigtigt mandtal kan vides, skal adressaten under sin hånd tilstille Anders Bille en rulle på sogne- og præsteryttere i lenet. Herforuden skal han tilholde købstæderne efter gammel sædvane at rette deres mandskab under kompagnier og eksercere under visse officerer. Deslige holde krudt, lunter og bly til købs efter billig takst efter købstædernes størrelse. Kongen har og befalet rigsråden i N land tillige med adressaten at taksere købstæderne, særdeles ved søkanten, hvad enhver i krigstid kan tilvejebringe af bådsfolk, og sætte dem, som ikke kan forskaffe søfolk, til et vist tal soldater, foruden borgerne, som er under byens egne faner. SjT, 33, 365. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Indl. 27. sept., 9. okt. og 1. nov., hertil erklæringer fra gejstlige i Roskildegård len 1655-56, fra præsteskabets i Malmøhus len 1654 og i Børringe Kloster len 1653, der er overført til Da.Kanc. B 170, 1625-58. Akter angående forstrækninger og kontributioner fra adel, gejstlighed, borgerskab og bønder til landets defension.

31. aug. (Kbh.) Konfirmation for borgmester Anders Olsen og Berendt Lades i Kristianstad af rentemestrenes kontrakt om accise. Kongen er anholdt om konf. af kontrakt oprettet af rentemestrene, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med AO og BL om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. De skal beholde den årligt for 100 rd., uden den kgl. benådning og halvpant, borgmestre og råd dér nyder. De 100 rd. skal de årligt levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Kristianstad være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. De skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver dem. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. De skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under rentemestrenes signeter. Kbh. 31. aug. 1655. PV, PR, PJ. Kongen konfirmerer dette. SkR, 6, 386. Indl. 31. aug. (orig. kontrakt).

31. aug. (Kbh.) Lensmændene i Skåne, som ikke har fæstninger, fik breve anlangende at eksercere en del af det unge mandkøn til at bruges i deres lens næstliggende fæstninger. Fæstningerne i Skåne har end ikke den garnison, hvorved de kan defenderes for fjendtligt attack, om end det andet folk, som er forordnet dertil, indlægges i dem. Adressaterne skal lade en god del unge mandkøn i deres len eksercere og tilvejebringe, som kan være i beredskab ved lenets næstbeliggende fæstninger og lade sig bruge til deres forsvar. SkT, 8, 465. K.

Lensmændene, som fik disse breve: hr. Tage Thott, hr. Niels Krabbe, Peder Vibe og Kjeld Krag.

31. aug. (Kbh.) Lensmændene i Skåne, som har fæstninger, fik breve om at lade det unge mandkøn eksercere, og om fornødent gøres bruge de bedste i fæstningerne. Disse har end ikke den garnison, hvorved de kan defenderes for fjendtligt attack, om end det andet folk, som er forordnet dertil, indlægges i dem. Adressaten skal til undsætning inddrage det meste af det unge mandkøn i lenet til flittigt at eksercere, og dersom fornødent gøres bruge de bedste deraf i nødstid til fæstningens forsvar til hest el. fods. Kongen har og befalet de andre lens-

mænd i Skåne, som ej er forlenet med fæstningerne og er adressaten næstbeliggende, i lige måde at tilvejebringe unge karle og dermed sekundere fæstningerne. SkT, 8, 465. K.

Lensmænd, som fik dette brev: Otte Thott, hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov, hr. Knud Ulfeldt, Jacob Grubbe, hr. Joakim Gersdorff.

31. aug. (Kbh.) Rigens Råd i Skåne fik brev om at handle med adelen om, at deres soldater skal arbejde på Helsingborg fæstning. Det er højst magtpåliggende, at fortifikationen ved Helsingborg mest muligt fortsættes. Adressaten skal på kongens vegne anmode adelen i Skåne om, at den vil lade sine soldater arbejde på Helsingborg fæstning, på det den med det første må komme i defension. SkT, 8, 466. K.

31. aug. (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev om at måtte sælge af det inventarium af korn o.a., som findes ved gården, efter landkøb el. dyrest muligt, og anvende det, han bekommer derfor, til Skt. Hans Klosters Kirkes nødvendige reparation. FT, 7, 216. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Incl. udatt.

31. aug. (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev om at måtte nyde Halsted Klosters ladegård kvit og frit, beregnet fra Philippi Jacobi forleden. SmT, 8, 110.

31. aug. (Kbh.) Anders Rasmussen Lang af Tustrup under Kalø len fik brev om at være gild og gæv. ARL har andraget, hvorledes han for nogen tid siden er dømt nederfældig til at bøde sine 3 mk. for løgn. Han begærer, at kongen vil forunde ham oprejsning. Kongen bevilger, at han igen må være gild og gæv, stå i lov og tov og søge lavs- og gildehus med gildemænd og gæve og ej være mand des mindre for den sag i nogen måde, dog skal han herefter leve roligt og stille og ej bemænge sig med unødigt klammeri el. trætte. JR, 12, 395. K.

31. aug. (Kbh.) Hr. Oluf Parsberg fik brev om, at Niels Andersen i Toppenberg skal give 1 pd. malt for ægt og arbejde. NA har andraget, hvorledes hans formand, som tilforn har boet på kronens gd. Toppenberg,¹ som han nu påbor, årligen har givet 1 pd. malt for ægt og arbejde. Af OPs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt. Han er tilfreds, at NA må være forskånet for ægt og arbejde og derimod årligen give 1 pd. malt, eftersom han ingen afkorting vil have i lenets jordebog. JT, 13, 404. Incl. 10. og 15. april 1654.

1) Af Incl. fremgår sognet: Vestervig.

31. aug. (Kbh.) Hr. Steen Bille, Otte Krag og Laurids Ulfeldt fik breve om at lade det meste unge mandkøn eksercere og inddrage de bedste i Frederiksdodde til dens undsætning i nødstid. Der ligger højlig magt på, at fæstningen Frederiksdodde kan blive besat med ét, om noget fjendtligt må formodes. Adressaterne skal i deres len lade det meste af det unge mandkøn eksercere, og dersom det gøres fornødent inddrage de bedste i fæstningen til undsætning, som i nødstid kan bruges til hest el. fods til dens forsvar. JT, 13, 404. K.

Lige sådant brev fik OK og LU.

31. aug. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om, at et kompagni af den jyske adels soldater skal arbejde i Frederiksdodde fæstning. Han skal foreholde adelen i Nørrejyll., at de i denne tid vil bevilge, at et kompagni af deres soldater straks inddrager i fæstningen Frederiksdodde at hjælpe arbejdet i 3-4 måneder. Kongen er tilfreds, at adelens soldater må nyde samme underholdning på kronens bekostning. JT, 13, 405. K.

1. sept. (Kbh.) Albert Haelwegh kobberstikker fik brev på 200 rd. årligt til besoldning, hvilket skal begynde fra brevets dato. Herimod er han forpligtet til uden videre arbejds løn at gøre alt arbejde ved at stikke i kobber. Rentemestrene befales årligt at betale ham dette af Rtk. SjR, 23, 660. SjR, 23, 661. Indl. 19. juni.

1. sept. (Kbh.) Bestalling for Henrik Müller i Kbh. som admiralitetsråd. Han skal i denne bestilling være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For sin bestilling skal han til årlig pension nyde 1.000 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. SjR, 23, 661.

1. sept. (Kbh.) Bevilling til, at Frands Lykkes begravelse må opsættes i 14 dage. SjR, 23, 662.

1. sept. (Kbh.) Bestalling for Samuel Nielsen som vejer og vrager på Bremerholm. Han skal på kongens vegne være tæller og måler på Bremerholm, Provianthuset og Tøjhuset. Han skal i sin bestilling forholde sig som følger: 1. På nævnte steder skal holdes ret og rigtig vægt og mål, lige efter Kbh.s bys vægte og mål. Han skal holde rigtig bog ved dag og datum på alt, der ind- og udvejes, antegne navn på dem, der leverer el. annammer noget gods med tidspunkt, og holde et rigtigt register over kongens orlogs- og koffardiskibe med hvert skib især, hvori

skal antegnes alt kobber, jern, slaget redskab, bly, tin og alt andet, som vedkommer vejen, vragen, målen og tællen, som behøves til hvert skibs udredning og skal annammes af skriveren på Bremerholm ved vægt, målen og tællen. I bogen skal også antegnes alt, der igen af skipperen på hvert skib leveres af nævnte varer til Holmens skriver. SN skal også holde rigtig bog over alt, der forskikkes fra hvert len til Bremerholm og leveres til vægten, såvel som den, der igen ved vægt fremskikkes fra Holmen til lenene. Desligeste skal holdes en rigtig købmandsbog, hvori antegnes alle leverancer ved tiden, vægten, målene og tallet. Alle sejlduge skal føres på vejerhuset og dér beses af vejer og sejl-lægger i overværelse af admiralen på Bremerholm, om de kan passere for uforfalsket købmandsgods, og når varerne er prøbet og fundet gode, må de måles af vejeren og leveres til skriveren på Bremerholm. Ligeså forholdes med hårdug, makej og alt andet, som skal udgives i alental. Alt hamp og hør, som leveres til Holmens skriver, skal først beses og vrages af vejer og rebslager, om det kan passere som godt købmandsgods. Alt stangjern skal prøbes af smeden, førend det bevilges at annammes. Al tjære, som leveres fra lenene, skal stykkes, vrages og lovlig fyldes, førend det leveres skriveren og igen udgives af denne. Alle slags spiger, som slås på kongens egen smedje, skal føres på vejerhuset og dér af vejeren tælles, vejes og måles, regnet 5 snese til 100, og de, der ikke kan stå mål og vægt, skal vrages. De spiger, som slås i kongens smedje, skal veje som følger: 100 10 tommes spiger skal veje 42 $\frac{1}{2}$ lispd., 100 9 tommes spiger 4 lispd., 100 8 tommes 3 lispd. 6 skålpd., 100 7 tommes 2 lispd. 4 skålpd., 100 6 tommes 1 lispd. 32 skålpd., 100 5 tommes 1 lispd., 1.000 orlogsspiger 3 lispd. 2 skålpd. Alle købespigre, som bruges til bygning, regnet 6 snese til 100, skal veje: 1.000 5 tommes spiger 42 lispd., 1.000 orlogsspiger 2 lispd. 5 skålpd., 1.000 middelspiger 1 lispd. 4 skålpd. Der skal og hænge en ret alen på vejerhusdøren, hvorefter alle, der bruger alen og mål på Holmen, skal rette sig. Det må ikke tilstedes at bruge mere end én slags vægt, undtagen de små, som kok og kældersvend bruger. Kommer der nogen mangel på vægten, skal vejeren straks under højeste straf give det tilkende, at det straks igen kan hjælpes. Vejeren skal også tælle det tømmer og træ, der kommer ind på Holmen, og når det gøres behov, skal han være på Provianthus og Tøjhus at veje, vrage, måle og tælle det, der leveres og bør vejes. Det er ham forbudt at veje, måle, vrage el. tælle, lidet el. stort, medmindre det befales ham af rentemester el. admiral på Bremerholm el. af dem, som har højere befaling. Når noget tilhørende købmænd efter admiralens befaling bliver indtaget at vejes,

skal de give derfor som ude i byen, ligesom dem, der får varer på Bremerholm at sælge og afhænde. Vejeren skal åbne vejerhuset om sommeren før middag kl. 6 og lukke det kl. 10, om eftermiddagen åbne det kl. 12 og lukke det kl. 5. Om vinteren åbnes formiddag, når kl. er halvgåen 9 og lukkes igen kl. 3. SN skal i tjenesten forholde sig tro og lydige, og er bevilget til sig selv 150 kur. dl. og sædv. hofklædning og til en dreng 4 kur. dl. kostpenge hver måned, hvilket skal begynde 8. april. Rentemestrene befales årligt at betale SN denne pension. Sjr, 23, 662. (Nævnt i CCD, VI, 194, med bemærkning, at det er anset for unødvendigt at indtage instruksens tekst). Indl. 25. dec. 1651, se KB 1651, 371-73.

1. sept. (Kbh.) Bestalling for Otte Heyder som stykhauptmand og feltkvartermester. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tjeneste har kongen til sagt ham til årlig besoldning 400 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 665. K. Indl. 13. aug.

1. sept. (Kbh.) Claus Busk, rådmand i Helsingør, fik efterladelse for nogle penge, som han i herredagene efter en obligation var dømt til at betale til Helsingør by. Kongen bevilger for hans høje alderdom og lange tjenestes skyld, at han må være fri for denne betaling. Borgmestrene og råd og deres arvinger skal også være holdt kravs- og skadesløse. Sjr, 23, 665. K. Indl. udat.

1. sept. (Kbh.) Charle[s] le Sage, kongens livbartskær, fik pas til Holland. Kongen har forløvet CS i 6 ugers tid til at rejse til Holland, dér at bestille sit magtpåliggende ærinde, og siden efter lejlighed hid tilbage igen. Kongen befaler fogeder, embedsmænd, skibskaptajner, udliggere og alle andre betjente, som CS på sin rejse hænder at komme for, at de ikke alene lader ham frit passere og repassere, men også beviser ham al mulig hjælp. Sjr, 23, 666.

1. sept. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om, at Dilia, enke efter Philip Bartskeer i Næstved, må udføre sit gods af riget uden 6.- og 10.penge. Af FRs erklæring erfarer kongen, at hendes formue er ringe, og er derfor tilfreds, at hun må gøre dette. Sjt, 33, 367. K. Indl. 27. aug. og udat. (2).

1. sept. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om, at Else, Mikkel Hesses, må være altfrue på Kronborg. Han skal lade hende bekomme den løn o.a., som forrige altfrue har haft. Sjt, 33, 367. K.

1. sept. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at erklære sig på Laurids Knudsens supplikation. Item om at lade en kobbermølle vurdere. Hvad LK har begæret, kan AvdK se af hans hosføjede supplikation. Han skal erkyndige sig om dens beskaffenhed og indskikke sin erklæring i Kanc. Den kobbermølle, han foregiver står øde, skal AvdK lade vurdere ved uvildige mænd og fremskikke vurderingen med erklæringen. Sjt, 33, 367.

1. sept. (Kbh.) Lensmændene i Danmark og Norge fik brev om told af salt. De befales hver i deres len at lade oppebære tolden af alt salt, som indføres, efter den nye toldrulle,¹ nemlig af dem, som er i det oprettede kompagni,² 1½ rd. og af dem, som er udenfor, 18 rd. af læsten, så at der ikke tages mindre told af nogen uden af dem, der har kompagniets særdeles certifikation. Sjt, 33, 368. (Udt.: CCD, VI, 194). Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

1) Af samme dato, trykt CCD, VI, 195-253). 2) Saltkompagniet, se frd. 17. nov. 1641, CCD, V, 96-101.

1. sept. (Kbh.) Le Sage, kongens bartskærer, fik forlov til på 6 ugers tid at rejse til Holland, dér at bestille sine magtpåliggende ærinder. Sjt, 33, 368. K.

1. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade kongens bartskærer le Sage bekomme 1 års resterende besoldning til hans forestående rejse. Sjt, 33, 368. K. Orig. i DKanc. B 179k.

1. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Caspar Gersdorff t. Hindsels indvisning i Hald lens jordebog i dette og tilkommende år for 2.893 rd. 16 sk., som tilkommer ham for resterende besoldning, beregnet fra Philippi Jacobi 1654, efter den afregning, adressaterne har gjort med ham, så at han årligen bekommer halvdelen. Det skal blive dem godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 369. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 25. aug.

1. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Mads Poulsen, rådmand i Randers, indvisning i Kalø len i dette og tilkommende år for

2.160 rd. resterende rente til 11. aug. næstforleden af den hovedstol, kongen for nogen tid siden er blevet ham skyldig for et nyt skib, som han har afhandlet ham til rigets tjeneste, så og for 666½ rd. 16 sk., som han har adressaternes afregningsbevis på. Det skal på Rtk. blive godtgjort i lenets indkomst. Sjt, 33, 369. Orig. i DKanc. B 179k.

1. sept. (Kbh.) Mag. Peder [Bertelsen]¹ Struch fik brev om, at han igen må begive sig ind i Blekinge og dér bygge og bo. Dog skal han i levned og omgængelse forholde sig således, at ingen kan have at besvære sig over ham. Forbyndes etc. SkR, 6, 388. K. Indl. 17. og 18. juni.

1) Således Indl. 17. og 18. juni.

1. sept. (Kbh.) Mag. Peder Struch fik brev om, at han må lade sig kalde til hvilket kald, han efter ordinansen o.a. kgl. frd. lovligt kan kaldes til. Forbyndes etc. SkR, 6, 388. K. Indl. 17. og 18. juni (= foreg.).

1. sept. (Kbh.) Bevilling for Kristianstad by på halv toldfrihed i 3 år, beregnet fra brevets dato. Dog skal tolden anvendes til opbyggelse af deres havn og sluse o.a. byens fornødenhed. SkR, 6, 388. Indl. aug. og 21. aug.

1. sept. (Kbh.) Kommissarierne i Skåne fik brev om, at Helsingborgs borgere må betales for de huse af Skinnebæks gods, som nedbrydes. De skal efter kongens bygmester Albertus Matthisens taksering kontentere borgerskabet i Helsingborg af godset for de huse, som skal nedbrydes, med mindre ringere kan fortinges med dem. SkT, 8, 467. K.

1. sept. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om Helsingborgs skibsbro's reparation m.m. Kongen er tilfreds, at indkomsten af den pålagte brotold må bruges til at reparere skibsbroen, så og at det arbejde og tømmerskæren, der er fortinget med bygmester Albertus Matthisen, må betales af de kommissariepenge, som oberstlt. Steffen Thim har under hænde. SkT, 8, 467. K. Indl. 29. aug. (se under 15. aug., SkR, 6, 385 2).

1. sept. (Kbh.) Johan Christoph von Kørbitz fik brev om at opvarte til hyldningen i Odense og tillige med Adam Henrik Pentz forrette det, som kan forefalde. FT, 7, 217. K. Orig. i Johan Christoph von Kørbitz' privatark., RA.

1. sept. (Kbh.) Anders Nielsen, ridefoged over Hald len, boende i Viborg, fik brev på en gård i Dronningborg len. For nogen tid siden har kongen forundt Maturin du Pont, kongens vognmester, og hans hustru en af kronens gde i Dronningborg len, Vormstrup, at beholde deres livstid kvit og fri for landgilde, ægt og arbejde, efter at den gamle kvinde, der nu påbor den, er død, og imens den bedagede kvinde lever da at oppebære den årlige landgilde og afgift, som gives til kronen af gården, og efter hendes død at bekomme den uden fæste. Derimod skal de være forpligtet til at holde gården ved god hævd og vedligeholde den med forsvarlig bygning. MdP og hans hustru har på kongens behag afstået gården til AN. Denne har begæret, at han, hans hustru og et barn må bevilges gården på de samme konditioner. Kongen bevilger dette for de to og deres ældste barn. JR, 12, 396.

1. sept. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik obligation på 1.850 rd., som kongen er ham skyldig, og som han lover for sig og efterkommere med første muligt at erlægge. JR, 12, 397.

1. sept. (Kbh.) Å.b. anlangende Viborg Kapitels bønder på Fur land. Kongen er søgt om konf. af et af faderens å.b.,¹ lyder: Chr. 4. gør vitterligt, at kronens og Viborg kapitels tjenere på Fur for kongen har haft et brev, givet af hans far til Furs indbyggere, dat. Nykøbing 20. juli 1570², formeldende, at de for deres armods skyld ikke skal udskrives for mere end 2½ læg i skat, eftersom de før den tid har været lagt sammen for 3 hele læg. De har berettet, at deres vilkår endnu er såre ringe, både formedelst fiskeriet nu slår fejl og for anden ulejlighed skyld. De begærer, at det må blive ved 2½ læg. Kongen bevilger dette. Thi forbyder etc. Kbh. 5. aug. 1640. Kongen konfirmerer dette. Forbyndes etc. JR, 12, 397. (Udt.: CCD, VI, 194). K.

1) Å.b. af 5. aug. 1640, se KB 1640, 241-42. 2) Se KB 1570, 603.

1. sept. (Kbh.) Hr. Mogens Sehested fik brev om at lade Otte Krag udvise nogle af kronens pantsatte stugagre¹ og enge og deres skyld fra Ringkøbing Kirkes agre og enge. OK andrager, at han for nogle år siden for forstrakte penge til pant i Bøvling len har bekommet nogle stykker af kronens agre og enge, som af MS som lensmand var udlagt til aflæggelse af kronens gæld. Men de, som nu har disse agre og enge i fæste, har tillige andre agre og enge i fæste af Ringkøbing Kirke og skole, som er kronens og er pantsat til OK. De, som bruger det, beretter ingen viden at have derom. MS skal ved uvildige og lovligen dertil

tagne mænd lade OK udvise kronens pantsatte agre og enge efter jordebogen såvel som den skyld og landgilde, der går deraf. JT, 13, 405. Indl. 30. aug.

1) Kopibogen har *stykke* agre. Indl. *stug* agre.

1. sept. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende Vesterland Føhrs sognekirker. Af OKs angivende erfarer kongen, at der på Vesterland Føhr er 3 sognekirker, hvoraf den ene tilhører kongen alene, den anden hertugen af Gottorp, af den 3. skal $\frac{2}{3}$ tilhøre hertugen, $\frac{1}{3}$ kongen. Da hertugen til reparation af den fælles kirke for sin anpart har bevilget 200 rd., vil kongen for sin bevilge 100 rd. I lige måde vil han til sin kirke og til kirken på Amrum bevilge 200 rd., i alt 300, hvilket OK skal oppebære af det, der bliver konfiskeret for toldsvig i lenet, og lade erlægge til nævnte kirker, tilholdende kronens undersætter, at de og skal give noget til reparation af deres sognekirker. Sjt, 13, 406. K. Indl. 27. aug.

1. sept. (Kbh.) Manderup Due fik brev om at lade mag. Anders Nielsen Heboe, sognepræst t. Thisted, indtil videre være utiltalt for den sag, som er begyndt mod ham ved Thisted byting for en tumult, som er sket på tinget formedelst en tingbog. MD skal uden videre tiltale igen indsætte tingfogeden og tingskriveren, som for samme sag er suspenderet fra deres bestilling. JT, 13, 406. K. Indl. 11. aug.

1. sept. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev om indvisning i sin lensafgift af Kalø len nærværende og tilkommende år for Mads Poulsen, rådmand i Randers, for 2.826 $\frac{1}{2}$ rd. 16 sk., efterdi de forrige assignationer tilforn er betalt. GR skal erlægge ham denne sum, tagende hans bevis, hvorefter det skal blive godtgjort på Rtk. JT, 13, 407. Indl. 7. og 10. aug.

1. sept. (Kbh.) Bispem i Århus fik brev om at gøre forslag om, hvorledes Horsens Skoles betjente kan hjælpes til deres underholdning. Det er for kongen andraget, hvorledes rektor og kolleger i Horsens Skole er tillagt en ringe underholdning til deres bestilling. De begærer, at de ved et el. andet middel må blive betænkt. Bispem skal gøre forslag om, på hvad måde skolens betjente kan hjælpes, og siden tilstille kongen betænkningen. JT, 13, 407. Indl. juni og 23. juni.

2. sept. (Kbh.) Cornelius van Mander fik brev om at måtte føre kongens anpart af sin arv efter sin mor ud af riget. Han må være forskånet

for den anpart, som tilkommer kongen af den arv, som her i riget er faldet efter hans mor. Dog det, der tilkommer byen, skal han have i borgmestre og råds minde. Forbydendes etc. Sjr, 23, 666. K. Indl. 7. sept. 1643, 8. maj 1654 og udat.

2. sept. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om, at Peder Brochmands datters arv må føres af riget uden 6.- og 10. penge. Da hun skal giftes i Kiel, er kongen tilfreds, at hendes penge må udføres uden afgift, dog byens o.a.s retmæssige prætention uforkrænket. Sjt, 33, 370. Indl. 7. jan. 1642, 27. juli og udat.

3. sept. (Kbh.) Bestalling for Stygge Høg t. Gjorslev som prinsens kammerjunker. Kongen har tilforordnet SH at være sin søn, hertug Christians kammerjunker. Han skal forestå bestillingen med allerstørste flid efter den ed, han har svoret. Kongen giver ham i årlig besoldning 300 rd., så og månedspenge på 3 rideheste og en sædv. hofklædning på sig selv tredje, hvilket skal begynde fra 15. aug. sidstforleden og gives ham af Rtk. Ej førendes etc. Sjr, 23, 666.

3. sept. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om vildt til Morten Panck, borgmester i Kolding, og Frederik Frederiksen, ridefoged i Kbh.s len. Kongen har forundt MP 2 stykker dådyr til hans datters bryllup. Adressaten skal uden betaling lade ham dem være følgagtig af Koldinghus lens vildtbane, hvor det kan være mindst til skade. Sjt, 33, 370. K. Indl. 2. sept.

Lige sådant brev fik FF til jægermesteren om 2 stykker dådyr af Abrahamstrups vildtbane.

3. sept. (Kbh.) Lensmændene i Danmark og Norge fik breve og trykt plakat anlangende undsætning af stænderne til rigens defension. De skal gøre deres bedste til at overtale alle, være sig af adel, gejstlige, borgere, bønder el. deres enker, som findes i lenet af den formue, at de enten vil forstrække midlerne el. bruge deres kredit, om noget anstød påkommer fædernelandet. De skal erklære, hvad enhver vil lade antegne i den dertil forordnede bog, hvorom adressaten skal indskikke relation i Kanc. Kongen tvivler ikke om, at enhver vel affektioneret patriot vil udlove noget efter sin formue, som kan være i forråd, anseende, at det skal forbruges til den gemene konservation og ej uden højeste fornødenhed angribes. Sjt, 33, 371. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO. Indl. 22. okt.

3. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Gabriel Henrik de Medina indvisning i Nordlandene og Stavanger lens skatter i dette år for 2.600 rd., så og af tolden i Trondhjem, Nordmøre og Romsdalen, som ikke er assigneret, indtil han kan blive afbetalt for kapital og rente 6 pct. De skal gøre den anordning, at Nordlandenes skatter bliver leveret til lensmanden i Trondhjem, så at de og toldpengene kan blive leveret til GHdM el. hans fuldm. Desligeste, at han årligt bekommer 2.600 rd. af Stavanger lens skatter til den tid, som de falder, og at hver gang afregnes med ham om kapital og rente og afskrives på kongens obligationer. Sjt, 33, 371. Orig. i DKanc. B 179k. (2). Indl. 22. maj 1650, 3. jan. 1654, 11./21. sept. og 3./13. dec.

3. sept. (Kbh.) Ove Skade, hr. Flemming Ulfeldt og Philip Joakim Barsdorff fik brev om at sælge deres lens indkomst. Adressaten skal gøre sit bedste til at sælge dette års indkomst af Falster efter jordebogen til den, som vil give mest derfor. Dog skal han intet fuldkomment køb slutte, førend han har forstændiget kongen, hvor højt han kan sælge hver species, og siden blive forstændiget om kongens vilje. SmT, 8, 110.

Lige sådant brev fik FU og PJB om det samme i deres len.

3. sept. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at forordne Søren Bøg til borgmester i Viborg. Han skal tilforordne SB først at være rådmand og straks derefter borgmester dér. JT, 13, 407.

3. sept. (Kbh.) Tyge Below, Mogens Høg, rigens marsk og hr. Steen Bille fik brev om i deres len at lade marskallen, Adam Henrik Pentz, bekomme det, som gøres fornødent til prinsens hyldning. De skal af lenets jordebog lade ham bekomme det, han eragter behøves, når kongen rejser igennem lenet til prinsens hyldning i Jyll., tagende hans bevis, hvorefter det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 408. K.

Lige sådanne breve fik MH, rigens marsk og SB.

3. sept. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om indvisning i Kolding toldkiste for 7.452 rd. med rente, 6 pct. fra 27. nov. 1654, til Christian Fischer, kongens vinskænk, af de penge, som er indkommet siden Philipp Jacobi el. og efterhånden, som de indkommer, indtil han bekommer sin fulde betaling. Han har kongens assignation dér. Det skal blive godtgjort i toldregnskaberne. JT, 13, 408.

4. sept. (Kbh.) Islandske Kompagnis partcipanter fik brev på 2 skibe og gods, som de med deres eget skib har taget under Island i år. SJR, 23, 667. K.

4. sept. (Kbh.) Johan Budde fik traktement som løjtnant. Kongen har efter begæring bevilget, at JB skal bekomme løjtnantsplads til hest i Danmark, når han begiver sig hid ind med hustru, børn og ganske familie og nedsætter sig, efter at han har afhændet jordegods o.a. på Øsel. Det skal begynde fra Skt. Hans sidst forleden. SJR, 23, 667. K.

4. sept. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om af lenets indkomst herefter at betale Jørgen Thomsen, hjulmand ved Frederiksborg Slot, det, han reterer af sin besoldning, og herefter det, han tilkommer efter sit bestallingsbrev. Det skal blive godtgjort i OPs lensregnskaber. SJT, 33, 372. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

4. sept. (Kbh.) Dr. Johan Dideriksen fik brev om, når plads bliver ledig, at lade Christian Jørgensen¹ indkomme i Frederiksborg Skole, forordne ham under disciplin og forholde sig mod ham lige ved andre skolebørn dér. SJT, 33, 373. K. Incl. 31. aug.

1) Af Incl. fremgår, at han har en bror: Laurids Jørgensen.

4. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om indvisning i Agdesidens lens kontributioner og skatter i 2 år for Anne Rasmusdatter, enke efter Kaj Kruse, for hendes afd. husbonds fordring, som andrager 600 rd. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. SJT, 33, 373. Orig. i DKanc. B 179k.

4. sept. (Kbh.) Hr. Niels Krabbe fik brev om at tilholde forpagteren ved det sv. jernværk at klarere den told, som han er skyldig for jern o.a., han indtil datum har udført fra Bokuld i Blekinge efter den akkord, som er gjort, så at det med forderligste bliver leveret på Rtk. SkT, 8, 467.

4. sept. (Kbh.) Knud Urne og Laurids Galtung fik befaling anlangende Albret Itzens indførsel i Joakim Becks gods. AI er ved herredagsdom på herredagen sidst forleden tilfundet betaling for en sum penge hos JB, hvoraf han af adressaterne efter befaling ved indførsel hos JB har fået udlæg for en del. Men eftersom han derved ikke er kommet til sin fulde betaling, har han begæret denne befaling til adressaterne, at de

må gøre ham udlæg for det øvrige. De skal med forderligste gøre AI nøjagtigt udlæg efter dommen, enten i Lille Torup el. andetsteds, hvor noget af JB's gods kan findes. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befallingen. SkT, 8, 468. K. Indl. 3. sept.

4.¹ sept. (Kbh.) Erik Banner og Mathias Budde fik breve om at åbne hr. Christoffer Ulfeldts bo, som findes på Møllerød under deres forsegling. CUs børn og arvinger har for kongen andraget, hvorledes adressaterne for nogen tid siden som kommissarier var befalet at registrere CUs breve og løsøre og dele det ml. hans børn, men at det ikke blev bragt til endelighed, men hensat i konsideration under deres forsegling på Møllerød, efterdi hr. Ebbe Ulfeldt var udenlands. De har derfor begæret denne befaling til adressaterne, at de må åbne det forseglede løsøre, på det breve og sølv kan udtages og igen hensættes under deres forsegling på sikrere steder, arvingerne til bedste, og det øvrige husgeråd, som ellers ganske skal forrådne, om det skulle blive liggende længe, deles ml. dem, og EU's arvepart hensættes i forvaring. De skal begive sig dertil og gøre dette. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 469. K. Indl. 18. juli.

1) Datoen efter K.

4. sept. (Kbh.) Grev Rantzau fik brev anlangende en gård i Snøde på Langeland. Kongen er tilfreds, at han må nyde den gård i Snøde, som Claus Einfolck nu påbor, og ligesom sine formænd som lensmænd dér bortforlene den til hvem, han lyster, eftersom gårdens landgilde ikke er indberegnet i jordebogens summarum. FT, 7, 217. K. Indl. udat.

4. sept. (Kbh.) Grev Rantzau fik brev anlangende en gård i Snøde. [Er identisk med brev af samme dato i FT, 7, 217, se ovf.]. SmT, 8, 110.

4. sept. (Kbh.) Å.b. anlangende Ørting, Falling, Halling og Gosmer¹ sogne. Af erklæring fra hr. Henrik Rantzau og dr. Jacob Matthisen erfarer kongen, at Falling og Halling sogne er annekseret meget ubeqvemt, og at der er en besværlig og lang vej forbi og igennem både

Gosmer og Ørting sogne, til stor forhindring for sognefolkene, når de på vinterdage henter præsten til syge folk. Gudstjeneste kan ikke heller, hverken i Falling sogn, som er slotskirke til kongens slot Åkær, el. i annekssognet for vejens besværlighed og langhed forrettes så betimeligt, som den burde. Da har kongen anset for godt, at Ørting sogn herfter skal være annekseret til Falling sogn og Halling sogn derimod til Gosmer sogn. Kongen bevilger præsten, der nu residerer i Halling sogn, en af gårdene i Ørting sogn, dog skal den gård, præsten nu ibor i Halling sogn, igen svare til slottet med ægt, arbejde, skyld og landgilde. Forbydendes etc. JR, 12, 398. K. Orig. i Åkær lensrgsk. Indl. 30. maj.

1) Kopibogen har *Vosmer*.

4. sept. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at ordinere besoldning til de 2, som er kommanderet til Frederiksodde med stykker. Han skal gøre den anordning, at Hans Poulsen og Jacob Mikkelsen Randers, som 14. maj blev kommanderet til fæstningen Frederiksodde med stykker, dér på stedet lige med andre bøsseskytter om måneden fra nævnte tid bekommer 5 rd. til kost og løn. JT, 13, 408. K. Indl. udat.

4. sept. (Kbh.) Hr. Henrik Rantzau fik brev om, at Jens Pedersen Høfsgaard, boende i Anderup under Åkær len, må være forskånet for nogen landgilde. JPH har klageligen andraget, hvorledes han i sidst forleden vinter er tilføjlet stor skade af ildebrand, idet hans salshus med korn, klæder, boskab og fetalje er brændt, så han næppe undkom med hustru og børn. Han begærer at måtte forskånes for dette års landgilde, så han kan komme på fode. Af HRs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han bliver forskånet, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 409. Orig. i Åkær lensrgsk. Indl. 29. jan., 30. maj og udat.

4. sept. (Kbh.) Hr. Henrik Rantzau fik brev om, at Jens Nielsen i Hylke må være forskånet for nogen landgilde. JN har klageligen andraget, hvorledes han forleden vinter har lidt stor skade af ildebrand, eftersom hans salshus med fetalje, korn, klæder og boskab er brændt, så og 3 td. landgildebyg, som var på køllen at gøres til malt. Herover er han geråden i armod. Han begærer at måtte forskånes for dette års landgilde, så han kan komme på fode. Af HRs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han må være for-

skånet, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen, så og for de 3 td. byg. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 409. Orig. i Åkær lensrgsk. Indl. 29. jan., 12. febr. og 24. maj.

4. sept. (Kbh.) Erik Juel fik brev om, at tolden herefter oppebæres ved Hals af alle indkommende og udgående skibe på Limfjorden. Han skal til den ende med ringest mulig bekostning lade gøre pakhuse og vejerhus, så vel som skibsbro og fornøden pram, hvortil han skal annamme penge af tolden. Findes der nogen, som dér vil bygge pakhus og kornhus, er det dem tilladt. JT, 13, 410. Indl. 24. aug.

5. sept. (Kbh.) Konfirmation for Jørgen Lauridsen i Næstved af kontrakt med rentemestrene anlangende accisen dér, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s vegne har akkorderet med JL om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. Han skal beholde den for årligt 290 rd., som på hans eget eventyr og bekostning uden afkortning skal leveres i Rtk. nytårsdag. Derimod skal ingen i Næstved være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal han præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. JL skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. Rtk. 4. sept. 1655. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. Sjr, 23, 668. K. Indl. 4. sept. (orig. kontrakt).

5. sept. (Kbh.) Bestalling for Johan Ebbers som stykløjtnant. Han skal lade sig bruge i alle forefaldende okkasioner til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham til årlig løn 120 rd., som skal begynde fra 29. okt. 1654. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 669. K. Indl. udat. (2).

5. sept. (Kbh.) Bestalling for Poul Buchner som stykjunker. Han skal lade sig bruge i alle forefaldende okkasioner til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham til årlig

løn 80 rd., som skal begynde fra 14. maj sidstforleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 669. K. Indl. 30. juli og udat.

5. sept. (Kbh.) Bevilling for Niels Aagesen til, at klæde, som forbruges til prinsens hyldning i Fyn og Jyll., toldfrit må passere. Det er befalet NA at forskafe så meget rødt klæde, som kan behøves til hyldningen i Odense og Viborg. Kongen bevilger, at det må passere toldfrit, når det fra Lybæk ankommer til Assens el. Kolding. Sjr, 23, 670. K. Indl. 2. sept.

5. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at Kristianstad Hospital af Kristianstad lens indkomst årligt må bekomme rente af det, H.M. skylder det. Det skal på Rtk. blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 374. Orig. i DKanc. B 179k.

5. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om fru Margrete Skeels indvisning i Randers told og sise for 550 rd., når toldkisten til Martini førstkomende bliver åbnet. Det skal blive godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 374. Indl. udat. Orig. i DKanc. B 179k.

5. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at Hans Villumsen må få indvisning på adskillige steder for det, han endnu resterer af de $\frac{2}{3}$ af hans fordring, nemlig i efterskrevne sagesald: boslodden i Varde efter den, der blev oversvoren manddrab, bartsøkergården i Bogense og det, fhv. tolder i Odense Jørgen Hahne er kongen skyldig, arveparten efter afd. Cathrine von der Hamsfort i Odense, do. efter afd. apoteker Georg Bilhardt smst. samt konfiskationen i Viborg o.a. konfiskationer, som her i riget el. i Norge sønden- el. nordenfjelds er falden el. falder. Adressaterne skal efterhånden afskrive det på hans fordring, indtil han er afbetalt. Sjt, 33, 374. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 27. aug.

5. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Samuel Meier, apoteker i Kbh., for det, han kan prætere hos kronen, specificerende den ny fra den gamle fordring. Siden skal de gøre forslag om, ved hvad middel de eragter, han kan betales for det, hvoraf de $\frac{2}{3}$ ikke allerede er betalt. Sjt, 33, 375. K. Indl. 21. juli, 26. aug.

5. sept. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når plads bliver ledig, i Sorø Skole, at indtage sønnerne Jens, Peder og Knud af hr. Just Lauridsen, sognepræst t. Gylling under Åkær len, forordnende dem

med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 375. K. Incl. maj.

5. sept. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at lade Erik Krag bekomme 12 bøgetræer til reparation af Skivehus. MA skal i Hald lens skove lade udvise og ved Hald lens bønder fælde, skørte og sønder slå 12 bøgetræer til slottet på de steder, hvor det er bønderne bekvemmeligst og skoven mindst til skade. JT, 13, 410.

6. sept. (Kbh.) Bestalling for Peter Jensen Conig som skibskaptajn. Han skal lade sig bruge til lands og vands, hvor kongen behøver ham, og har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham til årlig løn 400 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 660. K. Incl. udat. (se ndf. under Sjr, 23, 672).

6. sept. (Kbh.) Bestalling for Henrik Gertsen som underskibstømmermand på Bremerholm. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. For hans tro tjeneste lover kongen ham det første år 250 rd., beregnet fra 21. aug. sidstforleden, og fri husværelse. Dersom kongen vil beholde ham længere i tjeneste, enten som skibstømmermand el. undertømmermand, skal årligt gives ham 300 rd. og fri værelse uden al videre forbedring. Men dersom han bliver udskikket på et andet sted for at hugge tømmer, skal han have fri vogn og kostpenge som en kaptajn. Rentemestrene befales årligt at give ham dette såvel som kostpenge, når han rejser. Sjr, 23, 671. K. Incl. udat. (se ndf. under Sjr, 23, 672).

6. sept. (Kbh.) Bestalling for Poul Svendsen som admiralitetsskriver på Bremerholm. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og forrette al skriven, som vedkommer søstaten, kontrabogholderi o.a. på Holmen. Herfor skal årligen gives ham til besoldning 300 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 672. K. Incl. udat.

6. sept. (Kbh.) Privilegium for Christian Casuben, boghandler, på at trykke nogle bøger. CC har anholdt om privilegium på at oplægge efterskrevne: Den åndelige Vandkilde in duodecima, Paradis Urtegård in octavo, Hus- og Kirkeskat i samme form og Den liden itinerarium.

Kongen bevilger dette med ti års privilegium fra brevets dato, så ingen må eftertrykke dem el. lade dem indføre. Forser nogen sig heri, er alle eksemplarer forbrudt, halvparten til kongen og halvparten til CC. SJR, 23, 672. K. Indl. 26. aug. (2), 3. sept.

6. sept. (Kbh.) Frd. om Saltkompagniet. Kongen har agtet for godt at anordne et saltkompagni i Danmark og Norge og ladet det fundere til trafikens formerelse og sejladsens tiltagelse og beneficeret det på efterfølgende manér: 1. Saltkompagniet skal anrettes over begge riger og bestå i et hovedkammer el. kontor, som skal være i Kbh. 2. I kompagniet må enhver participere og indlægge, være sig høje el. nedrige standspersoner, indenlandske el. udenlandske. 3. Der skal ikke af nogen indlægges under 500 rd. Dog må nogen lægge ringere kapitaler sammen og lade sig indskrive under éns navn. Ingen tillades at indsætte over 5.000 rd., uden at der skulle være indtegnet ringere kapital end det, der behøves til salthandelen. 4. Den 1. indskrivning skal begyndes fra nærværende dato til den sidste december, og den, der er interesseret, skal inden nævnte tid tilstille sin resolution derom til Peder Pedersen, borgmester i Kbh. 5. Indtil sidste dec. 1655 gives respit til at lade sig indskrive for det 1. indlæg. Derefter bliver det sluttet, om handelen skal begyndes og drives af de participanter, som er antegnet, indtil sidste december 1656, så skal der sluttes videre derom og enhver af participanterne bekomme sin anpart af det, som da befindes vundet el. tabt. Efter at dette er sket, skal i kompagniet indtages dem, som siden inden sidste december 1656 har erklæret at ville indlægge deri. Da skal de tidl. participanter anslå dem og føre til rgsk. det salt, skibe o.a. til den samme pris, som det har kostet dem selv. 6. Sker det, at der tilvebringes en større kapital til den 1. og 2. indskrivelse i kompagniet, end der behøves til handelens fortsættelse, skal de, som først har indskikket deres erklæring til PP, antages frem for de andre, og de sidste stå tilbage. 7. Den, der vil antages i 1. indlæg i kompagniet, skal i 3 terminer erlægge den kapital, som han har ladet sig skrive for, nemlig $\frac{1}{3}$ til den sidste dec. 1655, $\frac{1}{3}$ til 1. maj 1656 og den øvrige $\frac{1}{3}$ til Michaelis 1656. De, der lader sig indskrive i 2. indlæg, er forpligtet at erlægge deres penge i 2 terminer, nemlig halvparten til sidste dec. 1656 og halvparten til 1. maj 1657. 8. Skulle det hændes, at en så høj kapital ikke tilvebringes enten i 1. el. 2. indlæg, som kræves til bemeldte handling, skal det stå direktørerne frit for at optage så mange penge, som mangler, for kompagniet imod 6 pct. rente, og stille kompagniets gods og varer som forsikring. 9. Enhver skal participere og være delagtig i

saltkompagniets profit og skade efter deres indlagte kapital. 10. På det at kompagniet kan have desto bedre forgang, har kongen bevilget, at participanterne er privilegeret i 20 år, nemlig til sidste dec. 1675. De skal ej give mere told end $1\frac{1}{2}$ rd. af hver læst spansk, portugisisk, fransk og lüneburger salt el. hvad navn, det har, groft el. småt salt, læsten beregnet til 18 td., og ej i nogen måde besværes videre deraf. Men de, der er uden for kompagniet, skal i begge riger af hver læst salt give 18 rd. og ej i 20 år have afslag, men dette skal blive uforandret indtil sidste dec. 1675. 11. Derimod skal saltkompagniet være forpligtet på middel og veje til med tiden at hente saltet i Spanien, Portugal og Frankrig med egne skibe, som i det ringeste er 146 læster drægtige og bygget således, at de kan tjene både til orlog og koffardi, så at kompagniet kan udmontere dem med 16-24 stykker. De skal dog være således bygget, at 30 stykker bekvemt kan bruges på dem. Af sådanne skibe skal kompagniet forskafe sig el. selv lade bygge 2 det første år, det andet 4 og det 3. endnu 4, så at der kan haves 10. De skal fremdeles beholdes, men hvis participanterne behøver mere salt, end der kan føres med disse 10 skibe, må de efter eget behag og især i de første åringer fragte de skibe, som lyster dem, og lade føre salt dermed el. og købe det i Sundet. Dette skal, med så skel, det tilhører kompagniet, nyde samme toldfrihed, nemlig $1\frac{1}{2}$ rd. af læsten. 12. Skulle nogen krig påkomme, er kompagniet forpligtet til at leje kongen skibene for billig fragt el. månedspenge, som det er brugeligt i Holland el. andetsteds. Skulle et el. flere af skibene komme til skade el. gå tabt i sådan krigstjeneste, skal de igen betales af riget efter den satte takst. Når skibene i sådanne tilfælde bliver brugt i kongens tjeneste, skal og må kompagniet fragte andre skibe i deres sted, så og efter egen vilje købe saltet i Sundet. 13. Kompagniets handel skal dirigeres af 3 hovedparticipanter i Kbh., nemlig PP, Johan Steenkuhl i Kbh. og Herman Isenberg. Disse 3 skal hver uge 2 gange holde forsamling og derhos have fuldkommen fuldmagt til at drive kompagniets handel, eftersom de finder det bedst. Hvad de i så måde gør, enten det kan gelinge vel el. ilde til kompagniets gavn el. nytte, skal dog antages for godt af kompagniet og dets participanter, så at de 3 hovedparticipanter og deres arvinger ikke skal tiltales for deres forvaltning el. være forpligtet at stande til rette. De 3 hovedparticipanter skal til salarium have $\frac{1}{10}$ af alt det, som – næst Guds hjælp – vindes i kompagniet. Denne $\frac{1}{10}$ skal skiftes i 3 lige dele blandt dem. 14. På alle de steder i Danmark og Norge, hvor salthandelen skal føres, skal kompagniet betjenes af faktorer, som er borgere dér. De skal forrette kompagniets handel for 2 pct. i provision. Sådanne

ne faktorer skal bestilles af hovedkontoret, aftakkes og igen antages, eftersom befindes godt. Dog skal frem for andre bruges af de fornemste participanter, som fås på stedet. 15. Ved hovedkontoret i Kbh. skal antages en god, forstandig bogholder, som er forfaren i fremmed handel. Han skal holde så mange tjenere og skrivere, som han eragter nødvendig til at forrette bestillingen. Bogholderen skal ikke alene have alle regnskaberne under hænder, men også holde korrespondance med at skrive breve m.m., både inden- og udenrigs. Dog skal brevene altid underskrives af de 3 direktører. 16. Herforuden skal ved hovedkontoret holdes en ekvipagemester, som skal have indseende med skibenes udredning såvel inden- som udenlands og tilkendegive for direktørerne deres fornødenhed, så alt vedkommende skibene bliver iagttaget, kompagniet til bedste. 17. Direktørerne skal hvert fjerdingår til deres forsamling indbyde Danmarks riges råder, som bor i Kbh. el. næst ved, nemlig rigens hofmester, kongens kansler og lensmanden på Roskildegård, om det er en rigsråd. De skal da bruge Rigens Råd og åbenbare handelens tilstand for dem, såvel som hvorledes de har besluttet at fortsætte den. Til den ende skal direktørerne altid lade 3 pladser i deres forsamling åbne, på det de hver uge, eftersom det selv behager dem, kan komme i den ordinære forsamling og hjælpe at rådslå alting. 18. Den 1. torsdag efter Skt. Hansdag skal årligt holdes en generalforsamling i hovedkontoret i Kbh., hvor skal komme til stede alle participanterne el. deres fuldm., som i det ringeste har indlagt 2.000 rd. i kompagniet. Af dem, som har indlagt ringere, må 2, 3 el. flere træde sammen og af 2.000 rd. udgøre en fuldm. Ved generalforsamlingen skal handles om den handel, som direktørerne har forvaltet næstforbigangne år, og hvad der videre skal foretages. Dersom en af direktørerne af visse årsager vil aftakke, skal han forløves af det ganske kompagni. Dersom der kunne være sådanne vigtige årsager, at en el. flere direktører vil aftakke, skal sådant ske ved generalforsamlingen, og på samme tid pladsen igen beklædes med en anden dygtig person, som er forfaren i handelen. Bogholderen skal fremlægge sine bøger på generalforsamlingen og foredrage handelens beskaffenhed, hvorefter participanterne skal rådslå, om der skal ske nogen uddeling det år og hvor meget. Alt det, forsamlingen forhandler, skal ske ved flest stemmer, og participanternes forrettelse skal forfattes skriftligt og underskrives af alle dem, som er til stede, endog dem, som har givet deres stemmer derimod, eftersom de færreste stemmer skal følge de fleste. Men de participanter, som ej selv el. ved deres fuldm. er mødt til stede, skal lade sig nøje med det, som bliver besluttet af de tilstedeværende,

så at de, som var til stede, om endskønt de ej var flere end direktørerne med de 3 rigens råder, på den tilforordnede dag må slutte. Det, som i så måder besluttet, skal alle participanterne lade sig nøje med og fuldkomme, som om de samtlige havde underskrevet. 19. Ingen, som ikke er indtaget i dette kompagni, skal bevilges i de 2 kongeriger at syde noget småt salt, det skal alene forrettes ved kompagniet. 20. Der- som i fremtiden noget mere skulle forefalde og besluttet ved generalforsamlingen, og det angår direktionen til handelens fortsættelse, skal den anordning, som gøres derom, holdes lige så fuldkomment, som den her er indført, med så skel, at det ikke er kongen og hans lande skadeligt. Kongen lover at beskærme saltkompagniet imod al overlast. SjrR, 23, 673. (Tr.: KD, III, 443-48). K.

6. sept. (Kbh.) Peder Vibes mageskifte af gods i [Vester] Flakkebjerg h., som han har udlagt til kongen: Sønderjellinge: 1 gd., som Jens Pedersen påboede, og Niels Møller nu påbor, skylder årligen 4 pd. byg, 6 mk. 12 sk., 1 fodernød; 1 gd., Niels Christensen påboede, og Jens Knudsen nu påbor, skylder 2 pd. byg, 3½ mk., 1 fodernød; 1 gd., Jens Danske påboede, og Villads Nielsen nu ibor, skylder 2 pd. byg, 3½ mk., 1 fodernød. Serdrup: 1 gd., Oluf Nielsen påboede, og Jep Hansen nu påbor, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 24 sk. erridspenge, 1 fodernød, 1 gås, 2 høns. Ormslev: Poul Mouridsen, skylder 2 pd. byg, 4 td. havre, 9 sk. grot, 1 gås, 2 høns, 1 læs høg; Jens Sørensen, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg. Hyllested: halvparten af den gd., Hans Lauridsen påbor, skylder 3 pd. byg, 6 mk. 4 sk. penge. Oreby: af 1 gd., Christen Fynbo påboede, skylder 2 pd. byg, 2 td. havre, 14 sk. erridspenge, 5½ td. htk., 1 lam, med al ejendom, landgilde, herlighed etc. Til fyldest vederlag har kongen igen udlagt: [Vester] Flakkebjerg h., Eggeslevmagle s. og by: 1 gd., Oluf Madsen tilforn iboede, og Søren Jensen nu påbor, skylder årligen landgilde 2 mk. 4 sk., 1½ pd. rug, 1½ pd. byg; af 1 hus 1 rigsart;¹ Christen Nielsen skylder 1½ mk. penge, 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 fodernød, 1 gås, 2 høns. Eggeslevmagle: Hans Olufsen, skylder 13 sk., 1 pd. rug, 20 skp. byg, 2 td. havre, 1 gås, 2 høns. Hesselby: 1 gd., Peder Olufsen iboede, og Christen Hansen nu ibor, skylder 1½ mk., 1 pd. rug, 1 pd. byg, ½ lam, ½ gås, 1 høns; Hans Christensen,² skylder 2 pd. byg, 2 pd. rug; Søren Nielsen, skylder 2 mk. 4 sk., 1 pd. rug, 2 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Båslunde: 1 gd., Jens Lauridsen påboede, og nu Christen Hansen påbor, skylder 1 pd. byg, 2 td. 1 skp. havre. Frankerup: Niels Jensen, skylder 24 sk., 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. 1 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 2 par høns, ½ fo-

dernød; Knud Christensen, skylder 2 pd. byg, hvilke gde og gods PV og hans arvinger skal beholde. Sjr, 23, 678.

1) Det følgende genbrev har: 1 td. havre. 2) Genbrevet har *Christophersen*.

6. sept. (Kbh.) Peder Vibes genbrev. [Er ligelydende, mutatis mutandis, med foregående, dog med de i noterne angivne variationer]. Sjr, 23, 680.

6. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at Selio Marselis, indvåner i Christiania, med 3 pct. rente til veksle af Trondhjem lens skatter dette år må erlægges 8.972 rd., som han har erlagt. Det skal blive godtgjort i lenets skatter. Sjt, 33, 376. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. aug.

6. sept. (Kbh.) Ordre til tolderne i Kbh. om toldfrit at lade indpassere 6 td. rummeldøs, som er hidskikket fra Hugo Lente af Lybæk. Sjt, 33, 376. K.

6. sept. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om under Antvorskov len at lade annamme noget gods, som K.M. har mageskiftet med Peder Vibe t. Gerdrup. PV har for magelæg til kronen udlagt gde og gods i [Vester] Flakkebjerg h., Sønderjellinge: 1 gd., som Jens Pedersen påboede, og Niels Møller nu påbor, skylder årligen 4 pd. byg, 6 mk. 12 sk., 1 fodernød; 1 gd., Niels Christensen påboede, og Jens Knudsen nu påbor, skylder 2 pd. byg, 3/2 mk., 1 fodernød; 1 gd., Jens Dansche påboede, og Villads Nielsen nu ibor, skylder lige så meget. Serdrup: 1 gd., Oluf Nielsen påboede, og Jep Hansen nu påbor, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 24 sk. arbejdspenge, 1 fodernød, 1 gås, 2 høns. Ormslev: Poul Mouridsen, skylder 2 pd. byg, 4 td. havre, 9 sk. grot, 1 gås, 2 høns, 1 læs høg; Jens Sørensen, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg. Hyllested: halvdelen af den gd., Hans Lauridsen påbor, skylder 3 pd. byg, 6 mk. 4 sk. penge. Oreby: af 1 gd., Christen Fynbo påboede, skylder 2 td. byg, 2 td. havre, 14 sk. erridspenge, 1 lam, 5 1/2 td. htk. JR skal lade det annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. Sjt, 33, 376.

6. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om til forestående Martini at betale Christian Fischer, kongens vinskænk, hans betaling på 3.868 rd. 1 ort 9 1/2 sk. kapital og derpå løbende rente til 29. aug. De skal betales af først nedkommende toldpenge fra Norge, så vidt som der er tilovers af dem, som er ordineret til søstaten. Sjt, 33, 377.

6. sept. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om, at Helsingborg Slots reparation må betales af lenets indkomst. Kongen er tilfreds, at slottets brøstfældighed efter den derpå gjorte granskning må bekostes af lenets indkomst og godtgøres i dets rgsk. SkT, 8, 470. K. Indl. 1. og 6. sept.

6. sept. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz t. Vindinge, Otte Thott t. Næs, hr. Knud Ulfeldt t. Svenstrup og Kjeld Krag t. Trudsholm fik befaling anlangende tvistighed ml. Otte Lindenov t. Borreby og Peder Vinstrup, biskop i Skåne. Der begiver sig uenighed ml. OL og PV anlangende OLs jus til Borreby og Højby. Adressaterne befales og får fuldmagt til at indstævne parterne for sig og enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 470. K. Indl. 26. aug.

6. sept. (Kbh.) Kvittansiarum til hr. Oluf Parsberg for Vestervig Kloster. OP har gjort endeligt rgsk. for den årl. visse rente og indkomst af Vestervig Kloster len i 5 år, beregnet fra Philippi Jacobi 1650, da han fik det efter Anders Bille, og til årsdagen 1655. Han har med mandtaller forklaret alle de penge-, korn- og bådsmandsskatter, som er oppebåret, i lige måde gjort rgsk. for den påbudte kontribution, som var påbudt til Frederiksoddes skanse og fæstning i de 3 år 1651, 1652 og 1653, så vel som betalt de antegnelser, der var gjort og ikke kunne passere. Han er intet blevet skyldig efter de på Rtk. indleverede regnskaber, mandtaller, kvittanser og beviser, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse. Dog skal han svare til inventariet og gøre rgsk., når han aftræder lenet. JR, 12, 399. Indl. 6. sept. (orig. kvittansiarum).

7. sept. (Kbh.) Hans Turban de Charon, overfyrværker, fik 100 rd. forbedring på sin løn, hvilket skal begynde nytårsdag sidstforleden. Forbydendes etc. SjR, 23, 682.

7. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at resterende acciseforpagtning er efterladt Simon Pedersen i Kalundborg. SP har klageligen andraget, at han er blevet kongen en sum penge skyldig på sine acciseregnskaber, hvilket det er ham umuligt at betale, eftersom han er

kommet til agters ved adskillige ulykkelige tilfælde. Af Hans Lindenovs erklæring erfarer kongen, at SP er en meget gammel mand, som i mange år formedelst en rørelse har ligget i sengen, og dertil intet har at betale med. Dersom han skal straffes på kroppen, bliver hans hustru og børn forårsaget at betle. Derfor efterlader kongen ham dette. Adressaterne skal kvittere ham på Rtk. og lade ham udslette af bøgerne. Sjt, 33, 378. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 2. og 10. aug.

7. sept. (Kbh.) Ordre til Hans Hansen, proviantskriver, om at lade Jørgen Bjørnsen, viceadmiral på Bremerholm, af Provianthuset fra 1. maj 1654 bekomme den genant, som en kaptajn nyder, når han sejler efter skippetaksten for 20 kur.dl. Sjt, 33, 378. K. Indl. udat.

7. sept. (Kbh.) Lensmændene fik brev om at forkynde en ny toldrulle og en frd. om Saltkompagniet, om der findes nogen i adressatens len, som vil indlægge noget deri. Sjt, 33, 379. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

7. sept. (Kbh.) Mikkel Langemack fik brev om at forholde sig efter den ny toldrulle. Sjt, 33, 379.

7. sept. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at forkynde en frd. og en ny toldrulle. Kongen tilskikker dem en frd. om et saltkompagni, som skal anrettes i kongens lande, hvilken de skal lade læse og forkynde til alles efterretning, om der her findes nogen, som vil indlægge deri. I lige måde tilskikkes de en ny og forandret toldrulle, hvorefter kongen vil have tolden i Danmark oppebåret. Den skal de også lade forkynde. Sjt, 33, 380. (Tr.: KD, V, 387-88). K.

8. sept. (Kbh.) Lensmændene, undtagen stiftslensmændene, fik breve om by- og bådmandsskatter i købstæderne. Item om at beregne borgeleje penge fra 1. nov. 1655 til påskeaften, den 6. april 1656. Adressaten skal med forderligste af lenets købstæder lade indsamle de årlige by- og bådmandsskatter og borgeleje penge, nemlig af Køge 60 rd. 26 $\frac{2}{3}$ sk. til byskat, 82 rd. til bådmandsskat og 421 kur.dl. 16 sk. borgeleje penge på 24 personer, så at skatterne bliver leveret inden Martini til hr. Niels Trolle, eftersom skatterne er destineret til betaling af bådfolk. Sjt, 33, 380. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO. Indl. 7. (2) og 8. sept., 25. jan. 1656 og udat. (2).

Lige sådant brev fik lensmændene i Sjæll., Loll. og Falster at levere

til NT. Nok lensmændene i Jyll. at levere til Mogens Arenfeldt. I Fyn og Langeland til hr. Sivert Urne. I Skåne og Bornholm til Otte Thott.

Sjæll.: [byskatter – bådsmændsskatter – borgelejepege]. Arent von der Kuhla af Helsingør 18^{3/4} rd., 75 rd. og 371 rd. på 20 personer.¹ Otte Pogwisch af Slangerup 26^{1/2} rd. 10 sk. 2 alb., 28 rd. og 157^{1/2} kur.dl. 36 sk. på 9 pers. Hillerød borgelejepege 17^{1/2} kur.dl. 4 sk. på 1 person. Jørgen Seefeld af Holbæk 18 rd. 3 ort, 56 rd. og 280^{1/2} kur.dl. 24 sk. på 16 pers. Hr. Hans Lindenov af Kalundborg 33 rd. 21^{1/3} sk, 42 rd. og 280^{1/2} kur.dl. 24 sk. på 16 pers. Hr. Christoffer Urne af Nykøbing Sjæll. 18 rd. 3 ort, 12 rd. og 157^{1/2} kur.dl. 36 sk. på 9 pers. Jørgen Seefeld af Ringsted 16^{1/2} rd. 10 sk. 2 alb., 10 rd. og 70 kur.dl. 16 sk. på 4 pers. Jørgen Reedtz af Slagelse 50 rd., 56 rd. og 0; af Korsør 0, 20 rd. og 70 kur.dl. 16 sk. på 4 pers.; af Skælskør 33 rd. 21^{2/3} sk., 28 rd. og 175^{1/2} kur.dl. på 10 pers. Hr. Frederik Reedtz af Vordingborg 60 rd. 26^{2/3} sk., 20 rd. og 127^{1/2} kur.dl. 28 sk. på 7 pers.; af Næstved 100 rd., 60 rd. og 315 kur.dl. 32 sk. på 18 pers.; af Præstø 10 rd., 8 rd. og 105 kur.dl. 24 sk. på 6 pers. Christen Skeel af Store Heddinge 26^{1/2} rd. 10 sk. 2 alb., 10 rd. og 122^{1/2} kur.dl. 28 sk. på 7 pers. Hr. Axel Urup af Stege 33 rd. 21^{2/3} sk., 12 rd. og 122^{1/2} kur.dl. på 7 pers. *Loll.*: Hr. Flemming Ulfeldt af Naskov 95 rd. 3 ort, 74 rd. og 491 kur.dl. på 28 pers.; af Maribo 0, 34 rd. og 245^{1/2} kur.dl. 16 sk. på 14 pers. Philip Joakim Barstorff af Nysted 30 rd., 22 rd. og 0; af Saksø 10 rd., 12 rd. og 105 rd. 24 sk. på 6 pers. *Falster*: Ove Skade af Nykøbing 50 rd., 40 rd. og 0; af Stubbekøbing 66^{1/2} rd. 10 sk. 2 alb., 26 rd. og 175^{1/2} kur.dl. på 10 pers. *Fyns stift*: *Langeland*: Grev Rantzau af Rudkøbing 13 rd. 21^{1/3} sk., 30 rd. og 175^{1/2} kur.dl. på 10 pers. *Fyn*: Hr. Mogens Kaas af Nyborg 9 rd. 1^{1/2} ort, 34 rd. og 280^{1/2} kur.dl. 24 sk. på 16 pers.; af Svendborg 33 rd. 21^{1/2} sk., 34 rd. og 333 rd. 36 sk. på 19 pers.; af Fåborg 16^{1/2} rd. 10^{2/3} sk., 18 rd. og 140 kur.dl. 32 sk. på 8 pers.; af Kerteminde 18 rd. 3 ort, 26 rd. og 280^{1/2} kur.dl. 24 sk. på 16 pers. Hr. Jørgen Brahe af Assens 33 rd. 21^{1/3} sk., 32 rd. og 175^{1/2} kur.dl. på 10 pers. Tyge Below af Middelfart 33 rd. 21^{1/3} sk., 23 rd. og 193 kur.dl. 4 sk. på 11 pers. *Skåne stift*: Hr. Knud Ulfeldt af Landskrone 33 rd. 21^{1/3} sk., 26 rd. og 0. Hr. Ove Giedde af Helsingborg 18 rd. 3 ort, 40 rd. og 0. Rigens hofmester af Neksø, Rønne, Svaneke, Åkirkeby og Hasle bådsmændsskat tilsammen 50 rd. Hr. Henrik Lindenov af Simmershavn 11 rd. 1 ort, 12 rd. og 140 kur.dl. 32 sk. på 8 pers. Hr. Niels Krabbe af Sølvborg med underliggende havne 7^{1/2} rd., 20 rd. og 0. Rønneby 25 rd., 35 rd. og 210^{1/2} kur.dl. 8 sk. på 12 pers. *Jyll.*: *Ribe stift*: Hr. Steen Bille af Kolding 33 rd. 21^{1/3} sk., 40 rd. og 421 kur.dl. 16 sk. på 24 pers.; af Vejle 26^{1/2} rd. 10^{2/3} sk., 26 rd. og 245^{1/2}

kur.dl. 16 sk. på 14 pers. Otte Krag af Ribe 83 rd. $21\frac{1}{3}$ sk., 100 rd. og 737 kur.dl. 8 sk. på 42 pers.; af Varde 33 rd. $21\frac{1}{3}$ sk., 32 rd. og $175\frac{1}{2}$ kur.dl. på 10 pers. Hr. Mogens Sehested af Ringkøbing 10 rd., 28 rd. og $175\frac{1}{2}$ kur.dl. på 10 pers.; af Holstebro $7\frac{1}{2}$ rd. 27 sk., 26 rd. og 0 sk.; af Lemvig 10 rd., 28 rd. og $210\frac{1}{2}$ kur.dl. 8 sk. på 12 pers. [*Ålborg stift:*] Manderup Due af Thisted $74\frac{1}{2}$ rd., 28 rd. og $175\frac{1}{2}$ kur.dl. på 10 pers. Erik Juel af Ålborg $66\frac{1}{2}$ rd. $10\frac{2}{3}$ sk., 120 rd. og $912\frac{1}{2}$ rd. 8 sk. på 52 pers.; af Hjørring 13 rd. $10\frac{2}{3}$ sk., 13 rd. og $157\frac{1}{2}$ kur.dl. 36 sk. på 9 pers.; af Skagen fisk [byskat], 5 rd. og 70 kur.dl. 16 sk. på 4 pers.; af Sæby 28 rd., 30 rd. og 193 kur.dl. 4 sk. på 11 pers. *Viborg stift:* Erik Krag af Skive 5 rd., 12 rd. og 140 kur.dl. 32 sk. på 8 pers. *Århus stift:* Gunde Rosenkrantz af Grenå 26 rd. $10\frac{2}{3}$ sk., 7 rd. og 140 kur.dl. 32 sk. på 8 pers.; af Ebeltoft 11 rd. $21\frac{1}{3}$ sk., 12 rd. og $175\frac{1}{2}$ kur.dl. på 10 pers. Hr. Christian Friis af Mariager 0, 18 rd. og 0. Laurids Ulfeldt af Horsens 33 rd. $27\frac{1}{3}$ sk., 42 rd. og $315\frac{1}{2}$ rd. 32 sk. på 28 pers. Henrik Thott af Randers 74 rd. 10 sk., 60 rd. og $508\frac{1}{2}$ rd. 36 sk. på 29 pers. Erik Rosenkrantz af Århus $66\frac{1}{2}$ rd. 10 sk. 2 alb., 52 rd. og 579 kur.dl. på 33 pers.

1) De anvendte navneformer for byerne er som i øvrigt ellers de nugældende, i kopibogen forekommer indimellem mere afvigende former som *Rønnøe*, *Aa-kirche*, *Hasell*, *Simbrishaffn*, *Skaffuen* (Skagen) og *Grindøe* (Grenå), og alle steder står *-borrig* for *-borg*.

8. sept. (Kbh.) Stiftslensmændene fik brev om førnævnte skatter. Kongen har befalet lensmændene i Sjæll., Loll. og Falster at indsamle bådsmændsskatten så vel som købstædernes årlige skat og borgeleje- penge og levere dem til adressaterne.; adressaten skal annamme dem efter hosfølgende fortegnelse og levere på Rtk. tillige med skatten af Roskilde, nemlig byskat $41\frac{1}{2}$ rd. 10 sk. 2 alb., bådsmændskat 41 rd. og borgeleje penge 105 kur.dl. 24 sk., så de kan være leveret 14 dage før jul, eftersom bådfolkene skal betales deraf mod jul. Sjt, 33, 384.

Lige sådant brev fik Otte Thott i Skåne. Hr. Siver Urne i Fyn og Langeland. Mogens Arenfeldt i Jyll. OT at annamme af sit lens købstæder, nemlig Malmø 100 rd. byskat, 100 rd. bådsmændsskat og 0 borgeleje- skat.; af Lund 33 rd., 30 rd. og $245\frac{1}{2}$ kur.dl. 16 sk. på 14 pers.; af Ysted 33 rd. $21\frac{1}{3}$ sk., 55 rd. og 491 kur.dl. 32 sk. på 28 pers.; af Falsterbo og Skanør $35\frac{3}{4}$ rd. $21\frac{1}{3}$ sk., 5 rd. og $17\frac{1}{2}$ kur.dl. 4 s. på 1 pers. (Falsterbo) og $87\frac{1}{2}$ kur.dl. 20 sk. på 5 pers. (Skanør). Hr. Sivert Urne af Odense 100 rd., 110 rd. og $631\frac{1}{2}$ kur.dl. 24 sk. på 36 pers.; af Bogense 13 rd. $27\frac{1}{3}$ sk., 20 rd. og 140 kur.dl. 32 sk. på 8 pers. Mogens Arenfeldt af Viborg 66 rd. 10 sk. $\frac{1}{2}$ alb., 50 rd. og 456 kur.dl. 24 sk. på 26 pers.

8. sept. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at indsamle den årlige by- og bådsmandsskat, nemlig hhv. 112¹/₂ rd. og 1.150 rd., så den kan være leveret på Rtk. inden Martini, eftersom den er destineret til betaling af bådsfolk og flådens oprustning. Sjt, 33, 385.

8. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om i dette og tilkommende år at gøre mag. Vitus Bering, kongens historikus, indvisning i Bøvling len for 900 rd., som resterer af hans løn, hvert år 450 rd. Det skal mod hans bevis blive godtgjort i lenets afgift. Sjt, 33, 386. Orig. i DKanc. B 179k.

8. sept. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om af først indkommende penge til hofholdningens fornødenhed at betale Christian Vind t. Nørholm, Ejler Holck og Corfitz Rosenkrantz t. Sørup, fhv. hofjunkere, deres resterende besoldning. De er nyligen aftakket og skal betales efter den afregning, som af adressaten er gjort med dem, beregnet fra 1. maj 1654, nemlig CV til 10. juni 290 rd. 3 mk. 12 sk., EH til 21. sept. 403 rd. 12 sk. og CR 337 rd. 3 mk. Han skal tage deres bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 386. K.

8. sept. (Kbh.) Konfirmation af brev anlangende ulovlige vadesteder ml. Kolding og Ribe. Kongens far har tidl. konfirmeret mandat udstedt af kongens farfars far, Chr. 3., lydende: Chr. 3. har 1545¹ ladet udgå mandat lydende: Det er forekommet kongen, at mange, både indenlandske og udenlandske købmænd, herremandsbude, bønder o.a. farer over Isenvad, Halkevad, Esdrup Møllevad og igennem Gelballe, Hjerdrup, Klakkebæk o. a. ulovlige vadesteder og veje ml. Kolding og Ribe og fører og driver heste og øg, foler, øksne, køer, kram, flyttelæs o.a., og sammeledes føres til skibs østen om Kolding og dermed forkrænker kronens told i mange måder. Kongen er kommet til ens med Rigens Råd, at den, der vil udføre købmandskab el. andet af Jyll., skal udføre det gennem Kolding og Ribe og give told. Forbyndendes alle osv. Søger nogen ulovlige steder andetsteds end Kolding og Ribe, og dermed udfører kongens told, har kongen befalet tolderne i Kolding og Ribe at forfølge dem på Kolding og Ribe byting som andet tyveri. Koldinghus, mandagen efter midfaste søndag 1545.¹ Chr. Kongen byder sine lensmænd på Koldinghus og Riberhus at holde dette. Haderslev 4. jan. 1640.² Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 400. (Udt.: CCD, VI, 253-54). K.

1) Dvs. 16. marts 1545. 2) Se KB 1640, 4.

8. sept. (Kbh.) Forleningsbrev¹ for Erik Krag på Skivehus fra Philippi Jacobi 1655 med vist og uvist, dog skal han af den årlige visse rente og indkomst efter jordebogen, så og af Skarpenbergs gods og af det gods, som kaldes Kirkegods samt af stiftets visse indkomst give i årlig afgift 513 enk. rd. 42 sk. rd. af den årlige rente og indkomst efter jordebogen, hvoraf afd. Ebbe Ulfeldt årligt vel havde givet 1.000 enk. rd., men der var fra lenet bortkommet gods, som 1650 blev udlagt til at afhjælpe rigets gæld, så vel som andet, som adelspersoner har bekommet til underpant mod forstrækning, hvilket tilsammen andrager 486½ rd. 6 sk. efter register indleveret fra lenet i Rtk., beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen. EK skal give de 513 enk. rd. uden al afkortning, være sig mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogeder, delefogeder, tingskrivere, gde udlagt til officerer o.a. privilegerede personer, reparation af møller o.a. (Skbl. 3, 4 (1/10 af det uvisse), 7, 8, 9, 10 (6 geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18). JR, 12, 401. K.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

8. sept. (Kbh.) Otte Krag fik brev om, at ingen klæde, lumper el. a. bliver indført, hvorved pest kan forårsages. Kongen kommer i forfaring, at den farlige pestilenssygdom grasserer i Amsterdam i Holl. Det er at befrygte, at sygdommen skal forårsages i Nørrejyll. med trafikken. OK skal i lenet gøre fornøden anordning, at ingen klæder, klude, lumper el. a., som kommer fra Amsterdam, bliver solgt i lenet, men at skipperne, som har sådant inde, alvorligt får forbud mod at føre det til land under deres skibes konfiskation. JT, 13, 411. (Udt.: CCD, VI, 254). K.

9. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Ejler Holck indvisning i Bøvling lens afgift for dette og tilkommende år for resterende hofjunkerbælsoldning, som efter afregning med Hans Boysen d. Y. beløber sig til 1.425 rd., hvert år den halve part. Det skal mod kvittering blive godtgjort i lenets afgift. Sjt, 33, 387. K. Orig. i DKanc. B 179k.

9. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at de skal gøre afregning med Gødert Braems enke. Dorete. Hun har ladet andrage, at hun ikke kan lade holde skifte og deling imellem sig og sine børns formyndere, førend der bliver gjort rigtig likvidering og afregning med hende om den fordring, hendes afd. husbond har haft hos kronen, og den betaling, han har bekommet deraf. Adressaterne skal gennemse hendes regnskaber med andet, som hører dertil, og efter den befundne beskaffenhed gøre endelig afregning med hende, hvor vidt hun og hen-

des børn kan have fordring hos kronen. Sjt, 33, 387. (Tr.: KD, V, 388). K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 8. sept.

9. sept. (Kbh.) En del lensmænd fik brev om at hidskikke havre. Adresaten skal med forderligste, og inden vandet ved frost bliver tillagt, til hofholdningen forskaffe 1.247 td. havre af lenets jordebog og mod kvittering levere det på Provianthuset. Sjt, 33, 388.

Lige sådant brev fik Arent von der Kuhla om 339 td. Hr. Hans Lindenov om 1.210 td. Jørgen Reedtz 1.240 td. af Antvorskov len og 413 td. af Korsør len. Hr. Frederik Reedtz 214 td. af Vordingborg len. Jørgen Seefeld 770 td. af Ringsted Kloster len. Hr. Axel Urup 366 td. af Møn. Hr. Steen Bille 1.642 td. af Koldinghus len. Erik Juel 1.252 td. af Ålborghus len. Henrik Thott 1.055 td. af Dronningborg len. Mogens Høg 66 td. af Silkeborg len. Laurids Ulfeldt 300 td. af Stjernholm len. Otte Thott 1.419 td. af Malmøhus len.

9. sept. (Kbh.) Christen Lange og Peder Harbou fik brev anlangende nogle breve, som findes på Vesløsgård. Adressaterne har tilforn bekommet kongens befaling til at gennemse nævnte. Kongen er tilfreds, at de mod kvittering lader hr. Holger Rosenkrantz være følgagtig de breve, som fandtes vedkommende det skotske gods; men det, som vedkommer Vesløsgård og dens tilhørende gods, skal de lade levere til Erik Juel imod hans revers. JT, 13, 411. K. Indl. 25. aug.

10. sept. (Kbh.) Konfirmation for Christoffer Pedersen, rådmand i Holbæk, på accisen dér. Kongen er anholdt om konf. af kontrakt udgivet af rentemestrene, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med CP om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. CP skal årligt deraf give 250 rd., som han skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Holbæk være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal han præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. CP skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signe-

ter. Kbh. 30. aug. 1655. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 682. Incl. 30. aug. (orig. kontrakt).

10. sept. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om, at mag. Peder Struch må beforders til Fjelkinge kald. Kongen erfarer, at Fjelkinge kald i hans len vakerer. Da han har bevilget, at PS igen må lade sig kalde til hvilket kald, han lovlig kan blive kaldet, er han tilfreds, at PS må lade sig høre og gøre sit bedste til, at han bliver kaldet. SkT, 8, 471. K.

11. sept. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om at hjælpe Bodil Pedersdatter af Antvorskov len til rette efter supplikation. Hvad BP klageligen andrager, kan JR se af hendes hosfølgende supplikation. Han skal erkyndige sig om beskaffenheden og forhjælpe hende, så vidt ret er, med så skel, at det befindes, at hun så vel som hendes søn er sket uret. Sjt, 33, 388. Incl. 17., 23. og 30. maj, 9. og 22. okt.

11. sept. (Kbh.) Hr. Christen Thomesen fik brev om at begive sig til Kbh. straks efter, at prinsens hyldning i Viborg er overstået, da skal han blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 389. K.

11. sept. (Kbh.) Landkommissarierne i Skåne fik brev om at lade de norske soldater, som ligger i Malmø og Helsingborg, af landekisten bekomme hver 4 rd. 5½ mk. til at klæde sig med i forestående vinter, så og fornødne penge til 4 al. grå klæde, al. à 1 rd. De skal tage kaptajnernes bevis derpå, og det skal blive godtgjort i regnskaberne. I lige måde skal de levere hver af officererne over de norske soldater månedligt så meget til service, som de geworbne officerer nyder. SkT, 8, 472. K. Incl. 4. sept., 2. april og 5. maj 1656 og udat. (6).

12. sept. (Kbh.) Henrik Villumsen og Peder Charisius fik brev om at lade Staterne vide H.M.s mening anlangende den told, de sv. tager for Danzig. Kongen erfarer, at kongen af Sverige lader oppebære tolden ved Danzig. Han påtvivler ikke, at De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande jo er omhyggelige med at vide hans inklination i denne konjunktur, dog skal adressaterne ved given lejlighed lade dem forstå, at han hellere ser den tvistighed, som denne ny told kan forårsage, bilagt til kommersiens frihed ved venlig underhandling hos kongen af Sverige, end ved ruptur og våbenskifte, hvortil kongen for sin del gerne vil kooperere. Hvorledes deres intention er, skal de forstændige ham om. Sjt, 33, 389.

13. sept. (Kbh.) Konfirmation for Dorte, hr. Peders i Harslev på Tingjellinge sognetiende i Vordingborg len. Kongen er søgt om konf. af fæstebrev udgivet af hr. Frederik Reedtz t. Tygestrup, lyder: FR gør vitterligt, at han på K.M.s vegne til D fæster kirkens anpart af korntienden af Tingjellinge s., som Jens Mortensen i Tingjellinge godvilligen har opladt for hende, hvilken hun må beholde sin livstid med så kondition, at der til kirkeværgerne årligt i rette tid inden fastelavn efter recessen leveres den sædv. afgift, 1/2 pd. rug, 1 pd. byg, 3 td. havre i godt, ustraffeligt korn. Hun skal til fæste til kirkeværgerne give 6 rd., som de skal føre til indtægt i dette års rgs. Til vidnesbyrd hans signet. Kbh. 2. aug. 1655. Kongen konfirmerer dette. SjtR, 23, 683. K. Indl. 2. aug. (orig. fæstebrev).

13. sept. (Kbh.) Niels Banner fik brev om ved til Roskilde Hospital. Kongen har for nogen tid¹ siden bevilget, at hospitalet i Roskilde må udvises 100 læs brændevad i Abrahamstrup lens skove. NB skal lade det udvise og bekomme dette af forrådnede og udygtige træer, hvor det er skovene mindst til skade. SjtT, 33, 390. K. Indl. 11. marts 1650 (kopi af kongebrev).

1) Brev af 11. marts 1650, se KB 1650, 97, og Indl.

13. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre oberstlt. Ulrik von Cronach indvisning i Antvorskov lens skatter for 2.500 rd. Det skal mod hans bevis blive godtgjort i lenets skatter. SjtT, 33, 390. Orig. i DKanc. B 179k.

13. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om gøre Albret Hagemester af Stralsund indvisning i Langesunds skatter for dette og kommende år for 2.881 rd., halvparten hvert år, som han på vegne af Albret Kortz i Christiania har at fordre hos kronen. Det skal mod AHs kvittering blive godtgjort i byens skatter. SjtT, 33, 390. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 21. juli og udatt.

13. sept. (Kbh.) Frands Brockenhuus fik brev anlangende selv at udvise i skovene i Kbh.s len og beholde hammeren hos sig selv. Han skal have godt indseende med skovene, og når noget skal hugges til bygningstømmer el. a., skal han selv lade det udvise og stemple, hvortil han selv skal annamme skovhammeren, så at ej videre end fornødent udvises og kun på de steder, hvor det kan være skovene mindst til skade. SjtT, 33, 391. K.

13. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Frederik Adtzer¹ indvisning i Stavanger lens skatter dette år for 1.934 rd. Det skal mod hans bevis blive godtgjort i lenets skatter. Sjt, 33, 392. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 5. juli 1646 og udat.

1) Orig. har *Arsser*.

13. sept. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev anlangende jomfru Ingeborg Friis om stolestade i Søndersø Kirke i Fyn. IF har andraget, at hun af Ejler Høg forhindres i at bruge sit stolestade i Søndersø Kirke, hvortil hun formener sig at være lovligen berettiget. CU skal erfare sagens beskaffenhed, og dersom han eragter, hun er berettiget dertil, skal han lade hende det udvise. FT, 7, 217. K. Indl. 25. juni (2) og udat.

13. sept. (Kbh.) Henrik Thott fik brev om at fæste Ørsted sognetiende til Jørgen Seefeld på Holbæk. JS har begæret i fæste at bekomme korn-tienden af Ørsted sogn, som nu efter afd. Frands Lykke er faldet til fæste, eftersom sognet er hovedsogn ved hans gård Stenalt. Kongen er tilfreds, at JS får det efter tidl. udgået bevill.,¹ sub dato 8. juli 1654. JT, 13, 411. K.

1) Se KB 1654, 168-69.

14. sept. (Kbh.) Bestalling for Johan Schrøder som rejseskrædder. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og lade sig bruge, hvor hans tjeneste behøves. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 50 kur.dl., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 684. K. Indl. udat.

14. sept. (Kbh.) Ulrik von Cronach fik brev om, at de jyske soldater skal arbejde i Rendsborg fæstning. Han skal tilstede de jyske soldater, som er indkommanderet i fæstningen Rendsborg, lige så vel som de, der arbejder dér, at arbejde på den 3. dag, som de hviler, så at de kan fortjene noget, så vel som fremmede. JT, 13, 412. K. Indl. 9. sept.

14. sept. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at lade 2 arkelimestre, som kommanderes til Frederiksodde, bekomme deres traktement af landekisten i Nørrejyll. Han skal gøre den anordning, at arkelimester Knud Roldsen så vel som underarkelimester Henrik Seigler bekommer deres traktement af landekisten i Nørrejyll. fra den tid, de er overskikket fra Tøjhuset til fæstningen Frederiksodde. JT, 13, 412. K.

15. sept. (Kbh.) Jens Thuesen fik klokkerbestilling på Kbh.s Slot. Kongen bevilger, at JT må nyde sin visse årlige genant, som hans formand har haft, så og sidde fri for al kgl. og borgerlig skat og tyngde, så længe han ingen borgerlig næring bruger. Rentemestre og proviantskrivere befales årligt at give ham dette. Bedendes etc. SJR, 23, 684. (Tr.: KD, III, 448).

15. sept. (Kbh.) Dr. Hans Svane fik brev om at tilholde præsten i Helsingør at vie Peder Herper og hans trolovede fæstemø. PH andrager, at han for 5-6 måneder siden er trolovet med en pige i Helsingør, men beklager sig nu, at præsten, der har trolovet dem, ikke vil vie dem, fordi han ikke tilforn vil kommunikere og bruge det høvjærdige alterets sakramente. HS skal forstændige præsten, at PH må blive viet med så skel, at ingen andre forhindringer findes. Siden skal præsten ved given tid og lejlighed gøre sit bedste, med god manér at føre PH på ret saligheds veje. SJT, 33, 391. Indl. udat.

15.¹ sept. (Kbh.) Mette Carstens af Flensborg fik arrest på Otte Møller. MC har andraget, at OM hemmeligen har begivet sig ind i Danmark, hvor han opholder sig, og ikke vil efterkomme den på sidste landdag i Flensborg afsagte dom, at han skal rette sig efter sit til hende udgivne løfte. Hun begærer at bevilges kgl. arrest på OM, hvor han kan betrædes. Kongen befaler lensmænd, fogeder o.a., som besøges hermed, at gøre deres bedste til at blive ham mægtig, indtil han har fyldstgjort dommen. JR, 12, 405. K. Indl. udat.

1) K. er dat. 18. sept.

16. sept. (Kbh.) Konfirmation for borgmestre og råd samt borgerskabet i Kalundborg af kontrakt med rentemestrene om accisen. Kongen er søgt om konf. af rentemestrenes kontrakt med Niels Jørgensen, rådmænd, og Peder Bing, indvåner, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reeditz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med NJ og PB på borgmestre og råds og borgerskabets vegne om maltaccisen, som toldereren dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. De skal beholde den årligt for 444 rd., som de skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Kalundborg være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordi-

nansen. De skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver dem. Forpagtningen skal begynde 1. sept. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. NJ og PB skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. Kbh. 15. sept. 1655. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 685. Indl. 15. sept. (orig. kontrakt).

16. sept. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om på bedste manér at handle med borgerne i Helsingborg om de norske soldaters officerers fornødne kvarter. SkT, 8, 472. K. Indl. (se under 11. sept., SkT, 8, 472 1).

17. sept. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen, admiral på Bremerholm, fik brev om at lade urtegårdsmændene i kongens lysthave Rosenborg bekomme 140 bådshagestager til haven. Sjt, 33, 392. K.

17. sept. (Kbh.) Otte Krag fik brev om at lade hr. Hannibal Sehested årligen bekomme de 2.000 rd., som er bevilget ham årligt af toldkisten i Ribe, nemlig halvparten til hver Philippi Jacobi og halvparten til hver Martini. Det skal blive godtgjort i toldregnskabet. JT, 13, 412.

18. sept. (Kbh.) Bevilling for Christen Sørensen Vedel, skolemester og sognedegn ved Holmens Kirke, at han fra 24. okt. 1654, da han blev antaget i denne tjeneste, må nyde sin visse årlige genant og løn ligesom hans formand før ham, så og sidde fri for kgl. og borgerlig skat og tyng, så længe han ingen borgerlig næring bruger. Rentemestre og proviantskrivere befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 686. (Tr.: KD, III, 448). K. Indl. 24. okt. 1654.

18. sept. (Kbh.) Peter Holmer fik brev på inspektion over fiskeriet i Sjæll., Skåne, Loll. og Falster. PH har andraget, at han formener at kunne forøge og forbedre kongens fiskeri i Sjæll., Skåne, Loll. og Falster, så det bliver til kongens bedste, med så skel, at han må betros inspektionen derover. Kongen har anset for godt at forunde ham inspektionen, med følgende konditioner: Han må bruge de søer, parker, stævninger og dæmninger, som findes i landene. Han må også i kær og moradser, hvor det for ingen er skadeligt, gøre nye stævninger, eftersom han finder godt. Med fiskeriet ved kongens gde Ibstrup, Hørsholm og Frederiksborg Slot skal han ikke befatte sig uden særlig befa-

ling. I lige måde med fiskeriet i de 3 len Kbh., Frederiksborg og Kronborg, som er forpagtet til fiskemesteren Jørgen Jendtmehr, så længe forpagtningen varer, som er i 5 år. Dog, de parker, søer og stævninger, som er øde, og fiskemesteren ikke bruger, må PH opstævne og besætte og forpagteren siden ikke uden PHs minde fiske dér. På det at PH desto bedre kan anrette fiskeriet, giver kongen ham til første indkøb 500 rd. Derimod skal han intet videre anskaffe på kongens omkostning, eftersom han har tilbudt det på egen bekostning, så at han efter 5 år, til årsdagen 1661, til hofstaten skulle kunne levere så meget, som dagligt behøves, beregnet til 6.000 retter herrefisk året igennem, og inden den tid skal han ikke besværes med leverancer til hove. Han skal og på bekvemme steder i landene lade indføre og sætte alle slags ferskfisk, iblandt dem også foreller, elritser, grundlinger, krebs o.a. For hans inspektion har kongen lovet ham årligt 300 rd., som skal betales af rentemestrene. Hvorimod han er forpligtet til selv at lønne gravere, fiskere, odderfængere, kuske, heste, vogne o.a. fiskeredskab, som han behøver, hvilket skal begynde fra Michaelis førstkommende. De poster o.a., som han behøver til fiskedamme og søer, skal udvises og forskaffes ham af lensmændene af skovene, hvor det kan være mindst til skade. Efter 5 års forløb, og når han begynder at levere til hofstaten, skal han ikke gives videre besoldning til sig og underhavende, men i stedet er bevilget ham halvparten af den fortjeneste, som fiskeriet kan beløbe sig over det, som leveres til hofstaten. Han skal herfor årligt gøre rgsk. i Rtk. Når han fra 1661 leverer fisk, skal han dagligt levere indtil 20 retter gode, ustraffelige, ferske levende fisk, når hofholdningen holdes i nævnte lande, nemlig 12 retter karper, karusser, brasen, gedder, karper el. a. herrefisk og 8 af andre gode spisefisk, og uddele dem ved vægt, skuret fersk fisk på 3 skålpd. og tørre på [et tal synes at mangle] skålpd., karper undtaget, hvoraf skal gives på en ret en stor el. 2 middelmådige. Deslige skal han forskaffe så mange retter fisk, som kongens daglige betjente hidindtil har bekommet. Når kongens hofholdning er i Nørrejyll. el. fyrstendømmerne, og han da forskånes for daglig levering, skal han ved rgsk. forklare, hvor meget der er solgt af fisk og gjort i penge. Når der anrettes ordinær banket el. gæstebud, skal han forskaffe så mange, som gøres fornøden, og føre det til rgsk. SJR, 23, 687. (Nævnt i CCD, VI, 254, med bemærkning, at det er anset for unødvendigt at indtage instruksens tekst). Incl. udat. (3).

18. sept. (Kbh.) Peter Holmer, inspektør over fiskeriet, fik rejsepas. PH forårsages i sin anbetroede inspektion over kongens fiskeri at rejse i

Sjæll., Loll., Falster og Skåne. Det befales fogeder, embedsmænd o.a., som har befaling på kongens vegne, at skaffe ham en bondevogn med heste samt frie færger over færgestederne, så han kan komme af sted. Sjr, 23, 689.

18. sept. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev om for ringest mulige pris at indkøbe 10 læster stenkul, som skal leveres til smedearbejde på Frederiksborg. Når de er indkøbt, skal de forstændige Otte Pogwisch derom, at han efterhånden kan lade dem didføre. Sjt, 33, 393. K. Indl. 17. sept.

18. sept. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev om at skikke havre til Sundby Færge til K.M.s heste på Frederiksborg. Han skal levere så meget, som jordebogen kan beløbe over den ordinære udgift, så det bekvemt kan hentes til hestenes fodring. Han skal have indseende med, at det fremskikkes betimeligen, med mindre han selv vil betale det med rede penge så højt, som kongen forårsages at indkøbe det, såfremt det ikke inden jul i det seneste bliver leveret. Sjt, 33, 393. K. Indl. 17. sept. (se under Sjt, 33, 393 1).

Hr. Hans Lindenov anlangende havre til K.M.s heste på Frederiksborg, var lige som forrige, undtagen at udi dette var nævnt 1.210 td., som han tilforn havde ordre om at lade levere på Provianthuset. K. Indl. 15. sept. (se under Sjt, 33, 393 1).

18. sept. (Kbh.) Kommissarierne i Skåne fik breve om sko og strømper til de norske soldater. De skal lade hver person af det norske bådsfolk, som ligger i Helsingborg, bekomme 5 mk. til 1 par sko, så og det par islandske strømper, som adressaterne skal lade udlægge og betale hos Islandske Kompagni i Kbh. SkT, 8, 472. K. Indl. (se under 11. sept., SkT, 8, 472 1).

18. sept. (Kbh.) Tyge Below fik brev om, at Middelfarts færger skal føre sten til Stribsoddes fæstning. Færgemændene ved Snoghøj har andraget, at deres færger ganske er blevet fordærvet, eftersom de nu på 5 ugers tid har ført sten dermed ved Stribsodde. De begærer, at de må forskånes derfor, på det de igen kan lade deres skibbrudne færger reparere, den rejsende til gavn. TB skal lade færgerne være hjemforløvet og i stedet lade bruge Middelfarts færger. FT, 7, 218. K. Indl. 29. aug., 11. sept. og udat.

18. sept. (Kbh.) Bevilling for Henrik Müller til toldfrit at nyde det korn o.a. i Lolland, som han har købt af H.M. i 1654, andragende 350 rd. SmR, 7, 96.

18. sept. (Kbh.) Jørgen Augustinsen af Stubbekøbing fik oprejsning, så en sag må stævnes til landsting. Han har andraget, hvorledes han i 1649 af Lave Beck til Førsløv er tilfundet at bevise sin sigtelse mod en kvinde, som skal have lovet hans barn en ulykke, hvilken landstingsdom han ikke har kunnet efterkomme formedelst hans vederparts i samme sag forebragte hindring med en tyverisag, ej heller videre har kunnet fortsætte samme sags proces af tilfældig årsag med sygdom o.a. Han begærer derfor kongens oprejsning, at han på ny må stævne og procedere sagen. Da det gælder ære og liv, bevilger kongen dette, dog skal han med forderligste stille det i værk. SmR, 7, 96. Indl. 14. sept.

18. sept. (Kbh.) Dr. Peder Kragelund fik brev anlangende præsteskat-ter i Ribe stift. Kongen har befalet lensmændene i Ribe stift i denne vanskelige tids tilstand at handle med præsterne dér, at de vil holde en rytter til deres heste, og dersom de intet middel vidste hertil, da at lensmanden til præster, som begærer det, forskaffer en soldat af land-folket, som præsten efter billighed og lensmandens sigelse lønner, dog frit for selv at holde soldaten i tjeneste el. lade ham tjene hos andre, og i det sted skal en anden soldat udskrives til kompagnierne. På det præsternes ryttere kan holdes under disciplin, har kongen anset for godt, at såfremt rytterne holder sig genstridige mod præsten el. andre, skal sådan én igen stilles under kompagniet, og en anden forordnes. Præsten skal og mindst muligt besværes med mønstring og ingen tid opbydes uden for herredet, såfremt højeste fornødenhed og fjendtligt indfald ikke forårsager det. PK skal med lensmændene gøre sit bedste til at bringe præsterne dertil, at de som gode patrioter bekvemmer sig til sådant, anseendes, at vores kære fæderneland med mindste bekostning kan sættes i nogen defension ved sådant middel, om noget fjendtligt skulle påkomme. Kongen vil igen findes som en nådig herre og konge, som lader se sin trovillige redebønhed til sit fædernelands forsikring. JT, 13, 412. K. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

19. sept. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade gøre et ridehus af den stald, som står ved Sparepenge ved Frederiksborg Slot og nu ikke bruges. Han skal have indseende med, at det sker med ringeste be-

kostning. Det skal blive godtgjort i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 394. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

19. sept. (Kbh.) Frands Brockenhuus fik brev om at gøre den anordning, at Jørgen Bremer, tolder i Køge, bekommer den tiende, som hans formand har haft til sin løn. Sjt, 33, 394. K.

19. sept. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om af Koldinghus vildtbane at lade Anne, enke efter Claus Madsen i Middelfart, uden betaling bekomme et stykke vildt til hendes søns bryllup. Han skal lade det skyde på steder, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 394. K. Incl. 14. sept.

Lige sådant brev fik han at lade Ejler Holck være 2 stykker stort vildt følgagtigt af Silkeborg lens vildtbane. K.

19. sept. (Kbh.) Ove Skade fik brev anlangende at aftakke de 2 fiskere samt om deres redskab. Inspektionen over fiskeriet på Falster er betroet Peter Holmer. OS skal med forderligste aftakke de 2 fiskere, som findes på stedet, efter at han har betalt dem det, de kan tilkomme til deres aftakningsdato. Det fiskeredskab, som findes dér, skal han sælge til PH, om han begærer det, så højt muligt er, [el.] til den, som vil give mest derfor, og føre pengene til rgsk. SmT, 8, 110.

20. sept. (Kbh.) Christian Fischer, kongens vinskænk, fik obligation på 10.022 rd. 10 sk., for vin, som han har leveret til hofholdningen. De skal betales ham af Loll.s og Falsters indkomst, og dersom de dette år ikke strækker til, skal han betales af indkomsten 1656 med 1 års rente, 6 pct. Sjr, 23, 690. Incl. 30 juli.

20. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade kongens glasbrænder Robert Colnet bekomme 50 favne ved til hans glasbrænderi. Sjt, 33, 395. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 20. sept.

20. sept. (Kbh.) Å.b. om, at Lave Beck på vegne af Steen Becks børn må sælge jomfru Margrete Becks part i Næsbyholm gård i Skåne. Kongen erfarer, at SBs børn efter deres afd. fars søster, fru Lisbet Beck, arveligen er tilfaldet halvparten i Næsbyholm hgd. med tilliggende gods. Da de ej har mere i denne gård end 4. parten, hvilket ej kan rente så meget som pengene, når den gøres til kapital, er kongen tilfreds, at LB som børnenes rette formynder på broderbørnenes vegne må sælge de-

res anpart til MB og pengene stå på rente hos hende, dog at hun sætter godset til underpant hos børnene, på det de ikke i sin tid skal lide skade. Forbydendes etc. SkR, 6, 388. K. Incl. 19. sept.

20. sept. (Kbh.) Bevilling for jomfru Anne Beck til at sælge noget af sit arvegods ved Næsbyholm i Skåne. Kongen bevilger, at hun sælger det gods, som arveligen er tilfaldet hende ved Næsbyholm efter hendes søster, fru Lisbet Beck, eftersom det skal være hende gavnligere, dog at pengene gøres til en vis kapital og ikke anvendes til anden brug, så at hun årligen nyder rente. SkR, 6, 389. K. Incl. 19. sept.

21. sept. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale Augustus Vogt, kongens ty. kancelliforvalter, hans resterende besoldning, beregnet fra 1. maj 1654, indtil han får betaling, når penge indkommer til hofstaten. SjtT, 33, 395. K.

21. sept. (Kbh.) En del lensmænd fik brev om inden jul på Proviandhuset at levere rug, byg og havre, som kan falde efter jordebogen, og straks på Rtk. levere pengene for det, der sælges. De skal have indseende med, at godt, nyt og ustraffeligt og ej gammelt korn fremkommer, og at intet af nævnte species herefter sælges uden særdeles ordre, så at pengene straks kan blive leveret i Rtk. SjtT, 33, 395. K. Incl. 29. sept. og udat.

Disse fik sådanne breve: Frands Brockenhuus, Arent von der Kuhla på Kronborg, Otte Pogwisch på Frederiksborg, hr. Christoffer Urne på Dragsholm, dog at han i dette år leverer på de befalede steder. Hr. Hans Lindenov på Kalundborg, dog hans brev ligesom CUs. Jørgen Reedtz Antvorskov og Korsør. Hr. Frederik Reedtz på Vordingborg. Jørgen Seefeld på Ringsted. Christen Skeel på Tryggvælde. Hr. Mogens Kaas på Nyborg. Hr. Oluf Parsberg på Vestervig. Erik Juel Ålborghus. Henrik Thott Dronningborg. Erik Rosenkrantz Århus. Mogens Høg Silkeborg. Otte Thott Malmøhus. Hr. Henrik Lindenov Kristianstad. Hr. Steen Bille Koldinghus.

22. sept. (Kbh.) Konfirmation for Hans Jensen Riber og Jens Knudsen i Slagelse af kontrakt med Rtk. om maltaccisen. Kongen søges om konf. af kontrakt oprettet af rentemestrene med HJR og JK, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med JB om maltaccisen, som toldereren dér hidindtil har oppe-

båret og gjort rgsk. for i Rtk. indtil tiden for Slagelses benådning på 3 års tid af K.M., dat. Kbh. 22. okt. 1652.¹ HJR og JK skal oppebære accisen årligt for 320 rd., som de skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Slagelse være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. De skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver dem. Forpagtningen skal begynde 22. okt. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. HJB og JK skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. Kbh. 21. sept. 1655. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 690. Incl. 21. sept. (orig. kontrakt).

1) Se KB 1652, 309.

22. sept. (Kbh.) Konfirmation for Laurids Lassen i Nyborg af rentemestrenes kontrakt om maltaccisen dér. Kongen er anholdt om konf. af kontrakt udgivet af rentemestrene, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med LL om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. LL skal beholde den årligt for 200 rd., som han skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Nyborg være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal han præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. okt. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og til årsdagen 1658 og så fremdeles. LL skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres hænder. Kbh. 20. sept. 1655. PR. PJ. Kongen konfirmerer dette. FR, 6, 270. Incl. 20. sept.

22. sept. (Kbh.) Bevilling for Hans Jensen af Svindinge i Fyn til at søge godtfolk om hjælp til hans søns ranson af Tyrkiet. HJ har klageligen andraget, hvorledes hans søn Hans Hansen er fanget i Tyrkiet, og for hans ranson fordres en anselig sum, som HJ ikke kan tilvejebringe af egne midler. Han begærer, at han må besøge godtfolk i Danmark om

hjælp. Kongen bevilger dette. Givet etc. FR, 6, 272. Indl. 5. aug., 15. sept. og udat.

22. sept. (Kbh.) Bestalling for Morten Eriksen som skovrider i Elbo og Holmans herreder. Kongen forordner ME til med største flid og vindskibelighed at tage vare på kronens skove dér under Koldinghus Slot, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Koldinghus Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og adspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af almuesfolk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Han skal efter sin ed og forpligt forholde sig troligen, og lensmanden skal have indseende hermed og befale, hvor vidt han skal have tilsyn med skovene. Han skal i synderlighed være til stede, når skov efter lensmandens seddel med hans underskrift udvises af nogen af skovfogederne, og selv have skovjernet at mærke træer med, som skovfogeden udviser. Han skal være lensmanden hørig og lydlig. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr el. forurette nogen af kronens bønder. Befindes nogen slig brøde hos ham, skal lensmanden lade ham straffe. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som skader skovene. Fornemmer han nogen geder, skal han ransage, hvem de tilhører, og give lensmanden det tilkende. For hans tjeneste bevilges han årligt til pension 20 kur.dl., en sædv. hofklædning, til kostpenge om måneden 4 kur.dl. og foder og mål til en hest. Lensmanden på Koldinghus Slot befales årligt at give ham dette og føre det til rgsk. JR, 12, 405. K. Indl. 19. sept.

24. sept. (Kbh.) Bevilling for Poul Poulsen til at komme i kald. PPs hustru er efter deres bryllup kommet nogle uger for tidligt med sit barn. På hans ansøgning efterlader kongen ham hans forseelse og bevilger, at han må lade sig kalde, til hvilket kald det kan ske efter ordnansen og udgangne frd. SJR, 23, 692. Indl. udat.

24. sept. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Hannibal Sehested indvisning i Trondhjem lens skatter dette år for 4.935 rd. 1 ort 10 sk.

Det skal mod hans kvittering blive godtgjort i lenets skatteregnskaber. Sjt, 33, 396.

25. sept. (Kbh.) Bevilling for Peder Juel, rentemester, til toldfrit at indføre $\frac{1}{2}$ læst Rostockerøl. Udt. i Sjr, 23, 692.

25. sept. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade dr. Johan Dirichsen Bartskeer, kongens hofprædikant, bekomme så meget hø fra Frederiksborg Slot, som han hidindtil har bekommet. Han skal lade det henføre til Kbh. Sjt, 33, 396. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

26. sept. (Kbh.) Å.b. til hollænderne på Amager om deres privilegier på at udføre levende ål. Kongen har vel for nogen tid siden privilegeret Jonas Heinemark med alene at måtte udføre levende ål af riget, men det var ikke hans mening, at indvånerne i Hollænderbyen på Amager derved skulle betages det privilegium, som er givet dem af kongens far på at udføre deres ål. De må nyde disse privilegier efter deres indhold. Sjr, 23, 692. (Udt.: CCD, VI, 254). K.

26. sept. (Kbh.) Jørgen Christensen studiosus fik oprejsning for en forseelse med lejemål og bevill. til at kaldes til hvilket kald, han lovligen kan blive kaldet til. Udt. i Sjr, 23, 692. Indl. 15. april 1656 og udat.

26. sept. (Kbh.) Christoffer Gabel fik brev om at tilstille Anthonius Knip nogle penge, som H.M. er ham skyldig, og annamme dem af Johan Garman. Kongen har befalet CG til JG at levere 4.175 rd. 8 sk. JG befales at tilstille AK dem, hvor han er at finde, og afskrive dem på den ham givne kgl. obligation. Sjt, 33, 397. K.

26. sept. (Kbh.) Jørgen Seefeld fik brev om at måtte være forskånet for noget havre, som han skulle levere til Provianthuset. Kongen er tilfreds, at JS efter sin erklæring må være forskånet for til Provianthuset at hidskikke den havre, hvorom han nyligen har fået kongens befaling. Sjt, 33, 397. K. Indl. 20. sept. (2).

26. sept. (Kbh.) Jægermesteren fik befaling til at lade Cornelius Kruse, kongens kompasmager, til sit bryllup bekomme 2 dåhjorte og 3 dåhinde på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 397. Indl. udat. og 30. sept.

26. sept. (Kbh.) Hr. Niels Krabbe fik brev om, at det må bero med kgl. kommissarier og befalinger om skat o.a. dér i lenet indtil ud på vintere, da den smitsomme sygdom ophører noget. SkT, 8, 473. Incl. 19. sept.

30. sept. (Kbh.) Albret Baltser Berns arvinger og Leonhard Marselis fik brev om på kongens vegne at overgøre Gerhard Treschow en veksel på 400 rd. til London, hvilket kongen igen mod dennes kvittering med forderligste vil lade betale. Sjt, 33, 397.

1. okt. (Kbh.) Befaling til Abrahamstrups bønder om at efterkomme det, Niels Banner befaler dem. Kongen hilser kronens bønder etc. NB har for kongen beklaget sig over deres modvillighed, idet de har anstillet sig genstridige i at drive og forbedre avlen til stedet. Kongen pålægger dem alvorligen uden nogen modsigelse at efterkomme NB med avlen o.a., såfremt de ikke vil straffes som uhørlige og modvillige. Sjr, 23, 692. K. Incl. 26. sept.

1. okt. (Kbh.) Mikkell Langemack fik brev om at lade levere nøglerne til bommen for havnen til tolderne i Kbh. Han skal også tilholde sine underhavende toldbetjente at sætte datum på de sedler, som de udgiver til besøjerne el. bomslutterne på indkommende skibe. Sjt, 33, 398.

1. okt. (Kbh.) Ejler Berider fik brev med befaling om i nærværende år at udskyde de ringeste hopper og foler og sælge dem dyrest muligt, men i det ringeste for 6 rd. stykket, hvilket han skal føre til rgs. Sjt, 33, 398.

1. okt. (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik forsikring for 1.924 $\frac{1}{2}$ rd. 2 sk., som er 1 års visse indkomst af Odensegård len, som han har erlagt til Henning Valkendorf. HV har til kronen til rigens gælds aflæggelse til omslag på 3 års tid, hvert år $\frac{1}{3}$, erlagt 1.924 $\frac{1}{2}$ enk.dl. 2 sk., som er 1 års visse indkomst, som han efter jordebogen og renteritaksten har erlagt af Odensegård len, hvormed han var forlenet. SU, som nu er forlenet med Odensegård len, har konsenteret HV for dette. Derfor bevilger kongen, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. FR, 6, 273. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

1. okt. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev om at erklære sig om gods, som hr. Frederik Reedtz begærer til pant. FR har på kongens ansøgning erbydet denne i disse vanskelige tider nogen undsætning, hvori- mod han til pant begærer af kronens gde, Sønderhald h., Koed s. og by: Mads Andersen påbor, 2 gadehuse, Rasmus Andersen og Jens Mik- kelsen. Sønder Djurs h., Søby: Christen Rod påbor. Lyngby s., Flad- strup: Hans Jacobsen påbor. Brokdurk: Rasmus Maarup påbor. GR skal med forderligste erklære sig om disse gårdes herlighed og belej- lighed, og hvor nært de befindes at ligge Kalø Slot, og derhos i Kanc. indskikke betænkende om, hvad han formener hver td. htk. er værd og kan forundes ham for og særligt specificere, hvad der årligt gives kronen i landgilde. JT, 13, 413.

1. okt. (Kbh.) Jørgen Seefeld og Claus Juel m.fl. fik brev om at likvide- re gods ml. Erik Juel og jomfru Margrete Juel efter jomfru Lene Juel t. Kolsted. LJ har efterladt sig besvær. Adressaterne skal overvære, når hendes efterladte gods og gæld likvideres ml. EJ og MJ, så de i deres nærværelse forsikrer hverandre skadesløs derfor, som ret kan være. Det, de forhandler, skal de under deres hænder og signeter give be- skrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 414. Incl. 24. sept. og udat.

1. okt. (Kbh.) Laurids Ulfeldt, Henning Pogwisch, Hans Friis og Her- man Frandsen Kaas fik brev anlangende hr. Steen Bille og Ebbe Gyl- denstjerne om Koldinghus ladegård. Adressaterne befales og får fuld- magt til på belejlig tid og sted, som de selv berammer, at indstævne SB og EG for sig, og enten forhandle med dem i mindelighed, eftersom de eragter, det kan have kostet at opbygge ladegården ved Koldinghus Slot efter dokumenter, som bliver fremlagt, og hvad der er betalt af Rtk., el. adskille dem ved endelig dom og erklære, hvad SB skal give EG i penge for det, han har bekostet på ladegården. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de in- teresserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. JT, 13, 415. Incl. 22. sept.

2. okt. (Kbh.)¹ Bertel Hansen Riber, studiosus, fik oprejsning for det

lejemål, han havde begået for 2 år siden, og bevill. til at lade sig kalde til hvilket kald han lovligen efter recessen kan blive kaldet til. SJR, 23, 693.

1) I marginen står: NB *Dette breff gich indted vd.*

2. okt. (Kbh.) Anders Guttorm af Norge fik pas om hjælp til hans brors ranson i Tyrkiet. AG har klageligen andraget, hvorledes hans bror er fanget i Tyrkiet, og der fordres en anelig sum penge for hans ranson, som AG ej kan tilvejebringe af egne midler. Han begærer at måtte besøge godtfolk i Danmark om hjælp. Kongen bevilger dette. SJR, 23, 693.

6. okt. (Kbh.) Konfirmation for Hans Nielsen af Nykøbing Mors af maltaccisen dér. Kongen søges om konf. af kontrakt oprettet af rentemestrene med HN, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz og Peder Juel, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med HN om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. hvoraf han årligt skal give 125 rd., som han på eget eventyr og bekostning uden nogen afkortning skal levere til nytår i Rtk. Derimod skal ingen i Nykøbing være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. okt. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. HN skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. Kbh. 29. sept. 1655. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 407. Indl. 29. sept. (orig. kontrakt).

8. okt. (Frederiksborg)¹ Bevilling til opsættelse af fru Pernille Banners begravelse efter den ordinære tid så længe, hendes arvinger selv vil have det. SJR, 23, 693.

1) Kopibogen har fejlagtigt *Hafn.*, alle de øvrige breve af denne dato *Frederiksborg*, det følgende brev efter at *Hafn.* er overstreget.

8. okt. (Frederiksborg) Pas for generalmajor Ulrik Christian Gyldenløve t. Ulriksholm på foder og mål til 12 heste til Fyn. UCG har affærdiget sin tjener ved navn [ikke udfyldt] med 12 hopper fra Kbh. t. Ulriksholm. Lensmænd, fogeder o.a., han kommer for, befales at forskaf-

fe ham en bondevogn med tilhørende heste, så og foder og mål til nævnte hopper og fri færger, så han kan komme velbefordret af sted. Sjr, 23, 694.

8. okt. (Frederiksborg) Hr. Axel Urup fik brev om, at mag. Hans Jensen, fhv. sognepræst i Lund, må bekomme det vakerende kald i Stege, eftersom hans gaver er kongen selv bekendt. Sjt, 33, 398.

8. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev om, at Oluf Rosenkrantz må godtgøres 822 rd. i Apostels gods' rostjeneste for øksne, som hans afd. bror Corfitz Rosenkrantz har forstrakt til hofholdningen. OR har andraget, at han på vegne af sin afd. bror, CR, tilkommer 822 rd. for øksne, som er forstrakt til hofholdningen. Kongen er tilfreds, at OR årligt må afkortes 120 rd., som han årligt skal erlægge af Apostels gods til rostjeneste, indtil kapitalen er afbetalt. Det skal blive adressaterne godtgjort. Sjt, 33, 399. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 2. okt.

8. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev anlangende hr. Frederik Reedtz og Laurids Hammer, borger i Kbh., om nogle penge, som må godtgøres. LR har andraget, at der i hans på Rtk. indleverede fordringsregister er gjort antegnelse for et originalt bevis lydende på adskillige materialer, som han har leveret på Holmen fra 8. jan 1642 til 28. maj s.å., hvilket bevis han nu har sat i pant for skyldig gæld til FR. På det at LH kan komme til endelighed med sine regnskaber, er kongen tilfreds, at FR næstfølgende 4 år må gøre sig betalt af Vordingborg lens indkomst for så meget, som kan tilkomme ham af nævnte bevis, årlig $\frac{1}{4}$ af det, samme bevis er pantsat til ham for. Dette skal de godtgøre ham i hans lensregnskaber og siden meddele LH endelig afregning på hans øvrige rest. Sjt, 33, 399. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 3. dec. 1654, 29. aug., 11. dec.

8. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester, kongens kansler og hr. Axel Urup fik brev om at tage den sv. resident til audiens. Af overleveret kreditiv fra kongen af Sveriges resident i Helsingør, Magnus Dureel, erfarer kongen, at denne på sin konges vegne har noget vigtigt at foregive. Dersom MD ikke vil fortøve til kongens ankomst til Kbh., så denne ikke selv kan forhøre ham, men han tilforn vil åbenbare for adressaterne, hvori hans angivende består, er kongen tilfreds, at de fornemmer han mening. Det, han vil proponere, skal de tage ad referendum. Sjt, 33, 400.

12. okt. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at lade indsamle så mange slåen, som kan bekommes i hans len, og hidskikke dem til kongens vinskænk Henrik Vinterberg. Sjt, 33, 401.

12. okt. (Kbh.) Befaling til tolderen og toldbetjentene i Kbh. om toldfrit at lade passere de varer og gods, Theodor Lente ind- og udfører til hans egen fornødenhed, så og det, som han lader udskikke herfra til sin datters bryllup og udredning. Sjt, 33, 401. Inkl. udat.

13. okt. (Kbh.) Frands Brockenhuus fik brev om af lenets skove at lade Christian Vendelbo bekomme 5 ege til bygningstømmer, hvor det kan være mindst til skade. Sjt, 33, 401.

13. okt. (Kbh.) Beskærmelsesbrev til retten for Poul Lauridsen i Borup. PL har andraget, at han for nogen tid siden i Viborg, som han beretter, skal have ihjelskudt en person, som han aldrig tilforn har set el. kendt, langt mindre er nogen ord talt med ham i vrede el. i anden måde, som ikke var tilbørlig, hvilket han kan bevise med vidnesbyrd. Han begærer at sættes på fri fod uden fængsel og jern og at måtte svare i denne ulykkelige sag til tinge. Kongen bevilger ham sit beskærmelsesbrev til retten, så han i egen person kan udføre sagen, dog skal han straks gøre sagen anhängig for sine dommere og komparere i retten i egen person. Forbydendes etc. JR, 12, 408. Inkl. udat.

13. okt. (Kbh.) Bevilling for jomfru Sofie Munk til at sælge noget jord og eng ved Haraldskær.¹ Efter ansøgning bevilger kongen, at SM må sælge en del jord og eng ved Haraldskær, som ved arv er tilfaldet hende efter hendes mor, fru Sofie Friis. Det beløb sig i htk. 11¹/₂ td., og hun må sælge det til den, der vil give mest, eftersom hun ingen bønder har dertil, som kan drive det. Dog at hun tilkøber sig andet jordegods, som hun kan have bedre fordel af, el. sætter pengene på rente hos visse folk, og at alt sker med hendes rette lavværges samtykke. JR, 12, 409. Inkl. 22. sept. og udat.

1) Kopibogen har *Haritzkiærd*.

14. okt. (Kbh.)¹ Arent von der Kuhla fik brev om, at Hans Pøffken skal være slotsfoged på Kronborg. AvdK skal lade ham bekomme bestillingen samt løn o.a. retlighed, som tilkommer ham, ligesom hans formænd har haft før ham.

1) I margenen står: *Hans Wulff*.

15. okt. (Kbh.) Hr. Hans Lindenov fik brev anlangende Peder Jensen Trellund, postmester i Kalundborg, at forskånes for skat m.m. Kongens generalpostmester Poul Klingenberg har forordnet PJT til postmester i Kalundborg. HL skal gøre den anordning, at han forskånes for indkvartering og al anden borgerlig og byens tyng og bestilling efter postordinansen. Men dersom han driver købmandskab, mens han forvalter postmesterbestillingen, skal han lige ved andre købmænd erlægge told af indkommende og udgående varer. Sjt, 33, 402.

15. okt. (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev om at være i Kbh. på onsdag, hvor han videre skal blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 402. Indl. 13. okt.

16. okt. (Kbh.) Frands Brockenhuus og Arent von der Kuhla fik brev om hver i sit len at lade 2 td. havtornbær samle til at så på volden og lade dem levere til ingeniør Peter Bysser.

16. okt. (Kbh.) Slotsfogeden Joakim Walspurger fik brev om at levere Mette Rode nogle gemakker i Corfitz Ulfeldts gård. JW skal til husevarelse at bo i udvise MR 2-3 af de nederste gemakker i CUs gård i baggården, som går ud til Skindergaden. Dog at hun har indseende med, at intet forrykkes el. bortkommer af det, der nu findes i gården. Sjt, 33, 403. (Tr.: KD, V, 388).

16. okt. (Kbh.) Hans Nielsen Drostrup, borgmester i Mariager, fik brev anlangende at nyde noget gods som selvejergods. HND har afstået en af kronens gde pantsat til ham, i Nørrejyll., Gjerlev h., Dalbyover s., Vinstrup, Christen Christensen og Anders Christensen ibor, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørter 2½ skp. byg, 1 ørte havre, ½ svin, ½ lam, ½ gås, 2 høns, 5 æg, ½ mk. lysegarn. Derimod har kongen til ejendom forundt ham og hans arvinger gods, som han i lige måde har i pant, så vel som ½ td. korn i 1 bol, som Søren Pedersen ibor, nemlig i Onsild h.,¹ Skjellerup s. og by: 1 gd., Christen Poulsen og Christen Tygesen, skylder 2 ørter rug, 2 ørter byggæsteri, 3½ pd. smør, 6 kander honning, 1 svin.; nok 3 dertil hørende gadehuse; ½ gd., Mads Villumsen, skylder ½ ørte rug, 15 skp. byggæsteri, 6 sk. leding, 3½ pd. smør, 3 kander honning, 1 svin; 1 bol, Niels Sørensen, skylder 3 skp. rug, 3 sk. leding, 1 pd. smør, 1 svin, 1½ kande honning, 9 skp. byggæsteri; 1 bol, Peder Pedersen. Hver td. htk. af nævnte gods anslagen for 50 rd. efter det derpå givne skøde. Dog når nævnte gods igen bliver indløst, skal

herligheden og al kgl. højhed tilhøre kronen, så som af andet selvejerbøndergods, efter som det er brugeligt i Danmark, men imidlertid og indtil det bliver indløst, skal HND el. hans arvinger nyde det med den frihed, som pantebrevet formelder. JR, 12, 409. Udt.: Kr. Sk., 54. K.

1) Kopibogen har *Vnsøherret*.

16. okt. (Kbh.) Hans Nielsen Drostrup i Mariagers genbrev. [Enslydende med foregående, mutatis mutandis, dog anføres Mads Villumsens $\frac{1}{2}$ gd. som: 1 gd. el. 2 halve gde, som MV og Peder Pedersen påbor. Det anføres, at HND har godset i pant af H.M. og for hver td. htk. har forstrakt 50 rd., så nær som $\frac{1}{2}$ td. htk., som H.M. har beholdt. *Vinstrup* i Dalbyover s., Gjerlev h., anføres fejlagtigt som *Mindstrup*, beboerne som Christen Andersen og Christen Christensen, og skylden som 1 ørte $2\frac{1}{2}$ *skp.* rug osv.] HND har ombudet Gabriel Mouritsen og Peder Pedersen Bay, rådmænd, til vitterlighed forsegle og underskrive med sig. Mariager 2. okt. 1655. JR, 12, 410.

17. okt. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Ove Thott bekomme 2 dådyr af Kbh.s el. Frederiksborgs vildtbane. Han skal lade dem skyde på steder, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 403.

18. okt. (Kbh.) Willum Jacobsen, skipper af Calais, som har lidt skibbrud, fik pas igennem landet. Formedelst skibbrud under Bornholm begærer han, at han må passere gennem kongens lande på rejsen til Frankrig. Lensmænd, fogeder, borgmestre og rådmænd o.a., der har befaling på kongens vegne, og som han kommer for, befales at lade ham passere. Sjr, 23, 694. Incl. 26. sept.

18. okt. (Kbh.) Karen, enke efter Hans Jensen i Helsingør, fik brev på at beholde Kongens Mølle ved Hammermøllen i Kronborg len så længe, hun sidder enke. Hun begærer at bevilges møllen, som HJ har haft bevill. på, eftersom han har ladet den opbygge på egen bekostning, da den lå ganske øde. Kongen bevilger dette, dog skal hun vedligeholde den og derforuden til afd. Eskild Jensens [mangler]¹ årligt levere 6 pd. godt, ustraffeligt korn. Sjr, 23, 694. K. Incl. 22. sept. 1651 (Fr. 3. orig., se KB 1651, 285-86), 4. (2) og 9. okt.

1) Navnet fremgår af det følgende brev: *Maren*.

18. okt. (Kbh.) Bevilling for Maren, Eskild [Jensen]s på 6 pd. mel

årligt af Kongens Mølle i Kronborg len. Efter begæring bevilger kongen hende dette, som skal leveres af Karen, enke efter Hans Jensen. Sjr, 23, 695. Orig. i DKanc. B 165a.

18. okt. (Kbh.) Mikkel Marss, kongens skomager, fik brev på, at alle fremmede skomagersvende, som kommer til byen, først skal angive sig hos ham, om han kan have dem fornødent til K.M.s arbejde. Udt. i Sjr, 23, 695. K. Incl. udat.

18. okt. (Kbh.) Dr. Hans Svane fik brev om at ordinere og præstevie mag. Julius Valentinus Stemann til præst til den ty. kirke i Helsingør. Sjt, 33, 403.

18. okt. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev anlangende mag. Julius Valentinus Stemann at være præst til den ty. kirke i Helsingør. Kongen erfarer, at mag. Mathias Vethaffuer, sognepræst til den ty. kirke i Helsingør, er død. Han vil, at JVS, hvis gaver er ham noksom bekendt, skal betjene kirken i hans sted. AvdK skal installere ham, efter at han er præsteviet af dr. Hans Svaning, så han bekommer den samme løn som formanden. Sjt, 33, 403.

18. okt. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at betale Joakim Drechsel fuglefænger hans resterende besoldning fra bestallingens dato, så og årligen herefter af lenets indkomst. Det skal blive ham godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 404. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

18. okt. (Kbh.) Niels Banner fik brev anlangende noget ved, Simon Vibe på vegne af Roskilde Hospital resterer med af Abrahamstrup len. Han skal lade SV bekomme det ved, som han på hospitalets vegne resterer med, førend NB blev forlenet med Abrahamstrup, og have indseende med, at han bekommer det på de steder, hvor det kan være skovene mindst til skade. Sjt, 33, 404. Incl. 26. juni.

18. okt. (Kbh.) Albret Itzen, borger i Kbh., fik brev om, at ingen må gøre ham forhindring på det ham ved Bosø Kloster ved ridemænd indførte og ellers tilkøbte foder, så vel som bønders landgilde. AI har andraget, at han med indførsel ved ridemænd har bekommet noget foder i betaling på Bosø Kloster for fordring hos Joakim Beck. Derfor uden har han afkøbt fru Karen Urup en del fodring dér på stedet. Han begærer derfor dette beskærmelsesbrev, at han uden nogens ind-

pas må gøre sig sit foder så nyttigt, som han bedst kan, at sætte øksne derpå, så og, at den landgilde, der med indførselen kan tilkomme ham hos bønderne under Bosø Kloster, må være ham el. hans fuldm. følgagtig. Kongen befaler alle ikke at gøre AI, hans fuldm. el. folk noget indpas el. forhindring, dog kongens told og rettighed uforkrænket, såfremt de ikke vil straffes. SkR, 6, 390. K. Indl. 17. okt.

18. okt. (Kbh.) Peder Vibe fik brev om, at Adser Poulsen i Sletager må give smør i stedet for kornlandgilde. AP i PVs len har for kongen andraget, at han ikke kan afstedkomme den store kornlandgilde, som han giver frem for hans andre medtjenere, eftersom rotter og mus årligen, når der er olden, opæder hans korn på marken. Derfor begærer han, at han i stedet for kornet må give smør. Da kongen af PVs erklæring erfarer, at APs angivende er sandt, er han tilfreds, at han i stedet giver 9 pd. smør, så at kronen intet afgår. SkT, 8, 473. Indl. 3. febr., 15. og 22. aug. 1654 og udat.

18. okt. (Kbh.) Dr. Laurids Jacobsen fik brev anlangende, at Mette Mule, som har forset sig i lejermål med byskriveren i Odense, må udstå kirkens disciplin og åbenbarligt skrifte i en landsbykirke dér i nabolaget. FT, 7, 218.

18. okt. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om under Ålholm len at annamme noget gods, som var pantsat til fru Lisbet Lunge, enke efter hr. Palle Rosenkrantz t. Krenkerup, og nu er indløst, nemlig i Loll., Musse h., Flintinge: 1 fæstegd., som Hans Andersen Suhr påbor, skylder årligen 1 pd. 6 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 skp. havre, 3 ort gæsteri; Anders Høg, som nu Knud Høg påbor, skylder årligen af en ejendomsgd., er 2 øde jorder, gives af den ene 1 pd. byg, af den anden 1 td. byg, som ikke hermed iberegnes, men følger kronens jordebog som tilforn; Knud Rasmussen, skylder af en ejendomsgd. 16 sk. 1 alb., 1 dl., 1 lam, 1 gås, 5 høns, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er ¼ skp.; Hans Friis, skylder årligen af 1 fæstegård 30 sk., ½ dl.; Peder Kunde, skylder af 1 fæstegd. 6 sk. målspenge, 21 sk. 1 alb. vægterpenning, 5 ort gæsteri; 1 fæstegd., Oluf Pedersen, som Peder Hansen nu påbor, skylder 3 sk. målspenge, 21 sk. 1 alb. vægterpenning, 1 dl. gæsteri; af 1 øde jord 1 pd. byg; 1 fæstegd., Niels Borricksen, nu Hans Rasmussen ibor, skylder 3 td. byg, ½ lam, ½ dl.; 1 fæstegd., Anders Wahl, som nu Jens Aalborrig ibor, skylder 4 sk. målspenge, 21 sk. ½ alb. vægterpenning, 1 dl.; 1 ejendomsgd., Rasmus Mortensen, som

nu Rasmus Pedersen ibor, skylder 17 sk. 2 alb., 2 dl. 5 ort., 1 lam, 1 gås, 5 høns, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp.; 1 ejendomsgd., Christen Jørgensen, som nu Christen Pedersen og Hans Andersen Suhr har i brug, skylder 17 sk. 1 alb., 3 ort., 1 lam, 1 gås, 5 høns, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp. Hjelm: 1 fæstegd., Christen Hansen, som Rasmus Hansen tilforn iboede, skylder 2 mk. 12 sk., 1 pd. byg. Majbølle: 1 gd., Morten Rasmussen ibor, skylder 4 sk. målspenge, 21 sk. 1 alb. vægterpenning, 1 dl. gæsteri; 1 gd., Anders Hansen Reske ibor, skylder 4 sk. målspenge, 21 sk. 1 alb. vægterpenning, 1 dl. gæsteri; 1 gd., Hans Hansen ibor, skylder 4 sk. målspenge, 21 sk. 1 alb. vægterpenning, 1 dl. gæsteri. Fuglse h., Tågerup s., Hyldtofte: 1 gd., Oluf Clausen Bund ibor, skylder 2 mk. 5 sk. 1 alb., 3 ort, 1 lam, 1 gås, 5 høns, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 12 skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter; 1 gd., Peder Slet ibor, skylder 2 mk. 5 sk. 1 alb., 3 ort, 1 lam, 1 gås, 5 høns, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 12 skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter; Rasmus Væver, skylder 6 sk.; Simon Pedersen, skylder 6 sk. Engbølle: 1 gd., Peder Rasmussen ibor, skylder $2\frac{1}{2}$ mk. 3 sk. 2 pen., 1 dl., 1 lam, 1 gås, 5 høns, $\frac{1}{3}$ skp. rug, 3 skp. byg, $10\frac{1}{3}$ skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter; 1 gd., Anders Brandsen påbor, skylder $2\frac{1}{2}$ mk. 3 sk. $1\frac{1}{2}$ alb., 1 dl., 1 lam, 1 gås, 5 høns, $\frac{1}{3}$ skp. rug, 3 skp. byg, $12\frac{1}{3}$ skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter. Bjernæs: 1 gd., Christoffer Due påbor, skylder 4 mk. 2 alb., 2 dl., 1 lam, 1 gås, 5 høns, 2 skp. rug, 5 skp. byg, 14 skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter, 1 pd. byg ekstra; Rasmus Sneppe, skylder 6 sk.; Erik Olufsen 6 sk.; Rasmus Poulsen 6 sk.; Niels Henningsen 6 sk.; Morten Rasmussen 2 alb., $\frac{1}{2}$ dl.; Poul Jørgensen 6 sk.; Hans Gregersen 6 sk. Sjalstofte: 1 gd., Anders Hovet, som nu Hans Due ibor, skylder 3 mk. 1 sk., 2 dl., 1 lam, 5 høns, 1 gås, 2 skp. rug, 5 skp. byg, 12 skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter; 1 gd., Mikkel Ibsen ibor, skylder $1\frac{1}{2}$ mk. 6 sk. 1 pen., 1 dl., 1 lam, 5 høns, 1 gås, 1 skp. rug, 3 skp. byg, 12 skp. havre, $\frac{1}{3}$ skp. ærter. Errindlev: 1 gd., Peder Due ibor, skylder $1\frac{1}{2}$ dl., 2 skp. havre. PJB skal igen annamme pantedogset under lenet og årligt på Rtk. gøre rigtighed for den vise og uvisse indkomst. SmT, 8, 111.

18. okt. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om under lenet at annamme noget gods, som var pantet til Christen Jørgensen Skeel, og nu er genløst til kronen, nemlig i Loll., Musse h., Slemminge s.: 1 ejendomsgd., Niels Rasmussen, nu Laurids Olufsen påbor, skylder årligen 17 sk. $5\frac{1}{2}$ pen., 3 ort, 1 lam, 5 høns, 1 gås, 1 skp. rug, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp., 2 skp. byg; 1 ejendomsgd., Laurids Løget påbor, skylder 17 sk. 2 alb., 1 dl., 1 lam, 5 høns, 1 gås, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9

skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp.: Jørgen Ravn, skylder 6 sk. Krone-tjenere: 2 gd., Niels Pedersen påbor, skylder 1 dl., 2 pd. byg, 2 skp. havre. Kirketjenere: Hans Rasmussen Breder, skylder 3 ort gæsteri, 2 skp. havre; Peder Jørgensen skylder 13 sk. 1 alb., 2 skp. havre; 1 ejendoms-gd., Villum Rasmussen, som Hans Holds nu bruger, skylder 16 sk. 2 alb., $\frac{1}{2}$ dl., 1 lam, 5 høns, 1 gås, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp.; 1 ejendoms-gd., Rasmus Lolget påbor, skylder 17 sk. 2 alb., $\frac{1}{2}$ dl., 1 lam, 5 høns, 1 gås, 1 skp. rug, 2 skp. byg, 9 skp. havre, 1 fjdg. ærter, er $\frac{1}{4}$ skp. Fuglse h., Store Sædinge: Ejler Skomager, skylder 6 sk.; Poul Jespersen, skylder 6 sk.; Anders Pedersen, skylder 2 dl., 3 pd. byg; Hans Poulsen, skylder 15 sk., 2 dl., 1 lam, 6 sk. [?fej for høns], 1 gås, 1 pd. byg, 3 skp. havre, $\frac{1}{4}$ skp. smør; Hans Boiesen, skylder $\frac{1}{2}$ dl., 3 pd. byg; Peder Pallesen, skylder 6 sk.; Anders Jensen, skylder 15 sk., 1 dl., 1 lam, 6 høns, 1 gås, 1 pd. byg, 4 skp. havre, $\frac{1}{4}$ skp. smør; Christen Hjulmand, skylder 6 sk.; Hans Nielsen Pallesen, skylder $27\frac{1}{2}$ sk., 3 ort, $1\frac{1}{2}$ lam, 6 høns, 1 gås, 2 pd. byg, 4 skp. havre, $1\frac{1}{2}$ fjdg. skp. smør; Niels Hansen Skrædder, skylder 15 sk., $\frac{1}{2}$ dl., 1 lam, 6 høns, 1 gås, 1 pd. byg, 4 skp. havre, $\frac{1}{4}$ skp. smør; Jørgen Lauridsen, skylder 35 sk., 2 lam, 13 høns, 2 gæs, 2 pd. byg, 8 skp. havre, 1 ott. smør; Niels Terkelsen, skylder 15 sk., $\frac{1}{2}$ dl., 6 sk. af 1 gadehus, 1 lam, 6 høns, 1 gås, 1 pd. byg, 4 skp. havre, $\frac{1}{4}$ skp. smør; Hans Madsen skylder 15 sk., $\frac{1}{2}$ dl., 1 lam, 6 høns, 1 gås, 1 pd. byg, 4 skp. havre, $\frac{1}{4}$ skp. smør; Niels Hansen, skylder 6 sk.; Peder Knudsen 32 sk., 6 sk. spindepenge, 6 ort, 3 lam, 12 høns, 2 gæs, $2\frac{1}{2}$ pd. byg, 8 skp. havre, $2\frac{1}{2}$ fjerding skp. smør; Hans Nielsens bror, skylder 12 sk., 3 sk. spindepenge, $\frac{1}{2}$ dl., 1 lam, 6 høns, 1 gås, $1\frac{1}{2}$ pd. byg, $3\frac{1}{2}$ skp. havre, $1\frac{1}{2}$ fjerding skp. smør. PJB skal igen annamme pantegodset under lenet og årligt på Rtk. gøre rig-tighed for den visse og uvisse indkomst. SmT, 8, 113.

18. okt. (Kbh.) Henrik Thott fik brev om under lenet at annamme en gård, som var pantsat til Hans Nielsen Drostrup, borgmester i Maria-ger, og som han igen har afstået, liggende i Gjerlev h., Dalbyover s., Vinstrup: Christen Christensen og Anders Christensen, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørte $2\frac{1}{2}$ skp. byg, 1 ørte havre, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 2 høns, 5 æg, $\frac{1}{2}$ mk. lysegarn. HT skal lade det annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og årligen gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 415.

19. okt. (Kbh.) Jacob Carlsen de Vatt og Daniel de Ligne fik bestall. og wartgeld som kaptajner, item Jan Jansen Alf som løjtnant. Kongen har

antaget JCdeV som skibskaptajn. Han skal i denne bestilling være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig pension 200 rd., som skal begynde fra brevets dato, og årligen overskikkes ved vekselbrev til Amsterdam. Dog må han bo i Amsterdam indtil kongen behøver hans personlige tjeneste, men når han tilskrives af Admiralitetet el. andre, skal han straks uden forsømmelse begive sig til Kbh. for at betjene sin bestilling, og når han bliver brugt, skal han foruden den årlige pension hver måned have til kostpenge 16 rd., hvilket skal angå fra den dag, han begiver sig fra Amsterdam til tjenesten, og endes, når han forløves fra den virkelige tjeneste. Rentemestrene befales at betale ham dette. Sjr, 23, 695. K. Indl. 19. okt. (2).

Lige sådan bestall. fik DdeL som kaptajn på 160 rd. årlig pension og 16 rd. kostpenge om måneden. Nok JJA fra Edam[?] el. Amsterdam, indtil han advares af Admiralitetet el. andre, og da månedligt 12 rd. 5 mk. til kostpenge.

19. okt. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Peder Pedersen, borgmester i Kbh., og marskallen Adam Henrik Pentz bekomme vildt. Han skal på hans ansøgning uden betaling lade PP bekomme 3 store dyr, som han skal lade skyde i Skåne, så og 3 dådyr på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 405. (Tr.: KD, V, 388-89).

Lige sådant brev fik han om i Sjæll. at forskaffe 2 store dådyr til AHP.

19. okt. (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev anlangende hertug Ernst Günthers folk og heste, som kommer fra Jyll. for en tid lang at forblive på Roskilde. NT skal forskaffe dem underholdning og foder og mål til hestene. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33 405.

19. okt. (Kbh.) Oluf Brockenhuus og Bjørn Ulfeldt fik befaling til at overvære skifte efter afd. fru Pernille Banner. Der skal foretages skifte efter PB. Adressaterne får fuldmagt til at åbne boet og registrere alt løsøre, som findes under forsegling, havende i agt, at samtlige arvinger vederfares ret. Dersom nogen tvistighed indfalder, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de gør, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes det ingenlunde etc. Sjt, 33, 405.

19. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om afregning anlangende afd. Augustinus Petersen skomager, som har gjort sko til Børnehuset. Det er for kongen andraget, at AP har gjort og leveret en del sko til Børnehuset, fra 1645 til 1649, efter officerernes derpå udgivne beviser, og der er også af skriveren dér gjort rgsk. derfor. På samme leverance berettes, at der endnu resterer en sum penge, hvorom der skal være leveret afregning i Rtk. Adressaterne skal gennemse afregning og beviser og kvittere arvingerne efter befunden beskaffenhed el. meddele bevis, hvorledes det forholder sig, og hvad der resterer. SJT, 33, 406. (Tr.: KD, V, 389). Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 24. aug., 18. okt.

19. okt. (Kbh.) Hans Nielsen Drostrup, borgmester i Mariager, fik magesk. af noget gods i Hald len. HND har for magelæg til kongen udlagt sit selvejerbondegods i Nørrejyll., Hald len, Rinds h., Hvilsom¹: ½ gd., Christen Jensen påbor, skylder årligen 10 himmerbo skp. rug; 1 hus smst., Jens Thorsen ibor, skylder 1 dl., med al gårdenes og gods' ejendom, landgilde osv. Til fyldest vederlag har kongen udlagt et af kronens huse med have og jord i Hobro, som Christen Mikkelsen påbor, skylder årligen 1 dr., hvilket med al landgilde, rente osv. HND og arvinger skal beholde, dog vil kongen have kronens højhed i hus og tiliggende forbeholdt. JR, 12, 412.

1) Kopibogen har *Huillom*, men jf. flg.

19. okt. (Kbh.) Hans Nielsen i Mariagers genbrev. [Ensyldende med foregående, mutatis mutandis, dog anføres, at huset, Christen Mikkelsen påbor i Hobro, tilforn er forbrudt under kronen, og for selvejerbondegodset i Hald len, Rinds h., anføres stednavnet Hvilsom]. Med HND har Gabriel Mouritsen og Peder Pedersen Bay, rådmænd, forseglet og underskrevet til vitterlighed. Mariager 2. okt. 1655. JR, 12, 413.

19. okt. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om under Hald len at anname noget mageskiftegods af Hans Nielsen Drostrup, borgmester i Mariager. HND har for magelæg til kronen udlagt sin selvejerbondegård i Nørrejyll., Hald len, Rinds h., Hvilsom:¹ 1 halvgd., Christen Jensen påbor, skylder årligen 10 himmerboskp. rug; 1 hus, Jens Thorsen ibor, skylder 1 dr. MA skal lade det annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og årligen gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 416.

1) Kopibogen har *Hvilloom*.

20. okt. (Kbh.) Bestalling for Sivert Jørgensen Ratlov som skovrider i Kronborg len. Kongen forordner med dette brev breviseren SJR at tage vare på kronens skove i Kronborg len og birk, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort, ej heller noget fjedervildt, gæs, ænder el. andet. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr el. fjedervildt, el. findes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Kronborg Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af almuesfolk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr. Bliver det ham befalet, skal han gøre det og siden forskikke dem til de steder, det befales ham. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, og de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Kronborg og Frederiksborg. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene uden lensmandens bevill. De træer, der bevilges af lensmanden, skal han mærke med kronen påslået og lade dem vurdere af skovfogeden selvfjerde, hvor mange læs hvert træ kan agtes for, og optegne det og lade det antegne i skrivestuen og have agt på, at ingen af skovfogederne lader hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal have indseende med gærder, at de er lovlige, så at dyrene ikke bekommer skade. Han skal forholde sig troligen og flittig og være lensmanden på Kronborg lydige. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 16 gl. dl., en sædv. hofklædning og foder og mål til en hest, og hver måned til kostpenge 4 dl., som lensmanden på Kronborg årligt skal give ham. Det skal begynde fra brevets dato. SJR, 23, 696. K. Incl. 18. okt.

20. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Malene (Magdalone), Henrik Ridemands, efterhånden bekomme noget på hendes fordring, hvilket de skal lade afskrive på denne. Sjt, 33, 407. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

20. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Laurids Christensen, borger i Kbh., indvisning i de skatter, som fru Merete Giedde re-

sterer med, for det, som LC kan have at fordre for gjort leverance. Sjt, 33, 407. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 14. okt.

20. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Christian Daa indvisning i Aggershus lens afgift dette år for hans resterende besoldning, 1.218 rd. 3 mk. 24 sk., som tilkommer ham efter afregning gjort med ham af hofmønsterskriveren. Det skal mod kvittering blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 407. Orig. i DKanc. B 179k.

20. okt. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at afbetale Christian Daa de 75 rd. af hans besoldning, som resterer fra 1. maj 1654 til hans aftakningsdatum fra hove. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 408. Incl. 12. okt.

20. okt. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at lade dronningens samtlige fruentimmere bekomme et helt års besoldning. Han skal tage penge af toldkisten i Kbh. og føre til rgsk., og det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 408. Incl. udat.

20. okt. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade glarmesteren på Frederiksborg årligt herefter bekomme 20 rd. til løn og kostpenge på en dreng. Han skal lade ham det bekomme af lenets rgsk., og det skal blive ham godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 408. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Incl. udat.

20. okt. (Kbh.) Peiter Børting fik på vegne af Kaj Lykke t. Rantzausholm oprejsning i en sag anlangende en bonde, som er rømt af staven. PB har på KLs vegne andraget, hvorledes en bonde af KLs stavn, Rantzausholm birk, imod forbud og uden gårdens lovlige fralevering og erlæggelse af førlov med al formue om nattetider voldeligen er undveget birket. Han begærer kongens oprejsning til at udføre sagen ved proces, eftersom sådan er forsømt. Kongen bevilger dette, dog skal den straks udføres. FR, 5, 274. Incl. 12. okt.

20. okt. (Kbh.) Mogens Høg, Hans Juel og bispemoglen fik brev om, at hr. Anders Bille begærer noget under Hald len til magesk. AB begærer til magelæg af kronens gde og gods i Nørrejyll., Hald len, Middelsom h., Vinkel s. og by: 1 gd.,¹ Jens Sørensen, Christen Madsen og Christen Jørgensen; 1 gd., Jens Madsen, Christen Svendsen og Jesper Eriksen; 1 gd., Mads Jørgensen, Christen Madsen, Niels Sørensen, Søren Søren-

sen, Jens Christensen, Christen Christensen, Søren Simonsen, Jacob Nielsen, Roar Nielsen, Christen Nielsen, Laurids Madsen, Morten Nielsen, Søren Sørensen, Anders Knudsen, Anders Andersen, Las Fiil, Christen Sørensen Clausen, Jørgen Sørensen, Jens Ibsen, Niels Pedersen, Jørgen Sørensen ved søen, Jens Sørensen Nørregaard, Niels Christensen, Søren Nielsen, Mathias Sørensen, Niels Sørensen Søe² og Christen Sørensen Clausen; gadehuse: Mads Pedersen, Jørgen Pedersen, Niels Andersen, Jørgen Madsen. Nok af kronens gde og gods, som tilforn var udlagt til brugeligt pant, nemlig under Hald len, Skaungård: Jens Lassen, Las Jensen, Jens Lauridsen. Branstrup: 1 bol, Poul Nielsen, Mads Jensen, Christen Eriksen, Peder Nielsen, Anders Thomsen. Bjerring: Anders Bertelsen, Christen Høg, selvejer. Middelhede: Knud Jørgensen, Søren Poulsen. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Hald len, Middelsom h., Rind: 2 gde., Mammen: 3 gde., siden Hersom hgd. o.a. gods i Rinds h. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, AB begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og AB særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Mogens Arenfeldt at møde til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 416.

NB. Samme tid udgik brev til MA om at overvære, når besigtigelsen foretages (som sædv.).

1) Fordelingen på gårde må i det følgende være glemt i kopibogen. 2) JT, 13, 371 har *søn*.

21. okt. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev anlangende at indskikke det unge mandkøn i Koldinghus len i Frederiksdode, om noget uformodeligt skulle påkomme, eftersom der er ikkun ringe besætning. Udt. i JT, 13, 418. K.

21. okt. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om, at kompagniet af adelens soldater i Frederiksdode igen må hjemforløves. Udt. i JT, 13, 418. K.

23. okt. (Kbh.) Anders Madsen, skriver på Koldinghus, fik konf. på en tiende. Kongen er søgt om konf. af fæstebrev udgivet af hr. Steen Bille

på en tiende til AM, lyder: SB gør vitterligt, at han på K.M.s behag har sted og fæst til AM K.M.s anpart af korntienden af Erritsø s., som Jacob Johansen i Hønborg Ladegård tilforn havde i fæste. Han skal beholde den sin livstid med kondition, at han årligt i rette tide på Koldinghus leverer den sædv. årlige afgift, som er 3 ørter rug, 3 ørter byg og 6 ørter havre. Menige sognemænd befales at tiende efter recessen til AM. Koldinghus 14. dec. 1654. SB. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 414. Indl. 14. dec. (orig. fæstebrev).

24. okt. (Kbh.) Bestalling for Hans Wolfgang som slotsfoged på Kronborg. Han skal i sin bestilling være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han skal have flittig indseende med alt det, hans formænd har haft. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 84 kur.dl., kostpenge om måneden 4 kur.dl., havre til en hest 52 dl. og 12 læs hø af kongens vænge. Item 2 ris papir, 170 herrellys og 170 svendelys, som årligt skal betales af lenets indkomst og begynde fra brevets dato. Sjr, 23, 698. K. Indl. 22. (2) og 29. okt.

25. okt. (Kbh.) Konfirmation for Niels Hansen, ridefoged på Kronborg, af et fæstebrev på et stykke jord. Kongen er søgt om konf. af fæstebrev udstedt af Arent von der Kuhla t. Løgtved til NH og hans hustru, lyder: AvdK gør vitterligt, at han på K.M.s behag til NH og hustru deres livstid har fæstet et lidet stykke jord, som han med en liden mose har indhegnet til en dambund, liggende uden for Teglstруп Vang. Dog skal de årligen til skriverstuen udgive $\frac{1}{2}$ rd. til landgilde, som det af 8 mænd er takseret for. De skal søge K.M.s ratifikation herpå. Kronborg 5. febr. 1653. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 699. K. Indl. 18. nov. 1646 (Chr. 4., kopi, se KB 1646, 291), 5. febr. 1653.

25. okt. (Kbh.) Mag. Niels Friis' revers. MF erklærer, at kongen har antaget ham til at være den udvalgte prins' præceptor og forpligter sig til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Til vitterlighed har han med egen hånd underskrevet denne edelige revers og forseglet med sit signet. Sjr, 23, 700.

25. okt. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde Isebrant von Holten at stille Johannes Ritter af Lybæk borgen på vegne af det konfiskerede papirs participanter. Hvad JR andrager på vegne af samtlige interesserede i det papir, som for nogle uger siden blev konfiskeret i Øresund, kan AvdK se af hans hosføjede supplikation. AvdK skal

tilholde IvH, at han stiller JR på vegne af nævnte interesserede tilfreds el. til sagens uddrag stiller kaution, med mindre han deponerer så mange penge i retten, at de interesserede formedelst hans forsømmelse ingen skade lider, om sagen tabes for overdommeren. SjT, 33, 409. Indl. 15., 16. og 26 juni, 9. og 10. aug.

25. okt. (Kbh.) Lensmændene i Danmark, som har toldsteder, fik brev anlangende told af okse- og kohuder. Undersåterne har beklaget sig højliggen over den store dyring på læder, som er forårsaget af krigen på andre steder og den udførsel, som sker af riget. De skal befale tolderne indtil videre til kronens told foruden den, som skal gives til kommissarierne, at oppebære 1 rd. af hver okse- el. kohud, som udføres. SjT, 33, 409. (Udt.: CCD, VI, 254-55). Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

Disse fik sådanne breve: Hr. Steen Bille, Otte Krag, Erik Krag, hr. Mogens Sehested, Mogens Arenfeldt, Laurids Ulfeldt, Erik Rosenkrantz, hr. Christian Friis, Henrik Thott, Erik Juel, Manderup Due, Gunde Rosenkrantz, Jørgen Rosenkrantz, Tyge Below, hr. Sivert Urne, hr. Jørgen Brahe, hr. Mogens Kaas, grev Rantzau, Frands Brockenhus, hr. Niels Trolle, Otte Pogwisch, Arent von der Kuhla, hr. Christoffer Urne, hr. Frederik Reedtz, Jørgen Seefeld, hr. Hans Lindenov, Jørgen Seefeld, landsdommer, Christen Skeel, Jørgen Reedtz på vegne af Antvorskov len, hr. Axel Urup, hr. Flemming Ulfeldt, Philip Barstorff, Ove Skade, Otte Thott, hr. Knud Ulfeldt, hr. Ove Giedde, hr. Henrik Lindenov, hr. Niels Krabbe, hr. Joakim Gersdorff, Jacob Grubbe.

25. okt. (Kbh.) Otte Pogwisch og Lave Beck fik brev anlangende at lade Iver Byrgesen bekomme det, han med rette kan have at fordre efter afd. Villads Christensen. IB har berettet, at han i Helsingør har betalt for VC, som i nogle uger var henskikket med artillerifolk smst., og derforuden ladet ham begrave. Han begærer at måtte bekomme de kostpenge, som VC resterer for den gjorte tjeneste. Kongen er tilfreds, at adressaterne lader IB bekomme dette, så og det, han for sin død ej har bekommet efter den bestilling, som han har betjent efter tilforn gjort ordre. SjT, 33, 410. Indl. 24. sept.

26. okt. (Kbh.) Bestalling for mag. Niels Friis som prinsens præceptor. Kongen antager NF som præceptor for hertug Christian, den udvalgte prins til Danmark og Norge. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han skal have godt tilsyn,

at prinsen, eftersom hans alder kan tåle det, bliver holdt til guds frygt, dagligt øves i katekismen og siden med alderens tiltagende i den rette augsburgske konfessions fundament, så vel som aften og morgen gør sin bøn, lærer det ty. og latinske sprog med lyst og flid, øver sig i læsen og skriven, så vel som og lærer at tale og forstå det danske sprog, siden pro captu ingenii in humanioribus vel informeres og ellers forfremmes i alle prinselige og fyrstelige sæder og høflighed. Når kongen herefter meddeler sin instruktion, hvorledes MF i et og andet fald skal forholde sig, har han at rette sig derefter. Han skal også bevise prinsens hofmeister el. hvem, kongen i dennes fraværelse betror inspektion, tilbørlig respekt og ellers befinde sig tro og flittig, så han kan forsvare det for Gud i himlen, for kongen og al verden. For hans tjeneste vil kongen til besoldning for ham og en tjener årligt give 400 rd., som skal erlægges af Rtk. Derforuden skal han for hans egen person [be]spises ved prinsens eget taffel. Hvilket skal begynde fra brevets dato. Sjr, 23, 700.

1) af hensyn til begavelsens modtagelighed undervises godt i menneskelige forhold.

26. okt. (Kbh.) Brev om nye indlæg i Ostindisk Kompagni. I nogle år er Ostindisk Kompagni, som tilforn har været oprettet i kongens fars tid, kommet til agters. Formedelst vanskelige tider er kompagniet ikke blevet drevet, som det burde. Kongen ser gerne, at kompagniet igen kommer på fode og til bedste for participanterne iværksættes, hvilket ikke kan ske uden indlæg af en anelig kapital. Kongen er nylig kommet i fuldkommen erfaring om kompagniets tilstand, og vil have tilkendegivet enhver [i nævnte land], som parteciperer i kompagniet og har indlagt noget, at de inden påske erklærer, hvad de agter at indlægge, hvormed det kunne komme på fode. Men såfremt nogen ikke vil tilkendegive det el. erklære fornøden hjælp, har de sig selv at tilskrive, om kongen forårsages at søge andre midler. Sjr, 23, 701. K.

Lige sådant brev blev 26. okt. udgivet til Norge, med brev derhos til de 20 hovedlensmænd, med brev om at forkynde det til enhver i lenet, og i de breve blev i de norske ml. [] sat: i N len. Af brevet blev et eksemplar skikket til hvert landsting og til hver lensmand i Norge.

26. okt. (Kbh.) Køn Joakim Grabow fik brev om at møde på Assendrup i Erik Kaas' sted på skifte efter fru Pernille Banner, når hendes forseglede bo bliver åbnet af samtlige arvinger, havende indseende i EKs fraværelse med, at han på skiftet vederfares ret. Sjt, 33. 411. Incl. 12. og 23. okt.

26. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Jørgen Høyer buntmagers indvisning i den antegnelse, som nyligen er gjort på Rtk. i Lister lens regnskaber for forleden år for 752 rd. 3 mk. 8 sk., nok 389½ rd. 42½ sk., som er gjort til antegnelse i Lister lens toldregnskaber, så vidt de 2 poster kan strække til. De skal lade det afskrive på den med ham gjorde afregning. Sjt, 33, 411. Orig. i DKanc. B 179k.

26. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at de forstrækninger o.a., som Otte Pogwisch på lenets vegne efter kongens ordre har gjort af lenets indkomst, må godtgøres i tilkommende års regnskaber på Rtk. Orig. i DKanc. B 179k. Sjt, 33, 411.

26. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om i Skanderborg lens indkomst at gøre Nicolaus von Merlow, kongens staldmester, indvisning for 740 kur.dl., som tilkommer ham for resterende besoldning, beregnet til 1. maj sidst forleden efter den afregning, som af Hans Boysen d. Y. er gjort med ham. Sjt, 33, 412. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 24. april.

26. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om med forderligste at betale Frits (Frederik) Fritse¹ enspænder 261 rd. 44 sk., som han tilkommer efter afregning gjort med Hans Boysen d. Y. 1. maj 1654, nok 7½ kur.dl. 3 sk., som han har at fordre efter Baltser Seckmands afregning indtil nævnte tid. Sjt, 33, 412. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. udat.

1) Orig. har *Frisen*.

26. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om med forderligste at betale Frits (Frederik) Fritse¹ enspænder 284 rd., som efter adressaternes afregning til 1. maj 1654 tilkommer ham for gjort enspændertjeneste. Sjt, 33, 412. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. udat. (= foreg.).

1) Orig. har *Frisen*.

26. okt. (Kbh.) Lensmændene, under hvis len købstæderne har toldfrihed, samt toldforvalterne i begge rigerne fik breve om at forkynde å.b. om misbrug af toldfrihed, /som adressaten skal lade læse og forkynde/. Sjt, 33, 412.

Det ml. tegnene / / skal i toldforvalternes breve indføres således: hvorefter adressaten anlangende de købstæder, som er forundt toldfrihed, har at rette sig.

Lensmændene, under hvis len købstæderne har toldfrihed: Hr. Steen Bille, Frederiksodde, hr. Ove Giedde, Helsingborg, hr. Knud Ul-

feldt, Landskrone, hr. Henrik Lindenov, Kristianstad, Jacob Grubbe, Kristianopol. Item told- og acciseforvaltere: Mikkel Langemack, toldforvalter over Sjæll. og Jyll. Ludvig Lorents, toldforvalter over Skåne. Henrik Thellemand, toldforvalter over Fyn og Smålandene. Daniel Knop, toldforvalter søndenfjelds i Norge. Herman Garman og Peter Bloch, toldforvaltere nordenfjelds.

26. okt. (Kbh.) Otte Thott fik brev anlangende at tilholde mag. Claus Nielsen i Løderup at stille Lisbet, mag. Bertels, kaution for et diamantsmykke. Hun har for kongen andraget, hvorledes hun til herreds- og landsting har erhvervet domme over CN for 300 rd. for et diamantsmykke, hun skal have tilstillet ham, og CN har indstævnet landstingsdommen til herredage, som hun beklager er sket mere til udflugt og hendes betalings ophold samt skade og omkostning end af billig årsag. Hun begærer derfor, at CN må tilholdes at stille kaution for betalingen, indtil dom er gangen på herredagen, med mindre han vil deponere pengene i retten. OT skal tilholde CN dette. SkT, 8, 473. Inld. 4. sept.

26. okt. (Kbh.) Om told af heste, som udføres af Lolland og Falster. Henrik Thellemand, kongens provinsialtoldforvalter i Fyn, har begæret kongens resolution, hvorledes der skal forholdes med toldens oppebørsel af heste, som udføres af Loll., Falster og Langeland, eftersom den sidst udgangne toldrulle intet formelder derom. Da er kongens vilje, at af hver hest, som udføres fra nævnte lande, skal oppebæres samme told som af heste udført af Skåne, Sjæll., Jyll. og Fyn. SmR, 7, 297.

26. okt. (Kbh.) Århus Kapitel fik brev om at erklære sig om gods, Erik Rosenkrantz begærer til magesk. af Århus Kapitel i Nørrejyll., Bale: Peder Nielsen og Jens Christensen påbor. Ballegård: Anders Rasmussen. Skødstrup: Søren Jensen. Alstrup: Jens Mortensen og Jens Due. Hvorimod han til fyldest vederlag til kapitlet erbyder gde og gods, som er pantsat fra Kalø len, Sønder h., Horstved¹ s.: Jens Christensen påbor; Jens Mikkelsen; Mikkel Rasmussen smst. Studstrup Mark: Anders Pedersen og Laurids Pedersen. Dersom det pantsatte gods ikke kan opløbe lige med det begærede kapitelsgods, erbyder han at udlægge så meget af sit eget jordegods, at kapitlet sker fyldest. Kapitlet skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes, og

om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 418.

1) Horstved er en landsby i Nødager s.

26. okt. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev anlangende gods, som er pantsat fra Kalø len til Erik Rosenkrantz, og som han vil bortskifte til Århus Kapitel. GR begærer til magesk. af Århus Kapitel gde og gods i Bale: Peder Nielsen og Jens Christensen påbor. Ballegård: Anders Rasmussen. Skødstrup: Søren Jensen. Alstrup: Jens Mortensen og Jens Due. Hvorimod han til fyldest vederlag til kapitlet erbyder gde og gods, som er pantsat fra Kalø len, Sønder h., Horstved s.: Jens Christensen påbor; Jens Mikkelsen; Mikkel Rasmussen smst. Studstrup Mark: Anders Pedersen og Laurids Pedersen. Dersom det pantsatte gods ikke kan opløbe lige med det begærede kapitelsgods, erbyder han at udlægge så meget af sit eget jordegods, at kapitlet sker fyldest. Dersom kongen vil forunde kapitlet det pantsatte gods, erbyder ER, at det gods, han derimod bekommer af kapitlet, vil han ikke nyde anderledes end med vilkår, som pantegods er udlagt med. Når godset igen skal indløses til kronen, vil han afstå det efter samme vilkår og for den pris, det er udlagt. GR skal erklære, om godset, han erbyder kapitlet til ejendom, kan mistes fra kronen, når han derimod antager lige vederlag af det gods, som han begærer af kapitlet, således som det pantegods, han nu har. GR skal indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 419. K.

26. okt. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at lade dr. Jacob Janus, kongens hofmedikus, årligt bekomme 600 rd. af Kolding toldkiste for hans resterende besoldning, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen og så fremdeles. Til 14. febr. førstkommende i lige måde 600 rd. for hans årsbesoldning dette år og derefter årligt. Og på hans ansøgning lade ham følgagtig være hver 15. aug. 300 rd. og 14. febr. 300. Det skal mod kvittering blive godtgjort i toldregnskaberne. JT, 13, 420.

27. okt. (Kbh.) Bevilling for Ringsted by til indtil videre at være fri for accise af malt formedelst den besværing, byen har med vognægter, idet borgerskabet har begæret nogen hjælp til bedre at udstå deres ægter og vognleje. Sjr, 23, 702. Incl. 25. juni og udat.

27. okt. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om af indkommende midler til hofstaten at lade pligtsfogederne Laurids Pedersen og Christoffer Sørensen bekomme 1 års besoldning efter deres kontrakt fra Philippi

Jacobi 1654 til årsdagen 1655. Han skal tage deres kvittering, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 413. Indl. 25. okt.

27. okt. (Kbh.) Landsdommerne samt de højlerde i Kbh. og borgmestere og råd smst., item lensmændene i Norge fik breve anlangende at forkynde den tilskikkede proklama om nye indlæg i Ostindisk Kompagni. Sjt, 33, 413. (Tr.: KD, V, 389). Orig. i DKanc. B 167e (til Vincents Steensen).

Brevene til de norske lensmænd findes i Norske Tegnelser.

27. okt. (Kbh.) Otte Thott fik brev anlangende at hidskikke oldensvin, når de tages af skovene. Han skal så snart svinene kommer af skovene fremskikke så mange levende deraf til Provianthuset, som dette år er faldet til oldengæld i hans len, gørende sit bedste, at han bekommer dem, som er gode. SkT, 8, 474.

27. okt. (Kbh.) Ove Skade fik brev om, at nærværende Anne Prangen skal være oldfrue på Nykøbing Slot. Han skal årligt lade hende bekomme den løn o.a., som den forrige oldfrue havde. SmT, 8, 114.

27. okt. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev anlangende tømmer og arbejde til Skovby Bro. Af Steen Billes angivende erfarer kongen, at Koldinghus lens bønder idelig er besværet med så meget arbejde, at de ej alene kan forfærdige den bro, som er anordnet ved Skovbyland, el. fremføre tømmer dertil. LU skal tilholde Stjernholm lens bønder, at de hjælper til og henter tømmeret i Holmans herreds skove ved Vejle, så vidt det allerede er hugget. Det, som videre behøves, skal LU lade forskaffe af Stjernholm lens skove. JT, 13, 420. K. Indl. 13. okt.

28. okt. (Kbh.) Peder Vibe fik brev om ved Herrisvad Klosters bønder at fremføre det tømmer til Helsingborgs fæstning, som er fældet og hugget dér i skovene til fæstningen. SkT, 8, 474.

28. okt. (Kbh.) Konfirmation for borgmester Christen Thomsen i Skive af maltaccisen dér. Kongen søges om konf. af kontrakt oprettet af rentemestrene med CT, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz og Peder Juel, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med CT om maltaccisen, som toldereren dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk. CT skal oppebære accisen årligt for 50 rd., som han skal levere til nytår i Rtk. på eget eventyr og bekost-

ning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Skive være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. Han skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver ham. Forpagtningen skal begynde 1. nov. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. CT skal søge kongens eget forpagtningsbrev og derhos forsikre lensmanden dér, at de 50 rd. bliver leveret. Til etc. [vidnesbyrd under deres signeter]. Kbh. 25. okt. 1655. PV. PR. PJ. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. JR, 12, 415. Incl. 25. okt. (orig. kontrakt).

28. okt. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at tilendegøre et mageskifte, som Anders Jørgensen i Nebel og præsten dér vil gøre med en tredingsjord. AJ i Nebel i SBs len andrager, hvorledes der blandt hans selvejerbondejord ligger en tredingsjord, som bruges til annekspræstegården smst., og han har selv en tredingsjord dér udenfor, som er lige så stor, lang og god i alle måder som den til annekspræstegården, både over skov og mark, dog gård og gårdsted, toft og stubjord undtaget. Han begærer, at han må bekomme tredingsjorden ved præstegården imod hans selvejerbondetredingsjord som vederlag til magesk. Af SBs erklæring erfarer kongen, at det for ham med tingsvinde såvel som med præstens egen kundskab er bevist, at den jord, AJ vil give, er lige så god som den jord, der ligger til annekspræstegården, og ikke præstegården til skade. Kongen er tilfreds, at SB på kongens ratifikation tilendegør mageskiftet. JT, 13, 421. Incl. udat. og 7. okt.

29. okt. (Kbh.) Brev om, at Afrikansk Kompagnis skib frit må passere Øresund, når det hidkommer fra Marstrand, uden at anlægge el. angive sig, med så skel, at vinden føjer sig således, at det lige ankommer hid. SjR, 23, 702. K.

29. okt. (Kbh.) Axel Juel fik brev om i Christian Jørgensen Urnes sted at overvære skifte ml. fru Ingeborg Arenfeldt og hendes børn. CJU har tilforn bekommet kongens befaling til at overvære skifte ml. IA og hendes børn, som væрге for jomfru Anne Catrine Normann. Dersom CJU for anden forfald ikke kan komme til skiftet, skal AJ i hans sted være væрге for ACN, havende indseende med, at hun vederfares ret. Sjt, 33, 414. Incl. 23. okt.

29. okt. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om gods, som fru Kirsten Rantzau, enke efter Falk Lykke, begærer til magesk. af kronens gde og gods i Skåne under HLs len, Ingelsted h., Hannæs: 3 gde, som Christen Svendsen, Niels Sunesen og Aage Jensen påbor. Herrested: 1 gd., Niels Jensen påbor. Hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder igen at udlægge gde og gods i Albo h., Ågerød: 1 gd., Broder Jensen påbor. Luderød, 1 gd., Jens Hansen ibor. Grevlunde: 1 gd., Aage Olsen påbor. Villands h.,¹ Vidsletoft s., Aske: 1 gd., Gunde Troelsen påbor. HL skal med det forderligste erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 475.

1) Det anførte sogn, Vidsletoft, ligger i Vester Gønge h.

30. okt. (Kbh.) Å.b. om de købstæder, som har toldfrihed, nemlig Frederiksodde, Helsingborg, Landskrone, Kristianstad og Kristianopol. Kongen kommer i forfaring, at toldfriheden ved ind- og udførsel af salt, vin o.a. kramvarer, som er forundt adskillige købstæder, misbruges imod hans intention. Det er hans vilje, at de døde varer, som én gang er indført i de privilegerede stæder, ikke igen søværts må henføres derfra til forhandling andetsteds, med mindre tolden erlægges deraf efter den udgangne toldrulle på de steder, hvor de bliver henført. Sjr, 33, 702. (Tr.: CCD, VI, 255). K. Orig. i DKanc B 165b.

30. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Ove Juel t. Lundbæk indvisning for resterende besoldning i Ålborg toldkiste for 1.000 rd., efter at tilforn er betalt de forrige assignationer, som i samme told er sket for sild, som er fremskikket til Proviaanhuset. Sjt, 33, 414. Orig. i DKanc. B 179k.

30. okt. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende hofmarskallen, Adam Henrik Pentz' og oversekretæren, Erik Krag's indvisning i Assens toldkiste. Han skal lade dem bekomme deres årlige besoldning og kostpenge af de første penge, som indkommer i toldkisten i Assens frem for alle andre assignationer. Det skal mod hvers kvittering blive godtgjort i hans regnskaber. Sjt, 33, 415.

30. okt. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev om, at mag. Niels Svendsen, der fængseligen er anholdt på slottet, i vinter må have ild og lys

hos sig. Dog skal CU iagttage, at derved ingen skade forårsages på slottet. Sjt, 33, 415. Indl. udat.

30. okt. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Jørgen Stamberger af Danzig på samtlige arvingers vegne om 20 læster rug toldfrit af Ålborgs indkomst. Han har på arvingernes vegne andraget, at de i året 1635 som hamborger gods er frataget 20 læster rug, hvorfor betaling er tilsagt dem. Kongen er tilfreds, at de igen må bekomme de 20 læster rug. Adressaterne skal gøre dem indvisning i Ålborghus lens indkomst af rug dette år, og det skal være dem tilladt toldfrit at udføre det. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 415. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 7. okt. 1643, 12. juni 1646, 6. aug. 1650, 28. april og udat.

30. okt. (Kbh.) Morten Fincke klejnsmed fik brev om at lade Hans Dibolt jægermester få nøgle til kongens vej og vange imellem slottene Kbh., Frederiksborg og Kronborg. Det er kongens vilje, at MF lader jægermesteren bekomme en sådan nøgle. Sjt, 33, 416.

31. okt. (Kbh.) Ove Skade fik brev anlangende tømmer til bulværket omkring det nye vandspring i Nykøbing. Kongen er tilfreds, at han til bulværket af skovene på Falster lader hugge egepæle og stolper, men det gotlandske fyrretømmer, som behøves, skal han indkøbe af lenets visse indkomst dette år. Det skal på Rtk. blive godtgjort i hans lensregnskab. SmT, 8, 114. Indl. 19. okt.

1. nov. (Kbh.) Oprejsning for nogle bønder i Roskildegård len anlangende skatterestans. Det er for kongen berettet, hvorledes nogle bønder under lenet, Anders Hansen og Anders Olsen i Katvig, Anders Ibsen i Tokkerup, Niels Olsen og Mourids Lauridsen i Ørsted, er frikendt for deres skatter, formedelst deres gde og jorder efter herreds- og landstingsvinder ikke er så gode som deres naboers. Der behøves kongens oprejsning, så sagerne på ny kan påtales, eftersom det ej er sket i rette tid. Kongen bevilger dette, dog at det straks fuldkommes. Sjr, 23, 703. K. Indl. 10. aug.

1. nov. (Kbh.) Bestalling for Jacob Kammertjener til at have tilsyn med den liden dyrehave ved Frederiksborg. Kongen antager sin kammer-tjener Jacob [ikke udfyldt] til at have tilsyn med dyrehaven. Han skal forholde sig flittigt og vel og rette sig efter den instruktion,¹ som kongen vil give ham. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ram-

me deres bedste og hindre skade. Kongen lover ham til løn og kostpenge hvert fjerdingår til sig og en dreng 34 dl. kur., så og 72 td. havre og 12 læs hø årligt, så og hver uge om vinteren 7 herreløys, hvilket skal begynde fra brevets dato og gives ham på de steder, hvor hans formænd tidl. har fået det. SjtR, 23, 703. Indl. 1. nov. (Fr. 3., orig.)

1) Se ndf., s. 377.

1. nov. (Kbh.) Jørgen Enevoldsen Seefeld fik brev om en fortegnelse på, hvor meget der tilkommer hver borger i Holbæk at give i skat. Borgerne dér har besværet sig over den i dette år påbudte skat. JES skal med forderligste i Kanc. indskikke fortegnelse på, hvor meget enhver af dem kan tilkomme i denne skat, når den bliver lagt ligeligen ml. dem. Siden vil kongen vide at erklære. SjtT, 33, 416. K. (2). Indl. 6. nov. og udat. (skatteliste).

1. nov. (Kbh.) Bevilling for Otte Krag til at give penge for Hee tiende. OK har andraget, at han årligen med stor besværing på Bøvling Slot el. i Lemvig, som er 6 el. 7 mil, skal lade levere afgiften af kronens tiende af Hee sogn, hvor hans gård Voldbjerg ligger, og som han har i fæste. Efter hans begæring bevilger kongen, at han i stedet for afgiften af kornet må levere penge til lensmanden på Bøvling, kornet anslagen efter Ribe kapitels køb. JR, 12, 416. K. Indl. 29. okt.

1. nov. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om af lenets skove at lade Otte Krag bekomme 6 ege til bygningstømmer til Riberhus lens øde gods. Han skal lade dem hugge på de steder, hvor det kan være mindst til skovskade. JT, 13, 421.

2. nov. (Kbh.) Hugo Lützwow fik brev anlangende Antvorskov og Korsør len. Kongen vil Philippi Jacobi førstkomme forlene ham med disse len. SjtT, 33, 417. K.

2. nov. (Kbh.) Hr. Joakim Gersdorff¹ fik brev om at lade en fange, Reinold Hansen, komme på Holmen for sodomi. Kongen er tilfreds, at RH, over hvem der forleden gik herredagsdom, indtil videre må slås i jern på Bremerholm og arbejde dér. SjtT, 33, 416.

1) Kopibogen har *Gersdom!*

2. nov. (Kbh.) Peder Charisius fik brev anlangende Abraham Klau-man, handelsmand i Kbh. Hvad AK andrager, kan PC se af hans hos-

føjede supplikation. Han skal andrage hans angivende for de Herrer Generalstater og forhjælpe ham så vidt muligt, at han efter sin begæring må bekomme kommissarier i sagen, så han kan få nogen restitution for den tilføjede skade. Dersom PC eragter, at kongens skrivelse til de Herrer Stater kan udrette noget til sagens bedring, skal han tilkendegive det med forderligste, hvorefter kongen siden vil vide at resolve. Sjt, 33, 417. (Tr.: KD, V, 389-90).

2. nov. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at gøre lighed ml. Slagelses borgere, som for nogen tid siden har bekommet skade af ildebrand. Borgerskabet dér har beklaget sig over, at medborgere, som ingen skade har lidt, ikke har udgivet det, de har udlovet imod den skattefrihed, som de var forundt på 3 års tid. FR skal alvorligen tilholde dem, at de kommer dem til hjælp efter deres løfte. Til den ende skal han ligne og lægge imellem dem, hvad enhver bør udgive pro kvota, og hvor meget enhver af de skadelidte bør have, på det kongen kan blive forskånet for videre klage. Sjt, 33, 417. Indl. 22. okt.

2. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at erklære sig om en gammel toldbod, som Laurids Madsen i Helsingør skulle have i betaling. Kongen erfarer, at LM for nogle år siden har haft kongens fars befaling til adressaten om som betaling at have den gamle toldbod dér, så vidt den kunne strække til. Dette uanset har andre bekommet den. AvdK skal erkynde sig om, hvad adkomst de har dertil, og siden indskikke sin erklæring derom i Kanc. Sjt, 33, 418. K. Indl. 15. april 1644, 4. og 7. nov.

2. nov. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende afslag af det øde og forarmede gods' indkomst i Riberhus len. Af den fremskikkede besigtigelse af de dertil forordnede kommissarier erfarer kongen det øde og forarmede gods' lejlighed i Riberhus len. Han er tilfreds, at dette gods efter OKs forslag nyder det afslag, hvorved han har eragtet, at det igen kan komme på fode og siden udreder skyld, landgilde, skat o.a. uden nogen afkortning. Forskånselen forundt øde gods er: de 5 halve gde i Skast h., Årre s. og by: 1 halvgd., Niels Frandsen påbor. 4 gde i Gunderup, som Bertel Sørensen, Ole Hansen, Jacob Nielsen og Jacob Thomsen sidst har beboet, må nyde 4 års frihed for skat, landgilde, ægt og arbejde og siden derhos årligt afslag, gården i Årre på $\frac{1}{2}$ ørte rug, $\frac{1}{2}$ ørte byg, de andre 4 i Gunderup hver $\frac{1}{2}$ ørte rug, $\frac{1}{2}$ ørte byg og $\frac{1}{2}$ får. Guldager s., Tobøl: $\frac{1}{2}$ gd., som Kirsten Christensdatter påbo-

ede. Jerne s., Boldesager: 2 halve gde, som Søren Knudsen og Peder Sørensen sidst påboede, må forskånes for landgilde, skat, ægt og arbejde i 5 år. 1 gd., Hans Madsen fradøde, og $\frac{1}{2}$ gd. i Norup, som Erik Eriksen har i fæste, og Jerne by: $\frac{1}{2}$ gd., Knud Sørensen besidder, frihed for landgilde, skat, ægt og arbejde i 3 år. Brøndum s., Astrup: 1 gd., Niels Gjerlev sidst påboede, landgilde, skat, ægt og arbejde i 6 år. Skast s., Sadderup: 1 gd., Ingvord Hansen sidst påboede, ægt, arbejde og landgilde i 4 år. Starup s. og by: $\frac{1}{2}$ gd., Bertel Nielsen og Christen Nielsen sidst påboede, og Tofterup: 1 gd., Laurids Mortensen og Laurids Christensen har i fæste, fri for landgilde, ægt og arbejde i 4 år. Gørding h., Darum: $\frac{1}{2}$ gd., Hans Rackelsen og Hans Pedersen sidst påboede, frihed for landgilde, skat, ægt og arbejde i 3 år. Vejrup s. og by: $\frac{1}{3}$ gd., Hans Jensen har i fæste, forskånsel for landgilde, skat, ægt og arbejde i 2 år. Vester [Horne] h., Billum s. og by: $\frac{1}{3}$ gd., Briks Pedersen har i fæste, fri for landgilde, skat, ægt og arbejde i 2 år. Henne s.: 1 bol, Christen Jespersen tilforn påboede, forskånsel for landgilde, skat, ægt og arbejde i 4 år og derforuden årligt afslag på den halve landgilde. Ål s., Brøgum: 1 gadehus, Christen Frandsen har påboet, fri for landgilde, ægt og arbejde i 4 år. Lustrup birk, Lustrup by: $\frac{1}{2}$ gd., Laurids Christensen påboede, forskånes for landgilde, skat, ægt og arbejde i 1 år. Seem s., Snepsgård: Oluf Knudsen og Niels Pedersen har påboet, fri for $\frac{1}{2}$ landgilde, skat, ægt og arbejde i 2 år. Rangstrup h., Toftlund: $\frac{1}{3}$ gd., Peder Pedersen er flyttet til, forskånes for skyld og landgilde i 1 år. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 422. Indl. 29. okt. og udat.

3. nov. (Kbh.). Bevilling for Afrikansk Kompagni til alene at holde raffinør til sukker i 20 år. Efter ansøgning har kongen bevilget, at kompagniets partcipanter på 20 år fra brevets dato må være privilegerede alene at holde en raffinør til det sukker, som de lader indkomme fra Indien el. andre steder. Forbyndendes etc. Sjr, 23, 704. (Tr.: KD, V, 390). K. Indl. 2. nov.

3. nov. (Kbh.) Bevilling for Jørgen Hansen til for hans gjorte tjeneste i Ostindien at være fri for skat, indkvartering o. a. borgerlig og byens besværing i hvilken købstad, han vil nedsætte sig. Sjr, 23, 704. K. Indl. 30. okt.

3. nov. (Kbh.) Ringsted by fik brev anlangende oppebørsel af accisen og dem, der gør vognægter. Kongen har benådet borgerskabet at være

fri for maltaccisen.¹ Dog er det hans vilje, at accisen så fuldkommen skal udgives af alle og rigtig bog holdes derover, som om de ej var forsånet. Det, der i så måde samles, skal anvendes til bedste for dem, som dér i byen gør vognægterne til kongens og kronens tjeneste. SJR, 23, 704. Indl. 31. okt.

1) Se brev af 27. okt., SJR 702, ovf., s. 326.

3. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde Anders Hansen, fhv. byfoged i Helsingør, at klarere sine byfogedregnskaber, hvilket kongen erfarer, at han endnu ikke har gjort. AvdK skal tilholde ham at gøre det straks og inden jul for den tid, han havde bestillingen, såfremt han ikke vil tiltales. SjT, 33, 418. K. Indl. 19. okt., 27. nov.

3. nov. (Kbh.) Kommissarierne i Skåne fik brev om at annamme oppebørsel og renten af hr. Corfitz Ulfeldts gård i Norge. Kongen har befaleet hr. Gregers Krabbe t. Torstedlund til adressaterne at lade levere oppebørselen af CUs gods i Norge, så og renten af de udestående penge, som han kan have dér. De skal annamme oppebørselen til sig og kvittere, forholdende sig dermed efter tidl. ordre, ligesom med det, som de har leveret i Skåne. SkT, 8, 476.

3. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om, at det beholdne tømmer af det, som bønderne forleden vinter har fremkørt, må bruges til at reparere Helsingborgs skibsbro. SkT, 8, 476. Indl. 30. okt.

3. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde og hr. Henrik Lindenov fik brev om hjulbærer og stillinger til Helsingborg fæstning. De skal tilholde kronens bønder i Gønge h., at hver mand til fæstningen Helsingborg skaffer en hjulbære og 2 stykker 12-al. fyrretømmer til stillingstræer. SkT, 8, 476. Indl. 30. okt. (= foreg.).

3. nov. (Kbh.)¹ Jomfruerne Lisbet Rodsteen, Sidsel Rodsteen og Ingeborg Rodsteen fik hver brev om at måtte være deres egen værge. FR, 6, 275.

1) I marginen står: Findes fol. 353 (se flg.).

3. nov. (Kbh.)¹ Jomfruerne Lisbet Rodsteen, Sidsel Rodsteen og Ingeborg Rodsteen fik hver brev om at måtte være deres egne værger. Efter ansøgning har kongen bevilget, at LR må være sin egen værge og

selv oppebære indkomsten af sit gods. Dog med sådan kondition, at hun uden sin rette værges samtykke intet jordegods afhænder. FR, 6, 353.

Lige sådant brev fik SR og IR.

1) Står på kopibogens sidste side, før registeret, efter et brev af 8. okt. 1660. I margenen står: NB. Dette skulle have været indført ao. 1655, fol. 275.

3. nov. (Kbh.) Henrik Juel fik brev anlangende afd. Eskild Gøyes børns værgemål. Han har tilforn bekommet befaling til at annamme EGs børns værgemål, når fru Karen Bille, enke efter Falk Gøye, leverer det fra sig. Kongen erfarer, at det endnu ej er sket. Han skal med det første efterkomme det. FT, 7, 219.

3. nov. (Kbh.) Steen Rodsteen og Erik Lunov fik brev og befaling til at overvære Marcus Rodsteen t. Lundsgårds søstres værgemåls overlevering. MR andrager, hvorledes han agter at levere værgemålet for sine søstre, jomfruene Lisbet Rodsteen, Sidsel Rodsteen og Ingeborg Rodsteen, til dem selv, eftersom de er kommet til deres år og alder, så de selv kan forestå det. Adressaterne befales og får fuldmagt til at møde til tid og sted, som overleveringen bliver berammet, og genemse MRs regnskaber for værgemålet og efter befunden rigtighed med jomfruene til vitterlighed forsegle og underskrive den kvittans, som de giver MR, så og på deres vegne kvittere ham. Det skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom en af dem for lovligt forfald etc. FR, 7, 219. Incl. 24. aug.

3. nov. (Kbh.) Ove Skade fik brev anlangende afslag for nogle bønder i Nykøbing len. Kronens bønder af Gedser på Falster, nemlig i Skelby, Gedesby, Fiskebæk, Veggerløse, Rabjerg, Højjet, Marrebæk, Bruserup og Stovby,¹ har andraget, hvorledes de noget før Bartholomæus næst forleden har lidt stor skade på deres kornmarker af Guds strenge vejrlig, storm og uvej, idet deres korn mest ganske er afslagen, da det endnu stod og voksede, som det er synet af uvildige mænd efter tingsvinder. De begærer, at de må forskånes for noget af dette års landgilde, på det de kan blive ved magt. Af OS erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandt og at de behøver hjælp. Han er tilfreds, at de dette år, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen 1656, af deres landgilde må være forskånet således: Skelby, Gedesby og Fiskebæk mænd for $\frac{1}{3}$, Veggerløse, Rabjerg, Højjet, Marrebæk, Bruserup og Stovby²

mænd for $\frac{1}{4}$. Det skal blive godtgjort i OSs lensregnskaber på Rtk. SmT, 8, 115. Orig. i Nykøbing lensrgsk. Indl. 31. aug. (3), 30. okt.

1) Kopibogen har *Skoverby*. 2) Kopiborgen har *Stouffuerby*.

3. nov. (Kbh.) Hans Nielsen Arensberg, borgmester i Varde, fik brev om at forløves fra at være borgmester i Varde. HNA har i mange år be-
tjent rådmands og derefter borgmesters bestilling i Varde. Nu begærer han formedelst alderdom o.a. skrøbelighed at forløves. Kongen bevilger, at han må entlediges og for den besværing, han har haft, være fri for borgerlig og byens tynge. JT, 12, 417. K. Indl. 14. og 29. okt.

4. nov. (Kbh.) Frd. om bryllupper iblandt gejstlige og borgerstanden. For kort tid siden er ved kongens frd.¹ den overflødige, skadelige og unødige bekostning blandt adelen på bryllupper, begravelser og i andre måder blevet modereret til mådelighed og tarvelighed. Sådant gøres ikke mindre fornødent blandt gejstlig og borgerlig stand, og er derfor af en del af dem fornuftigt eftertænkt og begæret. For at enhver kan have årsag at forholde sig mere efter sin stand end ubetænkt med andre til skadeligt eksempel, har kongen med Rigens Råds samtykke ladet gøre følgende anordning. 1. Enhver af gejstlig el. verdslig stand, øvrighed el. ikke, såvel som kongens egne tjenere, hvis formue er 5.000 rd. i det ringeste, hvorefter de udstår kongens og byens tynge, må til deres og deres børns bryllupper lade byde i det højeste 40 par af deres næste venner samt deres børn og døtre, forgangsmænd og kvinder, af hvad navn, det være kan, dermed iberegnet, og derforuden 12-14 unge karle. 2. Der må spises 6 retter mad, ikke mere, og det uden konfekt og skænkevin af kander og ikke af glas. 3. Andre, gejstlige og verdslige og kongens egne tjenere, som har mindre formue, må indbyde halvt så mange. 4. Bryllupper må kun gøres søndag; intet måltid må anrettes til indbudne gæster om lørdagen før brylluppet, heller ikke mandag el. nogen anden dag. 5. Jagilder og det, der kan udtydes derhen, er afskaffet. 6. Til troløvelse og fæstensøl må ikke bedes mere end 12-14 par, og de må kun trakteres én dag med 6 retter mad uden konfekt. Den, der befindes at gøre imod nævnte punkter, giver 100 rd., $\frac{1}{3}$ til de fattige, $\frac{1}{3}$ til borgmestre og råd og $\frac{1}{3}$ til fiskalen. 7. Det befales igen alvorligt at forholde sig med brudegave til bryllupper og fæstensgave efter recessen,² hvilket det ikke var fornødent at repetere her, dersom øvrigheden havde efterkommet dens skyldighed. Den, der gør herimod, ifalder lige så meget, som gaven er værd, $\frac{1}{3}$ til hvers øvrighed, $\frac{1}{3}$ til fiskalen, $\frac{1}{3}$ til de fattige. 8. Brude af såvel gejstlig som

verdslig stand må ikke smykkes med andet end guld og perler i ét smykke, mens tjenestepiger på deres hædersdag forundes en perlesnor og en liden guldkæde, intet andet, ej heller brudestol. 9. For at alt fornævnte bedre kan holdes, skal der forordnes en fiskal, som uden nogen persons anseelse flittigt skal inkvirere om mandater og påbud, der ikke efterkommes, og angive og påkende det for enhvers øvrighed og nyde $\frac{1}{3}$ af bøderne, $\frac{1}{3}$ byens el. hvers øvrighed, $\frac{1}{3}$ de fattige. 10. Klokkerne ved kirkerne er pligtige hver lørdag aften at give fiskalen el. byfogeden fortegnelse over alle, som næstfølgende søndag skal vies ved froprædiken el. højmesse. Forsømmer han det, mister han sin bestilling. Vedr. trolovelse skal hver præst advare el. give 10 rd. til de fattige, om det ikke sker. 11. Vedr. at belægge brudestol, håndværkeres, embedsfolks, tjenestepigers og berygtede brudes bryllupper så vel som tiden for brudens bortledning el. brudesengens udstaffering forholdes efter recessen.³ 12. Med præsternes bryllupper på landsbyerne forholdes efter recessen.⁴ Bryllupperne må ikke vare længere end 1 dag. Ingen brudegave må gives el. tages. Den, der gør herimod, har forbrudt lige så meget, som gaven er værd, hvilket skal samles og uddeles til en kapital for fattige præsteenker i stiftet. 13. Provsten i hvert herred er pligtig at have indseende hermed og straks tilkendegive det for lensmanden, som uden ophold skal lade tale derpå. Superintendenten skal også på visitatser og ellers tilkendegive, at de præster, som har mere lyst til at følge eget mod end til lydighed, skal blive kendt, og når skatter påbydes kræves for hjælp til de fattige præster, idet de i gerningen lader se, at de har mere, end de selv behøver. 14. For at ingen, som ikke er fornøjet med tarvelighed, skal gøre sig forhåbning om ved supplikation til kongen at erlange særdeles frihed til at være mere end andre og derved med ondt eksempel gøre skår i denne frd., advares enhver imod at understå sig sådant, med mindre de vil have forbrudt 500 rd. til de fattige. For det, der forbrydes, skal fiskalen årligt hver Philippi Jacobi gøre rgsk. på Rtk., så vidt angår den 3. part til de fattige, så den kan blive anvendt efter den anordning, som kongen gør. SjR, 23, 705. (Tr.: CCD, VI, 256-59. DKL, III, 385-89). K.

1) Frd. 24. sept. 1651, se CCD, VI, 68-73, jf. KB 1651, 290-92. 2) Reces 1643 2-8-3-17, CCD, V, 284-85. 3) Reces 1643 2-8-3-6 – 9 og 12 og 14, CCD, V, 282-84. 4) Reces 1643 2-8-3-4, CCD, V, 282.

4. nov. (Kbh.) Bestalling for Cornelius Kruse d. Æ. som kaptajn. Han skal lade sig bruge til lands og vands, har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevil-

ger ham til årlig besoldning 400 rd., som skal betales ham af Rtk. og begynde fra 1. nov. sidstforleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 708. K.

4. nov. (Kbh.) Herlev kald skal annekseres til Frederiksborg slotspræst. Kongen erfarer, at hr. Svenning, tidl. sognepræst t. Herlev, er død. Han bevilger, at kaldet herefter må være anneks til slotspræsten ved Frederiksborg og betjenes af ham. Det befales Herlevs menige sogne-mænd at holde den nuværende slotspræst, mag. Hans Huusvig, og hans efterkommere for deres sognepræst og sjælesørger. Forbyndendes etc. Sjr, 23, 708. K.

4. nov. (Kbh.) Otte Krag, lensmand på Riberhus, fik brev anlangende Ribes provstemode. Af OKs angivende erfarer kongen den ubejligelige tid, hvorpå provstemodet hidtil årligt er blevet holdt i Ribe. Så og, at der i stiftet kun har været forordnet 1 provstemode.¹ Da 2 gøres højlig fornødent pga. stiftets vidtløftighed, er kongen tilfreds, at der nu holdes 2, det 1. i Ribe onsdag efter Misericordia Domini, det 2. i Varde onsdag efter Dionysii. OK skal forstændige provsterne i stiftet, at det er kongens vilje, at de flittigt besøger bemeldte provstemoder. JT, 83, 424. (Tr.: CCD, VI, 255-56). K. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV (til OK og bispen, det sidste fremgår ikke af kopibogen).

1) Afholdelse af 2 provstemoder i Ribe stift var ellers påbudt allerede i Reces 1643, 1-1-27.

4. nov. (Kbh.) Malte Sehested fik brev om at leje lofter i Ålborg til skattekornt, men at der forholdes med landgilden som tilforn. Kongen er tilfreds, at han for et billigt køb lejer lofter i byen til det skattekornt, der kan falde i lenet. Med det øvrige og landgildekornt skal han, så vidt loftsrum angår, forholde sig som sin formand uden kronens be-costning. JT, 13, 424. K. Indl. 16. sept.

5. nov. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at forkynde en frd. om bryllupper.¹ Kongen tilskikker dem en trykt frd., som de skal lade læse og forkynde i staden og siden holde. Sjt, 33, 419. (Tr.: KD, V, 390).

Ligeså fik professorerne i Kbh. og lensmændene mutatis mutandis. K. (2). Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

1) Frd. af 4. nov., se ovf., s. 336-37.

6. nov. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om at lade afd. fru Ellen Buddes efterladte gods og formue i Helsingør registrere og vurdere. Det er for kongen berettet, af EB for nogen tid siden er død i Helsingør, og øvrigheden har ladet forsegle det, som er fundet efter hende, og en del registrere. Deslige, at hendes efterladte børns far [mangler] Czernichow¹ ej er til stede her i riget, og det kan ikke vides, hvad vidtløftighed og krav, der kan påkomme de umyndige, om de befattede sig dermed, eftersom allerede så megen gæld er bekendt, at arven ej skal strække til. AU skal lade EBs efterladte formue åbne og rigtigt registrere og vurdere, på det kreditorerne efter forudgående opbud efter recessen kan få udlæg for deres fordring, så vidt det efter likvidation strækker til. Sjt, 33, 419.

1) Kopibogen har *Zernikow*.

6. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla og Otte Pogwisch fik brev anlangende afd. fru Ellen Buddes formue og udlæg til kreditorerne. EB er for nogen tid siden død i Helsingør, og øvrigheden har ladet forsegle det, der er fundet efter hende, og en del registrere. Børnenes far [mangler] Czernichow er uden for riget, så det ikke kan vides, hvad vidtløftighed og krav påkommer de umyndige børn, om de befattede sig dermed, eftersom allerede så megen gæld er bekendt, at arven ej skal strække til. Kongen befaler adressaterne og giver dem fuldmagt til at åbne, registrere og vurdere den efterladte formue og på belejlig tid og sted indstævne kreditorerne for sig og fyldestgøre dem, så vidt det efter likvidation strækker til. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Sjt, 33, 420. Indl. udat. (2).

6. nov. (Kbh.) Landkommissarierne i Danmark fik brev anlangende hr. Corfitz Ulfeldts rentepenge. Til landkommissarierne i Jyll., Peder Lange, Manderup Due og Jørgen Kruse. Kongen har tilforn ved å.b.¹ befalelet alle, som skylder CU penge og betaler rente, at de mod kvittans skulle erlægge renten til deres lensmand. Kongen erfarer, at dette endnu ej er efterkommet. Da han har anset for godt, at rente af sådanne penge skulle leveres til adressaterne, befales det dem at tilskrive dem på hosføjede fortegnelse, at dersom nogen af dem endnu er CU penge skyldig, skal de med forderligste til adressaterne levere al den

efterstående rente, hvilken de skal annamme og kvittere og anvende pengene til fæstningerne. Sjt, 33, 421.

Fortegnelse på dem i Jyll. som skal være penge skyldig til CU: Hr. Oluf Parsberg, Ebbe Gyldenstjerne, Tyge Sandberg, fru Ide Lindenov, hr. Christian Friis, Hans Friis, Jørgen Kruse, Laurids Ulfeldt.

Lige sådant brev udgik til landkommissarierne i Sjæll., Lave Beck og Otte Pogwisch, om efterskrevne: Jørgen Seefeld, hr. Axel Urup, hr. Hans Lindenov, Peder Reedtz, borgmestre og råd i Kbh., Karen, enke efter Rasmus Jensen, Kbh., Frederik Parsberg, fru Karen Lange, enke efter Christoffer Gøye. Til landkommissarierne i Skåne, hr. Niels Krabbe og Kjeld Krag om: hr. Henrik Bielke, hr. Henrik Lindenov, Ove Thott, Holger Vind. Til landkommissarierne i Fyn, Henrik Podebusk og Erik Kaas, om Erik Quitzow, Hans Christoph von Kørbitz. Til landkommissarius i Loll., Christoffer Steensen, om hr. Flemming Ulfeldt.

1) Se KB 1653, 305-06.

6. nov. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev anlangende Peter Hansen i Hamborg hans afd. brors efterladte arv og formue, der findes i Svendborg under forsegling. PH andrager og beklager, at der endnu ingen rigtighed er gjort for hans afd. brors efterladte arv og formue, efter kongens tidl. befaling derom til adressaten, og det har nu over 2¹/₂ år henstået under forsegling. MK befales igen at tilholde borgmestre og råd dér, at de uden videre ophold gør til ende med arven, såfremt de ej selv vil svare til den skade, de umyndige børn og kreditorerne med rette kan tilregne sig. FT, 7, 220. Indl. 6. nov.

7.¹ nov. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende et stykke jord, mag. Christen Nielsen Friis, Århus, begærer. Han har begæret til købs at måtte forundes et lidet stykke jord, som ligger belejligt næst op til en anden liden have, jordstykket er ungefær på 2 td. sæd, og han erbyder 116 rd. derfor. Af jordstykket har af arilds tid ej været udgivet videre end 2 mk. da., førend det i 1650 blev forhøjet til 1 rd. årlig afgift. Af ERs erklæring erfarer kongen, at det befindes således, og er tilfreds, at ER på kongens ratifikation må sælge det til CNF for 116 rd. Pengene skal udsættes på rente, og renten, 1 rd., indskrives i jordebogen og årligt føres til rgsk. JT, 13, 427. Indl. 2. og 3. juni.

1) Tallet 7 kan muligvis læses som 17.

8. nov. (Kbh.) Poul Høyer,¹ bager, i kongens ny våninger ved Skt. Annæ Bro, fik brev om, at ingen må gøre ham indpas i hans bager-

håndværk. Kongen bevilger, at ingen bager i Kbh., høkere el. andre, må gøre ham indpas i hans næring med at bage brød i de nye boder el. udsælge til forprang, med mindre de vil have brødet forbrudt og stande til rette. PH er derimod forpligtet til at forsyne dem, som bor i de nye våninger, med fornødent og velbagt brød til billig pris, så der ingen klager kommer. SjR, 23, 709. Incl. 22. april 1646 (Chr. 4., orig., jf. KB 1646, 96) og udat.

1) I margenen står: Poul Meyer.

8. nov. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev om at lade gårdsretten forhøre Kirstine jordemoder¹ i jomfru Angenisse Maria Wangelins sag. Han skal for gårdsretten indstævne K for at forhøre hende om den sag, som AMW er beskyldt for af en pige. Det, hun bekender, skal han lade forfatte i pennen og lade det levere til AMW. SjtT, 33, 422. Incl. 8. sept., 3. og 23. nov. og udat. (3).

1) Incl. 3. nov. og udat. har *bademoder*.

8. nov. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev om at lade holde gårdsretten over fiskemesteren Jørgen Jendtzmehr, fordi han ikke lader Joakim Gersdorff, rigens hofmester, Christen Thomesen, kansleren o.a. bekomme fisk efter forpagtningsbrevet. AHP skal indstævne fiskeren og forhøre ham, hvorfor han ikke vil lade nævnte bekomme fisk, og tilholde ham at gøre det. SjtT, 33, 422. Incl. 12., 20. (2) og 26. nov.

8. nov. (Kbh.) Bevilling for Søren Nielsen i Helsingborg på frihed for borgerlig tynge. Item om undermål. Han må være fri for borgerlig tynge, så længe han tjener som material- og proviantskriver på Helsingborg Slot. Og når noget proviant el. korn dér på stedet bliver beliggende over $\frac{1}{2}$ år over, og ikke straks udgives til soldater el. andre, må han af hver 100 td. nyde 3 til undermål. Forbydendes etc. SkR, 6, 389. K. Incl. 1. og 6. nov.

8. nov. (Kbh.) Kapitlet i Lund fik brev om at overvære, når gods bliver besigtiget ml. kapitlet og Otte Thott t. Næs. Kongen har befalet Kjeld Krag t. Trudsholm og Steen Brahe at ligne og lægge gods ml. sig på Lund Kapitels vegne og OT. Det befales dem at lade deres fuldm. møde til stede og foregive det, de på kapitlets vegne kan have at sige, så og have indseende med, at kapitlet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. SkT, 8, 477.

8. nov. (Kbh.) Kjeld Krag og Steen Brahe fik brev om at besigtige gods ml. K.M. på Lund Kapitels vegne og Otte Thott. OT begærer til mæglæg af Lund kapitels gde og gods i Skåne, Lille Beding: Gunder Olsen, Oluf Madsen, Peder Olsen. Froste [h.?), Øslev: Jep Ovesen, Knud Nielsen og Jens Bendsen. Hasle: Niels Lauridsen, Omer Nielsen, Truid Olesen. Aske: Oluf Hansen. Boserup: Oluf Lauridsen. Onstrø: Tue Haagensen, Rasmus Bendsen. Torløse: Hans Mogensen, Jens Pedersen, Søren Enevoldsen. Gunderød: Peder Andersen. Hvorimod han til kapitlet igen vil udlægge af gde og gods i Skåne, Sønder Villie: Tue Bendsen. Fers h., Bus: Jep Olesen. Bennestad: Haagen Andersen. Vernløse: Niels Svendsen. [Bare h., Totterup:]¹ Peder Olsen. Slogstrup: Aage Nielsen. Sakstrup: Henrik Hansen, Oluf Pedersen, Peder Erlandsen, Erland Pedersen, Anders Olsen, Rasmus Ibsen. Høje: Claus Pedersen. Item i Ørnevær og Birkerød. Og hvis nævnte gde og gods ikke kan strække til, erbyder han at udlægge mere. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, OT begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på kapitlets vegne og OT særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularerne at være til stede og foregive det, de kan have at sige, så de siden kan forsegle og underskrive med dem. SkT, 8, 477.

1) Navnene i [] er fra brev af 22. aug., se ovf., s. 234.

8. nov. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om, at Niels Ibsen i Kørup i Skanderborg len må få bygningstømmer m.m. NI andrager klageligen, hvorledes den gård, han påboede, er brændt med hør, korn og al hans formue, hvorover han med hustru og børn er geråden i største armød. Han begærer, at kongen vil forunde ham tømmer til gårdens opbygelse, desligeste at være forskånet for landgilde nogen tid, mens han opbygger gården. Af ABs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han må udvises nødtørftigt bygningstømmer af lenets skove, hvor det kan ske mindst til skovskade, og forskånes for 2 års landgilde, fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen 1657. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 424. Indl. 16. og 19. sept.

8. nov. (Kbh.) Erik Juel og bispem i Ålborg fik brev om at erklære sig om gods, fru Elsebe Ulfeldt, enke efter Jesper Friis, begærer til magesk. fra Ålborg Hospital i Slet h., Bjørnsholm s., Næsby: 1 gd., Jørgen Christensen påbor; 1 gd., som Jens Nielsen Thusgaard påbor. Hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Slet h., Løgsted s. og by: 1 gd., Mikkel Pedersen og Niels Christensen påbor. Vester Ørbæk: 1/2 gd., som Jens Madsen påbor, nok som han skylder af en anden 1/2 gd. smst. Skarpsalling s. og by: Niels Jensen. Adressaterne skal med det forderligste erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheids el. anden herligheds skyld uden hospitalets skade kan mites, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 425. Orig. i C 1-144 Ålborg bispeark., LAV.

8. nov. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende indvisning i Møgeltønderhus lens skattekor for Christen Thomsen af Tønder. OK skal lade CT bekomme betaling af Møgeltønder lens skattekor, som han efter kongens forrige befaling¹ til OK har fået indvisning i for det pantsatte krongods, så vidt kongen tilkommer deraf. Dersom det ikke strækker til, da af kongens skattekor i Riberhus len, indtil han er afbetalt efter kongens forrige befaling, dog med ordinært tøndemål. Det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 426.

1) Se ovf., s. 119, brev af 19. maj, JT, 13, 362.

9. nov. (Kbh.) Bevilling for magistraten i Christianshavn til at oppebære søslingeaccise og vinterleje penge i havnen. Borgmestre og råd må til byens vedligeholdelse og forbedring indtil videre lade oppebære søslingeaccisen af det, som opskibes i deres by, så og vinterleje penge af de skuder og skibe, som ligger vinteren over i deres havn, ligesom det tilforn er bevilget i Kbh. Forbydendes etc. SjR, 23, 709. (Tr.: KD, III, 448-49). K. Indl. 2. nov.

9. nov. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om i Sorø Skole, når plads bliver ledig, at indtage 3 sønner af hr. Jacob Clausen, sognepræst t. Er-rindlev og Olstrup i Lolland, Rasmus Jacobsen, Jacob Jacobsen og Claus Jacobsen, forholdende sig mod dem med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. SjT, 33, 422.

9. nov. (Kbh.) Roskilde Kapitel fik brev om at erklære sig om gods, Peder Vibe begærer til magesk. af Roskilde Kapitel: Frankerup: Peder Lauridsen, Jens Hansen, Niels Olufsen, Niels Christensen, Laurids

Hansen. Eggeslevmagle: Thorkild Nielsen, lille Oluf Madsen. Høve: Henning Olufsen. Haldagermagle: Mads Jensen, Mikkel Svendsen. Hvorimod han til fyldest vederlag til Roskilde Kapitel erbyder at udlægge gde og gods i Bjæverskov h., Hårslev s., Lystrup: Mogens Lauridsen, Anders Fynbo, Anders Lauridsen. Merløse h., Soderup s., Bukkerup: Jørgen Hansen, Christoffer Nielsen. Tølløse s., Kvarmløse: Laurids Nielsen, Morten Jensen. Grandløse s.: Erik Nielsen. Torslundelille: Jeppe Pedersen. Adressaten skal med det forderligste erklære, om det gods, som PV begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 423.

9. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde borgmestre og råd i Helsingør, at de lader nedbryde de huse, som er bygget ud til stranden uden for muren, eftersom kongen ingen huse el. våninger vil have dér. Sjt, 33, 424. K. Incl. udat.

9. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Caspar Gersdorff indvisning i Hald len for 2.893 rd. 46 sk. Mogens Arenfeldt har tilforn bekommet kongens befaling¹ til af lenets indkomst i 2 år at betale CG nævnte. Han skal ufejlbarligen efter forrige assignation betale dette i 2 år af lenets visse og uvisse indkomst så vel som i stiftets gods o.a., som der skal gøres særdeles rgsk. for. Dersom det ej kan strække til i de 2 år, er kongen tilfreds, at MA kontenterer ham det øvrige i efterfølgende år, indtil det er afbetalt. Adressaterne skal ingen anden indvisning gøre i Hald len, førend CG er kontenteret. Det skal mod hans kvittering blive godtgjort i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 424. Orig. i DKanc. B 179k.

1) Se ovf., s 268, 1. sept. Sjt, 33, 369.

9. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at det lærred og boskab, som findes efter oldfruen på Kronborg og ikke findes i inventariet, må godtgøres i lensregnskabet, nemlig af det ny inventarium 6 par hørgarnslagener, 3 blågarnshåndklæder, 167 al. hørgarnslærred, 271 al. blågarnslin, 9 al. blågarnsdynevår, 22 al. blågarnsdrejl, og af det gamle inventarium 1 tinkande på 4 potter, 1 tintallerken, 1 saltsirken, 1 tinpotkande, 2 tinnatpotter, 1 kobberbækken, 1 tinlysestage, 17 par hørgarnslagener, 4^{1/2} par pudevår, 18 drejlsduge, 1 kobberkedel. Sjt, 33, 425. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

9. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Abraham [Jacob]

Plato indvisning for hans resterende besoldning til 1. aug. sidst forleden, 600 rd., i Nykøbing told på Falster, hvor han og årligen må komme den. Sjt, 33, 425. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. udat.

9. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om af de penge, som indkommer til hofstaten, efterhånden at måtte gøre sig selv betalt for det, han har forstrakt til hofbetjentene el. herefter forstrækker efter kongens befaling og deres bestallinger. Det skal blive godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 426. K. Indl. udat. (se ovf., s. 319, Sjt, 33, 408, 20. okt.).

9. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at lade Caspar Gersdorff komme hans resterende besoldning, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til 1. nov. sidst forleden, som efter den gjorde afregning andrager 1.500 rd., nok 120 kur.dl. af de første toldpenge, som indkommer i Helsingør og er forordnet til hofstaten. Det skal mod CGs kvittering blive godtgjort i HBs regnskaber. Sjt, 33, 426. K.

9. nov. (Kbh.) Knud Urne og Erik Banner fik brev om at besigtige gods ml. Holger Vind og Lund Kapitel. HV begærer til magelæg 4 gde af Lund Kapitels gods i Skåne: Sønder Asbo h., Bjernekulle. Hvorimod han erbyder til fyldest vederlag af gde og gods i Bare h., Totterup. Torne h., Skaldby. Og Harjagers h., Høje. De får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, HV begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på kapitlets vegne og HV særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularenne at være til stede og foregive, hvad de kan have at sige, så de siden kan forsegle og underskrive med dem. SkT, 8, 479.

9. nov. (Kbh.) Lund Kapitel fik brev om, at deres fuldm. skal overvære Holger Vind t. Gundestrups magesk. Kongen har befalet Knud Urne t. Axelvold og Erik Banner t. Boserup at ligne gods ml. sig på Lund Kapitels vegne og HV. De skal lade deres fuldm. være til stede og foregive det, de på kapitlets vegne kan have at sige, og have indseende med, at det sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. SkT, 8, 481.

9. nov. (Kbh.) Otte Krag m. fl. lensmænd i Jyll. fik brev anlangende told af flyndere o.a. fisk. Kongen erfarer, at der findes stor forskel på flyndere, som fanges under Nørrejylland og dog i sidst udgangne toldrulle er sat under én told. Kongen er tilfreds, at af 1.000 middel flyndere i told herefter må oppebæres 2½ mk., af 1.000 madridder 1½ mk., af 1.000 samrask 12 sk. og af 1.000 bladiker 4 sk. Adressaterne skal lade tolderne i deres len forstændige dette. JT, 13, 426. K.

Lige sådanne breve udgik til hr. Mogens Sehested, hr. Oluf Parsberg, Manderup Due, Erik Juel, Peder Reedtz og Malte Sehested.¹

1) De 2 sidstnævnte står ikke i kopibogen, men i K.

9. nov. (Kbh.) Otte Krag fik brev om, at 12 td. af det salt, som brændes 6 mil fra Ribe, må regnes for 2 td. Lüneburg-salt og fortoldes derefter. Han skal forstændige tolderne i lenet dette. JT, 13, 426. K. Incl. 16. okt.

10. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om, når midler bliver dertil, at betale Diderik Günther, kongens ty. kancelliforvalter, det, hans afd. far Frederik Günther efter det ham givne benådningsbrev tilkommer fra Philippi Jacobi 1654 og til hans dødsdag. Sjt, 33, 426. K. Incl. udat.

10. nov. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende at erklære sig om nogle Herlufsholms tjenere at svare under Herlufsholm birk. Det er hos kongen begæret, at Herlufsholms bønder, som ligger uden for birket, i byerne Svendstrup, Basnæs, Rettestrup, Sipperup, Stenstrup, Borup, Svendstrup vejmølle, Ellevængehus, Blangslev, Køberup, Fensmark og Regerup, tilsammen 27 gde og 16 huse, herefter med al ret og rettergang, tiltale og gensvar må svare til Herlufsholm birketing. FR skal erklære, om begæringen uden præjudice kan bevilges, når de ingen anden frihed nyder, med skat el. andet, eftersom kongen vil, at kronen ej skal afgå noget derved. Han skal indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 427. K. Incl. 30. okt. (2).

10. nov. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev anlangende Jens Andersen enspænders begravelse. JA er død, og det er befundet, at hans tilstandende rest ikke strækker til, at han kan blive begravet. Kongen er tilfreds, at AHP sælger så meget af hans klæder og tøj, som eragtes nødvendigt til hans begravelse. Sjt, 33, 427.

10. nov. (Kbh.) Frands Brockenhaus fik brev anlangende kobbermølle

og Anne Jokumsdatter, enke efter Hans Ehm, og hendes søn Henrik Ehm. Kongen erfarer, at AJ ikke vil tilstede sin søn HE at forfærdige kongens kobberarbejde på den kobbermølle, som har været forundt hendes afd. mand, efter den kontrakt, som er oprettet ml. dem. FR skal tilholde hende at holde kontrakten el. og ryddeligggøre¹ pladsen, som tilhører kongen, med hendes bygning, som hun nyligen har gjort derpå, med mindre hun kan akkordere med sønnen, eftersom den er forundt hendes mand til en kobbermølle, til hvilken brug kongen uforanderligt vil have den brugt. Sjt, 33, 427. K.

1) Ordet fra K., glemt i kopibogen.

10. nov. (Kbh.) Frd. om skovene i Fyn og Lolland. Daglig erfarenhed viser, at skovene i Fyn og Loll. formindskes, så det er at befrygte, at der i fremtiden hverken skal findes til ildebrændsel el. bygning, med mindre der i tide tænkes på, hvorledes sådan mangel kan forekommes. Kongen har anset for godt, også efter erindring af en del af adelen, at påbyde: 1. Alle, der hugger noget ege- el. bøgetræ, i kronens såvel som adelens skov, er pligtig igen at sætte træ af samme slags og så længe frede det med gærde el. på anden måde, at det kan fremvokse uskadt af kvæg. 2. Den, der gør herimod, bøder til herskabet 4 mk. for hvert træ, der forsømmes. FR, 6, 275. K. (Tr.: CCD, VI, 260).

11. nov. (Kbh.) Otte Krag og Peder Reedtz fik brev anlangende tvistighed ml. Frands Kaas og Hans Kønning[ham]s arvinger anlangende Gerdrupgård. Herman Kaas t. Refstrup og Hans Wellwood har begæret denne befaling til adressaterne om at gennemse det, der kan være ml. afd. FK og HKs arvinger om Gerdrupgård, hvad enhver deri kan tilkomme efter forrige kgl. kommissions forhandling, som ml. dem på skifte efter afd. fru Ellen Hundermark 12. dec. 1633 er oprettet, og efter rigtige dokumenter el. forhandlinger. Adressaterne får fuldmagt til at indstævne parterne for sig i Kbh. og likvidere ml. dem. De tvistige poster, som er el. kan indfalde ml. dem, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Sjt, 33, 428. Incl. 12. nov.

12. nov. (Kbh.) Ejler Pedersen stodemester fik brev om at erklære sig,

om der blandt de opstaldede 4 års foler findes 2 »mørrehagtige« kastanjebrune, som kan forundes Bjørn Kaas. Sjt, 33, 429. K.

12. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Christoffer Steensen indvisning i noget gods. Kongen er tilfreds, at de gør CS indvisning for 2.140 rd. fordring for tjeneste i forleden fejde i efterskrevne gods til pant: Malmøhus len, Ingelsted h., Tryde s., Everød: Oluf Troelsen, skylder årligen 2½ skp. byg, 4 skp. havre; Las Svendsen, 6 skp. byg, 7 skp. havre; Morten Fersing, 6 skp. byg, 7 skp. havre; Knud Jensen, 6 skp. byg, 5 skp. havre; Anders Olufsen, 5 skp. byg, 6 skp. havre; Aage Nielsen Brand, 5 skp. byg, 6 skp. havre; Mads Mortensen, 3 skp. byg, 3 skp. havre; Niels Olufsen, 3 skp. byg, 4 skp. havre; Oluf Andersen, 3 skp. byg, 4 skp. havre; Jep Lauridsen, 2 skp. byg, 3 skp. havre; Hans Giøng, 3 skp. byg, 4 skp. havre; Peder Andersen, 1½ skp. byg, 2 skp. havre; en selvejergd., Morten Lauridsen, 2 skp. byg, 2 skp. havre; af byen 3½ mk. 4 sk. hesteskate, 8 mk. gæsteri. Øje: Niels Pedersen, 3 td. havre, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri¹; Mogens Hansen, ½ pd. byg, 3 td. havre, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri, er en selvejergd. Hannæs: Oluf Svendsen, 3 mk. penge, 21 sk. herregæsteri, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri, er en selvejergård; Peder Svendsen, 10 mk. 2 sk. penge, 1 dl. gæsteri, 1 fodernødshold, 6 td. havre, lejer i denne gd. nyder årligen afkortning 4 td. havre, fodernødshold. Nok i Helsingborg len, Frillestad: Mathias Nielsen, skylder årligen 1 mk. herregæsteri, 1½ skp. rug, 8 skp. byg, 1 sto[?], 1 tærskerskæppe, 20 skp. havre, 2 skp. herrehavre, 1 fjdg. honning, 1 fjdg. smør, 1 lam, 2 gæs, 6 høns, 2 læs hør, 15 læs ved, 1 stykkegarn, 6 heste, 1 skriberskæppe, og findes på samme gårds grund en del ung egeskov og surskov og hver td. htk. i alt forskrevne gods at beregnes for 50 rd., hvorpå CS siden har at søge kongens panteskøde. Sjt, 33, 429. Incl. 15. sept., 24. okt.

1) Kopibogen har *fougri*.

12. nov. (Kbh.) Bevilling for Karen, borgmester Roland Andersens enke i Middelfart, efter ansøgning til at være fri for al borgerlig skat, indkvartering, tyng og besværing, så længe hun ingen borgerlig handel og næring bruger. Forbydendes etc. FR, 6, 276. Incl. 26. sept. og udat.

13. nov. (Kbh.) Mogens Krag fik brev på årligt vildt for en gård, han har i vildtbanen. MK befindes at have en gård midt i vildtbanen i Koldinghus len. Han erbyder intet dér at ville lade skyde, dersom han årlig-

gen må bevilges noget vildt. Kongen bevilger ham årligt 1 td. god herre vildtbrad og 1 td. gemen vildtbrad el. i stedet 5 stk. adelvildt. Jægermesteren befales at lade ham bekomme dette. JR, 12, 417. K. Indl. 6. maj 1636 (Chr. 4., orig., se KB 1635-36, 502).

14. nov. (Kbh.) Bestalling for Peter Petersen Kortemunde som kaptajn. Han skal lade sig bruge til lands og vands og har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig pension og besoldning 350 kur.dl. og en sædv. hofklædning, som skal begynde fra 18. sept. sidstforleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 709. K. Indl. 12./22. juni, 18. sept. og udat.

14. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at hofklædninger skal bestå af Klædekammeret. Kongen er tilfreds, at hofbetjente o.a., som plejer at bekomme hofklædninger, må afbetales af Klædekammeret, som det altid har været brugeligt, for de hofklædninger, som de rester, og herefter bekomme hofklædninger. Sjt, 33, 430. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 8. nov.

15. nov. (Kbh.) Konfirmation for Albret Skomager og Jørgen Jensen af kontrakt om maltaccisen i Roskilde, oprettet af rentemestrene med AS og JJ, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med AS og JJ om maltaccisen dér, som hidindtil er oppebåret af AS og gjort rgsk. for i Rtk., at de skal beholde den årligt for 580 rd., som de skal levere til nytår i Rtk. på egen omkostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Roskilde være fri for maltaccise uden dem, som har sær privilegier til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. De skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og lade ham straffe og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver dem. Forpagtningen skal være på 4 år og begynde 1. okt. 1655 og gå til nytårsdag 1657 og siden derfra til årsdagen 1658 og så fremdeles. AS og JJ skal søge kongens eget forpagtningsbrev. Til vidnesbyrd under deres signeter. PV. PR. PJ. Kbh. 8. okt. 1655. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 710. Indl. 8. okt. (orig. kontrakt).

15. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Cort [Henrik]

Mercker, borger i Kbh., indvisning i Bratsberg lens skatter for 1.882 rd. på 2 el. flere års tid, indtil han er afbetalt, efter at de forrige assignationer, som før dette brevs dato er gjort i disse skatter, tilforn er fyldestgjort, årligt så meget, som skatterne andrager højere end den deri gjorte assignation. Sjt, 33, 430.

15. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om af dette års påbudne skatter at betale hr. rigens hofmester, hr. Joakim Gersdorff t. Tundbyholm, 2.000 rd. med resterende rente, indtil betalingsdatum efter 2 kgl. obligationer, hver på 1.000 rd. og dateret 19. maj 1650. Sjt, 33, 431. Orig. i DKanc. B 179k.

16. nov. (Kbh.) Lensmændene i Fyn og Lolland fik brev anlangende frd. om skovene i Fyn. De tilskikkes den trykte frd., som de skal lade læse og forkynde i deres len. FT, 7, 220. K. (underskrevet af Fr. 3., men dette overkrydset). Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lensmændene, som fik breve: Hr. Mogens Kaas, hr. Sivert Urne, hr. Jørgen Brahe, hr. Iver Vind, Tyge Below, Jørgen Kaas, Philip Barstorff, hr. Flemming Ulfeldt.

17. nov. (Kbh.) Rasmus Jensen fik brev på at være skovrider på Sorø len. Kongen forordner breviseren RJ til med største flid og vindskibehlighed at tage vare på kronens skove på Sorø len, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Sorø. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af adelens folk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, og de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Sorø. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene uden hofmesterens bevill., og have agt på, at ingen af skovfogederne lader hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal forholde sig troligen og flittig og være hofmesteren på Sorø lydige. For hans tje-

neste bevilges han årligt til pension og besoldning 8 gl. dl., halv sædv. hofklædning, halv foder og mål til en hest, og hver måned til kostpenge 2 dl., som årligt skal gives ham af Ringsted Kloster. Det skal begynde fra brevets dato. Deslige er han bevilget et hus ved Næsby Bro til fri husværelse. Lensmanden på Ringsted Kloster befales at fornøje ham dette. Sjr, 23, 712. K. Indl. 13. nov.

17. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Poul Klingenberg indvisning i Dronningborg len for 1.000 td. havre, som resterer ham for hans generalpostmesterbestilling for forleden år. Han skal bekomme dem mod kvittering, hvorefter det skal blive lensmanden Henrik Thott godtgjort i hans regnskaber på Rtk. Sjt, 33, 431. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 7. og 17. nov., 30. aug. 1656.

18. nov. (Kbh.) Bestalling for Poul Justesen m.fl. som skibskaptajn. Han skal lade sig bruge til lands og vands, når kongen behøver ham, og når behov gøres for en underkaptajn. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 300 kur.dl. og en sædv. hofklædning, som skal begynde fra 17. sept. sidstforleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 713. K. Indl. 17. sept.

Lige sådanne breve fik Søren Ørbeck og Oluf Rasmussen.

18. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om indtil videre fra Helsingborg at hjemforløve de skånske soldater, som har arbejdet på fæstningen i forleden sommer. SkT, 8, 481. Indl. 30. okt. (se ovf., s. ? SkT, 8, 476 1, 3. nov.).

18. nov. (Kbh.) Otte Krag fik bevill. på, at Ringkøbing Skoles enge må bruges til Voldbjerg. OK har begæret, at skolens enge, liggende i Rindum, Velling og hans kirkesogn,¹ for fæste og årlig afgift må bruges til hans gård Voldbjerg. Han erbyder, at skolen intet skal afgå af fæste el. afgift. Af erklæring fra dr. Peder Kragelund, superintendent over Ribe stift, og fra rektor i Ringkøbing Skole, som nyder nævnte enges fæste og årlige afgift, erfarer kongen, at de intet prætenderer imod OKs begæring. Kongen bevilger derfor dette, dog at OK betaler sædv. fæste og årlig afgift, efter at det først bliver ledigt. Engene er: I. 1 liden eng, som mag. Hans Kier, sognepræst t. Ringkøbing og Rindum sogne, havde i fæste af skolen, liggende i Rindum Enge, i række med Mads Christensen i Vesterby på den nørre side og Thomas Jensen i Østerby på

sønder side, hvoraf årligen til skolen gives 4 sk. da. II. Dorete Peder Skrivners har flg.: 1. 1 eng, kaldes Mogholm på Deppe i Nørre Enge i Hee s., 2. 1 eng i Heeager Enge, kaldes Lam eng, 3. 3 små stk. enge i Giest i Hee s., 4. 4 skafter enge i Mall Enge, 5. 8 skafter enge i den store eng Voldbjerg, af hvilke enge skyldes årligen til skolen 2 rd. ringere 1 ort. III. DPS har også følgende, liggende i Voldbjerg Enge: 1. 1 eng i Vormhøj, kaldes Seldeng, 6 skafter, 2. 1 eng i Lammenvig, er 8 skafter, 3. 1 eng i Vare Krog, er 9 skafter, 4. 1 eng, Kålgård eng, er 8 skafter, 5. på Roer 1 eng, er $3\frac{1}{2}$ skaft i den øvre ende og mere i den nedre, 6. 1 eng, Svinball eng, er 4 skafter i den vestre ende og 7 i den østre, 7. 1 eng sønden ved Grabbo eng, er 6 skafter, 8. 1 eng sønden under Voldbjerg ager, er 8 skafter, af hvilke enge årligen skyldes $\frac{1}{2}$ god dl. IV. Fremdeles gav DPS til skolen årligen af Jens Olsens gd. i Velding $\frac{1}{2}$ ørte byg. V. JO og Morten Pedersen af skolen 1 eng i Heekær i ren med Averbæks Enge, hvoraf skyldes $\frac{1}{2}$ ørte byg. VI. Gl. Jens Olsen, rådmand, og hans søster Johanne Tuuskone havde af skolen 3 stk. eng, 1 Rindum Enge og 1 stk. eng på Heekær, af hvilke årligen gives til skolen af JO $\frac{1}{2}$ ørte byg og af JT $\frac{1}{2}$ ørte byg. VII. Anna Gregerskone el. Niels Gregersen havde af skolen 1 stk. eng i Holm Enge, og 3 små stk. i Rindum Enge, af hvilke gives 1 mk. da. VIII. Maren Mikkelskone 1 lidet stk. eng, som ligger neden Rindumgård i Rindum Enge og giver årligen 8 sk. da. IX. Oluf Christensen kræmmer 1 eng af skolens i Velding Enge, giver årligen 4 skp. byg. Ringkøbing Skole skal med denne bevill. intet afgå efter OKs egen erbydelse, men afgift og fæste betales til skolemesteren af ham og dem, der bruger det til Voldbjerggård. JR, 12, 417. Udt.: Kr. Sk., 54-55. K. Incl. 18. okt., 11. nov. og udat.

1) Hee s., hvor Voldbjerg ligger.

19. nov. (Kbh.) Bevilling for Jesper von Ørtzen, drost til Pinneberg, til toldfrit at udføre 2 hopper og 1 hest. Dog skal han overlevere bevillingen til toldereren på det sted, hvor de udføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. Forbyndes etc. Sjr, 23, 714.

19. nov. (Kbh.) Bestalling for Henrik Thellemand som rigens fiskal. Erfarenhed giver til kende, at fast alle velmente anordninger om tarvelighed i en og anden måde, særdeles til bryllupper, barsler og begravelser, af øvrigheden ikke er blevet observeret blandt alle stænder. Da overflødighed dagligen tiltager, har kongen med Rigens Råds råd ladet udgå frd. om bryllupper og begravelser. På det den desto bedre kan blive observeret, har kongen forordnet HT, provinsialtoldforval-

ter over Fyn, Loll., Falster og Langeland, at være fiskal, som i hver købstad skal forordne god inspektion, så frd. kan blive efterkommet uden nogen persons anseelse, vild el. venskab. Det befales undersåtterne at befordre fiskalen og hans betjente. Drister nogen sig til at forhindre ham el. hans betjente i deres bestilling, skal de stande til rette. I særdeleshed befales lensmænd og borgmestre og råd at forsvare dem. Sjr, 23, 714. (Tr.: CCD, VI, 260-61). Incl. udat. (3).

19. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, når middel bliver dertil, at betale Bartholomæus Pedersen, kongens tidl. ty. kancelliforvalter, hans resterende besoldning, månedspenge og hofklædninger, beregnet fra 27. juni 1648 til 1. maj 1654, tilsammen 716 rd. 2 mk. efter den af adressaterne gjorde afregning. Sjt, 33, 431. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 19. juli, 6. og 10. nov.

19. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om, når middel bliver dertil, at betale Bartholomæus Pedersen, kongens tidl. ty. kancelliforvalter, hans resterende besoldning og kostpenge, beregnet fra 1. maj 1654 til 29. maj 1655, tilsammen 200 rd. 2 mk. 8 sk. efter den af adressaten gjorde afregning. Sjt, 33, 432. K. Incl. 19. juli, 6. og 10. nov. (se foreg.).

19. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om, når middel bliver dertil, at betale Magnus Swab, kongens hofjunker, og Johan(nes) Alter. Han skal betale MS besoldning og kostpenge, så vidt han resterer fra Philippi Jacobi 1654 og til datum. Det skal blive HB godtgjort. Sjt, 33, 432. K. Incl. udat. (2).

Lige sådant brev fik HB at betale JA.

19. nov. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev anlangende det magasinkorn og mel, som han skal skikke til Arent von der Kuhla og hr. Ove Giedde. Kongen har befalet AvdK i Helsingør at annamme det magasinkorn, som adressaten efter tidl. anordning fremskikker til fæstningen Helsingborg og siden efter vejrlighedens bekvemmelighed overskikker. I lige måde er det befalet OG at annamme det mel, som kan findes deriblandt. Sjt, 33, 432. K. (OP og AvdK). Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Incl. 18. nov.

19. nov. (Kbh.) Knud Jørgensen Urne fik brev om at være ritmester over det nyanrettede rytteri af Roskilde, Ringsted og Abrahamstrup len. Sjt, 33, 433. K.

19. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om det magasinikorn, som Otte Pogwisch skal forskikke fra Frederiksborg til Helsingør. Kongen har befalet OP at lade levere en del af magasinikornet på Frederiksborg Slot til Helsingborg fæstning. AvdK skal gøre den anordning, at det bliver annammet, når det kommer til Helsingør og siden efter vejrlighedens bekvemmelighed overført til Helsingborg og mod kvittering leveret til hr. Ove Giedde. SJT, 33, 433.

19. nov. (Kbh.) Kjeld Krag fik brev om at udføre processen om Økær ved Fligingegård, som Axel Sehested t. Stougård har købt. Kongen erfarer, at AS har tilforhandlet sig Fligingegård. Imellem kongen på kronens vegne og nævnte gårds ejere har der tilforn været tvistighed anlangende Økær, hvilken ej er kommet til ende. KK befales og får fuldmagt til med forderligste at lade sagen gøre anhängig i retten og procedere den og føre den til ende. SkT, 8, 482. Indl. 11. sept. (2).

19. nov. (Kbh.) Lindeballe sogns tiende må være perpetueret t. Gadbjerg præstekald. Efter ansøgning bevilger kongen, at kronens og kirkens anpart af korntiender af Lindeballe s. for billigt fæste og sædv. afgift, når de bliver ledige, må være perpetueret til sognepræsterne t. Gadbjerg og Lindeballe formedelst kaldets ringhed. Hr. Knud Knudsen, sognepræst dér, har allerede kongens fars benådningsbrev, lyder: Chr. 4. gør vitterligt, at KK giver tilkende, at hans formænd præster i kaldet altid i fæste har haft kronens og kirkens anpart af korntienden af deres annekssogn Lindeballe for præstegårdsjordens ringhed. De er nu efter hans formand Knud Nielsens død bortfæstet til Lindeballe sognemænd. Han begærer, at han efter deres død må bekomme dem. Kongen bevilger KK dette. Glückstadt 15. maj 1638.¹ Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. JR, 12, 419. Indl. 20. juli 1638, jf. noten.

1) Se KB, 1638, 408.

20. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev anlangende at forordne en værge for Morten Mortensen i Helsingør. Han har tidl. bekommet kongens befaling¹ til at tilholde borgmestre og råd i Helsingør at forordne en værge for afd. Morten Bendixens søn MM, hvorom borgmestre og råd har fremskikket deres erklæring, formenende ingen arv at være faldet der i byen. Da MB skal have efterladt sig en del af sin formue, som tilforn er faldet dér efter hans far, skal AvdK fremdeles tilholde dem at tilforordne MM en værge, som kan have indseende for

ham på skifte og andetsteds, indtil hans arvedel bliver overleveret til hans rette værge. Sjt, 33, 433. Incl. 26. aug., 27. nov.

1) Se ovf., s. 203, 10. aug., Sjt, 33, 322.

20. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Philip Joakim Barstorffs indvisning. Kongen er tilfreds, at de gør PJB indvisning for 2.474 rd. 2 ort 14 sk., som endnu resterer af hans kammerjunkerbesoldning, i Assens toldhus i det, som tolden videre kan andrage end 7.431½ rd., som er forordnet til hofstaten. Dette skal han således årligt annamme, indtil han er afbetalt for hele summen. Det, han årligt bekommer, skal afskrives på den ham af Rtk. givne kvittans. Sjt, 33, 434. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

20. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende Henrik Mathesius' besoldning. Kongen er tilfreds, at de i HMs besoldning godtgør det fjerdingår i det 3. år, som han tjente kongens søn prinsen over 2 år som præceptor. Sjt, 33, 434. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

20. nov. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale mag. Hieronymus Weitzius. Når penge indkommer til hofstaten, skal han betale HW det, han resterer af sin besoldning, beregnet fra Philippi Jacobi 1654. Det skal blive ham godtgjort i regnskaberne. Sjt, 33, 435. K.

20. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om tillige med andet magasin-korn at annamme noget mel af Otte Pogwisch til Helsingborg fæstning. OP har tilforn bekommet kongens ordre om til fæstningen Helsingborg at lade levere det magasin-korn, som findes i beholdning på Frederiksborg Slot. Han har andraget, at der iblandt findes en del mel, som efter generalkommissariernes befaling er blevet malet i Sjæll. OG skal lade melet annamme tillige med magasin-kornet og kvittere. SKT, 8, 482.

20. nov. (Kbh.) Hr. Steen Bille t. Kærsgård fik forsikring for 760 rd. 18 sk., 1 års forstrækning af Rugård len til gældens aflæggelse. SB har til kronen på 3 års tid, beregnet fra Philippi Jacobi 1650 til årssdagen 1653, hvert år ⅓, til aflæggelse af omslagsgæld erlagt 760 rd. 18 sk., som er 1 års visse indkomst, som han efter jordebogen og renteritaksten har nydt af Rugård len, som han var forlenet med. Da vil kongen nådigst etc. FR, 6, 276. K.

20. nov. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas, så og Jørgen Reedtz på Antvorskov lens vegne fik brev om smakkerne ml. Korsør og Nyborg. Adskillige klager er indkommet over den uskikkelighed, som holdes med smakkerne ved Nyborg og Korsør, idet alle smakkerne undertiden er beliggende på den ene side, så den vejfarende, som ankommer på den anden, ej kan komme over, men undertiden til stor skade må blive liggende en tid lang. Han skal gøre den anordning, at én af færgerne altid bliver liggende i Nyborg, når alle de andre er udløben derfra, som kan overføre dem, som imidlertid ankommer. I lige måde skal han forbyde de smakker, som er forordnet at løbe ml. Nyborg og Korsør, at de lader sig befragte på lange rejser, så den vejfarende ml. landene ikke forhindres. De, der gør herimod, skal han lade straffe. FT, 7, 221. K.

Lige sådant brev fik Jørgen Reedtz om Korsør smakker.

20. nov. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev anlangende den sag ml. mag. Jens Ostenfeld, sognepræst t. Sortebrødre Kirke i Viborg, og borgerskabet, som er forligt. Kongen erfarer, at den vidtløftige trætte ml. JO og en del af borgerskabet anlangende et kapellankald til Sortebrødre Kirke er forligt efter derom oprettet kontrakt. Kongen er tilfreds hermed. MA skal denne gang lade sagen blive upåtalte og på kongens vegne holde den oprettede forligskontrakt, så at al videre uenighed dér i byen kan blive forekommet. JT, 13, 428. Indl. 26. aug., 4. okt.

21. nov. (Kbh.)¹ Christoffer Gabel fik brev anlangende nogle penge, som Gabriel Gomez, kongens faktor og generalprovisor i Hamborg, har forstrakt Duarte de Lima. CG har andraget, at han af medlidenhed har forstrakt DdL 4.000 rd. og begærer, at disse må afkortes i dennes fordring hos kronen og igen godtgøres og assigneres GG, hvilket kongen har bevilget. CG skal betale GG af de første penge, som er deputeret til DdL og siden afskrive det i hans fordring, hvorefter det skal blive godtgjort. SJT, 33, 435. Indl. udat.

1) I margenen står: NB Smakkerne imellem Korsør og Nyborg anl., læs Fynske Tegnelser nærværende dato, fol. 221.

21. nov. (Kbh.) Kapitlet i Viborg fik brev om at erklære sig om jus patronatus til Hylse¹ Kirke i Jyll., som Hans Juel begærer. HJ har begæret dette, og kapitlet skal erfare dets beskaffenhed og erklære udførligt, særdeles om der ikke i sognet findes andre adelspersoner, som det kunne være præjudicerligt, så og om kirken har jordegods, hvad beholdning der findes hos den, sammeledes om kronens anpart af tien-

den af sognet er lagt til nogen, el. om nogen anden konsideration kan være hans begæring til forhindring. Det skal indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 427.

1) Formentlig *Højslev sogn*, hvor HJs hgd. Stårupgård ligger.

22. nov. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende Holløse Bros reparation. Kongen erfarer, at broen er ganske brøstfældig. FR befales at gøre den anordning, at den med forderligste bliver repareret og siden vedligeholdt af dem, som hidindtil har gjort det. Sjt, 33, 435. K. Indl. 22. nov. og udat.

1) Kopibogen og Indl. har *Hyldersø, Hollerse*.

22. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at tilholde Thomas Jacobsen, fhv. skovrider i Kronborg len, at levere sin bestalling¹ fra sig til ham. Kongen erfarer, at TJ ikke vil levere sin bestall. el. skovhammeren fra sig, efter at kongen har ladet antage en anden i hans sted. AvdK skal alvorligen tilholde ham at gøre dette, og AvdK skal overlevere skovhammeren til den i hans sted antagne. Sjt, 33, 435. K. Indl. 1. maj 1652 (Fr. 3., orig., se KB 1652, 151-52).

1) Af 1. maj 1652, ligger som Indl.

22. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Albert Haelwegh, kongens kobberstikker, indvisning i Bøvling len efter den afregning, der på Rtk. er gjort med ham for 360½ rd. 8 sk. i det, der er tilovers af Bøvling lens afgift dette år efter de assignationer, som allerede er gjort. Hvis det ikke strækker til, skal han gøre ham indvisning i næstfølgende års afgift. Sjt, 33, 436. Orig. i DKanc. B 179k.

22. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om, at Henrik Rosenkrantz bergmand skal probere kiselsten. Kongen erfarer, at der findes kiselsten i Skåne på adressatens grund. Han skal lade dem probere ved HR, til hvilken ende han skal forskaffe ham fornødent bjergjern og 8 rd. om måneden, så længe han arbejder. SkT, 8, 483. Orig. i Helsingborg lensrsgsk.

22. nov. (Kbh.)¹ Instruks hvorefter Henrik Thellemand, toldforvalter over Fyn, Loll., Falster, Langeland og underliggende øer, skal forholde sig i toldforvaltning og inspektion. 1. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Han skal i sin bestilling anstille sig tro og flittig og ikke se igennem fingre med no-

gen, enten for vild, venskab, gunst el. gave, men have tilbørlig indsende, at alting efterkommes efter den publicerede toldrulle og ordnans. Dersom han kan optænke noget, der kan komme kommercien el. navigationen til forbedring, skal han indskikke sin relation derom i Kanc. 2. Han skal besætte alle toldstederne i nævnte provinser med så mange dygtige toldbetjente, som ethvert steds, såvel som kongens og kronens tjeneste kræver. Han skal tage dem i ed og lade sig forsikre af dem efter toldordinansen og fornøje dem uden klage af de ham tillagte $2\frac{1}{2}$ pct., på det de desto flittigere kan forholde sig mod enhver med inkvisition og visitering, uden videre skænk, gave, vild el. venskab. 3. Når han befinder nogen tolders udygtighed el. når nogen tolder dør, skal han straks tilkendegive rigens hofmester det og ervarte hans resolution. 4. Når toldbetjente betrædes i utroskab el. efterladenhed, skal han straks tiltale dem ved retten og lade hænde dom. 5. Han skal tilholde toldbetjente at holde kontrabog og registrering over toldernes udstedte toldsedler ved dag og datum, skipperens og købmandens navn og hjem samt summen af hver slags told. Efterdi det vil falde for besværligt for toldbetjente at holde kontrabog på alle varer, eragtes bedst, det bliver allerkortest indført i hans toldbog, som f. eks.: Anno 1655 den N dato angav sig skipper N.N. af N, havende indladet adskillige slags stykgods efter hans general sub N.N., og siden hos købmændene enhver særdeles special overleveret specifikation over, hvoraf told er erlagt, nemlig kronen Skt. Annæ kommiss[arietold] Peder Jensen 25 rd. 2 mk. 4 sk., 18 rd. 5 mk. 12 sk., 9 rd. 3 mk. 2 sk. N.N. 15 rd. 3 mk. 8 sk., 14 rd. 2 mk. 3 sk., 9 rd. 4 mk. 6. Ligeså skal forholdes med registrering over maltaccisen på de steder, hvor den ikke er forpagtet til borgerskabet, såvel som med provinsialtold. 7. Han skal årligen af rigens hofmester hver nytårsdag annamme en forseglede toldbog til hver told og månedligt til Rtk. sende en ekstrakt på toldenes indkomst indtil året sluttes, da indleveres toldbøgerne in originali. 8. Han skal og tilholde tolderne på hvert sted at forholde sig med toldens oppebørsel efter toldordinansen og at fremvise ham deres toldbøger, når han begærer det, til at konferere med toldbetjentes registrering. På det at han desto bedre kan erfare, om bøgerne kommer overens med hverandre, skal de hver måned tilskikke ham en ekstrakt, hvor mange penge der findes i beredskab i kassen. Han skal ingenlunde tilstede, at tolderne og toldbetjentene selv konfererer med hverandre herom, og den ene må under sin ed ikke se i den andens bøger. Tolderne skal bevise ham al lydighed og straks efter nytårsdag tilstille ham deres bøger, hvoraf han skal antegne mangler, som findes deri, og i Rtk. inden

påske indskikke en ekstrakt sammen med toldbøgerne. 9. Med de toldere el. andre toldens betjente, som driver nogen handel, skal han have flittig indseende, at deres trafik ikke forhindrer kronens indkomst. 10. Dersom nogen tvistighed indfalder ml. nogen toldere el. toldbetjente i deres bestilling, skal de første angive det for toldforvalteren, som skal gøre sit bedste til at forlige dem el. råde dem til enighed. Dersom parterne ikke er fornøjet dermed, står det enhver frit for at udføre sin sag ved lands lov og ret. 11. Toldforvalteren skal instruere tolderne om at forfærdige toldbøgerne på én form og måde over alt, så at tolden oppebæres på én manér efter toldrullen på alle toldstederne. 12. Han skal tilholde sine underhavende toldere månedligt at forfærdige en rigtig specifikation på alle species af varer, over hvilke han er betroet toldinspektion, som året igennem udføres på fremmede steder, og hvor meget af hver slags. Desligeste på fremmede varer, som indføres, så at enhver tolder, når begæres, kan levere en rigtig as-signation. 13. Dersom noget forefalder på noget toldsted, som ikke udtrykkeligt meldes i denne instruktion el. toldordinansen, skal han tilkendegive det for rigens hofmester, hvis råd han skal følge. FR, 6, 277. K. Inkl. udat.

Lige sådan instruks fik Mikkel Langemack i hans toldforvalterbestilling over Jyll. og Sjæll., dat. Kbh. 24. dec. 1655.

1) Nævnt i CCD, VI, 262, med bemærkning, at det er anset for unødvendigt at indtage instruksens tekst.

23. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende toldens forhøjelse siden sidste toldrulle, som Mikkel Langemack skal levere til dem, og deraf betale hofbetjentenes resterende. Kongen eragter, at tolden de-puteret til hofstatens underholdning årligt skal andrage højere efter den sidst udgangne toldrulle end den tilforn er anslagen efter den forrige toldrulle, nemlig Skåne, Blekinge og Bornholm for 24.166 rd., Sjæll. for 35.341½ rd., Assens for 7.439½ rd., Kolding og Ribe tilhobe for 35.858 rd., som beløber sig til 102.805 rd., hvorfor kongen har befalet Mikkel Langemack at indsamle og til adressaterne levere det øvrige af det, nævnte tolde fra en Philippi Jacobi dag til en anden beløber sig højere end det anførte. De skal til ingen anden brug anvende pengene, end at restans, som endnu er ubetalt fra forleden år, først bliver betalt deraf, så vidt som de tilforordnede tolde ej har kunnet strække til. Når nævnte sum for forleden år først er fyldestgjort, vil kongen have det øvrige brugt til betaling af sine hofbetjente, efterhånden som det kan strække til, for de fordringer, som de resterer med til 1. maj

1654, hvorpå kongen vil lade dem gøre assignation til betaling hos adressaterne. Ladendes det ingenlunde etc. Sjt, 33, 436. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

23. nov. (Kbh.) Mikkel Langemack fik brev anlangende toldens forhøjelse siden sidste toldrulle, med befaling til at levere den til rentemestrene, og om hr. Hannibal Sehesteds deputat. Kongen eragter, at tolden deputeret til hofstatens underholdning skal andrage højere efter den sidst udgange toldrulle end tilforn efter den forrige, nemlig Skåne, Blekinge og Bornholm for 24.166 rd., Sjæll. for 35.341¹/₂ rd., Assens for 7.439¹/₂ rd., Kolding og Ribe tilhobe for 35.858 rd., som beløber sig 102.805 rd., derfor befaler kongen ML at lade indfordre det øvrige af det, nævnte told kan andrage årligt fra en Philippi Jacobi dag til en anden, og lade det levere til rentemestrene på Rtk., så det kan blive anvendt til det, som er befalet dem. På det kongen des bedre kan blive forstændiget om, hvor meget samme toldforhøjelse andrager over den ordinære sum, skal ML hver Philippi Jacobi under sin hånd i Kongens Eget Kammer indskikke en rigtig specifikation over forhøjelsen året igennem. Dog skal han iagttagte, at de 2.000 rd., som er bevilget Hannibal Sehested i Kolding told og de 2.000 rd. i Ribe told, her efter bliver udgivet af førnævnte toldforhøjelse, så at ingen afkortning sker i førnævnte hovedsum. Sjt, 33, 436. Incl. udat. (= foreg.).

23. nov.¹ (Kbh.) Lensmændene i Danmark, så og Kbh.s højtlærde så vel som borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende frd. om at forhjælpe fiskalen. Til lensmændene. De tilskikkes kongens tilforordnede fiskals trykte bestall., som de skal lade forkynde og siden holde som vedbør. Sjt, 33, 438. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik borgmestre og råd i Kbh. mutatis mutandis, så vel som professorer, dog dette udelukt: at holde som vedbør.

1) I kopibogen er datoen glemt, men den fremgår af de anførte Orig.

24. nov. (Kbh.) Frd. om præsteembedet og fremmede ministre. Kongens forfædre så vel som han selv har stedse haft den fornemste omsorg og bekymring for, at Guds hellige og sande ord og den deri grundede rene gudstjeneste som den ypperste skat, verden er betroet af Gud, her i rigerne kan blive bevaret purt og uforfalsket til efterkommerne. Dog må han erfare, at den mester, som blandede hveden med klinten, våger efter at undertrykke og fordærve og forsøger at bringe

det hellige præsteembede i foragt. Særligt også med hemmeligt, skadeligt samkvem og fremmed dristighed efterhånden at forlede dem, som ikke forstår bedre, fra vores kirker og den deri vedtagne brugelige gudstjeneste. Da det hellige præsteembede af Gud selv er indstiftet på Jorden, og de, der forretter det, ikke uden den store Guds foragt kan forbigås, 1. Da vil kongen hermed have befalet alle, særdeles over- og underøvrigheder, at hver i sit sted hjælper præsteembedet og de, der betjener det, til at holde det i sådan agt og værdighed, som Gud vil have sin egen tjeneste holdt, og i al ting gøre sig mere tanke om det hellige embedes højhed og menneskelige dygtighed, anseende, at ingen verdslig regent af dem kan agtes, som forskyder Guds egen regerings tjeneste og betjente. 2. Hertil skal alle, der betjener det hellige præsteembede, være alvorligt advaret om, at de med deres liv og levned ikke selv må vanære deres embede, men altid skal forholde sig som deres kalds værdighed kræver. Herved skal også alle superintendenter være formanet, at de har tilbørlig indseende med, at de forargelige til tide kan blive kendt og sat til rette, førend menigheden tager årsag til at foragte både præst og embede. 3. Deslige skal alle over- og underøvrigheder give agt på, at intet samkvem til nogen anden religions øvelse bliver tilstedt end den, som hidindtil har været brugt i kirkerne. Dog skal eragtes, at det ikke formenes fremmede herrers gesandter el. ministre, som opholder sig ved kongens hof og er af anden religion end brugeligt i disse riger samt deres tjenere, at udøve deres religion i deres huse. Men deres præster må ikke prædike el. uddele sakramentet uden for deres logement og huse el. for andre end den fremmede minister og hans tjenere. Endnu mindre må af præster el. andre tjenere noget forargeligt foretages til foragt for landets religion. Sker noget sådant, og straffes det ikke af den fremmede herres minister, skal det vides, at kongen forårsages ved andre midler at bevare observans af sine mandater og anordninger, således som andre potentater i lige tilfælde gør i deres lande. 4. Derimod forbydes det alle, som ikke er nogen fremmed ministers egne betjente, at bruge denne frihed og søge at bruge nogen fremmed religion. Allermest forbydes de, som er af kongens religion, at de, uanset påskud, lader sig finde på de steder, hvor sådan fremmed religionsudøvelse forrettes. De, der forser sig herimod, straffes som dem, der foragter kongens mandater. 5. Kongens befalingsmænd skal ikke forsømme at informere sig om denne anordning, hvor der opholder sig nogen fremmed minister, som bruger anden religion end den her i riget, så ingen har årsag at undskylde sig med uvidenhed. Al gejstlig og verdslig øvrighed befales

strengt at holde dette. SjR, 23, 715. (Tr.: CCD, VI, 262-64. DKL, III, 389-92). K.

24. nov.¹ (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Ingvold Carstensen indvisning i Aggershus lens skatter for tjeneste gjort med Den norske Løve i forledne fejde. De skal gøre ham indvisning på 2 el. flere års tid, indtil han er afbetalt, efter at de forrige assignationer, som før dette brev dato er gjort, tilforn er fyldestgjort, årligen så meget, som samme skatter andrager højere, end den deri gjorde assignation beløber. Det skal blive godtgjort i skatteregnskaberne. SjT, 33, 438. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 21. nov.

1) Kun måneden er anført i kopibogen, men Orig. har datoen.

24. nov. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om, at afd. Beate, Reinhold Thims' arvinger skal stille Morten Mikkelsen, rådmand i Kbh., kaution. MM har for kongen andraget, hvorledes han ved dom som ejendom er tilkendt en gård i Kbh., som afd. B har ladet pantsætte til sin bror, dr. Jacob Suabe, som igen har overdraget den til MM efter adressaternes udgivne dom. Denne har Bs børn ladet indstævne til førstkommende herredage, alene, som MM formener, til udflugt og forhaling, anseende, at de ikke er ved midler, så de kan holde ham skadesløs til sagens uddrag. Adressaterne befales at tilholde Bs arvinger, at de enten stiller nøjagtig kaution for gården til sagens uddrag el. også deponerer så meget i retten, som det, parterne tvistes om, kan agtes værd. SjT, 33, 439. (Tr.: KD, V, 390-91). Indl. 21. nov.

24. nov. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at sælge noget korn til at betale noget gæld, som forgangen år er gjort formedelst hofstaten. Han har begæret at vide, om det må tillades ham at sælge 500 td. rug og 500 td. byg af lenets indkomst dette år til at afbetale gæld, som forleden år findes gjort dér, da kongen lå dér med sin hofstat. Kongen er tilfreds, at han sælger dette korn for den samme pris, som han dette år selv sælger for. Det skal blive godtgjort i regnskaberne på Rtk. JT, 15, 428.

25. nov. (Kbh.) Oprensning i sag om drab på en af Frederiksborg lens bønder begået uden for Kbh. Kongen erfarer, at en af lenets bønder for nogle måneder siden er fundet død uden for Kbh., og det formenes, at han er dræbt. Da sagen nu ikke kan påtales uden kongens oprensning, oprejser han den, så at vidnesbyrd må føres, og der siden kan procederes. SjR, 23, 717.

25. nov. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende et drab, som er begået uden for byen på en af Frederiksborg lens bønder. Kongen erfarer, at en af Frederiksborg lens bønder for nogle måneder siden er fundet død uden for byen på byens grund, og han formenes at være dræbt. Adressaterne befales at lade sagen påtale og udføre lovligen ved retten, til hvilken ende de tilskikkes kongens oprejsning. SJT, 33, 439. (Tr.: KD, V, 391). Incl. 11. nov.

26. nov. (Kbh.) Christen Skeel m.fl. lensmænd i Sjæll. fik brev om det øl, som oplægges til bøndernes begravelse i pesttiden. Item om at forordne nogle til at bære de døde til jorden. Kongen har anset for godt i denne svage tid at afskaffe det øl, som plejer at oplægges på landsbyerne til begravelse, når nogen af bønderne dør. Det sker for så vidt muligt at forhindre den smitsomme syge i at gribe om sig. Adressaterne skal tilkendegive dette for alle i deres len. Den, der gør herimod, giver til straf 10 rd. som for andet ulovligt ølsalg, og de, der er med at drikke, giver hver 2 rd. De skal i hvert sogn, hvor sygdom findes, forordne dem, som kan føre de døde til graven og begrave dem. SJT, 33, 440. (Tr.: CCD, VI, 259-60, her fejlagtigt med datoen 6. nov.). K.

26. nov. (Kbh.) Vincents Bille og Jørgen Reedtz fik brev om at besigtige gods til magesk. ml. K.M. og Peder Vibe. PV begærer til magelægde og gods af Roskilde Kapitel i Sjæll., Frankerup: 5 gde, som Peder Lauridsen, Jens Hansen, Niels Olufsen, Niels Christensen og Laurids Hansen påbor. Eggeslevmagle: 2 gde, som Thorkild Nielsen og lille Oluf Madsen påbor. Høve: 1 gd., som Henning Olufsen påbor. Haldagermagle: 2 gde, som Mads Jensen og Mikkel Svendsen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag til Roskilde Kapitel erbyder at udlægge gde og gods i [Bjæverskov h., Hårslev s.] Lystrup: 3 gde, som Mogens Lauridsen, Anders Fynbo og Anders Lauridsen påbor. [Merløse h., Soderup s.] Bukkerup: 2 gde, som Jørgen Hansen og Christoffer Nielsen påbor. [Tølløse s.] Kvarmløse: 2 gde, som Laurids Nielsen og Morten Jensen påbor. Grandløse 1 gd., som Erik Nielsen påbor. Torslundelille: 1 gd., som Jeppe Pedersen påbor. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, PV begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og PV særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres

hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitlet at være til stede, så det kan forsegle og underskrive med dem. Sjt, 33, 440. K. (Efter kanslerens befaling).

26. nov. (Kbh.) Roskilde Kapitel fik brev om at lade deres fuldm. være overværende på Peder Vibes magesk. Kongen har befalet Vincents Bille og Jørgen Reedtz at ligne og lægge gods ml. sig på Roskilde Kapitels vegne og Peder Vibe. Når lignelsen foretages, skal adressaterne lade deres fuldm. møde til stede og foregive det, de kan have at sige på kapitlets vegne, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. Sjt, 33, 452.

26. nov. (Kbh.) Otte Krag, Peder Lange, Christoffer Bille og Laurids Below fik brev anlangende tvistighed ml. Christen Jørgensen Skeel og Anders Lydiksen, borgmester i Århus. Der begiver sig nogen tvistighed ml. CJS og AL anlangende adskillige indtægter og udgifter for deres regnskabsforhør o.a., som AL har haft under hænder på vegne af CJS, imidlertid han var ude af riget. CJS formener sig at være sket for kort, efter de til AL overleverede mangler. Begge parter har begæret denne befaling til adressaterne. Disse befales og får fuldmagt til indstævne parterne for sig på belejlig tid og sted og forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom nogen af dem for lovligt forfald udebliver, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. JT, 13, 429. Incl. 10. okt.

27. nov. (Kbh.) Mikkell Langemack fik brev anlangende med forderligste at lade åbne alle toldkisterne i Sjæll., Skåne og Bornholm, som er forordnet til hofstaten, og inden jul hidforskafe pengene deraf og levere til Hans Boysen efter forrige befaling.¹ Sjt, 33, 442. K.

1) Se ovf., s. 222, 16. aug., Sjt, 33, 341.

27. nov. (Kbh.) Henrik Thott fik brev om at fæste Mogens Friis kronens anpart af Vissing sognetiende, som berettes at vakere, efter at de sognemænd, som tilforn har haft den i fæste, er døde. JT, 15, 430. Incl. 18. marts, 19. nov.

28. nov. (Kbh.) Forleningsbrev¹ for hr. Ove Giedde på Helsingborg len fra Philippi Jacobi 1652 med vist og uvist. Til genant til sig selv og sine

folk bevilges han årligt 550 rd., 6 læster 16 td. rug og malt, regnet 40 td. på læsten, el. i stedet for hver td. rug, der fattes, og slottets jordbrug ikke formår, at tilskrive sig 1 td. byg, 13 læster byg, 48 td. på læsten, 930 td. havre, 20 td. smør, 31 bolsvin, 52 sider flæsk el. $\frac{1}{2}$ dl. i stedet for hver side, 38 køer, 300 får og lam, 300 gæs, 8 td. saltfisk, 358 hestegæsteri, og så mange høns, som jordebogen formår. Den indkomst, lenet inddrager over denne genant efter jordebogen, skal OG årligen føre kongen til rgsk. (Skbl. 2, 3, 4 (bevilget $\frac{1}{2}$ af det uvisse, den øvrige $\frac{1}{2}$ samt alt told, sise og vrag, rodhuggen skov, ferske laks årligt af Engelholm by forbeholder kongen sig), 5 (bevilget $\frac{1}{5}$ af oldengælden), 6, 7, 8, 9, 10 (10 geruste heste), 11, 12, 13, 14 15, 16, 17, 18, 19). Thi forbyder vi etc. SkR, 6, 390. K.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10.

28. nov. (Kbh.) Forleningsbrev¹ for hr. Ove Giedde på Helsingborg len fra Philippi Jacobi 1651. Kongen er tilfreds, at OG i stedet for den visse rente og indkomst af Tranekær Slot og len, som han ellers skulle have haft for admiralbestillingen, må bruge og beholde Helsingborg Slot og len med vist og uvist, dog skal han give i årlig afgift 430 enk. rd. af den årlige rente og indkomst efter jordebogen, stiftets indkomst og den årlige afgift af Rygård, item ladegårdens avl og fordelen deraf så vel som alt det uvisse af stedsmål, sagesfald, førlov og vindfalden skov. (Skbl. 10 (4 geruste heste)), men det, som hans forleningsbrev ellers tilholder ham at gøre rgsk. for, såsom oldengæld, bådsmandsskatter o.a. kontributioner, samt told, sise, vrag, rodhuggen skov, spindepenge og de ferske laks, som årligen gives af Engelholm og det vildtværk, som skytten er forordnet at skyde til hofholdningen, dermed skal han rette sig efter forrige lensbrev). SkT, 8, 483.

1) Der henvises til skabelon for forleningsbreve, s. 8-10

28. nov. (Kbh.) Erik Krag fik brev anlangende de jorder og enge, som tilhører Vardesyssels kirker. EK har berettet, at adskilligt kirkegods, jord, ager og eng, tilhørende kirkerne i Vardesyssel, som han og hans formænd, tidl. dekaner og provster i Vardesyssel, plejer at have i forsvaret, imod hans vilje bruges af adskillige, så de ikke vil give den retlighed, som de bør give. En part holder hemmeligen nævnte kirkejorder og enge, véd sig ikke bekendt, at de tilhører kirkerne, el. fæster dem som brugeligt har været, undskyldende sig til udflugt først at ville vide, hvor kirkejorden ligger, og hvad der er ager og eng, vel vidende, at det ikke kan ske, eftersom det ikke er anderledes specificeret i kirkestolen,

end hvem der har sådan eng, uden længde og bredde. Og deraf gives så meget etc. til kirken, så det er umuligt at udvise sådanne enge og jorder ved alen og mål, som det begæres, eftersom det ej er sket af arilds tid. Herover mister kirkerne deres rettighed, og ejendommen og indkomsten forvildes og fordølges. Kongen befaler strengeligen alle, som har kirkejorder el. enge i leje el. brug i Vardesyssel provsti, at de efter kirkestolen af Erik Krag el. hans fuldm. fæster og lejer disse jorder, agre el. enge, når de falder til fæste, og siden udgiver den årlige jordskyld, såfremt de ikke vil have kirkejorderne forbrudt. De, der har haft jorder og enge i brug og ikke udgivet rettighed, som de burde, og falskeligen fordølget kirkens indkomst, mister disse og skal stande til rette. Ladendes det etc. JR, 12, 420. K.

29. nov.¹ (Kbh.) Arent von der Kuhla og bispen fik brev anlangende hospitalslemmer. Når plads bliver ledig i Helsingør Hospital, skal de indtage nærværende Christen Andersen og forordne ham underholdning lige ved andre hospitalslemmer dér. Sjt, 33, 277. K. Indl. udat.

Lige sådant brev fik hr. Niels Trolle og bispen om Anne, Oluf Vismaers, at komme i Roskilde Hospital, dat. 2. dec. 1655.

1) Brevet står ml. breve af 1. og 9. juni.

29. nov. (Kbh.) Mikkell Langemack og de andre toldforvaltere fik breve anlangende nogle punkter til at følge den sidste toldrulle. Adressaten tilskikkes nogle punkter, som skal iagttages i sidst udgangne toldrulle, hvilket han skal lade fremskikke til alle sine underhavende toldsteder til underretning for tolderne. Sjt, 33, 442. K. Indl. udat.

29. nov. (Kbh.) Toldforvalterne fik brev om, at der vedlagt sendes dem nogle punkter, som skal iagttages ved den sidst udgangne toldrulle,¹ og af dem fremskikkes til deres underhavende toldsteder. Sjt, 33, 442. (Nævnt CCD, VI, 264-65). K. (= foreg.).

1) Toldrulle 1. sept. 1655, trykt CCD, VI, 194-253, jf. ovf., s. 268.

29. nov. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade hidføre 250 læs hø af det, der ligger på stalden ved slottet. Han skal levere det til stalden ved Kbh.s Slot til fodermarskallen Christian Viborrig. Kongen har også befalet Arent von der Kuhla ved Kronborg lens bønder at lade hidføre 100 læs af samme hø. Sjt, 33, 443. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

Item fik AvdK brev af samme dato om de 100 læs hø. K.

29. nov. (Kbh.) Rigens hofmester fik brev anlangende den ty. præsts residens i Kbh. Kongen er tilfreds, at det hus, den ty. præst i Kbh. hidindtil har boet i, må forblive ved den ty. kirke til residens og vedligeholdes af kirkens forstandere. Adressaten skal til den ende gøre anordning, at residensen vedligeholdes af disse. Sjt, 33, 443. K.

29. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Albret Baltser Berns' arvinger og Leonhard Marselis, kongens residerende kommissarier i Hamborg, indvisning i Trondhjems kobbertold fra 21. nov. efter sidst udgange toldrulle for 13.195 rd., som de tilkommer af gjorte forstrækninger efter den af adressaterne gjorte afregning. Det skal blive godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 443. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. 21. nov.

29. nov. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende de bønder, som skal age tømmer til Helsingborg fæstning. Kronens bønder under Herrisvad Kloster beklager sig, at det falder dem for tungt alene at hugge det befalede egetømmer dér i lenet og at fremføre det til fæstningen Helsingborg. OG skal tilholde alle de til kronens gæld udlagte bønder under hans len, hvem de og tilhører, at de skal komme Herrisvad Klosters bønder til hjælp med dette tømmer i nærværende vinter. Kongen har og befalet kronens tjenere i Gønge h. under Kristianstad len, så vel som Lund Kapitels tjenere dér på egnen at hjælpe til dermed. Dette til efterretning. Befalendes etc. SkT, 8, 485. Incl. 26. og 27. nov.

29. nov. (Kbh.) Lund Kapitel fik brev om at lade deres tjenere age tømmer til Helsingborg fæstning. Kongen har for nogen tid siden befalet kronens bønder under Herrisvad Kloster len at fremføre en del egetømmer til fæstningen Helsingborg, hvorover de besværer sig, at det falder dem for tungt alene at fremføre det, og Helsingborg lens bønder har adskilligt at forrette til fæstningen. Eftersom sligt anrører det gemene, befaler kongen adressaten at bevilge, at deres tjenere dér på egnen kommer Herrisvad Klosters bønder til hjælp i nærværende vinter med til Helsingborg at fremføre tømmeret fra stederne, hvor det hugges og fældes. SkT, 8, 486.

29. nov. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om at tilholde bønderne i Gønge h. at hjælpe Herrisvad Klosters bønder med at age tømmer til Helsingborg. HL skal gøre den anordning, at kronens tjenere i Gønge

h. under hans len kommer Herrisvad Klosters bønder til hjælp med til Helsingborg at fremføre det egetømmer, som i nærværende vinter er fældet til fæstningen, så det ikke skal falde kronens bønder for besværligt at fremage det alene. SkT, 8, 487.

29. nov. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om at erklære sig om en gård at forundes til pant. Det er hos kongen anholdt, at en af kronens gde under hans len må udlægges til pant i en del af kronens gæld, nemlig i Lyngby: 1 gd., Jon Hviid påbor. Han skal med det forderligste erklære om gårdens herlighed og bejlighed og om, hvor nær den ligger Kristianstad, og derhos i Kanc. indskikke betænkende om, hvad han formener, hver td. htk. er værd og kan forundes ham for og særligt specificere, hvad der årligt gives kronen i landgilde. SkT, 8, 487.

29. nov. (Kbh.) Laurids Below fik brev om på skifte at være værge for fru Anne Munk, enke efter Niels Munk. Der skal med forderligste foretages skifte efter NM. LB skal møde til stede på skiftet og være værge for AM, havende indseende med, at hun vederfares ret. JT, 13, 430.

29. nov. (Kbh.) Peder Lange og Ove Blik fik brev anlangende skifte efter afd. Niels Munk. Der skal med forderligste foretages skifte efter NM. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet, havende indseende med, at hun af arvingerne vederfares det, ret er. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 430.

29. nov. (Kbh.) Søren Munk fik brev om at være afd. Niels Munks døtres værge på skifte. Der skal med forderligste foretages skifte efter NM. SM skal møde til stede på skiftet og være værge for jomfruerne Kirstine, Ellen, Else og Karen Munk, havende indseende med, at de vederfares det, ret er. JT, 13, 431.

30. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Cort [Henrik] Mercker, borger i Kbh., indvisning for 2.188 rd. i Ebeltoft told i det, der findes el. indkommer, indtil summen er afbetalt. Det skal blive godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 444.

30. nov. (Kbh.) Stiftslensmændene i begge rigerne, bispen i Sjæll. og borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at forkynde tilskikket frd. anlangende præsteembedet og fremmede ministre. SjT, 33, 444. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lensmændene var disse: Otte Thott, Skåne stift. Hr. Niels Trolle, Sjællands stift. Hr. Sivert Urne, Fyns stift. Otte Krag, Ribe stift. Mogens Arenfeldt, Viborg stift. Erik Juel, Ålborg stift. Erik Rosenkrantz, Århus stift. Norge: Hr. Gregers Krabbe, Christiania stift. Ove Bielke, Bergen stift. Frederik Urne, Trondhjem stift. Henrik Below, Stavanger stift.

30. nov. (Kbh.) Erik Krag fik brev anlangende stolestader i Skive Kirke. Kongen erfarer, at endnu er ikke efterkommet hans befaling¹ til afd. hr. Ebbe Ulfeldt, da befalingsmand på Skivehus, anlangende at gøre en vis anordning om stolestader i Skive Kirke. Det er for kongen andraget, at der begås stor uskikkelighe^d dér med stolestader, idet borgere og bønder så vel som borgersker og bønderkvinder står iblandt hverandre i kirken uden nogen forskel. For at afskaffe dette befaler kongen EK med sognepræsten og borgmestre og råd i nærværelse af de andre interesserede, fuldm. for adelen, som har bønder dér i sognet, at gøre en vis anordning om stolestaderne, så at borgmestre og råd og borgerne så vel som deres borgersker og kvinder kan stå øverst dér i kirken, enhver efter sin stand. Han skal handle med dem, at enhver efter stedets beskaffenhed kan give noget for sit stolestade, og heraf kan gøres en kapital, som sættes på rente, hvoraf kapellanen kan holdes. Når den, som nyder sådant stolestade, dør, kan den ledige plads købes af en anden, og ingen, som køber stolestader, må nyde dem arveligen. Bønderfolk, mænd og kvinder, som søger kirken, kronens så vel som adelens, skal han i lige måde i deres husbonds fuldmægtiges nærværelse lade udvise stolestade efter recessen, og som de tiender til kirken. De skal derefter perpetueres til deres gde, dog så, at de, som tilfalder et stolestade, skal stå øverst efter alder og giftermål, og den, som er yngre, skal ikke stå over den ældre, omendskønt hans el. hendes formand har haft den yderste el. øverste stade, men de yngste, som står sammen i stolestade, altid efter alder stå nederst. Det erfares, at der neder i kirken el. på det pulpitur, som allerede er bygget, ikke findes rum til ungdommen o.a. Kongen er her tilfreds, at EK af kirkens midler med ringeste bekostning på et belejligt sted lader oprette endnu et pulpitur, hvor de, som intet giver til kirken, ej heller har formue at tilkøbe sig stolestade, skal begive sig og stå under prædiken, de andre uden fortrængsel. Han skal have indseende med, at al-

ting går skikkelig til, så ingen med rette kan besvære sig. Findes nogen, som ikke vil lade sig nøje med sådan anordning, skal han, om det er af kronens tjenere, til rette sætte denne, men er det af adelens tjenere, da tilkendegive hans husbond dette, ej tvivlende på, at denne jo vil tilholde ham til det, billigt er, eftersom det er sædvane at holde en skikkelig orden, synderlig i kirken og Guds hus. JT, 13, 431. K.

1) Ses ikke i KB i årene 1652-55.

1. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, når middel bliver dertil, at betale Herman Hoge¹ fiolist 317 rd. 3 ort 5 sk., som resterer af hans besoldning til 1. maj 1654 efter afregning gjort på Rtk. Sjt, 33, 445. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

1) Orig. har *Hoye*

1. dec. (Kbh.) Hr. Jonas Knudsen, sognepræst t. Købinge og Lyngsø sogne i Kristianstad len fik konf. på et magesk., han har gjort med sine sognemænd med nogen jord. Kongen søges om konf. af magesk., som JK og hans sognemænd i Købinge har gjort med hverandre og givet beskrevet til tinge, lyder: Aage Haagensen i Købinge, sagfører til Gers herredsting, og Peder Christensen gør vitterligt, at 9. okt. 1650 for retten fremkom Aage Poulsen i Åsumtorp og Niels Pedersen i Lyngby og på egne og 8 mænds vegne irettelagde deres skriftlige afsigt, efter taksten udstedt af tinge 25. sept. 1655 om forening indgået af parterne og underskrevet af slotsherren, hr. Henrik Lindenov, som tingsvindet formelder; begge oldermændene, Bernt Andersen og Ole Svendsen, samtykte på menige Købinge bymænds vegne inden tinge, lyder, at de 8 mænd har forføjet sig på åstederne og efter takstens indhold i nærværelse af K.M.s ridefoged, Henrik Pedersen, og parterne beset og lignet den jord, som JK og Købinge bymænd har begæret til magelæg, hvilket de syntes var retfærdigt på begge sider, så begge parter har bekommet nøjagtigt vederlag, kornjord for kornjord, rugjord for rugjord. Item har enhver antaget nogen tæpper, som præsten påtager sig, så begge parter og (så) derved lader sig nøje. Anlangende gribsjord, som præsten er bevilget at indtage til sin løkke, har de og gransket den og befundet den at være 5 skp. land, for hvilke bymændene efter præstens erbydelse har vederlag at fordre i hans anpart i Nykærvang, når den indtæppes, så at begge parter med sammenlagte hænder er vel forenede om alle poster, som efterfølger: Oluf Svendsen for den jord, præsten bekommer af ham: et stykke Guldagers vesterende og Ormshøjen; Bent Degn for sin skæppe land på lange Gardager: 1

skp. land på Guldageren østen Oluf Svendsen, indtil præstens To-land[?] 22 al. langt næst åen; Aage Haagensen for sin anpart: Slettebjerget, Kallehvestykket i kroen og Kusageren i Lillevang vester; Troels Pedersen for sin part Åspjeldet og begge havreagrene i Nørre Enge; Anders Sørensen: Alnebjergget og den lille Sjællekulle; unge Oluf Nielsen og Svend Gulmandsen fra Markemålet; Lasse Øjøsden: Brøddager og halvparten af Rørageren og et stykke på Birkesager; Laurs Nielsen: Simenebjergget, den sønder Åsebjergetshulen, $\frac{1}{4}$ på Rørage- ren; Peder Olufsen: Vester Mellembækkesager og $\frac{1}{4}$ af Rørageren; Rasmus Andersen: Loppespjældet og Sigårdsspjældet, et stykke på Lil- le Nørlykke og et på den nørre ende på Birkesageren; Aage Nielsen og Sønne Trudsen, kornland 2 skp. på Mellembækkesageren, Afsborred og deres lod på den lille Nørløkke; Peder Eskildsen: Lille Lamløkken og Åsebjerget fra Sønderhule indtil Niels Aagesens; Laurs Thomesen: Fløbjerget; gamle Oluf Nielsen: Langkyllingen; Mogens Pedersen: Stenbjergget og sammen [med] Jens Nielsen: den sønder ende på Bir- kesageren øster; Troels Pedersen på Kruageren norden vejen til gær- det, noget på Birkesageren og noget på den nørre ende på Nørløkken; Niels Aagesen på Åsebjerget, den nørre ende til Store brede Sten på brinken, ved den vester ren; Bent Jepsen: Meldrøjen; Niels Simensen: den sønder ende på Tværkyllingen til vejen; Poul Nielsen: lille Kulle- havsager og Korsager; Anders Gudmandsen: Espebjergsager; Bendt Andersen: Højstensspjæld og Uglebjergget; Aage Trudsen: Gråkullen, et stykke på den vester ende på Mellembækkesager og Øgebrede; Niels Skrædder: Hørbildbjergsager og den brede Mellembækkesager; Thomas Nielsen på Knubager ml. vejen til åen; Aage Pedersen: Salta- ger og Sønderkomsager i Søndersand; Niels Hagensen i Spangager og på Sønderløkke og øster vejen, dér gærddet skal stå; Niels Mogensen og Ove Trudsen: Lesager i den næste Sandager; Jens Mortensen: Axel- roed. Gærder, som bymændene for vester Lamløkke og Lillevang an- nammer for de gærder, præsten sig påtager, er som følger: Østeret: Troels Pedersen; Stengærddet, ved lille vangsled: Jens Nielsen i Fredet, sønden for smeden; Niels Aagesen på Sorengsbjerget; Poul Nielsen og Thomas Nielsen på Niels Aagesens løkke; Bent Jepsen på Degnebak- ken; Niels Simensen i Bent Anders løkke; Oluf Svendsen i Thomases løkke; Aage Haagensen for Fløbjerget; Jens Mortensen for Espebjerg- get; Niels Mogensen: Frokrugageren; Ove Trudsen for Espebjergget; Mogens Pedersen for nederste Rodesageren; gamle Oluf Nielsen: Trægærddet for Trudsageren; Peder Eskilds i kroen ved Hoffgårdsløk- ken og i Lasses løkke vester; Troels Pedersen for Slettebjerget; Aage

Trudsen for Gråkullen; Aage Pedersen Trætæppet for Saltageren; Bent Pedersen og Jep Olsen for Sjøllekullen; Niels Haagensen 2 favne gærder, et for Sjøllekullen og det andet ved møllen; Anders Sørensen, Ole Nielsen, Svend Gudmandsen, Niels Aagesen, Bent Pedersen, Jep Olsen, Aage Pedersen og Aage Trudsen skal annamme Kalvehavens gærder. Dette til vitterlighed under deres signeter. Actum ut supra. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SkR, 6, 394. Udt.: Kr. Sk., 55. K.

2. dec. (Kbh.) Anne Jensdatter fik efterladt forseelse med Carsten Kortsens, fhv. hospitalsforstander i Helsingør. Hun har for nogen tid siden forset sig med CK i lejermål i forbudne svogerskabsled. Hun må igen nyde sin fred og nedsætte sig i Danmark, hvor hun lyster, og søge sin næring. Dog at hun herefter ikke lader sig finde i slige grove forseelser. Sjr, 23, 717. Incl. 5. juli og 18. sept. 1654, 24. okt.

2. dec. (Kbh.) Christoffer Gabel fik brev om til Kieleromslag af dette års skatter at betale Gabriel Gomez 11.181 rd. 36 sk. for det, han har leveret til prinsens hyldning efter overleveret rgsk. Det skal mod hans kvittering blive godtgjort i skatteregnskaberne. Sjt, 33, 445. Incl. udat. (4) og 26. nov.

2. dec. (Kbh.) Mikkell Langemack og Ludvig Lorents fik brev anlangende de af deres toldbetjente, som Henrik Thellemand eragter dygtige at bruge i sin fiskalbestilling. Kongen har tilforordnet HT at være generalfiskal over Danmark, på det kongens velmente frd. om tarvelighed des bedre kan haves i agt. Til den ende skal HT i hver købstad efter dens lejlighed forordne en god inspektion, hvortil han behøver adskillige personers tjeneste. Dersom han eragter nogen af adressaternes underhavende toldbetjente dygtige dertil og agter at antage dem, skal adressaterne gøre den anordning, at disse lader sig bruge og efterkommer hans befaling. Sjt, 33, 445. K.

2. dec. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at tilholde Poul Opmand, borger i Næstved, at stille afd. Mourids Mortensens børns formynder kaudion for en sum penge. Formynderne for børnene af MM, fordm indvåner i Kbh., har andraget, hvorledes de på vegne af disse på rådhuset 3. sept. har erhvervet dom over PO efter obligation. PO har siden til ikke ringe skade og pengespild for de úmyndige indstævnet dommen til landstinget og opholdt dem formedelst landstingets

opsættelse i den grasserende svaghed. De begærer, at PO må tilholdes at stille kaution el. at deponere pengene i retten. FR skal tilholde PO at gøre dette indtil sagens uddrag ved landstinget el. herredagen. Sjt, 33, 446. Indl. 6. nov.

2. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om, at kongen har givet Gabriel Gomez, kongens generalhofprovisor i Hamborg, indvisning for 7.472 rd. af Kolding told for konfekturner, sukker o.a. til hofholdningen, efter at Christian Fischer først af samme told har bekommet så meget, som kongens forrige assignation ommelder, og for 12.600 rd. af Ribe told for livré i lige måde leveret dette år. Dette til efterretning. Sjt, 33, 446. Indl. udat. (4, se s. 372, under Sjt, 33, 445 1), 2. dec.

2. dec. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om at lade Christoffer Lindenov årligen bekomme 2.000 rd. af lenets indkomst, indtil hans besoldning bliver betalt. AB har tilforn bekommet kongens befaling¹ til af lenets afgift årligen at lade CL betale 2.000 rd., indtil han er afbetalt resterende besoldning. Kongen befaler ham årligt til Philippi Jacobi at kontentere denne frem for alle andre assignationer, som allerede er gjort el. gøres i hans lens afgift. Han skal tage CLs bevis, og det skal blive godtgjort i lenets regnskaber. JT, 13, 433. Indl. 31. nov.

1) Se ovf., s. 90, 3.april, Sjt, 33, 257.

2. dec. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at erklære sig om gods, som Gunde Rosenkrantz begærer til magesk. fra Kalø len, Todbjerg s. og by: Jesper Lauridsen, Hans Christensen, Rasmus Nielsen, Hans Pedersen, Anders Jensen og Peder Ibsen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge gde og gods i Hjortshøj, Estrup og Lægerholm, det, hvori kronen bedst kan ske fyldest. MA skal med det forderligste erklære, om det gods, som GR begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 433.

2. dec. (Kbh.) Erik Rosenkrantz og bispen i Århus fik brev om at erklære sig om en hospitalseng, liggende i en udørken i Tjærnøse, som Gunde Rosenkrantz begærer til fæste, når den bliver ledig. Han begærer, når den enten bliver ledig el. for ham opladt, at bekomme den, og efter sædv. fæste erbyder han at give deraf dobbelt så megen landgilde, som nu går deraf.¹ ER skal med forderligste erklære, om engen,

som han begærer og erbyder at give dobbelt afgift for, uden hospitalets skade kan forundes altid at følge ham for sædv. fæste, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 431.

1) Der er her tale om en fortolkning af en meget knudret tekst.

2. dec. (Kbh.) Kapitlet i Århus fik brev om at erklære sig om gods, som Gunde Rosenkrantz begærer til magesk. af kronens gods under Århus Kapitel i Elsted: Poul Esbensen, Niels Ibsen, Søren Laursen. Todbjerg: Anders Jørgensen, Laurids Jespersen og Laurids Smed påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Hareborg, Haresø, Valle el. a. gods efter kongens og kapitlets nøje. Kapitlet skal med forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kronens skade kan mistes fra kapitlet, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 434.

2. dec. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende et stykke ejendom fra en af Århusgårds bønder, som Gunde Rosenkrantz begærer til magesk. GR begærer til magesk. af kronen en liden ejendom af en af kronens gde under Havreballegård len, Elsted, som ligger i en af GRs egne gårdes mark, kaldet Forehessel, ungefær på 4 svins olden, og skylder årligen 1 ørte bygsæd. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder i samme by at udlægge bonden nærmere og belejliger lige så meget agerjord, som den ejendom er værd. ER skal med forderligste erklære, om det gods, som GR begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt. Desligeste begærer GR også nogle af Århusgårds enge, kaldet Dejholm, Holmstrup og Bellebjerg, når de enten bliver ledige el. kunne oplades for ham, om han da må bekomme dem, og erbyder efter sædv. fæste at give dobbelt så megen landgilde, som nu går deraf, og da altid at følge ham. ER skal indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 435.

3. dec. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om at erstatte Niels Banner det års afgift af Jungshoved, som er erlagt i 3 år. NB har for kongen andraget, at han efter befaling i 3 år har udgivet 1 års indkomst af lenet, årligt $\frac{1}{3}$. Han begærer, at det må godtgøres ham af adressaten som hans efterkommer i lenet. Det befales denne at gøre dette. Sjt, 33, 447. K. Indl. 24. dec.

3. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at betale Peder Jensen renteskriver 80 rd. af Rtk. for noget jordegods. PJ har andraget, at han for nogen tid siden har bekommet kongens skøde på part i en gård i Thy, Vestervig Kloster len, Hillerslev h., Skinderup s. og by, som Christen Eriksen påbor, for 80 rd., som beløb sig 2 td. htk. efter derpå gjort takst. Eftersom gården for nogle år siden har bekommet afslag på 2 td. htk., har han indtil datum intet bekommet derfor. Han begærer derfor af Rtk. at måtte bekomme de 80 rd. med rente, 6 pct., beregnet fra skødets dato, 19. jan. 1653, eftersom han fra den tid burde have nydt landgilden. Kongen er tilfreds, at han får dette, hvorimod han igen skal afstå de 2 td. htk., hvilke adressaterne skal lade indskrive i lenets jordebog. Sjt, 33, 447. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 2. okt.

3. dec. (Kbh.) Konfirmation af kontrakt ml. Gunde Rosenkrantz t. Vindinge og dr. Peder Vinstrup, biskop i Skåne. Kongen er ansøgt om konf. af kontrakt ml. GR og PV, lyder: Underskrevne GR er forlenet med gejstligt gods i Lund og Århus kapitler, bl.a. Præbenda Visby, Mensa Skrevlinge og 4 communia, liggende i Fjærestad, Øster Vram, Bjernekulle og Langerød, og PV med Præbenda Hørning. De har på K.M.s behag gjort en venlig permutation, efterdi det falder dem på begge sider mere belejligt, at GR nyder Præbenda Hørning i Århus Kapitel med bønder og vist og uvist, landgilde, stedsmål, sagesfald, ægt og arbejde imod Præbenda Visby, Mensa Skrevlinge og de 4 communia, som i lige måde skal følge PV. Hver skal beholde sit senium med prioritet og alting efter hvert kapitels statutter. De begærer, at K.M. vil stadfæste dette under den allerhøjestes trygge beskærmelse. GR. PV. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SkR, 6, 397. K.

3. dec. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev anlangende Henning Quitzows besoldning. HQ andrager, at endnu resterer ubetalt 4 kvartaler af hans tidl. majorsbestilling i Loll. AB skal gøre den anordning, at denne rest med forderligste bliver betalt ham af landkommissarius i Loll. JT, 13, 436. K.

4. dec. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om af lenets indtægt at lade indkøbe 2 skippd. hør til oldfruen på Kronborg til at spinde af til dagligt husgeråd, hvorfor han og skal betale væverløn. Det skal på Rtk. blive godtgjort i lenets regnskaber. Sjt, 33, 448. K.

5. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Morten Mikk-

sen nogle mangler anlangende afd. Erik Olsen og Hans Ulrik Gyldenløve. Kongen erfarer, at en del proviant er gjort til antegnelse i MMs regnskaber, hvilken er leveret af Provianthuset til EO fra Philippi Jacobi 1639 til årsdagen 1644, som han skal have bekommet, når han efter befaling sejlede. Kongen er tilfreds, at det godtgøres. Sjt, 33, 448. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 1. dec.

Lige sådant brev fik de om den proviant, HUG lod affordre, da han var kommanderet i Sundet med 3 orlogsskibe. Orig. i DKanc. B 179k.

5. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Mette, Oluf Vilumsens,¹ noget talg (som hun bliver skyldig) i hendes fordring hos kronen som lysestøberske på Provianthuset i mange år. Kongen erfarer, at hun af sin lysestøbning er blevet skyldig 12½ skippd. 4 lispd. 3 skålpd. talg. Han er tilfreds, at dette efter hendes anmodning må ansås i penge, som det årligt kostede, da hun blev det skyldig, og afkortes i den rest, 453½ rd., som hun tilkommer i støbeløn. Sjt, 33, 448. K. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 4. dec.

1) K. og Indl. har *Villadtses*.

5. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende Niels Holst destillerers besoldning. Han skal af de til hofstaten indkommende midler lade ham være følgagtig den besoldning, han tilkommer fra Philippi Jacobi 1654 og til årsdagen, og tage hans kvittering. Siden skal han årligen indskrive ham lige ved andre hofbetjente på hofrullen og lade ham bekomme årlig besoldning. Det skal blive HB godtgjort. Sjt, 33, 449. K.

5. dec. (Kbh.) Laurids Pedersen i Røgle, hvis kvinde har ihjelliget sit barn, blev igen benådet. LP har klageligen andraget, hvorledes hans hustru 2. gang af en ulykkelig hændelse har ligget deres spædbarn ihjel, begærende, at hun forskånes for straf efter recessen. Af erklæring fra Tyge Below erfarer kongen, at forseelsen er sket af våde. Kongen bevilger, at hun må forskånes for straffen og ikke miste livet, dog at hun efter sin formue skal udgive noget til næste hospital og derforuden udstå kirkens disciplin. Forbydendes etc. FR, 6, 272. Indl. udat. (2).

6. dec. (Kbh.) Frands Brockenhuus og dr. Hans Svane fik brev om at erklære sig om jus patronatus til Sengeløse Kirke, som hr. Sivert Urne

t. Rårup begærer. De skal erfare om nævnte jus patronatus' beskaffenhed og erklære sig, særdeles om ikke der findes andre adelspersoner i sognet, som det kan være præjudicerligt, så og om kirken har jordegods og beholdning, og om kronens anpart i tienden af sognet er lagt til nogen, om da jus kan forundes ham, når han årligt betaler afgift. De skal indskikke erklæring i Kanc. SJT, 33, 449.

6. dec. (Kbh.) Otte Krag fik brev om at lade Gabriel Gomez i forestående marts måned bekomme 12.600 rd. 24 sk. af Ribe toldkiste frem for nogen anden, tagende hans bevis etc. Udt. i JT, 13, 436.

Lige sådant brev fik hr. Steen Bille at lade GG el. hans fuldmægtig bekomme 7.472 rd. 15 sk. lyb. af toldkisten i Kolding, efter at Christian Fischer først er betalt.

7. dec. (Kbh.) Instruktion for Jacob Kammertjener i den liden dyrehave ved Frederiksborg Slot. 1. Han skal have indseende med, at gærderne og plankerne om dyrehaven med ringest mulige bekostning bliver repareret og vedligeholdt. 2. At intet kvæg el. andet kommer ind i haven, som kan skade vildtet. 3. Han skal have opsyn med parker og fiskedamme, at de ikke forfalder el. fiskene bortkommer, men at de altid er besat med fornødne fisk. 4. Om vinteren skal han have tilsyn med, at vildtet forsynes med fornødent høg og foder, så det ikke formedelst vinterens tvang bortdør. SJR, 23, 718. K.

7. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende pligtsfogederne Laurids Pedersen og Christoffer [Sørensen]s indvisning i Halsted Kloster og Ålholm lens havre dette år, tøndens anslagen for 5 mk. da., for det, de har at fordre hos kronen. HB skal efter taksten gøre likvidation og afregning med dem, når han bliver forstændiget om, hvor meget havre de har bekommet, og afskrive det på deres fordring. SJT, 33, 450. K.

7. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale Frederik von Ahlefeldt resterende besoldning og kostpenge fra Philippi Jacobi 1654 til den tid, han blev forløvet at rejse ud af riget. Det skal mod kvittering blive godtgjort HB. SJT, 33, 450. K.

7. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale Columbe de Beaufort det, han resterer siden Philippi Jacobi 1654 til datum. HB skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. SJT, 33, 450. K.

7. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at betale Colombe de Beaufort 759 rd., som han beretter resterer på Rtk. af hans besoldning til Philippi Jacobi 1654. Sjt, 33, 451. Orig. i DKanc. B 179k.

7. dec. (Kbh.) Bevilling for Henrik Gyldenstjerne t. Svanholm på et begravelsessted i Rynkeby Kirke. HG har begæret at måtte bevilges på egen bekostning at lade forfærdige et begravelsessted i Rynkeby Kirke på de steder i kirken, hvor han bedst synes. Af Sivert Urnes erklæring¹ erfarer kongen, at stedet ikke er nogen i sognet el. andre til forhindring el. præjudicerligt. Kongen bevilger dette. Forbydendes etc. FR, 6, 281. K. Indl. 9. juli, 20. nov.

1) Afgivet efter kongens befaling af 9. juli, se ovf. s. 157-58.

7. dec. (Kbh.)¹ Henning Pogwisch og Johan Christoph von Kørbitz fik brev om at være kommissarier på skifte ml. hr. Sivert Urne og hans børn. SU agter med forderligste at holde skifte ml. sig og sine børn. Adressaterne befales og får fuldmagt til som kommissarier at møde til stede og have indseende med, at parterne vederfares den del, ret er. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom., etc. FT, 7, 219.

1) Brevet står ml. breve af 18. okt. og 3. nov., og i margenen står: NB. *Dette forskrevne brev skulle have været indført udi decembris måned.*

7. dec. (Kbh.) Henning Pogwisch og Johan Christoph von Kørbitz fik brev om at være kommissarier på skifte ml. hr. Sivert Urne og hans børn. [Er en gentagelse af det på s. 219 fejlagtigt indførte brev, jf. ovf.]. FT, 7, 221.

7. dec. (Kbh.) Ove Skade fik brev om årligt af lenets uvisse indkomst for ringest mulige pris at lade indkøbe 6 skippd. hør til oldfruen [på Nykøbing] til at lade spinde. Han skal også lade betale væverløn af det uvisse. Det skal blive godtgjort. SmT, 8, 115.

7. dec. (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt og Philip Joakim Barstorff fik brev anlangende pligtsfogedernes indvisning i deres lens havre. Adressaten skal af lenets indkomst lade pligtsfogederne Laurids Pedersen og Christoffer Sørensen ved Kbh.s Slot bekomme alt det havre, som tilkommer kongen dette år, og det skal leveres i skibet. Han skal tage deres bevis, hvor meget de bekommer, og det skal på Rtk. blive godtgjort i lensregnskabet. SmT, 8, 116.

Lige sådant brev fik PJB om havre af Ålholm len. Orig. i Ålholm lensark.

8. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at der må godtgøres 100 rd., som de efter befaling har forstrakt Henrik Mathesius til rejsepenge. Sjt, 33, 451. K. Orig. i DKanc. B 179k.

8. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev anlangende, at rente af Horsens bys resterende skatter er eftergivet. Der resterer renter af skatter forfaldne til Martini 1651, 1652, 1653 og 1654, de andrager 210 rd., men efterlades, efterdi borgerskabet har ladet kapitalen erlægge. Sjt, 33, 451. K. Orig. i DKanc. B 179k. Incl. udat.

8. dec. (Kbh.) Stiftslensmændene fik breve om levering af skatterne til Christoffer Gabel. Adressaten [Otte Thott] har tilforn fået kongens befaling¹ til at annamme til sig af lensmændene i Skåne de $\frac{2}{3}$ af den påbudne pengeskat dette år og halvparten af det, som rug og byg, der oppebæres af fæste- og selvejergårdmænd, bliver solgt for, så vel som den 2. halvpart af skatten af tjenestefolk, håndværksfolk o.a. og de 3 parter af kapitler, gejstligheden og købstæder. Adressaten skal til nytårsaften til Kbh. fremskikke de penge, som er leveret ham, sammen med dem fra hans eget len, med en rigtig fortegnelse over, hvor meget der er leveret af hver lensmand, hvilket mod kvittering skal leveres til rentemestrene. Adressaten skal gøre sin flid at levere de fleste rd. in specie. Sjt, 33, 451. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik hr. Niels Trolle om at levere skatterne af Sjæll., Loll. og Falster til rentemestrene. Erik Juel brev om at annamme skatten af lensmændene, gejstligheden og købstæderne i Vendelbo stift og levere den til Christoffer Gabel, omslagsforvalter, i Kolding nytårsaften. Erik Rosenkrantz i Århus stift om at levere til CG. Mogens Arenfeldt i Viborg stift om at levere til CG. Hr. Sivert Urne i Fyns stift om at levere til CG i Odense. Hr. Steen Bille i Ribe stift om at levere til CG i Kolding. Hvor der er kapitler i stiftet, er det også indført.

1) Se en række breve udgået i februar og marts, ovf., s. 43-49, 56-57, 60.63, 71-72, 75-76 og 80.

8. dec. (Kbh.) Erik Juel fik brev anlangende Ålborg bys jordskyld. Af betretning fra borgmestre og råd i Ålborg erfarer kongen, at jordskylden, som årligt udgives af byen til kirken, latinskolen, hospitalet og byen selv, er kommet i sådant langsom misbrug, at det nu ej vides, af hvilke

ejendomme jordskylden skal fordres, af årsag, at der findes mange ejendomsbreve, hvor jordskylden ikke er specificeret. På det sådan desordre kan afskaffes, skal EJ på kongens vegne gøre den anordning at tilforordne nogle dér i menigheden, som kan tage alle og enhvers ejendomsbreve for sig og deraf forfatte en rigtig jordebog. Men dersom de af ejendomsbrevene el. andre dokumenter ikke kan finde nogen rigtighed, skal de sætte en billig jordskyld på alle huse og ejendomme dér i byen, så og på haver og jorder uden for byen, hvorefter alle sig uden modsigelse haver at rette og udgive jordskyld årligen under straf og pladsernes forbyrdelse. JT, 13, 436. K. Indl. 30. okt., 9. nov.

8. dec. (Kbh.) Hr. Henrik Rantzau og hr. Steen Bille fik brev om, at der må købes 80 musketter. Kongen er tilfreds, at de efter deres forslag må gøre den anordning, at 80 musketter til at eksercere det unge mandkøn dér i herredet bliver indkøbt. Efter at eksercitionen er holdt, skal de forvares i kirken, så at vildtbanen dér ingen skade vederfares. JT, 13, 437. K. Indl. 24. nov.

Lige sådant brev fik hr. Steen Bille den 21. dec. om 80 musketter til at eksercere det unge mandkøn i Koldinghus len. Indl. 7. nov. (2).

9. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at lade Arent von der Kuhla årligt bekomme de 400 rd., som er forundt ham af Fr. 3. ved benådningensbrev, dat. Frederiksborg 28. dec. 1648.¹ Det skal mod AvdKs kvittering blive HB godtgjort. Sjt, 33, 452. Indl. 28. dec. 1648 (Fr. 3., kopi).
1) Se KB 1648, 239. Brevet ligger som kopi i Indl.

9. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at lade Johan Adolf [Zoëga], kopist i Tyske Kanc., bekomme resterende besoldning og kostpenge, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til dato. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 452. K.

9. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende besoldning til Kjeld Lange, drabanthauptmand, Hans Dibolt [von Denen], jægermester, og Nicolaus von Merlow, staldmester. Kongen er tilfreds, at de af Henrik Müller for forleden års indkomst af Loll. og Falster leverede penge ikke strækker til de assignationer, som det i forleden år er befalet adressaten at betale, nemlig KL, HD og NM. Kongen er tilfreds, at han af først indkommende penge til hofholdningen erlægger dem så meget, som de nævnte assignationer formelder. Det skal blive godtgjort i hans regnskaber. Sjt, 33, 453. K. Indl. udat (2).

9. dec. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om krigsret anlangende Laurids Jensen Smidth. Kongen tilskikker ham til efterretning LJSs supplikation. På det denne ikke med rette kan have at beklage sig, skal HL lade holde en upartisk krigsret, hvor der kan kendes og dømmes på hans angivende. SKT, 8, 488. K.

9. dec. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om at skikke 600 td. havre til Antvorskov. Han har tilforn bekommet befaling til at hidskikke alt lenskornet til Provianthuset ved Kbh.s Slot. Kongen erfarer, at der er mangel på havre på Antvorskov Slot. Han skal med forderligste didskikke 600 td. havre, tagende staldmesteren Ejler Pedersens bevis, og det skal blive godtgjort i lensregnskabet. FT, 7, 221. K.

9. dec. (Kbh.) Bevilling til Otte Krag til at lade indføre 6 td. Hamborgerøl toldfrit denne ene gang. Han skal hver gang på dette benådningensbrev lade det afskrive af toldereren på toldstedet, hvor det indføres, eftersom det kun skal gælde denne ene gang. JR, 12, 422.

12. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om af først indkommende penge til hofstaten at lade kongens danske hofprædikant, dr. Johan Dirichsen, bekomme sin resterende besoldning og kostpenge fra Philippi Jacobi 1654 til dato. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 453. K.

12. dec. (Kbh.) Bevilling for jomfru Sofie [Jørgensdatter] Urne til at være sin egen værge og mægtig til selv at forestå el. sælge sit arvegods, dog at alting sker med hendes rette lawværgeres samtykke. SKR, 6, 398. K. Indl. 11. dec. (2).

12. dec. (Kbh.) Hr. Knud Ulfeldt fik brev om at give Niels Jensen kollatsbrev på Vandstad og Tovlange kald. Kongen erfarer, at der ej tilbørligen er omgædes med Vandstad og Tovlange kald i Landskrone len, og kaldet kan ikke længere opholdes i denne svage tid. Kongen er tilfreds, at KU giver kollats til NJ, som er kaldet dertil, så han med forderligste kan blive præsteviet. SKT, 8, 488.

12. dec. (Kbh.) Hr. Oluf Parsberg fik kvittansiarum for Skanderborg og Åkær len. OP har gjort endeligt rgsk. for sin årlige afgift af den visse og uvisse rente og indkomst af Skanderborg og Åkær len, hvormed han en tid lang har været forlenet af kongens far og kongen selv, be-

regnet fra Philippi Jacobi 1646, da han fik det efter Laurids Ebbesen [Udsen], og til årsdagen 1650, da han igen blev det kvit, og Anders Bille bekom det. Sammeledes har han gjort rgsk. for oppebørselen af Ristrup og Lyngballegårds visse og uvisse indkomst, så vel som af afgiften af disse gårdes avling, som var bevilget fru Dorete Friis og jomfru Alhed Pohl i forpagning. Han har gjort rgsk. for alle penge, skatter, kornskatter, kobber- og tinskatte og bådsmandsskatte, dernæst forklaret alle antegnelser gjort i regnskaber og skattemandtaller, så og forklaret inventarium. Han er intet blevet skyldig efter de på Rtk. indleverede regnskaber, skattemandtaller, kvittanser og beviser, og kongen lader ham og arvingerne kvit, fri og kravsløse. JR, 12, 422. Incl. 12. dec. (orig. kvittansiarum).

13. dec. (Kbh.) David Dannell (de Neel), kongens skibskaptajn, fik brev på Magleby korntiende på Møn kvit og frit fra Philippi Jacobi sidstforleden. Sjr, 23, 718. Incl. 12. dec.

13. dec. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om, at Johan Kruse rådmands hus, som står uden for muren i Helsingør, må blive stående. AvdK har tilforn fået kongens befaling til at forstændige borgmestre og råd i Helsingør, at de skulle lade nedbryde husene, som står uden for muren ved stranden. Kongen er tilfreds, at det hus, JK efter kgl. tiladelse har ladet bygge, indtil videre må blive stående, dog at intet underlæb sker efter hans derpå givne revers. Sjt, 33, 453. K. Incl. 8. dec. og udat.

13. dec. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev om betaling af hofslagteren Hans Hermansen o.a., som har leveret til hofholdningen. HH har beklaget, at han har leveret en stor del kød, hvorfor der resterer ham en temmelig stor sum. AHP skal gøre den anordning, at han af de først indkommende penge bekommer sin betaling, til hvilken ende kongen vil, at 3.000 rd. af de penge, som nu er beholdne at hidføres, skal anvendes til køkkenet. Heraf kan han så vel som andre af kreditorerne blive betalt. AHP skal have indseende med, at alle, som har gjort forstrækning el. gør det, uden ophold bekommer betaling, når pengene dertil indkommer. Til den ende skal han hos Hans Boysen gøre anhold på de penge, som herefter bliver forordnet til køkkenet, indtil kreditorerne er afbetalt, så kongen kan blive fri for overløb og klager. Sjt, 33, 453. K. Incl. 4. jan. 1654 (Fr. 3., orig., se KB 1654, 20) og 20. nov.

13. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at hr. Frederik Reedtz selv må gøre sig betalt af sit lens indkomst for 3.829 rd. forstrækning til K.M. FR har forstrakt kongen med 4.056 rd. 1 ort 10¹/₂ sk. efter udstedt afregning og kvittans, dat. 8. dec. I betaling har kongen som pant udlagt af kronens gods i Kalø len efter ham derpå givet panteskøde. Samme gods andrager ej videre end 227 rd. 1 ort 9 sk., så kongen bliver ham endnu skyldig af kapital med rente 6 pct. til 11. dec. 1655 3.829 rd. Kongen er tilfreds, at FR for nævnte sum med renter må gøre sig betalt af sit lens årlige indkomst, indtil han el. hans arvinger er afbetalt. Adressaterne skal afkorte det i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 454. Orig. i DKanc. B 179k. Indl. 16. aug., 8. dec.

13. dec. (Kbh.) Bevilling for Gunde Rosenkrantz på et gejstligt gods i Lund og Århus kapitler til sine sønner. GR har anholdt om, at kongen ville lade hans børn vederfares nogen kgl. nåde. I betragtning af den tjeneste, som GR har gjort kongens far og riget, har kongen bevilget, at hans sønner, som således fortsætter deres studeringer og andre adelige eksercitier, så de kan gøre kongen og fædernelandet tjeneste, må bekomme decanus' og archidecanus' prælatur i Lund Kapitel, med kannike- og præbendegods; så og kanonikatet Hørning i Århus Kapitel, som deres far nu dér har, efter hans død, el. og må han afstå det til dem, efter kapitlets statutter og privilegier som andre residerende kanniker dér. SkR, 6, 398. K. Indl. 24. marts 1646 (Chr. 4., orig., ses ikke KB 1646).

13. dec. (Kbh.) Bevilling til Gunde Rosenkrantz til, at hans børn efter ham må nyde hans gejstlige gods i Århus og Lund kapitler, hvilket brev findes i Skånske Registre 13. dec. 1655. JR, 12, 423. K.

13. dec. (Kbh.) Gabriel Gomez, kongens faktor og generalprovisor i Hamborg, fik brev anlangende indvisning i Ribe og Kolding toldkister, så og derforuden at betales til omslag for leverance til K.M. GG har andraget, at det falder ham besværligen årligt imod Kieleromslag at begive sig ind i Danmark for at søge sin betaling for det, han året igennem efter befaling har leveret til kongens hofholdning af livré, konfekturer o.a. Han befrygter på den lange og besværlige rejse at overiles med svaghed og måske blive liggende til forsvækkelse af hans kredit. Han begærer derfor at måtte forsikres ved indvisning til betaling i nogle af de toldsteder, som er forordnet til hofholdningen for det leverede efter afregninger gjort med ham ved dem, som er forordnet at lik-

videre hans afregninger. Derved kan hans besværlige rejser formindskes og hans kredit til kongens tjeneste desto bedre stabileres. Kongen bevilger, at han årligen i marts skal bekomme indvisning af de først indkommende penge i toldkisten i Ribe, så vidt han efter rigtigt likviderede og af kongen approberede regnskaber kan tilkomme for leveret livré. For konfekture, sukker, krydderier o.a. skal han gøres indvisning i marts måned i Kolding told efter reviderede og approberede regnskaber. For andet, han efter befaling leverer, skal gøres ham indvisning el. betaling i rede penge til Kieleromslag ved omslagsforvalteren, uden videre rejsen. Dog skal han 2 gange, til 1. juni og 1. dec., til Kbh. el. hvor hofholdningen holdes, hidskikke sine originalregnskaber med tilhørende ordrer, beviser og dokumenter til at revidere og approbere. JR, 12, 423.

14. dec. (Kbh.) Otte Thott fik brev om under lenet at annamme en gård, som Peter Roch havde haft. Kongen har for nogen tid siden forundt PR en bondegård i Skåne under OTs len. Kongen erfarer, at nu er bortdøde den mand og kvinde, til hvem PR havde bortfæstet gården. OT skal igen annamme gården under lenet og på Rtk. gøre rigtighed for den visse og uvisse indkomst. SkT, 8, 488.

15. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at betale Henrik Müller, kongens admiralitetsråd, 1.787 rd. 1 mk. med rente af dette års påbudne skatter, som er deputeret til gældens afbetaling. De skal lade ham bekomme det, han endnu resterer af de 8.952 rd. kapital med påløbne renter, som efter likvidation andrager 1.787 rd. 1 mk., tagende hans bevis, hvorefter det skal blive godtgjort i disse skatter. Sjt, 33, 455. Indl. udat.

15. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende af først indkommende penge til hofstaten til Christoffer Gabel at levere 4.000 rd., som forleden år er optaget i Flensborg på rente til hofholdningen, med påløbne renter, 6 pct., beregnet fra sidst forleden til nu forestående Kieleromslag, så han igen kan leverede dem på de steder i Flensborg, hvor de til hofstaten blev optaget forleden år. HB skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 455.

15. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende at betale Daniel Helmer musikants besoldning. Kongen er tilfreds, at DH årligen hos HB bekommer årsløn og kostpenge efter det ham givne benådningsbrev.

Han skal lade ham dem være følgagtig fra Philippi Jacobi 1654 til datum, tagende hans bevis, hvorefter det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 456. K.

15. dec. (Kbh.) Erik Juel fik brev om at erklære sig om et magesk. af nogle jorder, som Hack Vind begærer at gøre med 2 bønder i Aggersborg Torp, som han har i pant. HV anholder om bevill. til at magesk. nogle jorder med Jens Nielsen og Knud Andersen i Aggersborg Torp, hvis gde han har i pant. Han erbyder derimod at give lige så godt og meget ved dannemænds kendelse. Dersom EJ eragter, det kan være nævnte bønder og deres gde uden skade, er kongen tilfreds, at han på kongens ratifikation lader mageskiftet gøre til ende. JT, 13, 437.

15. dec. (Kbh.) Otte Krag fik brev anlangende, at Møgeltønder præst må holde kapellan i kaldet, indtil han lovlig kan blive kaldet et andet sted. Det erfares, at sognepræsten i Møgeltønder, hr. Bagge Pedersen, har forset sig med sin hustru, så hun er kommet 17 uger for tidligt. Endog slig grov, af ham begangen forseelse burde straffes eksemplarter, har kongen dog af synderlig gunst og nåde benådet ham så vidt, at han må holde en kapellan i kaldet, men ikke selv betjene det og nyde indkomsten, indtil han lovlig efter ordinansen o.a. om kald udgangne frd. kan blive kaldet til et andet sted. Dog skal han såvel som hun med forderligste udstå kirkens disciplin ved åbenbarligt skifte i Ribe, og dér offentligt absolveres af superintendenten. OK skal på kongens vegne forstændige dem dette. JT, 13, 438. Incl. udat. (4).

16. dec. (Kbh.) Bestalling for Peter von Steinberg som major over Sjæll. Regiment. Han skal lade sig finde villig og tro i alt. For hans bestilling bevilger kongen ham 400 rd. af de midler, som er forordnet til militiens underholdning. Det skal begynde fra brevets dato. Sjr, 23, 719. Incl. udat. (2).

16. dec. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende Skraverup Bro. Kongen erfarer, at broen er brøstfældig. FR skal gøre den anordning, at broen bliver repareret og siden vedligeholdt af dem, som hidindtil har gjort det. Sjt, 33, 456. K.

16. dec. (Kbh.) Otte Thott, hr. Ove Giedde og hr. Henrik Lindenov fik brev om at lade Christoffer Steensen t. Stensgård være noget gods følgagtigt. Kongen har forundt CS en del gods i adressaternes len til

pant. De skal lade ham være godset følgagtigt efter kongens ham forundte pantebreve. SkT, 8, 489. K.

16. dec. (Kbh.) Otte Thott fik brev om at erklære sig om gods, Christian Jørgensen Urne begærer til magesk. CJU begærer til magesk. en af kronens gde i Skåne, Malmøhus len, Svarsted, hvilken gd. ligger til hans sognepræst, boende i Balkager by. Den skylder årligt til præsten 1 lødemk., item til Malmøhus 4 td. alterhavre, 1 mk. 8 sk. fodernød og 15 sk. 1 alb. katedratikum. Hvorimod CJU til fyldest vederlag erbyder at udlægge andet gods i Balkager, som præsten bor i, og ham så meget belejliger. OT skal med det forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 489.

17. dec. (Kbh.) Konfirmation for Anders Mogensen, borgmester, og Morten Pedersen, rådmand, af kontrakt om maltaccisen i Skælskør, oprettet af rentemestrene, lyder: Peder Vibe t. Gerdrup, Peder Reedtz t. Tygestrup og Peder Juel t. Hundsbæk, K.M.s rentemestre, gør vitterligt, at de på K.M.s behag har akkorderet med AM og MP om maltaccisen, som tolderen dér hidindtil har oppebåret og gjort rgsk. for i Rtk., at de skal beholde den årligt for 120 rd., som de skal levere til nytår i Rtk. på egen omkostning uden nogen afkortning. Derimod skal ingen i Skælskør være fri for maltaccise uden dem, som er sær privilegeret til eget husbehov. Accisen skal de præcist oppebære efter toldrullen og ingen forurette, ej heller tilstede, at nogen peccerer imod toldordinansen. De skal for øvrigheden anklage den, som gør imod denne, og lade ham straffe og gøre rgsk. for og nyde den del af konfiskationer, som toldordinansen giver dem. Forpagtningen skal begynde fra nytårsdag 1656 og gå til årsdagen 1657 og så fremdeles. Til vidnesbyrd under deres egne hænder. Kbh. 13. dec. 1655. PV etc. Kongen konfirmerer dette. SjR, 23, 719. Incl. 13. dec. (orig. kontrakt).

17. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev anlangende, at kongen af først indkommende penge vil have deputeret 3.300 rd. til køkkenet. HB skal lade erlægge penge til køkkenskriveren o.a. af kreditorerne efter den ordre, som hofmarskallen efter befaling gør, så at ingen med rette kan klage. Det skal blive godtgjort HB. SjT, 33, 456. K.

17. dec. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev anlangende at hidskikke 8 læs

hasselkæppe og 3 læs vidjer til at bruge i kongens lysthave. Sjt, 33, 457. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. 17. dec.

17. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om så snart som muligt at lade Wulf Ravn bekomme sin betaling for en eng og derpå stående hus, han igen har afstået til K.M. Sjt, 33, 457. (Tr.: KD, V, 391). K. Orig. i DKanc. B 179k.

17. dec. (Kbh.) Peder Lange fik brev om at erklære sig om gods under Asmild Kloster, som Erik Grubbe begærer til magesk. i Nørrejyll., Sønderlyng h., [Nørre] Vinge s. og by: Jens Clausen, Peder Pedersen, Jens Munks enke, Peder Munk, Niels Poulsen, Peder Eriksen, Niels Nielsen, Jens Christensen; et bol, Marcus Skrædder påbor, Kjeld Mikkelsen, Niels Snedker, Christen Smed, Peder Mouritsen, Espen Pedersen, Peder Espensen. Gadehuse: Niels Christensen, Jørgen Jensen og Peder Christensen ibor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder gde og gods i Nørrejyll, Sønderlyng h., Sønderbæk¹ s. og by: Jens Sørensen. Vorning s. og by: hr. Thomas Lauridsen og Hans Madsen påbor. Nørhald h., Tørslev by: 1 gd., Christen Nielsen påbor, Peder Lauridsen, Anders Olufsen. Års h., Gundestrup: 1 gd., Anders Sørensen. Skodborg h., Resen s., Kærgårdsig:² Tyge Nielsen påbor. Budsgård: Søren Jespersen. PL skal med forderligste erklære, om det gods, som EG begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 438.

1) Kopibogen har *Synderbeeg* 2) Kopibogen har *Kirkeguarrdt Sige*.

18. dec. (Kbh.) Bestalling for Jørgen Jørgensen som landsdommer på Møn. Kongen hilser sine undersåtter, riddermænds mænd, købstadmænd, bønder og menige almue på Møn. De skal vide, at han har forordnet JJ at være landsdommer og sidde og holde landsting på Møn. JJ har lovet at vide og ramme landets bedste og forhjælpe menige indbyggere dér samt alle andre, der kommer for ham i dom og ret, den fattige såvel som den rige, udlænding som indlænding, uden al vild og venskab. Kongen befaler alle at rette sig efter at holde JJ for deres landsdommer. Ladendes det etc. Sjr, 23, 720.

18. dec. (Kbh.) Mag. Villum Lange fik brev anlangende befordring og materialer til nogle instrumenta astronomica, som kongen har befalet ham at forfærdige. Kongen befaler sine bygmestre, sejermagere, dre-

jere o.a. håndværksfolk på Holmen og Tøjhuset at være ham behjælpelig dertil, så at han forskaffes fornødent tømmer, jern o.a. Ladendes det etc. Sjr, 23, 721. K. Indl. udat.

18. dec. (Kbh.) Peder Andersen af Ude Sundby i Frederiksborg len fik frihed for ægt og arbejde af en halvgård smst. Han har berettet, at han en tid lang i fæste har haft halvparten af en gårdsjord i Ude Sundby, som for nogle og tyve år siden er brændt. Han begærer for sig og hustru gården i deres livstid fri for ægt og arbejde. Han tilbyder herimod at opbygge gården, så den efter deres død skal fange ejermand. Af Otte Pogwischs erklæring erfarer kongen, at PA altid har været lydig og flittig i sin bestilling i det, han er befalet af kongen. Kongen bevilger dette, dog skal landgilde og påbudne skatter årligen leveres, og han skal opbygge gården og vedligeholde den. Forbydendes etc. Sjr, 23, 721. K. Indl. 28. okt.

18. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale Christian Weimer, kongens ty. kancelliforvalter, 1 års løn, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen. Sjt, 33, 457. K. Indl. udat.

18. dec. (Kbh.) Christoffer Gabel fik brev om at betale Georg Hartmand 2.500 rd. af de øvrige penge til omslag. Kongen erfarer, at GH endnu ikke er afbetalt de 2.500 rd., som han fordrer hos kronen. Der- som nogen af pengene til gældens afbetaling til forestående Kielerslag kan blive tilovers over dem, som det er befalet CG at erlægge, er kongen tilfreds, at han af disse penge betaler GH kapitalen med renter til betalingens datum. Det skal blive CG godtgjort. Sjt, 33, 457.

18. dec. (Kbh.) Rigens Råd i Sjælland fik brev anlangende lighed ml. købstæderne om deres årlige skat. Borgerskabet i en del af købstæderne i Sjæll. besværer sig over deres årlige skatter til kronen. Adressaterne skal til en vis tid og sted indstævne borgerskabets fuldm. af alle købstæderne for sig og efter hver bys vilkår ligne og lægge skatterne og udgifterne, således at de købstæder, som befindes at være ringe og ikke kan eragtes at udgive sådanne skatter og udgifter, forlindres, og de andre købstæder, som er af større middel og næring, derimod forhøjes, dog således, at kongen intet afgår i skatter og indkomster. Sjt, 33, 458. Indl. 17. og 28. juli 1656.

18. dec. (Kbh.) Philip Joakim Barstorff fik brev om at måtte lade Ål-

holms bro forfærdige efter sit eget forslag. Han har tidl. bekommet befaling til at lade broen reparere. Kongen er tilfreds, at han efter sit eget forslag lader den forfærdige med ringeste bekostning både af penge og tømmer. SmT, 8, 116. Orig. i Ålholm lensark.

18. dec. (Kbh.) Bevilling til Erik Rosenkrantz til at lade opbygge en krudtmølle. ER har andraget, at han har i sinde ved sin gård Rosenholm på sin egen grund at lade opbygge en krudtmølle. På den ene side, hvor vandet bliver opstævnet, er der en ejendomsbondegård, kronens tjener, i Fårup i Kalø len. Bonden har bevilget ham, at mølledammen må opstævnes på hans grund. ER begærer, at kongen vil bevilge, at han må bygge møllen. Af Gunde Rosenkrantz' erklæring erfarer kongen, at opstævningen uden kronens skade kan gøres på den ene side af Niels Andersens selvejergrund, og bevilger, at ER på nævnte sted må opbygge krudtmøllen, som i fremtiden kan tjene til landets gavn. JR, 12, 424. K. Incl. 10., 11. og 18. nov.

18. dec. (Kbh.) Bevilling til borgmestre og råd i Århus på noget til deres havns reparation. De har anholdt om til reparation af deres havn i 3 år at måtte bevilges det samme af ind- og udgående varer, som de har været bevilget i 3 år,¹ eftersom byen selv ingen midler har dertil. Kongen bevilger, at de i 3 år af hver sld.s værd, som til el. fra byen ud- el. indføres af udlændinge, må oppebære 2 hvid og af indlændinge 1 hvid, så vel som af hver læst, som ud- el. indgår af fremmede, 5 sk. og af indlændinge 3 sk., færgerne undtaget, som overfører folk. Da kongen erfarer, at der intet vejerhus el. toldbod er i Århus, skal en del af pengene anvendes til opbyggelse af et vejerhus og en toldbod. Efter at dette er fuldfærdiget, skal den årlige rente og indkomsten af vejerhuset og resten af denne oppebørsel i de 3 år anvendes til havnens nødvendige brug og reparation. JR, 12, 425. (Refereret i CCD, VI, 265). Incl. 1. juni 1653, 1. april 1654, 26. nov.

1) Se KB 1653, 192.

18. dec. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev om at erklære sig om noget gods, som fru Jytte Høg begærer til magesk. og pant. af kronens gde og gods i Nørrejyll. under Mariager Kloster len, Onsild¹ h., Hornum s. og by: 2 gde, Anders Sørensen og Laurids Jensen påbor. Nørre Onsild s. og by: 2 gde, Jens Nielsen og Anders Andersen, Børge Sørensen og Eske Christensen påbor. Hvorimod hun erbyder at afstå noget af kronens gods, som tilforn var udlagt hende i pant, liggende i Nørrejyll.,

Salling, Harre h., Roslev s. og by, så vel som i Ulfborg h., Gudum s., Stråstrup: Jørgen Jensen, Simon Bodelsen, Bodel Christensen, Niels Pedersen og Christen Christensen påbor. CF skal med det forderligste erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes og forundes hende til pant, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 439.

1) Kopibogen har *Vogensild*.

19. dec. (Kbh.) Christoffer Gabel fik brev om at betale Herman Mercher 4.000 rd. af de øvrige penge til omslag. Dersom nogen af de penge, som er forordnet til gældens afbetaling til Kieleromslag, kan blive til overs over dem, som det er befalet ham at erlægge, skal han betale HM 4.000 rd. og lade det afskrive på hans fordring, hvorefter det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 458.

19. dec. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev anlangende nogle skove på Assendrup grund og andetsteds. JR andrager, at på godset Assendrup m.m., som han har købt for Sorø Akademis penge imod det, som efter kongens bevill. er afhændet på Loll., skal i skovene findes nogle hundrede træer efter besigtigelsen, som er taget, som hverken skal bære olden el løv, men er ganske forrådnede. Da godset ligger 5 mil fra stedet, så at det ikke kan have nogen nytte af træerne til ildebrændsel, er kongen tilfreds, at JR lader de forrådnede træer taksere og sælge, enten til borgerne i Køge el. de omliggende bønder i Sletten, som trænger til sådant ildebrændsel. Dog skal han have indseende med, at skovene ingen skade tilføjes, og anvende pengene til at aflægge stedets gæld, fortsatte bygning el. andet. Sjt, 33, 458. K. Incl. udat.

19. dec. (Kbh.) Hr. Niels Krabbe fik brev om at erklære sig om hr. Henrik Bielkes magesk. HB begærer til magesk. af kronen gde og gods i Skåne under Kristianstad len, [Vester] Gønge h., Egnebjerg s., Vedhøgge: 1 gd., Abraham og Svenne påbor. Egnebjerg: 1 halvgd., Peder Eriksen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder i Skåne, Nevlinge s.: 1½ gd., og i stedet for nævnte 1½ gd. at udlægge 1 gd. af det gods, som skal være udlagt hans afd. far i betaling for det, han har forstrakt til kronen i sidst forleden krig, ligger i [Øster] Gønge h., Emmitslev s. og by, hvorpå bor 2 mænd. NK skal med forderligste erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds

skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 490.

20. dec. (Kbh.) Bevilling for Peder Svenske til at lade sin hustru begrave i Helsingør. Han må føre sin afd. hustrus lig til Helsingør og begrave hende dér. Sjr, 23, 724. Indl. 20. dec.

20. dec. (Kbh.) Bevilling for Jon Mortensen af Ruager i Brøndby s. på Iver Mogensen Krabbes gods til at have Arine Moridsdatter, som han er beslægtet med i 3. led, dog at han bevisliggør, at de ikke er hinanden nærmere beslægtet og derforuden efter deres formue og lensmandens sigelse udgiver noget til næste hospital. SkR, 6, 399. K. Indl. 4. og 13. nov.

20. dec. (Kbh.) Hr. Sivert Urne fik brev om at erklære sig om en plads af Skt. Hans Klosters grund ved Ellemose Å, som borgmestre og råd i Odense på byens vegne begærer. SU skal erkyndige sig om, hvor meget de begærer, og hvad de derimod erbyder, så og med hvad konditioner, og siden skal han erklære sig herom og om han eragter, deres begæring kan være kronen uden skade, og indskikke erklæringen i Kanc. FT, 7, 222. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO (til Sivert Urne, med indl. 12. juni 1656 af denne). Indl. 10. nov. (Fr. 3., kopi, se KB 1654, 274) og 4. dec. 1654, 17. jan.

20. dec. (Kbh.) Hr. Iver Vind fik brev om at erklære sig om Vikkelsø i fjorden under Dalum Kloster len, som borgmestre og råd i Odense på byens vegne begærer til næringens desto bedre fortsættelse. De begærer øen, erbydende derimod at afstå noget af det gods, som er udlagt dem i betaling af kronen, så og, at det må bevilges dem på denne ø at bygge huse til skibsfolk og fiskere. IV skal med forderligste erklære sig om øens beskaffenhed, og om han eragter, den kan forundes dem uden kronens el. lenets skade. Han skal indskikke erklæringen i Kanc. FT, 7, 222. K. Indl. (se foreg.).

20. dec. (Kbh.) Christoffer Bille og Mogens Friis fik brev om at besigtige noget pantegods til magesk. ml. K.M. og Århus Kapitel og Erik Rosenkrantz. ER begærer til magelæg af Århus Kapitels gde og gods i Nørrejylland. under Kalø len, Bale, Ballegård: Anders Rasmussen påboede. Skødstrup: 1 gd., Søren Jensen påbor. Hvorimod ER erbyder af kronens gde og gods, som er pantsat til ham, liggende i Sønder

[Djurs] h., Horstved¹ s.: Anders Pedersen og Laurids Pedersen besidder; Mikkell Rasmussen smst. Studstrup Mark: Anders Pedersen og Laurids Pedersen. Hvis det pantsatte krongods ikke strækker til, erbyder han at udlægge mere til kapitlet. Af kapitularernes indlæg dér erfarer kongen, at de ikke på anden måde vil konsentere skiftet, end de må beholde pantegodset til ejendom, og af Gunde Rosenkrantz' erklæring erfarer han, at kapitlets gods er kronen lige så belejligt. Kongen bevilger derfor, at ER må nyde kapitlets gods som pantegods. Adressaterne befales og får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, ER begærer, som det, han vil udlægge, og dér at granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og ER særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet GR selv så vel som kapitularerne i Århus Domkirke at lade deres fuldm. møde til stede og da foregive det, han på kapitlets vegne kan have at sige, og siden forsegle og underskrive med adressaterne. JT, 13, 440. K.

1) Horstved er en landsby i Nødager s.

20. dec. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz og Århus Kapitel fik brev om at overvære Erik Rosenkrantz' magesk. Kongen har befalet Christoffer Bille og Mogens Friis at ligne gods ml. sig på kronens og kapitlets vegne og Erik Rosenkrantz. Adressaterne skal være til stede og foregive det, de kan have at sige på kapitlets vegne, og have indseende med, at kapitlet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 442.

Lige sådant brev fik Århus Kapitel, sub eodem dato, at lade deres fuldm. møde.

20. dec. (Kbh.) Rigens marsk fik brev om at forhjælpe en soldat, Hans Kaas, til rette. Hvad nærværende HK klageligen har ladet andrage, kan adressaten se af hans hosføjede supplikation Han skal erkyndige sig om dens beskaffenhed og så vidt muligt forhjælpe ham til rette, så kongen kan være forskånet for hans videre overløb. JT, 13, 442.

21. dec. (Kbh.) Skøde på præstens residens til den ty. kirke. Kongen skøder til den ty. kirke, som ellers kaldes Skt. Petri Kirke, kronens gård

og ejendom, som sognepræsten til kirken nu ibor, liggende ved kirken. Efter byens alenmål befindes den i bredden til kirkegården fra Vor Frue kirkehus af sønder i sør 32 al. 1 kvarter 5 tommer, i længden fra kirkegården af øster i vester til den nordre side 30 al. 3 kvarter, bredden igennem gården af sør i sønder til portrummet 34 al. 3 kvarter $\frac{1}{2}$ tomme, portrummet i sig selv i dybden af sønder og i sør ud til Skt. Peders Stræde 10 al. 2 kvarter $1\frac{1}{2}$ tomme, og bredden af portrummet til Skt. Peders Stræde er $3\frac{1}{2}$ al. $3\frac{1}{2}$ tomme, hvilken gård etc. SJR, 23, 722. (Tr.: KD, III, 449). Incl. 6. dec.

21. dec. (Kbh.) Hans Boysen fik brev om at betale musikanterne $\frac{1}{2}$ års besoldning. Sjt, 33, 459. K. Incl. udat.

21. dec. (Kbh.) Bevilling til Anne Ottesdatter, enke efter Herman von der Hude, til at være gæstgiverske og tyngefri i Viborg. Hun er af Mogens Arenfeldt tilforordnet at holde værtshus dér i byen for den rejssende, og hvem der begærer det, ligesom hendes afd. husbond havde gjort. Hun begærer derfor at være forskånet for byens skat og tyng. Kongen bevilger hende dette, så længe hun holder værtshus. Forbydendes etc. JR, 12, 426. K. Incl. 4. april, 6. okt.

21. dec. (Kbh.) Gertrud Andersdatter af Kolding fik oprejsning i en sag til at stævne til landstinget. Hun har klageligen andraget, hvorledes hun er geråden i trætte anlangende et pant, hendes afd. husbond, Henrik Denton, har gjort Peder Heldt i hendes fædrenegård dér, som skal være tilfaldet hende og hendes faderløse børn. Hun har tilbudt at indløse det, når hun fik betalt afgiften o. a. tilliggende, hvilken sag efter indstævning er blevet afvist af landsdommerne på Nørrejylland i Viborg, formedelst at en dom af Kolding byting af 1. marts 1648 var ældre end recessen tillader. Hun begærer derfor kongens oprejsning til at indstævne bytingsdommen til landstinget. Da sagen angår hende som enke og hendes faderløse børn, bevilger kongen dette, dog skal hun straks indstævne sagen og fuldføre den. Forbydendes etc. JR, 12, 426.

22. dec. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om at lade skolen i Stege og dens betjente i denne vinter bekomme så meget ved til ildebrændsel, som de bekom forleden vinter, havende indseende med, at det bliver hugget på de steder i kronens skove, hvor det kan ske med ringeste skovskade. Sjt, 33, 459. K. Incl. 13. og 14. dec. og udat.

22. dec. (Kbh.) Å.b. om at fortolde ved Hals. Kongen har anset for godt at forordne Hals til et alm. toldsted, hvor al kronens told og kommissariatetolden skal erlægges af alt, der bliver ud- og indskibet og handlet på Limfjorden. Det befales alle undersætter så vel som fremmede, som herefter passerer Limfjorden, at de angiver, fortolder og i alle måder forholder sig, ligesom det er manerligt efter toldordinansen,¹ hvorimod de på de andre steder på Limfjorden skal være forskånet for erlæggelse af told. JR, 12, 427. (Tr.: CCD, VI, 265-66).

1) Denne i Toldrulle af 1. sept. 1655, V, CCD, VI, 244-53.

22. dec. (Kbh.) Jørgen Kruse og Mogens Arenfeldt, landkommissarier i Nørrejyll., fik brev om arbejdspenge anlangende Mariager Klosters tjenerne. Hr. Christian Friis har ladet andrage, at avlingen til Mariager Klosters ladegård falder bønderne besværlig, hvorover han formener, at de dertil liggende kronbønder hellere vil udgive lidelige arbejdspenge end drive avlingen. Adressaterne befales og får fuldmagt til at indstævne alle og enhver af klosterets tilliggende bønder for sig enten på klosteret el. andetsteds i nærværelse af CF el. hans fuldmægtige, og af dem fornemme, om de hellere vil udgive arbejdspenge end drive avlingen, og hvor meget de erbyder at ville give af hver helgård, hvorimod de skal være fri for al ægt og arbejde. Hvorledes bønderne erklærer sig, skal adressaterne med forderligste indskikke erklæring om i Kanc. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. JT, 13, 442. K. Indl. 6. dec.

23. dec. (Kbh.) Bevilling for Jan Cornelissen på Amager til at have Martien Janses, med hvem han er beslægtet i 3. led, dog at han bevisliggør, at han ikke er hende nærmere beslægtet, og giver 4 rd. til Vartov Hospital. Forbyndendes etc. Sjr, 23, 723.

23. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at lade Henrik Nymand,¹ kongens sukkerbager, bekomme 300 rd. til hans bryllup. Sjt, 33, 459. (Tr.: KD, V, 391). Orig. i DKanc. B 179k.

1) Orig. har *Niemand*.

23. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Laurids Madsen [Lime] i Helsingør indvisning i kronens korn i Ringsted len dette år for 2.755 rd., som han har at fordre for den til flåden gjorte for-

strækning. Adressaterne skal på kongens vegne akkordere med ham, hvor højt han skal tage tønden af kornet, enten efter kapitelstakst el. landkøb. SJT, 33, 459. Indl. 10. marts 1653 og udat. (2).

23. dec. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om, at Ørkeljunges pantebønder må være fri for at age tømmer til Helsingborg. OG har tilforn bekommet kongens befaling til at tilholde alle de til kronens gæld udlagte bønder i sit len, at de skal hjælpe Herrisvad Klosters bønder med i denne vinter at fremføre det tømmer, som behøves til Helsingborg fæstning. Ørkeljunge Jernværks participanter har hos kongen begæret, at de bønder, som er forundt dem til pant, må være fri for at age dette tømmer, i betragtning af, at de ideligen skal tage vare på værket. Dersom de skal besværes med sådanne fremmede ægter, er det umuligt, at værket el. bygningen bliver ved magt. Kongen er tilfreds, at disse pantebønder må være fri derfor. Befalendes Gud etc. SkT, 8, 491. Indl. 20. dec.

23. dec. (Kbh.) Erik Grubbe og Hans Juel fik brev anlangende nogle jorder, som Mariager Klosters bønder vil tilegne sig blandt klosterets grund m.v. Kongen erfarer, at det ved Mariager Kloster såvel blandt bønderne indbyrdes som ml. kronens bønders og andres ejendom adskillige steder påtvivles, at bønder somme steder tilholder sig små stykker jord og eng midt i kongens ejendel og skove. Heraf skal det ringe skov og krat, som endnu er til klosteret, meget ødes og ophugges. Desligeste er der blandt det, som er udlagt som borgerskabets jordskyldsejendom, små stykker og ender, hvoraf en del hindrer, at markerne og skovene bekvemt kan hegnes og indgrøftes, og dog ikke beløber sig mere end nogle få td. kornsæd, som kan indløses ved ringe middel. Herforuden skal og en af haverne ved klosteret være umistelig, og en mølledam med dæmning ligger straks uden for porten, så man ikke kan komme ind ad porten uden på dæmningen. Om dette o.a. lenet vedkommende kan bedst erfares ved gode mænd. Adressaterne skal tillige med Christian Friis erkyndige sig om nævnte poster såvel som andet, som efter hans angivende eragtes til lenets gavn, og siden indskikke skriftlig relation i Kanc., på det kongen efter befunden beskaftenhed kan erklære sig derom. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 443. K. Indl. 22. dec.

23. dec. (Kbh.) Mogens Arenfeldt fik brev om at annamme skatte- og borgelejpenge af Ribe stift, så vel som af Jyll. Kongen erfarer, at han ej har villet annamme de by- og bådsmændsskatter så vel som borgelejpenge af Ribe stift, som har været ham tilbudt. Kongen befaler ham at annamme til sig nævnte skatter og penge af Ribe stift så vel som af alle de andre stifter i Nørrejyll. og efter kongens forrige befaling¹ med forderligste fremskikke dem til Rtk. Befalendes etc. JT, 13, 445. K. Incl. 16. dec.

1) Se ovf., s. 286-87.

24. dec. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Axel Juel t. Volstrup til hans datters bryllup bekomme 4 stykker vildt, hvorfor han har erlagt betaling i Kongens eget Kammer. Adressaten skal lade det skyde i Åkær len på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 460.

24. dec. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om i Sorø Skole at indtage Anders Madsens¹ søn på Koldinghus og Thomas Andersens² søn i Ålborg. Styl. ord. Sjt, 33, 460. Incl. 22. dec.

1) Ifølge Incl. er AM skriver på Koldinghus, sønnen hedder Mathias Andersen. 2) Ifølge Incl. hedder sønnen Bagge Thomsen.

24. dec. (Kbh.) Instruks for Mikkell Langemack som toldforvalter over Sjælland og Jylland.¹ MLs instruktion blev skrevet ord for ord efter Henrik Thellemands, som findes i Fynske Registre 22. nov. 1655. Sjr, 23, 725. (Nævnt i CCD, VI, 266). K.

1) Instruksen er ligelydende med den for Henrik Thellemand, se s. 357-59, 22. nov. 1655, FR, 6, 281.

26. dec. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz, Otte Pogwisch, Peder Reedt og Jørgen Reedt fik befaling anlangende en likvidation ml. hr. Christian Friis og hr. Hans Lindenov. Der er tvistighed ml. HL og CF anlangende en likvidation, og hvorledes nogle poster deri skal forstås. Adressaterne får fuldmagt til enten i Kbh. el. et andet sted, som de selv skal beramme, at indstævne de tvistige parter for sig og likvidere ml. dem efter den afsagte herredagsdom og enten forhandle de tvistige poster med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Dersom den ene part ikke vil møde, har de dog at tage herredagsdommen for sig og forfærdige en retmæssig likvidation. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne.

Dersom nogen af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer til stede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befalingen. Ladendes etc. SJT, 33, 460. Incl. 1. og 20. dec.

26. dec. (Kbh.) Jørgen Kaas og Tyge Below fik brev om at forfare en sag ml. jomfru Ingeborg Friis t. Margård og Ejler Høg t. Dallund. IF har begæret et stolestade i Sønderlø Kirke i Fyn, hvortil EH formener, at hun ikke er berettiget. Adressaterne får befaling og fuldmagt til at erfare sagens beskaffenhed og med forderligste indsende deres erklæring i Kanc. FT, 7, 223. Incl. 29. nov. 1654, 24. sept.

26. dec. (Kbh.) Lensmændene i Jyll. fik brev om Frederiksodde fæstnings arbejde. Adelen har for nogen tid siden vedtaget af hver 200 td. htk. at fremskikke en karl til Frederiksodde fæstnings arbejde og underholde i 4 måneder el. og i stedet erlægge 1 rd. for hver uge, dersom det samme blev bevilget af kronens og gejstlighedens tjenere. Da dette endnu højliges udkræves, og kongen formoder, at adelen kontinuerer dette, skal adressaten lade gøre overslag over, hvor mange hundrede td. htk. anslagen efter ordinær rostjenestetakst han har under lenet, og siden gøre den anordning, at af så mange bønder, som 200 td. korn kan opløbe, fremskikkes en karl til fæstningsarbejde i tilkommende sommer, 14 dage efter, at de er advaret derom, og så længe tid og bevill. varer. Karlen skal bønderne i 4 måneder forsyne med underholdning el. og derfor, om de hellere gør det, fremsende 1 rd. hver uge til den, som kommanderer over værket, så han derfor kan leje en karl til arbejdet. Adressaten skal under sin hånd fremskikke en rigtig fortegnelse i Kanc. på, hvor mange folk der skal fremsendes fra lenet. JT, 13, 445. Incl. 21. febr. (2) og 9. og 18. april 1656.

Lensmændene: hr. Steen Bille, Koldinghus. Peder Reedtz, Lundesnæs. Hr. Mogens Sehested, Bøvling. Erik Krag, Skivehus. Mogens Arenfeldt, Hald. Hr. Anders Bille, Skanderborg. Laurids Ulfeldt, Stjernholm. Erik Rosenkrantz, Århus. Mogens Høg, Silkeborg. Hr. Christian Friis, Mariager Kloster. Henrik Thott, Dronningborg. Erik Juel, Ålborghus. Hr. Henrik Rantzau, Åkær. Malte Sehested, Åstrup. Hans Juel, Dueholm Kloster. Hr. Oluf Parsberg, Vestervig Kloster. Otte Krag, Riberhus. Manderup Due, Ørum. Gunde Rosenkrantz, Kalø.

26. dec. (Kbh.) Kapitlerne i Jyll. fik brev om Frederiksoddes fæstnings arbejde. Adelen har for nogen tid siden vedtaget af hver 200 td. htk. at fremskikke en karl til Frederiksodde fæstnings arbejde og underholde

i 4 måneder el. og i stedet erlægge 1 rd. for hver uge, dersom det samme blev bevilget af kronens og gejstlighedens tjenere. Da dette endnu ydermere udkræves, beder kongen adressaterne lade gøre overslag over, hvor mange hundrede td. htk. anslagen efter ordinær rostjenesetakst de har i NN kapitel, og siden gøre den anordning, at af så mange bønder, som 200 td. korn kan opløbe, fremskikkes en karl til fæstningsarbejde i tilkommende sommer, 14 dage efter, at de er advaret derom, og så længe tid og bevill. varer. Karlen skal bønderne i 4 måneder forsyne med underholdning el. og derfor, om de hellere gør det, fremsende 1 rd. hver uge til den, som kommanderer over værket, så han derfor kan leje en karl til arbejdet. Adressaten skal under sin hånd fremskikke en rigtig fortegnelse i Kanc. på, hvor mange folk der skal fremsendes fra kapitlet. JT, 13, 446. K. Orig. i DKanc. B 174.

27. dec. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade fru Christence Lindenov bekomme 10 levende dåhinde og en levende dåhjort, hvorfor hun har erlagt betaling i Kongens eget Kammer. Han skal lade dem fange på de steder i Skanderborg len, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 461.

28. dec. (Kbh.) Niels Nielsen renteskriver fik brev om at annamme skatterne af stiftslensmændene i Nørrejyll. og Fyn. Han skal begive sig til Odense og Kolding, hvor han af stiftslensmændene skal annamme de i dette år påbudne skatter, så vidt deraf fremkommer til betaling af kronens gæld, eftersom det er befalet nævnte at levere dem til ham. For det, han annammer, skal han kvittere og siden, så vidt de rækker, udgive dem efter Christoffer Gabels ordre og assignation. Sjt, 33, 461. K.

28. dec. (Kbh.) Hr. Steen Bille med stiftslensmænd i Jyll. og Fyn fik brev om at levere skatterne til Niels Nielsen renteskriver. Adressaterne har for kort tid siden¹ bekommet kongens befaling til i Ribe stift at annamme den påbudne skat af lensmændene, gejstligheden og købstæderne, som er forordnet til aflæggelse af kronens gæld, og levere til Christoffer Gabel i Kolding nytårsaften. Kongens vilje er, at de skal levere skatterne til renteskriver Niels Nielsen, som er befalet at annamme dem og kvittere dem derfor, hvorefter det siden skal blive godtgjort. JT, 13, 447. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik Erik Juel i Vendelbo stift. Erik Rosenkrantz i Århus stift. Mogens Arenfeldt i Viborg stift. Sivert Urne i Fyns stift.

1) Se ovf., s. 379.

29. dec. (Kbh.) Instruks for Henrik Thellemand som fiskal. Instruktion, hvorefter HT, provinsialtoldforvalter over Fyn og Smålandene og fiskal i Danmark, skal forholde sig. 1. Han skal være kongen og hans riger og lande huld og tro, ramme deres gavn og bedste og afværge skade. 2. Han skal i alle købstæder og andetsteds efter de udgangne frd. have tilbørlig indseende med, at udgåede el. kommende frd. om bryllupper og begravelser med største flid bliver efterkommet til undersåtternes egen nytte uden nogen persons anseelse, vild el. venskab. 3. De bøder, som falder for overtrædelser af disse frd., skal skiftes på følgende manér: 30 af 100 til kongen og kronen, som HT selv må nyde for sin bestilling, og til hans betjente efter enhvers lejlighed 40 af 100, til dommerne, som afsiger dommen, 10 og til de fattige 20 af hver 100. Han skal årligt gøre regnskab herfor på Rtk. og til den ende hver nytårsaften til Rtk. fremskikke en fortegnelse over de penge, som året igennem bliver forbrudt til de fattige, og over de steder, de er leveret, så at pengene bliver anvendt til det destinerede brug. SJR, 23, 724. (Tr.: CCD, VI, 266-67). K.

29. dec. (Kbh.) Bevilling for Ålborg by til at handle på alle havne ved Limfjorden mod at bygge orlogsskibe. Kongen erfarer, at Ålborg kunne tiltage en ikke ringe del i handel og trafik, dersom byen på sin ansøgning måtte forundes at besejle alle havnene på Limfjorden og lade og losse dér. De har derimod tilbudt at bygge orlogsskibe, som i krigstid kunne være kapable til brug i rigets tjeneste. Kongen har anset for godt at bevilge borgerne dette, dog skal de lade sådanne skibe bygge. Derimod skal de andre købstæder ved Limfjorden have samme frihed at bruge Ålborgs havn. JR, 123, 428. (Tr.: CCD, VI, 267-68).

29. dec. (Kbh.) Ove Juel fik brev om straks at begive sig til Stettin. Når han på rejsen ankommer til Hamborg, skal han affordre videre instruks hos Poul Klingenberg. Sjt, 33, 462. K.

29. dec. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om i Sorø Skole at indtage Jens Sørensen efter anfordring fra Niels Madsen på Århusgård. Styl. ord. Sjt, 33, 462.

29. dec. (Kbh.) Bevilling for hr. Gregers Rasmussen til at lade sig kalde. GR, fhv. sognepræst t. Nørre Hvidding og Dagstrup sogne har for nogen tid siden forset sig i lejermål og derfor godvilligen og uden al proces entlediget sit kald. Af dr. Peder Vinstrup, superintendent i

Skåne, erfarer kongen, at GR siden har forholdt sig skikkeligen. Derfor bevilger kongen, at han igen må lade sig kalde til hvilket kald, hvortil han efter ordinansen o.a. frd. lovligen kan blive kaldet. SkR, 6, 399. K. Indl. 13. og 19. jan.

29. dec. (Kbh.) Hr. Niels Krabbe fik brev om i vinter i sit len at lade hugge 60.000 enebærstager og gøre den anordning, at de bliver hidført til søkanten, hvor de belejligst ved første åbne vand på foråret kan afhentes og hidføres til Korsør, hvortil han for ringest mulige fragt skal lade fragte fornødent skiberum og betale af lenets indkomst, hvilket skal blive godtgjort i hans lensregnskaber på Rtk. SkT, 8, 491. K. Indl. 22. dec.

29. dec. (Kbh.) Bevilling for Ålborg by til at handle på alle havne på Limfjorden, imod at holde orlogsskibe. Kongen kommer i forfaring, hvorledes Ålborg kunne tiltage en ikke ringe del i handelen og trafikken, dersom det forundes dem at besejle alle havnene på Limfjorden og lade og losse dér. De har derimod erbødet at bygge orlogsskibe, som i krigstid kunne være kapable at bruge til rigets tjeneste. Kongen bevilger borgerne dette, dog skal de lade bygge nævnte skibe, og de andre købstæder på Limfjorden skal nyde samme frihed på Ålborgs havn. Forbydendes etc. JR, 12, 427.

29. dec. (Kbh.) Erik Juel fik brev om at lade pladsen ved Hals gøre bekvem til at bygge på. Han skal med forderligste forfærdige pladsen ved Hals ved hjælp af kronens og gejstlighedens bønder i herrederne Kær, Hvetbo, Horns, Han, Jerslev, Børglum, Vennebjerg, Fleskum og Hindsted, så at bygning og huse kan opsættes dér. Kongen tvivler ikke på, at adelen i deres len og deromkring tilsteder deres bønder at hjælpe til samme arbejde, når han handler med dem derom, hvilket hermed befales, eftersom det angår deres så vel som det ganske lands bedste. Han skal lægge og lignede arbejdet ml. dem således, som de langt og nærved bor, og som han eragter for gavnligt. JT, 13, 447. K. Indl. udat.

29. dec. (Kbh.) Malte Sehested fik brev om at befale sit lens bønder at arbejde ved Hals. Han skal, når det begæres af Erik Juel, befale kronens bønder i sit len Åstrup i herrederne Børglum, Vennebjerg og Jerslev at hjælpe til ved at forfærdige pladsen Hals, så der kan sættes bygning derpå, og det efter den anordning, han gør. JT, 13, 448. K.

29. dec. (Kbh.) Erik Juel fik brev om at handle med nogle i sit len om korn til magasin. Kongen har anset for godt at lade anrette et magasin. Han skal med flid bevæge alle, af hvad stand det være kan, at de deri vil indlægge nogen kvantitet af korn, som kan haves i forråd, når den højeste nød påhænger. Kongen tvivler ikke på, at enhver oprigtig og vel affektioneret patriot jo gerne lader sig bekvemme dertil, anseende det alene skal forbruges til den gemene konservation og ej pågribes uden højeste nød. Når det er indsamlet, skal han gøre den anordning, at det kan vedligeholdes. JT, 13, 448. K.

30. dec. (Kbh.) Rigens Råd fik brev om at votere på en statholder til Norge. Statholderens plads i Norge vakerer formedelst hr. Gregers Krabbes død. Det eragtes ikke rådeligt, at riget længe bliver uden statholder. Derfor bedes adressaterne votere på 3 af de nuværende rigsråder, som de eragter dygtige til denne bestilling, og med forderligste fremskikke deres vota forseglet i Kanc. Sjt, 33, 462. K.

Hr. Joachim Gersdorff, hr. Christen Thomesen, hr. Anders Bille, hr. Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, hr. Mogens Kaas, hr. Tage Thott, hr. Jørgen Brahe, hr. Iver Vind, Jørgen Seefeld, hr. Niels Trolle, hr. Oluf Parsberg, hr. Hans Lindenov, hr. Frederik Reedtz, hr. Henrik Rantzau, Christen Skeel, Erik Juel, Mogens Høg, Gunde Rosenkrantz, Otte Thott, hr. Axel Urup.

30. dec. (Kbh.) Christoffer Gabel fik brev om at give Ditlev Bruchdorff 4 sk. på hver rd., som han bekommer i mønt af de penge, som betaales ham til forestående Kieleromslag af de dette år påbudne skatter. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 463. K.

30. dec. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre Anne, Niels Jørgensens, indvisning i Aggershus uvisse for hendes husbonds forstrækning til flådens udrustning, så at hun, efterhånden som midlerne strækker til, kan bekomme sin betaling. Det skal blive ham godtgjort i lenets uvisse. Sjt, 33, 463. Incl. 21. febr. 1654, 15. okt.

31. dec. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz fik brev om i Sorø Skole at indtage mag. Christen Clemendsens søn Jacob Christensen. Styl. ord. Sjt, 33, 463.

Tillæg 1652

21. juni 1652¹ (Kbh.) Hr. Oluf Knudsen fik brev anlangende en øde plads. Han må frit, uden landgilde, beholde den selvejergård i Ørskov med det øde byggested i Skanderborg len, som han nu besidder og hidindtil har givet landgilde af til kronen. Forbyndes etc. JR, 12, 381.

1) I margenen står: Skulle have vært indført 1652.

Ordliste 1646-55

Ordlisten i dette bind medtager også de ord, som er forklaret i de foregående ni bind, og udgør således en samlet ordliste til bindene 1646-1655.

Medtaget i ordlisten er ord, hvis betydning ikke skønnes umiddelbart forståelig for alle værketets benyttere, fordi de enten er fremmedord eller danske ord, der er gået af brug eller anvendt i en anden betydning end i nutiden. Ord, som kan findes i almindelige ordbøger eller leksika, eller hvis betydning fremgår af sammenhængen, er dog normalt ikke medtaget. I øvrigt beror udvælgelsen på et skøn, som sikkert let kan anfægtes. Ord, hvis betydning ikke har kunnet fastslås med rimelig sikkerhed, er som regel udeladt af listen. I øvrigt må også en del af tolkningsforsøgene tages med et vist forbehold.

Latinske ord og vendinger er gengivet i den form (tal og kasus), hvori de forekommer i teksten.

abalienere, afhænde.

absentes, fraværende, boende andetsteds end i stiftsbyen.

accidenser, indtægter.

accordentia, aftalte vederlag.

actu, virkelig, faktisk.

advenant, à l, for de efterfølgende, kommende

afbede, gøre afbigt for.

»*affusterne*«, affutager, kanonunderlag.

affødning, afkom, tillæg af husdyr.

afsig (8 mænds a.), dom el. kendelse, der afsiges af synsmænd el. særlige dommere.

afsked, aftale el. overenskomst.

afskære fæstning, fml. *reducere* fæstningsarealet.

afskånselspæle, nedrammede pæle til beskyttelse af bolværket.

afspændig, ulydig, oprørsk.

afstinge en sag, afgøre el. sone en forseelse med bøder.

afvigsjorder, afvigning: uoverensstemmelse, forskellighed.

akkommodere, skaffe ophold.

allecant, fml. d.s.s. *alcantara*, en stærk siciliansk dessertvin.

altare B. Virginis in medio Capellæ, den sal. jomfrues alter midt i kapellet.

altare B. Virginis prope horologium, den sal. jomfrues alter nær ved uret.

altare S. Canuti Regis, den hellige kong Knuds alter.

allerhavre, en afgift af præsterne i Skåne, opr. til ærkebispem, efter reformationen til kongen.

altfrue, oldfrue.

ambere, tragte, stræbe efter.

amobilirung, flytning.

anhængig, gøre en sag a. hos retten, indbringe en sag for retten.

ankerstok, en slags skibsbrød, vel af form som en ankerstok (tværstangen på et anker).

»*annihere*«, advisere.

annus gratia, nådsensår.

annona, årsgrøde.

anrejsepeng, rejsepeng.

antage ad referendum, uden at binde

- sig forpligte sig til at forelægge det fremførte (for kongen).
- arkebusere*, henrette ved skydning.
- arkelimester*, bestyrer af artillerimagasin.
- armatur*, udrustning.
- arzneysmed*, fntl. smed, der også virker som dyrlæge.
- Astrea*, retfærdighedens gudinde.
- avenuer* (ved fæstning), bred gade.
- bagflod*, oversvømmelse af vand, der samler sig bag en sluse el. dæmning.
- »*ballemaillie*«, d.s.s. pallemaille, en plads til spil med kugle og boldtræ. Jf. Pall Mall i London og Palmaille i Hamborg.
- bantel*, bandoler, skulderrem til at bære våben i.
- bar*, dvs. i mønt, ikke i veksler el. anvísninger.
- barkholter*, svære planker, i almindelighed af eg, der danner den del af yderbeklædningen (skibssiden), som ligger lige under dækket og giver skibet langskibs styrke. Der kan være flere over hinanden.
- barkuner*, svære egespir.
- »*barskaft*«, rede penge (jf. tysk: Barschaft).
- Bartholomæi dag*, 24. august.
- artisan*, partisan, en slags spyd m. modhager.
- battere*, (fransk *battre*) gennemstrejfe, afsøge.
- bedage* (om betaling) give længere frist.
- beder*, ekstraordinære skatter.
- behag*, på kongens, under forudsætning af kongens efterfølgende godkendelse.
- bellekorn*, ?bælgkorn, s.d.
- »*bencketing*«, bænketing, unyttig snak på en bæk, vel: sammenkomst uden særligt formål.
- beneficia pro personis*, personlige beneficia.
- besnelle*, *besnilde*, bedrage, føre bag lyset.
- besøge* (i forbindelse med skatter o.l.), henvende sig om hjælp.
- besøgning*, visitering.
- bestaller*, ansat el. beskikket af øvrigheden.
- bestandt*, *blive*, holde stand, stå sig.
- betees*, indrømmes, blive til del.
- betrædes*, overraskes på fersk gerning, pågribes.
- betrådet*, betrædt.
- bewintheber*, *bewindheber*, overopsynsmand el. forstander for en skibsudrustning el. et handelselskab.
- bibliotecaris ordinarius* og *perpetuus*, fastansat lønnet bibliotekar.
- »*biilegger*«, håndduge, servietter.
- birkefrihed*, frihed for at høre under den ordinære jurisdiktion og ret til selv at udnævne (birke)dommer, -foged.
- bismer*, foruden et vejinstrument også en vægtenhed.
- bjærgning*, *bjæring*, det, hvormed man har sit udkomme.
- bliant*, et slags kostbart tøj.
- blind sag*, sag, som er vanskelig at finde rede i.
- bobien*, vatteret, sort stof.
- boden*, grund, område.
- boel-brænde*, *boel-ved*, fntl. bulbrænde, -ved, brænde af træstammer, kløvebrænde.
- bolgalt*, gildet svin, der svares i afgift (af et bol).
- bolsaner*, flag, vimpler.
- bona altaris Barbaræ Senioris*, den ældste Barbaras alters gods.
- bona altaris Erasmi*, Erasmus' alters gods.
- bona altaris Sancti sepulcri*, den hellige gravs alters gods.
- bona altaris Vilhelmi*, Vilhelms alters gods.
- bona communia* og *mensalia*, fælles- og altergods.

- bondetorvelæs*, norm for størrelse af et læs.
- bonis communibus tamquam non residents*, fælles gods lige med ikke-residerende.
- »*bordtecher*«, bordtæpper.
- borgelejpenge*, afløsning for indkvartering i købstæder af hofsinder, faste landsknægte, bøsseskytter m.fl.
- borskersvend*, fmtl. ung, ugift håndværkssvend.
- boskæppe*, mul. d.s.s. byskæppe, svarende til $\frac{3}{4}$ tønde.
- boslod*, formue, alt hvad en person ejer bortset fra jord, en ægtefælles andel i det fælles bo.
- bossebom*, formentlig baksebom, stor bom brugt til at flytte kanonerne med.
- bottelier*, bouteiller, mundskænk.
- boyert*, bojert, ældre betegnelse for et mindre fartøj af jagtform.
- brandskib*, b. eller brander betegner sædv. et mindre skib m. brandbare sager, der sendes mod fjendtlige skibe for at antænde dem; kan muligvis også betegne skib til at fragte brænde med.
- brevpenge*, afgift for udfærdigelse af breve.
- brokar*, firkantet kiste fyldt med sten, hvorpå bropælene anbringes.
- bruchsolv*, brudsølv, gammelt, ubrugeligt, itubrudt sølvstykke, anvendt som råmateriale.
- brudl*, også åbnet, fx breve.
- bryhan*, en slags hvidtøl.
- brændsvin*, svin, der skal på olden, og derfor brændes m. ejerens bømærke.
- brødden*, brødjord, jord uden for al-sædjorden.
- brøde*, bøde.
- buller*, træstammer.
- butenværk*, ydre forsvarsværk.
- bygge*, bygning, hus, bolig.
- bælgkorn*, bælgstængel, sæd bestående af bælgplanter.
- børnepenge*, arvepenge, tilhørende børn, forvaltet af deres værge.
- »*baand patientier*«, fmtl. faste patienter el. lign.
- canonici*, korherrer, indehavere af kanonikater.
- canonici cæteri*, øvrige kanniker.
- canonici nobiles*, adelige kanniker.
- canonie*, kanonikat.
- cantoriet*, sangkor, kapel.
- capitain(e) des armes*, våbenmester.
- carnices*, spansk mål for salt.
- carteck*, muligvis art klæde.
- casu necessitas*, af nødvendighed el. tvang.
- casu conscientie*, samvittighedssag.
- catedralicum*, afgift af præster og kirkeejere til biskop el. universitet.
- censura*, bedømmelse.
- centner*, vægtenhed på 112 skålpund.
- civilitet*, høflighed, anstand.
- collationere*, gennemse, jævnføre (med hinanden).
- comital*, følge.
- commentken*, lille skål.
- commissarios provinciales*, provinskommissærer, landkommissærer.
- commoditeter*, bekvemmeligheder, fordele.
- comparere*, fremstille sig for, møde for (retten).
- comportement*, adfærd, opførsel, forhold.
- composita*, sammensatte lægemidler.
- compositbog*, fmtl. nodebog, kan dog også være en håndbog m. anvisning på sammensætning af forskellige bestanddele, fx lægemidler.
- condita*, krydrede apoteksvarer.
- conserva*, konserverede apoteksvarer.
- constantier*, uforanderlige størrelser.
- contentere*, tilfredsstille, fyldestgøre ved betaling.
- contumacia*, trods, ulydighed, ulovlig udeblivelse.
- copielius*, i kopi.

cordeg(u)arde, vagt.
corps de garde, vagthus.
corpus, legeme, evt. samling af gods.
 »dag«, udsættelse.
dannemænd, pålidelige, hæderlige mænd.
danst øl, øl fra Danzig.
data occasione, ved given lejlighed.
dauidici, dauidi corum, davidsdegne, latinskolekor, der udførte sang i kirker og huse.
decimanter, tiendeydere.
defrayere, holde én fri, underholde, skaffe fri fortæring, rejse m.m.
de nye våninger, se nye våninger, de.
degen, kårde.
døgnestue, vel skolestue.
dele, retsforfølgelse.
delefoged, en af lensmanden udnævnt foged i herredet, der især skulle føre de forefaldende retssager.
deprecation, bøn om tilgivelse, afbigt.
deputat, embedsindtægt, som nydes foruden den årl. løn.
deputere, henlægge, bestemme.
dessein, plan.
digehave, fnt. have omgivet af dige.
Dionysii dag, 9. oktober.
diskant, kor af skoledrenge.
disputere publice absq(ue) præside, disputere offentligt uden bistand (af en respondent).
distrahere, kan betyde: fordele.
dominium, besiddelse, ejendomsret.
doms afsigt, se afsigt.
donat, latinsk sproglære.
donkraft, transportabel løftemaskine.
 »*drage*« på søerne, mede
drift, indtægter (bøder el. indeholdelse) af husdyr, som træffes uden for områder, som ejermanen har brugsret til.
drill, stram militær eksercits.
drøgen, tørring.
drøglæder, et slags stærkt læder.
dugsvend, taffeldækker, tjener, som varter op ved bordet.

dæler, planker
dæleskriver (på *Bremerholm*), skriver, der syner, måler og holder opsyn med dælerne (plankerne) og andet øommer.
dønn, Hvidkilde dønn, betydningen uvis.
edelknabe, adelig dreng.
efter recessen holde maning, se maning.
eftermaning, senere rejst krav.
eftermålsmand, i drabssager den dræbtes nærmeste mandlige arvinger, som det påhvilede at forfølge drabet.
eftertale, bagtalelse, talen ondt om, dårligt ry.
 »*egekaner*«, egebåde.
eisensnider, stempelskærer.
ekke, ægt, pligtkørsel, se ægt.
ekkepenge, afløsningspenge for ægter, kørsler.
ekker, trådkugle til pynt, på omhæng og lign.
eloquentiæ professor, professor i veltalenhed.
eludere, narre, undgå.
embede (fx *bagerembedet*), pga. håndværkerlavenes monopol, der også omfattede pligter, betegnedes udøvelse af håndværket som embede.
emter, flertal af amter, embeder; lav.
endels, hvad der er en enkelts særlige ejendom, særeje.
enfagt, enkelt.
engbjæring, høhøst.
engharke (jysk) harke, en hårbundet tør eng, mager, med lyng og ris bevokset hede og kær.
engpenge, afgift for ret til høslæt el. græsning i en eng.
enkend, enkelt. *Enkende daler*: rigsdalere i 1 rigsdalermønter, ikke skillemønter.
enspænder, bereden tjener, især sådan som benyttedes til ordonnans- el. kurértjeneste.

erridspenge, arbejdspenge.

erudition, lærdom.

eskadron, underafdeling af rytterregiment; om flåde: nu eskadre.

esse, (nuværende) tilstand.

eventyr, ansvar og risiko.

examinatores ordinandores, eksaminatorer af personer, der skal ordines.

exemptorie, undtagelse, fritagelse (for forpligtelse).

exulant, forvist, landflygtig, udlænding.

fabritorio, fabrik.

fadbord, fadebur, det udstyr, som fulgte kgl. personer på rejse.

fadbordsægter, kørsel med fadeburet.

fadknapholt, se knapholt.

faldport, større falddør, især ved fæstningsværker og sluser.

faldsbøder, bøder for ulovlig udbliivelse fra retten efter lovlig stævning.

falkenteser, se falkonetter.

falkonetter, små drejelige skibskanoner.

falle, låserigel, der falder i af sig selv.

»*famstøcker*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen er usikker.

fangelig, til at få, opnåelig.

fastelavnsborgmestre, if. frd. 7/4 1619, § 9 skulle borgmestrene i lensmandens overværelse omveksles hvert år på fastelavnsøndag.

»*feldingsdomme*«, domme, hvorefter de dømte ikke kan stå til troende eller vidne i retten.

felltavetsvansen, den bageste opadbuede del af kanonlavetten, hvorpå denne hviler, foruden på hjulene.

»*fenneler*«, fmtl. (små) faner (jf. tysk: Fähnlein).

fisk (til skibsstykker/kanoner), stilleredskab til at give kanonen forskellig højde med, også kile.

fiskus, person, der overvåger, at loven overholdes.

fjorfole, fole, som er født det foregående år.

fjorføl, føl, som er født det foregående år.

»*flaschfoder*«, flaskefoder, en slags natstol, kloset.

»*flockall(?)*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen er uvis.

flumbsauger, betydningen af forledet uvis.

flux, snart, næsten.

fly (*vejene*), bringe i orden, istandsætte.

foder, vinmål på 960 pottes.

foderdug, tøj, der bruges som for.

fodermarkspenge, afgift for brug af fodermark, en mark, som er tilsået med sommerstaldfoder, bestemt til at høstes og opfodres i grøn tilstand.

fodernød, *fødenød*, kvæg, som af fæstere skulle holdes på foder for godsejeren.

»*foerverk*«, foderværk, pelsværk.

fogedgæsteri, afgift som afløsning for ret for fogden m. hest til overnatning og forplejning.

foleknægt, staldkarl.

forarges, her: forringes.

fordedige, forsvarer.

»*fordele*«, *lade sig*, lade sig indstævne 3 gange til tinge for vitterlig gæld.

fordrag, forlig, overenskomst.

fordringskab el. *fodringskab*, måde, hvorpå nogen el. noget transporteres, befording, kørsel.

»*fordrives*« (hvor tolden f.), hvor der drives (stude m.v.) over, uden at der svares told.

foretage, behandle, gennemgå (fx et regnskab).

forevending, undskyldning, udflugt.

forfang, afbræk, hindring.

forfare, erfare.

forfornede, det samme som fornede, s.d.

- forfulnede*, rådnede.
- forfærdige*, udfærdige, reparere, istandsætte.
- forangsmænd og -kvinder*, personer, der sørger for opvartning ved gilde.
- forhugge*, spærre med fældede træer.
- forhverve*, erhverve.
- forhøre (et regnskab)*, gennemgå kritisk, revidere.
- forket(stok)*, stok med gaffel på enden til at støtte bøssen.
- forkort*, forringelse, skade.
- forlag*, udlæg, forskud.
- forligning*, sammenligning.
- forlovel*, se forløvet.
- forløbe*, løbe bort.
- forløfte*, borgen, kaution.
- forløvet (forlovel)*, fået (givet) tilladelse til at rejse.
- forløvningsmand*, forlover, sponsor, kautionist.
- formandshavre*, afgift.
- formede (træer)*, frønnede, visnede, udgåede, vindfældede.
- formumstig*, fornuftig.
- forord*, aftale, betingelse.
- forprang*, handel før ankomsten til byens torv, ulovligt køb af bøndernes landbrugsprodukter før de nåede til byens torv.
- »forrygtt«, fjernet.
- forsat (i landgilde)*, for højt ansat.
- forse*, forsynde sig imod et bud, begå forseelse; sørge for, forsyne med.
- forset*, forsæt, skriftligt indlæg i retsag.
- »forsette« (sin kunst), fml. videreudvikle el. lign.
- »forsnerge« *landet*, fml. fejl for »forsvuerge«, forsværge, der kan betyde give afkald på, love at forlade.
- forstilling*, forreste del af et sammensat køretøj, hvortil trækdyrene spændtes, fx kanon med forstilling.
- forstændige*, give for forstå, underrette om.
- »fortaugd«, måske: fortøvet, forhalet.
- fortos*, mure med fortos, muligvis fejlskrift for fortov, mindre jordstykke foran el. omkring hus el. gd.
- forvandler (i Ty. Kanc.)*, ansat, embedsmand.
- forvanter*, slægtninge.
- forvendes*, fratages, løsrides, berøves.
- fransk pistol*, ældre guldmønt.
- »fredkeppe«, fml. frede, indhegne m. risgærde el. lign.
- fredspenge*, afgift.
- frihed (en bys)*, privilegeret område, hørende til en købstad.
- »fuld køb gjort«, afsluttet bindende handel.
- fyrør*, geværer, afdeling udstyret m. geværer.
- fædrift*, kvægavl, græsning, græsningsret.
- fæmon*, kvæg.
- fænnike*, (lille) fane.
- fødefole*, hest, som af fæsteren skal fodres for godsejeren.
- følgagtig (lade være f.)*, lade få, overlade til.
- førlov*, afgift for tilladelse (for en fæster) til at føre sit gods bort el. for tilladelse til at føre arv ud af den jurisdiktion, hvor den er faldet.
- »første middel«, først indkommende penge.
- gangbolig*, hus, for hvilket der i stedet for leje gøres hoveri (gangdage).
- gelejsdbrev*, brev, der giver beskyttelse, gelejde: beskyttende ledsagelse.
- gemæs*, i overensstemmelse med.
- genant*, fastsat betaling i penge el. naturalier for bestemte ydelser.
- generalrestseddel*, se restseddel.
- generalstaterne*, fællesregeringen for De forenede Nederlande, bestående af repræsentanter fra de enkelte lande.
- genet*, fordel, indtægt.
- geruste heste*, heste tjenlige til krigsbrug.

geråd, råd, midler.

geschier (vogn- og geschiermester), seletøj.

gevald(t)iger, profos ved et regiment, skulle eksekvere krigsrettens domme.

gevyrts, krydderi.

gevær, forsvars- og angrebsvåben, i fuld gevær: i fuld udrustning.

gewehr, håndvåben af alle slags, (jf. sigdegwehr).

gewurtz, krydderier.

gild og gæv, vederhæftig, god, dygtig.

gitov, tov, hvormed sejl bjerges, el. hvorpå teatertæpper hviler i sammenfoldet stand; her: tov som bruges ved fremstillingen af sejldug.

gjethus, støberi.

glapsluse, glapstighbord, sluse, stighbord, som kan glide, er bevægelige. Meningen er fntl., at de virker automatisk.

glim, fiskegarn.

gotling, en slags skibskanon.

grangivelig, nøjagtig.

gravamina, besværinger, klager.

greisemølle, måske: græsmølle (s. d.).

gribsjord, jord, som ikke er rebet, og som man frit kan tage af til dyrkning.

gring, møntstøbning.

grot, møntbetegn., der angiver større værdi end den normale, fx skillinger, hvoraf der kun gik 5 sk. grot på 1 mk. i st. f. 6 sk.

gro(v)brad, groffenbrad, større el. mindre stykke kogt el. stegt oksekød.

grundtling, karpesfisk

græsmølle, vandmølle, der kun bruges om vinteren.

græsøksne, sommergræsset kvæg, ofte beregnet til eksport.

grønvej, lidet befærdet, græsbevokset vej.

gyldenstykke, (silke)stof, helt gennemvævet med guld- el. sølvtråde el. -bånd.

gyrt garn, muligvis garn, der er sat i stand.

gæsterihavre, afgift i havre i st. f. gæsteri.

gårdmand, her: medfæster, jf. hovedmanden.

gårdsæde, person, der af en gårdejer havde fået overladt brugen af en jordlod mod at hjælpe til med dyrkningen af gårdens jord.

gåsehavre, afgift i havre som følger med ydelse af gæs.

halden el. hallen, vissen, fortørret.

hampebrøde, if. O. Kalkar: Ordb. til det ældre da. Sprog: redskab til at bryde hamp med; må dog fntl. her (1650, 110) have en anden betydning.

»*hamstocker*«, hammerstænger, stænger på en slags fiskegarn.

»*hand ross*«, håndhest, hest som føres ved hånden af en rytter.

hanevejerpenge, afgift, men betydningen uvis.

harbopund, landgildepund på $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{11}$ el. $\frac{1}{12}$ tønne.

hederider, en art skovbetjent.

»*heringgarn*«, sildegarn.

herregæsteri, afgift til afløsning af godsejerens ret for sig og sine heste til overnatning og forplejning.

herrehavre, havre som afgift til godsejeren.

herrellys, bedste slags tællelys.

hirdtz-farvel, tysk Hirsch el. hirts, hjort.

hjemmelsted, sted eller persons udtalelse, der giver hjemmel for noget.

hofden (ved Østerås udløb i Ålborg i Limfjorden), vel hofde.

»*hoffheste*«, hovheste, heste, der bruges til hovarbejde; her (1650, 322) fntl. pligt til at stille en h. et vist antal dage.

hofklædning, klæder til hofbrug, stadsklæder, evt. en art uniform.

holdsvoغن, vogn, som skal holdes i be-

- redskab til befording over en vis strækning.
- holdsøgt*, pligt til at stille befording (ægt) til rådighed.
- hollandsk skrot*, se skrot.
- »*hollende*« (ege), visne, udgåede.
- holt*, muligvis = gehalt, indhold, værdi.
- hopmand*, *hopffmand*, hovedmand, befalingsmand, kaptajn (jf. ty.: Hauptmann).
- »*horsimer*«, vel hørsimer, reb flettet af hør.
- hoveddomsager*, hvoddomsager, den tværpløjede ager for enden af de lange agre, pladsen, hvor ploven vender.
- hovedmanden*, her: den ene (den ledende) af to el. flere fæstere på samme gård; jf. gårdmand.
- hovedsag*, den af 2 el. flere i forb. m. hinanden stående retssager, som er den oprindelige og har draget de(n) anden(dre) m. sig.
- huggenbånd*, humlestage.
- hulglas*, om hule genstande af glas, som flasker og glas.
- husbondhold*, afgift som anerkendelse af underordningsforhold til en husbond, for vornede: afgift for tilladelse til at tage midlertidig tjeneste andetsteds.
- husere*, gå rundt fra hus til hus.
- husleje*, nattelogi.
- hvid*, lille mønt (1/3 skilling).
- hænde dom*, erhverve, få, opnå dom.
- hængestokke*, vel bjælke el. lodret søjle anbragt på en drager på en bro for at støtte den.
- hævd*, vedligeholdelse, holde i orden.
- hævegøg med tros(se)*, muligvis en slags kran i form af vippe med reb.
- hævetøj*, løfteværk, hejseværk.
- højde*(e), forager, skovfremspring.
- høringsdele*, en særlig proces, idet *høringer* var 6 mænd, som blev udnævnt af herreds-, by- el. birkefogeden for at forhøre sager; *dele* er proces, rettergang.
- håndskrift*, dokument med underskrift, gældsbreve.
- iligen*, i en fart.
- immuniteter*, friheder, forrettigheder.
- impediment*, hindring.
- imputeres*, tillægges, tilregnes.
- in bonis communibus*, i de fælles goder el. det fælles gods.
- in publica disputatione*, i offentlig disputats.
- in sequestro*, se sekvestration.
- in usum medicum*, til medicinsk brug.
- inconueniens*, ubelejlighed, besvær, ulempe, bryderi.
- indejer*, jf. udejer.
- indførsel* (fx i en gård), adkomst til med rettens følge at foretage eksekution el. udlæg i ejendommen.
- indgangspenge*, afgift ved optagelse i lav.
- indlager* (at holde i.), at forpligte sig til ophold et bestemt sted, til en forpligtelse er opfyldt, fx en gæld betalt.
- indtægt*, jordstykke taget ind til dyrkning.
- indtæppe*, indhegne.
- infeslere*, hæрге, hjemløge.
- infimus*, lavere, under.
- innepenge*, pengeafløsning af pligtarbejde.
- insufficerter*, utilstrækkeligt.
- intercession*, forbøn, mægling, mellemkomst.
- interesse*, her: renter.
- isbrud*, det at havisen bryder op og begynder at smelte, også om tøbryd på veje.
- isensnider*, stempelskærer.
- jagerbom*, klyverbommens forlængelse, det yderste stykke af sprydet på skibe.
- »*jeffning*«, fmtl. fordeling, udlodning.

- »jegerheste«, jægerheste, jagtheste, jf. »hoffheste«.
- jernfang*, ting, redskaber af jern.
- jerngøllinger*, skibskanoner.
- judices consistoriales*, konsistorialdommere.
- julehellig*, julehelligdagene.
- juramentum fidelitas*, troskabsed.
- jus optandi in capitulo*, ret til at vælge i kapitlet.
- jus patronatus*, kaldsret.
- juxta senium in officio*, næst efter den ældre i embede, efter anciennitet.
- kaldsmænd*, 7 mænd, som i tiden før Danske Lov valgtes af sognemændene til at kalde ny præst.
- kalente*, sammenkomst, specielt af et herreds præster, en behandling af sager af fælles interesse.
- kalentegods*, gods, der tilhører el. har tilhørt et gejstligt kalente (broderskab), som modtager afgift heraf.
- kammervogn*, vogn til at føre sølvtøj, dækketøj og lign.
- kancelliforvandler*, embedsmand i kancelliet.
- kantin*, stof, hvidt slør.
- kapitelskøb*, kapitelstakst (jf. markeds-køb).
- kapitular*, medlem af kapitel.
- kapitulation*, aftale om vilkår for militær tjeneste, diplomatisk overenskomst.
- karemærker*, bomærker
- kartove*, kort og tyk kanon.
- kast (ligge i)*, ligge i fællesskab, blandet med.
- kavringbrød*, små runde brød.
- kejse*, kære, vælge.
- kielegruemunden*, kedelgrubemunden, indfyriingsåbningen til en indmuret kedel.
- kirkestol*, bog, hvori indførtes en kirkes visse indkomst, gårde, jorder, skove, huse og deraf gående landgilde el. afgift, ligeledes korn- og kvægtiende, hovedstol og rente og inventarium.
- klappegryme*, klapgrime, hovedtøj med klappræer til heste.
- klipper*, kleppert, undersætsig, stærk (og hurtigløbende) hest.
- klyvjern*, smederedskab, muligvis kløvejern.
- klæp*, lille agerstykke af uregelmæssig form, især om lille dyrket plet som tillæg til en større agersamling.
- knapholt*, d.s.s. klapholt, mindre planker af eg eller bøg, især til bødkerbrug.
- knæpstob*, fmdl. stob (bæger) m. hank.
- »*knipmelinger*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen uvis.
- kobberslange*, mindre kanon.
- kobberstykker*, kanoner af kobber (malm). Billeder trykt med kobberplader.
- komment*, skål.
- kommis*, hærforråd, egtl. betroet gods.
- kommisariatold*, se småtold.
- »*kongstød*« el. *stød*, kongestød, afgift til kongen, en art landgilde, betalt af især jordegne gårde i penge el. byg, men især havre.
- konsentere*, samtykke.
- konsistorium i Ålborg*, betegnelsen k. bruges i Danmark normalt kun om den forsaml. af professorer v. universitetet, som udgør dets øverste myndighed. Her er fmdl. tale om tamperretten i Å., bestående af stiftslensmd., biskop og evt. fl. gejstlige, der dømte bl.a. i ægteskabssager.
- kontentere*, tilfredsstille.
- kopenge*, dels betaling for køer i fællesgræsning, dels afløsning af ydelse af ko el. part deraf i skat el. landgilde.
- korduan*, særlig slags fint (spansk) læder af bukke- el. gedehud, opkaldt efter den sp. by Cordoba.
- korer*, kårder.

- korter*, kvarter (smør), $\frac{1}{4}$ fjerding el. $\frac{1}{2}$ otting.
- krat*, vel karat.
- kredens knive*, knive til forsmagning fjer retten serveredes.
- krybbegrime*, hovedtøj til hest.
- kulegraver*, kirkegårdsgraver.
- kusk*, 1) vogn, 2) vognfører.
- kuskheste*, heste, som tilstodes en højere officer ved en armé på felt-fod til hans trænkusk.
- kvittans*, kvittering for det årlige regnskab.
- kvittansiarum*, generalkvittering for en embedsperiode.
- kæphave*, kæp = stav, stok.
- kærv*, neg (tiende i kærven i modsætning til tiende i skæppen, dvs. i aftærsket korn).
- kølemunden*, køllemundingen, indfy-ringsmundingen til (malt)kølle.
- kørnekrudt*, finere krudt.
- labores*, arbejder.
- lademager*, person, der laver lavetter til kanoner el. skæfter til håndskydevåben.
- ladeskoul*, skovlignende redskab, hvormed løst krudt (ikke i kardus) fyldes i el. udtages af en kanon.
- ladninger 10 og 12*, se *lødiger*.
- »*lagett*« *fisk*, fisk, som er lagt i lage.
- Lambertii dag*, 17. september.
- landekøb*, faktiske handelspriser, i modsætn. til kunstigt fastsatte priser, fx kapitelstakster.
- landemodeafsig*t, se *afsig*t.
- »*landkyndiget*«, kendt i landet (landsdelen).
- laveren*, i *l.*, ved krydsning, til søs.
- leding* el. *ledingspenge*, gives ligesom landgildepenge næsten alene af jordegne bønder; er i 1600-tallet en pengeafgift, hvormed den opr. ledingspligt i natura er afløst; havnen er det læg af gde., som skulle stille én mand til ledingen.
- »*lederne*«, affutager, kanonunderlag af bjælker.
- leg. fol. præced.*, lege folio præcedente, læs foregående side.
- »*leggere*«, liggere, kgl. bude el. tjene-re, slotsfogeder, betjente ved et toldsted.
- »*lehning*«, lening, udbetaling af sold til soldater.
- lektier*, skoleklasser.
- lensmed*, smed i embede, len.
- liberi*, bibliotek, bogsamling.
- licentere*, afskedige.
- lisinger*, snore
- literals attestacionis et admissionis*, attestations- og adgangsbreve.
- literals attestacionis et dimissionis*, attestations- og afgangsbreve.
- litis pendentia*, uafgjort, endnu ikke pådømt sag, en sags anhängighed, indankning.
- livsbrev*, dokument, brev, hvorved noget tilsiges, forlenes én på livstid.
- »*loddningen*«, udlodningen, jf. »*jeffning*«.
- »*lodskifte*«, betydningen uvis, mul. hoveri på afdelte lodder.
- losemente*, logement, herberg, logi.
- loven og vissen*, borgen, kaution, sikkerhed.
- L.S.*, loco sigilli, på seglets plads, dvs. stedet på dokumentet, hvor seglet er sat.
- lægdsko*, formentlig ko, der ydes af flere, i et lægd.
- løb(e)*, smørsmål, hvis størrelse varierer fra landsdel til landsdel.
- lødemark*, mønt, 45 sk. lybsk = $\frac{15}{16}$ rd.
- lødiger, 12 og 14*, håndskydevåbens kaliber, idet tallene angiver, hvor mange kugler, passende til pågældende løb, der gik på et pund.
- løfte, komme i løfte for*, kautionere, borge.
- løsholter*, vandrette tømmerstykker midt i bindingsværk.
- løskyndingsbrev*, løskynde er at opsigte,

- forkynde ophævelse af kontrakt el. en indgået forpligtelse.
- lån* (på mark), muligvis *lon*, mellemrum mellem agre.
- makej*, stof af uld el. silke med blomstermønster.
- malvasier*, sød vin, opkaldt efter den græske by Malvasia di Romania.
- maning*, adeliges pligt til at blive i indlager (s. d.), dvs. et nærmere fastsat sted, til gæld er betalt.
- manutection*, beskyttelse (af privilegium).
- markeds køb*, pris i fri handel (jf. kapitalskøb).
- markskelsgrøb*, grøft, som danner markskel.
- mars* (?marsch) *havre*, afgift.
- mastovn*, masovn, højovn til at smelte jern i.
- medfart*, fremgangsmåde, behandling.
- menge* (*vin*), blande.
- menlykke*, indskæringerne i en nøglekam og de jern i låsen, der svarer til dem.
- mensalibus communibus*, fælles men-salgods.
- mensam pastoris*, præstens bord (underhold).
- metalstykker*, kanoner af bronze.
- mergrøn*, havgrøn.
- merling*, line slået af 2 finere garn.
- merseklæde*, *mærsklæde*, mærsset er den platform, som på større skibe omgiver den øvre del af den egtl. mast; m.klædet er den sejldug, der omgiver platformen.
- messager*, bud, sendebud.
- Michaelis*, Mikkelsdag, 29. september.
- middel*, person(er) udvalgt el. beskikket til at udøve myndighed (fx ret-tens middel, menige købstæders middel).
- mindremand*, mand, der er dømt fra sin ære, også mindreværdig person.
- minorennitet*, mindreårighed.
- modvilligvis*, utilbøjeligt, modvilligt, af våde.
- molter*, mat(t)er, medhjælpere hos orlogspersonel.
- munition*, krigsfornødenheder, krigs-materiel.
- munk* indretning ved afløb fra fiske-dam, i form af et vandret udløbs-rør gennem dæmningen og det i forbindelse hermed stående lod-rette el. skrå damrør, hvori afløbet reguleres ved hjælp af skodder.
- munsterplads*, sted, hvor hærafdelinger samles til mønstring.
- murleder* lægte, vandret tømmer oven på indre kant af en bygnings si-demure som underlag for bjælkerne.
- musterhaft*, mønsterværdig, eksemplarisk.
- musteus plys*, muligvis laurbærfarvet plys.
- mutatis mutandis*, med de nødven-dige forandringer.
- mutination*, oprør.
- mælkedeje*, malkepige, mejerske.
- mærføl*, hoppeføl.
- mærsk*, marsk.
- mørser*, kort, svært kasteskyts (d.s.s. mortér).
- mål*, fodring, malet korn, hestefoder.
- målspenge*, afgift.
- nam*, domhavers ret til at bemægtige sig noget af den dømtes løsøre til sikkerhed.
- natglas*, timeglas.
- nederfældig*, sagfældet, sagsøgt, per-son som pga. udeblivelse el. man-gel på bevis ikke har friet sig for anklage.
- nybygge*, ny bygning, ny ejendom.
- »ny(e)«, vel nymåne (i forventning om, at denne giver udsigt til frost og dermed godt føre til transport af træer o.a.).
- nye våninger*, *de*, Nyboder.

nældeblad, lille sølv mønt, mærket med det holstenske nældeblad.
nøglesmed, låsesmed.

observande, skik og brug.

officia capitularia, kapitalembeder.

officium procuratoris generalis in capitulo et officium procuratoris scolæ una cum episcopo, generalprokurator-embedet i kapitlet og embedet som prokurator for skolen sa. m. biskoppen.

okkasioner, lejligheder, tilfælde.

oldengæld, afgift for retten til at have svin på olden.

oldingegang, udpegning af ret markskel ved oldinge, dvs. de dertil af tinget betroede erfarne mænd.

ombrage, usikkerhed, mistanke, mistro.

omdrag, henstand.

omslag, termin (Kieler Omslag).

opdragelse, vistnok = opdrag, opgave.

opkræve nævningsmænd, rebsmænd, udnævne, udpege n., r.

oprejsning, æresoprejsning, gengivelse af juridiske rettigheder, bevill. til at fortsætte el. påænke en sag, skønt den gældende el. fastsatte frist er udløbet.

opskrevne (mænd), skriftligt tilsagte.

opskrift, opgørelse over.

opskrive, opsige skriftligt.

»*optages*«, her: opsættes, udsættes el. hvornår sagen genoptages.

optaget sagen, standset, ophævet sagen.

optere, vælge.

opvarte, overvære, have tilsyn med, sørge for underhold til.

ordele, dømme, afgøre.

ordinansen, kirkeordinansen af 1537 (39).

ore, uopdyrket udmark, benyttet til græsning.

»*orloffsøm*«, orlogssøm, en slags søm.

osmund, jernklumper, jern.

overbødig, villig til, indforstået med.

overhøre (*vidnesbyrd el. dokumenter*), granske og vurdere.

ovnsmund, indfyrringsåbning til ovnen.

pagte, forpagte.

paille-maille, paillemail, boldspil, med bold el. kugle af træ, også om pladsen, hvor det spilles, også *baille-maille*.

pajement, betaling.

paket, postpakke, stykgods.

»*paltebogen*« i *Lund*, p(j)alte, norsk navn for optegnelser, særl. jordebøger. »En Lunde landebog skulde kaldes Pjalte« (O. Kalkar).

partegård, forskrivning for partgård, s.d.

pantsvend, pandsvend, jagtbetjent, som opstiller og passer panderne (jægernetene).

pantesvend, betjent ved udpantning.

parapet, brystværn på vold el. skanse.

partgård, fmd. del af en gård, gårds-part.

pasbord, pas.

pastor loci indignus, stedets uværdige præst.

pastores rurales et urbanos, landsby- og købstadpræster.

patrimonium, fædrearv.

pebersvende, ugifte, ofte unge, mænd, som rejser rundt og sælger varer på landet.

peccerer, forbryder sig imod.

pension, regelmæssigt årl. vederlag for ydet tjeneste.

peregrinere, rejse i fremmede lande.

periculere, komme i fare.

perpetuelt brug, i, i varigt brug.

perpetuere, henlægge til varig (evig) ejendom el. underhold.

petersenum, petersemun, petersemen, en art vin.

Philippi Jacobi, 1. maj.

pibe, vinmål, ml. 432 og 588 potter.

pui vita pia, den frommes fromme liv.

- pipholt*, d.s.s. pipenholt, træ (af eg el. fyr) til render.
- pligtsfoged*, opsynsmand med arbejdsfolk.
- plitzkarl*, pligtskarl, arbejdsmand.
- placidere*, beslutte sig for.
- plovhavre*, en særlig afgift til de siden slutningen af 1100-tallet oprettede spedalskhedshospitaler; efter spedalskhedens forsvinden fortsat lige til vore dage svaret af nogle af Århus-egnens herreder til den stedlige Skt. Karensgårds arvtager, det alm. hospital i Århus.
- pochenlager*, paukeslager.
- portion*, andel af kapitelsgods.
- potestas testandi*, myndighed til at vidne.
- post tertium tutoris annum*, tutor, der normalt betyder værge el. formyndere, må her stå for prælat el. kanonik, som er tillagt et præbende.
- posteriteten*, efterkommerne, eftertiden.
- potaske*, gl. navn for kaliumkarbonat, der bl.a. anvendes ved glasfremstilling; udvandede i ældre tid af planteaske, der brændtes i jerngryder.
- potestas testandi*, ret til at testamenter (på særlig måde).
- praxis Testamenti (anamneseos) Jesu Christi*, udøvelse af Testamentets ihukommelse af Jesus Kristus. (Jf. Lukas 22,19, 1. Korinthierbrev 11, 24-25 og Hebræerbrev 10,3).
- pro aliqua parte salarii*, salær til den anden part.
- pro residente*, som residerende, havende bopæl ved kapitlet.
- pro tempore*, forkortet p.t., for tiden.
- procuratoria*, fuldmagter, bemyndigelser.
- profect in studiis*, fremgang i studierne, standpunkt.
- professor hebraeæ linguæ*, prof. i hebraisk sprog.
- professor matheseos*, prof. i matematik.
- profos*, skarpretter.
- promotio doctoralis*, udnævnelse af doktorer.
- promotorialskrivelse*, anbefalingskrivelse.
- præcavere*, forebygge.
- præceptor*, læremester, hovmester.
- præsumere*, forudsætte, formode.
- pumplæder*, kærnelæder.
- purgantia*, rensende lægemidler.
- pædagogier*, opdragelsesvirksomhed.
- pøkere*, skibsdrenge.
- »på et hår«, fuldstændig ens.
- på kongens behag*, ratifikation, under forudsætning af, med forbehold for kongens efterfølgende godkendelse.
- påløb*, adgang, adkomst.
- quartus theologus*, fjerde teolog (af professorerne på universitetet).
- ranson*, rançon, løsepenge, løskøbelse.
- ransonere*, løskøbe, tilbagekøbe krigsfanger.
- ransvoret*, ved ed beskyldt for ran.
- rapert*, underlag til en kanon.
- rapper*, (ravn)sort hest.
- ratione officii*, ifølge embedspligt.
- recessen*, når intet andet er anført, er talen om Chr. 4.s reces af 1643.
- reciprocum*, gensidig.
- reconsiliere*, forsone, forlige, forene på ny.
- rectâ lineâ*, i ret linje.
- recuperere* (sit helbred), genvinde, genoprette.
- redesvend*, husholder, forvalter, jf. dugsvend.
- redimere*, købe tilbage.
- »redthoffuit«, betydning uvis.
- »reen om«, ren om ren, sideløbende agre.
- regimentsstykker*, en slags feltskytts.
- reisige*, oprørske.
- reitererede*, gentagne, fornyede.

rejsepenge, afløsningspenge for kørsler (rejser).
remedere, råde bod på, forbedre.
remsnider, nærmest = sadelmager.
ren, ved mark, agerren, jordstrimmel el. fure, der står som skel.
renteritakst, en af Rentekammeret fastsat omregningstabel til penge for korn og andre naturalier.
replica, gentagelse, gensvar, genmæle.
residentes, residerende, på stedet boende.
restseddel, anvisning, obligation på et tilgodehavende restbeløb; *generalrestseddel*, samling af flere restsedlers beløb i én.
rethængig, vistnok om et forhold, som skal for retten.
retranchement, forskandsning.
revers, forpligtelsesdokument.
reversal, fortegnelse over dokumenter.
revieret, bredden.
revle, gulvbjælke el. bræt, der sømmes på tværs af brædder, som skal sammenføjes til en flade.
ridemænd, mænd, der skal dømme som overinstans i skeltrætter.
riddermænds mænd, væbnere, herremænd, der ikke har modtaget ridderlag.
risch hamp, rigaisk hamp.
 »*rochell*«, rokkel, rokke, hellefisk.
rode, længdemål på 6 sjæl. alen.
 »*ronden*«, i, i omkreds.
rotgieter, metalstøber.
rugfoder el. *rufoder*, halmfoder.
rummeldøs, øl fra Ratzeburg.
rummål (*ruemål*), udstrakt, stort mål, ikke nøjeregnende.
rumpere, bryde, sønderrive.
 »*rundelet*«, fmtl. ruddelen, frem-skudt forsvarsværk.
ruptur, brud.
rustbåre, mul. det samme som rustvogn (s.d.).
rustvogn, trosvogn, bagagevogn.

rustvognsheste, heste til trosvogne.
rustvognskusk, trosvognskusk.
 »*ryter bier*«, fmtl. en omgang rytterøl.
rytter, mønt, navngivet efter stemplet.
rømningsgods, gods, løvsøre, ejendele forladt ved rømning.
røsse, måske styrtede, faldne.
rådstuevinde, tingsvidne afgivet på rådstuen.
råholder, råbånd, bånd, der holder sejlet til råen.

Sacellum beatæ virginis og portio Knudstrup in decimis Vicariatus Erasmi, Den hellige jomfrus kapel og Knudstrups andel af Erasmus' vikaries tiende.
sagefald, bøder, ret til at oppebære retsbøder.
sagsvolder, den, der rejser sag.
salen, *bryllup på salen*, bryllup kunne efter tilladelse holdes hjemme, på salen, altså ikke i kirken.
salcirken, *saltserken*, *selsikker*, lille fad, sovseskål.
salveguardie, sauve-garde, salvegarde, sikkerhedsvagt.
samrask, tørrede små flyndere.
sandemænd, livsvarigt udpegede lokale mænd, der skal afgøre markskeltvister og andre trætter, el. afgive erklæringer herom til brug ved domstolene.
sandemænds tov, sandemænds afgang.
sankevidne, upålideligt vidne, falsk vidne.
savedæler, savskårne planker.
 »*schjørte*«, fmtl. d.s.s. skørte, afkorte.
secret, mindre segl.
seebier, formentlig en slags øl.
sejermagere, urmagere.
sejerværk, ur.
sekvstration, beslaglæggelse af omstridt ejendom og overgivelse af den til en tredjemand til foreløbig forvaltning.

- selvanden* (-*tredje osv.*), sig selv og én (to osv.) mere.
- senium*, alder.
- sentere*, afsige dom el. kendelse.
- sermon*, prædiken.
- session*, sæde (i forsamling).
- sidegewehr*, se *gewehr*.
- sidenmoer*, 1. led betyder silke, 2. leds betydning uvis.
- simplicia* (*simplicibus*), fntl. lægeurter.
- sjettepenge*, afgift til kongen på 1/6 af arv, der føres ud af riget.
- skaft*, længdemål, 10 fod.
- skaftekorn*, korn siddende i strået, utærsket korn.
- skanseklæde*, sejlbug langs rælingen af skansen, agterdækket.
- skatgæsteri*, gæsteri, der gives som afgift.
- skatteko*, skat i form af en ko el. part af en ko, som et læg ydede i fælleskab.
- skel*, med så *skel*, af den årsag, med den begrundelse.
- skelne*, *skielne*, fuge, også understryge.
- skibslader*, lavetter til skibsbrug.
- skikkelig*, kan betyde velegnet, kvalificeret, se indledningen til KB 1647.
- skjold*, om mark, øverste jordlag, med græs, lyng.
- skodde*, skyder i lås
- skoledegn*, løbedegn, latinskoleelev, der virker som degn i nærliggende sogne. Jf. sædedegn.
- skovessen*, skueret, tysk Schauessen.
- skovmærke*, redskab til at slå mærke i træer med.
- skovvogn*, forpligtelse til at møde med vogn til transport af tømmer el. brænde.
- skraber*, muligvis et andet ord for fribytter.
- skrivnerskæppe*, en skæppe skriverkorn, afgift af gårdene i korn til retsskriveren.
- skrot*, schrot (holl.), råvægt el. bruttovægt, en mønts hele vægt (i modsætning til *værd*, lødighed, indhold af ædelt metal).
- skrubber*, ?skrobeter, ?sørøverskib.
- skrufisk*, skruet fisk, fisk presset i tøn-der ved hjælp af særlig skrueindretning.
- skråstykke*, kanon til at skyde skrå med, dvs. jernstumper.
- skursnævninger*, nævninger (i Jyll.), som opr. skulle afgøre sager om ledingsskatten, der svaredes af selvejerbønder, siden om disses skatterestancer i det hele taget.
- skydehest*, hest afrettet til jagt og til at stå for skud, dvs. ikke at reagere på lyden af skud.
- skærbåd*, fladbundet, halv- el. hel-dæksbåd m. årer og sejl og udstyret m. kanoner.
- skørte*, fælde, save om.
- skøvle* (kobberplade), ?skovl.
- stetter*, ?arbejder, der glatter, udjævner planker.
- »*sliindre*«, slinde, hugge bark af, tilhugge groft, rette op.
- slotslov*, forpligtelse til at holde et slot til rådighed for kongen (el. hvem gældende statsforfatning tilsiger).
- slådejord*, lavning, større fladt stykke land.
- slåer*, planker, revler o.l.
- smalle tøn-der*, almindelige korntøn-der, i modsætning til de større Ri- betøn-der.
- småfæmit*, ?fæmon, kreaturer.
- småtol*, både ind- og udførselstold af forsk. varer, fx salt og fisk. Blev fra 1638 opkrævet af landkommis- særerne og betegnes derfor også kommissariatold.
- snedebakke*, ved mølleanlæg, men be- tydningen uvis.
- »*snedkniffue*«, vel snitteknive.
- soldatesken*, betegner ofte helheden af en stats soldater.
- spargeres*, rygtes.
- specerier*, krydderier.

- specie*, rd. in, speciedaler, hele daler-mønter, dalere i rede penge, klingende mønt.
- spindepenge*, afgift (på 4 sk. pr. helgård) som afløsning for pligten til at yde hovspind.
- springsjord*, muligvis af sprænge: ud-magre, udpine.
- »*stable*« *ret markskel*, markere det rette skel v. hj. af stokke el. sten.
- »*stacke fassner*«, fntl. korte favne ved.
- stafferet (kiste)*, forsynet med det nødvendige.
- stagenet*, ?fiskeket på stang.
- »*stande for fulde*«, stå ved fuld magt.
- statisk*, vedr. staten, brugt om Nederlandene, ud fra *Generalstaterne*.
- stavre*, tynde stolper i husvægge, hvorom flettes halm el. ris til lerklining.
- stedsmaal*, indfæstning.
- »*steffne*« (*dammene ... steffnis*), stævne, opstemme vand.
- »*steg*«, pæle, stager, stolper.
- stelsten (stilsten)*, stenart, der bruges til indvendig mur el. bund i højovne.
- »*stennede*«, fntl. møde for, stå til ansvar ved.
- stiffuerie*, fntl. trodsighed, opsætsighed.
- stiftsbog*, bog indeholdende oversigt over de gejstlige embeders indkomster m.m.
- stijl. ord.*, ordinær stil.
- stilholt*, stilleklods på rappert.
- stilsten*, se stelsten.
- stítov* på et skib, betydning uvis.
- stod*, en flok af heste, en hingst og dens hopper.
- stokknægt*, medhjælper for profossen.
- stor mil*, den gl. danske mil på ml. 9 og 10 km fortrængtes i løbet af 15- og 1600-tallet af den kortere tyske mil på ml. 7 og 8 km.
- strick*, kobbelt.
- strygen*, stryge af flaget på orlogsskib, som hilsen.
- stråvåd*, ?strogvod, strygevod (der trækkes).
- stud*, afgift, skat.
- studieskat*, afgift, som efter reformationen skulle udredes af landsbykirkerne i Sjæll. og Skåne til universitetet.
- stug(ager)*, -(eng), d.s.s. stuf, jordstykke uden for fællesskab.
- stunde til*, søge imod, tragte, stræbe efter.
- stutmester*, stodemester, tilsynshavende ved et stod (heste).
- stuv, stuf*, jordparcel frasolgt bondegård, jordstykke uden for fællesjorden.
- styck von achten*, spansk mønt = 1 pia-ster à 8 realer.
- stykke*, vinmål (ml. 960 og 1920 pot-ter).
- stykkeleder, stykkeladninger*, fntl. affutage, underlag for kanonrørene.
- stykker*, kanoner.
- stykkestøber*, kanonstøber.
- stykknægt*, soldat, der kører kanoner el. vogne, virker som oppasser, hestepasser m.v.
- stylo usitato*, i den sædvanlige stil.
- stævnedag*, skiftedag.
- stævning*, opdæmning af vand.
- støbning*, kornet sættes i støb, dvs. til spiring i vand, og bliver til malt.
- stød*, se kongstød.
- stødhavre*, opr. studhavre, afgift i havre til foder for rytteriets heste.
- støpegarn*, afgift, muligvis garn til lunter, idet stykkekrudt = kanonkrudt.
- suppositives*, stedfortrædere.
- surskov*, skov med dårlig bund, krat.
- sub eodem dato*, under samme dato.
- sub poena confiscationis*, under straf af konfiskation.
- sub suspensione ab officio*, under embedets fortabelse.
- sundkorn*, afgift i korn for fri fart over sund.

- svaneffeder*, fmtl. en vandhane af en bestemt form og kapacitet.
- sv(e)g)hue*, *svibuer*, stræbebuer, hvælvingbuer o.l.
- sædedegn*, degn med bopæl i sognet. Jf. løbedegn.
- sætte visse el. loven*, *visse* er sikkerhed, borgen, *love* er at gå i borgen.
- sølvpop*, hofbetjent, som forestår sølv- og guldtøjet og har ansvaret for sølvkammeret.
- søsling*, seksling, lille mønt på 6 pendinge.
- såre*, lidende, svage, skrøbelige.
- sårsmål*, retssag ang. tilføjelse af sår. Også alvorlige el. store sår.
- »*tage fred*«, meningen er fmtl., at han har hindret manddraberen i ved at svare mandebod at blive svoret fred af den dræbtes frænder.
- tale (derpå med lov og ret)*, gøre fordring, sagsøge.
- tarlarer*, tyrker.
- »*techer*«, tæpper.
- tegnobog*, optegnelsesbog, notitsbog.
- teje*, afgift bestående af 1 lam, 1 gås og 2 høns.
- »*temper*« *dage*, tamperdage, dvs. de 4 dage årl., hvor tamperretten holdes.
- tempore interregni*, i tiden mellem den ene konges død og den næstes indsættelse.
- tengårdssted*, fast fiskegård, beregnet til fangst af vandrefisk i åløb.
- »*tepperiis*«, gærderis.
- »*thousadel*«, ?toggsadel, rejsesadel.
- tiende i kærven*, tiende i negene, udtaget på marken.
- tiende i skæppen*, tiende af det aftærskede korn.
- tiendepenge*, afgift af udlændinges dødsbo til kongen og byen.
- »*tiengaarn*«, betydning uvis, måske = tiendegarn, garn af hvis fangst der svares tiende.
- tilforsigt*, tillid.
- tilfødn*ing, forøgelse af husdyrbestanden ved fødsel.
- tilgedan*, hengiven, knyttet til én ved troskab.
- tilholde sig*, gøre krav på, hævde sin ret til.
- tindelørte*, ørte på 10 skæpper.
- tingsvinde*, tingsvidne.
- tog*, *holde tog og slagorden*, tog: skare af mennesker, som bevæger sig fra et sted til et andet.
- togsadel*, rejsesadel.
- tohår* og *trehår*, betegnelser i forbindelse med fløj, men betydningen uvis.
- toll*, tomme(r).
- tolvmandsskæppe*, skæppe på 1/12 tønde.
- tolvmandsørte*, ørte på 12 skæpper.
- »*torne bolches mark*« og »*thor bolches mark*«, betydningen uvis, muligvis er der tale om misforståelser i teksten.
- »*tractu*«, egn.
- traktere*, *traktament*, underholde, underhold.
- trass*, rhinsk tuf, i knust tilstand brugt som cement.
- trave*, optællingsenhed for kornneg, bundter af rør, lyng, koste m.m.
- tredding*, tredjedel, om jordstykke.
- treddingstiende*, *kongens*, den tredjedel af tienden, som opr. tilfaldt bispen (bispetiende), overgik ved reformationen til kronen (kongetiende).
- tremarksbøder*, til idømmelsen af t. er knyttet æreløshed.
- tribulere*, skræmme, ængste, pine, plage.
- trincerer*, tranche, skyttegrav.
- trium regum*, helligtrekonger.
- »*troer hælde, hende til*«, med pligt til at stå til ansvar.
- trommelere*, trompeter, hornblæser.
- tutores*, værger, formyndere.
- tutores templi*, kirkeværger.
- tuturatus*, fmtl. beskytter, forsvarer.

- »tycher«, fntl. en slags søm, måske = dykkere.
- tæppe*, hegn, gærde; *at tæppe*, afspærre, indelukke.
- tømmerads*, vel tømmerværk.
- tørstetræ*, rhannu, slægt af vrietorn.
- ubevaret* (være person ubevaret), holde sig fra.
- udbrede*, i mark, udstrække, forøge.
- uddrag*, *sagens*, sagens endelige afgørelse.
- uddrift*, adgang til græsning.
- udejer*, person, bonde, som bor uden for en landsby, et sogn, men har jord deri.
- udliggere*, vagtposter, skibe på vagttjeneste.
- udlove*, overlade en ejendel til en anden.
- udlæske*, udslette.
- »*udminde*«, opsigte til fraflytning.
- udmærke*, vistnok for sig selv liggende jord.
- udmønstrede*, vragede, udskudte, udskilte.
- »*udskuddet*«, landmilitssoldaterne.
- udsprenchle discours*, udbredt rygte.
- udstrippe*, udpine.
- »*udtæres*«, fortæres, opfodres.
- uendelig dom*, dom, som gør sagens endelige udfald afhængig af bestemte senere indtrædende omstændigheder.
- uførme*, forurette, handle ilde med.
- ugedagsmænd*, -*tjenere*, fæstere, som opr. gjorde én ugl. hovdag, og som bor i det sogn, hvori hovedgden ligger.
- uminde*, med, uden tilladelse.
- umusterede*, muligvis ikke-mønstrede, ikke registrerede.
- unguenta*, salver.
- uperturbereret*, uantastet, uforstyrret.
- upligt*, skade, især ved forhugning af skov.
- urgere*, lægge stor vægt på.
- uturberet*, uantastet, uforstyrret.
- »*vader*«, mul. vod, fiskegarn.
- vakere*, stå ledigt, om embede.
- val*, egl. *valg*, visse håndværkssvendes ret til at vælge arbejdsgiver blandt mestrene, således hos snedkere og skomagere.
- »*walbirch*«, valbirk, ær eller birk med knudret ved.
- valliant*, tapper, modig.
- vandkikker*, mand kyndig i anlæg af vandværker.
- varhaftig*, i overensstemmelse med sandheden, sandfærdig.
- wartgeld*, ventepenge.
- vase*, vej dannet af risknipper med påfyldt jord.
- »*wecke*« på søerne, hugge hul på isen, holde våger åbne.
- vedbyg*, byg som godtgørelse for træ, brænde.
- vedekke*, pligtkørsel med brænde.
- vedekkepenge*, afløsning for pligtkørsel med træ, brænde.
- vedermåls ting*, ting, hvor en anklaget besvarer anklage, til gensvar el. genmæle.
- vedhavre*, havre som godtgørelse for træ, brænde.
- »*vedhestel*«, fntl. fæstet.
- vedløftig*, fattig, trængende.
- wehrbar*, forsvarsdygtig
- veiderne*, vedjerne, vidjerne, sømærkerne.
- »*weractig*«, væragtig, våbenfør.
- werbegeld*, hvervepenge.
- vibirk*, hvidbirk.
- Viborgpund*, landgildepund på $\frac{1}{18}$ tønne.
- vicarie altaris Sanctæ Catharinæ senioris*, den hellige Catharinas alters vikarie.
- vicarii*, indehavere af vikarier, kapellaner.
- viderligt*, *noget v. i sinde*, noget fjendtligt i sinde.
- vidt udseende* (*krig*, *tider*, *breve*), farlige, uberegnelige, uheldsvangre.

- »*wülgarn*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen uvis.
- vildbrad*, vildt.
- vildtbane*, samlet jagtdistrikt.
- vissen og borgeren*, *forblive*, blive i forvaring som sikkerhed.
- vognskud*, rene egeplanker (til beklædning af vægge, skibssider o.l.).
- vokeret*, udnævnt, kaldet.
- volbom*, vol = stok, stav.
- voldsvoren*, egtl.: med ed svoret skyldig i vold; også: kendt skyldig (i en gældssag) pga. udeblivelse fra retten.
- Vor Frue dag*, 8. sept.
- vorder*, 1 vorde = 10 fisk.
- vædekepenge*, se vedekkepenge.
- væggerum*, fag (fx af en lade).
- vægterpenge*, afgift.
- »*være om*«, søge at få fat på.
- værested*, hus, bolig, opholdssted.
- værkbasse*, underofficer af fortifikationsetaten.
- værn*, forsvar, beskyttelse.
- ydekul*, kul (trækul), der skal ydes som landgilde.
- zeugværker*, tøjværer.
- zoll*, (tysk) tomme.
- ægt*, ikke, pligtkørsel, jf. *ekke*.
- ækvitet*, lighed, ligevægt.
- æreklædning*, festklædning.
- øre skyldjord*, sjæll. jordvurderingsenhed (1 mark skyldjord = 8 øre skyldjord).
- ørte*, ørtug, mål for korn, mel og malt, bestod alt efter egn og vare-sort af et vekslende antal skæpper.
- åbodspenge*, kan betyde bl.a.: afgift for forbedring, evt. erstatning for skade på ejendom.
- årsknægte*, soldater hvervede på åremål, ét el. flere.
- åråd*, voldeligt overfald.